উদ্দীপ্ত-২

(UDDIPTA-2)

(গৱেষণা-গ্ৰন্থ : RESEARCH BOOK)

সম্পাদনা

ড° ৰীতা চেতিয়া

দেৱজিত শইকীয়া

Edited by

Dr. Reeta Chetia

Devajit Saikia

ঃঃ ব্যৱস্থাপনা ঃঃ

অসমীয়া বিভাগ

পিথুবৰ গাৰ্লছ ডিগ্ৰী কলেজ

খোৱাং, ডিব্ৰুগড়

Research, Innovations and Extension Cell

আনন্দ প্ৰকাশ

ANANDA PRAKASH

NAGAON : ASSAM

MSME Regd. No. : UDYAM-AS-22-0005322

(Under Government of India
Ministry of Micro, Small and Medium Enterprises)

উদ্দীপ্ত-২ (UDDIPTA-2)

A Bilingual Book of Multidisciplinary Research
Edited Volume on Humanities and Social Science
Edited by the
Dr. Reeta Chetia and ***Devajit Saikia***
Assam

ISBN : 978-81-19495-43-6

Edition : November, 2023

Price : Rs. 400.00 Only

Copyright : ***Dr. Reeta Chetia*** **and** ***Devajit Saikia***

Disclaimer
The Editor or the Editorial Board or the Editorial Advisory Board and the Publisher are not responsible for the views expressed by the authors. The responsibility of the paper and views expressed by the authors are absolutely of their own.

Editorial Board
Dr. Reeta Chetia
Assistant Professor, Department of Assamese
Pithubar Girls' Degree College, Khowang
Devajit Saikia
Assistant Professor, Department of Assamese
Jengraimukh College, Majuli

Advisory Board
Prof. Pallavi Deka B uzarboruah
Professor, Department of Assamese,
Dibrugarh University, Dibrugarh, Assam
Dr Jitu Borah
Assistant Professor, Department of Assamese,
Dibrugarh University, Dibrugarh, Assam
Horen Chamuah
Principal, Pithubar Girls' Degree College, Khowang

Members
Snigdha Saikia
Assistant Professor, Department of Assamese
Pithubar Girls' Degree College, Khowang

Printed at Ananda Printing, Nagaon, Assam

Publisher
Aminur Rahman on behalf of ***Ananda Prakash***, Nagaon, Assam, 782003.
Mobile : 8638279699. Email : aminurrahman2410@gmail.com

সম্পাদকীয়

গৱেষণা হৈছে কোনো এক বিষয় বা সমস্যাৰ তাত্ত্বিক আৰু পদ্ধতিগত বিজ্ঞানসন্মত বিশ্লেষণ। সাধাৰণতে কলা আৰু সমাজ-বিজ্ঞানৰ গৱেষণাত পূৰ্বতে থকা বিষয়বস্তুক নতুন দৃষ্টিভংগীৰে অধ্যয়ন কৰা হয়। গৱেষণাই ভাষা-সাহিত্য-সমাজ-সংস্কৃতিক ধৰি ৰখাৰ সমান্তৰালভাৱে পৰৱৰ্তী সময়লৈ ইবিলাকৰ অস্তিত্ব থৈ যায়।

'উদ্দীপ্ত-২' শীৰ্ষক এই গৱেষণা-গ্ৰন্থখনত ৩৯জন গৱেষকৰ গৱেষণা-পত্ৰ সংকলিত কৰা হৈছে। অসমৰ ভাষা-সাহিত্য, লোক-সাহিত্য, লোক-ৰীতিৰ বিবিধ দিশৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বিভিন্ন গ্ৰন্থ-পৰ্যালোচনা, লেখক-পৰ্যালোচনা, ভাৰতীয় চেতনা আৰু বিশ্ব অৰ্থনীতিৰ প্ৰসংগয়ো এই গৱেষণা-গ্ৰন্থখনত ঠাই পাইছে।

'উদ্দীপ্ত-২'ত গৱেষণা-পত্ৰ প্ৰকাশ পোৱা প্ৰত্যেকজন গৱেষকলৈ আন্তৰিক অভিনন্দন আৰু কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ। **'উদ্দীপ্ত-২'** প্ৰকাশ কৰাৰ বেলিকা বিভিন্নজনে আমাক বৌদ্ধিক সহায়-সহযোগিতা আগবঢ়াইছে তেখেতসকললৈও আমি আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা আৰু কৃতজ্ঞতা প্ৰকাশ কৰিছোঁ। গ্ৰন্থখন আটক ধুনীয়াকৈ মুদ্ৰণ আৰু প্ৰকাশ কৰা নগাঁৱৰ 'আনন্দ প্ৰকাশ'ৰ স্বত্বাধিকাৰ আমিনুৰ ৰহমানলৈ বিশেষভাৱে ধন্যবাদ জনাইছোঁ।

শেষত, গৱেষকসকলক এই গ্ৰন্থই সহায় কৰিলে আমাৰ শ্ৰম সাৰ্থক হ'ব।

ইতি
সম্পাদকদ্বয়
ড° ৰীতা চেতিয়া
দেৱজিত শইকীয়া

কথাৰ লগতো। প্ৰতিটো ধৰ্মৰ উপাস্য দেৱতাক স্তুতি বা প্ৰাৰ্থনা কৰাৰ উদ্দেশ্যে প্ৰয়োজন হয় সেৱকৰ একান্ত ভক্তিপ্ৰেমৰ। সৰ্বভাৰতীয় নৱবৈষ্ণৱ আন্দোলনৰ প্ৰেক্ষাপটত গঢ়ি উঠা মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মতো ঈশ্বৰ আৰু সেৱকৰ নিকটতম ঘনিষ্ঠতা আমি সেই ধৰ্মৰ বাহ্যিক তথা আভ্যন্তৰীণ চৰিত্ৰৰ মাজেদি দেখা পাওঁ। আৰু এই ঘনিষ্ঠতাই হৈছে শৰণ। কায়-মনো-বাক্যে ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ ওচৰত সুদৃঢ় ভকতি স্থাপন কৰাটোৱেই এই শৰণৰ মূল উদ্দেশ্য। ভকত আৰু ভগৱন্তৰ মাজৰ নিকট আত্মীয়তাৰ যোগেদি ধৰ্মৰ সাধন প্ৰণালী অক্ষয় হৈ থকাৰ কটকটীয়া বান্ধোনৰ নিয়ম এই ভক্তিধৰ্মত আমি দেখিবলৈ পাওঁ। সেয়েহে এই ভকতিক অব্যভিচাৰী ভকতি বুলি কোৱা হৈছে আৰু এই অব্যভিচাৰী ভকতি সম্ভৱ একমাত্ৰ শৰণৰ দ্বাৰাহে। শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ শৰণ পৰম্পৰাৰ দাৰ্শনিক পটভূমি আৰু তাৎপৰ্য কি? মানৱ জীৱনত শৰণৰ প্ৰভাৱ কেনে?—এনে ধৰণৰ এক অনুসন্ধানেই আমাৰ এই অধ্যয়নৰ মূল উদ্দেশ্য।

২.০০ বিষয় প্ৰবেশ ঃ

২.০১ উপনিষদৰ ব্ৰহ্ম আৰু বেদান্ত দৰ্শন ঃ

ভাৰতীয় সনাতনী হিন্দু দৰ্শনত ব্ৰহ্ম হৈছে সৰ্বোচ্চ আৰু সৰ্বশিৰোমণি দেৱতা। এই ব্ৰহ্ম মূলতঃ নিৰ্গুণ-নিৰাকাৰৰূপে আমাৰ আগত ধৰা দিছে যদিও ইয়াৰ আকাৰ আৰু স্বৰূপ সম্বন্ধে অনেক ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে। উপনিষদত ব্ৰহ্ম সম্বন্ধীয় ব্যাখ্যা বিভিন্ন ধৰণে আগবঢ়োৱা হৈছে। ইয়াৰে ভিতৰত মাত্ৰ চাৰিটা ব্যাখ্যাৰ চমু সাৰাংশ উত্থাপনেই ব্ৰহ্মৰ ধাৰণা বোধ হোৱাত সহায়ক হ'ব—

প্ৰথমতে, ব্ৰহ্ম হৈছে এক বাস্তৱ সত্য। বাকী সকলো অবাস্তৱ আৰু কেৱল ভ্ৰম, সূৰ্যৰ পোহৰ পৰাৰ লগে লগে নোহোৱা হৈ যোৱা এক প্ৰকাৰ ছাঁ সদৃশ অৱস্থিতি।

দ্বিতীয়তে, ব্ৰহ্ম কেবল স্থিৰ আৰু স্থিৰ। তেওঁ অপৰিৱৰ্তিত, অপৰিৱৰ্তনশীল, স্থায়ী অথচ অক্ষয়। বাকী সকলোবোৰ ক্ষণস্থায়ী আৰু পৰিৱৰ্তিত। যিহেতু পৰিৱৰ্তিত জগতখনত তেৱেঁই একমাত্ৰ সজীৱ নিৰ্দিষ্ট কাৰক, গতিকে সাধকসকলে তেওঁক জীৱন আৰু কাৰ্যকলাপৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হিচাপে গঢ়ি তোলে।

তৃতীয়তে, ব্ৰহ্ম অনন্ত আৰু কালজয়ী। যিহেতু তেওঁ নিৰপেক্ষ, গতিকে

সূচীপত্ৰ

● বেদান্ত দৰ্শন আৰু শঙ্কৰদেৱৰ শৰণ পৰম্পৰা◆ধনমণি দাস❋৭
● শিশু সকলৰ আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ উত্তৰণত মাতৃৰ ভূমিকা◆ড° ৰীতা চেতিয়া❋১৭
● অসমীয়া লোকগীত (আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে) ঃ এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন◆চয়নিকা বৰা❋২২
● ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসত বিহু সংস্কৃতিৰ উপস্থাপন◆পুনম ৰজক❋৩২
◆সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ হুগ্ৰা নৃত্য ঃ এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন◆যুগল চন্দ্ৰ সোনোৱাল, মৃণালী কাগ্যুং❋৪৯
● উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ শিল্প আৰু ইয়াৰ সম্ভাৱনা ঃ এক পৰ্যালোচনা◆নৱনীতা ফুকন❋৫৮
● অৰুণাচল প্ৰদেশৰ চাক্‌মা জনগোষ্ঠী ঃ এটি সংক্ষিপ্ত আলোচনা◆মল্লিকা মৰাণ❋৬৪
● অসমীয়া ভাষাৰ-সাংস্কৃতিলৈ তিব্বতবৰ্মী ভাষাগোষ্ঠীৰ অৱদান সম্পৰ্কে এটি চমু আলোচনা◆ৰমেন চুতীয়া❋৭৬
● ডিমাছা সকলৰ মৃত্যু সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ: এক তুলনামূলক অধ্যয়ন◆জয়শ্ৰী ভূঞা❋৮২
● আদিসকলৰ সমাজ-সংস্কৃতি এটি চমু পৰিচয়◆ৰিম্পী শইকীয়া❋৯৪
● ভাষা আৰু ৰাজনীতি ঃ এক প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন◆ইব্ৰাহিম আনশাৰি❋১০৪
● অসমৰ টাই আহোমসকলৰ সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক জীৱনৰ এটি অধ্যয়ন◆অনিতা ফুকন❋১১৪
● অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমি◆দেৱজিত শইকীয়া❋১২৪
● উদ্দেশ্যধৰ্মী নাটক হিচাপে পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ 'গাঁওবুঢ়া' ঃ এক আলোচনা◆পূৰবী ৰাজখোৱা❋১৩২
● মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ কাব্য সাহিত্য ঃ এক দৃষ্টিপাত◆অন্তৰীপ কাকতি❋১৪১
● 'ইয়াৰুইঙ্গম' উপন্যাসত প্ৰতিফলন ঘটা জনজাতীয় সমাজত সংকট আৰু সম্ভাৱনা◆স্নিগ্ধা শইকীয়া❋১৫১
● ভূপেন হাজৰিকা প্ৰেম চেতনামূলক গীতৰ এক বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা◆সমুজ্জ্বল শইকীয়া❋১৫৬
● হোমেন বৰগোহাঞিৰ উপন্যাসত সামন্তীয় ধ্যান-ধাৰণাৰ প্ৰকাশ ঃ এটি অধ্যয়ন◆ড° পংকজ শইকীয়া❋১৬৮

● নৰকান্ত বৰুৱাৰ 'ইয়াত নদী আছিল' কবিতাত প্ৰকাশিত আধুনিকতাৰ ভগ্ন স্বৰূপ◆মমী দত্ত❋১৮০
● অৰুণ গোস্বামী (১৯৭০-১৯৯০)ৰ গল্পত নিম্নবৰ্গীয় চেতনা◆হীৰাজ্যোতি দত্ত❋১৮৭
● অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতাৰ 'পাছ চোতালৰ কথকতা' গল্পত নাৰী চেতনা◆বিষ্ণুপ্ৰিয়া বৰা❋১৯৪
● 'মুঠি মুঠিকৈ কাটি তোৰ ঢেঁকীয়াৰ আঙুলি' ঃ সমাজতাত্ত্বিক দৃষ্টিকোণেৰে এক চমু অৱলোকন◆প্ৰীতিৰেখা গগৈ❋২০৪
● আলি হাইদৰৰ 'ধুমুহা পখীৰ নীড়' নাটকত প্ৰকাশিত সমকালীন সমাজৰ সমস্যাৱলী ঃ এক অধ্যয়ন◆ত্ৰিদিব নন্দন দত্ত❋২১০
● আকাশীতৰাৰ নিষিদ্ধ উপন্যাসত প্ৰকাশিত কুইয়ৰ চেতনা ঃ এক আলোকপাত◆অংশুমান কোঁচ❋২২২
● মাৰ্ক্সবাদী সাহিত্য দৰ্শন ঃ এক আলোচনা◆পৰীশিখা গগৈ❋২৩৬
● 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসৰ আধাৰত আহোম যুগৰ সংস্কৃতি ঃ এক চমু পৰ্যালোচনা◆তুলসী হাতীবৰুৱা, নৰনিতা গগৈ❋২৪৫
● অসমীয়া সমাজৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা◆চান চান যুগলী❋২৫৫
● অসমৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত গ্ৰাম্য মহিলাৰ ভূমিকা◆পদ্মাৱতী শইকীয়া❋২৬৫
● ৰাজনৈতিক প্ৰেক্ষাপটত চাহ বাগিছাৰ মহিলা◆বিৰিঞ্চি চেতিয়া❋২৭১
● ইউটিউবত উপলব্ধ অসমীয়া সাহিত্য◆মাধুৰীমা শইকীয়া❋২৭৫
● Basic Needs and Human Rights◆Bhaskar Das❋285
● Eradication of Rural Poverty In India Through Sustainable Natural Resources : An Analysis◆Horen Chamuah❋295
● The Idea of Historical Negationism and Debates Around It◆Ram Krishna Dutta❋300
● Destination of Human Life In Robert Frost's Poem 'The Road Not Taken'◆Poran Jyoti Nath❋309
● Adoption of Assamese Language Among The Tea Tribe◆Sameswar Islary❋313
● Menstrual Practices and Hygiene : A Study on Nepali Adolescent Girls of Assam, India◆Dr Pinky Barua❋329
● Role of ICT Education in Women's Empowerment◆Bornali Chutia❋337
● Status And Problems of Education In Tribal Society◆Labanya Gogoi Phulkonwar❋345
● Steeped in History and Tradition : The Assam Tea Industry's Impact and Challenges◆Ankana Goswami❋355

বেদান্ত দৰ্শন আৰু শঙ্কৰদেৱৰ শৰণ পৰম্পৰা

ধনমণি দাস
স্নাতকোত্তৰ তৃতীয় ষাণ্মাসিক
অসমীয়া বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

সাৰসংক্ষেপ ঃ

অসমৰ সমাজ জীৱনত মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱসৃষ্ট একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ আৰু অৱদানৰ কথা সৰ্বজনবিদিত। সৰ্বভাৰতীয় ভক্তি-আন্দোলনৰ প্ৰবাহে অসমকো চৌৱাই নিয়াৰ যি ঐতিহাসিক পৰিক্ৰমা আমি দেখিবলৈ পাওঁ, তাৰ প্ৰাতঃস্মৰণীয় তথা প্ৰধান পুৰোধা আছিল মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱ। অদ্বৈতবাদী দৰ্শনৰ পটভূমিত প্ৰতিষ্ঠিত তেৰাৰ এই একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মৰ মূল নীতি আছিল একেশ্বৰবাদত বিশ্বাস তথা এক ঈশ্বৰত শৰণ। সেয়েহে শৰণ অৰ্থাৎ আশ্ৰয়ৰ যোগেদি মূল উপাস্য দেৱতা বিষ্ণু বা কৃষ্ণত অব্যভিচাৰী ভকতি কৰাই এই ধৰ্মমতৰ অন্যতম প্ৰধান লক্ষ্য। কায়-মন-বাক্যে এক ঈশ্বৰত আশ্ৰয় লৈ লৌকিক মানৱ জীৱন সাৰ্থক কৰাৰ পবিত্ৰ আধ্যাত্মিক উপদেশাৱলী এই শৰণৰ অন্তৰ্গত। মহাপুৰুষৰ এই শৰণ পৰম্পৰাৰ মূল ভিত্তি হৈছে বেদান্ত দৰ্শন ধাৰাটোৰ পবিত্ৰ শাস্ত্ৰ শ্ৰীমদ্ভাগৱত গীতা। গীতাশাস্ত্ৰত উল্লিখিত 'কৃষ্ণস্তু ভগৱান স্বয়ম' শীৰ্ষক আদৰ্শৰ আধাৰতে এই শৰণৰ গূঢ়কথা অন্তৰ্নিহিত হৈ আছে। সেয়েহে মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ শৰণ ব্যৱস্থাৰ সৈতে বেদান্ত দৰ্শনৰ সম্বন্ধ, ইয়াত প্ৰতিফলিত দাৰ্শনিকতা আৰু প্ৰায়োগিক দিশৰ বিচাৰ-বিশ্লেষণেই আমাৰ এই আলোচনাছোৱাৰ মূল উদ্দেশ্য।

বীজ শব্দ ঃ মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱ, বেদান্ত দৰ্শন, ভক্তি আন্দোলন, শৰণ, ঈশ্বৰ

১.০০ প্ৰস্তাৱনা ঃ

প্ৰতিটো ধৰ্মৰ সাধন প্ৰণালীৰ লগত আত্মিক ঘনিষ্ঠতা এক সৰ্বজনবিদিত কথা। এই একেই কথা প্ৰযোজ্য সেই নিৰ্দিষ্ট ধৰ্মৰ উপাস্য দেৱতা সম্পৰ্কীয়

অনুপ্ৰাণিত শংকৰদেৱৰ মহাপুৰুষীয়া একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মত সাধনমাৰ্গৰ মূল উপাস্য দেৱতা হ'ল কৃষ্ণ বা বিষ্ণু। এই উপাসনা নিৰ্গুণ, নিৰাকাৰ, মূৰ্তিশূন্য কৃষ্ণৰ উপাসনা—

এতাৱন্ত মূৰ্তিশূন্য কেনমতে চিন্তিবাহা
ৰাম বুলি শুদ্ধ কৰা মন ॥ (নামঘোষা)

শংকৰদেৱৰ ভক্তিধৰ্মৰ এই মতৰ আধাৰ কি হ'ব পাৰে? বহুতো পণ্ডিত, সমালোচকে স্পষ্টকৈ কৈছে, "এই মতৰ আধাৰ পাঞ্চৰাত্ৰ তত্ত্বৰ আধাৰিত ভাগৱত শাস্ত্ৰ। 'ঋগ্বেদ' নাৰায়ণ ঋষিৰ পুৰুষ সূক্তৰপৰা আৰম্ভ হোৱা প্ৰাচীন পাঞ্চৰাত্ৰ মতৰ নাৰায়ণৰ প্ৰাধান্য শংকৰদেৱৰ মতত মন কৰিবলগীয়া। সাধাৰণতে শংকৰদেৱে গীতাৰপৰাই একশৰণ তত্ত্ব লোৱা হয় বুলি কোৱা হয় যদিও পাঞ্চৰাত্ৰ সম্বন্ধীয় প্ৰাচীন বিৱৰণ পোৱা মহাভাৰতত 'কান্তিকমত'ৰ নাম উল্লেখ পোৱা যায়, য'ত একান্তভাৱে নাৰায়ণ বা হৰিত শৰণ লোৱাজনকো একান্তিক কোৱা হৈছে আৰু সেই একান্ত ধৰ্মটো শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্ম আৰু নাৰায়ণৰ প্ৰিয় বুলি কোৱা হৈছে।"[৪] যথা—

নুনমেকান্তধৰ্মোয়ং শ্ৰেষ্ঠো নাৰায়ণ প্ৰিয়ঃ

(মহাভাৰত, ৩৪৮/৪)

শংকৰদেৱৰ ধৰ্মমতৰ মূল আৰু প্ৰধান বৈশিষ্ট্য হৈছে একেশ্বৰবাদত বিশ্বাস আৰু এই একেশ্বৰবাদতে প্ৰগাঢ় ভক্তি স্থাপন। একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মৰ মূল তথা প্ৰধান দেৱতা হৈছে কৃষ্ণ বা বিষ্ণু। সেয়েহে কৃষ্ণ বা বিষ্ণুৱেই এই ধৰ্মমতত এক ঈশ্বৰ বুলি সিদ্ধান্ত দিয়া হৈছে আৰু তেওঁৰ চৰণত শৰণ লৈ ভকতি কৰাটোৱেই মনুষ্য জীৱনৰ সাৰ্থকতা। ইয়াৰ দ্বাৰাই এই ধৰ্মমতৰ মোল বুজাত সহজ হৈ পৰে। বাপচন্দ্ৰ মহন্তই লিখিছে—"কোনো প্ৰকাৰ যুগল উপাসনাৰ ব্যৱস্থা নথকা একমাত্ৰ মহাপুৰুষ ভগৱান নাৰায়ণ বা হৰিত আশ্ৰয় গ্ৰহণ কৰাই এই সাত্বত বা একান্তিকসকলৰ ধৰ্মই একশৰণীয়া মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মৰ মূল আধাৰ হ'ব পাৰে।[৫]

শৰণৰ অৰ্থ হৈছে—আশ্ৰয়। একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মত সেৱকে ঈশ্বৰৰ ওচৰত আশ্ৰয় বা শৰণ লোৱাটো ভক্তিধৰ্ম আচৰণৰ এক পূৰ্বচৰ্ত। এই শৰণ ঈশ্বৰ কৃষ্ণত শৰণ। ঈশ্বৰৰ লগত অতি নিকট সম্বন্ধ স্থাপন কৰা হয় এই শৰণৰ যোগেদি। মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ এই শৰণ-পৰম্পৰাৰ মূল উৎস হ'ল গীতা শাস্ত্ৰ। সেয়েহে

তেওঁৰ মাজত কালৰ প্ৰভেদ নাই। অতীত, বৰ্তমান, ভৱিষ্যৎ তেওঁৰ মাজত একেলগে প্ৰৱাহিত হয়।

চতুৰ্থতে, ব্ৰহ্মাই সকলোৰে সৃষ্টিকৰ্তা। সমগ্ৰ পৃথিৱীখনেই তেওঁৰ প্ৰক্ষেপণ। তেওঁ বস্তুগত বিশ্ব-ব্ৰহ্মাণ্ডলৈ নামি নিজকে প্ৰকৃতিৰ নিয়মৰ অধীনত ৰাখে।

জ্ঞান, কৰ্ম, ভক্তিৰ যোগেদি ভূমানন্দস্বৰূপ সুখপ্ৰাপ্তি সম্ভৱ। এই ভূমানন্দই উপনিষদত এক অৰ্থত ব্ৰহ্ম। ঋকবৈদিক কালৰেপৰা একেশ্বৰবাদৰ এক ধাৰণাই উপনিষদকালত জ্ঞানমাৰ্গী ব্ৰহ্মবাদৰূপে পৰিপূৰ্ণ হৈ উঠে। উপনিষদত ব্ৰহ্মৰ বিষয়ে কোৱা হৈছে—

"ব্ৰহ্মৈৱমমৃতং পুৰস্তাদ্ ব্ৰহ্মা পশ্চাদ্দক্ষিণতশ্চোত্তৰেণ।
অধশ্চোৰ্ঞ্চদ্ধং চ প্ৰসৃতং ব্ৰহ্মৈৱেদং বিশ্বমিদং বৰিষ্ঠম॥"

(মুণ্ডোপনিষদ, ২-২-৩২)

উপনিষদত ব্ৰহ্মাৰ ধাৰণাটো নিৰ্গুণ আৰু সগুণ দুয়ো ৰূপতে উপলব্ধ। প্ৰথম ধাৰণা অনুসৰি ব্ৰহ্ম নিৰ্গুণ, নিৰ্বিশেষ আৰু নিৰুপাধি, অখণ্ড। উদাহৰণস্বৰূপে—

"অভিবদন্তস্থূলমনন্বহ্ৰস্বম দীৰ্ঘমলোহিতমস্নেহমচ্ছোয়মতমো।
বায়ুস্বাকাশমনঙ্গমসগন্ধম চক্ষুস্ব ক্ৰশোত্ৰমবাগমনো॥"

(বৃহদাৰণ্যক উপনিষদ)

ব্ৰহ্ম বেদান্তৰ দৃষ্টিত অনিৰ্বচ্য। ব্ৰহ্মতত্ত্বই পৰমতত্ত্ব। উপনিষদৰ এই ব্ৰহ্মবাদৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই পৰৱৰ্তী কালত বাদৰায়ণৰ 'ব্ৰহ্মসূত্ৰ' প্ৰণিত হয় আৰু তাৰ পাছতেই সৰ্বভাৰতীয় দাৰ্শনিক প্ৰেক্ষাত কেইবাটাও দাৰ্শনিক মতৰ উদ্ভৱ হয়। ইয়াৰ ভিতৰত শংকৰাচাৰ্যৰ কেৱলাদ্বৈতবাদ, ৰামানুজৰ বিশিষ্টাদ্বৈতবাদ, শুদ্ধদ্বৈতবাদ, ভেদাভেদবাদ আদি।

বেদান্ত দৰ্শন হ'ল ভাৰতীয় ভক্তি দৰ্শনৰ উত্তৰ মীমাংসাৰ অন্য নাম। বেদৰ পৰৱৰ্তী কালৰ অৰ্থাৎ অন্তৰ্ভাগৰ বেদান্ত শাস্ত্ৰ উপনিষদসমূহক আশ্ৰয় কৰি এই দৰ্শন প্ৰতিষ্ঠিত হৈছে। বাদৰায়ণে 'বেদান্ত সূত্ৰ' বা 'ব্ৰহ্মসূত্ৰ'ৰ যোগেদি এই দৰ্শন চূড়ান্তভাৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰে। উপনিষদৰ গূঢ়াৰ্থ ব্যাখ্যাই এই দৰ্শনৰ মূল ভিত্তি। বেদান্তৰ ধাৰণাই পৰৱৰ্তী কালত ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰখ্যাত সাধক কেইগৰাকীমানৰ দৃষ্টি আৰু দৰ্শনত পূৰ্ণ ৰূপত উদ্ভাসিক হৈ উঠে। ইয়াৰে ভিতৰত শংকৰাচাৰ্য অন্যতম। অদ্বৈতবাদ বা কেৱলাদ্বৈতবাদ মতৰ প্ৰতিষ্ঠাতা শংকৰাচাৰ্যৰ দৰ্শন মতে ব্ৰহ্মহে

কেৱল সত্য, জগতখন মিথ্যা। এই মিথ্যা হৈছে মায়া। মায়া বা অবিদ্যাৰ বাবেহে জগতখনক অসত্য বা মিথ্যা বুলি ভবা হয়। শংকৰাচাৰ্যৰ—

"শ্লোকাৰ্ধেন প্ৰৱক্ষামি যদুক্তং গ্ৰন্থকোটিভিঃ।
ব্ৰহ্ম সত্যং জাগন্মিথ্যা জীৱো ব্ৰহ্মৈ না পৰঃ॥"

—এই দৰ্শনৰ সাৰাংশ হ'ল ঃ ব্ৰহ্ম সত্য, জগত মিথ্যা, জীৱ ব্ৰহ্মৰ পৰা ভিন্ন নহয়। অৰ্থাৎ—"পৰম আত্মাই হৈছে সত্য (বাস্তৱ); দৃশ্যমান জগতখন মায়া (মিথ্যা); তথাকথিত ব্যক্তিগত আত্মা (জীৱাত্মা) পৰম ব্ৰহ্মৰে ৰূপবিশেষ আৰু এয়া আন কোনো ভিন্ন নহয়।"[১]

শংকৰাচাৰ্যৰ দৃষ্টিত ধৰা দিয়া অনন্ত আৰু সীমাহীন সত্তাই ব্ৰহ্ম। এই ব্ৰহ্ম হৈছে বেদান্তৰ ব্ৰহ্ম। এই ব্ৰহ্ম নিৰ্গুণ, বৈশিষ্ট্যহীন। আৰু এই ব্ৰহ্মই তেওঁৰ যোগেদি অদ্বৈত ব্ৰহ্ম বুলি চিহ্নিত হৈছে। এই অদ্বৈত দুটা নহয়, দ্বৈতবাদহীন মতবাদ। এই অদ্বৈত পৰম সৎ, চিৎ-আনন্দৰ প্ৰকাশ মাত্ৰ।

সৰ্বভাৰতীয় পৰ্যায়ৰ ভক্তি-সাধকসকলৰ দৰে শংকৰদেৱৰ দৰ্শনেও সেই একেই অদ্বৈতবাৰ কথাকেই কয় যদিও তেওঁৰ দৰ্শনক আনুষ্ঠানিকভাৱে কেতিয়াও অদ্বৈতবাদী দৰ্শন বুলি জনা নাযায়। কিন্তু ৰচনাৰীতিৰ মাজেৰে প্ৰকাশ পোৱা গূঢ় কথাৰ অনুমানত শংকৰদেৱৰ দাৰ্শনিক চিন্তাধাৰা যে শংকৰাচাৰ্যৰ অদ্বৈতবাদী দৰ্শনৰেই অনুগামী আছিল, সেই কথা পণ্ডিতপ্ৰবৰ মহেশ্বৰ নেওগ আৰু সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই স্পষ্টকৈ উল্লেখ কৰিছে। কিন্তু "শংকৰদেৱৰ বিশুদ্ধ ভক্তিধৰ্ম শংকৰাচাৰ্যৰ সন্ন্যাস ধৰ্মৰ সাধন ৰীতিৰ ফালৰ পৰা পৃথক যদিও শংকৰাচাৰ্যৰ অদ্বৈত দৰ্শনৰ বিভিন্ন তত্ত্ব জীৱব্ৰহ্মৰ একত্ব, জীৱৰূপে অবিদ্যাৰ মাজেদি প্ৰতিবিম্বিত ব্ৰহ্ম, অবিদ্যা আবৃত অৱস্থাত জীৱৰ ব্ৰহ্মৰ সৈতে ভিন্নতা, জগতৰ পাৰমাৰ্থিক অসত্যতা আৰু ব্যৱহাৰিক সত্যতা, মায়া বা অবিদ্যাৰ বিভিন্ন কাৰ্য, ব্ৰহ্মৰ বিশ্বব্যাপ্ত আৰু কুটস্থ অস্তিত্ব আদি প্ৰতিটো তত্ত্ব শংকৰদেৱৰ ৰচনাত সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ পাইছে।"[২]

আনহাতে, শংকৰদেৱৰ ৰচনাত ব্ৰহ্মসত্যৰ ধাৰণা আমি এনেদৰে পাওঁ—

তুমি সত্য ব্ৰহ্ম তোমাত প্ৰকাশে
জগত ইটো অসন্ত।
জগততে সদা তুমিও প্ৰকাশা
অন্তৰ্যামী ভগৱন্ত॥ (বেদস্তুতি/কীৰ্ত্তন)

শংকৰদেৱৰ ভাগৱতৰ অমৃত মন্থনৰ হৰমোহন খণ্ডতো পৰম ব্ৰহ্মৰ ধাৰণা আমি পাওঁ। ইয়াত অদ্বৈতবাদৰ চূড়ান্ত প্ৰকাশ ঘটা বুলি ক'ব পাৰি। তেৱেঁই জগতৰ পিতৃ-মাতৃ-ঈশ্বৰ। তেওঁৰ বাহিৰে জগতৰ বস্তুৰ কোনো অস্তিত্ব নাথাকে। একো বস্তু তেওঁৰ পৰা ভিন্ন নহয়। তেৱেঁই সমস্ত চৰাচৰৰ কাৰণ, কাৰ্যও তেৱেঁই। সোণ আৰু সোণৰ নিৰ্মিত অলংকাৰৰ মাজত পাৰ্থক্য নথকাৰ দৰে তেওঁ আৰু জগতৰ মাজতো পাৰ্থক্য নাই। কেৱল অজ্ঞানতাৰ বাবেহে পাৰ্থক্য পৰিলক্ষিত হয়।[৩]

ব্ৰহ্ম ব্যতিৰেকে মিছা যত দেখা আন।
জাৱীত উপজি আছে যত সৰ্পজ্ঞান॥
জাগন সোপন বুদ্ধিৰেসে বৃত্তিচয়।
নানাবিধ দেখা যত সবে মায়াময়॥ (শ.ভা. ১২/১৭২)

৫.০২ বেদান্ত দৰ্শনৰ পটভূমিত শংকৰদেৱৰ শৰণ পৰম্পৰা ঃ

পূৰ্বে আমি বেদান্ত দৰ্শনৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়ালোঁ। সাধাৰণাৰ্থত বেদৰ অন্তিম ভাগ দৰ্শনকে বেদান্ত বা বেদান্ত দৰ্শন বুলি কোৱা হৈছে। শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱে পঞ্চদশ শতিকাত সৰ্বভাৰতীয় ভক্তি আন্দোলনৰ আৰ্হিত অসমত অসমীয়া ভক্তি আন্দোলনৰ পাতনি মেলে। সৰ্বভাৰতীয় ভক্তি আন্দোলনৰ পটভূমিত শংকৰদেৱৰ ভক্তি আন্দোলনৰ স্বকীয়তা বিদ্যমান যদিও ই সৰ্বভাৰতীয় ভক্তি আদৰ্শৰপৰা বিচ্ছিন্ন নহয়। বৰং পূৰ্বে কৈ অহাৰ দৰে এটা উদাৰনৈতিক, ব্ৰহ্মালব্ধ দৰ্শন সৃষ্টিৰ বাবে শংকৰদেৱে প্ৰধানকৈ সৰ্বভাৰতীয় বৈষ্ণৱ দৰ্শনৰদ্বাৰাহে অনুপ্ৰাণিত হৈছিল। সেয়ে ভাৰতৰ অন্য ধৰ্ম সাধকৰ চিন্তাৰ লগত সাদৃশ্য নাথাকিলেও বৈসাদৃশ্যও বিদ্যমান নহয়।

শ্ৰীমদ্ভাগৱত শাস্ত্ৰক সৰ্ববেদান্তসাৰ বুলি কোৱা হৈছে। পুৰাণ শিৰোমণি এই শ্ৰীমদ্ভাগৱতৰ নিষ্কাম আৰু অব্যভিচাৰিণী ভক্তিয়ে মনুষ্যক (ভক্তসকলক) পৰমজ্ঞান বা মোক্ষ প্ৰদান কৰিব পাৰে। শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মত শ্ৰীমদ্ভাগৱতৰ সৰ্বেসৰ্বা, সৰ্বদ্ৰষ্টা, সৰ্বস্ৰষ্টা 'কৃষ্ণ' নামৰ ঐতিহাসিক তথা যুগন্ধৰ চৰিত্ৰটোৰ উপাসনাৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। এই ধৰ্মমতত উপাস্য দেৱ হৈছে সমগ্ৰ শ্ৰীমদ্ভাগৱতৰ অধিনায়কগৰাকী। বেদান্ত দৰ্শনৰ সমগ্ৰ ব্যৱস্থাটোৰ লগত 'কৃষ্ণ' চৰিত্ৰটোৰ ভূমিকা সবাতোকৈ শ্ৰেষ্ঠত। তেনেদৰে সেই বেদান্ত শাস্ত্ৰৰদ্বাৰা

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

১) গোস্বামী, তীৰ্থনাথ ঃ শৰণ, প্ৰকাশক - ধলৰসত্ৰ পুথিভঁৰাল, যোৰহাট, চতুৰ্থ তাঙৰণ, ১৯৯১

২) গোস্বামী, শৰৎচন্দ্ৰ (সম্পা.) ঃ সাত্বত তন্ত্ৰ ঃ অসম সাহিত্য সভা, যোৰহাট

৩) গোহাঁই, হীৰেণ ঃ অসমীয়া জাতীয় জীৱনত মহাপুৰুষীয়া পৰম্পৰা, আলিবাট প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, ২০১৪

৪) বড়া, বিনোদচন্দ্ৰ ঃ নামধ্বজ, অষ্টম সংখ্যা, ২০২১, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয় ভাওনা উদ্যাপন সমিতিৰ স্মৃতিগ্ৰন্থ

৫) মহন্ত, বাপচন্দ্ৰ ঃ ঐতিহাসিক পটভূমিত মহাপুৰুষ শংকৰদেৱ, যোৰহাট ১৯৮৭

গীতা শাস্ত্ৰ আৰু সাৰ্ব্বত-তন্ত্ৰত উল্লিখিত শৰণ ব্যৱস্থাহে শংকৰদেৱৰ শৰণ-পৰম্পৰাত বিদ্যমান। যথা—

সৰ্বাধৰ্মান পৰিত্যাজং মামেকং শৰণং ব্ৰজ।
অহং সৰ্ব পাপেভ্যো মোক্ষয়াষ্যামি মা শুচঃ।। (গীতা)
... ...
কায়বাঙ মনসাং সাক্ষাত কৃষ্ণ পৰম পুৰুষে
Â¿1ò‡Â¦ ûÑûí Æú1í ÑÂ¿1ßÂ¿MÂ·¼ [ü±Nî Âî Âa*৪/৫৭)*

নৰবৈষ্ণৱবাদে মানুহৰ জীৱনৰ অনিত্যতাৰ কথা কয়। এই মানৱী জনম কেৱল দুখৰ সমষ্টি। সংসাৰী জীৱই চৌধ্য ভুৱনত নানাবাৰ জন্ম লৈয়ো দুখৰ অন্ত কৰিব নোৱাৰে। সেয়েহে এই ইহকালৰ দুখ নিবাৰণৰ বাবে মনুষ্যই ঈশ্বৰত শৰণ লোৱা উচিত। ইয়ো আনন্দপ্ৰাপ্তিৰ এক উপায়—

কিবা কৰো আবে/একোকে নেজানো/তোমাত লৈলো শৰণ। (কীৰ্ত্তন)

শৰণ মানে আশ্ৰয়ৰ অৰ্থ এয়ে যে, সমগ্ৰ জীৱজগতৰ প্ৰতি ঈশ্বৰে আশ্ৰয় প্ৰদান কৰা কাৰ্য। মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মত নিৰাশ্ৰয় জীৱই ঈশ্বৰত আশ্ৰয় লৈ ঈশ্বৰৰ লগত জীৱৰ সম্বন্ধ ৰাখিবৰ বাবে শৰণ লোৱাৰ কথা কৈছে। এই শৰণ সাধাৰণীকৰণ কৰা হোৱা নাই। ভক্তিতদগতচিত্তৰে কায়-বাক্য-মন—এই তিনিকো এক কৰি ঈশ্বৰত দেহা অৰ্পণ কৰাকে শৰণ বুলি কোৱা হৈছে। অনাথ জীৱই সদ্গতি কামনাৰ্থে, ভয়, শোক, জন্ম আৰু মৃত্যুৰ হাত সাৰিবৰ কাৰণে গুৰুমুখে যি মন্ত্ৰ গ্ৰহণ কৰি ঈশ্বৰত আশ্ৰয় লয়, সেয়াই শৰণ।

বেদান্ত দৰ্শনত যি মায়াবাদৰ কথা স্বীকাৰ কৰা হৈছে, সেই মায়াক অতিক্ৰম কৰাৰ একমাত্ৰ পথ হৈছে—কেৱল শৰণ আৰু তেওঁৰ প্ৰতি শৰণাপন্ন হোৱা—

দৈৱী হোষা গুণময়ী মম মায়া গুণত্যয়া।
মামেৱ যে প্ৰপদ্যন্তে মায়ামেতং চৰান্তিতে।। (গীতা)

আৰু শৰণ অবিহনে ভক্তি কৰা-নকৰা একে কথা। তেনে ক্ষেত্ৰত কি হ'ব?

সৰ্ব্বমূলং কৃষ্ণবাদ শৰণং পৰিকীৰ্ত্তিতং।
যদ্বিনা শ্ৰৱতে ভক্তি ৰাম ভাণ্ডাৎ যথা পায়।। (গীতা)

অৰ্থাৎ এঁৰা ঘটৰ জল যেনেদৰে স্ৰবি যায়, তেনেদৰে শৰণহীন মানুহৰ কোনো ধৰ্ম-কৰ্ম নহয়। সেয়ে ভগৱন্তে পুনৰ দঢ়াই দঢ়াই কোৱা কথাষাৰ এই ক্ষেত্ৰত

উল্লেখযোগ্য—

মন্মানভব মদ্ভক্তো মদ্যাজী মাং নমস্কৰ।

মামেধেষ্যসি সত্যং তে প্ৰতিজানে প্ৰিয়োহসি যে॥ (গীতা)

শংকৰদেৱে শৰণমুক্ত নামধৰ্মকে সকলোৰে ওপৰত ৰজাস্বৰূপে প্ৰচাৰ কৰিলে। সেয়েহে কৈছে—'একশৰণ হৰিনাম কহো ৰাজা কৰু পৰকাশ।' আকৌ এই শৰণ হৈছে অভয় চৰণত শৰণ—

মামেকমেব শৰণাত্মানং সৰ্বদেহি নায়।

যাহি সৰ্বাত্মভাবেন ময়া স্যাহ্য কুতো ভয়ঃ।। (গীতা)

মহাপুৰুষীয়া ভক্তিধৰ্মত শৰণ এক গতিশীল প্ৰক্ৰিয়া। শৰণৰ অৰ্থ বিশ্লেষণে স্পষ্ট কৰি দিয়া সিদ্ধান্তৰ আধাৰত এই কথা প্ৰতিপাদন কৰা হৈছে। 'শ' শব্দে—আত্মা, 'ৰ' শব্দে—বেগ বা গতি, 'ণ' শব্দে—জ্ঞান বা চৈতন্য। আত্মাৰ বিষয়ে জ্ঞান লাভ কৰাৰ নাম শৰণ। অৰ্থাৎ পৰমাত্মাৰূপ ভগৱানৰ জ্ঞান লাভ কৰাকে শৰণ বোলে। এই শৰণৰ যোগেদি ভজন ভক্তিৰ পৰমাৰ্থ জ্ঞানতত্ত্ব লাভ কৰি ব্ৰহ্মক জানি, আনকো ব্ৰহ্ম ভাবি নিজেও ব্ৰহ্মময় হ'ব পৰা শক্তি পায়।

২.০৩ শৰণৰ দাৰ্শনিক তাৎপৰ্য ঃ

শৰণৰ দাৰ্শনিক তাৎপৰ্য অনেক। শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ একশৰণ হৰিনাম ধৰ্মৰ শৰণ পৰম্পৰাত যে বেদান্ত দৰ্শনৰ দাৰ্শনিক তত্ত্বৰ প্ৰকাশ আৰু প্ৰয়োগ ঘটিছে, সেয়া উপৰোক্ত আলোচনাৰ যোগেদি ইতিমধ্যেই প্ৰমাণিত হৈছে। মনুষ্য জীৱনৰ ব্যৱহাৰিক প্ৰক্ৰিয়াত শৰণে এক গভীৰ প্ৰভাৱ পেলায়। সামগ্ৰিকভাৱে মানুহৰ জীৱনৰ সুৰক্ষাৰ দিশটো শৰণৰ লগত জড়িত হৈ আছে। শৰণে প্ৰদান কৰা নীতিবোধে সেৱকক দাৰ্শনিকবোধসম্পন্ন আদৰ্শ এটাৰ সম্ভেদ দিয়ে। এই আদৰ্শৰ মাজত জীৱনৰ গতি-প্ৰকৃতি জড়িত হৈ আছে। তদুপৰি ভাল-বেয়া, উচিত-অনুচিত আদিৰ বিচাৰ-বিশ্লেষণ কৰাৰ নৈতিক সক্ষমতা প্ৰদান কৰি এক উচ্চতৰ মানৱীয় বোধ তথা চৈতন্য শক্তিৰ সাধনত ব্ৰতী হোৱাত শৰণে সেৱকসকলক প্ৰেৰণা যোগায়। আত্মক্ষয়, কু-চিন্তা, মহাপাপৰপৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈ সেৱকে ঈশ্বৰৰ চৰণত শৰণ পশি প্ৰাৰ্থনা কৰে—

পতিত পাবন প্ৰভু নাৰায়ণ
প্ৰসিদ্ধ সমস্ত জনে।

আমি মহাপাপী শৰণে পশিলো
ৰাখিয়ো নিজ চৰণে॥

মানৱ জীৱনৰ উদ্দেশ্যই হৈছে সত্য আৰু নৈতিকতাৰ সন্ধানত ব্ৰতী হোৱা। জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ আলোকৰ পোহৰত জিলিকি উঠাৰ সীমাহীন ইচ্ছাশক্তি উদ্ভৱৰ মানসেৰে সেৱকে শৰণৰ যোগেদি প্ৰাৰ্থনা জনায়—

অভয় চৰণে শৰণ পশিলো হৰি এ।

তুৱা গুণ নাম ভকতি প্ৰদীপ চাও ৰাম ৰাম।।

৩.০০ সামৰণ ঃ

'বেদান্ত দৰ্শনৰ পটভূমিত শংকৰদেৱৰ শৰণ পৰম্পৰা' শীৰ্ষক অধ্যয়নৰদ্বাৰা এটা কথা স্পষ্ট হ'ল যে, সৰ্ববেদান্ত সাৰ শাস্ত্ৰ শ্ৰীমদ্ভাগবদ আৰু গীতাৰ একশৰণবাদৰ আধাৰত গঢ়ি উঠা শৰণ পৰম্পৰাৰ মাজত দাৰ্শনিকতা যথাৰ্থতেই বিদ্যমান। বেদান্ত অদ্বৈতবাদে যি সিদ্ধান্ত দিছে, তাৰ পটভূমিত এই শৰণ পৰম্পৰা প্ৰতিষ্ঠিত। অদ্বৈতবাদত আমি পোৱা একেশ্বৰবাদৰ স্পষ্ট ধাৰণা আৰু আদৰ্শই শৰণৰ মূল কথাৰূপে বিবেচিত হৈছে। অৱশ্যে সৰ্বভাৰতীয় পটভূমিত বেদান্তৰ এই একেশ্বৰবাদে যে শংকৰদেৱৰ মৌলিক চিন্তা-চেতনাৰ যোগেদি সংস্কাৰিত হৈ আহি এক নব্য মৌলিক একেশ্বৰবাদত পৰিণত হৈছে, সেয়া শৰণৰ প্ৰতিটো গূঢ়কথাই প্ৰমাণিত কৰি তুলিছে।

প্ৰসংগ টোকা ঃ

১. টি.এম.পি. মহাদেৱন ঃ শংকৰাচাৰ্য্য (অনু.), পৃ. ৪৬

২. অনিমা দত্ত ঃ শংকৰাচাৰ্য্য আৰু শংকৰদেৱ ঃ সাহিত্য সমগ্ৰ ঃ উমেশ ডেকা আৰু নীলমোহন ৰায় (সম্পা.), পৃ.-৪৫

৩. অপ্ৰকাশিত গৱেষণাগ্ৰন্থ ঃ শংকৰদেৱৰ দাৰ্শনিক মত, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়, পৃ. ৬৮৩-৬৯৩

4. ব্ৰহ্ম বৈষ্ণৱবাদ আৰু শংকৰদেৱ ঃ দীপাংকৰ নেওগ, ড° বিনোদ চন্দ্ৰ বৰা সম্পাদিত 'নামধ্বজ' স্মৃতিগ্ৰন্থ, পৃ.-১৩

৫. বাপচন্দ্ৰ মহন্ত ঃ ঐতিহাসিক পটভূমিত মহাপুৰুষ শংকৰদেৱ, পৃ.-২৫৪

বিশেষকৈ শংকৰদেৱৰ নাট কেইখনৰ কথাই উল্লেখ কৰিব পাৰি। তেওঁৰ প্ৰথম **'ৰুক্মিণী হৰণ'** নাটখনৰ ৰুক্মিণী নম্ৰ, ভদ্ৰ, ঈশ্বৰবিশ্বাসী আৰু পতিব্ৰতা হোৱাৰ বাবে ভগৱানক স্বামী ৰূপে পাবলৈ সক্ষম হৈছে। তাৰ বিপৰীতে ককায়েক ৰুক্মবীৰ উদণ্ড, গুৰু-গোঁসাই নমনা এটা চৰিত্ৰ। যিয়ে কৃষ্ণৰ ৰোষত পৰি মৃত্যুমুখত পৰিবলগীয়া হোৱাৰ পৰা ৰুক্মিণীৰ বাবে জীৱন দান পালে। ঠিক সেইদৰে 'পাৰিজাত হৰণ' নাটত ইন্দ্ৰ, কৃষ্ণ, শচী আৰু সত্যভমা দেৱতাৰ চৰিত্ৰ যদিও এপাহ সাধাৰণ ফুলৰ বাবে মানৱ চৰিত্ৰলৈ অৱনমিত হৈছে। নাটখনত বিষয় সুখে যে মানুহৰ আত্মমৰ্যাদা লাঘৱ কৰে সেই বিষয়ে শিক্ষা পাব পাৰি। মানুহক জীৱনৰ সকলো বস্তুৰে প্ৰয়োজন আছে। কিন্তু সেই প্ৰয়োজন বিষয় সৰ্বস্ব হ'ব নালাগে। 'ৰামবিজয়' নাটত ৰাম লক্ষ্মণে তাৰকাসুৰকে কেন্দ্ৰ কৰি অন্যান্য অসুৰ আদি বধ কৰাৰ আগতে বিশ্বামিত্ৰ ঋষিৰ ওচৰত অস্ত্ৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছে। ইয়াৰ দ্বাৰা আমাৰ জীৱনত গুৰুৰ প্ৰভাৱ আৰু গুৰুকেন্দ্ৰিক শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ সম্পৰ্কে জানিব পাৰি। ঠিক সেইদৰে শ্ৰৱণ কুমাৰে বৃদ্ধ পিতৃ মাতৃক কান্ধত তুলি দেশ ভ্ৰমণ কৰাৰ কাহিনী শিশুসকলক ক'ব লাগে যাতে ভৱিষ্যতে এনে কাহিনীয়ে শিশুসকলক পিতৃ-মাতৃৰ প্ৰতি থকা দায়বদ্ধতা সোঁৱৰাই দিয়ে।

৪.০৩ (গ) বৰ্তমান সময়ত আধ্যাত্মিক শিক্ষাৰ প্ৰাসঙ্গিকতা ঃ

বৰ্তমান বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ যুগ। কিন্তু ইয়াৰ সমান্তৰালকৈ যুৱক-যুৱতীসকলৰ মাজত আধ্যাত্মিক চিন্তা-চৰ্চা কৰাটো অতিকে প্ৰয়োজন। কিয়নো এনে চিন্তাইহে সমাজ সংস্কাৰ কৰাত সহায় কৰে। প্ৰকৃতাৰ্থত আধ্যাত্মিকতাই ঈশ্বৰৰ প্ৰতি ভক্তি বা শ্ৰদ্ধাকে নুবুজায়। ই জীৱন জীজ্ঞাসা আৰু জীৱন উদ্‌যাপনৰ শিক্ষা। এনে শিক্ষাই নিজৰ ওপৰত আত্মবিশ্বাসৰ বীজ ৰোপণ কৰি এক অনাবিল আনন্দ প্ৰদানেৰে জীৱনক মাধুৰ্য প্ৰদান কৰে। সেয়েহে শৈশৱৰ পৰা অভিভাৱকে সন্তানক নৈতিক চেতনা জাগ্ৰত আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ উত্তৰণত সহায় কৰিব লাগে। অভিভাৱকে কেৱল সন্তানক পৰীক্ষাৰ বহীত মোটা অঙ্কৰ লাভ কৰাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী কৰিলেই নহ'ব। এজন সৎ চৰিত্ৰৰ সন্তান কৰিব পাৰিলেহে সমাজত মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধ জীয়াই থাকিব। নহ'লে আত্মকেন্দ্ৰিক আৰু একাকীত্বৰ জীৱনে সুস্থ-চিন্তা আৰু সামাজিক পৰিবেশৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিবন্ধকতাৰ সৃষ্টি কৰিব। বিজ্ঞানৰ ন

শিশু সকলৰ আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ উত্তৰণত মাতৃৰ ভূমিকা

ড° ৰীতা চেতিয়া
অসমীয়া বিভাগ (সহকাৰী অধ্যাপিকা)
পিথুবৰ ছোৱালী স্নাতক মহাবিদ্যালয়, খোৱাং

১.০০ আৰম্ভণি ঃ

শিশুসকল আমাৰ ভৱিষ্যৎ। আজিৰ শিশু কাইলৈ একোগৰাকী সু-নাগৰিক। গতিকে শিশুসকলৰ শৰীৰিক-মানসিক সৰ্বতোপ্ৰকাৰে উন্নতি একান্তই প্ৰয়োজনীয়। বৰ্তমান সময়ত বয়োজ্যেষ্ঠসকলৰ সমানে শিশুসকলকো আধ্যাত্মিক চিন্তা-চৰ্চাৰ লগত জড়িত কৰিব লাগে।

২.০০ উদ্দেশ্য ঃ

'শিশুসকলৰ আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ উত্তৰণত মাতৃৰ ভূমিকা' বিষয়টো নিৰ্বাচন কৰাৰ উদ্দেশ্য হৈছে—

(১) শিশুসকলৰ আধ্যাত্মিক দিশত আগ্ৰহী কৰি তোলা।

(২) শিশুৰ সুস্থ মানসিক চিন্তাৰ বিকাশত আধ্যাত্মিক শিক্ষাৰ প্ৰভাৱ।

(৩) বৰ্তমান সময়ত আধ্যাত্মিক শিক্ষাৰ প্ৰাসঙ্গিকতা।

৩.০০ অধ্যয়নৰ উৎস ঃ

'শিশুসকলৰ আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ উৎকৰ্ষত মাতৃৰ ভূমিকা' শীৰ্ষক বিষয়টো আলোচনা কৰোতে মুখ্য আৰু গৌণ দুয়োটা উৎসৰ পৰা সহায় লোৱা হৈছে। মুখ্য আলোচনাত চাক্ষুস তথ্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি আলোচনা কৰাৰ সমান্তৰালকৈ গৌণ উৎসত বিষয়টোৰ লগত সম্পৰ্কিত প্ৰাসঙ্গিক গ্ৰন্থৰ সহায় লোৱা হৈছে।

৪.০০ বিষয়ৰ প্ৰৱেশ ঃ

'শিশুসকলৰ আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ উত্তৰণত মাতৃৰ ভূমিকা' বিষয়টো আলোচনা কৰোতে 'আধ্যাত্মিক' মানে কি সেই বিষয়ে কিছু কথা জনাৰ প্ৰয়োজন। 'আধ্যাত্মিক' শব্দটোৱে মাধুৰ্য বা মধুৰতাক বুজায় এই শব্দটোৰ সৈতে চিৰকাল একোটা ৰহস্য আৰু ৰোমাঞ্চ জড়িত হৈ আছে। ই আত্মাৰ সৈতে সংপৃক্ত হৈ থাকে। যেতিয়াই মানুহে অন্তৰৰ গভীৰতাত সূক্ষ্মভাৱে দৃষ্টি নিবদ্ধ হয় তেতিয়াই এক পৰম সুখানুভূতি উপলব্ধি কৰে তাকেই আধ্যাত্মিক বুলি কোৱা হয়। ই আত্মাৰ সৈতে জড়িত কথাকে বুজায়। অৰ্থাৎ আধ্যাত্মিকতাই মানুহৰ শাৰীৰিক, মানসিক, নৈতিক আৱেগিক আৰু বৌদ্ধিক শিক্ষা প্ৰদানেৰে মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধৰ শিক্ষা দিব পাৰে।

শিশুসকলৰ বাবে মাতৃগৰাকী হৈছে প্ৰথম শিক্ষাগুৰু। মাতৃৰ সান্নিধ্যতে শিশুৰ প্ৰতিটো চিন্তাৰ উত্তৰণ ঘটে। বিদ্যা-শিক্ষাৰ প্ৰতিও ইতিবাচক মনোভাৱ সৃষ্টি কৰি নান্দনিক আনন্দ প্ৰদান কৰিব পাৰে। শিশু এটাই একান্ত আৰু একেবাৰে কাষৰে পৰা মাতৃৰ সান্নিধ্য লাভ কৰে। গৰ্ভত স্থিতি লোৱাৰ পৰা ভূমিস্থ হোৱালৈকে শিশুৰ প্ৰতিটো উশাহ নিশাহৰ অনুভৱ মাতৃগৰাকীয়ে কৰিব পাৰে। ঈশ্বৰৰ প্ৰতি চিন্তা, বিশ্বাস, শিক্ষাগুৰু আৰু বয়োজ্যেষ্ঠ সকলৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা-সন্মান আৰু কনিষ্ঠজনৰ প্ৰতি মৰম এই সকলো চিন্তাৰ সৈতে মাতৃ গৰাকীৰ প্ৰভাৱ অতুলনীয়। এনে শিশু সমাজৰ প্ৰতিটো স্তৰৰ মানুহৰ সৈতে সদ্ভাৱ গঢ়ি তুলি পৃথিৱীখন সুন্দৰ আৰু সু-শৃঙ্খলিত ৰূপত গঢ়ি তুলিব পাৰে। প্ৰকৃতাৰ্থত আধ্যাত্মিক বিকাশ বুলিলে কেৱল ঈশ্বৰৰ প্ৰতি ভক্তিকে নুবুজায়। মানুহ হিচাপে মানৱীয় অনুভূতি, দায়িত্বশীল, নৈতিকতা এই সকলোকে বুজোৱা হয়। শিশুৰ বুদ্ধি-বৃত্তিক শক্তিশালী কৰিবলৈকে আধ্যাত্মিক শিক্ষাৰ প্ৰয়োজন।

৪.০১ (ক) শিশুক আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী কৰি তোলা ঃ

এটা শিশু অত্যন্ত স্পৰ্শকাতৰ আৰু সৰল মনৰ অধিকাৰী। কুমলীয়া বাঁহ এডাল যিফালে ভাঁজ দিয়ে তেনেদৰে ভাঁজ লোৱাৰ দৰে শিশু এটাকো যি দৰে শিক্ষা দিয়ে সেইদৰে গ্ৰহণ কৰিব পাৰে বাবেই মাতৃৰ গৰ্ভত স্থিতি লোৱাৰে পৰা আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ পৰিৱেশ দিব লাগে। পুৰণি গ্ৰন্থসমূহত এনে উদাহৰণৰ বহুতো কাহিনী আছে । আমি সকলোৱে জ্ঞাত যে প্ৰহ্লাদ দৈত্যকুলত জন্ম হৈছিল যদিও

মাতৃ কয়াধুই দৈৱক্ৰমে নাৰদৰ আশ্ৰয়ত থাকি নিতৌ নাৰদৰ মুখেদি হৰি নাম শ্ৰৱণ কৰি ঈশ্বৰমুখী হৈ নৈতিক গুণেৰে সমৃদ্ধ হয়। ঠিক সেইদৰে গীতাত আছে অৰ্জুনৰ পুত্ৰ অভিমন্যুই মাতৃ গৰ্ভত থাকোঁতে যুদ্ধত চক্ৰবেহু নিৰ্মাণ, প্ৰৱেশ আদিৰ বিষয়ে জ্ঞাত হ'ল যদিও বেহুৰ পৰা ওলাই অহাৰ বিষয়ে নজনাৰ বাবে মৃত্যুবৰণ কৰিবলগীয়া হয়। ইয়াৰ মূলতে হৈছে এবাৰ অৰ্জুনে পত্নী সুভদ্ৰাৰ সৈতে যুদ্ধ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰি থাকোতে গৰ্ভাৱস্থাতে অভিমন্যুৱে শ্ৰৱণ কৰি শিকিছিল। কিন্তু বেহুৰ পৰা ওলোৱা সময়তে সুভদ্ৰাৰ নিদ্ৰা অহাত সেই বিষয়ে নজনাকৈ থাকিল। গতিকে প্ৰতিজন শিশুৱে মাতৃৰ গৰ্ভৰ পৰাই বহুতো কথা শিকি আহে। ভূমিস্থ হোৱাৰ পাছতো শিশুটোৱে মাতৃকে প্ৰধানত অনুকৰণ কৰে বাবেই সিহঁতৰ মুখত 'মা' শব্দটোৱে প্ৰথম উচ্চাৰণ হয়। সেয়েহে মাতৃগৰাকীয়েহে শিশুৰ নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক শিক্ষা প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰধান ভূমিকা ল'ব পাৰে। শিশু এটাৰ মন সদায় কল্পনাবিলাসী, কল্পনাৰ পৃথিৱীত বিচৰণ কৰি ভাল পোৱা শিশুক সৰুৰে পৰা সাধু শুনাৰ প্ৰৱণতা গঢ়ি তুলিব লাগে। সাধুটো নিৰ্বাচন কৰোতে অভিভাৱকসকল সচেতন হ'ব লাগে যাতে প্ৰকাশভংগীয়ে শিশুৰ মন মগজুৰ স্পৰ্শ কৰিব পাৰে। এনে ধৰণেৰে শিশু এটাক আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী কৰি তুলিব পাৰি।

৪.০২ (খ) আধ্যাত্মিক চিন্তাই শৰীৰ আৰু মন সুস্থিৰ কৰে ঃ

প্ৰকৃতাৰ্থত নৈতিক চিন্তাইহে আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰ কৰিব পাৰে। আধ্যাত্মিক শিক্ষা বা জ্ঞানে বিশেষভাৱে একোটা শিশুৰ সু-চৰিত্ৰ, শৃঙ্খলিত আৰু পৰিশীলিত জীৱন আৰু স্বাস্থ্যৱান হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰে। নৈতিক চিন্তাৰ অবিহনে এনে জীৱন সম্ভৱ নহয়। এই ক্ষেত্ৰত মাতৃৰ লগতে পিতৃৰো দায়িত্ব আছে। নৈতিকতাই দুটা সংস্কাৰ পালনৰ কথা সকীয়ায়। এটা সদাচাৰী জীৱন আৰু আনটো সংযমী জীৱন। সদাচাৰী জীৱনে স্থুল অৰ্থাৎ মানুহৰ দেহ আৰু সূক্ষ্ম জীৱনে চিত্ৰক বুজায়। দেহক সুশৃঙ্খলিতভাৱে ৰাখিবলৈ সুস্থ বায়ু, পানী আৰু খাদ্যৰ যি দৰে প্ৰয়োজন ঠিক সেইদৰে চিত্ৰ বা হৃদয় সুস্থ আৰু শুদ্ধ কৰিবলৈ ভগৱানৰ নাম লোৱাটো অতিকে প্ৰয়োজনীয়। আনহাতে সংযমী জীৱন বুলিলে কায়-বাক্য মনেৰে শিশুক সংযমী হ'বলৈ শিক্ষা দিয়াকে বুজায়। এই দুয়োবিধৰ বাবেই শিশুক আধ্যাত্মিক শিক্ষা প্ৰতি আগ্ৰহী কৰি তুলিব লাগিব। ইয়াৰ বাবে অভিভাৱকে জ্ঞানলব্ধ গ্ৰন্থ পঢ়িবলৈ উৎসাহ জন্মাব লাগে। এই ক্ষেত্ৰত

অনুভূতি, বিষাদ-বেদনা আৰু কৃষক সমাজৰ চিত্ৰ বিশেষভাৱে চিত্ৰিত হৈছে। এই গীতটো হাতী মাহুতৰ গীতৰ অন্তৰ্ভুক্ত। জীৱিকা নিৰ্বাহৰ কাৰণে দুখীয়া মাউতে অৰণ্যত জীৱন কটাবলগীয়া হয়। সংগ্ৰামী জীৱনৰ অৱসৰেই বা ক'ত? ঘৰত পৰি থাকে যুৱতী নাৰী। স্বামীয়ে হাতীৰ লগত জীৱন কটাওঁতে কটাওঁতে অকলশৰীয়া পত্নীৰ প্ৰাণে কান্দি উঠে। জাক পাতি ফুৰা বনৰীয়া হাতী অৰণ্যত ধৰিবলৈ যোৱাৰ দিনাৰে পৰাই মাহুত আৰু ফান্দিৰ অত্যন্ত বিপদসংকুল জীৱন আৰম্ভ হয়। জীৱনৰ মায়া, আশা, সুখ, স্বপ্ন সকলোৰেই একে থাকে। তথাপি গোলামী জীৱনে জীৱিকাৰ কাৰণে সকলো বিসৰ্জন দিব লগা হয়। বিসৰ্জন দিব লগা হয় নৱবিবাহিতা পত্নীকো। ইফালে নৱপৰিণীতাৰ মনতো আৰম্ভ হয় পোৰণি—

"আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে
দেশেৰে মাহুত চলিয়া যায়
নাৰী মন মোৰ পুৰিয়া ৰয় ৰে।"

বঞ্চিতা, দুখদগ্ধা নাৰীৰ ই এক কৰুণ বিননি। তাই জন্মদাতা পিতৃ-মাতৃ, আত্মীয়-স্বজন সকলোকে এদিন এৰি থৈ আহি কেৱল মাহুতৰ সান্নিধ্যত জীৱনটো ভৰাই তোলাৰ আশাৰে গুচি আহিছিল, গুচি আহিছিল তাইৰ জন্মস্থান গোৱালপাৰা এৰি—

"মাও চাৰলং, বাপ চাৰলং, চাৰলং ভবেৰ বাৰী
গোৱালপাৰা চাৰিয়ে আচলং ৰে, সখী অল্প
বয়সেৰ নাৰী।"

যাক আশ্ৰয় কৰি, যাক আশা কৰি, বিশ্বাস কৰি সকলোকে এৰি থৈ গুচি আহিছিল, সেই মাহুত এতিয়া বহুত দূৰত। তাই এতিয়া ভৰ যৌৱনা। তাই দেখিছে যে চম্পাফুলৰ প্ৰতিটো ডালতে কাজল ভোমোৰা পৰি ৰস পান কৰিছে। ভোমোৰা আছে বাবেই চম্পাফুলৰ মূল্য বেছি, আদৰ বেছি। এই চম্পাফুল আৰু ভোমোৰাৰ উপমাৰে মাহুত পত্নীয়ে কৈছে যে যি নাৰীৰ পুৰুষ নাই তাইৰ ৰূপৰ জানো কিবা মূল্য আছে? এই ৰূপ কোনে পান কৰিব? ভোমোৰা ৰূপী মাহুত যে তাইৰ কাষত নাই—

"চম্পাফুলৰ ডালে ডালে কাজোল ভোমোৰা উৰে

ন আবিষ্কাৰে এচাম ডেকা গাভৰুক যি দৰে উন্নতিৰ শিখৰত অৱতীৰ্ণ কৰিছে, ঠিক সেইদৰে একাংশ বিপথগামীও হৈছে। তাৰ মূলতে ভুল অনুকৰণ আৰু সঠিক চিন্তাৰ অভাৱ। গতিকে বৰ্তমান প্ৰতিযোগিতাৰ যুগত বিজ্ঞানৰ নতুন আবিষ্কাৰ সমূহক আমি আদৰণী নিতান্তই জনাবই লাগিব। ইয়াত সমান্তৰালকৈ নৈতিক চিন্তাৰে আধ্যাত্মিক ভাৱাপন্নৰ বীজ হৃদয়ত অংকুৰিত কৰিব লাগিব।

উপসংহাৰ ঃ

'শিশুসকলৰ আধ্যাত্মিক চিন্তাৰ উত্তৰণত মাতৃৰ ভূমিকা' বিষয়টো অধ্যয়নৰ অন্তত ক'ব পাৰি যে আধ্যাত্মিক বিষয়টোৰ প্ৰতি সকলোৰে আগ্ৰহী হ'ব লাগে। শিশুৰ পৰা বৃদ্ধলৈকে সকলোৱে যদি নৈতিকতা মানি সংসাৰত আগবাঢ়িব পাৰে তেন্তে জগতত অশৃঙ্খল একো হ'ব নোৱাৰে। ইয়াৰ বাবে আমাৰ কৰণীয় হৈছে—

১) শিশুসকলক মাতৃৰ গৰ্ভৰ পৰা এটা সুস্থ বাতাবৰণ দিবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগে।

২) সাধু কোৱা আৰু শুনাৰ প্ৰৱণতা গঢ় দিব লাগে।

৩) শিশু এটাই কান্দিলেই ম'বাইল ফোনত কাৰ্টুন চাবলৈ দি নিজৰ দায়িত্ব সামৰিলে নহ'ব। বৰঞ্চ ওমলা গীত, নিচুকনি গীতেৰে সিহঁতক মনোৰঞ্জন দিয়াৰ প্ৰয়াস কৰিব লাগে।

৪) পুথি নিৰ্বাচনৰ ক্ষেত্ৰতো অভিভাৱকৰ দায়িত্ব আছে। বিশেষকৈ ভাগৱত, কীৰ্তন, পুৰাণ আদিৰ কাহিনী সমূহক কেন্দ্ৰ কৰি প্ৰকাশ হোৱা শিশুৰ উপযোগী পুথিৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ বৃদ্ধি কৰিব লাগে। লগতে মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ সৃষ্টিৰাজিক নৱ-প্ৰজন্মক পৰিচয় কৰাই বিভিন্ন জাতি জনজাতিৰ মাজত ভাতৃত্ববোধ জগাই তুলিব লাগে।

এনেদৰেই আমাৰ অভিভাৱসকলে যদি সৰুতেই শিশু এটাক অলপমান যত্ন কৰি সুস্থ-চিন্তাৰ বীজ ৰোপণ কৰিব পাৰে তেন্তে জগতত সুন্দৰতাৰ বাহিৰে একো অসুন্দৰ থাকিব নোৱাৰে।

প্ৰাসঙ্গিক পুথি ঃ

ক) শ্ৰীমদ্ভাগৱত (দ্বাদশ স্কন্ধ সম্পূৰ্ণ) ঃ সম্পাদনা ড০ কেশৱানন্দ দেৱ গোস্বামী; জুলাই ২০০১

খ) অংকীয়া নাট ঃ এটি আলোচনা (শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ নাট আৰু অনান্য) ঃ ভৱজিৎ বায়ন; অক্টোবৰ ২০১৬

অসমীয়া লোকগীত (আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে) ঃ এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

চয়নিকা বৰা
প্ৰাক্তন ছাত্ৰী
অসমীয়া বিভাগ, মাজুলী সাংস্কৃতিক বিশ্ববিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

অসমীয়া লোকগীতসমূহ হৈছে জাতীয় জীৱনৰ দলিল স্বৰূপ। য'ত প্ৰতিফলিত হয় কোনো অঞ্চলৰ ভাষা, চহা জীৱন সুখ-দুখ, হাঁহি-কান্দোন, হৰ্ষ-বিষাদ ইত্যাদি। মানুহৰ মুখে মুখে প্ৰচাৰ হৈ অহা এই স্বাধীন, সৰল, অকৃত্ৰিম গীতবোৰ ৰচনাৰ বাবে বা গাবলৈ কোনো গুৰু বা পঢ়াশালীলৈ যাব নালাগে। লোকগীতবোৰ ৰচনাৰ কোনো নিৰ্দিষ্ট সময় আৰু লেখক নাই। লোকগীতবোৰ যদিও পৰম্পৰাগতভাৱে সৰল সাৱলীল তথাপি কিছুমান অলিখিত নিয়মৰ দ্বাৰা পৰিচালিত।

লোকগীতসমূহক দুটা ভাগত ভাগ কৰা হৈছে—

ক) গোৱালপৰীয়া লোকগীত।

খ) কামৰূপীয়া লোকগীত।

আলোচনাৰ অন্তৰ্গত 'আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে' লোকগীতটো গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ অন্তৰ্গত। গোৱালপৰীয়া লোকগীতবোৰত মাহুত আৰু নাৰী জীৱনৰ বিষাদ-বেদনা, চহা জীৱন আৰু সেই অঞ্চলৰ জীৱিকাই হৈছে মূল বিশেষত্ব। সেইসমূহ চমুকৈ উল্লেখ কৰি বিশ্লেষণ কৰাই হৈছে এই আলোচনাৰ মূল উদ্দেশ্য।

বীজশব্দ ঃ লোকগীত, আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে, চহা জীৱন, বিশ্লেষণাত্মক, কৃষিজীৱী।

০.০০ প্ৰস্তাৱনা ঃ

লোকগীতসমূহ হৈছে মৌখিক বা অলিখিত সাহিত্যৰ অন্যতম ভাগ। লোকগীত সমূহ হৈছে তাত্বিক বা দাৰ্শনিক ভাব প্ৰধান যুক্ত গীত। ড° নিৰ্মলপ্ৰভা বৰদলৈৰ ভাষাৰে, "সংজ্ঞাৰ ঠেক সূত্ৰত ই বান্ধ নাখায়। লোকজনে নিজ অভিজ্ঞতা যেতিয়া স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে ছন্দত প্ৰকাশ কৰে আৰু ৰসোত্তীৰ্ণ হয়, তাকেই লোক কবিতা বুলি ক'ব লাগিব। জন-জীৱনৰ আবেগ-অনুভূতি নিজস্ব ৰূপত, নিজস্ব ছন্দত, নিজস্ব ৰূপক উপমাৰে নিজৰ মহিমা নিজে প্ৰকাশি অনায়াসে ৰূপ লৈ উঠে য'ত সেয়াই বিচিত্ৰ ৰূপৰ, বিচিত্ৰ বিষয়ৰ লোক কবিতা।" এই লোক কবিতাত সুৰ আৰোপ কৰিলেই সি লোকগীতলৈ ৰূপান্তৰিত হয়। কোনো এটা অঞ্চলৰ জনসাধাৰণৰ আশা-আকাংক্ষা, সুখ-দুখ, হাঁহি-কান্দোন, ৰীতি-নীতি, ভৌগোলিক, ঐতিহাসিক, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক, সাংস্কৃতিক, আবেগিক, অনুভৱৰ মূৰ্ত প্ৰকাশ বা জনজীৱনৰ গীতবোৰেই হৈছে লোক সংগীত বা লোকগীত। এই গীতবোৰ কিছুমান বিশেষ অঞ্চল, বিশেষ জাতি-জনজাতিৰ মাজত সমৃদ্ধ হৈ থাকে।

১.০০ মূল আলোচনা ঃ

লোকগীতসমূহ হৈছে মানুহৰ মুখে মুখে চলি অহা কিছুমান গীত-মাত-কথা। এই লোকগীতসমূহক লোক সাহিত্যৰ গৱেষক পণ্ডিত সকলে আঞ্চলিক বৈশিষ্ট্যৰ আধাৰত একো একোটা অঞ্চলৰ ভাষিক ৰূপৰ ওপৰত গুৰুত্ব দি অসমীয়া লোকগীত সমূহক দুটা ভাগত ভাগ কৰিছে—

১) গোৱালপৰীয়া লোকগীত।

২) কামৰূপীয়া লোকগীত।

গোৱালপাৰা অঞ্চলত প্ৰচলিত লোক গীত-মাতবোৰকে গোৱালপৰীয়া লোকগীত বুলি কোৱা হয়। আমি অধ্যয়নৰ বিষয় হিচাপে বাছি লোৱা "আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে" নামৰ লোকগীতটোও গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ অন্তৰ্গত এটি লোকগীত।

১.০১ "আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে" গীতটিৰ বিষয়বস্তু আৰু গোৱালপৰীয়া লোকগীত হিচাপে বিশ্লেষণ ঃ

গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ মাজেৰে মানুহৰ জীৱনৰ সুখ-দুখ, আবেগ-

"আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে
দেশেৰে মাহুত চলিয়া যায়
নাৰীৰ মন মোৰ পুৰিয়া ৰয় ৰে।
মাও চাৰলং, বাপ চাৰলং, চাৰলং ভবেৰ বাৰী
গোৱালপাৰ চাৰিয়ে আচলং ৰে, সখী অল্প
বয়সেৰ নাৰী।"

এই লোকগীতটোত গোৱালপৰীয়া অঞ্চলৰ সাধাৰণ মাহুতৰ দুখ প্ৰকাশ পাইছে লগতে প্ৰকাশ পাইছে নৱবিবাহিত পত্নীৰ দুখ-বেদনা। তাই কেৱল মাহুতৰ বাবে মাক দেউতাক সকলোকে এৰি আহিছে কিন্তু বিবাহৰ অলপ দিনৰ পাছতে স্বামীয়ে আৰু যাব লগা হোৱাত তাইৰ মনৰ বেদনা প্ৰকাশ পাইছে।

৪) নাৰী মনৰ বাসনা, বেদনা, বিদ্ৰোহ প্ৰকাশ ঃ

নাৰী মনৰ বাসনা, বেদনা আৰু বিদ্ৰোহ হৈছে গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ অন্যতম বৈশিষ্ট্য। এই লোকগীতটোত এগৰাকী নৱবিবাহিতা পত্নীৰ বিবাহৰ পাছতে মাহুত স্বামী জীৱিকা উপাৰ্জনৰ বাবে অৰণ্যলৈ যাবলৈ ওলোৱাত তেওঁৰ মন পুৰিছে, হিয়াৰ বেদনা প্ৰকাশ পাইছে। মাক, দেউতাক সকলোকে এৰি কম বয়সতে মাহুতলৈ বিয়া হৈ আহিছিল কিন্তু বিয়াৰ পাছতে মাহুতে তাইক এৰি যাব লগা হোৱাত তাইৰ মন পুৰিছে। সেয়ে কৈছে—

"আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে
দেশেৰে মাহুত চলিয়া যায়
নাৰীৰ মন মোৰ পুৰিয়া ৰয় ৰে।
মাও চাৰলং, বাপ চাৰলং, চাৰলং ভবেৰ বাৰী
গোৱালপাৰ চাৰিয়ে আচলং ৰে, সখী অল্প
বয়সেৰ নাৰী।"

অল্প বয়সতে স্বামীক এৰি থাকিব লগা হোৱাত নাৰীৰ মন বিদ্ৰোহী হৈ উঠিছে। নাৰী গৰাকীয়ে নিজকে চম্পাফুল আৰু মাহুতক ভোমোৰাৰ লগত তুলনা কৰিছে। তাই কৈছে ভোমোৰা আছে বাবেই চম্পা ফুলৰ মূল্য বেছি। যি নাৰীৰ পুৰুষ নাই সেই নাৰীৰ ৰূপে কি কৰিব। সেয়ে কৈছে—

যি নাৰীৰ পুৰুষ নাই ৰে,
তাৰ ৰূপে কি কাম কৰে।"

এনেদৰে "আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে" শীৰ্ষক গীতটিৰ মাজেৰে নাৰী মনৰ এক চিৰন্তন অনুভূতি প্ৰকাশ ঘটিছে। নাৰী মনৰ যৌৱন জ্বালা-মিলন বাসনাৰ তাড়না আৰু শেষত ক্ষোভৰ এক আন্তৰিক প্ৰকাশ লোকগীতটিত সহজেই অনুমান কৰিব পাৰি। গোৱালপৰীয়া এই হাতী-মাহুত কেন্দ্ৰিক এই গীতটিৰ এফালে আছে জীৱিকা অৰ্জনত পৰাধীন, দৰিদ্ৰতাৰ লগত সংগ্ৰাম কৰা মাহুতৰ কৰ্তব্যবোধৰ চানেকি, আনফালে আছে মাহুতৰ অল্প বয়সৰ পত্নীৰ যৌৱনৰ উথাল-পাথাল অৱস্থা। এই অৱস্থাই তাইক দুখে-শোকে কেনেদৰে জৰ্জড়িত কৰি তুলিছে সেই বৰ্ণনা অতি সংবেদনশীলভাৱে গীতটিত প্ৰকাশ পাইছে। লোকগীতটিৰ সামগ্ৰিক সৌন্দৰ্যও তাতেই নিহিত হৈ আছে।

গোৱালপৰীয়া লোকগীতসমূহ সহজ-সৰল অনাখৰী লোকৰ ৰচনা কাৰণে গীতবোৰৰ বিষয়বস্তু তথা ৰচনাৰীতি সহজ-সৰল, সহজে বুজিব পৰা। চহা কবিৰ মুক্ত প্ৰাণৰ সহজ-সৰল অভিব্যক্তি এইবোৰ ৰচনাত সুন্দৰকৈ ফুটি উঠিছে। গীতবোৰ নীতি-নিয়মৰ কটকটীয়া বান্ধোনৰপৰা মুক্ত। সেইবাবে অতুল চন্দ্ৰ বৰাই কৈছে, "নীতি-নিয়মৰ নিকপকপীয়া বান্ধোনত এই গীতবোৰ বাঢ়িব নোৱাৰে।" বিষয়বস্তু যিয়েই নহওক, গীতবোৰ ঘাইকৈ ভাবব্যঞ্জক কেন্দ্ৰীয়ভাব একোটাই গীতৰ মাজত প্ৰাধান্য লাভ কৰে। যিটো যি ভাৱৰ গীত, সেই ভাৱটোৱেই গীতত প্ৰকট হৈ উঠে। গীতবোৰত আছে সুৰৰ বৈশিষ্ট্য, ৰসৰ মাধুৰ্য আৰু সাৰ্বজনীন আবেদন। সাৰ্বজনীন আবেদন, সুৰৰ কৰুণ মাধুৰ্য, সৰ্বভাৰতীয় গুণ থকা হেতুকেই তাক অসমীয়া, উৰিয়া, মণিপুৰী বুলি যাৰে খুচি সেয়ে সামৰি লোৱাত বাধা নাই।

গোৱালপৰীয়া লোকগীত সমূহত স্থানীয় ভাষাৰ যথাযথ প্ৰয়োগ দেখা যায়। অতুল চন্দ্ৰ বৰুৱাই গোৱালপৰীয়া গীতৰ ভাষাৰ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰি কৈছে, "তাৰ ভাষা অৱশ্যে উজনি অসমৰ শুদ্ধ অসমীয়া নহয়, কিন্তু কামৰূপী উপভাষা আৰু পুৰণি অসমীয়া ভাষাৰ লগত নিকট সম্বন্ধ ধৰা পৰে। বিশেষকৈ শব্দাৱলী বহুখিনি কামৰূপীয়া মাত-কথাৰ শব্দাৱলীৰ লগত মিলি যায়। বঙলা ভাষাৰ শব্দবোৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ পৰা কোনো গোড়া পণ্ডিতে বাদ দিব খুজিলেও সেইবোৰ গীত অসমীয়া ভাষাৰ অন্তৰ্ভুক্ত গীত হৈ থাকিব।" এই একে প্ৰসংগতে

সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই মন্তব্য দি কৈছে, "এই গীতবোৰ গোৱালপৰীয়া আঞ্চলিক ভাষাত ৰচিত, গতিকে কিছু বঙলা ভাষা আৰু ৰাজবংশী আঞ্চলিক ভাষাৰ প্ৰভাৱ লক্ষ্য কৰা দেখা যায়।" শশী শৰ্মাই লোকগীতত আঞ্চলিক ভাষাৰ অপৰিহাৰ্যতা দেখুৱাই কৈছে, "লোকগীতৰ ভাষা নিৰ্ভৰ কৰে স্থানীয় ভাষাৰ যথাযথ প্ৰয়োগৰ ওপৰত। তেতিয়াহে ভাৱে-ভাষাই লোকগীত আকৰ্ষণীয় হয়।"

গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ পথাৰখনত এক বিস্তৃত অঞ্চল আগুৰি আছে প্ৰেমমূলক গীতে। সংখ্যাৰ ফালৰপৰা এই শ্ৰেণীৰ গীতেই সৰহ। পাৰ্থিৱ প্ৰেমৰ দলিল স্বৰূপ একাংশ বিহুগীত আৰু গোৱালপৰীয়া লোকগীতত স্বভাৱ কবিৰ সৌন্দৰ্য-তৃষ্ণা আৰু প্ৰেমৰ অভিজ্ঞতাৰ বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ প্ৰকাশ দেখিবলৈ পোৱা যায়। এই শ্ৰেণীৰ গীতত বিগত যৌৱনা, আবিয়ৈ নাৰীৰ দুখ-বেদনাৰ চিত্ৰ মৰ্মস্পৰ্শীভাৱে উপস্থাপন কৰা হৈছে। নাৰীৰ মনৰ যৌৱনৰ জ্বালা, মিলন বাসনাৰ তাড়না আৰু ক্ষোভৰ আন্তৰিক প্ৰকাশ লক্ষণীয়। নাৰী মনৰ এনে চিৰন্তন অনুভূতিৰ মুকলি প্ৰকাশ গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ বাহিৰে অন্য গীতত পোৱা নাযায়। আনহাতে গোৱালপৰীয়া লোকগীত বিচ্ছেদ-বেদনাৰ যি মৰ্মস্পৰ্শী চিত্ৰ অংকন কৰা হৈছে, সি সঁচাকৈয়ে হৃদয়স্পৰ্শী বিচ্ছেদ-বেদনাৰ প্ৰকাশ অকল যে সাধাৰণ প্ৰেমৰ গীতত ঘটিছে এনে নহয়, পৰকীয়া আৰু দাম্পত্য প্ৰেমৰ গীতটো ইয়াৰ চিত্ৰণ মন কৰিবলগীয়া। এই সকলোবোৰ বিষয়বস্তু অধ্যয়নৰ বিষয় হিচাপে বাচি লোৱা লোকগীতটোত প্ৰতিফলিত হৈছে।

১.০২ নিৰ্বাচিত গীতৰ আধাৰত গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ বৈশিষ্ট্য বিচাৰ ঃ

"আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে" গীতটোৰ আধাৰত গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ বৈশিষ্ট্যবোৰ হ'ল—

১) কৃষিজীৱী
২) প্ৰকৃতিৰ নৈসৰ্গিক পৰিৱেশ
৩) সাধাৰণ জন-জীৱনৰ ছবি
৪) নাৰী মনৰ বাসনা, বেদনা আৰু বিদ্ৰোহ প্ৰকাশ
৫) মাহুত, মইষাল, বাইসাল, গাড়ীয়াল, যাদু চৰিত্ৰৰ প্ৰাধান্য।

১) কৃষিজীৱী ঃ

গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ অন্যতম বৈশিষ্ট্য হৈছে এই অঞ্চলৰ লোকবোৰ মূলতঃ কৃষিজীৱী। ইয়াৰ প্ৰধান বৃত্তি হৈছে হাতী। অতীজৰে পৰা গোৱালপৰীয়া ৰাজপৰিয়ালত জমিদাৰ, সমাজৰ ধনাঢ্য, অভিজাত তথা সন্মানিত ব্যক্তি সকলে নিজৰ গৌৰৱ আৰু আভিজাত্য প্ৰকাশৰ বাবে হাতী ৰাখিছিল। এই হাতীবোৰ প্ৰতিপালন কৰিবলৈ গাঁৱৰে অশিক্ষিত লোকসকলক নিয়োগ কৰিছিল। এই হাতীবোৰ অভিজাত্যৰ প্ৰতীকৰ লগতে বিভিন্ন ধৰণৰ কামো কৰিছিল। আমি নিৰ্বাচন কৰি লোৱা "আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে" শীৰ্ষক লোকগীতটো সেই সমাজৰ প্ৰধান বৃত্তি যে হাতী আছিল সুন্দৰ ৰূপত প্ৰকাশ পাইছে। মাহুতে নিজৰ পেট প্ৰবতাব বাবে কেনেদৰে নৱবিবাহিত পত্নীকো এৰি অৰণ্যলৈ যাব লগা হৈছিল সেইয়া প্ৰকাশ পাইছে। উদাহৰণস্বৰূপে—

"আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে
দেশেৰে মাহুত চলিয়া যায়
নাৰীৰ মন মোৰ পুৰিয়া ৰয়ৰে।।"

ইয়াত নাৰীগৰাকীয়ে জীৱন-জীৱিকা উপাৰ্জনৰ বাবে যোৱা হাতীৰ মাহুত স্বামীক লৈ বেদনা কৰাৰ কথা সুন্দৰ ৰূপত প্ৰকাশ পাইছে। ইয়াৰ পৰা প্ৰমাণ পোৱা যায় যে হাতী হ'ল সেই অঞ্চলৰ প্ৰধান বৃত্তি।

২) প্ৰকৃতিৰ নৈসৰ্গিক পৰিৱেশ ঃ

গোৱালপৰীয়া অন্যতম বৈশিষ্ট্য হৈছে প্ৰকৃতিৰ নৈসৰ্গিক পৰিৱেশ। এই অঞ্চলৰ গীতবোৰত প্ৰকৃতিৰ অপৰূপ সৌন্দৰ্য প্ৰতিফলিত হয়। ইয়াত নৈ, পৰ্বত, পাহাৰ, গছ-গছনি সকলোবোৰে ঠাই পাইছে। "আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে" গীতটোত প্ৰকৃতিৰ সুন্দৰ ৰূপ প্ৰকাশ পাইছে।

৩) সাধাৰণ জন-জীৱনৰ ছবি প্ৰকাশ ঃ

সাধাৰণ জন-জীৱনৰ ছবি হৈছে গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য। এই লোকগীতত সাধাৰণ খাটি খোৱা মানুহৰ জীৱন শৈলী অংকিত হয়। লগতে প্ৰকাশ পাই সাধাৰণ মানুহৰ দুখ-সুখ, হাঁহি-কান্দোন। উদাহৰণস্বৰূপে—

'ম'হ গুৱালৰ বিহু' উপন্যাসত বিহু সংস্কৃতিৰ উপস্থাপন

পুনম ৰজক
গৱেষক
অসম মহিলা বিশ্ববিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

অসমীয়া সাহিত্যৰ বিভিন্ন শাখাসমূহৰ ভিতৰত উপন্যাস এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ শাখা। সাহিত্যত সমাজৰ ছবি প্ৰতিফলিত হোৱাৰ দিশটো উপন্যাসে স্পষ্ট কৰি তুলিছে। সমাজৰ ৰীতি-নীতি, আচাৰ-অনুষ্ঠান, ধৰ্ম-বিশ্বাস আদি দিশবোৰ উপন্যাসত প্ৰতিফলিত হয়। উৎসৱ-অনুষ্ঠান সমাজৰ এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদান। এই উপাদানটোৰ জৰিয়তে মানুহৰ সামূহিক চেতনা প্ৰকাশিত হয়। প্ৰাচীন কালৰ পৰা চলি অহা বহুতো লোকাচাৰ তথা লোকবিশ্বাসৰ ভেটিত উৎসৱসমূহ গঢ় লয়। অসমৰ মানুহে পৰম্পৰাগতভাৱে বহুতো উৎসৱ-অনুষ্ঠান পালন কৰি আহিছে। এই উৎসৱসমূহৰ ভিতৰত বিহুৰ সৈতে অসমৰ লোকসকলৰ এক এৰাব নোৱৰা সম্পৰ্ক আছে। বিহুৰ সৈতে থকা এই সম্পৰ্কটোৱে সৃষ্টিশীল লেখকসকলক আকৰ্ষণ কৰি আহিছে। লেখকসকলে বিহুক কেন্দ্ৰ কৰি বা অন্য বিষয়ক কেন্দ্ৰ কৰি লিখা সাহিত্যত বিহু সংস্কৃতিৰ প্ৰতিফলন ঘটা দেখা যায়। অসমীয়া উপন্যাসৰ আৰম্ভণিৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে ৰচিত বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ উপন্যাসত বিহু সংস্কৃতিৰ প্ৰতিফলন ঘটা দেখিবলৈ পোৱা গৈছে। একবিংশ শতিকাৰ দ্বিতীয় দশকত ৰচিত অনিল ফুকনৰ 'ম'হ গুৱালৰ বিহু' উপন্যাসখনত পৰিৱৰ্তনৰ মাজেৰে বিস্তাৰ লাভ কৰা বিহু সংস্কৃতিৰ উপস্থাপন কৰা হৈছে। বিহু সংস্কৃতি সৈতে জড়িত লোকসাংস্কৃতিক দিশসমূহো উপন্যাসত প্ৰতিফলিত হৈছে। বিহু সংস্কৃতিৰ পৰিৱৰ্তিত ৰূপটো আৰু লোকসাংস্কৃতিক দিশসমূহো উপন্যাসখনত কেনেদৰে প্ৰতিফলিত হৈছে, সেই সম্পৰ্কে এই প্ৰবন্ধৰ জৰিয়তে আলোচনা কৰা হৈছে।

"চম্পাফুলৰ ডালে ডালে কাজোল ভোমোৰা উৰে
যি নাৰীৰ পুৰুষ নাই ৰে, তাৰ ৰূপে কি কাম কৰে।"

৫) মাহুত, মইষাল, বাইসাল, গাড়ীয়াল, যাদু চৰিত্ৰৰ প্ৰাধান্য ঃ

গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ আন এটা বৈশিষ্ট্য হ'ল—মাহুত, মইষাল, বাইসাল, গাড়ীয়াল, যাদু চৰিত্ৰৰ প্ৰাধান্য। "আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে" লোকগীতৰ প্ৰধান চৰিত্ৰ হ'ল 'মাহুত' চৰিত্ৰ।

অতীজৰে পৰা গোৱালপৰীয়া ৰাজ পৰিয়ালত জমিদাৰ, সমাজৰ ধনাঢ্য, আভিজাত্য তথা সন্মানিত ব্যক্তিসকলে নিজৰ গৌৰৱ আৰু আভিজাত্য প্ৰকাশৰ বাবে হাতী পুহিছিল। ইয়াৰ উপৰিও যুদ্ধ-বিগ্ৰহ, বেহা-বেপাৰ, চিকাৰ আদিতো ব্যৱহাৰৰ বাবে হাতী ৰাখিছিল। এই হাতীবোৰক পোহ-পালন আৰু তদাৰকৰ বাবে কম দৰমহাত চাকৰি কৰা, আৰ্থিকভাৱে দুৰ্বল আৰু অশিক্ষিত শ্ৰেণীৰ লোকক খটুৱাইছিল। যাক সাধাৰণতে মাউত বা মাহুত বোলা হৈছিল। ৰ'দ, বতাহ, শীত-গৰম আওকাণ কৰি প্ৰকাণ্ড জন্তুটো চলাই লৈ ফুৰাটো এই মাহুতৰ কাম আছিল। দৰিদ্ৰতাৰ অটন পঙ্কত এই মাহুতৰ আকণ্ঠ নিমজ্জিত হৈ জীৱনৰ সুখ- স্বাচ্ছন্দঞ্জয় হেৰুৱাই পেলায়। নিজৰ ঘৰ-মাটিহীন, দুবেলা-দুমুঠি ভাতৰ বাবে চিন্তাত জুৰুলা কোনো সামাজিক মৰ্যাদা, অনুকম্পা, নিষ্পেষিত মাহুতসকলৰ জীৱন আৰু কৰ্মৰাজিক লৈ লিখা গীতবোৰেই মাহুত গীত। "আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে" শীৰ্ষক লোকগীতটোত এই বৈশিষ্ট্য প্ৰতিফলিত হৈছে।

২.০০ উপসংহাৰ ঃ

অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ এক বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ অংগ হৈছে লোকগীতসমূহ। কোনো এখন দেশ বা ৰাজ্যৰ আৰু কোনো এটা অঞ্চলৰ চহা কবিৰ ৰচনা অথবা জনসাধাৰণৰ মুখে মুখে চলি অহা পৰম্পৰাগত গীতবোৰত লোকগীত বোলা হয়। এই অন্তৰস্পৰ্শী, নিভাঁজ, মধুৰ লোকগীতবোৰ কোনে, কেতিয়া, কি পৰিস্থিতিত ৰচনা কৰিছিল সেই বিষয়ে সঠিক তথ্য পোৱা টান। কিয়নো এই গীতসমূহ অখ্যাত গীতিকাৰৰ বিখ্যাত সৃষ্টি। ৰচক তথা সৃষ্টকৰ্তাৰ আত্মগোপনৰ ফলত আজিও পিতৃহাৰা এই গীতসমূহ। আঞ্চলিক ভাষাৰ ৰূপ আৰু বৈশিষ্ট্যৰ

ভিত্তিত অসমীয়া লোকগীত সমূহক গোৱালপৰীয়া লোকগীত আৰু কামৰূপীয়া লোকগীত নামেৰে বিভক্ত কৰিছে। নিৰ্বাচিত "আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে" নামৰ লোকগীতটো গোৱালপৰীয়া লোকগীত শ্ৰেণীৰ অন্তৰ্গত। য'ত গোৱালপৰীয়া লোকগীতৰ সকলোবিলাক বৈশিষ্ট্য প্ৰতিফলিত হৈছে।

২.০১ সিদ্ধান্ত ঃ

"আৰে দন্তাল হাতীৰ মাহুত ৰে" নামৰ গোৱালপৰীয়া লোকগীতটি অধ্যয়ন কৰি কিছুমান সিদ্ধান্তত উপনীত হৈছো। সেইবোৰ হ'ল—

১) অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ এক বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ অংগ হৈছে লোকগীতসমূহ। যাৰ কোনো লেখকৰ নাম বিচাৰি পোৱা নাযায়।

২) লোকগীতৰ গৱেষক পণ্ডিত সকলে ভাষিক বৈশিষ্ট্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গোৱালপৰীয়া আৰু কামৰূপীয়া লোকগীত নামেৰে বিভক্ত কৰিছে।

৩) লোকগীতসমূহ হৈছে চহা জীৱনৰ মানুহৰ মুখে মুখে প্ৰচলিত পৰম্পৰাগত গীত।

৪) গোৱালপাৰা অঞ্চলত প্ৰচলিত গীতক গোৱালপৰীয়া লোকগীত বুলি কোৱা হয়।

৫) গোৱালপৰীয়া লোকগীতত মাহুত, নাৰী জীৱনৰ বিষাদ-বেদনা, চহা জীৱন আৰু সেই অঞ্চলৰ জীৱিকাই হৈছে প্ৰধান বিশেষত্ব।

২.০২ ভৱিষ্যত অধ্যয়নৰ সম্ভাৱনীয়তা ঃ

অসমীয়া লোকগীতসমূহ জাতীয় জীৱনৰ চানেকি স্বৰূপ। য'ত কোনো অঞ্চলৰ ভাষা, চহা জীৱন, সুখ-দুখ, হাঁহি-কান্দোন, হৰ্ষ-বিষাদ আদি প্ৰতিফলিত হয়। অসমীয়া লোকগীতৰ বিষয়ে আগতেও অধ্যয়ন হৈ আহিছে। অকল অধ্যয়ন কৰিলেই নহয়, কালৰ গতিত যাতে এই লোকগীতসমূহ হেৰাই নাযায় তাৰ প্ৰতিও লক্ষ্য ৰাখিব লাগিব। কাৰণ অসমীয়া লোকসমাজ মূলতঃ কৃষিজীৱী, য'ত বিশ্বাস, আবেগ-অনুভূতি, আনন্দ-বিষাদ, প্ৰকৃতিৰ বিচিত্ৰ ৰূপৰ প্ৰতি কৌতূহল, শ্ৰমজীৱী মানুহৰ শ্ৰমগাঁথা আদিৰ প্ৰতিফলন ঘটি আহিছে। সেয়েহে জাতিৰ দাপোণস্বৰূপ লোকসমাজত লোকগীতৰ আৱশ্যকতা আছে। কোনো জাতিৰ চৰিত্ৰ

লোকসংগীততে প্ৰতিফলিত হয়। ইতিহাসে নোকোৱা বহু কথা লোকসঙ্গীতে কয়।

সংস্কৃতি হৈছে বোৱতী সুঁতিৰ দৰে। নতুনত্বৰ প্ৰভাৱ পৰাটো স্বাভাৱিক। কিন্তু পৰিবৰ্তনৰ নামত যাতে লোকসঙ্গীত সমূহৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্য বিনষ্ট নহয় তাৰ বাবে গভীৰ অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে। প্ৰবহমান ধাৰাটোত গ্ৰহণ-বৰ্জন প্ৰক্ৰিয়াৰে আগবাঢ়োতে যাতে সতৰ্ক হ'ব পাৰে।

আজিকালি দেখা পোৱা গৈছে যে লোকগীতসমূহ শুনিবলীয় শ্ৰোতাৰ অনীহা আৰু সৰহ সংখ্যকে আদৰি ল'বলৈ ইচ্ছা নকৰে কিম্বা চৰ্চা কৰিব নিবিচাৰে। বৰ্তমানৰ গোলকীকৰণৰ ধামখুমীয়াত লোকসঙ্গীতৰ স্বকীয়তা ৰক্ষা কৰাটো কঠিন হৈ পৰিছে। খাটি খোৱা মানুহৰ লোককৃষ্টি সাধাৰণ লোকৰ হাতত নাই। সেয়েহে ভৱিষ্যতৰ বাবে লোকসঙ্গীত সুৰক্ষিত কৰিবলৈ হ'লে সংৰক্ষণ ব্যৱস্থা কৰি লাগিব। নৱপ্ৰজন্মক সংস্কৃতিৰ গভীৰ মূললৈ নি উদ্বুদ্ধ কৰাৰ পৰিকল্পনাৰ প্ৰয়োজন আছে।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

১) শৰ্মা, ড° সত্যেন্দ্ৰনাথ ঃ অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত; সৌমাৰ প্ৰকাশ, দশম সংস্কৰণ, ২০২০

১) নাথ, দ্বিজেন ঃ গোৱালপৰীয়া লোক সংস্কৃতি; বনলতা প্ৰকাশন, প্ৰথম প্ৰকাশ, নৱেম্বৰ, ২০০৮

১) শৰ্মা, ড° নবীনচন্দ্ৰ ঃ অসমৰ সংস্কৃতি সমীক্ষা; চন্দ্ৰপ্ৰকাশ

লোক-গাঁথা, লোকনৃত্য, লোককলা, লোকবাদ্য, লোকউৎসৱ আদি সকলোবোৰ দিশ সামৰি লয়। অসমৰ লোকউৎসৱ বিহুৰ সৈতে লোক সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন উপাদান জড়িত হৈ আছে। এই উপাদানসমূহ অনিল ফুকনৰ ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনত প্ৰতিফলিত হৈছে। যিহেতু উপন্যাসখনত প্ৰতিযোগিতালৈ পৰিণত হৈ পৰা ৰঙালী বিহুৰ স্বৰূপ প্ৰতিফলিত কৰা হৈছে। সেয়ে উপন্যাসখনত লোক সংস্কৃতিৰ আটাইকেইটা ভাগৰ প্ৰতিফলন ঘটা দেখিবলৈ পোৱা নাযায়। মৌখিক সাহিত্য, সামাজিক লোকাচাৰ, ভৌতিক সংস্কৃতি আৰু পৰিৱেশ্য কলাৰ ভিতৰত ভৌতিক সংস্কৃতি আৰু পৰিৱেশ্য কলাৰ বিৱৰণ উপন্যাসখনত পোৱা যায়। গতিকে উপন্যাসখনত বিহুৰ সৈতে জড়িত লোকসংস্কৃতিৰ দিশসমূহৰ কেনেদৰে প্ৰতিফলন ঘটিছে, সেয়া তলত দিয়া ধৰণে বাখ্যা কৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে—

১.১.১ ভৌতিক সংস্কৃতি ঃ

ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনতো বিহু সৈতে জড়িত ভৌতিক সংস্কৃতিৰ অন্তৰ্গত লোকশিল্প, লোক আভৰণ আৰু খাদ্যাভাসৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। লোকশিল্পৰ ভিতৰত বাঁহ, কাঠ, মাটিৰে সঁজা বাদ্যযন্ত্ৰসমূহৰ বিৱৰণ পোৱা গৈছে।

১.১.১.১ লোকশিল্প ঃ

লোকসমাজত নাৰী-পুৰুষে জীৱনৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ প্ৰতি সচেতন হৈ পৰম্পৰাগতভাবে যিবোৰ সামগ্ৰী হাতেৰে তৈয়াৰ কৰি লয়, এই শিল্পবস্তুসমূহকে হস্ত শিল্প বুলি কোৱা হয়। সাধাৰণতে মাটি, শিল, বাঁহ, কাঠ, বেত, কুহিলা, জন্তুৰ শিং, হাড়, ছাল, ধাতু, বিভিন্ন গছৰ পাত, বাকলি, কপাহ আদিৰ পৰা লোকশিল্প নিৰ্মাণ কৰা হয়।

অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ বাঁহ শিল্পৰ ভূমিকা গুৰুত্বপূৰ্ণ। বাঁহেৰে নিৰ্মিত বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ লোকবাদ্যৰ বৰ্ণনা উপন্যাসখনত পোৱা গৈছে। গাভৰু বিহুৰ প্ৰথমৰ দিনা অপেছৰীয়ে আগলি বাঁহেৰে বনোৱা গগণা বজাই সকলোৰে মন আকৰ্ষণ কৰিছিল। আকৌ বিহুৰ আখৰা কৰি থকাৰ সময়ত অপেছৰীৰ গগনাখন ভাঙি যোৱাত ম'হ গুৱাল গেন্ধেলাই শিপিনীৰ পৰা চুৰ কৰি অনা ব-তোলা চুঙাৰে গগনা সাজিব বিচাৰিছিল। সমাজত প্ৰচলিত বিভিন্ন লোকবাদ্যৰ ভিতৰত ঢোলৰ

০.০ অৱতৰণিকা

০.১ বিষয়ৰ পৰিচয়

অসমীয়া উপন্যাসৰ প্ৰস্তুতি পৰ্বৰ পৰাই সমাজৰ বিভিন্ন দিশৰ প্ৰতিফলন ঘটা পৰিলক্ষিত হৈছে। সমাজৰ সৈতে সংস্কৃতিৰ ওতঃপ্ৰোত সম্পৰ্ক আছে। সমাজত উদ্‌যাপন কৰা বিভিন্ন ধৰণৰ উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ ছবি উপন্যাসত প্ৰতিফলিত হৈ আহিছে। এই উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ সৈতে লোকসাংস্কৃতিক দিশ জড়িত হৈ থাকে। বিহু অসমীয়া সমাজত প্ৰাচীন কালৰ পৰাই পালন কৰি অহা হৈছে। ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনৰ জৰিয়তে ঔপন্যাসিক অনিল ফুকনে ৰূপান্তৰ ঘটা বিহু সংস্কৃতিৰ পৰম্পৰাগত স্বৰূপটো ধৰি ৰখাৰ চেষ্টা কৰিছে। বৰ্তমান সময়ৰ বিহু সংস্কৃতিৰ আটাইতকৈ পৰিৱৰ্তনীয় ৰূপটো হৈছে মঞ্চবিহুৰ আগমন। মঞ্চবিহুৰ আগমনৰ ফলত লোকসংস্কৃতিৰ অন্তৰ্গত বিহুটো একোটা ভোগবাদী সামগ্ৰীলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে। লোকমনৰ পৰিচয় বহন কৰা বিহু সংস্কৃতিৰ সৈতে ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক দিশ জড়িত থাকে। একবিংশ শতিকাৰ দ্বিতীয় দশকত ৰচিত এই উপন্যাসখনত প্ৰতিফলিত বিহু সংস্কৃতিৰ এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন কৰা হৈছে।

০.২ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য ঃ

- ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনত প্ৰতিফলিত বিহু সংস্কৃতিৰ সৈতে জড়িত লোকসাংস্কৃতিক দিশৰ অধ্যয়ন।
- উপন্যাসখনত প্ৰতিফলিত বিহু সংস্কৃতিৰ পৰিৱৰ্তন সম্পৰ্কে এক অধ্যয়ন।

০.৩ অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব ঃ

অসমৰ গ্ৰাম্যসমাজৰ পটভূমিত ৰচিত অনিল ফুকনৰ ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনত ৰঙালী বিহুক কেন্দ্ৰ কৰি গঢ় লোৱা প্ৰতিযোগিতামুখী পৰিৱেশৰ ছবি প্ৰতিফলিত হৈছে। উপন্যাসখনৰ অধ্যয়ন বিভিন্ন দিশৰ পৰা গুৰুত্বপূৰ্ণ। উপন্যাসখনত প্ৰতিফলিত বিহু সংস্কৃতিৰ সৈতে জড়িত লোকসাংস্কৃতিক দিশ সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰাৰ লগতে পৰিৱৰ্তনৰ দিশসমূহৰ সম্পৰ্কেও অধ্যয়ন কৰা হৈছে। গতিকে বিষয়টো অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আছে।

০.৪ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ ঃ

বিষয়টোৰ অধ্যয়ন কৰিবৰ বাবে পৰিসৰত অনিল ফুকনৰ ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাস সামৰি লোৱা হৈছে।

০.৫ তথ্য আহৰণৰ উৎস ঃ

বিষয়টোৰ অধ্যয়নৰ বাবে দুইপ্ৰকাৰে তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হৈছে—মুখ্য উৎস আৰু গৌণ উৎস।

০.৫.১ মুখ্য উৎস ঃ

বিষয়টো অধ্যয়নৰ বাবে মুখ্য উৎস হিচাপে ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখন লোৱা হৈছে।

০.৫.২ গৌণ উৎস ঃ

বিষয়টো অধ্যয়নৰ বাবে গৌণ উৎস হিচাপে বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ সম্পাদিত গ্ৰন্থ, আলোচনী আদিৰ সহায় লোৱা হৈছে।

০.৬ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি ঃ

ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসত প্ৰতিফলিত বিহু সংস্কৃতিৰ অধ্যয়নৰ বাবে বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।

মূল আলোচনা

১.০ ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসত বিহু সংস্কৃতিৰ উপস্থাপন ঃ

অসমৰ কৃষিকেন্দ্ৰিক উৎসৱ বিহুক বিশেষকৈ ৰঙালী বিহুক কেন্দ্ৰীয় বিষয়বস্তু হিচাপে লৈ অনিল ফুকনে ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখন ৰচনা কৰিছে। উপন্যাসখনত প্ৰতিযোগিতামুখী ৰূপ গ্ৰহণ কৰা বিহুটোৰ সৈতে জড়িত বিভিন্ন দিশৰ অৱতাৰণা কৰা হৈছে। গছতলৰ পৰা আহি মঞ্চৰূপ লাভ কৰা ৰঙালী বিহুৰ প্ৰতিযোগিতামূলক পৰিৱেশ এটা উপন্যাসখনত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। বিহু প্ৰতিযোগিতাত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ বিহুৱা-বিহুৱতীৰ দলবোৰে আখৰা কৰা দিশটো উপন্যাসখনত প্ৰকাশিত হৈছে। বৰ্তমান সময়ত ৰঙালী বিহু বুলি ক'লে বিহু সন্মিলন, বিহুৰ মঞ্চ আদিৰো কথা মনলৈ আহে। ঔপন্যাসিক অনিল ফুকনে বিহুৰ এই পৰিৱৰ্তনীয় ৰূপটো গ্ৰাম্যসমাজৰ পটভূমিত উপস্থাপন কৰি কেইটামান চৰিত্ৰৰ যোগেদি কাহিনীভাগ আগবঢ়াই লৈ গৈছে। নগৰত অনুষ্ঠিত সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানৰ প্ৰতিযোগিতাত অংশ ল'বলৈ গাঁও পঞ্চায়তৰ সভাপতিয়ে সৰুকণ বিহুৱাৰ দলটো আৰু গাঁওবুঢ়াই গাঁৱৰ বিহুৱা দলটো পঠিয়াইছে। ঔপন্যাসিকে অংকন কৰা সৰুকণ চৰিত্ৰটোৱে নগৰত অনুষ্ঠিত প্ৰতিযোগিতাত দুবাৰকৈ বৰ বিহুৱাৰ খিতাপ অৰ্জন কৰিছিল। এইবাৰো সৰুকণ ঢুলীয়াই গাঁৱৰ দলটোৰ সৈতে নগৰৰ প্ৰতিযোগিতালৈ যাবৰ বাবে আঁহতৰ তলত আখৰা কৰিছিল কিন্তু গাঁওবুঢ়াৰ জীয়েক অপেছৰীৰ পৰা ল'বলৈ বিচৰা সুবিধাটো নোপোৱাৰ বাবে আৰু গাঁও-পঞ্চায়তৰ সভাপতিৰ জীয়েকক বিহুকুঁৱৰী পাতিবলৈ সভাপতিয়ে দিয়া প্ৰলোভনৰ বাবে সৰুকণে নিজাকৈ এটা বিহুৱা দল তৈয়াৰ কৰিছিল। দুবাৰ বৰ বিহুৱাৰ খিতাপ অৰ্জন কৰাৰ বাবে অহংকাৰ ভুৱ গৈ থকা সৰুকণ চৰিত্ৰ স্বাৰ্থপৰ মনোবৃত্তি, পঞ্চায়তৰ সভাপতিয়ে নিজ জীয়েকক বৰবিহুৱতী কৰিবৰ বাবে গাঁওৰ দলটোক কৰা অন্যায়ৰ দিশবোৰ উপন্যাসখনত প্ৰতিফলিত হৈছে। কিন্তু সৰুকণ আৰু সভাপতিৰ মনৰ আকাংক্ষা পূৰণ হ'বলৈ নিদি গেন্ধেলা ম'হ গুৱালে গাঁৱৰে ঢুলীয়া, পেঁপুৱা, নাচনীসকলক লগত লৈ এটা দল নিজাকৈ গঠন কৰে। এই দলটোৰ সকলোৱে নিজা নিজা কামত নিপুণ। ঢোলৰ ওজা ৰসেশ্বৰ শইকীয়াৰ পৰা পোৱা প্ৰশিক্ষণ আৰু আশীৰ্বাদৰ অন্তত গাঁৱৰ বিহু দলটোৱে নগৰৰ বিহুতলীৰ প্ৰায় সকলো প্ৰতিযোগিতাতে খিতাপ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। উপন্যাসখনত লোক সংস্কৃতিৰ অন্তৰ্গত সাজপাৰ, নৃত্য-গীত-বাদ্য আদি বিভিন্ন উপাদানৰ বৰ্ণনা কৰা হৈছে। উপন্যাসখনত বিহুনাচৰ ঐতিহ্য আৰু উদ্দেশ্য, নৃত্য কৰাৰ কৌশল, নৃত্যৰ ভংগীমা আদি বিষয়ে বৰ্ণনা কৰা হৈছে। সময়ৰ পৰিৱৰ্তনত সকলোফালে দেখা দিয়া ব্যৱসায়মুখী পৰিৱেশত অসমৰ লোকউৎসৱ বিহুৰো পৰিৱৰ্তন ঘটি ব্যৱসায়মুখী হোৱাৰ পথত অগ্ৰসৰ হৈছে। বাণিজ্যিকীকৰণ মনোভাৱেৰে অনুষ্ঠিত কৰা মঞ্চবিহুত বিহুৱা দলবোৰে কেনেধৰণৰ প্ৰস্তুতি চলাব লাগে, তাৰ এটা বহল বিৱৰণ উপন্যাসখনত পোৱা গৈছে।

১.১ ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনত প্ৰতিফলিত বিহুৰ সৈতে জড়িত লোকসাংস্কৃতিক দিশ ঃ

লোক সংস্কৃতিয়ে সামগ্ৰিকভাৱে ৰীতি-নীতি, পৰম্পৰা-বিশ্বাস আৰু ধৰ্মবিশ্বাস, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, পূজা-পাৰ্বণ, সাধুকথা, প্ৰবাদ-প্ৰবচন, লোক-গীত,

উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ প্ৰসংগত বিশেষকৈ ঋতুভিত্তিক বা কৃষিভিত্তিক উৎসৱৰ দিশত কিছুমান নৃত্য-গীত জড়িত হৈ থাকে। এই উপন্যাসখনত বিহুৰ সৈতে জড়িত লোকগীত আৰু লোকনৃত্যক পৰিৱেশ্য কলাত অন্তৰ্গতভাৱে আলোচনা কৰা হৈছে।

১.১.২.১ লোকগীত ঃ

ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনত হুঁচৰিৰ প্ৰতিযোগিতাৰ বাবে বিহুৱাৰ দলটোৱে হুঁচৰিৰ আখৰা কৰাৰ কথা অনিল ফুকনে উল্লেখ কৰিছে। বিহুৱাসকলে ঢোল, পেঁপা, তাল বাদ্য সংযোগ কৰি পৰিৱেশন কৰা হুঁচৰিৰ পৰম্পৰাগত ৰূপটো উপন্যাসখনত ৰক্ষিত হৈছে। গৃহস্থৰ চোতালত গোৱা হুঁচৰি বিহু পৰম্পৰাই সাম্প্ৰতিক সময়ত মঞ্চত স্থান পাইছে। তথাপি উপন্যাসখনত বিহু হুঁচৰিৰ আখৰা কৰাৰ সময়ত পূৰ্বৰ ৰূপটো ৰক্ষিত হৈছে। ইয়াৰ জৰিয়তে হুঁচৰিৰ সৈতে জঞ্জতি বহুত জোঙলা নাম, প্ৰণামমূলক যোজনা, প্ৰশস্তিমূলক বিহুনাম, প্ৰশংসামূলক বিহুনাম, চুপতিমূলক বিহুনাম, আশীৰ্বাদমূলক বিহুনাম, সামৰণিসূচক বিহুনামৰ প্ৰতিফলন ঘটিছে।

ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসত হুঁচৰিৰ আখৰা কৰা দলটোক গুৱা-পানৰ টোপোলা, হাতত এখন নতুন চেলেঙেৰে আদৰণি জনোৱা হৈছে। হুঁচৰিৰ দলটোৱে প্ৰথমতে হৰিধ্বনি দি আশীৰ্বাদমূলক নাম গাবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল-

'জয় জয় গৃহস্থৰ জয়।
গোহালিত গৰু হৈছে
খুটিত ম'হ হৈছে
পুখুৰীত মাছ হৈছে
ভঁৰালত ধান হৈছে
বাকচত ধন হৈছে হৈছে
কোলাত পুত্ৰ (দলটোৱে হুৰুলি মাৰে)
চৰুত পঁইতা (দলটোৱে টকালি পাৰে)
কিনো ব'হাগৰ বিহু
জয় জয় গৃহস্থৰ জয়।'[৪] (পৃ.১৩৭-১৩৮)

পূৰ্বৰে পৰা চলি অহা হুঁচৰিৰ পৰম্পৰাত মহিলা নাচনীৰ প্ৰৱেশ নাই।

মাৰিডাল বাঁহেৰে সজা হয়। বিহুৰ পঞ্চবাদ্যৰ ভিতৰতো টকাৰ উল্লেখ পোৱা যায়। টকা হ'ল বাঁহৰ পৰা নিৰ্মিত এবিধ ঘনবাদ্য। জাতি বাঁহ, ভলুকা বাঁহ বা বিজুলী বাঁহৰ দুই মূৰে গাঁঠি থকা বাঁহ কাটি তাৰ মাজৰছোৱা কাটি এৰুৱাই টকা সঁজা হয়।

কাঠেৰে নিৰ্মাণ কৰা বিভিন্ন সামগ্ৰীয়ে মানৱ জীৱনত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। উপন্যাসখনত কাঠৰ পৰা নিৰ্মাণ কৰা বাদ্য ঢোলৰ বৰ্ণনা কৰা হৈছে। এই ঢোলৰ খোলাটো আম, চাম, কঁঠাল গছৰ টান কাঠেৰে নিৰ্মাণ কৰা হয়। এই তিনিবিধ গছৰ কাঠ অন্য গছৰ তুলনাত মজবুত আৰু পাতল হয়। সেইবাবে ঢোল বনাওঁতে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। উপন্যাসখনত গেন্ধেলাই ঢোল বিচাৰি মেমেৰা মুচিয়াৰ ওচৰলৈ আহোঁতে কেনেকৈ ঢোল প্ৰস্তুত কৰা হয় তথা ঢোলৰ বিভিন্ন অংগসমূহৰ সম্পৰ্কে উল্লেখ কৰিছে।

মৃৎ শিল্প অসমৰ এক প্ৰাচীন শিল্প। মাটিৰ দ্বাৰা দৈনন্দিন জীৱনত প্ৰয়োজনীয় ভিন্ন সামগ্ৰী প্ৰস্তুত কৰাৰ উপৰিও উৎসৱ-অনুষ্ঠানত ব্যৱহৃত বিভিন্ন ধৰণৰ সামগ্ৰীত প্ৰস্তুত কৰা হয়। বিহুত পূৰ্বতে ব্যৱহাৰ কৰা এটা বিশেষ বাদ্য বনাবলৈ কৰিবলৈ মাটিৰ প্ৰয়োগ কৰা হয়। এই উপন্যাসখনত মাটিৰে বাদ্য সুতুলি বাদ্য কেনেদৰে সাজে সেই বিষয়ে উল্লেখ কৰা হৈছে। আগতে সুতুলি গৰখীয়া ল'ৰাৰ বাদ্য আছিল যদিও পিছলৈ বিহুগীত আৰু বিহুনাচতো ব্যৱহাৰ কৰা হ'ল। জীৱ-জন্তু শিঙেৰে তৈয়াৰ কৰা বিভিন্ন ধৰণৰ সামগ্ৰী সমাজত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। বিহুৰ পঞ্চবাদ্যৰ ভিতৰত পেঁপা এটা প্ৰধান বাদ্য। এই পেঁপা বনাওঁতে ম'হৰ শিঙৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ধাতুৰে নিৰ্মিত সামগ্ৰীসমূহ অসমীয়া সমাজত বহুলভাৱে প্ৰচলিত। লোকবাদ্যৰ অন্তৰ্গত তালবাদ্য ধাতুৰে নিৰ্মাণ কৰা হয়। কাঁহ-পিতলৰ ধাতুৰে নিৰ্মিত তালযোৰক বাতি বা বেটু বুলি কোৱা হয়। ৰসেশ্বৰ ওজাই বিহুৱা-বিহুৱতীসকলক বিহুৰ বাদ্যসমূহৰ বিষয়ে সোধাৰ প্ৰসংগত তালৰ সম্পৰ্কে বাপুকণে উল্লেখিত কথাখিনি কৈছিল।

১.১.১.২ লোক আভৰণ ঃ

সাধাৰণ অৰ্থত লোক আভৰণ বুলিলে লোক সমাজে পৰিধান কৰা সাজপাৰ, আ-অলংকাৰ আদিকে বুজায়। একোখন সমাজৰ লোক আভৰণে সেই সমাজখনৰ সভ্যতা আৰু সংস্কৃতিৰ পৰিচয় দাঙি ধৰে। ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনত লোক

সাজপাৰৰ বৰ্ণনা কৰোঁতে প্ৰতিযোগিতা এখনত বিচাৰক তথা দৰ্শকক আকৰ্ষণ কৰিব পৰাকৈ পৰম্পৰাগত সাজপাৰ পৰিধান কৰাৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছে।

উপন্যাসখনৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ চৰিত্ৰ ৰসেশ্বৰ শইকীয়া এজন ঢোলৰ ওজা। তেওঁৰ পৰা ঢোলৰ ছেও শিকিবলৈ বিহুৱাসকলে আশা কৰি থাকে। কিন্তু ঢোলৰ ছেও বজাবলৈ শিকিবলৈ অহা ডেকাসকলে বিহুৰ সাজৰ সম্পূৰ্ণকৈ ৰূপে পৰিধান কৰা নাই। সেয়ে গেন্ধেলাই সিহঁতৰ অসম্পূৰ্ণ সাঁজ দেখি এনেদৰে কৈছিল, "পিন্ধনত যেই যেনেকৈ পাৰিছে পিন্ধিছে। কাৰোবাৰ গাত হালোৱা চোলা, কাৰোবাৰ খৰা চাপকণ । কোনেবাই পিন্ধিছে ক'লা ৰঙৰ কুৰ্টা, মুগা চোলা। আঁঠুৰ তললৈকে বৈ যোৱা মুগা চুৰিয়া; পোন্ধ মাৰি পিন্ধা কপাহী চুৰিয়াৰ তলত বিহুৱাৰ কলাফুল খোলা।" [১] (পৃ.৬৫)

বিহুৱাসকলৰ অসম্পূৰ্ণ সাজ দেখি ওজাই ধেমেলীয়া সুৰেৰে এনেদৰে কৈছে, "পিছে বিহুৱাৰ সাজ পিন্ধিলে পূৰাকৈ পিন্ধিবি, বুইছ? আধৰুৱা হ'লেই চকুত ধৰে। মুৰত গুটিফুলৰ গামোচা, দুহাততো গুটিফুল থকা হাঁচতি আৰু কঁকালত ৰঙা টঙালি যদি বান্ধিলিহেঁতেন, তহঁতক পায় কোনে? বগা বা ক'লা বা ৰঙা ৰঙৰ টঙালিয়েও বিহুৱতীহঁতৰ মন মোহে।" [২] (পৃ.৭০)

ৰঙালী বিহুৰ সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানসমূহত বিহুৱতীসকলে সাজপাৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট গুৰুত্ব দিব লাগে। এনে প্ৰতিযোগিতাসমূহত কেনেধৰণৰ সাজপাৰ পৰিধান কৰিলে বিচাৰক আৰু দৰ্শকক আকৰ্ষণ কৰিব পাৰি, তাৰ বৰ্ণনা উপন্যাসখনত পোৱা গৈছে—

'পিছে কম ফুলৰ মুগা মেখেলা, মেজান্ত ৰঙেৰে পাৰি দিয়া কেঁচ বচা ৰিহা পিন্ধি অহা নাচনীয়ে হেনো বিচাৰকৰ চকু বেছিকৈ টানে!' [৩] (পৃ.১০২)

বিহু নাচনী এগৰাকীয়ে সদায় বিহু সাজযোৰ শালীনতা ৰক্ষা কৰি পৰিধান কৰিব লাগে। নাচনীয়ে খোচনিত এখন হাঁচতি ল'লে বিহু সাজৰ পৰম্পৰা ৰক্ষিত হয়। ৰসেশ্বৰ ওজাই বিহুনাচৰ সাজপাৰৰ দিশত দিয়া বৰ্ণনাই অসমৰ জাতীয় সাজপাৰৰ পৰিচয় দাঙি ধৰিছে।

আ-অলংকাৰে এগৰাকী নাৰী দৈহিক সুন্দৰতাক অধিক ৰূপত প্ৰকাশ কৰে। বিহুৱতী এগৰাকীয়ে বিহুৰ পৰম্পৰাগত সাজপাৰ পৰিধান কৰাৰ লগতে আ-অলংকাৰৰো পিন্ধিব লাগে। তেতিয়াহে নাচনী এগৰাকীৰ প্ৰকৃত সৌন্দৰ্য ফুটি

উঠে। উপন্যাসখনত বিহুৱতীৰ অলংকাৰসমূহৰ ঢোলবিৰি, দুগদুগী, বেলা, মুঠিখাৰু, গামখাৰুৰ বৰ্ণনা কৰা হৈছে। উপন্যাসখনত নাচনীয়ে বন্ধা বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ খোপাৰ কথা অৱতাৰণা কৰা হৈছে। যেনে- উধনীয়া খোপা, নেঘেৰী খোপা, কলডিলীয়া খোপা, ঘিলা চেপেটীয়া খোপা, মুঠি খোপা আদি।

১.১.১.৩ খাদ্যাভাস ঃ

ভৌগোলিক আৰু প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশ আৰু পৰিস্থিতিৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত একো একোটা জাতিৰ বা অঞ্চলৰ খাদ্যাভাস গঢ় লৈ উঠে। বিহুৰ সৈতে খাদ্যাভ্যাসৰ বিশেষ সম্পৰ্ক আছে। ৰঙালী বিহুত পিঠা-পনা খোৱা, জা-জলপান খোৱা, এশ এবিধ শাক খোৱা; ভোগালী বিহুৰ সময়ত খোৱা ভোজ ভাত, পিঠা-পনা খোৱা আদিৰ মাজেৰে লোক সমাজৰ খাদ্যাভাস বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হয়।

ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনত বিহুৰ বৰ বিহুৱতী, বিহু সম্ৰাজ্ঞী আদি প্ৰতিযোগিতাসমূহত বিহুৱতীসকলক অসমীয়া সংস্কৃতি বিষয়ক বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰশ্ন সোধা হয়। এনে প্ৰতিযোগিতাত অংশ লোৱা বিহুৱতী এগৰাকীক অসমৰ পৰম্পৰাগত পিঠাপনা আৰু জলপান সম্পৰ্কে সোধাৰ প্ৰসংগত খাদ্যাভাসৰ বৰ্ণনা পোৱা গৈছে। পৰম্পৰাগত পিঠাসমূহৰ ভিতৰত উপন্যাসখনত ঘিলা পিঠা, তেল দিয়া পিঠা, সুতুলি পিঠা, খোলাচপৰীয়া পিঠা, জোনা পিঠা, তিল পিঠা, ভাত পিঠা, ভৰুকীয়া পিঠা. ফেনী পিঠা আদি আৰু জলপানসমূহৰ ভিতৰত বকুল বৰাৰ ধানৰ ছিৰা, মালভোগ ধানৰ ছিৰা, তিলাফুলীয়া বৰাধানৰ ছিৰা, সুৱাগমণিধান আৰু চিকণ কলিধানৰ সান্দহ, মুড়ি; বৰবৰা ধানৰ হুৰুম, ভজা চাউল, কোমল চাউল, জহা-বৰা ধানৰ ভাপত দিয়া বৰাভাত; ৰঙা বৰাৰ আখৈ আদিৰ জলপানৰ কথা উপন্যাসখনত উল্লেখ কৰা হৈছে।

১.১.২ লোক-পৰিৱেশ্য কলা ঃ

লোক-সংস্কৃতিৰ অন্যতম এটি বিভাগ হৈছে লোক পৰিৱেশ্য কলা। পৰিৱেশ্য কলা মানে হৈছে পৰিৱেশন কৰা কলা। পৰিৱেশ্য কলাই নিৰ্দিষ্ট ৰূপৰ মাজেদি স্বৰূপাৰ্থত বাচিক বা লিখিত কলাক চাক্ষুষ ৰূপ দিয়ে। সামাজিক আচাৰ-আচৰণৰ অন্তৰ্গত উৎসৱ-অনুষ্ঠানৰ সৈতে পৰিৱেশ্য কলাৰ অংগাংগী সম্পৰ্ক আছে।

সমাজৰ পৰিৱৰ্তনৰ ফলত অসমৰ লোকজীৱন উৎসৱ বিহু অৰ্থনীতি, বিজ্ঞাপন, প্ৰদৰ্শনী প্ৰতিযোগিতা আদিয়ে গ্ৰাস কৰি পেলাইছে। অসমীয়া জনজীৱনৰ লগত গভীৰভাৱে জড়িত থকা বিহু উৎসৱটোৱে পৰম্পৰাক ধৰি কিছু নতুনত্বৰ ফালে আগবাঢ়িছে।

লোকবাদ্যসমূহ অসমীয়া সংস্কৃতিৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশ। এই বাদ্যসমূহ শিকাৰ প্ৰতি সকলোৰে আগ্ৰহ থাকে। উপন্যাসখনত গেন্ধেলা ম'হ গুৱালে ৰসেশ্বৰ ওজাৰ ওচৰত ঢোল শিকিবলৈ অহাৰ প্ৰসংগত ব্যৱহাৰো যে বৰ্তমান কমি আহিছে আৰু বিহু সংস্কৃতিৰ পৰিবৰ্তনৰ এই দিশটো উপন্যাসখনত ৰসেশ্বৰ ওজা জৰিয়তে স্পষ্ট ৰূপত উল্লেখ কৰিছে—

“আজিকালি ঢোললৈ চবৰে পিঠি যেন লগিছে। বিয়া-বাৰু আদিতো মানুহে এতিয়া ঢোল-তাল নবজায় বুলিয়ে শুনিছো। মাইক নে কি সেই থোলাটো বজায়। বিহুৰ ওচৰ পালেহে চেগা-চোৰোকাকৈ ক'ৰবাত ক'ৰবাত ঢোলৰ মাত, পেঁপাৰ মাত”[১০] (পৃ.৫৬)

বিহু সংস্কৃতিৰ উল্লেখযোগ্য পৰিৱৰ্তনটোৱেই হ'ল বিহুক কেন্দ্ৰ কৰি প্ৰতিযোগিতাসমূহৰ আয়োজন কৰা। এই প্ৰতিযোগিতাসমূহে বিহুৰ প্ৰকৃত স্বৰূপত বিকৃতি সনা দেখা গৈছে। গ্ৰাম্যসমাজৰ বিহুৱে এতিয়া নগৰকেন্দ্ৰিক সভ্যতাৰ গৰাহত পৰি পূৰ্বৰ ৰূপ সলনি কৰিছে। মঞ্চকেন্দ্ৰিক বিহু সংস্কৃতিয়ে বৰ্তমান যুগত উপভোগৰ পণ্য ৰূপত ব্যৱহাৰ হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে। উপন্যাসখনতো বিহু সংস্কৃতিৰ এই পৰিৱৰ্তনক অনিল ফুকনে এনেদৰে উল্লেখ কৰিছে—

“বিহু গৈ আজিকালি নগৰৰ চাঙত। এক বহাগৰে পৰা বিহুৰ মেলা, সন্মিলন। বৰ বিহুৱা, বৰ বিহুকুঁৱৰী বিহু সম্ৰাজ্ঞীৰ প্ৰতিযোগিতা। গাঁৱত বিহুৰ বিলৈ।”[১১] (পৃ.৫৬)

উপন্যাসখনৰ আন এটা পৰিস্থিতিৰ মাজেৰেও বিহু সংস্কৃতিৰ পৰিৱৰ্তিত ৰূপটিৰ বৰ্ণনা কৰিছে। গেন্ধেলাই ৰামেশ্বৰ ওজাক গাঁওৰ বিহুৱা-বিহুৱতীৰ এই প্ৰতিযোগিতাসমূহৰ কথা অলপ শিকাই বুজাই দিবলৈ কোৱাৰ প্ৰসংগত ওজাই কৈছিল—

“তহঁতি ভাবি থকাৰ দৰে মইও কিন্তু সকলো জনা ওজাটো নহওঁ। এই বিহু প্ৰতিযোগিতাৰ কথাটোকে ধৰ্। দুবাৰমান বিহুমেলাৰ ভিৰত সোমাইছিলোঁ যদিও প্ৰতিযোগিতাৰ বিষয়ে থকা নিয়ম-কানুনবোৰ বেছিকৈ নাজানো। আমাৰ দিনত

বিহুৱাসকলে মহিলা সাজ পৰিধান কৰি বিহুৱতী ৰূপ লৈ বিহু নাচে আৰু এই বিহুৱতীসকলক উদ্দেশ্য কৰিও হুঁচৰি দলটোৱে বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বিহুনাম গায়। স্থানবিশেষে হুঁচৰিত লহৰীয়া খেলাৰ পৰম্পৰা এটাৰ প্ৰচলন আছে। সেয়ে ওজা লহৰীয়া বিহুৰ জাত এটা বিহুৱা দলটোক গাই শুনাইছে—

‘লৌ বাই অ' লহৰীয়া
অ' ধন ধেমেলিয়া।’
‘খাই যা থেৰেজু লৈ যা মলীয়া
লহ অ' লহৰীয়া।’

‘উৰণ বুৰণ চৰাই হালধীয়া
থুপুকী লতাৰে পাত ঐ লহৰীয়া।’
‘হাতৰে চাপৰি আহক ঘনে কৰি
ভৰিৰ গিৰিপনি মাৰা হেৰা লহৰীয়া।’[৫] (পৃ.১৫০)

—কিন্তু হুঁচৰিত লহৰীয়া বাধ্যতামূলক নহয়।

হুঁচৰিৰ গোৱা বিহুনাম আৰু মুকলি বিহুত গোৱা বিহুনামৰ মাজত বহুত পাৰ্থক্য আছে। মুকলি বিহুত ডেকা-গাভৰুৱে বিহুনামসমূহৰ লগতে যোৰানামতো গুৰুত্ব দিয়ে। মুকলি বিহু পৰিৱেশনত যোৰানাম আৰু বিহুনামৰ গুৰুত্ব অধিক। পঞ্চসুৰযুক্ত বিহুনামবোৰৰ লগত বিহুবাদ্য সংগত কৰি মুকলি বিহু নচা হয়। মুকলি বিহুত ডেকা-গাভৰুসকলে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লয়।

এনেদৰে ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনৰ জৰিয়তে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ সৈতে সম্পৰ্কিত হুঁচৰিৰ সৈতে জড়িত ঘোষা, পদ, বিহুনাম আদিৰ উল্লেখ পোৱা গৈছে।

১.১.২.২ লোক-নৃত্য ঃ

অসমৰ লোক-পৰিৱেশ্য কলাৰ বিচাৰত লোক-নৃত্যৰো এটা প্ৰাচীন ঐতিহ্য আছে। লোক-নৃত্যৰ সংজ্ঞা লোক-সংস্কৃতিবিদ নবীনচন্দ্ৰ শৰ্মাই এনেদৰে আগবঢ়াইছে যে যি পৰম্পৰাগত নৃত্য কৃষক বা গঞা লোকৰ দ্বাৰা অনুষ্ঠিত হয়, যি নৃত্যত আত্মসজাগতা নাথাকে, যি নৃত্যত সামাজিক সজাগতা থাকে, যি নৃত্যৰ নৃত্য পৰিকল্পনা ৰীতি মুখ পৰম্পৰাত চলি থাকে আৰু যি নৃত্য স্বাতন্ত্ৰ্য

গুণ বিশিষ্ট তথা আকৰ্ষণীয় সেই নৃত্যক লোক-নৃত্য বুলিব পাৰি।[৬] (শৰ্মা ৪৫)। অসমৰ কৃষিকেন্দ্ৰিক উৎসৱ বিহুত গাঁৱৰ লোকসকলে বিহুনাম গাই বিহুনৃত্য কৰে। বিহুনৃত্যৰ জৰিয়তে বিহুগীতৰ বিষয়বস্তুক নাচৰ মাধ্যমেৰে চাক্ষুষ বা দৰ্শনীয় ৰূপ দিয়া হয়। ঢোল, পেঁপা, গগনা, তাল, টকা বাদ্য সংগত কৰি বিহুনৃত্য কৰা হয়।

ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনৰ জৰিয়তে বিহুৰ সৈতে জড়িত বিহুনৃত্যৰ বহুতো দিশ প্ৰকাশিত হৈছে। ৰঙালী বিহুৰ প্ৰতিযোগিতাত বিহুৱতীসকলৰ বিহুনাচৰ বিষয়ে বিৱৰণ দাঙি ধৰা হৈছে। বিহুৱতীসকলৰ বিহুনাচৰ তিনিপ্ৰকাৰৰ পদচালনা বা বুলনিৰ কথা উপন্যাসখনত উল্লেখ কৰা হৈছে। এই তিনিবিধ বুলনি হ'ল - শালিকা বুলনি, মকৰা বুলনি আৰু পৰুৱা বুলনি। এই তিনিওটা বুলনিয়ে প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন উপাদানৰ সৈতে জড়িত। শালিকা বুলনিত শালিকা বা ঘনচিৰিকাৰ নিচিনাকৈ দুটা ঠেং একেলগে কৰি জপিয়াই জপিয়াই খোজ দিয়া হয়। আনহাতে নাচনীয়ে মকৰাৰ দৰে ভৰি দুখন ফাঁক কৰি আঁতৰাই দিয়া খোজক মকৰা বুলনি বুলি কোৱা হয়। আকৌ পৰুৱা বুলনিত ভৰি নদঙাকৈ পৰুৱাৰ দৰে নাচনীয়েও লাহে লাহে নাচে। প্ৰতিযোগিতাত নাচনীয়ে যিকোনো এটা পদচালনাৰে বা গোটেইকেইটা বুলনি একেলগে ব্যৱহাৰ কৰি নাচিব পাৰে।

উপন্যাসৰ এটা অংশত ৰসেশ্বৰ ওজাই বিহুনাচৰ পৰম্পৰাগত ৰূপটো কথা বৰ্ণনা কৰি বিহুনাচত জাপি সংযোগ নকৰিবলৈ উপদেশ দিছে। কাৰণ জাপিৰ ব্যৱহাৰ বিহুনাচত নাই। বৰ্তমান সময়ৰ বিহুৱা-বিহুৱতীসকলে বিহুনাচটোৰ বিকৃত কৰি মঞ্চ উপস্থাপন কৰা দেখি ওজাই বিহুৱতীসকলক তেনে নকৰিবলৈ সাৱধান কৰি দিছে। বিহুনাচৰ ভংগীমাসমূহ প্ৰকৃতিৰ সৈতে গভীৰভাৱে সম্পৰ্কিত। বিহুনাচৰ পাঁচটা ভংগীমা আছে। এই পাঁচোটা ভংগীমাৰে ওজাই বিহুৱতীসকলক বিহুৰ আখৰা কৰোৱাইছে। এই পাঁচটা ভংগীমাৰ কথা অনিল ফুকনে উপন্যাসখনত এনেদৰে উল্লেখ কৰিছে—

"নাচনীহঁতে সোঁহাতেৰে বাঁওহাতৰ আঙুলি ধৰি পানীৰ ঢৌ খেলোৱাৰ নিচিনা কৰি নাচিছে।

নাচনীহঁতে কঁকালত হাত দি হালি-জালি নাচিছে।

নাচনীহঁতে কঁকাল খামুচি ধৰি তালে তালে কঁকাল ভাঙি নাচিছে।

নাচনীহঁতে এখন হাত কঁকালত থৈ আনখন হাত ম'হৰ শিঙৰ দৰে ঘোৰ

খুৰাই সন্মুখলৈ দি হাতৰ সৰু গাঁঠিত হাতৰ তলুৱা ভঙাৰ লগতে সন্মুখলৈ কঁকাল ভঙা আৰু পুনৰ হাত সলনি কৰি নচা নাচটোও নাচিছে।"[৭] (পৃ.৯৬)

বিহুৱতীসকলৰ বিহুনাচ দেখি ওজাৰ মনত শান্তি পোৱা কথাটোৰ জৰিয়তে অনিল ফুকনে বিহুনাচৰ সাৰ্থকতা ফুটাই তুলিছে।

উপন্যাসখনত ৰসেশ্বৰ ওজাই বিহুৱাসকলৰ বিহুৱা নাচৰ ভংগীমাসমূহ সুন্দৰকৈ ফুটাই বুজাই দিছে এনেদৰে—

"বিহুনাচত বিহুৱাই কঁকালৰ ওপৰৰ অংশতকৈ দেহাৰ তলৰ অংশ সন্মুখলৈ ভাঙি ভাঙি নাচিব লাগে। আচলতে বিহুৱাৰ নাচ বোলে কলাফুলত! কলাফুলতে বিহুৱাৰ পুৰুষত্বৰ গুণ-গৰিমা জিলিকি উঠে। ঢুলীয়াৰ ঢোলৰ ছেও চাপৰৰ তালে তালে খাজে খাজে দেহৰ ভাঁজত ফুটি উঠে বিন্ধাৰ আচৰণ। হাতৰ ভংগী আৰু ঘূৰণৰ গতি আদিয়ে হ'ল বিহুৱাৰ বিহুনাচ। সেই বোৰতে লুকাই থাকে বিহুৱাৰ শ্ৰেষ্ঠত্বৰ চিন!"[৮] (পৃ.১৫৬)

এনেদৰেই উপন্যাসখনত ৰঙালী বিহুৰ প্ৰতিযোগিতাৰ বাবে বিহুৱা-বিহুৱতীসকলে কৰা আখৰা জৰিয়তে বিহুনাচ পৰিৱেশনৰ দিশটো প্ৰতিফলিত হৈছে।

১.২ ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসত বিহু সংস্কৃতিৰ পৰিবৰ্তিত ৰূপ ঃ

বৰ্তমান পৰিবৰ্তন যুগ। সামাজিক ৰীতি-নীতিবোৰৰ লগতে সমাজৰ সাংস্কৃতিক উপাদানবিলাকৰো দ্ৰুত গতিত পৰিবৰ্তন ঘটিছে। অসমীয়া সমাজ-সংস্কৃতিৰ পৰিৱৰ্তন ঘটাৰ লগে লগে অসমৰ বিহু সংস্কৃতিলৈ পৰিৱৰ্তন আহিছে। অনিল ফুকনৰ এই উপন্যাসখনত পৰিৱৰ্তিত বিহু সংস্কৃতিৰ মাজত ৰঙালী বিহুৰ ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰাক ধৰি ৰখাৰ চেষ্টা কৰিছে। উপন্যাসখনৰ প্ৰথমতে লেখকে বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱৰ ফলত বিহুৰ পৰিবৰ্তন দিশ এনেদৰে প্ৰকাশ কৰিছিল—

"দিন-কাল সলনি হ'ল। লগতে বিহুটিও। বিশ্বায়নৰ পোতনি-থেকেচাত সাতামপুৰুষীয়া বিহুৱে তাৰ মোট সলাইছে। আজিকালি বিহু আগৰদৰে স্বতঃস্ফূৰ্ত হৈ থকা নাই। বিহু এতিয়া গহীন বিষয়। বিহু বাণিজ্য। বিহুক ঘেৰি সাউদৰ সমাহাৰ। সাত বণিজৰ বণিক। অৰ্থনীতি, বিজ্ঞাপন আৰু প্ৰদৰ্শনী-প্ৰতিযোগিতাৰ বস্তু অসমীয়াৰ বিহু।"[৯] (প্ৰস্তাৱনা)

সহায়ক গ্ৰন্থ ঃ

গগৈ, লীলা ঃ অসমৰ সংস্কৃতি। ডিব্ৰুগড়; বনলতা প্ৰকাশন, নৱম সংস্কৰণ, ২০১৯ মুদ্ৰিত।

গন্ধীয়া, জয়কান্ত ঃ বিহু সংৰক্ষণ আৰু প্ৰত্যাহ্বান। প্ৰকাশক ঃ ভাস্কৰ দত্তবৰুৱা। মুদ্ৰণ ঃ এল বি এছ পাবিকেশ্বন; প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১২।

ঠাকুৰ, নগেন ঃ এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস। গুৱাহাটী; জ্যোতি প্ৰকাশন, দ্বিতীয় প্ৰকাশ, জুলাই ২০১২ মুদ্ৰিত ।

দাস, অমল চন্দ্ৰ ঃ অসমীয়া উপন্যাস পৰিক্ৰমা। গুৱাহাটী; বনলতা প্ৰকাশন, প্ৰথম সংস্কৰণ, মে’ ২০১২।

বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ ঃ অসমৰ লোক-সংস্কৃতি। গুৱাহাটী; বীণা লাইব্ৰেৰী, দ্বাদশ প্ৰকাশ, জানুৱাৰী ২০১৫।

বৰগোহাঞি, যতীন্দ্ৰ কুমাৰ ঃ অসমৰ উৎসৱ আৰু পূজা । যোৰহাট; মনোজ কুমাৰ লাড়িয়া, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০০৪ মুদ্ৰিত।

শৰ্মা নবীনচন্দ্ৰ ঃ অসমৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস। যোৰহাট; অসম সাহিত্য সভা, দ্বিতীয় প্ৰকাশ, ফেব্ৰুৱাৰী ২০১৩ মুদ্ৰিত।

ৰাজবংশী, পৰমানন্দ (সম্পা.) ঃ অসমৰ সংস্কৃতি-কোষ। গুৱাহাটী; অসমীয়া বিভাগ, প্ৰাগজ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়, প্ৰথম প্ৰকাশ, মাৰ্চ ২০০৯ মুদ্ৰিত।

শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ ঃ অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিৰ আভাস। গুৱাহাটী; বাণী প্ৰকাশ প্ৰাইভেট লিমিটেড, প্ৰকাশ, ২০১৮ মুদ্ৰিত।

সেইবোৰ নাছিল। গাঁৱে-গাঁৱে, চুবুৰীয়ে-চুবুৰীয়ে টেঙাবল খেলাৰ প্ৰতিযোগিতা হৈছিল। কিন্তু বিহুৰ প্ৰতিযোগিতাৰ কথা শুনা নাছিলো। সেইবোৰ আজিৰ দিনৰ কাৰবাৰ। গছতলৰ মুকলি বিহুটো নি নগৰৰ চাঙত পাতিছেগৈ !”[১২] (পৃ.৯২)

গাঁৱৰ চহালোকসকলৰ জীৱনৰ অংশস্বৰূপ বিহুনামবোৰ প্ৰতি মানুহৰ আন্তৰিকতা কমি আহিবলৈ ধৰিছে। গাঁৱৰ ল’ৰা-ছোৱালীয়ে আজিকালি বিহুনাম শুনি ভাল নাপায়। ঐতিহ্য বহনকাৰী বিহুনামসমূহ এলাগী কৰি হিন্দী ভাষাৰ গান সকলোৰে মুখৰিত। এই পৰিস্থিতিক উপন্যাসকে এনেদৰে বৰ্ণনা কৰিছে—

“গেঁৱা ম’হৰ পিঠিত যোৱা মোৰ লগৰকিটাৰ মুখতো হিন্দী টকীৰ গান। বিহুনাম নাই।”[১৩] (পৃ.৫৬-৫৭)

ঢোল বনুৱা বা নিৰ্মাণ কৰাটো কিছুমান গঞালোকৰ বংশগত জীৱিকা। নগৰকেন্দ্ৰিক সংস্কৃতিয়ে বিহুক আগ্ৰাসন নকৰাৰ সময়ছোৱাত বিহুক কেন্দ্ৰ কৰি বিভিন্নজনে নানান জীৱিকাৰ সৃষ্টি কৰি অৰ্থনৈতিকভাৱে সবল হৈছিল। অৰ্থাৎ বিহুৱে চহালোকক আৰ্থিকভাবে স্বাৱলম্বী হোৱাত সহায় কৰিছিল। কিন্তু গছতল বা পথাৰৰ পৰা বিহুৱে আহি নগৰৰ বিহুতলীত স্থান পোৱাত বিহু সংস্কৃতিৰ অন্য উপাদানসমূহো নগৰৰ বজাৰত উপলব্ধ হ’ল। ফলত চহালোকৰ প্ৰতিভা, শিল্পীসুলভ নৈপুণতাৰ গুৰুত্ব সমাজৰ পৰা নাইকীয়া হবলৈ ধৰিলে। ম’হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনত গেন্ধেলাই ঢোল এটা চাবলৈ অৰ্থাৎ বনাই দিবলৈ মেমেৰা মৰাণৰ ওচৰলৈ অহাত তেখেতে এইদৰে কৈছে—

“চহৰৰ দোকানত ঢোল নিবিচাৰি তই আকৌ মোৰ ওচৰলৈ আহিলি কিয় ? ইয়ালৈ ঢোল বিচাৰি কোনো নাহে। এইবছৰ ঢোল বিচাৰি অহা তয়ে মোৰ প্ৰথম গ্ৰাহক।”[১৪] (পৃ.৭৩-৭৪)

চহালোকসকলৰ জীৱিকা নিৰ্বাহৰ সাধনবোৰো যে নগৰৰ ব্যৱসায়মুখী মানসিকতাই গ্ৰাস কৰিব ধৰিছে, সেয়া উপন্যাসখনৰ জৰিয়তে প্ৰকাশ লাভ কৰিছে।

ঢোলৰ প্ৰতি মানুহৰ আজিকালি আন্তৰিকতা নাইকিয়া হৈছে। আগতে ঢোলৰ মাত শুনিলে মানুহৰ মুখত এক উৎসৱমুখৰ পৰিৱেশৰ সৃষ্টি হৈছিল। কিন্তু বৰ্তমান ঢোলৰ প্ৰতি মানুহৰ সেই আকৰ্ষণ লুপ্ত হ’বলৈ ধৰিছে। গতিশীল সময়ে লোকবাদ্যকো মানুহৰ মনৰ পৰা আঁতৰাই লৈ যাব ধৰিছে—

“চাই থাকোঁতে দিন-কাল সলনি হ’ল। আগৰদিনৰ নিচিনাকৈ ঢোলটোৰ

প্ৰতি মানুহৰ হেঁপাহ আজি কালি নাই।"[১৫] (পৃ.৭৪)

ঢোলৰ অবিহনে বিহু পতা অসম্ভৱ। পঞ্চলোকবাদ্যসমূহৰ সৈতে বিহুৰ এক এৰাব নোৱৰা সম্পৰ্ক আছে। উপন্যাসখনত গেন্ধেলাহঁতৰ বা ওচৰ-চুবুৰীয়া গাঁওৰ মানুহবোৰে মৰাণ মুচিয়াৰৰ পৰা ঢোল কিনিবলৈ নহাত কুকৈ নামৰ মৰাণ মুচিয়াৰৰ পুতেকে গেন্ধেলাহঁতৰ গাঁওত বিহু নাপাতে বুলি ভাবি এইদৰে প্ৰশ্ন কৰিছে—

"তহঁতৰফালে গাঁওবোৰে আজিকালি বিহু নাপাতে নেকি?. ঢোল বিচাৰি মানুহবোৰচোন আমাৰ ইয়ালৈ নহা হ'ল! ঢোল নোহোৱাকৈ কেনেকৈ বিহু হয়?"[১৬] (পৃ.৭৯)

গতিশীল সময়ৰ পৰিপ্ৰেক্ষত ৰঙালী বিহুৰ হুঁচৰিযোৰাৰো পৰিৱৰ্তন হ'বলৈ ধৰিল। আগতে হুঁচৰি গৃহস্থৰ মংগল কামনা কৰি চোতালত গোৱা হৈছিল। এতিয়া হুঁচৰি প্ৰতিযোগিতাৰ মঞ্চত গাবলৈ লোৱা হ'ল। পূৰ্বৰ গাভৰুসকলে গছৰ তলতে ৰং-আনন্দেৰে বিহু মাৰিছিল, কিন্তু আজিকালি গাভৰুৱে গছৰ তলত বিহু মাৰিবলৈ এৰিলে। উপন্যাসখনত গাভৰুৱে গছৰ তলত বিহু মাৰিবলৈ অহা পৰম্পৰাটো ৰক্ষিত হৈছে যদিও হুঁচৰি পৰিবৰ্তিত ৰূপটো ফুটি উঠিছে। প্ৰতিযোগিতাৰ ৰূপ পোৱা হুঁচৰিৰ দলটোত কিন্তু নাৰীৰ স্থান নাই। গতিকে হুঁচৰি ঐতিহ্য আৰু পৰিবৰ্তন দুয়োটা ৰূপেই উপন্যাসখনত ৰক্ষিত হৈছে।

পৰিবৰ্তিত সময়ে বিহু সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন দিশৰ পৰিৱৰ্তন ঘটাইছে যদিও ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনৰ জৰিয়তে উপন্যাসিকে ঐতিহ্য তথা পৰম্পৰাৰ মাজেৰে পৰিৱৰ্তন লাভ কৰা বিহু সংস্কৃতিৰ স্বৰূপ প্ৰতিফলিত কৰিছে। এই পৰিৱৰ্তনৰ লগত নেতিবাচক দিশ কিছুমান জড়িত হৈ আছে যদিও পৰিৱৰ্তনৰ ইতিবাচক দিশো নথকা নহয়। বিহুৰ মঞ্চত স্থান লাভ নকৰা হ'লে অসমৰ নতুন প্ৰজন্মৰ ডেকা গাভৰু বিহু নাচিবলৈ, গাবলৈ, ঢোল-পেঁপা বজাবলৈ সুবিধা নাপালেহেঁতেন।

উপন্যাসখনতো গাঁৱৰ বিহুৱা-বিহুৱতীসকলে প্ৰতিযোগিতাত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ বিহু আখৰা কৰা প্ৰতিফলিত হৈছে। উপন্যাসখনত নৱপ্ৰজন্মৰ জৰিয়তে বিহুৰ ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰাক ধৰি ৰখাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে।

এনেদৰেই উপন্যাসখনৰ জৰিয়তে বিহু সংস্কৃতিৰ পৰিৱৰ্তিত ৰূপ প্ৰতিফলিত হৈছে।

২.০ উপসংহাৰ ঃ

২.১ সিদ্ধান্ত ঃ

বিষয়টোৰ অধ্যয়নৰ জৰিয়তে তলত উল্লেখ কৰা সিদ্ধান্তকেইটাত উপনীত হ'ব পাৰি—

• ম'হ গুৱালৰ বিহু উপন্যাসখনত অসমৰ গ্ৰাম্যসমাজৰ চিত্ৰ প্ৰতিফলিত হৈছে।

• সংস্কৃতি এটা জাতিৰ দাপোণস্বৰূপ। এই উপন্যাসত প্ৰতিফলিত বাদ্যযন্ত্ৰ, সাজপাৰ, খাদ্যাভাস, লোকগীত, লোকনৃত্য জৰিয়তে বিহুৰ সৈতে জড়িত সাংস্কৃতিক দিশৰ প্ৰতিফলন ঘটিছে।

• উপন্যাসখনৰ বিভিন্ন পৰিস্থিতিৰ মাজেৰে বিহু সংস্কৃতিৰ পৰিৱৰ্তনৰ দিশটো স্পষ্টকৈ প্ৰকাশিত হৈছে ।

প্ৰসংগ টীকা

১. অনিল ফুকন, ম'হ গুৱালৰ বিহু, পৃ. ৬৫
২. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ৭০
৩. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ১০২
৪. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ১৩৭-১৩৮
৫. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ১৫০
৬. নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা, অসমৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস, পৃ. ৪৪৪
৭. অনিল ফুকন, পূৰ্বোল্লিখিত, পৃ. ৯৬
৮. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ১৫৬
৯. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, প্ৰস্তাৱনা
১০. উল্লিখিতগ্ৰন্থ,পৃ. ৫৬
১১. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ৫৬
১২. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ৯২
১৩. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ৫৬-৫৭
১৪. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ৭৩-৭৪
১৫. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ৭৪
১৬. উল্লিখিতগ্ৰন্থ, পৃ. ৭৯

গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

আধাৰ গ্ৰন্থ ঃ

ফুকন, অনিল ঃ ম'হ গুৱালৰ বিহু। প্ৰকাশক ঃ গোকুল কলিতা, গুৱাহাটী; বৃষ্টি প্ৰকাশন, প্ৰথম প্ৰকাশ এপ্ৰিল, ২০১২।

নৃত্য পৰিৱেশন কৰা হয়। আঞ্চলিকতাৰ প্ৰভাৱত এই নৃত্য আৰু গীত পৰিৱেশন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত কিছু ভিন্নতা পৰিলক্ষিত হয় যদিও নৃত্যটি পৰিৱেশন কৰাৰ মূল আধাৰ কিন্তু একেই। অৰ্থাৎ পাৰদৰ্শী হুগ্ৰা বীৰৰ চিকাৰ বৃত্তান্ত হুগ্ৰা নৃত্যৰ জৰিয়তে পৰিৱেশন কৰা।

৫.০৪ হুগ্ৰা নৃত্যৰ সৈতে সম্পৰ্কিত কিম্বদন্তী আৰু গীত ঃ

সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ হুগ্ৰা নৃত্যৰ সৈতে কিছুমান কিম্বদন্তী প্ৰচলিত আছে। এই নৃত্যৰ সৈতে এটি মনোৰম চিকাৰৰ কাহিনী আছে আৰু তাৰ লগত সংগতি ৰাখি কিছুমান গীত পৰিৱেশন কৰা হয়। সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ মাজত প্ৰচলিত কিম্বদন্তীটো এনেধৰণৰ—

এদিনাখন হুগ্ৰা বীৰে সম্বন্ধীয় ভতিজাক এজনক লগত লৈ ৰংদৈ চাপৰিত চিকাৰ কৰিবলৈ যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলে। যাত্ৰা পথত এজনী বালিমাহী চৰায়ে ঠেং দুটা ওপৰলৈ কৰি শুই থকা দেখিলে আৰু অমঙ্গলৰ ভয়ত ভতিজাকে অনুৰোধ জনাই এইদৰে ক'লে—

হাতত কাৰফাই ল' হেৰ' দদাই মাৰ ঐ বালি চৰাই
কাঁড়োৱা ককায়েৰে কাঁৰ খেল খেলিলে মাৰ ঐ বালি চৰাই
ৰংদৈ চাপৰিত ৰজাই পহু মাৰে মাৰ ঐ বালি চৰাই
কুঁৱৰীৰ মনতে ৰঙে শৰীলৰে মাৰ ঐ বালি চৰাই

হুগ্ৰা বীৰে চৰাইজনীক ধনুকাঁড় লৈ বধ কৰিবলৈ যায় আৰু চিকাৰত বহুতো বিপদৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হয়। হুগ্ৰা বীৰে হাবিত চিকাৰ নাপায়, বৰঞ্চ বহুবোৰ অমঙ্গলৰ চিন দেখা পায়। অৱশেষত এটি শৰপহু বধ কৰে। ইয়াৰ বৰ্ণনা গীতত আছে এনেদৰে—

একো পহু নাকান্দিলে কান্দিলেক শৰ
চিকাৰীৰে হাতত পৰি কৰে ধৰ্ফৰ্।

হুগ্ৰা বীৰে চিকাৰৰপৰা ঘূৰি নহাৰ বাবে বীৰ পত্নী লাখৈৰ মনত চিন্তাৰ উদ্ৰেক হ'ল। কোলাৰ কেঁচুৱা ধাইৰ হাতত দি তেওঁ ৰংদৈ চাপৰি পালেগৈ। কেঁচুৱাই আমনি কৰিবলৈ ধৰাত ধায়ে চাঙৰ পকা কল, সান্দহ, পিঠা, বাৰীৰ চকলা টেঙা আদিৰে নিচুকাবলৈ যত্ন কৰিলে। কেঁচুৱাক নিচুকাবলৈ ধায়ে গাবলৈ ধৰিলে—

সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ হুগ্ৰা নৃত্য ঃ এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

যুগল চন্দ্ৰ সোনোৱাল
সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
পিথুবৰ ছোৱালী স্নাতক মহাবিদ্যালয়, খোৱাং, ডিব্ৰুগড়
মৃণালী কাগ্যুং
সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ
নন্দনাথ শইকীয়া মহাবিদ্যালয়, তিতাবৰ, যোৰহাট

০.১ অৱতৰণিকা ঃ

কোনো এটা জাতি বা জনগোষ্ঠীৰ লোকে নিৰ্দিষ্ট একোটা দিন বা ঋতুত নিৰ্দিষ্ট ৰীতি-নীতি, পৰম্পৰাগত প্ৰণালীৰে পালন কৰা অনুষ্ঠানক সাধাৰণ অৰ্থত লোকউৎসৱ বোলা হয়। এই উৎসৱসমূহ লোক সংস্কৃতিৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ। ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল নানা জাতি-জনগোষ্ঠী, ভাষা-ভাষী লোকৰ বসতি স্থল। এই লোকসকলৰ মাজত পৰম্পৰাগতভাৱে প্ৰচলিত বহুবোৰ সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান আছে, যিবোৰ অসমৰ লোক সংস্কৃতিৰ ভঁৰাল সু-সমৃদ্ধ কৰাত অৱদান আগবঢ়াইছে। অসমৰ এক অন্যতম জনজাতি সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ মাজত প্ৰচলিত বহুবোৰ সাংস্কৃতিক উপাদানে অসমৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰখন সমৃদ্ধ হোৱাত অৰিহণা আগবঢ়াই আহিছে।

০.২ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য ঃ

সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ মাজত প্ৰচলিত হুগ্ৰা নৃত্যৰ জৰিয়তে জাতিটোৰ সামাজিক লোকাচাৰ, লোকবিশ্বাস সম্পূৰ্ণভাৱে প্ৰতিফলিত হয়। তদুপৰি

সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ সাংস্কৃতিক প্ৰাচীনতাৰ উমানো নৃত্যটিৰ জৰিয়তে লাভ কৰিব পৰা যায়। নাচটিৰ সৈতে সম্পৰ্কিত বিভিন্ন আচাৰ-ৰীতি, জনশ্ৰুতি আৰু নৃত্যটি পৰিৱেশনত ফুটি উঠা অনন্য ৰূপ উদ্‌ঘাটনৰ উদ্দেশ্যেৰে বিষয়টি নিৰ্বাচন কৰা হৈছে।

০.৩ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ ঃ

অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত সোনোৱাল কছাৰীসকলে পৰম্পৰাগত ৰীতি-নীতিৰে হুগ্ৰা নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰি আহিছে। ইয়াক পৰিৱেশন কৰোঁতে নানা সামাজিক, ধৰ্মীয় নিয়ম মানি চলা হয়, যিবোৰ সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ সংস্কৃতিৰ অন্যতম উপাদান। হুগ্ৰা নৃত্যৰ সাংস্কৃতিক মূল্যায়নৰ উদ্দেশ্যেৰে তিনিচুকীয়া জিলাৰ ডাঙৰি, দিনজানৰ বিন্ধাকটা গাঁও, ন-হাজাৰৰ নাহৰণি গাঁৰত ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ জৰিয়তে ইয়াৰ পৰিসীমা নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা হৈছে।

০.৪ অধ্যয়ন পদ্ধতি ঃ

গৱেষণা পত্ৰখন বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰে আলোচনা কৰা হৈছে। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হৈছে। মুখ্য উৎস—ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন। ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত প্ৰশ্নসূচী, সাক্ষাৎকাৰ আৰু পৰ্যবেক্ষণ কৰা হৈছে। গৌণ উৎস হিচাপে ইতিমধ্যে প্ৰকাশিত বিভিন্ন গ্ৰন্থ, প্ৰবন্ধ, আলোচনীৰ পৰা তথ্য লোৱা হৈছে।

৫.০ আলোচনাৰ বিষয় ঃ

৫.০১ সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ পৰিচয় ঃ

অসমত বসবাস কৰা ভৈয়াম জনজাতিসকলৰ ভিতৰত তৃতীয় বৃহৎ জনগোষ্ঠী হ'ল সোনোৱাল কছাৰীসকল। উজনি অসমৰ লখিমপুৰ, ধেমাজি, তিনিচুকীয়া, ডিব্ৰুগড়, শিৱসাগৰ, যোৰহাট আৰু গোলাঘাট জিলা সোনোৱাল কছাৰী সকলৰ প্ৰধান বসতিস্থল। তদুপৰি চুবুৰীয়া অৰুণাচল আৰু নাগালেণ্ডতো সোনোৱাল কছাৰীসকলে বসবাস কৰা দেখা যায়। মূলতঃ মঙ্গোলীয় (কিৰাত) প্ৰজাতিৰ অন্তৰ্গত সোনোৱাল কছাৰীসকলে শদিয়া অঞ্চলত প্ৰৱল প্ৰতাপেৰে ৰাজত্ব কৰি শৌৰ্য-বীৰ্য প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ কথা ইতিহাসত পোৱা যায়।[১] সোনোৱাল কছাৰীসকলে শদিয়া অঞ্চলত হালালী নামৰ ৰাজ্য স্থাপন কৰিছিল, যাৰ অৰ্থ

'হা' মানে মাটি আৰু 'লালী' মানে উজ্জ্বল; অৰ্থাৎ উজ্জ্বল মাটিৰ দেশ বা সমৃদ্ধিৰ দেশ।[২] এই ৰাজ্যৰ সীমা পূবে শদিয়া, পশ্চিমে দিখৌমুখ আৰু দক্ষিণে দিলিহিৰ কেন্দুগুৰিলৈ বিস্তৃত আছিল বুলি ড° সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞাই উল্লেখ কৰিছে।[৩]

সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ বংশ পৰম্পৰা অনুসৰি সাতটা খেল আৰু চৈধ্যটা বংশত অতি শৃংখলাবদ্ধভাৱে লোকসকলক ভাগ কৰা হৈছে। এই সাতটা খেল হ'ল—উজনি কুচীয়া, নামনি কুচীয়া, অমৰাপুৰীয়া, টিপমীয়া, ঢুলীয়াল, চিৰিপুৰীয়া আৰু বালিখিতাৰী। একে বংশ বা পৰিয়ালত বিবাহ কাৰ্য সম্পন্ন হোৱাটো সোনোৱাল কছাৰী সমাজত নীতি বহিৰ্ভূত পৰম্পৰা। প্ৰচলিত সমাজ-ব্যৱস্থা, জীৱন-ধাৰণ প্ৰণালী, গৃহ-নিৰ্মাণ পদ্ধতি, খাদ্যাভ্যাস, পিন্ধা-উৰা, পূজা-পাৰ্বণ আদি সকলোতে সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ নিজস্ব বিশেষত্ব ফুটি উঠা দেখা যায়।

৫.০২ 'হুগ্ৰা' শব্দৰ অৰ্থ ঃ

'হুগ্ৰা' নাচ সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ চিকাৰী জীৱনৰ পৰিচয়বাহক পৰম্পৰাগতভাৱে প্ৰচলিত এক স্মৃতিবাহক অনুষ্ঠান। তাহানি এই নাচৰ জৰিয়তেই সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ বিহুৰ আৰম্ভণি কৰা হৈছিল। বিহু উৎসৱৰ পূৰ্বে সাতদিন ধৰি চিকাৰ কৰা হৈছিল। 'হুগ্ৰা' শব্দটিৰ অৰ্থ হৈছে গাহৰি, কোনো কোনোৰ মতে গাহৰি চিকাৰীজনৰ নামহে হুগ্ৰা। প্ৰকৃততে চিকাৰী হুগ্ৰা বীৰৰ নেতৃত্বত অনুষ্ঠিত নাচটোৱেই হৈছে হুগ্ৰা নৃত্য। বাইথ' পূজাত বলিৰ বাবে অৰণ্যত গাহৰি বিচাৰি চিকাৰ কৰা হৈছিল। চিকাৰীয়ে কেনেকৈ বাইথ' শালত বলিৰ বাবে গাহৰি চিকাৰ কৰি তাৰ মাংস প্ৰসাদ হিচাপে বিতৰণ কৰা হয়, মহিলাসকলে জাকৈৰে মাছ ধৰিবলৈ যাওঁতে কেঁচুৱা ওমলাবলৈ কি কৰিছিল, তাকেই এই নৃত্যৰ জৰিয়তে পৰিৱেশন কৰা হয়।

৫.০৩ উদ্‌যাপন স্থলী ঃ

তিনিচুকীয়া জিলাৰ ডাঙৰি, দিনজানৰ বিন্ধাকটা গাঁও, ন-হাজাৰ নাহৰণি গাঁও, নাহৰকটীয়া আদিত এই হুগ্ৰা নৃত্য পৰিৱেশন কৰা হয়। তদুপৰি শিৱসাগৰ, ধেমাজি আৰু লখিমপুৰ জিলাৰ সোনোৱাল কছাৰী কেইবাখনো গাঁৰত হুগ্ৰা

গৱেষণাৰদ্বাৰা এটি সৰ্বসন্মত সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰিলে নৃত্যটিৰ জৰিয়তে জাতিটোৰ জনজাতীয় প্ৰাচীনতাৰ দাবীদাৰ হ'ব পাৰিব। নৃত্যটিৰ পৰিৱেশনৰ ক্ষেত্ৰত সাজ-সজ্জা, উদ্‌যাপনৰ দিন আদিৰ আঞ্চলিক বৈষম্য আঁতৰ কৰি সাৰ্বজনীন পৰিৱেশন শৈলী এটি প্ৰতিষ্ঠা কৰি প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰ কৰাৰ সম্ভাৱনা প্ৰবল। তাৰ বাবে কৰ্মশালা অনুষ্ঠিত কৰি এটি সিদ্ধান্তলৈ আহি নিয়মাৱলী প্ৰস্তুত কৰা অতীব প্ৰয়োজন আৰু সোনোৱাল কছাৰীৰ সংস্কৃতি সচেতন লোকসকল এই ক্ষেত্ৰত আগুৱাই আহি গঠনমূলক পদক্ষেপ আগবঢ়ালে জনগোষ্ঠীটোৰ পৰম্পৰাগত সাংস্কৃতিক সম্পদসমূহ সংৰক্ষিত হ'ব।

প্ৰসঙ্গ টোকা ঃ

১. ড° সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা ঃ দেওধাই বুৰঞ্জী,

২. সোনোৱাল লোক-সাহিত্য (গগন চন্দ্ৰ সোনোৱাল) ঃ বীৰেন্দ্ৰনাথ দত্ত (সম্পা.); বিশ্বকোষ-পঞ্চম খণ্ড, পৃঃ ৩২৫.

৩. ড° সূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা ঃ দেওধাই বুৰঞ্জী,

৪. মোহন সোনোৱাল (সম্পা) ঃ সোনোৱাল সৌৰভ; পৃঃ ২১৭-২১৮

সমলদাতাৰ তালিকা ঃ

সমলদাতাৰ নাম	বয়স	ঠিকনা
মদন হাজৰিকা	৫৩	ধমল গাঁও, জামিৰা, ডিব্ৰুগড়
কৃপানাথ হাজৰিকা	৭৩	বাঘতলী গাঁও, খোৱাং, ডিব্ৰুগড়
প্ৰমোদ সোনোৱাল	৭৪	বৰপথাৰ নগাঁও, তিনিচুকীয়া
চেনিৰাম সোনোৱাল	৬৮	ডেকাপাম, নাহৰণি, ধেমাজি
যোগেশ্বৰ বৰুৱা	৬৭	অভয়পুৰ, জোনাই, ধেমাজি
ডিম্ব কছাৰী	৬৯	জলকীয়াসূঁতি গাঁও, চিলাবালি, ধেমাজি
হৰকান্ত সোনোৱাল	৮২	হাঁহচৰা, জকাই, ডিব্ৰুগড়
ঘনকান্ত হাজৰিকা	৭৭	নহাজাৰ নাহৰণি গাঁও, খোৱাং, ডিব্ৰুগড়
চেনিৰাম হাজৰিকা	৫৮	পুৰণি বলাই, কোটোহা, ডিব্ৰুগড়

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

কছাৰী, নন্দেশ্বৰ ঃ সোনোৱাল কছাৰী সমাজ সংস্কৃতি আৰু ভাষাৰ পৰিচয়; জনজাতি গৱেষণা বিভাগ, সোনোৱাল কছাৰী স্বায়ত্ত শাসিত পৰিষদ, ডিব্ৰুগড়, ২০১১।

চৌ চৌ মিৰি ফচৌ চৌ হালৌ
বাপেৰ গৈছি পহু মাৰব ফচৌ চৌ হালৌ
মাৰ গৈছি মাছ মাৰব ফচৌ চৌ হালৌ
চুকত আছি মদৰ মেৰা তাৰে ওম্‌লাই থৌ।

এনেদৰে গীত গাই কেঁচুৱাক শান্ত কৰা হয়। গীতসমূহ সুন্দৰ সুৰেৰে পৰিৱেশন কৰা হয়। ভাৱৰীয়াসকলে নানা ভংগিমাৰে অভিনয় কৰি দৰ্শকক আমোদ প্ৰদান কৰে। গীতসমূহৰ ছন্দ সজ্জা আৰু বিষয়বস্তুত কাব্যিক অভিব্যঞ্জনা বিৰাজমান। চহালোকৰ সৰল অনুভৱ গীতসমূহৰ জৰিয়তে প্ৰকট হোৱা দেখা যায়।

৫.০৫ হুগ্ৰা নৃত্যত পালন কৰা ৰীতি-নীতি ঃ

সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ খ্ৰীং খ্ৰীং বাইথ' পূজাৰ শেষৰ দিনা এই হুগ্ৰা নৃত্য পৰিৱেশন কৰা হয়। মূল বাইথ' মন্দিৰত হাইদাং গীত গাই পূজা সামৰাৰ পিছত হুঁচৰি গীত গোৱা হয়। সেইদিনাই আনুষ্ঠানিকভাৱে বিহু নমোৱা হয় আৰু ইয়াৰ অন্তত হুগ্ৰা নৃত্য পৰিৱেশন কৰা হয়। কিছুমান গাঁৱত অৱশ্যে ব'হাগ বিহুৰ হুঁচৰি উৰুৱাৰ দিনা এই নৃত্য পৰিৱেশন কৰা হয়।

হুগ্ৰা বীৰৰ মূল চিকাৰীজনৰ লগত জাকৈ, খালৈ লৈ সহচৰীসকল থাকে আৰু লগত এজন বহুৱা থাকে। ধনু-কাঁড় হাতত লৈ ক'লা ৰঙেৰে দেহাটো ঘঁহি লৈ লগত থকা পহুৰূপী জীৱৰ চিকাৰ কৰাৰ অভিনয় কৰি দেখুৱায়। গাহৰি চিকাৰ কৰা, গাহৰি শালত আগবঢ়োৱা আৰু গাহৰি মাংস বিতৰণ আদিৰ ভাও দিয়া হয়। জাকৈ মৰাৰ ভাও লয় মহিলাৰূপী ভাৱৰীয়াই আৰু খালৈভাৰীৰ ভাও লয় পুৰুষৰূপী ভাৱৰীয়াই। নাচৰ মাজত জাকৈ মাৰি মাছ খালৈত ভৰোৱা, পহু চিকাৰ কৰাৰ অভিনয় দেখুওৱা হয়। গাঁৱৰ ৰাইজে আগলি কলপাতত পাণ-তামোল অৰিহণা আগবঢ়াই সেৱা জনায়।

৫.০৬ লোকবিশ্বাস ঃ

হুগ্ৰা নৃত্যত ভাগ লোৱা ভাৱৰীয়াসকলে বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বেশভূষাৰে ভাও প্ৰদৰ্শন কৰাৰ পিছত গাঁৱৰ এমূৰৰ হাবিৰ মাজত সকলো বিসৰ্জন দিয়ে। তাৰ পাছত সকলো ঘৰলৈ উভতি আহে। উভতি অহাৰ পথত বগৰীৰ জেং, কাঁইট

বা গছৰ ঠাল-ঠেঙুলি আদি চিঙি পেলাই তাৰ ওপৰেৰে জপিয়াই পাৰ হৈ আহে। এনেদৰে উভতি আহোতে পিছলৈ ঘূৰি চাব নেলাগে বুলি সোনোৱাল কছাৰীসকলে বিশ্বাস কৰে আৰু ভুলতো তেওঁলোকে পিছলৈ উভতি চোৱা কাৰ্য নকৰে। কিয়নো হুগ্ৰাক বিসৰ্জন দিয়াৰ লগতে ভূত-প্ৰেত, অপায়-অমঙ্গল, বেমাৰ-আজাৰ সকলো বিসৰ্জন দিয়া হয়, সেইবোৰ পুনৰ উভতি নাহিবলৈ এনে কৰা হয় বুলি সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ লোকবিশ্বাস।

৫.০৭ হুগ্ৰাৰ সাজ-সজ্জা ঃ

হুগ্ৰা নৃত্যত প্ৰকৃততে চিকাৰ কৰা দৃশ্য দেখুওৱা হয়। নৃত্যত ভাগ লোৱা ভাৰৰীয়াসকলে সমগ্ৰ দেহত ক'লা ৰং ঘঁহি লয়। কল গছৰ পাত চিৰিলি চিৰিলিকৈ ফালি কঁকাল, হাতৰ বাহু আৰু মূৰত পিন্ধে। চিকাৰীৰ বেশত থকা হুগ্ৰা বীৰে হাতত ধনু-কাঁড় লৈ সুন্দৰভাৱে নৃত্যৰ ভংগিমাৰে চিকাৰীৰ ভাও দেখুৱায়। লগত খালৈ-জাকৈ লোৱা সহচৰীসকলে মাছ ধৰাৰ অভিনয় দেখুৱায়। মহিলাৰূপী ভাৰৰীয়াই জাকৈ লয় আৰু মূৰত ক'লা কাপোৰৰ টকয়াৰে খোপা বান্ধে। পুৰুষৰূপী ভাৰৰীয়াই খালৈ লয় আৰু জাকৈৰে ধৰা মাছ খালৈত ভৰাই লোৱাৰ অভিনয় প্ৰদৰ্শন কৰে। তদুপৰি এজনে গাত বিভিন্ন ৰং ঘঁহি মূৰত শিঙৰ দৰে মুখা পিন্ধি বনৰীয়া জন্তুৰ ভাও ধৰি নৃত্য পৰিৱেশন কৰা দেখা যায়।

৫.০৮ হুগ্ৰা নৃত্যত সংগত কৰা বাদ্যযন্ত্ৰ ঃ

হুগ্ৰা নৃত্যত ব্যৱহাৰ কৰা বাদ্যযন্ত্ৰৰ ভিতৰত ঘনবাদ্য আৰু ততবাদ্য বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। ঢোল, তাল, পেঁপা, বীণ আৰু ঢোপ চুঙা বজাই হুগ্ৰা আৰু সংগীসকলক নৃত্য-অভিনয় পৰিৱেশন কৰোৱা হয়। বাদ্যযন্ত্ৰসমূহৰ তালে তালে হুগ্ৰা নৃত্যৰ গীত গাই এটি আকৰ্ষণীয় পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰা পৰিলক্ষিত হয়।

৫.০৮ সিদ্ধান্তসমূহ ঃ

আলোচনাৰপৰা উদ্ধাৰ হোৱা কেতবোৰ সত্য হ'ল—

ক) হুগ্ৰা নৃত্য সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ চিকাৰী জীৱনৰ পৰম্পৰাগত এক স্মৃতিবাহক অনুষ্ঠান।

খ) হুগ্ৰা নৃত্যৰ ভাৰৰীয়াসকলৰ সাজপাৰ আৰু আঙ্গিক কলা-কৌশল জাতিটোৰ সাংস্কৃতিক প্ৰাচীনতাৰ পৰিচয় বাহক বুলি ক'ব পাৰি।

গ) নৃত্যটিৰ জৰিয়তে ফুটি উঠা আদিম কৃষ্টিৰদ্বাৰা জনজাতীয় বিশেষত্বৰ দাবী কৰিব পাৰে।

ঘ) নৃত্যটিৰ জৰিয়তে সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ প্ৰকৃতিৰ সৈতে থকা সম্বন্ধ, পাৰস্পৰিক আদান-প্ৰদানৰ প্ৰতিচ্ছবিখনো প্ৰকট হয়।

ঙ) হুগ্ৰা নৃত্য পৰিৱেশন কৰাৰ সময় আৰু সাজ-সজ্জাৰ ক্ষেত্ৰত আঞ্চলিক ভিন্নতা দেখা যায়। কৰ্মশালাৰ জৰিয়তে এই ভিন্নতা আঁতৰাই সমৰূপতা আনিব পাৰিলে ইয়াৰ গ্ৰহণযোগ্যতা সাৰ্বজনীন হ'ব।

চ) হুগ্ৰা নৃত্য সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ পৰম্পৰাগতভাৱে সম্পৃক্ত এক সাংস্কৃতিক সম্পদ আৰু স্বকীয় মৰ্যাদাৰে সু-সমৃদ্ধ লোকনৃত্য।

ছ) হুগ্ৰা নৃত্যৰ আঙ্গিক কলা-কৌশল, নৃত্য-বাদ্য পৰিৱেশন শৈলী আদি সকলোতে পৰিৱেশ্য কলাৰ উপাদান বিদ্যমান। পৰম্পৰা অক্ষুণ্ণ ৰাখি কৰ্ষণৰ দ্বাৰা পৰিৱেশন কৰোৱাই ইয়াক সমাদৃত কৰাৰ সম্ভাৱনা আছে।

৫.০৯ উপসংহাৰ ঃ

হুগ্ৰা নৃত্য সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ এক উল্লেখযোগ্য লোকনৃত্য। ইয়াৰ জৰিয়তে প্ৰকৃতি আৰু মানৱৰ মাজত থকা নিবিড় সম্বন্ধৰ স্বৰূপ উপলব্ধি কৰিব পাৰি। সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ লোকজীৱনৰ আচাৰ-ৰীতি, লোকবিশ্বাস আৰু আদিমতাৰ ৰূপ নৃত্যটিৰ জৰিয়তে প্ৰকট হয়। নৃত্যটিত সংগত কৰা গীত আৰু বাদ্যৰদ্বাৰা সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ সাংস্কৃতিক সম্পদৰো আভাস পাব পাৰি।

সময়ৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ দ্ৰুত প্ৰসাৰ, গোলকীকৰণ হৈছে আৰু থলুৱা সংস্কৃতিৰ পৰম্পৰাত আমূল পৰিবৰ্তন হৈছে। হুগ্ৰা নৃত্যয়ো প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰৰ স্বাৰ্থত গাঁৱৰ চোতালৰপৰা আহি চহৰৰ মঞ্চলৈ আহিছে। হুগ্ৰা নৃত্যৰ স্বকীয়তা অক্ষুণ্ণ ৰাখি ইয়াৰ চৰ্চা অব্যাহত ৰাখিব পাৰিলে জাতিটোৰ জনজাতীয় প্ৰাচীনতাৰ বিশেষত্ব বৰ্তাই ৰাখিব পৰা হ'ব।

সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ হুগ্ৰা নৃত্য, ইয়াত ব্যৱহৃত বাদ্যযন্ত্ৰ, সাজ-সজ্জা, আচাৰ-ৰীতি, লোকবিশ্বাস আদিৰ বিজ্ঞানসন্মত অধ্যয়নৰ সম্ভাৱনা আছে। নিৰ্মোহ

প্ৰায়বোৰ গাঁৱতে মহিলাসকলে সূতা কাটি, এড়ি, মুগা আৰু পাট কাপোৰ বৈ আহিছে। পাট সূতাৰ পৰা তৈয়াৰী বস্ত্ৰ অতি কোমল আৰু মিহি হয়। মুগা কাপোৰ উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰত অসম ভাৰতবৰ্ষৰ ভিতৰতে একমাত্ৰ ৰাজ্য। অসমৰ বাহিৰেও অন্য পাহাৰীয়া ৰাজ্য কেইখনেও বোৱা কটা, এড়ি, পাট কাপোৰ উৎপাদন, নিজস্ব শৈলীৰে সাজ পোছাক তৈয়াৰ কৰাত তেওঁলোক বিশেষভাৱে পাৰ্গত।

২) কাঁহ শিল্প ঃ

ৰেচম শিল্পৰ পিছতেই কাঁহ শিল্পৰ নাম ল'ব পাৰি। কাঁহ শিল্পৰ ক্ষেত্ৰত অসমৰ নাম বিষেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। কাঁহশিল্পৰ জৰিয়তে উৎপাদিত বিভিন্ন সামগ্ৰীসমূহ হ'ল কাঁহী, বাটি, বটা, প্লেট, ঘটি, লোটা, শৰাই আদি। কাঁহ শিল্পৰ বাবে অসমৰ বৰপেটা জিলাৰ সৰ্থেবাৰী বিখ্যাত। অৱশ্যে ইয়াৰ উপৰিও শিৱসাগৰ, যোৰহাট, নগাঁও, গুৱাহাটী, লখিমপুৰ জিলাতো ইয়াৰ প্ৰচলন যথেষ্ট।

৩) বাঁহ-বেতৰ উদ্যোগ ঃ

বিভিন্ন উদ্ভিদে বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ কৰি তুলিছে উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলক। ইয়াৰ হাবি জংঘলত নানা ধৰণৰ উদ্ভিদ পোৱা যায়। তদুপৰি মানুহৰ ব্যক্তিগত বাৰীবিলাকতো বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ বাঁহ, বেত পোৱা যায়। এই বাঁহ বেতৰ পৰা নানা বিধ নিত্যব্যৱহাৰ্য সামগ্ৰী উৎপাদন কৰা হয়। কৃষিত ব্যৱহৃত সঁজুলি, গৃহ নিৰ্মাণৰ সঁজুলি, বয়ন শিল্পৰ সঁজুলি, মাছ ধৰা সঁজুলি, ঘৰৰ নিত্য ব্যৱহাৰ্য সঁজুলি, তৈয়াৰ কৰিবৰ বাবে বাঁহ-বেতৰ প্ৰয়াজন হয় আৰু সেইবাবে ইয়াৰ বহুল ব্যৱহাৰ হয়।

৪) মাটিৰ বাচন বৰ্তন তৈয়াৰ কৰা শিল্প ঃ

মাটিৰ বাচন বৰ্তনো উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত তৈয়াৰ কৰা হয়। অসমৰ কামৰূপ, গোৱালপাৰা, নলবাৰী, তিনচুকীয়া জিলাত কুমাৰ সম্প্ৰদায় সিঁচৰতি হৈ আছে আৰু তেওঁলোক মাটিৰ বাচন বৰ্তন তৈয়াৰ কৰা শিল্পৰ লগত জড়িত। পৰম্পৰাগতভাৱে ঘৰৰ মহিলাসকলে এই শিল্পৰ লগত বিশেষভাৱে জড়িত। তেওঁলাকে পৰিয়ালৰ উপাৰ্জনত সহায়ৰ হাত আগবঢ়াই। এই শিল্পৰ লগত বিশেষভাৱে দুটা জাতিৰ মানুহ জড়িত হৈ আছিল। হিৰা আৰু কুমাৰ। মাজুলিটো

কুৰমাল, প্ৰশান্ত ঃ সোনোৱাল কছাৰী তত্ব আৰু বিশ্লেষণ; জনজাতি গৱেষণা বিভাগ, সোনোৱাল কছাৰী স্বায়ত্ব শাসিত পৰিষদ, ডিব্ৰুগড়, ২০১৩

গোঁহাই, পেইম্‌থি (সম্পা.) ঃ সোনোৱাল সৌৰভ; জনজাতি গৱেষণা বিভাগ, সোনোৱাল কছাৰী স্বায়ত্ব শাসিত পৰিষদ, ডিব্ৰুগড়, ২০০৯

চেতিয়া, উমেশ ঃ অসমৰ লোক সংস্কৃতিৰ ৰূপৰেখা; কিৰণ প্ৰকাশন, ধেমাজি, ২০০৮

পাটৰ, পদ্ম (সম্পা.) ঃ সমাজ আৰু সংস্কৃতি; ৰিংচাং প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, ২০০৮।

ভট্টাচাৰ্য, প্ৰমোদচন্দ্ৰ (সম্পা.) ঃ অসমৰ জনজাতি; লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল, গুৱাহাটী, ১৯৫৭

ঐ ঃ লোক উৎসৱ; জাৰ্ণাল এম্পৰিয়াম, নলবাৰী, ১৯৬৯

ভূঞা, সূৰ্যকুমাৰ ঃ কছাৰী বুৰঞ্জী; ১৯৫১

ৰাভা হাকাচাম, উপেন ঃ অসমৰ জনজাতীয় সংস্কৃতি; উৎপল হাজৰিকা, বাণীমন্দিৰ, মহেন্দ্ৰ মোহন চৌধুৰী ভৱন, হেদায়েৎপুৰ, গুৱাহাটী-৩, প্ৰথম সংস্কৰণ ঃ ২০০৫

ঐ ঃ অসমীয়া আৰু অসমৰ জাতি-জনগোষ্ঠী ঃ প্ৰসঙ্গ-অনুষঙ্গ; নৰ কলিতা, কিৰণ প্ৰকাশন, ধেমাজি চাৰিআলি, ধেমাজি-৭, প্ৰথম প্ৰকাশ ঃ এপ্ৰিল, ২০১৩

শৰ্মা, দেৱব্ৰত ঃ অসমীয়া জাতিগঠন প্ৰক্ৰিয়া আৰু জাতীয়-জনগোষ্ঠীয় অনুষ্ঠানসমূহ; একলব্য প্ৰকাশন, ২০০৭

শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ ঃ অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিৰ আভাস; বাণী প্ৰকাশ, ২০০৭

ঐ ঃ ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ পৰিৱেশ্য কলা; বনলতা, গুৱাহাটী, ২০০৯

সোনোৱাল, মোহন (সম্পা.) ঃ সোনোৱাল সৌৰভ; জনজাতি গৱেষণা বিভাগ, সোনোৱাল কছাৰী স্বায়ত্ব শাসিত পৰিষদ, ডিব্ৰুগড়, ২০১২

ঐ ঃ সোনোৱাল কছাৰীৰ সমাজ আৰু সংস্কৃতি; ২০১১

ঐ ঃ সোনোৱাল সুবাস; জনজাতি গৱেষণা বিভাগ, সোনোৱাল কছাৰী স্বায়ত্ব শাসিত পৰিষদ, ডিব্ৰুগড়, ২০১৩

সোনোৱাল, প্ৰমোদ (সম্পা.) ঃ বাইথ' সংস্কৃতিৰ হায়দাং দে আৰু হুচৰি গীত; প্ৰমোদ সোনোৱাল, ডিব্ৰুগড়, ২০১১

হাজৰিকা, ৰজনীকান্ত ঃ মংগোল কছাৰী গুপ্ত ইতিহাস; খোৱাংঘাট, ডিব্ৰুগড়, ১৯৮৫

ইংৰাজী ঃ

Chatterji, S.K: Kirata-Jana-Kriti, The Asiatic Society, 1, Park Street, Calcutta-16, 1974.

Dorson, Richard. M (ed.) : Folklore and Folklife, An Introduction The University of Chicago Press, 1982

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ শিল্প আৰু ইয়াৰ সম্ভাৱনা ঃ এক পৰ্যালোচনা

নৱনীতা ফুকন
অধ্যাপিকা, সমাজতত্ত্ব বিভাগ
পিথুবৰ ছোৱালী স্নাতক মহাবিদ্যালয়, খোৱাং

০.০১ অৱতৰণিকা ঃ

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল অৰ্থাৎ উত্তৰ পূব ভাৰত ভাৰতৰ পূব প্ৰান্তত অৱস্থিত এটা অঞ্চল। অঞ্চলটোৰ মুঠ মাটিকালি হ'ল ২,৬৬,১৭৯ বৰ্গ কিলোমিটাৰ। উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চল অসম, নাগালেণ্ড, মেঘালয়, মিজোৰাম, অৰুণাচল প্ৰদেশ, মণিপুৰ, ত্ৰিপুৰা আৰু শেহতীয়াকৈ সংযোজিত ছিকিম ৰাজ্যখনক লৈ গঠিত। সমগ্ৰ অঞ্চলটো পশ্চিমবঙ্গৰ শিলিগুৰিৰ জৰিয়তেহে ভাৰতবৰ্ষৰ লগত সংপৃক্ত হৈ আছে।

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ এক অন্যতম অংগৰাজ্য হ'ল অসম। ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ শিল্পৰ প্ৰসংগত অসমৰ নাম প্ৰথমে ল'ব লাগিব। অতি প্ৰাচীন কালৰেপৰা অসমৰ পুৰুষ-নাৰীসকলে বিভিন্ন ধৰণৰ কুটীৰ উদ্যোগৰ লগত জড়িত হৈ আছে। অৱশ্যে অন্য ৰাজ্য কেইখনতো ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ শিল্পই গা কৰি উঠিছে।

সাধাৰণতে ক্ষুদ্ৰ বা কুটীৰ উদ্যোগ হ'ল কাৰখানাৰ পৰিৱৰ্তে ঘৰতে বিভিন্ন সামগ্ৰী উৎপাদন কৰা। এই ধৰণৰ উদ্যোগত পৰিয়ালৰ সদস্যসকলৰ সহায়ত বিভিন্ন সামগ্ৰী তৈয়াৰ কৰা হয়।

০.০২ উদ্দেশ্য ঃ

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ দৰে অৰ্থনৈতিকভাৱে পিছপৰা এটা অঞ্চলত ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ শিল্পৰ যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে। অঞ্চলটোৰ পুৰুষ-নাৰীসকল স্বাৱলম্বী হোৱাৰ ইও এক উপায়। কৃষিভিত্তিক অথবা বনজভিত্তিক ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগ প্ৰতিষ্ঠাৰ সম্ভাৱনা

আৰু অৰ্থনৈতিক স্বাৱলম্বিতাৰ ওপৰত আলোকপাত কৰাৰ উদ্দেশ্যতেই আলোচনাপত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

০.০৩ পদ্ধতি ঃ

আলোচনাপত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে পৰ্যবেক্ষণ পদ্ধতিৰো সহায় লোৱা হৈছে।

০.০৪ উৎস ঃ

আলোচনা পত্ৰখনৰ উৎস হিচাবে গৌণ উৎস ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। বিভিন্ন গ্ৰন্থ Internet আদিৰ সহায়ত পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

০.০৫ পৰিসৰ ঃ

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ ৰাজ্যকেইখন খনিজ, বনজ, জলজ সম্পদেৰে পৰিপূৰ্ণ। অতি প্ৰাচীন কালৰে পৰাই ইয়াত ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ উদ্যোগ গঢ়ি উঠিছে। অসম বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য ৰাজ্য। বিভিন্ন ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ উদ্যোগ, ইয়াৰ গুৰুত্ব, সম্ভাৱনা আদি বিষয়সমূহেই আলোচনা পত্ৰখনৰ পৰিসৰ বা বিষয়বস্তু।

০.০৬ বিষয়ৰ ওপৰত আলোকপাত ঃ

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ সম্পদৰ প্ৰচুৰতা আৰু ইয়াৰ জলবায়ুৰ দিশৰপৰা বিভিন্ন ধৰণৰ ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ উদ্যোগ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰি। প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি অঞ্চলটোত ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ উদ্যোগ বিকাশৰ যথেষ্ট সুবিধা আছে। উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ কেইটামান লেখত লবলগীয়া ক্ষুদ্ৰ তথা কুটীৰ উদ্যোগ হ'ল—

১) ৰেচম শিল্প ঃ

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বিশেষকৈ অসম ৰেচম শিল্পৰ বাবে বিশ্ব দৰবাৰত জিলিকি উঠিছে। ৰেচম শিল্প দেশৰ ভিতৰত বিখ্যাত হোৱাৰ লগতে ভাৰতৰ বাহিৰতো ইয়াৰ যথেষ্ট আদৰ আছে আৰু ই উচ্চ প্ৰসংশিত। অঞ্চলটোত তিনিবিধ ৰেচমী শিল্প আৰু বয়ন শিল্পৰ প্ৰচলন হৈ আহিছে। তাঁত শিল্প অসমৰ অতি পুৰণি শিল্প।

অৰুণাচল প্ৰদেশৰ চাক্‌মা জনগোষ্ঠী ঃ এটি সংক্ষিপ্ত আলোচনা

মল্লিকা মৰাণ
সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
জেংৰাইমুখ মহাবিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

চাক্‌মা হৈছে ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ অৰুণাচল প্ৰদেশত বসবাস কৰা জাতি-জনগোষ্ঠীসমূহৰ ভিতৰত এটা অন্যতম জনগোষ্ঠী। ভাৰতবৰ্ষৰ উপৰিও চাক্‌মাসকল বৰ্তমান বাংলাদেশ আৰু ম্যানমাৰৰ বিভিন্ন ৰাজ্যত সিঁচৰতি হৈ আছে। অৰুণাচল প্ৰদেশৰ লোহিত, চাংলাং আৰু পাপুম্‌পাৰে জিলাত বসবাস কৰা চাক্‌মাসকল বাংলাদেশৰ চিত্তাগং অঞ্চলৰপৰা হোৱা প্ৰব্ৰজনকাৰী। ১৯৬৬ চনত পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহেৰুৱে এই প্ৰব্ৰজনকাৰী লোকসকলক আন্তৰ্জাতিক শৰণাৰ্থী হিচাপে স্বীকৃতি প্ৰদান কৰিছিল। চাক্‌মা ভাষাত এই লোকসকলক 'বড়পৰঙ্যা' বুলি কোৱা হয়। সম্প্ৰতি অৰুণাচল প্ৰদেশত বসবাস কৰা চাক্‌মা জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ লগত সহবাস কৰাৰ ফলস্বৰূপে তেওঁলোকৰ ভাষা আৰু সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনলৈ যথেষ্ট পৰিৱৰ্তন আহিছে। চাক্‌মাসকলৰ নিজা কথিত ভাষা আৰু লিপি আছে। তেওঁলোকৰ ভাষাটোক 'চাংমা ভাজ' বা 'চাংমা কোদা' আৰু লিপিক 'খমেৰ লিপি' বুলি কোৱা হয়। কিন্তু ভাষিক সজাগতাৰ অভাৱৰ বাবে ভাষাটো যি পৰিমাণে বিকশিত হ'ব লাগিছিল, সেই পৰিমাণে বিকশিত হোৱা নাই। একেদৰে অৰুণাচল প্ৰদেশত বসবাস কৰা চাক্‌মা জনগোষ্ঠী লোকসকলৰ মাজত 'খমেৰ' লিপি জনা লোকৰ সংখ্যাও তেনেই নগণ্য। আনহাতে চাক্‌মা জনগোষ্ঠীৰ সামাজিক, সাংস্কৃতিক আৰু ভাষিক ক্ষেত্ৰত এতিয়াও বিজ্ঞানসন্মতভাৱে পৰ্যাপ্ত অধ্যয়ন

মাটিৰ বাচন তৈয়াৰ কৰা হয়। মাটিৰ বাচন—বৰ্তনৰ বাবে আঠা থকা মাটিৰ প্ৰয়োজন।

০.০৭ ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ শিল্পৰ বিকাশৰ বাবে চৰকাৰে গ্ৰহণ কৰা ব্যৱস্থাসমূহ ঃ

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ দৰে অৰ্থনৈতিক ভাৱে পিছপৰা এটা অঞ্চলৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ তথা কুটীৰ শিল্পৰ গুৰুত্বৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি স্বাধীনতাৰ পাছত এনে উদ্যোগৰ বিকাশৰ বাবে চৰকাৰে বিভিন্ন বিভাগ আৰু বোৰ্ড স্থাপনৰ পোষকতা কৰে। ৰাজ্যচৰকাৰ সমূহে কিছুমান বিভাগৰ জৰিয়তে কাৰিকৰী, বিত্তীয় আৰু আন্তঃগাঁথনিমূলক সুবিধা প্ৰদানৰ ব্যৱস্থা কৰিছে। যেনে—

১) ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগ উন্নয়ন নিগম
২) খাদী আৰু গ্ৰাম্য উদ্যোগ বৰ্ড
৩) ৰেচম আৰু বোৱা কটা সঞ্চালকালয়
৪) উদ্যোগ সঞ্চালকালয়

ক) অসম চৰকাৰৰ ব্যৱস্থা ঃ

অসম চৰকাৰে ক্ষুদ্ৰ শিল্পৰ উন্নয়ন আৰু প্ৰসাৰৰ উদ্দেশ্য উদ্যোগ পাম আঁচনি গ্ৰহণ কৰিছে। এই পামসমূহৰ যোগেদি থলুৱা উদ্যোগীসকলৰ বাবে বিভিন্ন সুযোগ সুবিধা আগবঢ়োৱা হয়। উদ্যোগীকৰণ বৃদ্ধিৰ বাবে বিকাশ কেন্দ্ৰও স্থাপন কৰা হৈছে। অসম চৰকাৰে তিতাবৰত এটা ৰেচম গৱেষণা কেন্দ্ৰ আৰু ৰেচম প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰিছে। ইয়াৰোপৰি জাগীৰোডত সূতা কটা আৰু বয়ন কাৰখানা প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে।

খ) মেঘালয় চৰকাৰৰ ব্যৱস্থা ঃ

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ এক অন্যতম ৰাজ্য মেঘালয়। এই ৰাজ্যখনত 'জিলা ঔদ্যোগিক কেন্দ্ৰ' প্ৰতিষ্ঠাৰ জৰিয়তে কুটীৰ আৰু ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগৰ বিকাশৰ বাবে সহায় কৰিছে। শ্বিলং, টুৰা, জোঁৱাই, নংষ্টহম, উলিয়াম নগৰত এনে কেন্দ্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰি পুঁজিৰ যোগান, কাৰিকৰী কৌশল উন্নয়ন কৰা আদি কাৰ্যসূচী হাতত লৈছে।

গ) ত্ৰিপুৰা চৰকাৰৰ ব্যৱস্থা ঃ

ত্ৰিপুৰাত ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ শিল্পৰ বিকাশৰ বাবে ঔদ্যোগিক উৎপাদন তথা প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰস্থাপন কৰা হয়। এনে কেন্দ্ৰবোৰে অনুদান আগবঢ়োৱা, কেঁচামালৰ যোগান ধৰা, প্ৰয়োজনীয় সঁজুলিৰ যোগান আদি কাৰ্য কৰে। ইয়াৰ উপৰিও উন্নয়ন নিগম, হস্তায়ন আৰু হস্ত শিল্প উন্নয়ন নিগম আৰু বিভিন্ন সমবায় সংস্থাবোৰে ৰাজ্যখনৰ ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগৰ বিকাশত যথেষ্ট ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে।

ঘ) মিজোৰাম চৰকাৰৰ ব্যৱস্থা ঃ

মিজোৰামৰ তিনিখন জিলাত ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগৰ উন্নয়নৰ বাবে উদ্যোগ কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰা হৈছে। এই কেন্দ্ৰবোৰে প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী যোগান, কেঁচামাল আহৰণ আদি কাৰ্য কৰে।

ঙ) মণিপুৰ চৰকাৰৰ ব্যৱস্থা ঃ

হস্তবয়নে ৰাজ্যখনত গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান অধিকাৰ কৰিছে। বিভিন্ন সংস্থাই কেঁচামালৰ যোগান, কাৰিকৰী সুবিধা, বজাৰৰ সুবিধা আদিৰ ব্যৱস্থা কৰে।

চ) নাগালেণ্ড চৰকাৰৰ ব্যৱস্থা ঃ

ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগৰ বিকাশৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থা লববৈে নাগালেণ্ডৰ উদ্যোগ উন্নয়ন নিগম প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছে। ইয়াৰ উপৰিও ৰাজ্যখনত ৰাজ্যিক হস্ত বয়ন আৰু হস্ত নিগমে সক্ৰিয়ভাৱে ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ শিল্পৰ উন্নয়নৰ বাবে প্ৰচেষ্টা চলাই আছে।

ছ) অৰুণাচল প্ৰদেশৰ চৰকাৰৰ ব্যৱস্থা ঃ

পৰম্পৰাগত হস্তবয়ন আৰু হস্তশিল্পৰ বিকাশৰ বাবে ৰাজ্যখনত বহুতো উৎপাদন আৰু প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰা হৈছে।

জ) ছিকিম চৰকাৰৰ ব্যৱস্থা ঃ

ছিকিম উদ্যোগৰ ক্ষেত্ৰত পিছপৰা। অৱশ্যে উদ্যোগৰ বিকাশৰ বাবে বহুমুখী শিল্প বিকাশ আৰু বিনিয়োগ নিগম গঠিত হৈছে।

০.০৮ সম্ভাৱনা ঃ

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চল প্ৰাকৃতিক সম্পদত যথেষ্ট চহকী। প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কুটীৰ আৰু ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগৰ বিকাশৰ যথেষ্ট সুবিধা আছে। সম্পদৰ প্ৰচুৰতাৰ উপৰিও অঞ্চলটোৰ জলবায়ুয়েও যথেষ্ট সহায় কৰে। চাহ, মৰাপাট, কুঁহিয়াৰ আদিৰ লগতে ধনীয়া, জালুক, হালধি, তামোল আদি অৰ্থকৰী শস্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগ গঢ়ি তুলিব পাৰি। নাৰিকল, ৰবৰ, ইলাচী আদিৰ খেতিও কৰিব পাৰি। এড়ি, মুগা, পাটৰ পৰা অৱশ্যে ৰেচম উদ্যোগ গঢ়ি উঠিছে।

০.০৯ উপসংহাৰ ঃ

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চল যদিও উদ্যোগিক ভাৱে অনগ্ৰসৰ এটা অঞ্চল, তথাপিও এই অঞ্চল ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটীৰ শিল্পৰ বাবে সম্ভাৱনা থকা এটা অঞ্চল। এনে উদ্যোগ গঢ়ি উঠিলে অঞ্চলটোৰ কেঁচা সামগ্ৰীৰ উপযুক্ত ব্যৱহাৰ হোৱাৰ লগতে নিবনুৱা সমস্যাও বহু পৰিমাণে সমাধান হব। বাঁহ-বেতৰ শিল্পীসকলক উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণ, আধুনিক যন্ত্ৰপাতিৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব পাৰিলে দেশীয় চাহিদা পূৰণ কৰাৰ উপৰিও অন্যান্য দেশলৈ ইয়াৰ কলাত্মক বিভিন্ন সামগ্ৰী ৰপ্তানি কৰিব পৰা যাব। অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন সাধন কৰাৰ লগতে পৰম্পৰাগত ভাৱে চলি অহা সাংস্কৃতিক ঐতিহ্য জীয়াই ৰাখিব পৰা যাব।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

১) বৰগোঁহাই, ড° হিমন্ত ঃ উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ সমাজ; বড়া, ড° প্ৰদীপ; প্ৰকাশক ঃ শ্ৰী প্ৰদ্যুৎ হাজৰীকা এম.বি.এ. বনলতা, নতুন বজাৰ, ডিব্ৰুগড়

২) শইকীয়া, উৎপল ঃ উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ সমাজ; প্ৰকাশক ঃ শ্ৰী প্ৰদ্যুৎ হাজৰীকা এম.বি.এ. বনলতা, ডিব্ৰুগড়

3/ Internet

চাংলাং জিলা ঃ

উন্নয়ন খণ্ড	গাঁও
ডায়ুন	১. মইটিপুৰ, ২. গোটাংপুৰ, ৩. শান্তিপুৰ, ৪. কামাখ্যাপুৰ, ৫. জ্যোতিপুৰ, ৬. ৰাজনগৰ, ৭. জ্যোৎস্নাপুৰ, ৮. অভয়পুৰ, ৯. দোমপানী, ১০. দোমপাতা, ১১. উদয়পুৰ, ১২. মুদইদ্বীপ (উজনি) ১৩. মুদইদ্বীপ (নামনি), ১৪. মৰদকনালা
বৰডুমচা	১. বিজয়পুৰ-১ ২. বিজয়পুৰ-২ ৩. বিজয়পুৰ-৩
খাৰচাং	১. ৰত্নপুৰ ২. মিলনপুৰ ৩. গোলকপুৰ
মেয়	১. ধৰ্মপুৰ-১, ২. ধৰ্মপুৰ-২, ৩. ধৰ্মপুৰ-৩, ৪. এমপেন-১, ৫. এমপেন-২, ৬. পূণ্যভূমি, ৭. আনন্দপুৰ-১, ৮. আনন্দপুৰ-২, ৯. কমলাপুৰি, ১০. নন্দকানন, ১১. ব্ৰজপুৰ, ১২. বধিচত্ব-১, ১৩. বধিচত্ব-২, ১৪. বধিচত্ব-৩,

লোহিত জিলা ঃ

উন্নয়ন খণ্ড	গাঁও
চৌখাম	১. চৌখাম চাক্মা বস্তি ২. চৌখাম চাক্মা বস্তি-২ ৩. চৌখাম চাক্মা বস্তি-৩

হোৱা নাই। অথচ চাক্মা জনগোষ্ঠী সম্পৰ্কীয় অধ্যয়নৰ যথেষ্ট থল আছে। এই অধ্যয়নত অৰুণাচল প্ৰদেশত বসবাস কৰা চাক্মা জনগোষ্ঠী লোকসকলৰ সমাজ-জীৱন সম্পৰ্কে এটি সংক্ষিপ্ত আলোচনা আগবঢ়াবলৈ যত্ন কৰা হৈছে।

চাক্মাসকলৰ পৰিচয় ঃ

ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত বসবাস কৰা বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীসমূহৰ ভিতৰত এটা অন্যতম জনগোষ্ঠী হৈছে চাক্মা। নৃতাত্ত্বিক দৃষ্টিকোণৰপৰা চাক্মাসকল মংগোলীয় নৃ-প্ৰজাতিৰ অন্তৰ্গত। তেওঁলোকৰ এটা নিজা কথিত ভাষা আৰু সুকীয়া লিপি আছে। চাক্মাসকলৰ ভাষাটোক 'চাংমা ভাজ' বা 'চাংমা কোদা' আৰু লিপিক 'খমেৰ লিপি' বুলি কোৱা হয়।

চাক্মাসকলে নিজকে প্ৰাচীন ভাৰতৰ শাক্য জাতিৰ বংশধৰ বুলি দাবী কৰে। প্ৰাণহৰি তালুকদাৰৰ 'চাক্মা জাতি ও চাক্মা ৰাজবংশৰ ইতিহাস' গ্ৰন্থত উল্লেখ থকা অনুসৰি শাক্য জাতিৰ বসতিস্থান বাবে শ্যাম দেশ হ'ল আৰু শ্যাম শব্দৰপৰাই শামা>ছামাং>চাং>স্মাং> চাক্মা শব্দটোৰ উৎপত্তি হৈছে। ইংৰাজী ভাষাত ইয়াক দুটা শব্দৰে বুজোৱা হঙ্গ—Chakma, Changma।

চাক্মাসকল বৰ্তমান এছিয়া মহাদেশৰ ভাৰতবৰ্ষ, বাংলাদেশ আৰু ম্যানমাৰৰ বিভিন্ন ৰাজ্যত সিচঁৰতি হৈ আছে। ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ অৰুণাচল প্ৰদেশৰ লোহিত, চাংলাং আৰু পাপুম্‌পাৰে জিলাত; ত্ৰিপুৰাৰ উদয়পুৰ, কাঞ্চনপুৰ, কেইলচালাহৰ, বেলনীয়া, চেবৰোম আৰু অমৰপুৰ জিলাত; মিজোৰামৰ মামিট, লুংলে আৰু লুংলাই জিলাত; অসমৰ কাৰ্বি আংলং, তিনিচুকীয়া আৰু ডিমা হাচাও জিলাত; মেঘালয়, বাংলাদেশৰ চিত্তাগং ৰাজ্যৰ ৰঙামাটি, খাগৰাচাৰি আৰু বন্দৰবন জিলাত আৰু ম্যানমাৰৰ ৰাখিনে ৰাজ্যত বসবাস কৰি আছে।

প্ৰব্ৰজনৰ দিশ অনুসৰি আৰু কৰ্মৰ বিভাজন অনুসৰি চাক্মাসকলৰ তিনিটা ফৈদ পোৱা যায়। সেইকেইটা হৈছে—

১) আনইক্য

২) টুংচুঙীয়া

৩) শুদনাকে

'আনইক্য' শব্দৰ বুৎপত্তিগত অৰ্থ হৈছে পশ্চিম। চাক্মাসকলৰ মূল

বাসভূমিৰপৰা পশ্চিম দিশলৈ প্ৰব্ৰজন কৰা চাক্‌মাসকলক 'আনইক্য চাক্‌মা' বোলে। আইক্য চাক্‌মাসকল মূলতঃ অৰুণাচল প্ৰদেশ, মিজোৰাম, ত্ৰিপুৰা, অসম আৰু বাংলাদেশত বাস কৰি আছে।

'টুংচুঙীয়া' শব্দৰ ব্যুৎপত্তিগত অৰ্থ হ'ল 'টুং' শব্দৰ অৰ্থ 'ওখ পাহাৰ' আৰু 'চুঙীয়া' শব্দৰ অৰ্থ 'ঝুম খেতি কৰা' অৰ্থাৎ ওখ পাহাৰত ঝুম খেতি কৰা চাক্‌মাসকলক 'টুংচুঙীয়া' চাক্‌মা বুলি অভিহিত কৰা হয়। টুংচুঙীয়া চাক্‌মাসকল মিজোৰাম, ত্ৰিপুৰা আৰু বাংলাদেশত বাস কৰি আছে।

যুদ্ধত অংশগ্ৰহণ কৰা ক'লা ৰঙৰ প্ৰতিৰক্ষা কবচ পিন্ধা চাক্‌মাসকলক 'দৈনাকে চাক্‌মা' বোলে। দৈনাকে চাক্‌মাসকল ম্যানমাৰত বসবাস কৰা দেখা যায়।

চাক্‌মা জাতিৰ প্ৰধান ব্যক্তিবাদলপতিৰ নাম, কোনো ঘটনাৰ পৰিচয় অথবা বাসস্থানৰ নাম অনুসৰি চাক্‌মাসকলৰ ৩১টা গোজা (গোষ্ঠী) পোৱা যায়। সেইসমূহ হৈছে—বগা গোজা, দাৰ্ঘ্য গোজা, পোমা গোজা, পোয়া গোজা, চেক্‌কবা গোজা, লচ্চৰ গোজা, তৈন্যা গোজা, ওয়াংঝা গোজা, ফেদুংজা গোজা, বড়চেগে গোজা, কান্তেই গোজা, বুংছা গোজা, মুনিমা গোজা, মুনিমাচেগে গোজা, ফাক্‌সা গোজা, আমু গোজা, চেগে গোজা, খেয়ং চেগে গোজা, লেবা গোজা, উচ্ছুৰি গোজা, নাৰাণ বা কুৰাকুট্যা গোজা, বোম গোজা, ৰাঙী গোজা, কুদুগা গোজা, লাৰ্মা গোজা, পেডংচাৰি গোজা, হাইয় গোজা, ধামাই গোজা, চাঁদগ গোজা, বাবুৰা গোজা আৰু বড়ুয়া গোজা।

চাক্‌মাসকল পৰম্পৰাগত লোকসংস্কৃতিৰে সমৃদ্ধ। তেওঁলোকৰ সাজপাৰ, খাদ্যসম্ভাৰ আৰু জীৱন ধাৰণৰ প্ৰণালীৰ স্বকীয়তাই আন জনগোষ্ঠীৰপৰা তেওঁলোকক পৃথক কৰি ৰাখিছে আৰু সুকীয়া পৰিচয় বহন কৰিছে। চাক্‌মাসকল প্ৰধানতঃ বৌদ্ধ ধৰ্মাৱলম্বী। বৰ্তমান চাক্‌মাসকল খৃষ্টান ধৰ্মত দীক্ষিত হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে। সহজ সৰল স্বভাৱৰ কৃষিজীৱি চাক্‌মাসকল চাংঘৰত বসবাস কৰে। তেওঁলোকে বিজু, বৌদ্ধ পূৰ্ণিমা, আলবালনি ইত্যাদি উৎসৱসমূহ পালন কৰে। এই উৎসৱসমূহৰ ভিতৰত বিজু হৈছে জাতীয় উৎসৱ।

প্ৰব্ৰজন ঃ

চাক্‌মাসকলৰ প্ৰব্ৰজন সম্পৰ্কে সঠিকভাৱে ক'তো উল্লেখ পোৱা নাযায়। চাক্‌মা সমাজত প্ৰচলিত জন। জাতি অনুসৰি ১৯৬২ চনত বাংলাদেশ (তেতিয়াৰ পূব পাকিস্তান)ৰ চিত্তাগং অঞ্চলৰ কৰ্ণফুলি নদীত বান্ধ দিয়াত চাক্‌মা অধ্যুষিত অঞ্চলৰ চপ্তপ্ত বৰ্গমাইল এলেকা পানীয়ে উৎচ্ছেদ কৰে। তাৰ ফলস্বৰূপে প্ৰায় ১ লাখ লোক গৃহহীন হৈ পৰে। ইয়াৰে প্ৰায় ৪০ হাজাৰ গৃহহীন চাক্‌মালোক ভাৰতবৰ্ষৰ মিজোৰাম ৰাজ্যত প্ৰৱেশ কৰি লুংলে জিলাত আয় গ্ৰহণ কৰে। তাৰ পাছত ভাৰত চৰকাৰে গৃহহীন চাক্‌মালোকসকলৰ বাবে মিজোৰামৰ আইজলত অস্থায়ী শিবিৰ পাতি দিয়ে। পৰৱৰ্তী সময়ত চাক্‌মাসকল বিভিন্ন কাৰণবশতঃ পুনৰ পাকিস্তানলৈ ঘূৰি যাব নোৱাৰা কাৰণে ভাৰত চৰকাৰে তেওঁলোকক আইজলৰ অস্থায়ী শিবিৰপৰা অসমৰ উত্তৰ কাছাৰ জিলালৈ স্থানান্তৰিত কৰে। তেওঁলোকক পুনৰ উত্তৰ কাছাৰ জিলাৰপৰা তিনিচুকীয়াৰ লিডু অঞ্চললৈ স্থাপিত কৰে। গৃহহীন চাক্‌মালোকসকলক লিডুত প্ৰায় ছমাহমান ৰখাৰ পাছত অৰুণাচললৈ (তেতিয়াৰ নেফা) অনা হয়। ১৯৬৬ চনত পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহৰুৱে তেওঁলোকক আন্তৰ্জাতিক শৰণাৰ্থী হিচাপে স্বীকৃতি প্ৰদান কৰে। প্ৰব্ৰজিত চাক্‌মা লোকসকলক তেওঁলোকৰ ভাষাত 'বড় পৰঙ্যা' বুলি কোৱা হয়। 'বড় পৰঙ্যা' শব্দৰ অৰ্থ হৈছে বৃহৎ আকাৰে স্থানান্তৰিত হোৱা বা বৃহৎ উপনিৱেশকাৰী।

বাসস্থান ঃ

চাক্‌মাসকল অৰুণাচল প্ৰদেশৰ লোহিত জিলাৰ চৌখাম খণ্ডৰ অন্তৰ্গত তিনিখন গাঁও, চাংলাং জিলাৰ ডায়ুন, বৰডুমচা, খাৰচাং আৰু মেয় খণ্ডৰ অন্তৰ্গত ৪৬ খন গাঁও আৰু পাপুম্‌পাৰে জিলাৰ বালিজান খণ্ডৰ অন্তৰ্গতভাৱে ১০ খন গাঁৱত বসবাস কৰে। অৰুণাচল প্ৰদেশত চাক্‌মা জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে বসবাস কৰা গাঁওসমূহ হ'ল—

পাপুম্‌পাৰে জিলা ঃ

উন্নয়ন খণ্ড	গাঁও
বালিজান	১.ককিলা-১, ২. ককিলা-২, ৩. ককিলা-৩, ৪. ককিলা-৪, ৫. ককিলা-৫, ৬. ককিলা-৬, ৭. ককিলা-৭, ৮. ককিলা-৮, ৯. ককিলা-৯, ১০. ককিলা-১০

ভাজ' বা 'চাংমা কোদা' বুলি জনা যায়।

ভাষিক সজাগতাৰ অভাৱ ঃ

অৰুণাচল প্ৰদেশৰ চাক্‌মা জনগোষ্ঠী লোকসকলৰ মাজত নিজা ভাষাক লৈ থাকিবলগীয়া সচেতনতাৰ অভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। জনগোষ্ঠীটোৰ নৱপ্ৰজন্মৰ যুৱক-যুৱতীসকলে প্ৰায় ইংৰাজী ভাষাক শিক্ষাৰ মাধ্যম হিচাপে গ্ৰহণ কৰাৰ লগতে দৈনন্দিন জীৱনত অন্য জনগোষ্ঠীৰ লগত ভাৱৰ আদান প্ৰদান কৰোঁতে সংযোগী ভাষাৰূপে অসমীয়া, হিন্দী আৰু ইংৰাজী ভাষাহে ব্যৱহাৰ কৰে। যাৰ ফলস্বৰূপে নৱপ্ৰজন্মৰ মাজত চাক্‌মা ভাষাৰ ব্যৱহাৰ কমি অহাত দিনক দিনে চাক্‌মা ভাষা বিলুপ্তিৰ পথত অগ্ৰসৰ হৈছে। অৰুণাচল প্ৰদেশৰ চাক্‌মাসকল শৰণাৰ্থী হিচাপে থাকিবলগীয়া হোৱাত তেওঁলোকে বহুক্ষেত্ৰত ভাষিক সজাগতা থকা স্বতেও ভাষাটোৰ সংৰক্ষণত মনোনিৱেশ কৰিব পৰা নাই।

লিপি ঃ

চাক্‌মা ভাষাৰ নিজা লিপি আছে। এই লিপিক 'খমেৰ লিপি' বোলে। কিন্তু বৰ্তমান অৰুণাচল প্ৰদেশত এই লিপি জনা লোকৰ সংখ্যা তেনেই কম। জনগোষ্ঠীটোৰ বৃদ্ধলোকসকলৰ মাজত কথিত ৰূপত সাধুকথা, গীত-মাত, ফকৰা-যোজনা প্ৰচলিত আছে যদিও এইবোৰ এতিয়ালৈকে সংৰক্ষণ হোৱা নাই। তদুপৰি নিজা লিপি থকা স্বতেও বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত জনগোষ্ঠীটোৰ লোকসকলে বাংলা লিপিক প্ৰাধান্য দিয়া পৰিলক্ষিত হয়।

ব্যাকৰণ, অভিধানৰ অভাৱ ঃ

চাক্‌মা ভাষা সম্পৰ্কে বিজ্ঞানসন্মতভাৱে অধ্যয়ন হৈছে যদিও ব্যাকৰণ, অভিধান আৰু পাঠ্যপুথি প্ৰণয়নৰ সমস্যাৰ বাবে বৰ্তমানেও ভাষাটো পূৰ্ণ পৰ্যায়ত বিকাশ লাভ কৰিব পৰা নাই।

সিদ্ধান্ত ঃ

'অৰুণাচল প্ৰদেশৰ চাক্‌মা জনগোষ্ঠী ঃ এটি সংক্ষিপ্ত আলোচনা শীৰ্ষক বিষয়টো আলোচনাৰ জৰিয়তে তলত দিয়া সিদ্ধান্তকেইটাত উপনীত হ'ব পাৰি-

জনসংখ্যা ঃ

২০১১ চনৰ লোকপিয়ল মতে অৰুণাচল প্ৰদেশৰ মুঠ জনসংখ্যা হ'ল ১৩, ৮৩, ৭২৭। ইয়াৰ ভিতৰত অৰুণাচল প্ৰদেশৰ লোহিত, চাংলাং আৰু পাপুম্‌পাৰে জিলাত বসবাস কৰা চাক্‌মাসকলৰ মুঠ জনসংখ্যা হ'ল প্ৰায় ৫৪, ৫০০ জন।

অৰুণাচল প্ৰদেশৰ চাক্‌মা অধ্যুষিত অঞ্চলৰ মানচিত্ৰ ঃ

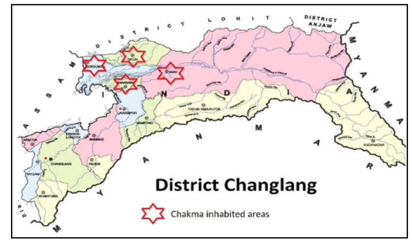

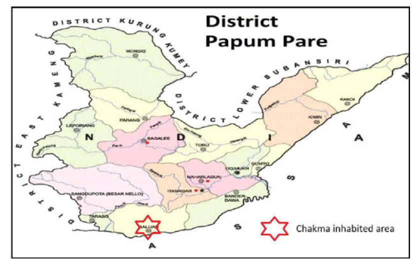

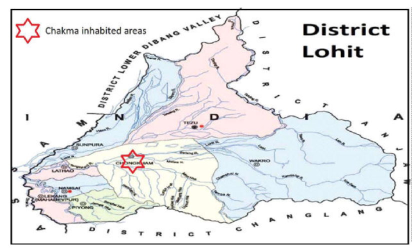

(মানচিত্ৰসমূহ ইণ্টাৰনেটৰপৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে)

চাক্‌মাসকলৰ সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক পৰিচয় ঃ

সমাজ ব্যৱস্থা ঃ

চাক্‌মাসকলৰ মাজত পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থা প্ৰচলিত যদিও চাক্‌মা মহিলাসকলে প্ৰায়বোৰ ক্ষেত্ৰত পুৰুষৰ সমানেই অধিকাৰ লাভ কৰে। উত্তৰাধিকাৰ সূত্ৰে চাক্‌মা পুৰুষে পৈত্ৰিক সম্পত্তিৰ অধিকাৰী হৈ পৰে।

চাক্‌মা সমাজত পৰিবাৰ (পৰিয়াল) আৰু বাৰী (ঘৰ চৌহদ) হ'ল আৰ্থ সামাজিক ব্যৱস্থাৰ নিম্নতম গোট। গাওঁবিলাকত একে অৰ্থনৈতিক কাৰ্যত জড়িত পৰিবাৰসমূহে খেতি-বাতি, মাছ ধৰা আদিৰ কাৰণে কৰ্মগোট গঠন কৰি লয়। চাক্‌মাসকলৰ গাওঁ বা এনে কৰ্মগোটক সংগঠিত কৰা নেতৃস্থানীয় ব্যক্তিককাৰবাৰীবুলিকোৱাহয়। চাক্‌মাসকলৰ পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ প্ৰতিফলন সম্বন্ধবাচক পদসমূহত পৰিলক্ষিত হয়। এজন ব্যক্তিৰ পিতৃৰ ভাতৃবাভগ্নীআৰুমাতৃৰ ভাতৃ বা ভগ্নীক সম্বোধন কৰিবলৈ ভিন্ ভিন্ শব্দ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এইখিনিতে উল্লেখনীয় যে, এনে প্ৰভেদ ককাক আৰু আইতাকৰ ক্ষেত্ৰত নোহোৱা হোৱা দেখা পোৱা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে ককাকক আজু আৰু আইতাকক

নানু বুলি সম্বোধন কৰা হয়। পিতৃৰ ফালৰ বা মাতৃৰ ফালৰ বুলি এই সম্বোধনত তফাৎ নাই।

সাজপাৰ ঃ

ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত বসবাস কৰা অন্যান্য জনগোষ্ঠীসমূহৰ দৰে চাক্‌মা লোকসকলৰ সাজপাৰতো স্বকীয় বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হয়। চাক্‌মা মহিলাসকলে কঁকালৰ তলৰ পৰা ভৰিৰ সৰু গাঁঠিলৈকে পৰাকৈ এক বস্ত্ৰ পৰিধান কৰে, যাক পিনন বুলি কোৱা হয়। পিননৰ দীঘে দীঘে এক সূক্ষ্ম অথচ জটিল আৰ্হি থাকে আৰু এই আৰ্হিক 'চাবুগিহ' বুলি জনা যায়। চাক্‌মাসকলৰ পৰম্পৰাগত তাঁতশালক 'বেইন' আৰু হস্ত তাঁতৰ সঁজুলিসমূহক একেলগে 'চজপদাৰ' বোলা হয়। চাক্‌মাসকলে কাপোৰত সূক্ষ্ম আৰ্হিৰ 'আলাম' (এক প্ৰকাৰৰ মুখ্য আৰ্হি) প্ৰস্তুত কৰে আৰু এই আলামৰ সহায়তেই বেলেগ বেলেগ আৰ্হিৰ কাপোৰ বৈ উলিয়ায়।

চাক্‌মাসকলে উন্নতমানৰ কপাহৰ ঝুমখেতি কৰিছিল আৰু চাক্‌মা মহিলাসকলে সেই কপাহৰপৰা পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰে সূতা আহৰণ কৰিছিল। প্ৰাকৃতিক উপাদান ব্যৱহাৰ কৰি চাক্‌মা মহিলাসকলে সেই কপাহী সূতাত ৰং দিছিল আৰু ভিন্নৰঙী কাপোৰ প্ৰস্তুত কৰিছিল। কিন্তু বৰ্তমান যুগত ৰঙীন সূতাৰ সহজলভ্যতাৰ কাৰণে চাক্‌মাসকলে 'চিভাৰাদান'ৰ দৰে পৱিত্ৰ অনুষ্ঠানতহে কেৱল কপাহী সূতা আহৰণ আৰু প্ৰাকৃতিক ৰং দি কাপোৰ বৈ উলিয়ায়।

খাদ্যাভ্যাস ঃ

চাক্‌মাসকলৰ প্ৰধান খাদ্য হ'ল ভাত আৰু তেওঁলোকৰ প্ৰায় সকলোৱেই আমিষভোজী। চাক্‌মাসকলৰ খাদ্যৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ হ'ল মাছ আৰু মিছা মাছৰপৰা প্ৰস্তুত কৰা গোন্ধযুক্ত ইডল। চাক্‌মাসকলৰ মাজত বিভিন্নধৰণৰ পৰম্পৰাগত ৰন্ধন প্ৰণালী প্ৰচলিত যেনে—গৰান (বাঁহৰ চুঙাত লাহে লাহে ৰন্ধা), পেবাং(এঙাৰৰ ওপৰত বিশেষ পাত দি ৰন্ধা), পোজচ্যা (জুইত পোৰা), গোদিয়ে (বাঁহৰ চুঙাত ৰান্ধি গুড়ি কৰি পৰিৱেশন কৰা), হৰ্ব (কেঁচা শাক পাচলিৰ লগত জলকীয়া পিহি ৰন্ধা) ইত্যাদি।

চাক্‌মাসকলৰ পৰম্পৰাগত পানীয়ক 'হানজি' আৰু 'জগৰাহ' বুলি কোৱা হয়। বিজু আৰু আন বিশেষ অনুষ্ঠান তথা উৎসৱত এই পানীয় চাক্‌মা সমাজত পৰিৱেশন কৰা হয়।

উৎসৱ-পাৰ্বণ ঃ

বিজু, বুদ্ধ পূৰ্ণিমা আৰু কাঠিনা চিভাৰা দানা চাক্‌মাসকলে পালন কৰা প্ৰধান উৎসৱ। এপ্ৰিল মাহত আৰু বঙালী নৱবৰ্ষৰ লগত সংগতি ৰাখি চাক্‌মাসকলে তিনিদিনীয়াকৈ বিজু উৎসৱ পালন কৰে— ফুল বিজু, মোল বিজু আৰু গজ্যা-পজ্যা দিন। বিভিন্ন ধৰণৰ চাউলৰ পিঠা আৰু পানীয়ৰে অতিথিসকলক বিজুৰ সময়ত আপ্যায়ন কৰাৰ উপৰিও 'পাজন টাৰন' নামৰ এক বিশেষ খাদ্য হাজংসকলে পৰিৱেশন কৰে যি অতি কমেও সাতবিধ শাক-পাচলিৰপৰা প্ৰস্তুত কৰা হয়।

বুদ্ধ পূৰ্ণিমা চাক্‌মাসকলৰ বাবে পৱিত্ৰ উৎসৱ। গৌতম বুদ্ধৰ জন্ম, স্থান আৰু পৰিনিৰ্বাণৰ স্মৃতিত এই পৱিত্ৰ দিনটোত সকলো মন্দিৰত সমৱেত হৈ প্ৰাৰ্থনা আগবঢ়ায়। নিশালৈ গৌতম বুদ্ধৰ জীৱন আৰু দৰ্শনৰ ওপৰত আধাৰিত নাট পৰিৱেশন কৰা হয়।

অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ মাহত চাক্‌মাসকলে উদ্‌যাপন কৰে এক অন্যন্য উৎসৱ কাঠিনা চিভাৰা দানা। এই উৎসৱত মাত্ৰ ২৪ ঘণ্টাৰ ভিতৰতে সতেজ কপাহৰ পৰা ৰাইজে সূতা কাটি এটা চোলা বৈ উলিয়াই আৰু মন্দিৰৰ প্ৰধান সন্ন্যাসী (ভিক্ষু) লৈ আগবঢ়ায়। দিনটোৰ ভিতৰতে কপাহৰপৰা চোলা বৈ উলিওৱালৈকে এই কামত মহিলাসকলে নিজকে নিয়োজিত কৰে। সন্ধিয়ালৈ ফেনাছ বুলি জনাজাত কাগজৰ বেলুনবোৰ আকাশলৈ উৰুৱাই দিয়া হয় আৰু ৰাতিলৈ বুদ্ধৰ জীৱনৰ ওপৰত আধাৰিত নাট পৰিৱেশন কৰা হয়।

চাক্‌মা ভাষাৰ ভাষিক স্থিতি ঃ

ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত অৱস্থিত অৰুণাচল প্ৰদেশৰ লোহিত, চাংলাং আৰু পাপুম্‌পাৰে জিলাত বসবাস কৰা চাক্‌মা জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ মাজত এই ভাষাৰ প্ৰচলন আছে। ই এটা কথিত ভাষা। চাক্‌মাসকলৰ ভাষাটোক 'চাংমা

অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিলৈ তিব্বতবৰ্মী ভাষাগোষ্ঠীৰ অৱদান সম্পৰ্কে এটি চমু আলোচনা

ৰমেন চুতীয়া
পশ্চিম খাৰকাটি, আহোমনি
লক্ষীমপুৰ, অসম
ম'বাইল নম্বৰ ঃ ৬০০০৬৯২৮৩৭

সংক্ষিপ্তসাৰ

অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিৰ মূল জঁকাটো যেন নামতহে, এনেকুৱা যেন অনুভৱ হয়। প্ৰকৃততে অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিৰ এই মূল জঁকাটো তেজ-মঙহেৰে পৰিপুষ্টি সাধন কৰিছে অসমত প্ৰচলিত অনাৰ্যমূলীয় ভাষা-গোষ্ঠীয়েহে। তাৰে ভিতৰত তিব্বতবৰ্মী ভাষা-গোষ্ঠী অন্যতম। প্ৰকৃততে অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতি তিব্বতবৰ্মী ভাষা-গোষ্ঠীৰ ওচৰত ঋণী বুলি ক'লেও অলপো বঢ়াই কোৱা যেন অনুভৱ নহয়।

০.০ অৱতৰণিকা ঃ

অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিলৈ তিব্বতবৰ্মী ভাষা-গোষ্ঠীৰ এক বিশেষ অৱদান আছে। এই অসমত প্ৰচলিত তিব্বতবৰ্মী ভাষিক লোকসকল পৃথিৱীৰ দ্বিতীয় সৰ্ববৃহৎ ভাষা পৰিয়াল চীন তিব্বতীয় ভাষা পৰিয়ালৰ অন্তৰ্গত। এওঁলোকৰ মূল জন্মস্থান হৈছে চীনদেশ। চীনদেশৰ দক্ষিণ অংশৰ পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰ, ইৰাৱতী, চালুইন আৰু মেকং আদি নদীয়েদি অসমলৈও সিঁচৰতি হয়। সেয়ে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ উপত্যকাৰ অঞ্চলত তিব্বতবৰ্মী ভাষী লোকসকল সিঁচৰতি হৈ আছে। এই তিব্বতবৰ্মী প্ৰধান শাখাটো চাৰিটা উপ শাখা আছে। সেয়া হ'ল—তিব্বতীয়, হিমালয়ী, উত্তৰ অসম আৰু অসমবৰ্মী। বৰ্তমান অসমৰ প্ৰচলিত উত্তৰ-অসম উপশাখাৰ মিচিং আৰু অসমবৰ্মী উপশাখাৰ বড়োমূলৰ কোঁচ, কছাৰী, চুতীয়া, লালুং, ডিমাছা, কাৰ্বি, ৰাভা, গাৰো, তিৱা, মৰাণ আৰু হাজং ভাষা প্ৰচলিত।

• চাক্‌মাসকল অৰুণাচল প্ৰদেশৰ লোহিত, চাংলাং আৰু পাপুম্‌পাৰে জিলাত বসবাস কৰি আছে। নৃতাত্ত্বিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা চাক্‌মাসকল মংগোলীয় নৃ-প্ৰজাতিৰ অন্তৰ্গত।

• শ্যাম শব্দৰপৰাই শামা>ছামাং>চাং>স্মাং> চাক্‌মা শব্দটোৰ উৎপত্তি হোৱা বুলি অনুমান কৰা হয়। ইংৰাজী ভাষাত ইয়াক দুটা শব্দৰে বুজোৱা হয়— Chakm বা Changma।

• প্ৰব্ৰজনৰ দিশ অনুসৰি আৰু কৰ্মৰ বিভাজন অনুসৰি চাক্‌মাসকলৰ তিনিটা ফৈদ পোৱা যায়। সেইকেইটা হৈছে—আনইক্য, টুংচুঙীয়া আৰু দৈনাকে চাক্‌মা।

• চাক্‌মা জাতিৰ প্ৰধান ব্যক্তিবাদলপতিৰ নাম, কোনোঘটনাৰ পৰিচয় অথবা বাসস্থানৰ নাম অনুসৰি চাক্‌মাসকলৰ ৩১টা গোজা (গোষ্ঠী) পোৱা যায়।

• চাক্‌মা সমাজত প্ৰচলিত জন। জাতি অনুসৰি অৰুণাচল প্ৰদেশত বসবাস কৰা চাক্‌মাসকল বাংলাদেশ (তেতিয়াৰ পূব পাকিস্তান)ৰ চিত্তাগং অঞ্চলৰপৰা প্ৰব্ৰজিত। বাংলাদেশৰপৰা প্ৰব্ৰজিত চাক্‌মা লোকসকলক তেওঁলোকৰ ভাষাত 'বড় পৰঙ্যা' বুলি কোৱা হয়। 'বড় পৰঙ্যা' শব্দৰ অৰ্থ হৈছে বৃহৎ আকাৰে স্থানান্তৰিত হোৱা বা বৃহৎ উপনিৱেশকাৰী।

• চাক্‌মাসকলৰ মাজত পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থা প্ৰচলিত যদিও চাক্‌মা মহিলাসকলে প্ৰায়বোৰ ক্ষেত্ৰত পুৰুষৰ সমানেই অধিকাৰ লাভ কৰে। উত্তৰাধিকাৰ সূত্ৰে চাক্‌মা পুৰুষে পৈত্তিক সম্পত্তিৰ অধিকাৰী হৈ পৰে।

• চাক্‌মা জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ সাজপাৰত স্বকীয় বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হয়। চাক্‌মা মহিলাসকলে কঁকালৰ তলৰপৰা ভৰিৰ সৰু গাঁথিলৈকে পৰাকৈ 'পিনন' নামৰ এবিধ বস্ত্ৰ পৰিধান কৰে। চাক্‌মাসকলৰ পৰম্পৰাগত তাঁতশালক 'বেইন' আৰু হস্ততাঁতৰ সঁজুলিসমূহক একেলগে 'চজপদাৰ' বোলা হয়।

• চাক্‌মাসকলৰ প্ৰধান খাদ্য হ'ল ভাত আৰু তেওঁলোকৰ প্ৰায় সকলোৱেই আমিষভোজী। তেওঁলোকৰ খাদ্যৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ হ'ল মাছ আৰু মিছা মাছৰ পৰা প্ৰস্তুত কৰা গোন্ধযুক্তইডল। চাক্‌মাসকলৰমাজতগৰান (বাঁহৰ চুঙাত লাহে লাহে ৰন্ধা), পেবাং (এঙাৰৰ ওপৰতবিশেষপাতদি ৰন্ধা), পোজচ্যা (জুইত পোৰা), গোদিয়ে (বাঁহৰ চুঙাত বান্ধি গুড়ি কৰি পৰিৱেশন কৰা), হুৰ্ব (কেঁচা শাক পাচলিৰ লগত জলকীয়া পিহি ৰন্ধা) ইত্যাদি বিভিন্নধৰণৰ পৰম্পৰাগত

ৰন্ধনপ্ৰণালীপ্ৰচলিত।পৰম্পৰাগত পানীয় হানজি আৰু জগৰাহ তেওঁলোকৰ মাজত বিশেষভাৱে জনপ্ৰিয়।

• বিজু, বুদ্ধ পূৰ্ণিমা আৰু কাঠিনা চিভাৰা দানা চাক্‌মাসকলে পালন কৰা প্ৰধান উৎসৱ।

• চাক্‌মাসকলৰ মাজত প্ৰচলিত কথিত ভাষাটোক 'চাংমা ভাজ' বা 'চাংমা কোদা' বুলি জনা যায়। কিন্তু চাক্‌মা জনগোষ্ঠী লোকসকলৰ মাজত নিজা ভাষাক লৈ থাকিবলগীয়া সচেতনতাৰ অভাৱ পৰিলক্ষিত হয়।

• চাক্‌মাসকলৰ এটা নিজা লিপি আছে। এই লিপিক 'খমেৰ লিপি' বোলে। কিন্তু অৰুণাচল প্ৰদেশত এই লিপি জনা লোকৰ সংখ্যা তেনেই নগণ্য।

চাক্‌মা ভাষা সম্পৰ্কে বিজ্ঞানসন্মতভাৱে অধ্যয়ন হৈছে যদিও ব্যাকৰণ, অভিধান আৰু পাঠ্যপুথি প্ৰণয়নৰ সমস্যাৰ বাবে বৰ্তমানেও ভাষাটো পূৰ্ণ পৰ্যায়ত বিকাশ লাভ কৰিব পৰা নাই।

'অৰুণাচল প্ৰদেশৰ চাক্‌মা জনগোষ্ঠী ঃ এটি সংক্ষিপ্ত আলোচনা শীৰ্ষক আলোচনাৰপৰা দেখা যায় যে, অৰুণাচল প্ৰদেশত বসবাস কৰা চাক্‌মা জনগোষ্ঠীৰ লোকসকল স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰে সমৃদ্ধ। ভাষা, সামাজিক-সাংস্কৃতিক ইত্যাদি সকলো দিশতে তেওঁলোকৰ নিজস্ব বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হয়। সম্প্ৰতি গোলকীকৰণৰ প্ৰভাৱে জনগোষ্ঠীটোৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰলৈ পৰিৱৰ্তন আনিছে যদিও তেওঁলোকৰ মাজত অপৰিৱৰ্তিত ৰূপত বৰ্তি থকা নিজস্ব বিশেষত্বই জনগোষ্ঠীটোক অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰপৰা পৃথকাই ৰাখিছে। এই জনগোষ্ঠীটোৰ সমাজ-সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন দিশ সম্পৰ্কে ভৱিষ্যৎ অধ্যয়নৰ যথেষ্ট সম্ভাৱনা আছে।

গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

বাংলা ঃ

ঘোষ, সতীশচন্দ্ৰ ঃ চাক্‌মা জাতি জাতীয় চিত্ৰ ও ইতিবৃত্ত, চ নং কালিদাস সিংহ লেন, কলকাতা, অৰুণা প্ৰকাশন, জুলাই, ২০১০

তালুকদাৰ, প্ৰাণহৰি ঃ চাক্‌মা জাতি ও চাক্‌মা ৰাজবংশেৰ ইতিহাস, দ্বিতীয় সংস্কৰণ, ২০১৩

শৰণপাল, ভিক্ষু ঃ চাক্‌মা জাতি পৰিচিতি (প্ৰথম খণ্ড) প্ৰথম প্ৰকাশ, জানুৱাৰী, ২০১১

ইংৰাজী ঃ

Chakma, D. K.Ê. The Partition &The Chakmas, Published by D.K. Chakma through pothi.com, 2013

Chakma, ParitoshÊ. Chittagong Hill Tracts, Nation Press in India, 2021

Grierson, G. A.Ê. Linguistic Survey of India, Vol-V, Part-I, Motilal Bhanarsidas, Delhi, 1968

Lewin, T. H.Ê. The Hill Tracts of Chittagong, Calcutta, Bengal Printing Company, 1869

Maitra, S. R.Ê. An Ethnographic Study of the Chakmas of Tripura, Kolkata, Anthropological Survey of India, Ministry of Tourism and Culture, Dept. of Culture.

কুমাৰ বৰুৱাই কৈছে। এওঁলোকৰ মৰং বা ডেকাচাং ঘৰ হৈছে গাঁৱৰ ডেকা সকলে গাঁওখনক সুৰক্ষা দিবৰ কাৰণে গাঁৱৰ সোঁ-মাজত মৰং ঘৰ নিৰ্মাণ কৰি গাঁৱৰ ডেকাসকলে নিশা, কটায়। যাৰ সাদৃশ্যতে অসমীয়া ডেকাই মেজি ৰাখিব কাৰণে ভেলাঘৰত থাকে। যিটো মৰং ঘৰৰ সৈতে তুলনা কৰিব পাৰি।

(জ) তিব্বতবৰ্মী লোকসকলে লগে ভাগে দল বান্ধি কাম কৰা তেওঁলোকৰ অন্যতম বৈশিষ্ট্য। তাৰে ভিতৰত মাছ ধৰা, চিকাৰ কৰা, কোনোবা বিপদত পৰিলে সকলো এক হৈ উদ্ধাৰ কৰা নিয়মবোৰৰ প্ৰভাৱ অসমীয়া সংস্কৃতিতো দেখা যায়। তিব্বতবৰ্মীলোকৰ দৰে অসমীয়া সমাজতো বিয়া, সকাম আদিত ৰভা দিয়া, খৰি ফলা আদি বোৰৰ সাদৃশ্য আছে।

২.০ উপসংহাৰ

অসমীয়া ভাষা-সাংস্কৃতিলৈ তিব্বতবৰ্মীভাষী লোকসকলৰ অৱদান যথেষ্ট আছে। যাৰ আশ্ৰয়ত অসমীয়া ভাষা-সাংস্কৃতিয়ে এক পূৰ্ণাংগৰূপ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। সেয়ে কব পাৰি অসমীয়া-ভাষা সাংস্কৃতি তিব্বত বৰ্মী ভাষা গোষ্ঠীৰ ওচৰত ঋণী।

২.০১ সিদ্ধান্ত

'অসমীয়া ভাষা-সাংস্কৃতিলৈ তিব্বতবৰ্মী ভাষীৰ অৱদান সম্পৰ্কে এটি চমু আলোচনা' শীৰ্ষক আলোচনাটিৰ পৰা কেইটামান সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰি যে—

১) অসমীয়া ভাষা-সাংস্কৃতিত তিব্বতবৰ্মী ভাষী লোকৰ এক অনবদ্য অৱদান আছে। সেয়ে অসমীয়া ভাষা-সাংস্কৃতি এওঁলোকৰ ওচৰত ঋণী।

২) অসমত তিব্বতবৰ্মী শাখাৰ হিচাপে উত্তৰ-অসম শাখাৰ মিচিং আৰু অসমবৰ্মী শাখাৰ বড়ো গোষ্ঠীৰ কোঁচ, কছাৰী, লালুং, গাৰো, কাৰ্বি, তিৱা, ডিমাছা, ৰাভা, হাজং, চুতীয়া, মৰাণ ভাষা প্ৰচলিত।

৩) অসমীয়া ভাষালৈ 'দি' উপসৰ্গৰে গঠিত নদী নামবোৰ তিব্বতবৰ্মী ভাষাৰ পৰা আহিছে।

৪) মাছ খোৱা আৰু মাছ ধৰা প্ৰথা, বাঁহৰ ব্যৱহাৰ, গাজ টেঙা বা খৰিচা বাঁহৰ

০.১ মূল আলোচনা

অসমীয়া ভাষা-সাংস্কৃতিলৈ তিব্বতবৰ্মী ভাষা-গোষ্ঠীৰ এক বৃহৎ অৱদান আছে। সেয়ে অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতি তিব্বতবৰ্মী ভাষা ওচৰত ঋণী বুলিব পাৰি। গতিকে, উক্ত বিষয়টিত এক বিস্তৃত আলোচনা দাঙি ধৰা পৰিৱৰ্তে আমাৰ আলোচনাত চমু পৰিচয় দিবলৈহে প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

০.০১ ভাষিক অৱদান

(ক) তিব্বতবৰ্মী ভাষী লোকসকল আদিতে নদীৰ পাৰত বসবাস কৰিছিল। বৰ্তমানেও এওঁলোকৰ সৰহ সংখ্যক লোকেও অসমৰ নদী পাৰত বসবাস কৰি আছে। সেয়ে অসমৰ যিমানবোৰ নদীৰ 'দি' উপসৰ্গৰে নামকৰণ হৈছে, সেই সকলোবোৰ নদী নামৰ ক্ষেত্ৰত তিব্বতবৰ্মী অৱদান আছে। যেনে—দিখৌ, দিচাং, দিহিং, ডিক্ৰং আৰু ডিব্ৰু আদিৰ 'দি' উপসৰ্গ অংশ বড়ো ভাষাৰ পৰা আহিছে। লগতে ভোগদৈ, মঙ্গলদৈ আদিৰ 'দৈ' অংশও বড়োমূলৰ।

(খ) তিব্বতবৰ্মী ভাষী লোকসকল নদীৰ পাৰত বসবাস কৰিছিল। গতিকে, নদীৰ সৈতে জড়িত থকা মাছৰ নাম, মাছ ধৰা সঁজুলিৰ নাম আদিৰ ক্ষেত্ৰত—খোকা, লাঙ্গি, চেপা, চোৰোহা, জুলুকি, পল আদিয়ে প্ৰধান। মাছৰ নামৰ ক্ষেত্ৰত নাৰ, বৰালি, কুছিয়া, মাগুৰ, চেঙা, দৰিকণা, খলিহনা, পুঠি আদি অন্যতম।

(গ) খেতিৰ সঁজুলি আৰু ধানৰ নামৰ ক্ষেত্ৰত যিমানবোৰ শব্দ পোৱা যায়। সেই সকলোবোৰ তিব্বতবৰ্মী অৱদান। তাৰে ভিতৰত খেতিৰ সঁজুলিৰ ক্ষেত্ৰত জাবৰ গোটোৱা জবকা, হাল, কোৰ, কাঁচি, মৈ, হুলামাৰী আদি। বিবিধ ধানৰ নামবোৰ হৈছে—আহু, শালি, বড়ো, মাগুৰি, আদিয়ে প্ৰধান।

(ঘ) ড° বাণীকান্ত কাকতিৰ মতে অসমীয়া ভাষাত পোৱা কিছুমান যৌগিক ক্ৰিয়াৰূপবোৰ বড়োমূলৰ। যেনে—খামবান্ধ, গবামাৰ, বিৰ-দি, খাই পেলোৱা, মাৰি পেলোৱা, থলামুৰি আদি।

(ঙ) ড° কাকতিৰ মতে, অসমীয়া ভাষাত কিছুমান ক্ৰিয়া পদ আছে। যেনে—চেলেক, ভেঁকুৰ, চেপ, বখলিয়া, আগচ, গচক, চেঁকুৰ আদিবোৰ বড়োমূলৰ।

(চ) অসমীয়া ভাষাত কিছুমান গঠনমূলক প্ৰত্যয় হিচাপে ম, চা, চীয় আদি ৰূপ পোৱা যায়। যেনে—পেখম, লেহম, দহেচীয়া, কেৰেচিয়া, ধেপচা ইত্যাদি

ড° কাকতি মতে বড়ো মূলৰ পৰা আহিছে।

(ছ) অসমীয়া ভাষাত পোৱা সাফলু, বোন্দা, ডাউক, শিলিখা ইত্যাদি যিবোৰ শব্দ তিব্বতবৰ্মীৰ ভাষা গোষ্ঠীৰ পৰা আহিছে। তাৰ উপৰিও ডেকা, টঙালি, বিহু আদি শব্দবোৰ তিব্বতবৰ্মীৰ দেউৰী ভাষাৰ পৰা অসমীয়া ভাষালৈ আহিছে বুলি পণ্ডিতসকলে অনুমান কৰিছে।

১.০১ সংস্কৃতিৰ অৱদান

সংস্কৃতি বুলিলে খোৱা-বোৱা, সাজ-পাৰ, দিয়া-লোৱা, লোকাচাৰ, লোকবিশ্বাস, লোকগীত-নৃত্য, অয়-অলংকাৰ, চিত্ৰ-স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য, ধৰ্মীয় পৰম্পৰা আদি জড়িত হৈ থাকে। সেয়ে অসমীয়া সংস্কৃতিলৈও তিব্বতবৰ্মী ভাষাৰ অৱদান আছে।

(ক) অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ মাছ ধৰা প্ৰথা বা মাছ খোৱা প্ৰথা তিব্বতবৰ্মী ভাষাৰ গোষ্ঠীৰ পৰা আহিছে। কাৰণ আৰ্যসকলৰ মাজত মাছ খোৱা প্ৰথা নাছিল। কিন্তু, অসমত বৈষ্ণৱ গুৰুসকলৰো মাছ পুঠি খোৱাত বাধা নাছিল আৰু মহাপুৰুষে মাছ পুঠি থকা ঠাইতহে সত্ৰ পাতিবলৈ নিৰ্দেশ দিছিল।

(খ) খাদ্যাভ্যাসৰ ক্ষেত্ৰটো তিব্বতবৰ্মীলোকৰ অৱদান আছে। মাছখোৱাৰ বাহিৰেও জীৱ-জন্তুৰ মঙহ যেনে—গাহৰি, কুকুৰা, হাঁহ, নেউল, ডাউক আদি খোৱা অভ্যাস বড়োমূলৰ। শাক-পাচলি ক্ষেত্ৰত লফা, ঢেঁকীয়া প্ৰচলন মন কৰিব লগীয়া। আকৌ সেইদৰে জু-ফটিকা লাওপানী তৈয়াৰ কৰি সেৱন কৰিছিল। কানি খোৱা প্ৰথাও তেওঁলোকৰ পৰাই আহিছে।

(গ) তিব্বতবৰ্মী ভাষা গোষ্ঠীৰ বাঁহগছৰ সৈতে এক নিবিড় সম্পৰ্ক আছে। সেয়ে কোনো কোনোৱে এওঁলোকৰ সভ্যতাক বাঁহ সভ্যতাৰ বুলি ক'ব খোজে। বাঁহেৰে ঘৰ-দুৱা সজা, বেৰা-চকোৱা দিয়া, খৰাহি-পাচি, চিকাৰৰ সঁজুলি প্ৰস্তুত কৰা, বাঁহৰ চুঙাত বস্তু সাঁচি থোৱা যেনে—পইচা (মুদ্ৰা) নিমখ, গাখীৰ ইত্যাদি। আনকি বাঁহৰ চুঙাত ভাত ৰান্ধি খোৱা, চুঙা চাউল, পিঠা বনোৱা আদিয়ে প্ৰধান।

আকৌ সেইদৰে বাদ্যযন্ত্ৰ ক্ষেত্ৰত বাঁহী, কীচক, বেণু, গগনা অন্যতম। (আহাৰ-শাওণ মাহত বিশেষকৈ আহাৰ মাহত ভলুকা বাঁহৰ যি নতুন গাজ ওলাই তাৰ পৰা গজেটেঙা প্ৰস্তুত কৰা হয়।) গজেটেঙা আৰু পকা খৰিচা এক সুস্বাদু খাদ্য। এই কোমল বাঁহৰ পৰা সুস্বাদু খাদ্য প্ৰস্তুত কৰি খোৱা নিয়ম তিব্বতবৰ্মী লোকৰ পৰা অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ আহিছে।

(ঘ) অসমীয়া সংস্কৃতিত মঙ্গল আৰু শনিবাৰে বাঁহ কাটিব নোৱাৰা যি লোকবিশ্বাস আছে সেয়া তিব্বত বৰ্মীলোকৰ প্ৰভাৱ। লগতে বাঁহ পানীত ডুবাই থোৱা বা গোৰোৱাৰ নিয়ম এওঁলোকৰ পৰা আহিছে।

(ঙ) তিব্বতবৰ্মী ভাষা গোষ্ঠীৰ পৰাই অসমীয়া ধাৰ্মিক সংস্কৃতিত কিছুমান পৰম্পৰাগত লোকবিশ্বাস দেখা যায়। তাৰে ভিতৰত লোকবিশ্বাস হিচাপে ডাঙৰ গছ, ডাঙৰ শিল আৰু অদ্ভুত ৰূপৰ প্ৰাকৃতিক পদাৰ্থক কালিকা লগা বুলি যি বিশ্বাস কৰা হয় আৰু সেই স্থানত যি থানৰ সৃষ্টি হয় তাৰ মূলতে তিব্বতবৰ্মী লোকসকল। মহৌহৌ উৎসৱ এওঁলোকে প্ৰচাৰ কৰিছিল আৰু এই মহখেদা উৎসৱ এতিয়াও চীনদেশত প্ৰচলন আছে।

(চ) তিব্বতবৰ্মীলোকৰ প্ৰভাৱতে অসমীয়া সমাজত তিৰোতাৰ মৰ্যাদা বেছি। কাৰণ এওঁলোকৰ ধনী-দুখীয়া সকলো তিৰোতাই ধান ৰোৱাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি একেবাৰে ৰান্ধনী ঘৰলৈকে সকলো কাম তিৰোতাই কৰে। যিবোৰ অসমীয়া সমাজতো সম্পূৰ্ণভাৱে কাৰ্যান্বিত হৈ থকা দেখা গৈছে। এড়ি আৰু পাট কটা তিব্বতবৰ্মী তিৰোতাৰ প্ৰধান বৃত্তি। য'ত তেওঁলোকে নিজে বৈ কাটি দুপইচা অৰ্জন কৰে। যিবোৰ অসমীয়া তিৰোতায়ো এই সত্ৰত ব্যতিক্ৰম নহয়। ছোৱালী পলুৱাই অনা, ঘৰ-জোঁৱাই খাটি ছোৱালী বিয়া কৰোৱা, গা ধন দি ছোৱালী বিয়া কৰোৱা প্ৰথা ৰাক্ষস আৰু পৈশচৰ ভিতৰত পৰিছে। যিবোৰ এওঁলোকৰ মাজত আছে।

অসমীয়া ভাষা সংস্কৃতিলৈ বিবাহৰ কাৰণে ছোৱালী পলুৱাই অনা, ঘৰ-জোঁৱাই খটা, দৰা আগছা নিয়মৰ লগতে অসমীয়া তিৰোতাই পৰিধান কৰা সাজ পাৰ ঘাইকৈ ৰিহা মেখেলা তিব্বতবৰ্মী অৱদান। তদুপৰি গাৰো আৰু কছাৰী তিৰোতাৰ ৰিহা-মেখেলাৰ পাতলিত যি ফুল বছা হয় সেয়াও মন কৰিব লগীয়া। য'ত গছ-লতা, জীৱ-জন্তু আৰু জ্যামিতিৰ ছবি এই পাতলিত বছা হয়।

(ছ) অসমীয়া সংস্কৃতিত মাঘবিহুত গাঁৱৰ মুকলি পথাৰত বা নামঘৰৰ প্ৰাংগণত অসমীয়া ডেকা বা যুৱকে মেজি সাজি মেজি তলত ৰাতি কটাবলৈ সজা ভেলাঘৰৰ লগত তিব্বতবৰ্মী লোকৰ মৰং বা ডেকাচাং ঘৰৰ সাদৃশ্য আছে বুলি ড° বিৰিঞ্চি

সমাজত সংস্কাৰমূলক লোকাচাৰৰ মনস্তাত্বিক কাৰণ আৰু তেওঁলোকৰ জীৱনশৈলীৰ মাজত বিয়পি থকা লোকবিশ্বাস লগতে সেই ৰীতি নীতি সুমূহক দাঙি ধৰাই এই আলোচনাৰ লক্ষ্য।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ ঃ

যিহেতু এই আলোচনাত ডিমাছা সকল সমাজ সংস্কাৰমূলক লোকাচাৰ 'অন্ত্যেষ্টিক্ৰিয়া' বিষয়তো সামৰি লোৱা হৈছে। সেয়ে এই ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন বাবে ডিমাহাছাও জিলাৰ মাইবংৰ অন্তৰ্গত এখন পাহাৰীয়া গাঁও 'নতুন চিংফ্লাটিছা' এই গাঁওখনক বাছি লোৱা হৈছে। সেই গাঁওখনত বসতি কৰা লোকসকলৰ মাজত প্ৰচলিত লোকাচাৰ সম্পৰ্কে তথ্য আহৰণ কৰাৰ উপৰিও মাইবং কলেজৰ বহু কেইজন অভিজ্ঞ ব্যক্তিৰ সান্নিধ্যত ডিমাছা জনগোষ্ঠী সম্পৰ্কে থকা সমল সমূহ যুগুত কৰা হৈছে।

অধ্যনয়ৰ পদ্ধতি আৰু উৎস ঃ

উক্ত বিষয়ৰ আলোচনাৰ বাবে ক্ষেত্ৰভিত্তিত অধ্যয়নৰ উপৰিও বিশ্লেষণাত্মক ভাৱে তুলনমূলক পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰি আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। এই ক্ষেত্ৰ ভিত্তিত অধ্যয়নৰ বাবে ডিমাহাছাও জিলাৰ মাইবংৰ গাঁও এখনক সাঙুৰি লোৱা হৈছে। বয়স, লিংগ, শিক্ষা আদিৰ ফালৰ পৰা সেই ঠাইৰ বহু কেইজন সংবাদদাতাৰ সৈতে সাক্ষাৎ গ্ৰহণ কৰা হৈছে। তেওঁলোকৰ লগত বাৰ্তালাপ কৰিবলৈ যাওতে প্ৰয়োজনীয় সমল সমূহ—কেমেৰা, ৰেকৰ্ডাৰ, মবাইল আদিৰ সহায়ত সংগ্ৰহ কৰি অনা হৈছে। সেই ব্যক্তি সকলৰ নাম, ঠিকনাসহ উল্লেখ কৰা হৈছে। লগতে এই আলোচনাৰ বাবে প্ৰাসংগিক বহুকেইখন গ্ৰন্থৰ সহায় লোৱা হৈছে। প্ৰয়োজন অনুসৰি ইণ্টানেটৰো সহায় লোৱা হৈছে।

মূল আলোচনা ঃ

ডিমাছা জনগোষ্ঠীৰ পৰিচয় ঃ

অসম তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত বাস কৰা এটা অন্যতম প্ৰাচীন জনগোষ্ঠী হৈছে ডিমাছা জনগোষ্ঠী। "ডিমাছাসকল প্ৰামাণিকভাৱে ভাৰতৰ প্ৰথম বাসিন্দাসকলৰ

পৰা প্ৰস্তুত কৰা, মাছ ধৰা সঁজুলি, খেতি কৰা সঁজুলি, ধানৰ নাম, শাক-পাচলি নাম আদিবোৰ অসমীয়া ভাষা-সাংস্কৃতিলৈ তিব্বতবৰ্মী ভাষাগোষ্ঠীৰ পৰা আহিছে।

৫) লোকবিশ্বাস হিচাপে ডাঙৰ গছৰ তলত দেৱতা থকা, পূজা কৰা, থান পতা, মংগল আৰু শনিবাৰে বাঁহ নকটা নিয়মবোৰ তিব্বতবৰ্মী ভাষাগোষ্ঠীৰ পৰা আহিছে।

৬) অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহাৰ হোৱা যৌগিক ক্ৰিয়া ৰূপবোৰ, ক্ৰিয়া পদ, গঠনমূলক প্ৰত্যয়, কিছুমান জীৱ-জন্তু সম্পৰ্কীয় নাম, চিকাৰ সম্পৰ্কীয়, সাজ-পাৰৰ লগত জড়িত ৰিহা, মেখেলা আদিবোৰ তিব্বতবৰ্মী ভাষা গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্গত।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

১) বৰুৱা, ড° বিৰিঞ্চি, 'অসমীয়া ভাষা আৰু সাংস্কৃতি', সুৰেন্দ্ৰ চন্দ্ৰ বৈশ্য প্ৰকাশ, ত্ৰয়োদশ সংস্কৰণ ঃ জুলাই, ২০১৯।

২) বৰুৱা, ড° বিৰিঞ্চি, 'অসমৰ লোক-সংস্কৃতি', বীণা লাইব্ৰেৰী প্ৰকাশ, ত্ৰয়োদশ সংস্কৰণ ঃ মাৰ্চ, ২০১৮।

৩) কোঁৱৰ, ড° অপৰ্ণা, 'ভাষা বিজ্ঞান উপক্ৰমণিকা', প্ৰকাশক বনলতা, সপ্তম সংস্কৰণ ঃ মাৰ্চ, ২০১৮।

৪) বৰুৱা, ড° অনুপকুমাৰ, 'অসমীয়া ভাষা আৰু লিপি পৰিচয়' কৌস্তভ প্ৰকাশন, চতুৰ্থ সংস্কৰণ ঃ জানুৱাৰী, ২০১৮।

ডিমাছা সকলৰ মৃত্যু সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ ঃ এক তুলনামূলক অধ্যয়ন

জয়শ্ৰী ভূঞা
অসমীয়া বিভাগ, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়
বিশ্বনাথ চাৰিআলি, বিশ্বনাথ
মবাইল নং ঃ ৮৮৭৬৩২০৭০৮
মেইল ঃ jayshreebhuyan59@gmail.com

অৱতৰণিকা ঃ

জাতি ধৰ্ম বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে সমগ্ৰ ভাৰত তথা অসমতেই অতীজৰে পৰা বিভিন্ন জাতি- জনগোষ্ঠীৰ লোকে বসবাস কৰি আছে। এই জনগোষ্ঠীসমূহৰ সংমিশ্ৰণতেই ভাৰত তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ সংস্কৃতি বাৰেৰহনীয়া আৰু বৈচিত্ৰ্যময় হৈ পৰিছে। সমাজ জীৱনৰ মূল প্ৰবাহ হ'ল সংস্কৃতি। সাংস্কৃতিক দিশ সমূহৰ জৰিয়তেই জাতি এটাৰ ঐতিহ্য নিৰ্ভৰ কৰে। প্ৰতিটো জাতি জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক উপাদান সমূহৰে প্ৰবহমান অসমীয়া সংস্কৃতি প্ৰত্যেক জাতি জনগোষ্ঠীৰেই বাপুতি সাহোন বুলিব পাৰি। অৱশ্যে সংমিশ্ৰণত গঢ়ি উঠা এই সংস্কৃতিত প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰে সুকীয়া সুকীয়া বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হয়। সকলোৰে নিজ ভাষা-সাহিত্য, সংস্কৃতি-সমাজ, ৰীতি-নীতিৰে স্বকীয় পৰিচয় বহন কৰি আহিছে।

"মানুহ যেতিয়াৰে পৰা আছে তেতিয়াৰে পৰা আচাৰ-অনুষ্ঠানসমূহৰ জন্ম, উদ্ভৱ আৰু বিকাশ হৈছে আৰু মানুহৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে আচাৰ-অনুষ্ঠানৰো ৰূপান্তৰ, পৰিবৰ্তন ঘটি আহিছে। ব্যক্তিগত বা পৰিয়ালগত আচাৰ-অনুষ্ঠান বোৰেই লাহে লাহে সামাজিক আচাৰ-অনুষ্ঠানৰ বহল পৰিধি লাভ কৰে। লোক সমাজত পৰম্পৰাগতভাৱে প্ৰচলিত অথবা সমাদৃত আচাৰ-অনুষ্ঠানেই পৰিমাৰ্জনৰ জৰিয়তে শাস্ত্ৰীয় বা আনুষ্ঠানিক আচাৰ-অনুষ্ঠানলৈ ৰূপান্তৰিত হয়। অৱশ্যে এইটোও সত্য যে, অনেক আনুষ্ঠানিক বা পৰিশীলিত আচাৰ-অনুষ্ঠানো লোকজীৱনত প্ৰৱেশ কৰি লোক-আচাৰ-অনুষ্ঠান স্বৰূপে পৰিগণিত হয়।"

প্ৰত্যেক জনগোষ্ঠী মাজত পুৰুষাণুক্ৰমে বিভিন্ন লোকাচাৰ প্ৰচলিত হৈ আহিছে। এই লোকাচাৰ সমূহে আমাৰ সমাজ ব্যৱস্থাত বাৰুকৈয়ে প্ৰভাৱিত কৰে। কিয়নো লোকাচাৰ সমূহৰ মাজত প্ৰত্যেক জাতি-জনগোষ্ঠীৰেই পৰম্পৰাগত কিছুমান বিশ্বাস নিহিত হৈ থাকে। আন আন জনগোষ্ঠীৰ দৰে ডিমাছা জনগোষ্ঠীয়েও সামাজিক সংস্কাৰৰ ক্ষেত্ৰত পূৰ্বৰে পৰা ভিন্ন ধৰণে লোকাচাৰ সমূহ পালন কৰি আহিছে। ভৌগোলিক দিশৰ ফালৰ পৰা বিভিন্ন অঞ্চলত বাস কৰা ডিমাছা সকলৰ জীৱন ধাৰাত তেওঁলোকৰ লোকাচাৰ সমূহৰ কিছু ভিন্নতা পৰিলক্ষিত হয়। এই ভিন্নতাৰ কাৰণ হ'ল তেওঁলোকৰ মাজত থকা দুই শ্ৰেণী বিভাজন। সেইয়া হ'ল—পাহাৰীয়া আৰু সমতল বাবে। অৱশ্যে এই দুইওটা অঞ্চলতেই তেওঁলোকৰ পূৰ্বপুৰুষৰ পৰম্পৰাগত উপাদানসমূহৰ কম-বেছি পৰিমাণে বিৰাজমান হৈ আছে। আৰু সেইবাবেই পাহাৰ-ভৈয়ামৰ মাজত সমাজ-সংস্কৃতিৰ বান্ধোন অটুট আছে।

অন্য জনগোষ্ঠীসমূহৰ দৰে ডিমাছাসকলৰ সমাজ ব্যৱস্থাতো বিভিন্ন ধৰণৰ লোকবিশ্বাস, উৎসৱ-পাৰ্বন, সাজপাৰ, বিয়া-বাৰু, জন্ম-মৃত্যু সম্পৰ্কীয় ৰীতি-নীতিৰ বা লোকাচাৰ প্ৰচলন আছে। সেয়ে এই আলোচনাৰ জৰিয়তে ডিমাছা সমাজৰ সংস্কাৰমূলক লোকাচাৰৰ এটি দিশ দাঙি ধৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য ঃ

জনগোষ্ঠীযসমূহৰ সমাজ সংস্কৃতিৰ স্বৰূপ নিৰ্ণয়ৰ বাবে তেওঁলোকৰ স্বকীয় উপাদান সমূহ তুলনমূলকভাৱে চোৱাতো অতি প্ৰয়োজন। অসমীয়া আৰু ডিমাছা জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক দিশত বহুখিনি সাদৃশ্য আৰু বৈসাদৃশ্য দেখা যায়। সেয়ে এই দুই জনগোষ্ঠী সমাজ সংস্কাৰমূলক দিশক চোৱাৰ উদেশ্যেই তেওঁলোকৰ লোকাচাৰ 'অন্ত্যেষ্টিক্ৰিয়া' সম্পৰ্কে তুলনামূকভাৱে আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। এই বিষয়তো বাছি লোৱাৰ মূলতে হ'ল এই বিষয়ৰ ওপৰত অধ্যয়ন তেনেই নগণ্য সেয়ে ক্ষেত্ৰভিত্তিকভাৱে অধ্যয়ন কৰি বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ ডিমাছা জনগোষ্ঠী সম্পৰ্কে পৰ্যাপ্ত জ্ঞান আহৰণৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। তথা অসমীয়া আৰু ডিমাছা

পিঠ (হাফাই) আছে। যেনে—১) ডিজুৰা, ২) ডো, ৩) হাছাও, ৪) হাৰাৰ। এই চাৰিটা পিঠৰ সকাম-নিকাম সকলো বেলেগ বেলেগ নিয়মেৰে সমাপন কৰা হয়।"[৬] সেয়ে সমাজভেদে তেওঁলোকৰ মাজত প্ৰচলিত লোকাচাৰ সমূহৰ পুংখানুপুখ আলোচনা দাঙি ধৰাত কিছু অসুবিধা আহি পৰে। যদিও মৃত্যু সম্পৰ্কে অসমীয়া আৰু ডিমাছা সমাজত প্ৰচলিত লোকাচাৰ সমূহৰ সাদৃশ্য-বৈসাদৃশ্য পৰিলক্ষিত হয়। সেই সমূহৰ আত ধৰি ডিমাছা আৰু অসমীয়া লোক সমাজৰ মৃত্যু সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন লোকাচাৰ সমূহ তুলনামূলকভাৱে আলোচনা কৰা হ'ল—

● ডিমাছা সমাজত মৃত্যুৰ লগত জড়িত বহুতো লোকবিশ্বাস দেখিবলৈ পোৱা যায়। বিশেষকৈ তেওঁলোকে পুনৰজন্মত বিশ্বাস কৰে। অসমীয়া সমাজৰ দৰে ডিমাছা সমাজতো মৃতকক দাহ কৰাৰ প্ৰথা আছে। ডিমাছা সমাজত বেমাৰত মৃত্যু হোৱা লোকক অৰ্থাৎ কলেৰা মহামাৰী, গ্ৰহণী আদি বেমাৰত মৃত্যু হোৱা লোকক গাত খান্দি পুতি থোৱা হয়। কিন্তু অসমীয়া সমাজত বেমাৰত মৃত্যু হোৱা লোকৰ বাবে তেনে নিয়ম নাই। শিশু সকলক হে গাত খান্দি পুতি থোৱা যায়।

● মৃতকৰ গাৰ ওপৰেদি যদি মেকুৰী, এন্দুৰ, নিগনি আদি জীৱ পাৰ হৈ যায় মৃতত্মাই প্ৰেতাত্মা ৰূপ পাই বুলি ডিমাছা সকলে বিশ্বাস কৰে। অৱশ্যে অসমীয়া সমাজত তেনে কোনো বিশ্বাস দেখা নাযায়।

● ডিমাছা সমাজত কোনো ৰোগীয়ে তৰানৰা বেমাৰত যদি কষ্ট খাই পৰি থাকে তেন্তে ঘৰৰ চালত বিন্ধা কৰি দিয়ে। তেওঁলোকৰ বিশ্বাস এনে কৰিলে ৰোগীয়ে কষ্ট নোপোৱাকৈ সোনকালে দেহ ত্যাগ কৰে। ঠিক সেইদৰে অসমীয়া সমাজতো তেনে ৰোগীৰ বাবে বিভিন্ন ধৰণৰ ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান পতা দেখা যায়।

● ডিমাছা সকলে মৃতকক উত্তৰ-পশ্চিমমুৱা কৈ বাহিৰত শুৱাই ৰাখে আৰু কোনো এজনে গাঁৱত সকলোৰে ঘৰে ঘৰে গৈ মৃত্যুৰ সংবাদ দিয়ে। গঞা ৰাইজে আহি মৃতকৰ ঘৰত দুখৰ সমবেদনা জনায় আৰু সকলোৱে নিজ নিজ কামত ব্যস্ত হয়। যেনে—হাবিৰ পৰা খৰি অনা, চিতা সজা, চাঙী বন্ধ, বৃদ্ধ মহিলাসকলে ঢেঁকীত ঘিলা, সৰিয়হ আদি খুন্দি প্ৰস্তুত কৰে আৰু তাৰ মিশ্ৰণ কৰি মৃতকৰ গাত সানে। তেনেদৰে অসমীয়া সমাজতো মৃতকক উত্তৰমুৱা কৰিয়ে শুৱাই ৰখা হয়। গাঁৱৰ ৰাইজে আহি সমবেদনা জনায়। মাহ হালধি পিহি, খৰি-বাঁহ গোটাই দি।

ভিতৰত এক অন্যতম জনজাতি।"[২] আন জনগোষ্ঠী সমূহৰ দৰে অসমত এই জনগোষ্ঠীৰও এক স্বকীয় বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হয়। অসমৰ জনজাতিসকল প্ৰায়সংখ্যকেই মংগোলীয় আৰু বড়ো শাখাৰ অন্তৰ্গত। নৃতাত্বিকসকলৰ মতে ডিমাচা সকলৰ মাতৃভাষা তিব্বতবৰ্মী গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্গত আৰু জাতিগত ফালৰ পৰা মংগোলীয় গোষ্ঠীৰ লোক। পূৰ্বতে এওঁলোকে ইয়াংছিকিয়াং আৰু হুৱাংহো নদীৰ পাৰত বাস কৰিছিল। ডিমাছাসকলৰ মাজত প্ৰচলিত কাহিনী অনুযায়ী তেওঁলোকৰ জাতিটো উদ্ভৱ হৈছিল 'ডিলাও' আৰু 'সাংগী' নৈৰ সংগম স্থলত। যাক 'ডিলাওৱা সাংগীব্ৰত' বুলি কোৱা হয়। অৱশ্য বৰ্তমান শিৱসাগৰৰ সংগী নৈৰ সংগমেই সেই স্থান বুলি অনুমান কৰা হয়। তেওঁলোকৰ জাতিটোৰ সৃষ্টি অনুযায়ী এক প্ৰথা দেখা যায়। তেওঁলোকে ব্ৰহ্মপুত্ৰক ডিলাও বুলিছিল। 'ডিলাও'ৰ অৰ্থ হ'ল দীঘল নদী। এই 'ডিলাওৱা সাংগীব্ৰত'তেই 'তাৰখীমা' নামে এজন পুৰুষ আৰু এজনী স্ত্ৰী সৃষ্টি হয়। এই দুজনৰ মিলনত সাতটা কণী প্ৰসৱ হৈ দেৱতা আৰু শিব্ৰাহৰ জন্ম হয়। সেই ডিম্বজাত দেৱতাসকল ডিমাছাসকলৰ আদি আৰু উপাস্য দেৱ-দেৱী বুলি গণ্য কৰে।

যিহেতু ডিমাছাসকলে পূৰ্বতে নৈৰ পাৰত বসতি কৰিছিল। সেয়ে এই 'ডিমাছা' শব্দৰ আক্ষৰিক অৰ্থলৈ মন কৰিলে নৈৰ সৈতে সেই সম্বন্ধ পৰিলক্ষিত হয়। ডিমাছা শব্দৰ আক্ষৰিক অৰ্থ হ'ল—'ডি' মানে পানী, 'মা' মানে—বৃহৎ, আৰু 'ছা' মানে—সন্তান অৰ্থাৎ নদী মাতৃৰ সন্তান। এই নদীৰ বিষয়ে বিভিন্ন জনে বিভিন্ন ধৰণে (ব্ৰহ্মপুত্ৰ, ধনশিৰি, গংগা, সাগৰ আদি) অভিহিত কৰিছে।

"ডিমাছা জনজাতিৰ সমাজত চল্লিশটা পুৰুষৰ গোত্ৰ বা ছেংফং আৰু বিয়াল্লিছটা মহিলাৰ গোত্ৰ বা জুলু আছে।"[৩] ইয়াৰ উপৰিও দেখা যায় যে, ডিমাছা লোকসকলৰ উপাধিবোৰ প্ৰায়ে 'আৰি' বা 'হাৰি' প্ৰত্যয়যুক্ত। যেনে—দৈমাৰী, নাৰ্জাৰী, জহৰী, বিদযুতীয়াৰি ইত্যাদি। এই সম্পৰ্কে তেওঁলোকৰ মাজত প্ৰচলিত কাহিনী অনুযায়ী মহাভাৰতৰ ভীম ডিমাচা হিড়িম্বাৰ পুত্ৰ ঘটোৎকচৰ বংশধৰ। এই ঘটওকৎচৰ 'কচ' বা কোচ (জনজাতি) শব্দৰ লগত 'আৰি' বা 'হাৰি' শব্দৰ সংযোগৰ ফলত জাতি বাচক শব্দৰ সৃষ্টি হৈছিল বুলি জনা যায়। আৰি বা হাৰি শব্দৰ অৰ্থ এনেধৰণৰ—গোত্ৰ, শ্ৰেণী, কুল, গোষ্ঠী আদি। ডিমাছাসকলে ভীমৰ বংশধৰ বুলিও পৰিচিতি লাভ কৰে। তাৰ অন্তৰালৰ কাহিনী অনুযায়ী মহাভাৰতৰ

যুগত ডিমাপুৰত ভীমৰ ঔৰসত আৰু হিড়িম্বাৰ গৰ্ভত বীৰ ঘটোৎকচৰ জন্ম হয়। সেইফালৰ পৰা ডিমাছাসকলে নিজকে ঘটোৎকচৰ বংশধৰ বুলিও পৰিচয় দিয়ে। লগতে সেই হিড়িম্বা দেশ আছিল আগতে কাছাৰ জিলাৰ অন্তৰ্গত। আৰু এই কাছাৰ জিলাৰ পৰা অসমকে ধৰি সমগ্ৰ পূৰ্বাঞ্চলটোয়ে আছিল তেওঁলোকৰ অধীনত। কিন্তু কালক্ৰমত ফৈদটো অধিক শক্তিশালী হোৱাত কছাৰীসকলৰ মাজত বিভাজন হয় ফলত সুকীয়া ভাগত বিভক্ত হৈ পৰে। আৰু তাৰে এটি ঠাল নদী মাতৃক সন্তান ৰূপে 'ডিমাছা' নামেৰে পৰিচিত হয়। "ডিমাছা কছাৰীসকল এক বৃহত্তৰ জনগোষ্ঠী (কছাৰী)ৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা এটা সুকীয়া জনজাতি। বিভিন্ন কছাৰী জনজাতিৰ ভিতৰত একমাত্ৰ ডিমাচাসকলৰ দ্বাৰা স্থাপিত হোৱা ৰাজ্যখনকে এক পূৰ্ণাঙ্গ কছাৰী ৰাজ্য হিচাপে ইতিহাসৰ বুকুত স্থান পাইছে। বৃটিছ অধিগ্ৰহণৰ সময়ত ৰাজ্যখন হেড়ম্ব ৰাজ্য নামেৰে জনাজাত হ'লেও লোক সকলে নিজকে ডিমাছা বুলিহে পৰিচয় নিছে।"[৪]

ডিমাছা সকলৰ সম্পৰ্কে দুই এক উল্লেখযোগ্য মত হ'ল—ডিমাছা শব্দৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে বিভিন্নজনে বিভিন্ন মত দাঙি ধৰা দেখা যায়। সোণাৰাম থাওছেনৰ মতে, ডিমাছা ভাষা মতে ধনশিৰী নদীক 'ডিমা' বুলি কোৱা হয়। এই নদীৰ পাৰত বাস কৰা লোকসকলেই ডিমাছা। উপেন্দ্ৰ চন্দ্ৰ গুহৰ মতে, উত্তৰ কাছাৰৰ কছাৰীসকলে নিজকে ডিমাছা নামেৰে অভিহিত কৰে।

সুনীতি কুমাৰ চট্টোপাধ্যায়ৰ মতে, "এওঁলোকৰ পিতৃভূমি আছিল চীনৰ ইয়াংচিকিয়াং নদীৰ উৎসস্থানত আৰু হোৱাংহো নদীৰ তীৰ অঞ্চলত এওঁলোকৰ বাসভূমি বুলি অনুমান কৰিছে।" ইয়াৰ উপৰিও বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা, ৰাজামোহন ন্যাথ আদিৰ মতেও, "বৃহৎৰ হিমালয়ৰ ওপৰৰ পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা পৰ্যন্ত উত্তৰ পূববংগত ডিমাছা সকলে বসতি কৰিছিল বুলি অনুমান কৰা হৈছে।" আনহাতে চাৰ এডৱাৰ্ড হেইটৰ মতে, "বড়ো ভাষাত ডিমাফিছা শব্দৰ বিকৃতিৰ ফলত 'ডিমাছা' শব্দৰ সৃষ্টি হৈছে।" কিন্তু বড়ো ভাষাত পানী বা নদীক 'ডি' বোলা নহয়, 'দৈ' শব্দৰ দ্বাৰাহে পানী বুজায়। সেইহেতুকে তেওঁৰ মত সমৰ্থন কৰিব নোৱাৰি।

ডিমাছা জনজাতিৰ প্ৰব্ৰজন, পৰিচয় সম্পৰ্কে কিছু পৰিমাণে যুক্তি যুদ্ধ থাকিলেও তেওঁলোক যে অসমত বাস কৰা অসমৰ জনগোষ্ঠী সেই ক্ষেত্ৰত পণ্ডিত সকলৰ মাজত তেনে মতবিৰোধ নাই।

ডিমাছাসকলৰ বাসস্থান ঃ

ডিমাছা সকলেও গাঁও পাতি বাস কৰে। বিশেষকৈ কৃষিজীৱী লোকসকলৰ অৱস্থিতি প্ৰায়ে নৈ, জান জুৰি বা নিজৰাৰ পাৰৰ সাৰুৱা অঞ্চলত। তেওঁলোকৰ গাঁৰৰ সকলো অধিবাসীক সমূহীয়াকৈ 'ৰাজি' বুলি জনা যায়। ডিমাছাসকলৰ পূৰ্ব বাসস্থান আছিল ইয়াংচিকিয়াং আৰু হোৱাংহো নদীৰ মধ্যাংশত। পাছলৈ অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত প্ৰব্ৰজন হয়। কাৰ্বিআলং জিলাৰ পৰা ধৰি দৈয়াং নৈৰ কছমাৰি লৈ স্থানান্তৰিত হৈ পাছত ডিমাপুৰ, মাইবং আৰু শেষত খাচপুৰত ৰাজধানী স্থানপন কৰি বাংলাদেশৰ কৰতোৱা নদী লৈকে ডিমাছা সকলে আধিপত্য বিস্তাৰ কৰে। বিশেষকৈ অসমৰ ডিমাহাছাও জিলা, কাছাৰ জিলা, কাৰ্বি আংলং, নগাঁও, ধনশিৰি আৰু বৰ্তমান নাগালেণ্ডৰ ডিমাপুৰ অঞ্চললৈকে তেওঁলোকে বসতি বিস্তাৰ কৰি আছে। অসমৰ নগাঁও আৰু কাছাৰ জিলাৰ ডিমাছা সকলক 'ডিমাছা-কছাৰী' আৰু সমতল জনজাতি সকলক 'বমন ইন কাছাৰ' নামেৰে জনা যায়। "ভৌগোলিক ক্ষেত্ৰ ভেদে তেওঁলোকৰ সমাজক চাৰিটা ভাগত ভাগ কৰা হয়। নাগালেণ্ডৰ অধিবাসীসকলক 'ডিজোৱাছা', লংকা, হোজাই আদি ঠাইৰ অধিবাসীসকলক 'ডেম্ৰাছা', কাছাৰৰ অধিবাসীসকলক 'হাৱাৰছা' আৰু উত্তৰ কাছাৰ পাহাৰৰ অধিবাসীসকলক 'হাচাউছা' বুলি অভিহিত কৰা হয়।"[৫]

২০০১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি অসমত ডিমাছাসকলৰ জনসংখ্যা আছিল ১,০৮,১৩৩ জন। ২০১১ চনত ইয়াৰ সংখ্যা হয়গৈ ১,৩১,৪৭৪ জন। ভাৰতৰ প্ৰেক্ষাপটত ডিমাছা লোকৰ জনসংখ্যা হ'ল ১,৩৭,১৮৪ জন। অসমত ডিমাছা জনগোষ্ঠীৰ আটাইতকৈ বেছি জনসংখ্যা ডিমাহাছাও জিলাৰ অন্তৰ্গত।

ডিমাছা সমাজ আৰু অসমীয়া সমাজৰ মৃত্যু সম্পৰ্কীয় ৰীতি নীতি সমূহৰ এক তুলনমূলক অধ্যয়ন ঃ

মৃত্যু এক চিৰন্তন প্ৰক্ৰিয়া। জীৱ মাত্ৰেই মৃত্যু অনিবাৰ্য। মৃত্যুৰ প্ৰতি মানুহৰ ভীতি আৰু কৌতূহল চিৰকলীয়া। হিন্দু ধৰ্মৰ সকলো লোকেই বিশ্বাস কৰে যে আত্মাৰ মৰণ নহয় মাত্ৰ দেহৰ হে পৰিবৰ্তন হয়। সেয়ে মৃত জনৰ আত্মাৰ সদগতিৰ বাবে সকলো জনগোষ্ঠয়েই নিজ নিজ ৰীতি নীতি বা লোকাচাৰ সমূহ পালন কৰি আত্মাৰ চিৰশান্তিৰ কামনা কৰে। উল্লেযোগ্য যে, "ডিমাছা সকলৰ চাৰিটা

মাজত একতাৰ সন্ধান দিব পাৰি। সেয়ে ডিমাছা জনগোষ্ঠীৰ লগত অসমীয়া সমাজৰ তুলনামূলক অধ্যয়নৰ দৰে আন বোৰ জনগোষ্ঠীৰ লগতো তুলনামূলক অধ্যয়নৰ অৱকাশ আছে। এনে অধ্যয়নে আমাৰ সাংস্কৃতিক দিশত আদান প্ৰদানৰ লগতে সমাহৰণৰ জ্ঞান দিয়াত বহুখিনিত সহায়ক হ'ব। এই আলোচনাৰ জৰিয়তে ডিমাছা সকলৰ ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপট সম্পৰ্কে আভাস দিয়াৰ লগতে সংস্কাৰমূলক এটি লোকাচাৰ সম্পৰ্কে তুলনামূলক অধ্যয়ন কৰি কিছুমান বৈশিষ্ট্য পোৱা গৈছে। এই আলোচনাৰ জৰিয়তে পোৱা সিদ্ধান্ত বোৰ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

১) ডিমাছা সমাজত প্ৰসূতিৰ মৃত্যুৰ বাবে সুকীয়া নিয়ম আছে।

২) তেওঁলোকৰ শ্ৰাদ্ধৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট সময়সীমা ধৰা বন্ধা নাই। নিজৰ সামৰ্থ অনুসৰি পাতিব পাৰে।

৩) ডিমাছা সমাজত লোকবিশ্বাস অনুসৰি মৃতকৰ ওপৰেদি মেকুৰী, এন্দুৰ আদি পাৰ হৈ গলে প্ৰেতত্মা ৰূপ পায়।

৪) ডিমাছা সকলে মৃতকৰ দাহন কাৰ্য সমাপন কৰি অহা পাছত জুদিমা (ঘৰুৱা মদ) আপ্যায়িত কৰে।

৫) মহিলাসকলে মৃতকৰ ওচৰত বহি 'গাৰচিংমা' গোৱাৰ নিয়ম প্ৰচলিত আছে।

৬) ডিমাছা সকল পুনৰ জন্মত বিশ্বাসী।

পাদটোকা ঃ

১) শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ ঃ অসমৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস (দ্বিতীয় খণ্ড); পৃঃ ২৩৩

২) শৰ্মা জয়ন্ত (সম্পা) ঃ অসমৰ জনজাতি সকলৰ ধৰ্মীয় আচাৰ আৰু সংস্কৃতি

৩) ভট্টাচাৰ্য, প্ৰমোদ চন্দ্ৰ (সম্পা) প্ৰাগ উক্ত গ্ৰন্থ; পৃঃ ৩৭৩

৪) ভট্টাচাৰ্য্য, জয়ন্ত ভূষণ ঃ কছাৰী ৰাজ্যৰ উত্থান-পতন; পৃঃ ৪৪

৫) ধৰ্মেশ্বৰ দুৰৰা ঃ ডিমাছাসকলৰ সমাজ-জীৱন; পদ্ম পাটৰ (সম্পা), জনজাতি সমাজ সংস্কৃতি, পৃঃ ২১১

৬) তিমুং লুনচে, ডেকা ৰামচন্দ্ৰ ঃ কাৰ্বি আংলংৰ জনজাতি সকলৰ ধৰ্মীয় আচাৰ আৰু সংস্কৃতি; ৰবীন্দ্ৰ খৰিকা পছা, পৃঃ ২৩

৭) কায়স্থ পুতুলি ঃ অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ জন্ম-মৃত্যু সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ; পৃঃ ৯৬

৮) কায়স্থ পুতুলি ঃ অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ জন্ম-মৃত্যু সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ; পৃঃ ৯৪

গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

১) কায়স্থ পুতুলি ঃ অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ জন্ম-মৃত্যু সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ; এন.এল পাব্লিকেচন, পানবজাৰ, গুৱাহাটী-২০১১

মৃতকৰ পৰিয়ালক উদ্ধাৰ কৰে।

● ডিমাছা সকলে মৃতকক বাঁহৰ ঢাৰিৰ ওপৰত ৰিমচাউ (পুৰুষৰ চাদৰ) পাৰি শুৱাই আৰু ৰিমচাউ ৰমাইৰে ঢাকে। যদি মৃতক গাভৰু হয় তেন্তে ৰং বিৰংৰ সাজ সলাই দিয়ে। তেওঁলোকে ৰঙা বস্ত্ৰ ব্যৱহাৰ নকৰে। পুৰুষৰ ক্ষেত্ৰত পাগুৰি মাৰি দিয়ে। তেওঁলোকৰ মৃতকৰ গাত ঘিলা গুড়ি আৰু সৰিয়হ মিশ্ৰণ ঘহোতে মুখ মণ্ডলৰ পৰা কপালৰ ওপৰলৈ হাতখন নিয়ে আৰু ভৰিৰ পৰা ক্ৰমে মুৰলৈ পানী ঢালি গোতেই গাত স্নান কৰোৱা হয়। তাৰ পাছত তিৰোতাসকলে মৃতকৰ চাৰিওফালে বহি লৈ সুৰ লগাই মৃতকৰ বিলাপ কৰে। এই গীতক 'গাৰচিংমা' বুলি কোৱা হয়। তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে এনেদৰে সুৰ লগাই বিলাপ কৰিলে মৃতকৰ আত্মাই শান্তি পায়। আৰু এই গাৰচিংমা গাই থকা অৱস্থাত যদি কোনো মহিলাই বহাৰ পৰা উঠি যায় তেন্তে সেই ঠাই আন এগৰাকীয়ে পূৰ কৰিব লাগিব। গাৰচিংমা শাৰীবোৰ এনেধৰণৰ—

"খুৰিহা বিহাগুাউ গিৰিণি সাউৰাউলি দুখুবঃ আং মাইলাবা
বোমা বুফা গিৰিবানি মালাইজাং খামহাৰি গাটাইয়া।"[৭]

ঠিক সেইদৰে অসমীয়া সমাজতো মৃতকক ঢাৰিৰ ওপৰত শুৱাই সূতাৰ বগা বস্ত্ৰৰে ঢকা হয়। শ্ৰাদ্ধ পৰ্যন্ত মৃতকৰ পৰিয়ালে বগা বস্ত্ৰ পৰিধান কৰে। শ্মশান ঘাটলৈ মৃতকক লৈ যোৱাৰ আগতে পৰিয়ালৰ সকলো সদস্যই মাহ-হালধিৰে নুৱাই-ধুৱাই নতুন বগা বস্ত্ৰ পিন্ধাই অন্তিম সেওৱা জনায়। যদি মৃতক বিবাহিত হয় তেন্তে ফোঁট-সেন্দূৰ দিয়া হয়। কিন্তু ডিমাচা সকলৰ দৰে মহিলাই 'গাৰচিংমা' গোৱাৰ প্ৰথা অসমীয়া সমাজত নাই যদিও শেষত ঘোষা গাই সকলোৰে সমূহীয়াকৈ সেৱা জনাই মৃতকক শ্মশানলৈ নিয়ে।

● ডিমাছা সমাজত মৃতকক শ্মশানলৈ নিয়া পৰত কিছু নিয়ম আছে। চিতা লৈ যাওঁতে বাটত মৃতকৰ পাছে পাছে এগৰাকী মহিলাই পাচিত ধান, কঁপাহৰ গুটি মিহলাই বাটে বাটে ছটিয়াই যায়। আৰু আন এগৰাকীয়ে এঁৰা সূতা মৃতকৰ ঘৰৰ পৰা শ্মশানলৈকে টানি লৈ যায়। তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে যে মৃত ব্যক্তিজন সেই বাটেৰেই আহি নিজ পৰিয়ায়লত পুনৰ জন্ম ল'ব। "সূতা আৰু ধানৰ সাঁকোডালক ডিমাছা ভাষাত কুনয়াওক্ৰাই আৰু মাঈয়াওক্ৰাই বুলি কয়।"[৮]

অৱশ্যে অসমীয়া সমাজত এনে নিয়ম দেখা নাযায় যদিও মাটিৰ টেকেলী

এটাত তিল, ধান, মুদ্রা আদি থৈ সেই টেকেলিটো শ্মশান ঘাটলৈ লৈ যায়।

● মুখাগ্নীৰ বাবে ডিমাছা সমাজত পুতেক নাথাকিলে পৰিয়ালৰ খুড়াক বা ককাইয়েকে মুখাগ্নী কৰিব পাৰে। লগতে মৃতকক চিতালৈ নিয়াৰ পাছতেই মৃতকৰ ঘৰ-দুৱাৰ মচি পবিত্ৰ জল (সোণ, ৰূপ, তাম, তুলসী মিশ্ৰিত পানী) ছটিয়াই ঘৰ শুচি কৰে। আৰু পাছত চিতাৰ ছাইবোৰ গাঁৱৰ ওচৰৰ নৈ-বিলত উটুৱাই দিয়ে নহ'লে গাত খান্দি পুতি থয়।

ঠিক তেনেদৰে অসমীয়া সমাজতো পৰিয়ালৰ যি কোনো এজেনেই মুখাগ্নি কৰে। কিন্তু দেখা যায় চিতাৰ জুই শেষ নোহোৱা পৰ্যন্ত মৃতকৰ পৰিয়ালে ঘৰ শুচি নকৰে। চিতা শেষ হোৱাৰ পিছতহে ঘৰৰ আটাইবোৰ কাপোৰ-কানি ধুই, ঘৰ-দুৱাৰ মচি ঘৰ পবিত্ৰ কৰে। আৰু তিনিদিনৰ পাছত চিতাৰ ছাই নৈ-বিলত উটুৱাই দিয়ে।

● ডিমাছা সকলে দাহনৰ পৰা অহা লোকক গা ধুই হে ঘৰৰ ভিতৰলৈ সুমুৱাৰ নিয়ম আছে। ইয়াৰ উপৰিও দেখা যায় মৃতকক চিতালৈ নিয়াৰ আগ মুহূৰ্তত আৰু দাহন কাৰ্য শেষ কৰি অহাৰ পাছত সকলো লোককে তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত 'জুডিমা' (ঘৰুৱা পানীয়ঙ্গমদ)ৰে আপ্যায়িত কৰে। আনহাতে অসমীয়া সমাজতো দাহন কাৰ্যৰ পৰা অহা লোকক গা ধুই, পদূলি মুখত জুই সেকে আৰু তিতা বস্তু এবিধ খোৱাৰ পাছতহে ঘৰৰ ভিতৰলৈ সুমুৱাৰ নিয়ম আছে। কিন্তু ডিমাছাসকলৰ দৰে দাহনৰ পৰা অহা লোকসকলক খোৱা-বোৱাৰ ব্যৱস্থা নাথাকে। কাৰণ অসমীয়া সমাজত দহ দিনলৈকে মৃতকৰ ঘৰত ৰাইজে কোনো বস্তু খোৱা বোৱা নকৰে। দহ দিনৰ অন্তত ঘৰখন সুদিৰ কৰি হে খোৱাৰ নিয়ম আছে।

● ডিমাছা জনগোষ্ঠী সকলে শ্ৰাদ্ধক 'মাইখুথাৰবা' বুলি কয় আৰু শ্ৰাদ্ধৰ প্ৰথম দিনটো 'কাৰবাচিংবা' আৰু দ্বিতীয় দিনক 'দাও দেমৰা' বুলি কয়। শ্ৰাদ্ধৰ বাবে তেওঁলোকৰ নিৰ্দ্ধাৰিত সময়সীমা নাথাকে। নিজৰ সামৰ্থ অনুসৰি মৃতকৰ শ্ৰাদ্ধ পাতিব পাৰে। সেয়ে এমাহৰ পৰা ছমাহৰ পাছত সাধ্যনুসৰি 'জুমাইছ খানববা' 'জু মাংচত কাইবা' অনুষ্ঠানটো পাতে। তেওঁলোকে ব্ৰত কৰাৰো তেনে কোনো নিয়ম নাই। যদিও শ্ৰাদ্ধত জু (মদক) বেছি প্ৰাধান্য দিয়া দেখা যায়।

বিপৰীতে অসমীয়া সমাজত দহ দিন ব্ৰত কৰি এঘাৰ দিনৰ দিনা শ্ৰাদ্ধ পতাটো

বাঞ্ছনীয়। এই ব্ৰতৰ সময়ছোৱাত আবেলি সিদ্ধ এসাজ হে খোৱাৰ নিয়ম আছে। লগতে অসমীয়া সমাজৰ শ্ৰাদ্ধৰ তিনিদিনক দহা, কাজ, জ্ঞাতী লগা ভোজ বুলি কয়।

● উল্লেখযোগ্য যে ডিমাছা সমাজত প্ৰসূতিৰ মৃত্যুৰ ক্ষেত্ৰত কিছু সুকীয়া লোকাচাৰ পৰিলক্ষিত হৈছে। প্ৰসূতিৰ মৃত্যুত প্ৰসূতিৰ ঘৰৰ ছাঁ পৰা ঠাইত বা ঘৰৰ ভিতৰত প্ৰসূতিৰ স্বামী বা যুৱক-যুৱতী সেই ঠাইত প্ৰৱেশ কৰাত বাধা আছে। তাৰ উপৰিও প্ৰসূতিৰ শৱটো কোনো লোকক স্পৰ্শ কৰিবলৈ দিয়া নহয়। লগতে গাৰচিংমা গোৱাও নহয়। প্ৰসূতিৰ কানি কাপোৰ বোৱো বয়জ্যেষ্ঠ মহিলাৰ বাদে আন লোকে স্পৰ্শ কৰিব নোৱাৰিব। প্ৰসূতিৰ শৱ দাহন কৰাৰ পৰা শ্ৰাদ্ধলৈকে কেৱল বুঢ়া-আদবয়সীয়া সকলহে অংশ ল'ব পাৰিব। কম বয়সীয়া সকলে শ্ৰাদ্ধলৈ আহি খোৱা-বোৱা কৰাটো তেওঁলোকে অমংগল বুলি বিশ্বাস কৰে।

কিন্তু অসমীয়া সমাজত প্ৰসূতিৰ মৃত্যুত তেনে কোনো ধৰণৰ সুকীয়া নিয়ম বা বিশ্বাস প্ৰচলিত নাই।

এইদৰেই পাহাৰীয়া জনগোষ্ঠী ডিমাছা সমাজ আৰু অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত 'মৃত্যু সম্পৰ্কীয় লোকাচাৰ' সমূহৰ কিছু সাদৃশ্য-বৈসাদৃশ্য পোৱা গ'ল। যদিও ভৌগোলিক পৰিৱেশ ভেদে প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীৰে ৰীতি-নীতিবোৰৰ বহুখিনি প্ৰভেদ দেখা যায়।

উপসংহাৰ ঃ

অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠী সমূহৰ ভিতৰত অন্যতম এক প্ৰাচীন জনগোষ্ঠী হ'ল ডিমাছা জনগোষ্ঠী। যদিও তেওঁলোক প্ৰাচীন অধিবাসী কিন্তু ডিমাছা সকলৰ সমাজ-সংস্কৃতিৰ উপযুক্ত চিনাকি দিয়াত এতিয়াও বহুখিনি পিছ পৰি ৰোৱা দেখা যায়। দৰাচলতে তেওঁলোকে কেতিয়াৰ পৰা অসমত বসতি কৰি আহিছে সেই সম্পৰ্কে পণ্ডিত সকলেও নিৰ্দিষ্টকৈ মত দিব পৰা নাই। অৱশ্যে তেওঁলোকৰ বিভিন্ন দিশ সম্পৰ্কে আলোচনা হৈছে যদিও কিছু কিছু দিশত খুবেই কম অধ্যয়ন পৰিলক্ষিত হয়। সেয়ে প্ৰণালীবদ্ধ আলোচনাৰ বহুখিনি আৱশ্যকতা আছে।

আনহাতে জনজাতি সমূহৰ তুলনামূলক অধ্যয়নৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ সমাজ-সংস্কৃতি আদি বিভিন্ন দিশসমূহৰ পাৰ্থক্য জনাৰ উপৰিও জনসাধাৰণৰ

১) ঐতিহাসিক পদ্ধতি
২) বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতি
৩) বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি

০.৬ উৎস ঃ

আদিসকলৰ সমাজ-সংস্কৃতি এটি চমু পৰিচয়—শীৰ্ষক পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে গৌণ উৎস হিচাপে বিভিন্ন গ্ৰন্থ, আলোচনী, প্ৰবন্ধ-পাতি, ইণ্টাৰনেট আদিৰ সহায় লোৱা হৈছে।

১.০ আদি সকলৰ চমু পৰিচয় ঃ

১.১ পৰিচয় আৰু বাসস্থান ঃ

ভাৰতৰ উত্তৰ পূৰ্বত অৱস্থিত অৰুণাচল প্ৰদেশৰ বিভিন্ন জিলাবিলাকত বসবাস কৰা এটা প্ৰধান জাতি হৈছে আদিসকল। নৃতাত্বিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা আদিসকল মঙ্গোলীয় প্ৰজাতিৰ অন্তৰ্গত। বহুতো ভাষাবিদে আদিসকলৰ পূৰ্বৰ বাসস্থান চীনদেশ বুলি কৈছে। তাৰ পৰা প্ৰব্ৰজন কৰি আহি তেওঁলোক বিভিন্ন ঠাইত বাস কৰি আছে। 'এওঁলোকৰ পূৰ্বৰ বাসস্থান সম্বন্ধে আলোচনা কৰিলে দেখা যায় যে তেওঁলোক মধ্য এছিয়াৰ ইৰাৱতী আৰু চেন্দোইন নদীৰ উপত্যকাৰ পৰা প্ৰব্ৰজন কৰি আহি ৰিমাত উপস্থিত হৈ তাৰ পৰা ন্যুলুম চিয়াং নৈৰ পাৰেদি আহি চিন্দ্ৰোক নৈৰ উপত্যকাত উপস্থিত হয়। তাৰ পৰা তেওঁলোক তিব্বতৰ দাচিংগিৰি পথেদি চাম্পু নৈৰ পাৰে পাৰে আহি অৰুণাচল প্ৰদেশ পায়হি।' বৰ্তমান আদিসকলে অৰুণাচল প্ৰদেশৰ পূব চিয়াং আৰু পশ্চিম চিয়াং অঞ্চলত ঘাইকৈ বসবাস কৰা পৰিলক্ষিত হয়।

১.২ আদিসকলৰ বিভিন্ন ঠাল বা ফৈদ ঃ

আদিসকলক আবৰ নামেৰে নামকৰণ কৰা হয়। তেওঁলোকৰ মাজত বেলেগ বেলেগ খেল বা ফৈদৰ লোক পোৱা যায়। যেনে—পাদাম, গালং, মিএং, পাচি আৰু পাঙ্গি। এইবোৰৰ উপৰিও বহুত সৰু সৰু ভাগ আছে। সেইবিলাক হৈছে—জাম, দাই, ইৰিং টামুক, পেৰমে, লেগ, পোটিন ইত্যাদি। ইয়াৰ উপৰিও ভাষাবিদ

২) গগৈ লোকেশ্বৰ ঃ ডিমাছা সংস্কৃতিৰ ৰূপৰেখা (প্ৰথম খণ্ড), প্ৰকাশক ঃ শিৱনাথ বৰ্মণ, প্ৰথম প্ৰকাশ-১৯৮৯

৩) অসমৰ লোক-সংস্কৃতি (দ্বিতীয় খণ্ড); ক্ৰান্তিকাল প্ৰকাশন, নগাঁও, প্ৰথম প্ৰকাশ-২০১১

৪) শৰ্মা, নবীনচন্দ্ৰ ঃ অসমৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস (২য় খণ্ড), অসম সাহিত্য সভা, যোৰহাট-২০০৯

৫) শৰ্মা জয়ন্ত (সম্পা) ঃ অসমৰ জনজাতি সকলৰ ধৰ্মীয় আচাৰ আৰু সংস্কৃতি; জনজাতি ধৰ্ম সংস্কৃতি মঞ্চ, হেৰিটেজ ফাউণ্ডেচন গুৱাহাটী-২০১১

৬) দুৱৰা ধৰ্মেশ্বৰ ঃ ডিমাছাসকলৰ সমাজ জীৱন; পদ্ম পাটৰ (সম্পা) জনজাতি সমাজ সংস্কৃতি; ৰিংছাং প্ৰকাশন, গুৱাহাটী-২০০৮

৭) ভট্টাচাৰ্য প্ৰমোদ চন্দ্ৰ (সম্পা) ঃ অসমৰ জনজাতি; অসম সাহিত্য সভা, লয়াৰ্ছ বুকষ্টল-১৯৬২ প্ৰাগুক্ত গ্ৰন্থ

৮) ভট্টাচাৰ্য্য, জয়ন্ত ভূষণ ঃ কছাৰী ৰাজ্যৰ উত্থান আৰু পতন; অসম সাহিত্য সভা, যোৰহাট-১৯৯০

৯) তিমুং লুনচে, ডেকা ৰামচন্দ্ৰ ঃ কাৰ্বি আংলংৰ জনজাতি সকলৰ ধৰ্মীয় আচাৰ আৰু সংস্কৃতি; হেৰিটেজ ফাউণ্ডেশ্যন, কেবি ৰোড, পল্টন বজাৰ, গুৱাহাটী-২০১৮

তথ্য দাতাৰ তালিকা ঃ

১) হিংথুমনি লাংঠাচা ঃ ঠিকনা ঃ নতুন চিংফ্লাডিচা গাঁও (মৌজাদাৰ),
শিক্ষাগত অৰ্হতা ঃ অষ্টম মানলৈ, বয়স-৭৭
২) মৰমী মায়বঙচা ঃ ঠিকনা ঃ মাইবং কলেজৰ অধ্যাপক,
শিক্ষাগত অৰ্হতা ঃ স্নাতকোত্তৰ, গৱেষক ৰাজনীতি বিজ্ঞান, বয়স-৪৫
৩) তাপচ বৰ্মন ঃ ঠিকনা ঃ মাইবং কলেজৰ অধ্যাপক,
শিক্ষাগত অৰ্হতা ঃ স্নাতকোত্তৰ সমাজতত্ব, বয়স-৪৭
৪) মাইৰিঙ জহৰি ঃ ঠিকনা ঃ মাইবং, ডিমাছা ছাত্ৰ সন্থাৰ সভাপতি,
শিক্ষাগত অৰ্হতা ঃ স্নাতক, বয়স-৩০
৫) প্ৰিনিচ উলাগোপু ঃ ঠিকনা ঃ মাইবং, শিক্ষাগত অৰ্হতা ঃ স্নাতক, বয়স- ৪৪
৬) লক্ষ্মী লাংঠাচা ঃ ঠিকনা ঃ নতুন চিংফ্লাডিচা গাঁও (গৃহিণী), শিক্ষাগত অৰ্হতা ঃ নৱমমানলৈ, বয়স-৩০

ইণ্টাৰনেট ঃ

১) ৱিকিপিডিয়া ঃ ডিমাছা জনগোষ্ঠী।

২) কলিতা, ৰেখা ঃ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ পাৰ্বত্য জনজাতি আৰু তেওঁলোকৰ ধৰ্মীয় উৎসৱঃ এক সমীক্ষাত্মক অধ্যয়ন (কাৰ্বি আৰু ডিমাছাৰ বিশেষ উল্লিখনসহ), পিএইচ. ডি. উপাধিৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা গৱেষণা-গ্ৰন্থ, অসমীয়া বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়, ২০১৬
httpÊ. //shodhganga.inflibnet.ac.in/handle/10603/195586

আদিসকলৰ সমাজ-সংস্কৃতি ঃ এটি চমু পৰিচয়

ৰিম্পী শইকীয়া
rimpisaikia2020@gmail.com

০.১ বিষয়ৰ পৰিচয়

ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল হৈছে বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ সমন্বয় থলী। প্ৰাক্ ঐতিহাসিক কালৰে পৰা এই ভূখণ্ডলৈ বিভিন্ন নৃ-গোষ্ঠীসমূহৰ আগমন ঘটিছিল। উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল বুলিলে অসম, অৰুণাচল প্ৰদেশ, মেঘালয়, ত্ৰিপুৰা, মিজোৰাম, মণিপুৰ, নাগালেণ্ড আৰু চিকিম—এই আঠখন ৰাজ্যক বুজাযায়। প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্যৰে ভৰপূৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীসমূহে একেলগে বসবাস কৰাৰ ফলশ্ৰুতিত তেওঁলোকৰ মাজত ভাষিক আৰু সাংস্কৃতিক সংমিশ্ৰণ ঘটি এক বাৰে-ৰহণীয়া সংস্কৃতি গঢ় লৈ উঠিছে। অৰুণাচল প্ৰদেশত বসবাস কৰা এটা প্ৰধান জনগোষ্ঠী হৈছে আদিসকল। ভাষাতাত্ত্বিক বিচাৰত আদিসকল পৃথিৱীৰ দ্বিতীয় বৃহৎ ভাষা পৰিয়াল চীন তিব্বতীয়ৰ তিব্বত-বৰ্মী শাখাৰ অন্তৰ্গত আৰু নৃতাত্ত্বিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা তেওঁলোক মঙ্গোলীয় প্ৰজাতিৰ অন্তৰ্গত। অৰুণাচল প্ৰদেশৰ বিভিন্ন ঠাইত আদিসকল সিঁচৰতি হৈ আছে। বিশেষকৈ চিয়াং, দানবুক, লোহিত আৰু সোৱণশিৰি জিলাত তেওঁলোকে বসবাস কৰি থকা পৰিলক্ষিত হয়। ভীমকান্ত বৰুৱাই আদিসকল দুটা ডাঙৰ ভাগত বিভক্ত কৰিছে। 'প্ৰথমটো ভাগত পাদাম মিনিয়ং (মিএঃং), পাচি, পাঙ্গি, চিমং, বৰি, আচিং আৰু টাংগাম; দ্বিতীয়টো ভাগত গালং, পাইলিবু অন্তৰ্ভুক্ত। এইবিলাকৰ মাজত উপভাষাগত পাৰ্থক্য থাকিলেও আদি ভাষাকে প্ৰধান ভাষাৰূপে স্বীকৃতি দিব পাৰি।

০.২ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য ঃ

আদিসকলৰ সমাজ-সংস্কৃতি এটি চমু পৰিচয়—শীৰ্ষক গৱেষণা প্ৰকল্পটো প্ৰস্তুত কৰাৰ আঁৰত কিছুমান নিৰ্দিষ্ট উদ্দেশ্য আছে। সেই উদ্দেশ্যেসমূহ হ'ল—

১) এই অধ্যয়নৰ জৰিয়তে আদি জনগোষ্ঠীৰ পৰিচয় দিয়াৰ লগতে তেওঁলোকৰ বাসস্থান, জীৱন প্ৰণালী সম্পৰ্কত এটি আভাস প্ৰদান কৰা।

২) অৰুণাচল প্ৰদেশৰ আদি জনগোষ্ঠীৰ সামাজিক জীৱন আৰু সাংস্কৃতিক দিশসমূহৰ পৰিচয় দাঙি ধৰা।

৩) এই অধ্যয়নৰ জৰিয়তে আদিসকলৰ সামাজিক-সাংস্কৃতিক দিশসমূহ পোহৰলৈ আনি এইবোৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰাজিক স্পষ্ট কৰা।

১. ভীমকান্ত বৰুৱা "অসমৰ ভাষা", পৃ.৭

০.৩ অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব ঃ

উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠী সমূহৰ ভিতৰত আদিসকল অন্যতম। প্ৰধানকৈ অৰুণাচল প্ৰদেশত বাস কৰা এই আদি জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ বিষয়ে বৰ্তমানলৈকে কোনো বিজ্ঞানসন্মত আলোচনা হোৱা নাই। যাৰ বাবে তেওঁলোকৰ ভাষা, সমাজ-সংস্কৃতি আদিৰ বিষয়েও জনাৰ ক্ষেত্ৰত কিছু অসুবিধা সন্মুখীন হ'বলগীয়া হয়। এই সমস্যাসমূহ দূৰ কৰিবৰ বাবে এই বিষয়টোৰ বিজ্ঞানসন্মত অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আছে।

০.৪ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ ঃ

আদিসকলৰ সমাজ-সংস্কৃতি এটি চমু পৰিচয়—বিষয়টোৰে যথেষ্ট বিস্তৃত পৰিসৰ দাবী কৰে যদিও আলোচনাৰ সুবিধাৰ্থে নিৰ্দিষ্ট কেইটামান বিষয় নিৰ্বাচন কৰি লোৱা হৈছে। ইয়াৰ ভিতৰত সামাজিক-সাংস্কৃতিক দিশৰ লগত জড়িত বাসস্থান, আদিসকলৰ ফৈদ বা ঠাল, গাঁও পৰিচালনা নিয়ম, জীৱিকা, শিক্ষা, সাজপাৰ, খাদ্যভাস, উৎসৱ-অনুষ্ঠান, ধৰ্মীয় লোকাচাৰ আদিক আলোচনা আওঁতালৈ অনা হৈছে।

০.৫ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি ঃ

আলোচনা পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰোঁতে তলত দিয়া পদ্ধতি কেইটাৰ সহায় লোৱা হৈছে—

ওপৰত পৰাকৈ এখন কাপোৰ পিন্ধে আৰু বুকুত আন এখন কাপোৰ মাৰি থয়। ধনীসকলে ডিঙিত বহুমূলীয়া মণি পিন্ধে। কাণত খাৰুৰ দৰে এবিধ গধূৰ বস্তু পৰিধান কৰে। সৰু ল'ৰা-ছোৱালীবিলাক উলঙ্গ অৱস্থাতে থাকে। মাইকী মানুহবোৰে এটা হোৰা (ফিৰ) লৈ ফুৰে।

২.৫ উৎসৱ-অনুষ্ঠান ঃ

পৃথিৱীৰ প্ৰত্যেক জাতিৰে উৎসৱ পৰ্ৱ আছে। এই উৎসৱ পৰ্ৱ পালন কৰাৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে এক সামূহিক আনন্দ প্ৰদান কৰা। প্ৰকৃতি পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে কৃষিজীৱী গাঁৱলীয়া মানুহবোৰে শস্যৰ উৎপাদন বৃদ্ধি কামনা কৰি, সমাজত শান্তি কামনা কৰি, অপায়-অমংগল দূৰ হ'বৰ কাৰণে বিভিন্ন উৎসৱ-অনুষ্ঠান পালন কৰে। উৎসৱ-অনুষ্ঠানত আমি একোখন সমাজৰ প্ৰতিচ্ছবি প্ৰতিফলিত হোৱা দেখিবলৈ পাওঁ। আদিসকলৰ সমাজটো কিছুমান উৎসৱ-অনুষ্ঠান পালন কৰা দেখা যায়—

চলোং উৎসৱ ঃ

চলোং হৈছে আবৰৰ এক গ্ৰীষ্মকালীন জাতীয় উৎসৱ। এই উৎসৱৰ লগত জড়িত হৈ থকা কাহিনীটোৰ প্ৰধানকৈ বৰুণ দেৱতাৰ লগত নিবিড় সম্বন্ধ। এই উৎসৱ পাঁচদিনৰ পৰা দহদিনলৈকে চলে। আনবিলাক উৎসৱ দৰে এই উৎসৱটো ৰং-ধেমালী, আনন্দৰ পয়োভৰ দেখা যায়। অতীততে এই উৎসৱত গাঁৱৰ মতা মানুহবোৰ একগোট হৈ ৰাতি নাচ-গান কৰিছিল। বৰ্তমান অৱশ্যে ডেকাৰ সলনি গাভৰু ছোৱালীবোৰেহে চলোং পনুং কৰে। এই উৎসৱ আৰম্ভ হোৱাৰ এমাহমান আগৰে পৰাই তেওঁলোকে উৎসৱৰ প্ৰস্তুতি চলায়। উৎসৱৰ দিনা গাঁৱৰ গাভৰুবোৰে আপং, ভাত, মাছ, মাংস আদি লৈ মিৰি (গায়ক)ক আগবঢ়াই আনে। উৎসৱৰ দিনা কাটিবলগীয়া সকলো মেথোন, গাহৰি কটাৰ পিছতহে চলোং পনুং গোৱা আৰম্ভ হয়।

চলোং উৎসৱত ধনী মানুহবোৰে মেথোন মাৰি ওচৰ-চুবুৰীয়া আৰু দুখীয়া মানুহৰ মাজত বিলাই দিয়ে। সেইদিনাই পাছ ৰাতিলৈ ছোৱালীবিলাকে নাচ-গান কৰে। সাধাৰণতে মচুপৰ ভিতৰত বা বাহিৰত চলোং পনুং কৰে। সেইবাবে গাঁৱৰ ডেকাসকলে উৎসৱৰ কেইদিনমানৰ আগৰ পৰা মচুপৰ চোতাল আৰু ভিতৰ

সকলে অৰুণাচল প্ৰদেশৰ আদিসকলৰ প্ৰায় ১৫/২০টা উপগোটে বাস কৰি আছে বুলি মত প্ৰকাশ কৰিছে।

২.০ আদিসকলৰ সমাজ-সংস্কৃতি ঃ

মানুহ সামাজিক প্ৰাণী। অতীজৰে পৰা মানুহে সমাজ পাতি বসবাস কৰি আহিছে। এক কথাত ক'বলৈ গ'লে সমাজৰ অবিহনে ব্যক্তিৰ জীৱন কল্পনাই কৰিব নোৱাৰি। সমাজ এখন কিছুমান সুশৃংখলিত নীতি নিয়মৰ মাজেৰে পৰিচালিত হয়। সমাজৰ প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিয়ে এই নিয়ম শৃংখলাবোৰ মানি চলাটো প্ৰয়োজন। আদি সমাজো ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। তেওঁলোকৰো নিজস্ব ৰীতি-নীতিৰে সমৃদ্ধ এখন সমাজ আছে। আনহাতে সামাজিক জীৱনৰ লগত সাংস্কৃতিক জীৱনৰ এক ওতঃপ্ৰোত সম্পৰ্ক পৰিলক্ষিত হয়। সেয়েহে কোনো এটা জনগোষ্ঠীৰ সামাজিক জীৱনৰ আলোচনাত গাঁও পৰিচালনা নিয়ম, শিক্ষা, জীৱিকা আদি বিভিন্ন দিশসমূহৰ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰাৰ লগতে সাংস্কৃতিক দিশৰ লগত জড়িত খাদ্যাভ্যাস, সাজ-পাৰ, উৎসৱ-অনুষ্ঠান আদি সম্পৰ্কেও আলোচনা কৰা হয়।

২. পুণ্যলতা গোহাঁই, আদিসকলৰ সামাজিক লোকাচাৰ, "অসমৰ জনজাতীয় সামাজিক লোকাচাৰ", সম্পাঃ উপেন ৰাভা হাকাচাম, প্ৰফুল্ল কুমাৰ নাথ।

২.১ গাঁও পৰিচালনা নিয়ম ঃ

আদিসকলৰ সমাজ ব্যৱস্থাত গাঁৱৰ পাঁচ-ছজন মুখিয়াল লোক গোট খাই পঞ্চায়ত গঠন কৰি গাঁও এখন সুচাৰুৰূপে পৰিচালনা কৰে। গাঁওবাসীয়ে যিকোনো সমস্যাৰ বিষয়ে তেওঁলোকৰ লগত আলোচনা কৰে। আদি সমাজত সংঘটিত হোৱা চোৰ কাৰ্য, ধন সম্পত্তিৰ আত্মসাৎ, নাৰী কেলেংকাৰী, অবৈধ সম্পৰ্ক ইত্যাদিৰ দৰে গুৰুত্বৰ আপৰাধবোৰ বিচাৰ কৰিবলগীয়া হ'লে উপৰোক্ত পাঁচজন মুখিয়াল লোকেই বিচাৰ কৰে। বিচাৰত দোষী পালে মুখিয়ালসকলে দোষীক উচিত শাস্তি প্ৰদান কৰে। দোষীয়ে নিৰ্ধাৰিত জৰিমনা ভৰিব লাগে। দোষীয়ে জৰিমনা দিব নোৱাৰিলে তেওঁৰ কোনো আত্মীয়ই সেই জৰিমনা ভৰিব লাগে। আদি সমাজত কেইবাখনো গাঁৱৰ মুখিয়াল মানুহ গোট খাই একোখন সভা পাতে।

এই সভাক ‘কেবাং’ বোলে।

আদি সমাজত এই পাঁচজন লোকৰ আদেশ গাঁৱৰ সকলো ডেকাই মানি চলে। ডেকাবিলাক ৰাতি মচুপত থাকে। মচুপ তেওঁলোকৰ ডেকা চাঙৰ নাম। ইয়াত সভা-সমিতি অনুষ্ঠিত কৰি সমাজৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়বোৰ আলোচনা হয়। এখন গাঁৱৰ খবৰ আন এখন গাঁৱলৈ পঠাব লগা হ’লে এই মচুপত জনালেই হয়। বিয়া-বাৰু কৰোৱাৰ পাছত ডেকাবোৰ মচুপত নাথাকিলেও হয়। অৱশ্যে বৰ্তমান ভৈয়ামৰ গাঁওবিলাকত এই প্ৰথা উঠি গৈছে।

আদিসকলৰ অন্তৰ সৰলতাৰে পূৰ্ণ। তেওঁলোকে সমাজৰ কাম-কাজসমূহ সুচাৰুৰূপে সম্পন্ন হ’বলৈ ইজনে সিজনক সহায় কৰে। তেওঁলোকৰ ঘৰ-দুৱাৰ সাজিব লগীয়া হ’লে গাঁৱৰ সকলো মানুহ একগোট হৈ সেই কাম সমাধা কৰি দিয়ে। ইয়াৰ বাবদ তেওঁলোকে কোনো টকা-পইচা নলয়। যি লোকৰ ঘৰ সজা শেষ হয় তেওঁ নিজেই গাঁৱৰ মানুহক মাতি আনি গাহৰি মাংস আৰু মদ খুৱায়। এইবোৰে আদিসকলৰ মাজত থকা মিলা-প্ৰীতি, বন্ধুত্বপূৰ্ণ ভাৱবোৰ প্ৰকাশ পায়।

২.২ জীৱিকা ঃ

আদিসকল মূলতঃ কৃষিজীৱী। তেওঁলোকৰ অধিকাংশ লোকে কৃষি কাৰ্যৰ জৰিয়তে পৰিয়ালৰ ভৰণ-পোষণ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। কৃষিজীৱী আদিসকলে বছৰেকত তিনিবাৰ খেতি কৰে। বাৰিষা কালত আদিসকলে শালি খেতি অৰ্থাৎ আমদাং খেতি কৰে, সেইদৰে খৰালি কালত তেওঁলোকে আহু খেতি অৰ্থাৎ আম খেতি কৰে আৰু এই দুয়োটা খেতিৰ মাজৰ সময়ছোৱাত আদিসকলে দপং অৰ্থাৎ ধানখেতি কৰা দেখা যায়। ইয়াৰোপৰি আদিসকলে তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন জীৱনত প্ৰয়োজন হোৱা শাক-পাচলি, ফল-মূল, আলু-কচু, আদা, গোমধান, আদি ঘৰতে উৎপাদন কৰে। ইয়াৰে কিছু অংশ জীৱন নিৰ্বাহৰ কাৰণে ব্যৱহাৰ কৰে আৰু বাকী থকাঅংশ বজাৰত বিক্ৰী কৰি দুই-এপইচা উপাৰ্জন কৰিছে। আদিসকলে পশুপালন কৰাও পৰিলক্ষিত হয়। তেওঁলোকে গৰু, ম’হ, ছাগলী কুকুৰা আদি ঘৰতে পোহে আৰু প্ৰয়োজনত বিক্ৰী কৰি জীৱিকাৰ পথ মোকলাইছে। পাহাৰীয়া আদিসকলে পাহাৰৰ সকলো বস্তুৰেই ভৈয়ামৰ বজাৰত বিক্ৰী কৰেহি আৰু ভৈয়ামৰ পৰা লাগতিয়াল সামগ্ৰী কিনি নিয়ে। সেইবাবে বৰ্তমান পাহাৰীয়া

সামগ্ৰী ভৈয়ামত সহজলভ্য হোৱাৰ দৰে ভৈয়ামৰ মূল্যবান বস্তুও পাহাৰৰ ভিতৰুৱা অঞ্চলত প্ৰচলন হ’বলৈ ধৰিছে।

২.৩ শিক্ষা ঃ

শিক্ষাৰ প্ৰসাৰৰ লগে লগে আদি সমাজতো তাৰ পৰিৱৰ্তন পৰিলক্ষিত হয়। তেওঁলোকৰ মাজত আগতে লিখা-পঢ়াৰ বিশেষ সমাদৰ নাছিল যদিও বৰ্তমানে চৰকাৰী সাহায্যত লিখা-পঢ়া কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। নাৰী শিক্ষাৰ প্ৰতিও তেওঁলোক সচেতন হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে। বৰ্তমান পাহাৰীয়া বহুতো ছাত্ৰই উচ্চ শিক্ষা পৰ্যন্ত লাভ কৰিবলৈ সুযোগ-সুবিধা লাভ কৰিছে। তেওঁলোক হাতৰ কামত নিপুণ। বিশেষকৈ বাহৰ কাম আৰু কাঠৰ কাম কৰিব জানে। চকী, মেজ, ডলা-কুলা, চালনী, মুঢ়া আদি ঘৰুৱা ব্যৱহায্য সামগ্ৰীবোৰ তেওঁলোকে ঘৰতে তৈয়াৰ কৰে। তিৰোতাসকলো বোৱা-কটাত পাৰ্গত। তেওঁলোকে ঘৰতে তাঁত বৈ নিজে পিন্ধা কাপোৰ, মোনা আদি তৈয়াৰ কৰে।

২.৪ খাদ্যাভ্যাস আৰু সাজপাৰ ঃ

ভাত, আপং, মাছ, মাংস, বিভিন্ন শাক-পাচলি ইত্যাদি হৈছে আদিসকলৰ প্ৰধান খাদ্য। আদিসকলে ভাত প্ৰায়েই কম খাই। আলহীৰ কাৰণে সাঁচি থয়। আলহীক আহিলে চাউল সিজাই ভাত প্ৰস্তুত কৰি মাছ-মাংসৰ ব্যঞ্জনেৰে সুস্বাদুৰূপে পৰিবেশন কৰে। আদিসকলে আহাৰোপযোগী সকলো বস্তুকে সিজাই খায়। তেল, দাইলৰ ব্যৱহাৰ তেওঁলোকে কম কৰে। মাছ-মাংস একে সাজতে খায় শেষ কৰিব নোৱাৰিলে শুকাই থয়। শুকান মাছ-মাংস তেওঁলোকৰ প্ৰিয় খাদ্য। উৎসৱ-অনুষ্ঠানত ভাত, মাছ-মাংসৰ বহল প্ৰচলনৰ লগতেআপংৰ ব্যৱহাৰো পৰিলক্ষিত হয়। আদিসকলৰ পুৰুষ -মহিলা উভয়ে আপং খায়। পূজা-পাতল, উৎসৱ-অনুষ্ঠানত আপংৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায়।

সাজপাৰে কোনো এটা জাতিৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্য দাঙি ধৰে। সাজপাৰৰ জৰিয়তে জাতিটোৰ সৌন্দৰ্য পূৰ্ণ মনটোৰ বহিঃপ্ৰকাশ ঘটে। আদি মহিলাসকলেও নিজৰ তাঁতশালত পৰম্পৰাগত সাজপাৰ সমূহ বৈ উলিয়ায়। আদি পুৰুষসকলে গাত চোলা আৰু ককাঁলৰ নিম্নাংশত লেংটি বা উগন্ পিন্ধে। মহিলাসকলে আঁঠুৰ

ভাষা আৰু ৰাজনীতি ঃ এক প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন

ইব্ৰাহিম আনশাৰি
প্ৰাক্তন ছাত্ৰ, অসমীয়া বিভাগ
ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়
দূৰভাষ নং- ৮৬৩৮৩৩৬০৪২

অৱতৰণিকা ঃ

ভাষা মানুহৰ মনৰ ভাৱ প্ৰকাশৰ বলিষ্ঠ মাধ্যম। মানৱ সভ্যতাৰ বিকাশৰ সমান্তৰালকৈ মানুহৰ ভাষা সম্পৰ্কীয় চিন্তা-চৰ্চাৰ প্ৰতি স্পৃহা জন্মে আৰু তাৰ ফলত জন্ম হয় ভাষা বিজ্ঞানৰ। সাম্প্ৰতিক সময়ত ভাষাবিজ্ঞান এক স্বয়ংসম্পূৰ্ণ বিদ্যায়তনিক বিষয়ত পৰিণত হৈছে। ভাষাৰ গতিশীল ধৰ্মৰ বাবেই ভাষা চিন্তা-চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰখনত বিভিন্ন প্ৰসংগোপযোগী দৃষ্টিভংগীৰ সন্ধান হৈছে।

বিংশ শতিকাৰ পঞ্চাছৰ দশকত জন্ম গ্ৰহণ কৰা প্ৰয়োগ ভাষাবিজ্ঞানৰ বুকুত যুগান্তকাৰী চিন্তাৰ সূচনা কৰে। প্ৰয়োগ ভাষাবিজ্ঞানৰ দৃষ্টিভংগীৰে পাশ্চাত্যত ভাষা শিকণ আৰু আহৰণ, ভাষা নীতি আৰু পৰিকল্পনা, অভিধান প্ৰণয়ন, যান্ত্ৰিক অনুবাদ আদিৰ দিশত গভীৰ চিন্তা-চৰ্চা হোৱাৰ বিপৰীতে প্ৰাচ্যত প্ৰয়োগ ভাষাবিজ্ঞানৰ প্ৰাথমিক স্তৰৰহে চিন্তা হোৱা দেখা যায়। সেয়ে প্ৰস্তাৱিত গৱেষণা পত্ৰৰ জৰিয়তে ভাষা আৰু ৰাজনীতি সম্পৰ্কে (প্ৰয়োগ ভাষা বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভংগীৰ সহায়ত) সম্যক আলোচনা কৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে।

“ভাষা আৰু ৰাজনীতি ঃ এক প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন” শীৰ্ষক গৱেষণা পত্ৰৰ জৰিয়তে ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত ব্যৱহৃত ভাষাৰ স্বৰূপ বিশ্লেষণ কৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে। বিশেষকৈ ৰাজনৈতিক ভাষাত ব্যৱহৃত বিশেষ বাক্য, ৰূপক, মেট’নিমি, শ্লোগান, কণ্ঠস্বৰ, বাক্ কৌশল, পূৰ্বানুমান, বুশ্ববাদ ইত্যাদি কৌশলৰ বিষয়ে সম্যক ধাৰণা দিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে।

পৰিষ্কাৰ কৰি থয়। এখন গাঁৱত পাঁচ ৰাতি পনুং কৰাৰ পিছত মিৰিয়ে উৎসৱৰ সপ্তম দিনা গাঁৱৰ মানুহবোৰৰ পৰা বিদায় লয়।

পূইমে বা সাপ পূজা ঃ

সৰ্প দংশনৰ পৰা ৰক্ষা পাবৰ বাবে বছৰৰ আৰম্ভণিতে এই পূজা পতা হয়।

এতৰ পূজা ঃ

আদিসকলে এই পূজা জেঠ আহাৰত অনুষ্ঠিত কৰে। এই পূজাত তেওঁলোকে পোহনীয়া জীৱ-জন্তুবোৰৰ মংগল কামনা কৰি ঈশ্বৰৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা কৰে। এনে কৰিলে জীৱ-জন্তুবোৰ বেমাৰ-আজাৰৰ পৰা বাচি থাকে বুলি তেওঁলোকৰ বিশ্বাস।

দৰুং পূজা ঃ

এই পূজাৰ দিনা গাঁৱৰ ডেকা ল’ৰাবিলাক চিকাৰলৈ গৈ হাবিৰ পৰা নানা চৰাই, জীৱ-জন্তু বা যি বস্তুয়েই পাই সেইটো লৈ আনি গাঁৱৰ বয়সীয়াল লোকক দিয়ে। বয়সীয়াল লোককেইজনে চিকাৰ কৰিবলৈ লোৱা মানুহকেইটাক নিজে ৰান্ধি-বাঢ়ি খুৱায়।

আৰাণ পূজা ঃ

এই পূজা খেতি শেষ হোৱাৰ পাছত মাঘ মাহত পতা হয়। এই পূজা এখন গাঁৱত সমূহীয়াকৈ পাতে। এই পূজা বিবাহ উপলক্ষে অনুষ্ঠিত হয়। এই পূজাত ল’ৰা বা ল’ৰাৰ মাক-দেউতাক বা ল’ৰাৰ বংশৰ আন মানুহে ছোৱালীৰ ঘৰলৈ বা গোটেই বংশলৈ মাছ, মাংস, আপং আদি দিব লাগে।

ইয়াৰ উপৰিও আদিসকলে বছৰটোত সৰু সৰু বহুতো উৎসৱ-অনুষ্ঠান পালন কৰে।

২.৬ ধৰ্মীয় লোকাচাৰ ঃ

অৰুণাচল প্ৰদেশত বসবাস কৰা আদিসকল এটা সংস্কৃতিসম্পন্ন জাতি। তেওঁলোক ধৰ্মীয়ভাৱে দঞিঃ পলঃ ধৰ্মাৱলম্বী অন্তৰ্গত। তেওঁলোকে ধৰ্ম অনুসৰি

বিভিন্ন দেৱ-দেৱীক বিশ্বাস কৰে আৰু ৰাইজৰ মংগলৰ কাৰণে দেৱতাক সন্তুষ্ট কৰিবৰ নিমিত্তে বছৰটোত বিভিন্ন ধৰ্মীয় কৃত সম্পন্ন কৰে। ধৰ্ম অনুসৰি পালন কৰা পূজা-অৰ্চনাবোৰৰ মাজেদিয়েই ধৰ্মীয় লোকাচাৰ প্ৰতিফলিত হয়। যেনে— তেওঁলোকৰ যিকোনো পূজাত গাহৰি, মেথোন, কুকুৰা আদি বলি দিয়াটো পৰম্পৰা। তেওঁলোকৰ জাতীয় উৎসৱ চলোং ৰ আৰম্ভৰ দিনা গধূলি নিজৰ ওচৰ-চুবুৰীয়া আৰু সম্বন্ধীয় মানুহবিলাকৰ মাজত নকয়িন, ভাতৰ টোপোলা, আৰু আপং আদান প্ৰদান কৰা প্ৰথা আছে। সেইদৰে সমূহীয়া উৎসৱ আদিৰ বাবে গাঁৱৰ ডেকা-বুঢ়াসকলো চিকাৰলৈ যোৱা নিয়ম আছে। প্ৰথম চিকাৰলৈ যাওঁতে তেওঁলোকে হাবিৰ দেৱতা বা বনদেৱতা, জীৱ জন্তুৰ দেৱতাক উদ্দেশ্যি এটা কণী, চাউল, আদা আদিৰে কৌপাতত পূজা আগবঢ়াই যোৱা নিয়ম। যাতে চিকাৰত কোনো বাধা-বিঘিনিৰ সৃষ্টি নহয়।

আদিসকলে শুভাশুভৰ বিচাৰ কৰিবলৈ মংগল চাওঁতে গাহৰি বা কুকুৰাৰ কলিজা ব্যৱহাৰ কৰে। শুভাশুভৰ দৰে চুৱা লগা ৰীতিও মানি চলে। তেওঁলোকে পালন কৰা 'তাকতৰ'পূজাত এদিন চোৱা লাগে। সেই দিনটোত আন বাহিৰা মানুহ তেওঁলোকৰ ঘৰত প্ৰৱেশ কৰাত বাধা আছে। কিয়নো তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে যে এই চুৱা বা আশুচি দিনটোত বাহিৰা মানুহ ঘৰলৈ আহিলে তেওঁলোকৰ লগত অপশক্তি কিছুমান ঘৰত প্ৰৱেশ কৰে। ইয়াৰ উপৰিও আদিসকলে শস্যৰ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে বৰষুণৰ কামনা কৰি বৰুণদেৱতাক বিভিন্ন মন্ত্ৰৰে আহ্বান কৰা দেখা যায়। ঠিক একেদৰে ভঁৰালত লখিমী ভৰাবৰ সময়ত লখিমী দেৱীৰ নামত কৌপাতত মদ আৰু মাংস আগবঢ়োৱাৰ নিয়ম আছে। আদি সমাজত দঞিঃ পলঃ ধৰ্মাৱলম্বী লোকসকলে কোনো কাৰণতে পৰস্ত্ৰীক আত্মসাৎ নকৰে। কাৰণ এনে কাৰ্য নৰহত্যাৰ সমান বুলি তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে।

সিদ্ধান্ত ঃ

আদিসকলৰ সমাজ-সংস্কৃতি এটি চমু পৰিচয়—শীৰ্ষক বিষয়ৰ আলোচনাৰ অন্তত কেইটামান সিদ্ধান্ত উপনীত হ'ব পাৰি। সেই সিদ্ধান্তসমূহ হৈছে—

১. অৰুণাচল প্ৰদেশত বসবাস কৰা প্ৰধান জনগোষ্ঠীসমূহৰ ভিতৰত আদিসকল অন্যতম। এই জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলক আবৰ নামেৰে জনা যায়।

২. বৰ্তমান অৰুণাচল চিয়াং, দানবুক, লোহিত আৰু সোৱণশিৰি জিলাত আদি জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে বসবাস কৰি আছে। তেওঁলোকৰ মাজত পাদাম, গালং, মিঞং, পাচি আৰু পাঙ্গি আদি বিভিন্ন ফৈদৰ লোক পোৱা যায়।

৩. আদি জনগোষ্ঠীৰ গাওঁ পৰিচালনা নিয়ম, সাজপাৰ, খাদ্যাভাস, উৎসৱ-অনুষ্ঠান, লোকাচাৰ আদিৰ ক্ষেত্ৰত স্বকীয় বৈশিষ্ট্য দেখা যায়। এই বৈশিষ্ট্যবোৰে তেওঁলোকৰ সুকীয়া পৰিচয় দাঙি ধৰিছে।

৪. আদিসকলৰ অধিকাংশ লোক কৃষিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হোৱাৰ বাবে তেওঁলোকৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থা মধ্যমীয়া।

৫. আদি সমাজত শিক্ষাৰ পোহৰ পৰিছে যদিও একাংশ লোক বৰ্তমানেও নিৰক্ষৰ।

৬. আদি লোকসকল আমিষভোজী। তেওঁলোকে আহাৰৰ উপযোগী সকলো বস্তুকে সিজাই খাই যদিও মাছ-মাংস, শুকান মাছ ইত্যাদি তেওঁলোকৰ প্ৰিয় খাদ্য।

৭. আদিসকলৰ পুৰুষ আৰু মহিলা উভয়ৰে পৰম্পৰাগত সাজপাৰ আছে। তেওঁলোকে বিভিন্ন উৎসৱ-অনুষ্ঠান অংশ গ্ৰহণ কৰোঁতে বা দৈনন্দিন জীৱনত এই সাজপাৰ পৰিধান কৰে।

শেষত এইদৰে ক'ব পাৰি যে, উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ পাহাৰে ভৈয়ামে অসংখ্য জাতি-জনজাতিয়ে একেলগে বসবাস কৰি ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সামাজিক, সাংস্কৃতিক দিশলৈ নিজা নিজা অৱদান আগবঢ়াই এক বৃহৎ জাতি গঠনত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। অৰুণাচল প্ৰদেশৰ আদিসকল সমাজ-সংস্কৃতি সকলো দিশৰ পৰাই চহকী। তেওঁলোকৰ সমাজ জীৱন সু-সংবদ্ধ আৰু তেওঁলোক সামাজিকভাৱে এক দায়বদ্ধ জাতি।

গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

বৰুৱা, ভীমকান্ত ঃ অসমৰ ভাষা; বনলতা, ডিব্ৰুগড়, ষষ্ঠ পৰিবৰ্ধিত সংস্কৰণ, মাৰ্চ, ২০১৫

ভট্টাচাৰ্য্য, প্ৰমোদচন্দ্ৰ (সম্পা) ঃ অসমৰ জনজাতি; অসম সাহিত্য সভাৰ হৈ কিৰণ প্ৰকাশন, ধেমাজি-৭৮৭০৫৭, তৃতীয় সংস্কৰণ, অক্টোবৰ, ২০০৮

হাকাচাম, উপেন ৰাভা আৰু প্ৰফুল্ল কুমাৰ নাথ (সম্পা) ঃ অসমৰ জনগোষ্ঠীয় সামাজিক লোকাচাৰ; বনলতা, পাণবজাৰ, গুৱাহাটী-১, প্ৰথম সংস্কৰণ, মাৰ্চ, ২০১৭

ৰূপক ঃ

ৰূপক একপ্ৰকাৰৰ কাব্যালংকাৰ। যেতিয়া কোনো এটা বস্তুৰ লগত কোনো এটা বস্তুৰ অভেদ প্ৰতীতি হয় আৰু অভেদ প্ৰতীতিৰ বাবে বস্তু দুটাৰ মাজত সাদৃশ্যৰ অতিশয়তা প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ যত্ন কৰা হয় তেতিয়া তাক ৰূপক বোলা হয়। প্ৰকৃতাৰ্থত ৰূপক কোনো দুটা বস্তুৰ সাদৃশ্য বৰ্ণনাৰ কল্পনা প্ৰসূত উপায়। ৰাজনৈতিক উদ্দেশ্য সাধনৰ বাবে বহু সময়ত এনে ৰূপকৰ ব্যৱহাৰ অনিবাৰ্য হৈ পৰে। যেনে—

"এইখন চৰকাৰ যদি পুনৰ আহে, তেন্তে অসমৰ অৱস্থা পানীত হাঁহ নচৰা বিধৰ হ'ব।" (ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত সংগৃহীত)

ওপৰত উল্লেখিত উদাহৰণত পানীত হাঁহ নচৰা অৱস্থা আৰু পূৰ্বৰ চৰকাৰৰ দিনত অসমৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থাৰ মাজত অভেদ প্ৰতীতি হৈছে। সেয়েহে অসমৰ দুৰাৱস্থাৰ কথা ক'বলৈ গৈ বক্তাই পানীত হাঁহ নচৰা অৱস্থাক ৰূপকাত্মকভাৱে ব্যৱহাৰ কৰিছে। ৰূপকৰ ব্যৱহাৰ কৰি বক্তাই বক্তব্য বিষয়ক অধিক বিশ্বাসযোগ্য আৰু দৃঢ়পিনবদ্ধ কৰিবলৈ যত্ন কৰে।

মেট'নিমি ঃ

মেট'নিমি মানুহৰ ভাষিক দক্ষতাৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অংগ। যেতিয়া এটা শব্দ বা বাক্যাংশৰ সলনি অন্য এটা শব্দ বা বাক্যাংশৰ সলনি অন্য এটা শব্দ বা বাক্যাংশ ব্যৱহাৰ কৰা হয় আৰু ব্যৱহাৰ হোৱা শব্দ বা বাক্যাংশই যদি ব্যৱহাৰ নোহোৱা শব্দ বা বাক্যাংশৰ বোধ আমাৰ মনত আনি দিয়ে তেতিয়া তাক মেট'নিমি বোলা হয়। যেনে—

আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ ৰাষ্ট্ৰপতিক আমেৰিকাবাসীয়ে Mr. President নুবুলি The white house বুলি সম্বোধন কৰে। (সংগৃহীত)

আমেৰিকাৰ ৰাষ্ট্ৰপতিগৰাকীক The white house বুলি সম্বোধন কৰা কাৰ্যই যিদৰে লোকদৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰে ঠিক তেনেদৰে Mr. President বুলিলে সমপৰিমাণত লোকদৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিব নোৱাৰে। সেয়েহে ৰাজনৈতিক ভাষাত সাধাৰণতে বক্তা এগৰাকীয়ে মেট'নিমি ব্যৱহাৰ কৰি লোকদৃষ্টি সহজতে আকৰ্ষণ কৰি বক্তব্য বিষয়ক শ্ৰোতাৰ মন-মগজুত সোমোৱাই দিবলৈ সক্ষম হয়।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য ঃ

"ভাষা আৰু ৰাজনীতি ঃ এক প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন" শীৰ্ষক গৱেষণা পত্ৰৰ উদ্দেশ্য হ'ল—

ক) ভাষা আৰু ৰাজনীতিৰ সম্পৰ্ক বিশ্লেষণ কৰা।

খ) প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভংগীৰে ৰাজনৈতিক ভাষাত ব্যৱহৃত বিশেষ বাক্য, ৰূপক, মেট'নিমি, শ্লোগান, কণ্ঠস্বৰ, বাক্ কৌশল, পূৰ্বানুমান, বুশ্ববাদ ইত্যাদি কৌশলৰ বিষয়ে সম্যক ধাৰণা দিয়া।

অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব ঃ

"ভাষা আৰু ৰাজনীতি ঃ এক প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন" শীৰ্ষক গৱেষণা পত্ৰৰ অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব নিম্নলিখিত ধৰণৰ—

ক) প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভংগীৰে ভাষা আৰু ৰাজনীতিৰ আধাৰত গঢ় লৈ উঠা ৰাজনৈতিক ভাষাৰ স্বৰূপ বিশ্লেষণ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত গৱেষণা পত্ৰখনৰ গুৰুত্ব আছে।

খ) ৰাজনৈতিক ভাষাত ব্যৱহৃত বিশেষ বাক্য, ৰূপক, মেট'নিমি, শ্লোগান, কণ্ঠস্বৰ, বাক্ কৌশল, পূৰ্বানুমান, বুশ্ববাদ ইত্যাদি কৌশলৰ বিচিত্ৰতাৰ সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত গৱেষণা পত্ৰখনৰ বিশেষ গুৰুত্ব আছে।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ ঃ

"ভাষা আৰু ৰাজনীতি ঃ এক প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন" শীৰ্ষক গৱেষণা পত্ৰৰ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ নিম্নলিখিত ধৰণৰ—

- ভাষা আৰু ৰাজনীতি সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰিবলৈ প্ৰয়োগ ভাষাবিজ্ঞানে সামৰি লোৱা বিভিন্ন ক্ষেত্ৰ উক্ত গৱেষণা পত্ৰৰ অধ্যয়নৰ বিষয়।
- ৰাজনৈতিক ভাষাত ব্যৱহৃত হোৱা বিশেষ বাক্য, ৰূপক, মেট'নিমি, শ্লোগান, কণ্ঠস্বৰ, বাক্ কৌশল,পূৰ্বানুমান, বুশ্ববাদ ইত্যাদি গৱেষণা পত্ৰৰ অধ্যয়নৰ পৰিসৰৰ অন্তৰ্ভূক্ত বিষয়।
- প্ৰস্তাৱিত বিষয়ত গৱেষণা কৰিবলৈ বিভিন্ন বাতৰি কাকত, আলোচনী, কিতাপ-পত্ৰ , ইণ্টাৰনেট আদিত প্ৰাপ্ত বিভিন্ন ৰাজনৈতিক বক্তৃতা, সাক্ষাৎকাৰধৰ্মী ভিডিঅ' আৰু ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ দ্বাৰা সংগৃহীত বিভিন্ন সমল উক্ত বিষয়ৰ অধ্যয়নৰ পৰিসৰৰ অন্তৰ্ভূক্ত বিষয়।

তথ্য আহৰণৰ উৎস ঃ

"ভাষা আৰু ৰাজনীতি ঃ এক প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন" শীৰ্ষক গৱেষণা পত্ৰৰ অধ্যয়নৰ বাবে দুটা উৎসৰ পৰা তথ্য আহৰণ কৰা হৈছে—

মুখ্য উৎস ঃ

ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ পৰ্যবেক্ষণমূলক পদ্ধতিৰ দ্বাৰা আহৰিত সমলক মুখ্য উৎস হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।

গৌণ উৎস ঃ

গৌণ উৎস হিচাপে বিভিন্ন কাকত-আলোচনী, কিতাপ-পত্ৰ, গৱেষণা পত্ৰ তথা ইন্টাৰনেটত প্ৰাপ্ত বিভিন্ন ভিডিঅ'ত উপলব্ধ ভাষণ আৰু সাক্ষাৎকাৰক ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।

তথ্য বিশ্লেণৰ পদ্ধতি ঃ

"ভাষা আৰু ৰাজনীতি ঃ এক প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন" শীৰ্ষক গৱেষণা পত্ৰৰ বাবে আহৰিত বিভিন্ন সমল তথা তথ্যবোৰক সম্পাদিত কৰি প্ৰণালীবদ্ধভাৱে শ্ৰেণীকৰণ, তালিকাকৰণ আৰু বিষয়বস্তু বিশ্লেষণৰ বাবে প্ৰধানভাৱে প্ৰয়োগাত্মক আৰু বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হৈছে।

ভাষা আৰু ৰাজনীতি ঃ

মানৱ জীৱনৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ অংগ হ'ল ৰাজনীতি। সাম্প্ৰতিক বিশ্বত ৰাজনীতিৰ প্ৰভাৱ ইমান সুদূৰ প্ৰসাৰী যে ৰাজনীতি অবিহনে বৰ্তমানৰ বিশ্বৰ কল্পনাই কৰিব নোৱাৰি। আধুনিক বিশ্বৰ মূল ভেঁটি ৰাজনীতিৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। সমাজৰ বিভিন্ন স্তৰ আৰু বিভিন্ন গোটত বিভক্ত ৰাজনীতি হৈছে সমাজক পৰিচালনা কৰা এটা পৰিকল্পিত আৰু সুপৰিৰেষ্টিত আবেষ্টনি।

ভাষা আৰু ৰাজনীতি পৰস্পৰে সম্পৰ্ক জড়িত দুটা স্বতন্ত্ৰ ক্ষেত্ৰ। ভাষা মানুহৰ মনৰ ভাব প্ৰকাশৰ বলিষ্ঠ মাধ্যম। মানৱ চিন্তা-চেতনাৰ উত্তৰণৰ ফলত যি মহৎ আৱিষ্কাৰসমূহ সম্ভৱ হ'ল সেই চিন্তাৰ বিস্তাৰণ ভাষাৰ জৰিয়তেহে সম্ভৱ। সেয়েহে ভাষা যোগাযোগৰ আহিলা হোৱাৰ সমান্তৰালকৈ জ্ঞান সাধনৰো আহিলা।

ভাষাৰ এই যোগাযোগমূলক উপযোগিতাৰ বাবে ভাষাক বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন ধৰণেৰে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। অন্যহাতে ভাষাবৈজ্ঞানিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা স্থান কাল পাত্ৰ অঞ্চল ইত্যাদিৰ বিবিধতাৰ বাবে ভাষা এটাৰ ৰূপভেদৰো যথেষ্ট বিবিধতা আছে। ভাষাৰ এই যোগাযোগমূলক উপযোগিতা আৰু ৰূপভেদৰ ক্ষেত্ৰত থকা বিবিধতাৰ প্ৰতি দৃষ্টি ৰাখি ব্যৱহাৰকাৰীয়ে বিভিন্ন ধৰণেৰে ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। অন্যহাতে বিভিন্ন ৰাজনৈতিক প্ৰসংগ তথা নিজস্ব ৰাজনৈতিক দৰ্শন আৰু চিন্তা-চেতনাৰ উমান দিবলৈ ৰাজনৈতিক নেতা এজনে ভাষা এটাকে যোগাযোগৰ আহিলা হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰে। অৱশ্যে ভাষা ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত একোজন ব্যক্তি স্বকীয় কৌশলৰ গৰাকী হোৱাৰ দৰে প্ৰত্যেক ৰাজনৈতিক নেতাই ভাষা ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত মৌলিক কৌশলৰ প্ৰয়োগ কৰে। উদাহৰণস্বৰূপে ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সময়ত মহাত্মা গান্ধী, জৱাহৰলাল নেহৰু, বল্লভ ভাই পেটেল আদিয়ে নিজস্ব ৰাজনৈতিক ভাষিক শৈলী তৈয়াৰ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। সেয়ে ব্যক্তি তথা দেশৰ ৰাজনৈতিক উত্তৰণৰ ক্ষেত্ৰত ভাষা এক গুৰুত্বপূৰ্ণ মাধ্যম সেয়া নিশ্চিত। ভাষা আৰু ৰাজনীতিৰ অন্তঃক্ৰিয়াৰ ফলত উদ্ভূত ৰাজনৈতিক ভাষাৰ স্বৰূপ নিম্নলিখিত ধৰণেৰে বিশ্লেষণ কৰিব পাৰি।

বিশেষ বাক্যৰ প্ৰয়োগ ঃ

বিশেষ বাক্যৰ প্ৰয়োগ হৈছে যোগাযোগৰ এক স্বয়ংনিৰ্ভৰ কলা। কোনো বক্তা বা লেখকে নিৰ্দিষ্ট পৰিস্থিতি অনুযায়ী নিজৰ বক্তব্য বা প্ৰেৰিত বাৰ্তা শ্ৰোতা বা পাঠকক শুনিবলৈ বা পঢ়িবলৈ অনুপ্ৰাণিত কৰিব পৰা এটা যুক্তিনিৰ্ভৰ আৰু মনস্তাত্বিক কৌশল হ'ল বিশেষ বাক্যৰ প্ৰয়োগ। ৰাজনৈতিক ভাষাত সাধাৰণতে এনে বিশেষ বাক্যৰ প্ৰয়োগ হোৱা দেখা যায়। যেনে—

মাৰ্টিন লুথাৰ কিঙৰ বিখ্যাত উক্তি "মই এটা সপোন দেখিছোঁ।" Martin luthar king's "I have a dream " (সংগৃহীত)

মাৰ্টিন লুথাৰৰ উল্লেখিত বাক্যবাণে শ্ৰোতাক মনোযোগেৰে কথা শুনাত অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল, কাৰণ তেনে বাক্য প্ৰয়োগৰ দ্বাৰা লুথাৰ কিঙে শ্ৰোতাৰ বুকুত কিবা এটা জনাৰ তাৎক্ষণিক অভীপ্সা জাগ্ৰত কৰাত সক্ষম হৈছিল। একোজন ৰাজনৈতিক অধিবক্তাই এনে আকৰ্ষণীয় বাক্য প্ৰক্ষেপণৰ জৰিয়তে পাঠক শ্ৰোতাক বহুৱাই ৰাখিবলৈ সক্ষম হয়।

বুশ্ববাদ ঃ

আমেৰিকাৰ ৰাষ্ট্ৰপতি (প্ৰাক্তন) জৰ্জ.ডব্লিউ বুশ্বৰ দ্বাৰা প্ৰণিত ভাষাৰ মৌখিক ক্ৰুতিৰ এক মৌখিক কৌশলক বুশ্ববাদ বোলা হয়। বিশ্বৰ অনান্য ৰাজনৈতিক নেতাৰ ভাষাটো বহু পৰিমাণে বুশ্ববাদ প্ৰভাৱ পৰা দেখা যায়। যেনে—

"I know the human being and fish can co exist peacefully." (সংগৃহীত)

উক্ত উদাহৰণত দুয়োটা কথাংশই পৰস্পৰ সম্পৰ্ক ৰহি আৰু ভাষিক দিশেৰে ক্ৰুতিপূৰ্ণ। ইয়াত কোনো আন্তৰিক অৰ্থ লুকাই থকা নাই কিয়নো মাছ আৰু মানুহ একেটা সমতলত একেটা পৰিৱেশত একেলগে জীয়াই থাকিব নোৱাৰে। বুশ্বে ভাষাৰ মৌখিক ক্ৰুতিৰ দ্বাৰা অদ্ভূত কথা কিছুমান কয়, শ্ৰোতাক আনন্দ দিয়াৰ ছলেৰে সহজ আকৰ্ষণ লাভ কৰিবলৈ যত্ন কৰে।

ৰাজনৈতিক শুদ্ধতা ঃ

সমাজৰ এনে কিছুমান গোট ব্যক্তি অনুষ্ঠান তথা ঠাই আছে তাৰ সন্দৰ্ভত প্ৰয়োগ হোৱা বিশেষণৰ প্ৰত্যক্ষ ব্যৱহাৰে সেই গোট ব্যক্তি অনুষ্ঠান তথা ঠাইক ইতিকিং কৰা যেন লাগে। সেয়ে বক্তা এজনে নামসমূহ ৰাজনৈতিক ভাৱে শুদ্ধ কৰি ক'লে তেওঁলোকৰ অনুভূতিত আঘাত নহনাকৈ শ্ৰোতাৰ আগত ইঙ্গিত কথা স্পষ্ট ৰূপত প্ৰকাশ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। উদাহৰণস্বৰূপে—

"শাৰীৰিকভাৱে বিকলাংগ ব্যক্তিসকলৰ মাজতো প্ৰতিভা আছে। তেওঁলোক বিকলাংগ নহয়, তেওঁলোক বিশেষভাৱে সক্ষম।" (ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত সংগৃহীত)

উক্ত উদাহৰণত শাৰীৰিকভাৱে বিকলাংগ ব্যক্তসকলক বিকলাংগ নুবুলি, বিকলাংগ শব্দক ৰাজনৈতিকভাৱে শুদ্ধ কৰি বিশেষভাৱে সক্ষম ৰূপলৈ উত্তৰিত কৰা হৈছে।

উপসংহাৰ ঃ

"ভাষা আৰু ৰাজনীতি ঃ এক প্ৰয়োগ ভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন" শীৰ্ষক গৱেষণা পত্ৰৰ অধ্যয়নৰ শেষত নিম্নলিখিত সিদ্ধান্ত কিছুমানত উপনীত হ'ব পাৰি—

সৰ্বনাম ঃ

যিবোৰ শব্দই বচন, লিংগ, পুৰুষ আৰু মৰ্যদা অনুসৰি বিভিন্ন ৰূপ গ্ৰহণ কৰে সেইবোৰ সৰ্বনাম শব্দ। সাধাৰণ অৰ্থত বিশেষ্য পদৰ সলনি যিবোৰ পদ ব্যৱহাৰ কৰা হয় তাকে সৰ্বনাম বোলে। ৰাজনৈতিক ভাষাত সৰ্বনাম পদ প্ৰসংগ অনুসৰি বেলেগ বেলেগ ৰূপত ব্যৱহাৰ হয়। ৰাজনৈতিক ভাষাত ব্যৱহৃত সৰ্বনামসমূহ নিম্নলিখিত ধৰণৰ—

ক) মই ঃ

"সেইবাবে মই সদায় গুৰুত্ব দিওঁ যে স্বাস্থ্য আৰু শিক্ষা বিভাগ দুটা যদি আমি সুন্দৰ আৰু সাৱলীল কৰি গঢ়ি তুলিব পাৰোঁ তেন্তে সমাজৰ অসূয়া শক্তিবিলাক নিজে নিজে নাইকীয়া হৈ যাব।" (ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত সংগৃহীত)

উক্ত উদাহৰণত 'মই' সৰ্বনামৰ প্ৰয়োগৰ দ্বাৰা বক্তাৰ নিজস্ব ভাব প্ৰকাশৰ মহত্ব প্ৰতিষ্ঠা হৈছে যিয়ে বক্তাৰ ব্যক্তিত্ব উমান দাঙি ধৰাৰ লগতে শ্ৰোতাৰ হৃদয়ত শ্ৰদ্ধাৰ প্ৰকাশ ঘটাইছে।

খ) আমি ঃ

"আমি অসমত উন্নতিৰ গঙ্গা বোৱাই আনিম।" (ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত সংগৃহীত)

উক্ত উদাহৰণত 'আমি' সৰ্বনামৰ প্ৰয়োগৰ দ্বাৰা বক্তাই সকলোৰে মাজৰ এজন হিচাপে নিজকে প্ৰতিষ্ঠা কৰি সকলোৰে পৰা আপোনত্ব আৰ্জিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছে।

গ) তৃতীয় পক্ষক সম্বোধন ঃ

"আজিৰ এই মঞ্চৰ পৰা সম্পূৰ্ণ বিশ্বাসেৰে ক'ব খোজো যে, যিসকলে আমাৰ ধ্বংস হোৱাৰ সপোন দেখিছে আপোনালোকে শুনি লওঁক আমি আকৌ এবাৰ অসমত চৰকাৰ গঠন কৰিম।" (ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত সংগৃহীত)

উক্ত উদাহৰণত 'আপোনালোক' শব্দৰ দ্বাৰা তৃতীয় পক্ষ (বিৰোধী শক্তি)ক সম্বোধন কৰি নিজৰ লগত যে গণশক্তিৰ অৱস্থান আছে সেইকথা সোঁৱৰাই নিজকে ৰাইজৰ নেতা ৰূপে ঘোষণা কৰাৰ প্ৰৱণতা ফুটি উঠিছে।

শ্লোগান ঃ

বিভিন্ন ৰাজনৈতিক দল আৰু অন্যান্য সংগঠন তথা বিভিন্ন প্ৰতিষ্ঠানৰ প্ৰকাশযোগ্য বক্তব্যক যেতিয়া চমু বাক্যাংশৰ দ্বাৰা আৰু জনসাধাৰণৰ মনত সাঁচ কাটিব পৰাকৈ সাজি উলিওৱা হয়,তাকে শ্লোগান বোলে। যেনে—

ক) আদেশসূচক শ্লোগান ঃ

"... ... ... চিনত ভোট দিয়ক।" (ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত সংগৃহীত)

উক্ত উদাহৰণত ভোট দিয়ক বুলি কোৱা কথাষাৰ আদেশমূলক।

খ) অঞ্চলক সামৰি দিয়া শ্লোগান ঃ

"মৰে অসম জীয়ে কোনে।" (সংগৃহীত)

উক্ত উদাহৰণত অসম অঞ্চলক সামৰি শ্লোগানটো ৰচিত হৈছে। গতিকে ই অঞ্চলক সামৰি দিয়া শ্লোগান।

গ) উচ্চহীন তুলনাযোগ্য শ্লোগান ঃ

"Britain deserve better" (সংগৃহীত)

ইয়াত ব্ৰিটেইনে পূৰ্বতকৈ উত্তম সুবিধা লাভৰ কথা কোৱা হৈছে কিন্তু এই সুবিধাৰ বস্তুনিষ্ঠ উৎস ইয়াত অনুপস্থিতি। গতিকে ই উচ্চহীন তুলনাযোগ্য শ্লোগান।

ঘ) নৱবৃত্তান্ত মূলক শ্লোগান ঃ

"We need change" (সংগৃহীত)

বৰাক অ'বামাৰ ৰাষ্ট্ৰপতি নিৰ্বাচনৰ মূল শ্লোগান We need changeএ পৰম্পৰাবাদী ৰাজনৈতিক দৰ্শনৰ পৰিবৃত্তত নতুনত্বৰ সূচনা কৰিছে। গতিকে ই নৱবৃত্তান্ত মূলক শ্লোগান।

কণ্ঠস্বৰ ঃ

"শব্দ নিৰ্জীৱ। মানুহৰ কণ্ঠত ই প্ৰাণ পাই উঠে। অৰ্থ শব্দৰ আত্মাস্বৰূপ। মানৱীয় স্পৰ্শই একেটা শব্দৰ তাৰতম্য ঘটাব পাৰে। কণ্ঠস্বৰে এফালেদি বক্তব্য বিষয়ক যেনেকৈ প্ৰাণময় কৰি তোলে, অন্যফালেদি তেনেকৈ ই প্ৰত্যেক ব্যক্তিকে নিজস্ব বিশেষ পৰিচিতি প্ৰদান কৰে।"[১] যেনে—

"মোৰ গাঁৱৰ ল'ৰা-ছোৱালী ডাক্তৰ হ'ব, ইঞ্জিনিয়াৰ হ'ব, মোৰ গাঁৱৰ পৰা দৰিদ্ৰতা দূৰ হ'ব।" (ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত সংগৃহীত)

উক্ত উদাহৰণত 'মোৰ' শব্দত মধ্যম কণ্ঠস্বৰ আৰু 'ডাক্তৰ হ'ব', 'ইঞ্জিনিয়াৰ হ'ব', 'মোৰ গাঁৱৰ পৰা দৰিদ্ৰতা দূৰ হ'ব' ত উক্ত কণ্ঠস্বৰ প্ৰয়োগ কৰি ৰাজনৈতিক বক্তা এগৰাকীয়ে তেনে সাধাৰণ বক্তব্যক অধিক প্ৰাণময় আৰু প্ৰভাৱশালী ৰূপত উপস্থাপন কৰিবলৈ যত্ন কৰে।

বৈপৰীত্যমূলক উক্তি ঃ

যেতিয়া কোনো উক্তিয়ে মুখ্যাৰ্থ আৰু লক্ষ্যাৰ্থ প্ৰকাশ নকৰি সম্পূৰ্ণ বিপৰীত অৰ্থ প্ৰকাশ কৰে। তেনে উক্তিক বৈপৰীত্যমূলক উক্তি বোলে। যেনে—

"I stand before you but not as a prophet ." (ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত সংগৃহীত)

ইয়াত কোনোবাই কাৰোবাৰ সমস্যা বেলিকা তেওঁৰ সন্মুখত সদায় উপস্থিত থকাৰ কথা কৈছে। যিয়ে দ্বিতীয় পক্ষক আগন্তুক সমস্যাক লৈ কোনো চিন্তা নকৰাৰ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিছে। কিন্তু যেতিয়াই প্ৰথম পক্ষই কৈছে 'মই আছোঁ হয় কিন্তু দেৱদূত হিচাপে নহয়।' লগে লগে উক্তিয়ে বিপৰীত অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিছে।

পূৰ্বানুমান ঃ

যেতিয়া কোনো এটা কথা বা সত্য সম্পৰ্কে পূৰ্ব ধাৰণা এটা কৰি তাক প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ যত্ন কৰা হয় তেতিয়া তাক পূৰ্বানুমান বোলে। ৰাজনৈতিক ভাষাত সাধাৰণতে দুই প্ৰকাৰৰ পূৰ্বানুমানৰ ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। যথা—

অবিতৰ্কিত পূৰ্বানুমান ঃ

"এই পাঁচ বছৰত বহুত কাম হ'ব।" (ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত সংগৃহীত)

উল্লিখিত উদাহৰণত পাঁচ বছৰত হ'বলগীয়া কামৰ পূৰ্বানুমান কৰা হৈছে। ই পূৰ্বানুমান হ'লেও ইয়াক সকলোৰে মানি ল'ব বিচাৰে কাৰণ ই সাধাৰণ গ্ৰহণযোগ্য সেয়ে ই অবিতৰ্কিত পূৰ্বানুমান।

বিতৰ্কিত পূৰ্বানুমান ঃ

"আমাৰ পাৰ্টিয়ে দল গঠন কৰিলে অসমলৈ উন্নয়নৰ গঙ্গা নামি আহিব।" (ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত সংগৃহীত)

উল্লিখিত উদাহৰণৰ জৰিয়তে যি উন্নয়নৰ গঙ্গাৰ তাৎক্ষণিক আগমনৰ বিশ্বাস দিয়া হৈছে, যি অলৌকিক। ইয়াক লৈ বহুতৰে মতবিতৰ্ক থাকিব পাৰে। গতিকে ই বিতৰ্কিত পূৰ্বানুমান।

উচ্চাৰণধৰ্মী টাই ভাষাৰ ধ্বনি-ব্যঞ্জনা অনুভূত হয়। মূলতে ভাৰতীয় লিপিৰ পৰা ওলোৱা ছটামান লিপি টাই ভাষাত ব্যৱহৃত হয়। আখৰ বিলাকৰ মূল জঁকাটোত সম্পূৰ্ণ সামঞ্জস্য আছে , আহোমসকলৰ উচ্চাৰণত পোৱা ৰ, ত, ধ, গ, ঘ, ভ অসমত প্ৰচলিত অন্য টাই জনগোষ্ঠীৰ ভাষাৰ উচ্চাৰণত পোৱা নাযায়। 'ৰ' ধ্বনি 'হ' হৈছে আৰু 'দ' ধ্বনি 'ন' হৈছে । উদাহৰণস্বৰূপে—[১] আহোমৰ 'ৰ' > 'হ' ৰ্‍যেন'ঘৰ'> হ্যেন, 'ঘৰ'ৰাউ 'আমি'> হাউ, 'আমি'

আহোম পুৰোহিতসকলে লিখনিত ব্যঞ্জন যুক্তাক্ষৰৰ প্ৰয়োগ এৰাই চলে। উদাহৰণস্বৰূপে—[২] 'পামেপ্লুং' নামটো লিখোতে তেওঁলোকে 'প্+ল্=প্ল' এই যুক্তাক্ষৰ এৰাই 'পামেওপুং' লিখিব। কিন্তু তেওঁলোকে নিজৰ ল'ৰা-ছোৱালীক 'পামেওপুং' শব্দটো 'পামে প্লু' বুলিয়েই উচ্চাৰণ কৰিবলৈ শিকায়। তেওঁলোককো নিজৰ পিতৃ-মাতৃ আৰু শিক্ষসকলে তেনেকৈয়ে উচ্চাৰণ কৰিবলৈ শিকাইছিল । ব্যঞ্জনবৰ্ণ নিলিখাকৈয়েই ব্যঞ্জন ধ্বনি উচ্চাৰণ কৰাৰ এই আচহুৱা নিয়মটো আহোম পুৰোহিতসকলৰ মাজত আজিও প্ৰচলিত।

টাই আৰু অসমীয়া ভাষাত ৰচিত বুৰঞ্জীসমূহ টাই আহোমসকলৰ অসমীয়া সাহিত্যলৈ মহৎ দান। বুৰঞ্জীসমূহ ভাৰতীয় ভাষাবোৰৰ ভিতৰতে একক আৰু অতুলনীয়। অসমৰ বুৰঞ্জীসমূহৰ বিষয়ে মন্তব্য কৰি সূৰ্যকুমাৰ

ভূঞাই লিখিছে—"বুৰঞ্জীৰ কথা শুকান হাড়-চাল নহয়; তাত ভাবৰ সমাৱেশ আৰু আবেগৰ সৌৰভ লক্ষ্য কৰিব পাৰি। সেই দেখি এই বুৰঞ্জীসমূহক বুৰঞ্জীৰ শাৰীৰ পৰা আনি বিশুদ্ধ সাহিত্য অংগীভূত কৰা হৈছে। বুৰঞ্জী আৰু সাহিত্যৰ এনে অপূৰ্ব সংগম বৃটিছ পূৰ্ব যুগৰ কোনো ভাৰতীয় ভাষাতে দেখিবলৈ পোৱা নাযায় বুলি ক'লেও সত্যৰ অপলাপ নহয়।" বুৰঞ্জী বাহিৰেও টাই ভাষাত অনেক বৌদ্ধ গ্ৰন্থ আৰু অসমীয়া ভাষাত অনেক ব্যৱহাৰিক জ্ঞানৰ পুথি ৰচিত হৈছিল। এনে গ্ৰন্থৰ ভিতৰত ৰাজনীতি, জ্যোতিষ, নীতিশিক্ষা, চিকিৎসা, পূজাবিধি, গৃহনিৰ্মাণ পদ্ধতি ইত্যাদিৰ কথা উল্লেখ কৰিব পাৰি।

গৃহ নিৰ্মাণ ঃ

আহোমসকলে ঘৰ-দুৱাৰ নিৰ্মাণ কৰোঁতে সম্ভ্ৰান্ত মানুহৰ কেইবাটাও ঘৰ লগা লগিকৈ আছিল। বৰঘৰ, মাৰলঘৰ, চ'ৰাঘৰ, আখলঘৰ আৰু গোঁহালি ঘৰ আদি।

প্ৰাপ্ত সিদ্ধান্ত ঃ

ক) প্ৰয়োগ ভাষাবিজ্ঞান আধুনিক ভাষা বিজ্ঞানৰ এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ শাখা।

খ) ভাষা আৰু ৰাজনীতি পৰস্পৰ সম্পৰ্কজড়িত একোটা স্বতন্ত্ৰ শাখা।

গ) ৰাজনৈতিক চিন্তা-চেতনা আৰু দৰ্শনৰ আধাৰত একোটা ভাষাৰ ৰাজনৈতিক ৰূপৰ বিকাশ হয়।

ঘ) ৰাজনৈতিক ভাষাত ব্যৱহৃত বিশেষ বাক্য,ৰূপক, মেট'নিমি, শ্লোগান,কণ্ঠস্বৰ, বাক্ কৌশল, পূৰ্বানুমান, বুশ্ববাদ আদিয়ে ভাষা এটাৰ ৰাজনৈতিক বৰ্তনযোগ্যতাত যথেষ্ট সহায় কৰে।

ঙ) বিশেষবাক্য, ৰূপক, মেট'নিমি, শ্লোগান, কণ্ঠস্বৰ, বাক্ কৌশল, পূৰ্বানুমান, বুশ্ববাদ আদিৰ যুক্তিনিষ্ঠ আৰু কৌশলপূৰ্ণ প্ৰয়োগৰ ফলত একোটা ৰাজনৈতিক ভাষাই সুকীয়া মাত্ৰা লাভ কৰিব।

প্ৰসংগ সূত্ৰ ঃ

১) বেজবৰা, নীৰাজনা মহন্ত ঃ ব্যক্তিত্ব, সুকুমাৰ কৌশল আৰু যোগাযোগ; পৃ.নং-৫৮

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

১) Almutaere, Mashael; Koses,Nouf al; Zitouni, Mimouna - Uses and Functions of Barack Obama's Hedging Language in selected speeches, Eurasian Journal of Applied Linguistics, http:.//DX.doi.org/10.32601/ejal.911520

২) Davies, Alan - An Introduction to Applied Linguistics, First Edition 1999, Edinburgh University Press, ISBN- 978 0 7486 3355 5

৩) University Mohamed Kheider of Biskra - The scope of the Applied Linguistics, Faculty of Letters and Languages, Department of foreign Languages, Field of English M-1

৪) বেজবৰা, নীৰাজনা মহন্ত ঃ ব্যক্তিত্ব, সুকুমাৰ কৌশল আৰু যোগাযোগ; প্ৰথম সংস্কৰণ; জুন ২০২১, অসম বুক ট্ৰাষ্ট, পাণবজাৰ, গুৱাহাটী-৭৮১০০১

অসমৰ টাই আহোমসকলৰ সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক জীৱনৰ এটি অধ্যয়ন

অনিতা ফুকন

স্নাতকোত্তৰ, অসমীয়া বিভাগ

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়

সাৰাংশ ঃ

১২২৮ খৃষ্টাব্দত টাই জাতিৰ এটা গোট পাটকাই পৰ্বত পাৰ হৈ উত্তৰ ব্ৰহ্মৰ পৰা আহি অসমত প্ৰৱেশ কৰে । যি ঠাইত তেওঁলোকে আহি থিয় দিছিল সেই আহল-বহল ঠাইখনৰ নাম দিলে টি-পাম (টি - ঠাই, পাম - চাপৰি) ।এই টিপামতে তেওঁলোকে প্ৰথম আহোমৰ ৰাজধানীৰ পাতনি মেলিলে । তিনিবছৰ কাল টিপামত থকাৰ পাছত ৰাজধানীৰ বাবে আৰু অধিক সুগম ঠাই বিচাৰি কিছু বছৰ কাল অনাই বনাই ঘূৰি ফুৰি পৰৱৰ্তী সময়ত চৰাইদেউত আহোমৰ স্থায়ী ৰাজধানী পাতে। চাওলুং চ্যুকাফা অসমলৈ অহাৰ আগতে অসমত বহুতো জাতি-জনগোষ্ঠীয়ে স্থায়ীভাৱে সৰু সৰু ৰাজ্য স্থাপন কৰি বসবাস কৰিছিল যদিও তেওঁলোকে ভাষা-সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ দিশত চহকী নাছিল । তেওঁলোকৰ জাতিটোৰ সম্পৰ্কত লিখিত বুৰঞ্জীও নাছিল। আহোমসকল অসমলৈ অহাৰ পাছতহে বুৰঞ্জী লিখাৰ প্ৰথা আৰম্ভ হয়। আহোমসকলে বিভিন্ন জাতি-উপজাতিক একগোট কৰি “সাতৰাজ মাৰি একৰাজ” কৰাৰ সংকল্পেৰে পোন প্ৰথমে বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতি গঠনৰ প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ কৰে। পৰৱৰ্তী কালত টাই ভাষা সংস্কৃতিৰ বিকাশতো তেওঁলোকে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। টাই আহোম সকলৰ সামাজিক, সাংস্কৃতিক জীৱনৰ দিশসমূহ এই গৱেষণাৰ পত্ৰখনত আলোচনা কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে ।

বীজ শব্দ ঃ টাই আহোম, জনগোষ্ঠী, সংস্কৃতি, উৎসৱ, ভাষা, ধৰ্ম ।

০.১ বিষয়ৰ পৰিচয় ঃ

এছিয়া মহাদেশৰ বিস্তীৰ্ণ অঞ্চলত বিয়পি থকা মংগোলীয় জনগোষ্ঠীসমূহৰ ভিতৰত অন্যতম বৃহৎ জনগোষ্ঠী হৈছে টাই জনগোষ্ঠী । অসমলৈ প্ৰব্ৰজন কৰা টাইসকলৰ ভিতৰত আহোম সকলেই আটাইতকৈ পুৰণি বুলি জনা যায়। Îî ÃÊÜ ±ËÃ ১২২৮ খ্ৰীষ্টাব্দত পাটকাই গিৰি পথেদি অসম নামৰ ভূ-খণ্ড প্ৰৱেশ কৰি স্থায়ী ভাৱে বসবাস কৰিবলৈ লৈছিল। অসমলৈ আঁহোতে তেওঁলোকে নিজা ধৰ্ম আৰু ভাষা সংস্কৃতিলৈ আহিছিল। টাই আহোম সকলৰ নিজা লিপি আৰু নিজা ভাষা আছে। এই ভাষাতেই পৰম্পৰাগত ভাৱে বুৰঞ্জী লিখাৰ ৰীতি চলি আহিছিল। বৰ্তমান অসমৰ বৃহৎ অসমীয়া জাতিৰ অন্তৰ্গত টাই আহোম জনগোষ্ঠীৰ সামাজিক-সাংস্কৃতিক দিশত স্বকীয় উপাদান আছে আৰু সেই উপাদান সমূহে জনগোষ্ঠীটোক “টাই আহোম” নামেৰে এক সুকীয়া পৰিচয় প্ৰদান কৰিছে। টাই আহোম জনগোষ্ঠীৰ সামাজিক-সাংস্কৃতিক উপাদানসমূহৰ সম্পৰ্কে গৱেষণা পত্ৰখনিত অধ্যয়ন কৰা হ'ব ।

০.২ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব ঃ

টাই আহোমসকলে উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ অসম আৰু অৰুণাচলকে ধৰি এক বিস্তৃত ভূ-খণ্ড বসবাস কৰে। টাই জনগোষ্ঠিসকলৰ ভিতৰত আহোমসকলেই আটাইতকৈ পুৰণি জনগোষ্ঠী। অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়াত টাই আহোম জনগোষ্ঠী সংস্কৃতি সম্পৰ্কে বিভিন্ন দিশ আলোচনা কৰাই হৈছে এই গৱেষণা পত্ৰৰ মূল উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব।

০.৩ অধ্যয়ন পদ্ধতি ঃ

টাই আহোম জনগোষ্ঠীৰ সমাজ-সংস্কৃতিৰ এক আলোচনা এই বিষয়টিৰ অধ্যয়নৰ বাবে মূল পদ্ধতি হিচাপে বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

ভাষা ঃ

টাই ভাষা টাই জনগোষ্ঠীৰ নিজস্ব ভাষা আৰু ই অতি প্ৰাচীন ভাষা। অৱশ্যে সময়ৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে এই ভাষাটো ভালেমান পৰিৱৰ্তন সূচিত হৈছে।

কাপোৰৰ যথেষ্ট আদৰ আছিল। ভাল মানুহৰ তিৰোতাই সাধাৰণতে ৰিহা-মেখেলাহে পিন্ধিছিল। শাৰী নিপিন্ধিছিল। সেয়ে আহোম ৰজালৈ কোচ ৰজাই চিঠিৰ লগত পঠোৱা শাৰী পাঁচখন দেখি আহোম ৰজাই মন্তব্য কৰিছিল—“শাৰী ৫ খন যি আনিছ, আমাৰ দেশত যি খৰ্চ্চাই আছে তাঁহাতেহে এই শাৰী পিন্ধে ।”

অলংকাৰ ঃ

টাই আহোমসকলে ধাতুৰ ব্যৱহাৰ জানিছিল। ইউনান আৰু ব্ৰহ্মদেশত বাস কৰাৰ সময়ৰ পৰাই তেওঁলোকে সোণৰ ব্যৱহাৰ জানিছিল। আহোমসকলে সোণ, ৰূপ আৰু তাম এই তিনিবিধ ধাতুৰ অলংকাৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। পুৰুষে হাতত আঙুঠি, ডিঙিত শিলিখামণি, মতামণি, কাণত কৰিয়া আৰু লোকাপাৰ, বাহুত বাজু পিন্ধিছিল। তিৰোতাই সকলো অংগৰে অলংকাৰ পিন্ধিছিল। এনে লাগে আহোম যুগৰ এগৰাকী সম্ভ্ৰান্ত তিৰোতাৰ গাত কুৰি-ডেৰকুৰি সোণ ওলমি আছিল। অলংকাৰো উকা, বাখৰুৱা, বাখৰ পতা, মিনা কৰা, হীৰা পতোৱা আদি ভাগত ভাগ কৰিব পাৰি। তিৰোতাই মূৰৰ সেওঁতাৰে পৰা আৰম্ভ কৰি কপাল, কাণ, ডিঙি, হাতৰ ঠাৰি, আঙুলি, বাহু, কঁকাল, ভৰি আদিত এপদ-দুপদ বা কেতিয়াবা কেবাপদো অলংকাৰ পিন্ধিছিল। শিৰত শিৰপতা; কপালত কপালখোপাত সোণ-ৰূপৰ ফুল, ডিঙিত জোনবিৰি, ঢোলবিৰি; শিলিখাবিৰি; পাৰ চকুৱা বিৰি; লতা-বাখৰুৱা বিৰি; মাদলি; মগৰমুৰী বিৰি; গেজেৰা, বেনা, দুগদুগী, সাতসৰী, ধোপমণি, চিপাত, গলপতা শিলিখামণি, ফুটমণি, চন্দ্ৰহাৰ, সোণেপোৱালে বনকিয়া কৰা মণি; পুৰুষে ডিঙিত লতামণি, কাণত লোকাপাৰ কঁৰিয়া; তিৰোতাই কেৰু, থুৰীয়া-নেজেপতা, বাখৰুৱা, বৰৈলগা, উকা, জাংফাই, নেজেপতা জাংফাই আৰু বাখৰুৱা জাংফাই, লংকেৰু, কাণফুল, নাকত নাকফুলি, হাতৰ বাহুত বাজু, হাতৰ ঠাৰিত মুঠি খাৰু, গাম খাৰু, সঁচৰুৱা খাৰু, পটীয়া খাৰু, মগৰমুৰী খাৰু, গোটা খাৰু, কংকন ডলীয়া খাৰু-উকা, বাখৰুৱা, মিনাকৰা, আঙুঠি-চিৰিপতা, শেনে পতা, জেঠী-নেজীয়া, পাৰ চকুৱা, মক্স ৰানেজীয়া, পদুমকলি, হীৰাপতা, বাখৰুৱা, উকা । এইবোৰ ধাতুৰ অলংকাৰৰ বাহিৰেও একালত জীৱ-জন্তুৰ দাত-নখ আদিৰে অলংকাৰ তৈয়াৰ কৰা হৈছিল। হাতী দাঁতৰ খাৰু, আঙুঠি, কেৰু, মণি আদি বিশেষ জনপ্ৰিয় আছিল ।

সাধাৰণ মানুহৰো বৰঘৰ আৰু মাৰলঘৰ এই দুটা ঘৰ আছিল। বৰঘৰৰ ভিতৰত বেৰৰ একাষেদি দীঘলী বাট আৰু ইটো কাষত কোঠালিয়ে পতি সুকীয়া সুকীয়া পৰিয়াল বাস কৰিছিল। ঘৰৰ ভিতৰত সকলো সা-সঁজুলি ঠায়ে ঠায়ে থোৱা হৈছিল। আখল শালত পানীচাং বা পাভটি চাং। তাত চৰু, কলহ, টেকেলি আদি তুলি থৈছিল। সাধাৰণতে কাঁহী-বাটি, টৌ-কেৰাহী, মটং-মঠীয়া, চৰিয়া-লোটা, কলহ, বটা, শৰাই, টেমী আদি পাত্ৰ, ঢৰা, পীৰা, থগুা আদি সাধাৰণ আসন, চামৰ পীৰা, তামূলী পীৰা, কামলি-থগুা, মেৰচৰা, কঁঠ আদি মানৰ আসন ব্যৱহাৰ কৰিছিল। বৰঘৰৰ ওপৰতো বাঁহৰ চাং আছিল । তাত জপা, পেটাৰি, পেড়া তুলি থৈছিল । তদুপৰি কোনো কোনো মানুহৰ ঘৰত চোৰপেড়াও আছিল। বেৰত দাৰ ফাঁক, তেলৰ টাঁৰী থ'বলৈ হাকুটি আৰি লৈছিল। মাটিৰে সজা অনেক বস্তুৰ ব্যৱহাৰ হৈছিল। ভাত ৰন্ধা মাটিৰ চৰুৰ ব্যৱহাৰ অধিক আছিল। আহোম মানুহ আদ ধাতুৰ মটং ব্যৱহাৰত অভ্যস্ত আছিল। মাটিৰে চৰু, টেকেলি, কলহ, চিলিম, খেলা বা সানেকী, চাকি আদি সাজিছিল। তাঁতশাল, ঢেঁকীশাল, আখৰশাল প্ৰত্যেক ঘৰ মানুহৰ অপৰিহাৰ্য বস্তু ।

লোকধৰ্ম ঃ

টাই আহোমসকলে অসমলৈ আহি থলুৱা জন-গোষ্ঠীৰ লগত মিলিজুলি থাকিবলগীয়া হোৱাত তেওঁলোকে হিন্দুধৰ্মৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হয়। অসমত বসবাস কৰাৰ কেইবাশ বছৰ পাছতহে তেওঁলোকে হিন্দুধৰ্ম গ্ৰহণ কৰে। বিশেষকৈ স্বৰ্গদেউ ৰুদ্ৰসিংহৰ দিনৰ পৰা হিন্দুধৰ্মই ৰাজধৰ্ম হিচাপে স্বীকৃতি লাভ কৰে। ৰুদ্ৰসিংহৰ পিতৃ গদাধৰ সিংহই কিন্তু পৰম্পৰাগত ধৰ্মীয় বিশ্বাস আৰু মৌলিক ৰীতিক মানি চলিছিল। আহোমসকলে অতীজৰে পৰা কুল দেৱতা হিচাপে চোম দেৱতাক পূজা কৰিছিল। আহোমসকলে চোমদেওৰ উপৰিও লাং-কুৰি বা বুঢ়াগোহাঁই, লেংডওন বা ইন্দ্ৰ, খাও খাম বা লৰী আদি দেৱতাক পূজা দিয়াৰ উপৰিও অনেক দেও-ভূত বিশ্বাস কৰিছিল আৰু দেওধাই পুৰোহিতৰ হতুৱাই বলি-বাহন দি পূজা কৰিছিল। আহোমসকল সম্পূৰ্ণ হিন্দু আদৰ্শলৈ গ'লেও মোহন-দেওধাই-বাইলুং পুৰোহিতৰ মাজত এতিয়াও পুৰণি ৰীতিৰ পূজা-পাতল চলি আছে। আহোম যুগৰ ধৰ্ম বা আহোম ৰজাঘৰৰ ধৰ্মৰ নীতি উদাৰপন্থী। আহোম ৰজাই শক্তি, শৈৱ,

বৈষ্ণৱ সকলো সম্প্ৰদায়কে সমান চকুৰে চাইছিল। শিৱ, বিষ্ণু আৰু দেৱীৰ লগতে শ্ৰীসূৰ্য আৰু শ্ৰীগনেশক পূজা কৰিছিল ।

উৎসৱ-পাৰ্বণ ঃ

টাই আহোমসকলে উপৰি পুৰুষ সকলক শ্ৰদ্ধা-ভক্তি তথা তৰ্পণ কৰাৰ নীতি-নিয়ম আছিল। এই নীতি-নিয়ম হিচাপে কিছুমান পৰম্পৰাগত পূজা আজিও চলি আছে। যেনে— মে-ডাম-মে-ফি পূজা, তাও পূজা, লেংডন পূজা, থাওখাম পূজা, জাছিংফা পূজা, লাংকুৰী পূজা, চোমদেউ পূজা, ৰিংখন পূজা, ফ্ৰালং পূজা, থাওজিম পূজা আদি। ইয়াৰ ভিতৰত মে-ডাম-মে-ফি পূজা ভাগি প্ৰতি বছৰে একত্ৰিশ জানুৱাৰী তাৰিখে অসমৰ সকলোবোৰ আহোমসকলে অনুষ্ঠিত কৰা দেখা যায়।

মে-ডাম-মে-ফি হ'ল অসমৰ তাই আহোমসকলৰ পূৰ্বপুৰুষসকলক কৰা উপাসনা। অৰ্থাৎ মে-তৰ্পণ, ডাম-মৃতক, মে-তৰ্পণ-ফি-দেৱতা। মৃতক হৈ দেৱতা হোৱা পূৰ্ব পুৰুষ আশীস বিচাৰি মে-ডাম-মে-ফি পূজা কৰা হয়। টাই আহোমসকলৰ এক দৃঢ় বিশ্বাস যে মৃত্যুৰ পিছত তেওঁলোকৰ পূৰ্বপুৰুষসকলৰ আত্মাই স্বৰ্গত শান্তিৰে থাকিব পায় আৰু জীৱিত পু-নাতিসকলে মৃত পুলিন পুথাও (ককা দেউতা)সকলৰ উদ্দেশে আগবঢ়োৱা মাংগলিক পূজা মে-ডাম-মে-ফিৰ যোগেদি সন্তুষ্ট হৈ পু-নাতিসকলক আৰ্শীবাদ দিয়ে।

টাই আহোমৰ মহিলাসকলেও ধৰ্মীয় হিচাপে কিছুমান উৎসৱ পাতে। লখিমী সবাহ লখিমী দেৱীক সন্তুষ্ট কৰা হয়। লখিমী হৈছে অন্নৰ গৰাকী। লাংকুৰী বা শিৰই পোন প্ৰথমে কৃষি কাৰ্য আৰম্ভ কৰি এই পূজা পালন কৰিছিল বুলি কৃষিজীৱিসকলে বিশ্বাস কৰে।

টাই আহোমসকলৰ চকুৰ অসুখ হ'লে, ছোৱালীৰ তুলনী নহ'লে, সন্তানে সময়ত খোজ কাঢ়িব নোৱাৰিলে আৰু গৰ্ভৱতী মহিলাই গৰ্ভজাত সন্তানৰ ভালৰ বাবে অপেশ্বৰ বা অপেশ্বৰী সবাহ বা পূজা পতা হয়। এই পূজাত সাধাৰণতে পিঠাগুড়ি, কল-গাখীৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয় ।

টাই আহোমসকলে সাধাৰণতে মানুহৰ বসন্ত বা আই ওলালে গোপিনী সবাহ পাতে। নগৰাকী মহিলা গোপিনী গোট খাই এই সবাহ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। গাঁৰৰ

কোনো ধৰণৰ অপায়-অমঙ্গল নহ'বৰ বাবে গাঁৱৰ উন্নতিৰ বাবে এই সবাহ পতা হয় । এই সবাহত সকলো মহিলাই বগা সাজ পৰিধান কৰে।

টাই আহোমসকলে কৃষি কাৰ্যৰ বাবে পানীৰ নাটনি হয়, বহুদিন ধৰি বৰষুণ নিদিয়াৰ বাবে যদি শুকাই কৃষিৰ বাবে অসুবিধা হয় তেতিয়া বৰুণ দেৱতাক সন্তুষ্ট কৰি বৰষুণ দিয়াবৰ বাবে ভেকুলী বিয়াপতা হয়।

টাই আহোম মহিলাসকলৰ মাজত বহুতো ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান প্ৰচলিত হৈ আছে। বিভিন্ন জনগোষ্ঠীসমূহৰ সংস্পৰ্শলৈ আহি কিছুমান নীতি-নিয়ম নাইকীয়া হৈ আহিছে ।

সাজপাৰ ঃ

আহোমসকলৰ পুৰুষ-মহিলা সকলোৰে কিছুমান পৰম্পৰাগত কাপোৰ পৰিধান কৰিছিল। আহোমসকলে পূৰ্বতে ক'লা কাপোৰ পিন্ধিছিল। বুৰঞ্জীত আহোম মানুহৰ বৰ্ণনা দিওঁতে কৈছে, "মানুহবোৰ লণ্ডা-মুণ্ডা, গাতো ক'লীয়া কাপোৰ।" এওঁলোকৰ ডা-ডাঙৰীয়া আৰু বিষয়াসকলে মৰ্য্যদা অনুসৰি সাজ-পাৰ পৰিধান কৰিছিল। ঘাইকৈ মূৰত মৰা পাগ আৰু গাৰ চেলেং কাপোৰৰ মৰ্য্যদা অনুসৰি সাজ-পাৰ পৰিধান কৰিছিল। পাটমুগাৰ কাপোৰৰ ব্যৱহাৰ আছিল সৰ্বাধিক।

স্বৰ্গদেউ ৰুদ্ৰ সিংহই আকৌ বৈৰাগী কটকীৰ হতুৱাই ভাৰতৰ বিভিন্ন ঠাইৰ সাজ-পাৰ, পিন্ধন-উৰণৰ পদ্ধতি সংগ কৰাই সেইবোৰ ৰজা ঘৰতো ব্যৱহাৰ কৰিছিল আৰু প্ৰজাসকলকো তেনে সাজ-পাৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে উৎসাহিত কৰিছিল। আজিকালি কোনো ঠালৰ মানুহে মানদেশীয় আৰ্হিৰ সাজ-পাৰ পিন্ধিলেও একালত পুৰুষ-নাৰী উভয়ে 'পটলুং' (সোলোকা-ঢোলোকা পাইজামা) আৰু গাত দীঘল 'ফা-ছু' বা 'চ্যু' (চোলা) পিন্ধিছিল। মূৰত 'ফ-চৌ' (পাগুৰি) মাৰিছিল। পিছলৈ তিৰোতাই 'ফা-ছিন' বা 'ছি-ন' (মেখেলা) আৰু পুৰুষে 'ফা-ৰেম' (চুৰিয়া) বা 'ফা-নয়' (লুঙি) পিন্ধিছিল। তেওঁলোকৰ মাজত 'ফা-চিত' (গামোছা) 'ফা-ডাই', 'ৰি-খাম' বা 'লাং-ৰাট' (ৰিহা), 'কা-বিন-বাই-বাম' (টঙালি), 'ছা-বিট-লাই-ভাও খাম' (সোণৰ বুটা তোলা, মেখেলা) আদিৰ ব্যৱহাৰ আছিল।

সাধাৰণতে পাটৰ ৰিহা-মেখেলা, চেলেং, মুগাৰ চোলা-চুৰীয়া, এৰীয়া চেলেং, চাদৰ আদি প্ৰচুৰভাৱে ব্যৱহৃত হৈছিল। আহোম যুগত মেজাংকৰী আৰু চঁপাপতীয়া

অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমি

দেৱজিত শইকীয়া
সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ
জেংৰাইমুখ মহাবিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমিত কেতবোৰ বিক্ষিপ্ত বিষয় আৰু কাৰকে ক্ৰিয়া কৰিছিল। ইবিলাকক উদ্‌ঘাটন কৰাৰ আগে 'ৰোমাণ্টিক' বা 'ৰোমাণ্টিক সাহিত্য'ৰ স্বৰূপলৈ দৃষ্টিনিক্ষেপ কৰিলে বিষয়বস্তুক আঁত ধৰাত সহজ হ'ব। এলিজাবেথীয় যুগ (১৫৯০-১৬২৬)ৰ দ্বিতীয়াৰ্দ্ধৰ ইংৰাজী সাহিত্যৰ নৱজাগৰণৰ সময়ছোৱাকেই 'ৰোমাণ্টিক যুগ' বুলি কোৱা হয়, কিন্তু পৰৱৰ্তীসময়ত এইছোৱা সময়তকৈ অষ্টাদশ শতিকাৰ শেষৰ পৰা ঊনবিংশ শতিকাৰ প্ৰথমাৰ্দ্ধটোত ঘটা ৰোমাণ্টিক নৱ উত্থানৰ সময়ছোৱাহে 'ৰোমাণ্টিক যুগ' হিচাপে বেছি জনপ্ৰিয় হৈ উঠে। ৰোমাণ্টিক সমালোচক ক্ৰোচেৰ মতে, "ৰোমাণ্টিক আৰ্ট হ'ল স্বতঃস্ফূৰ্ত অনুভূতি প্ৰকাশ" অৰ্থাৎ কোনো এটা বিষয়বস্তু বা পৰিৱেশ বা অনুভূতি ব্যক্ত এজনে নিজে যেনেকৈ উপলব্ধি কৰে তেনেকৈ উপস্থাপন কৰা। এই বিষয়ৰ উদাহৰণ হিচাপে ক'ব পাৰোঁ যে অসমীয়া সাহিত্যৰ চৰ্যাপদকালীন সময়ৰ পৰা শংকৰোত্তৰ যুগৰ শেষলৈকে প্ৰায় সকলো শ্ৰেণীৰ সাহিত্যতে পৰিৱেশ চিত্ৰণ বিৰাজমান। মাধৱ কন্দলিৰ 'ৰামায়ণ' এই বিষয়ৰ জ্বলন্ত উদাহৰণ, কিন্তু এই সৰ্বাংশতে ব্যক্তি হৃদয়ৰ আকুলতাত এক সীমাবদ্ধতা দেখা যায়। অসমীয়া সাহিত্যলৈ এসময়ত এনে এটা ঢৌ আহিল যিটো ঢৌ পূৰ্বৰ সকলো ব্যক্তি মনৰ ভাবোচ্ছাসক ৰুদ্ধ কৰা গণ্ডী ফালি ওলাই আহিল। যাৰ ফলস্বৰূপে 'বনকুঁৱৰী'ৰ সৃষ্টি হ'ল। পুৰণি অসমীয়া কবিতাৰ ধৰ্ম-ভাবৰ আধ্যাত্মিকতা বা ঐশিকতা আৰু

খাদ্য ঃ

আহোম যুগত অসমৰ খাদ্য তালিকাত ভালেমান নতুন খাদ্য সম্ভাৰ সংযোজিত হৈছিল। ভাতেই প্ৰধান আহাৰ হ'লেও নানা ধৰণৰ জা-জলপানৰো প্ৰচলন আছিল। তেওঁলোকে ভাতৰ লগত বিশেষ দৰৱ সানি লাওপানী তৈয়াৰ কৰিছিল আৰু সকাম-নিকাম, উৎসৱ-পাৰ্বণ আৰু অতিথি সৎকাৰ আদি সকলো কামতে ইয়াক দৈনন্দিন ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

মেটেকা, মেচাকী, মেজেংগা, নেফাফু, চেংমৰা, শিলকচু, বাঘ-আঁচোৰা, নলটেঙা, উৰিয়াম, কুঁহি, ভেদাইলতা, মচন্দৰি, টিকনি বৰুৱা আদি বনৰীয়া গছ-বন, লতা-কতা আহাৰৰ লগত খাইছিল। শুকান খৰিছা আৰু পকা খৰিছাৰ বহুল ব্যৱহাৰ আছিল। ফল-মূল প্ৰচুৰ পৰিমাণে খাইছিল। আম, কঠাল, মধুৰি, ৰবাবটেঙা, বৰটেঙা, চকলা টেঙা, সুমথিৰা টেঙা, বনপিঠা, কোটকোৰা গুটি, লেতেকু, পনিয়ল, নানা তৰহৰ ফল খাইছিল। মিৰি আলু, গৰিয়া আলু, চীনা আলু, আদা আলু, কুৰৰী আলু, জপৰা আলু আদি ঘৰত খেতি কৰা আলুৰ বাহিৰেও কিছুমান বনৰীয়া আলু হাবিৰ পৰা খান্দি আনি খাইছিল। তেলত ভজা বস্তুতকৈ পোৰা, খৰিকাত দিয়া, টেঙা দিয়া, খাৰ তিতা আদিৰ অধিক আছিল। শুকুতা, তিতাকচি, ভেকুৰি, নেফাফু আদি তিতা খাইছিল। কেৰেলা, বেঙেনা, জলকীয়া, লাই-লফা আদি সাধাৰণ শাক-পাচলি আছিল। আজিকালি ফকৰা যোজনা ডাকৰ বচনত পোৰা জুতি বুধিৰ সৰহভাগ তালিকা এই যুগৰে।

গীত ঃ

অসমৰ সংগীতৰ পৰম্পৰা অতি প্ৰাচীন। স্বৰ্গদেউ ৰুদ্ৰসিংহ নিজেই এগৰাকী সংগীতানুৰাগী আছিল আৰু তেওঁৰ দিনতেই অসমৰ থলুৱা সংগীতৰ লগতে উত্তৰ ভাৰতীয় শাস্ত্ৰীয় সংগীতেও ৰাজকীয় স্বীকৃতি আৰু পৃষ্ঠপোষকতা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। প্ৰকৃততে তেওঁৰ দিনতেই অসমীয়া সংগীত বহুমুখী বিকাশ লাভ কৰে।

"ৰুদ্ৰসিংহৰ দিনতেই থলুৱা গীত-মাতৰ চৰ্চা অব্যাহত ৰাখিবলৈ গায়নৰ বৰুৱা বুলি এটা বিষয় সৃষ্টি কৰি তেওঁৰ অধীনত ঢুলীয়া, খুলীয়া, মৃদংগীয়া, নেগেৰীয়া, কালীয়া, খুটি-তালীয়া, নাচনিয়াৰ, বিয়াহ গোৱা, বীণোৱা, পদ-গোৱা আদি খেল পাতি দিছিল। ৰজা ভ্ৰমণ গ'লে ঢুলীয়া-খুলীয়াই আগে আগে ঢোল-খোল বজাই

যোৱাৰ ৰীতি আছিল। তদুপৰি ৰজা ৰুদ্ৰসিংহই গছৰ তলত বিহু মাতি আনি বঁটা প্ৰসাদ দি উৎসাহিত কৰিছিল। তেতিয়াৰ পৰা ৰাজ্যৰ বিভিন্ন ঠাইৰ হুচৰি আহি ৰজা ঘৰত হুচৰি গোৱাৰ নিয়ম প্ৰচলিত হয়।" এই যুগতেই বিভিন্ন বেলাড ধৰ্মী গীতি-সাহিত্যৰ সৃষ্টি হোৱা বুলি অনুমান কৰিব পাৰি। আহোম স্বৰ্গদেউসকলে সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ বিকাশতো আত্ম নিয়োগ কৰিছিল আৰু এই উদ্দেশ্য 'নাচনিয়াৰ' খেল পাতি দিছিল। আহোম ৰাজ পৃষ্ঠপোষকতাত ভালেমান অঙ্কীয়া নাট ৰচিত আৰু অভিনীত হৈছিল। তাৰ লগে লগে ওজাপালি, দেওধনি আৰু সত্ৰীয়া নৃত্যয়ো জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰিছিল।

বিবাহ পদ্ধতি ঃ

আহোমসকলৰ বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত চকলং বিবাহৰ ৰীতি অতি পুৰণি আৰু বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ। সম্ভ্ৰান্ত টাইসকলে সাধাৰণতে চকলং পদ্ধতিৰে বিয়া পাতে। আনকি ৰজায়ো চকলং পদ্ধতিৰে বিয়া পাতিছিল। আহোম বিবাহ পদ্ধতিত দৰা-কন্যাই একেলগে পুৰোহিত (চাও-মন)ৰ পৰা নৈতিক শিক্ষা গ্ৰহণ কৰাটো অতি পৱিত্ৰ ধৰ্ম হিচাপে বিবেচিত হৈ আহিছে। "দৰা-কন্যাই সমাজৰ মাননীয়সকলক সেৱা কৰি মান ধৰাটো একান্ত কৰ্তব্য। মিতিৰ আৰু মাননীয়জনক ভাত-পানী, জা-জলপান দিওঁতে বানকাঁহী আৰু তাৰ ওপৰত কাটি দি শৰাই ঢকাৰে ঢাকি দিয়াটো নিয়ম।" বিয়াত বুৰঞ্জী কোৱা প্ৰথাৰ প্ৰচলন আছে। আহোম ৰীতি অনুসাৰে বৰ-কন্যা উভয় পক্ষৰ সাত পুৰুষৰ বুৰঞ্জী আৰু বংশাৱলী কোৱা কৰিব লাগে।

উপসংহাৰ ঃ

অসমত বাস কৰা টাই জনগোষ্ঠীসমূহৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য জনগোষ্ঠীটোৱেই হৈছে টাই আহোমসকল। অসমীয়া জাতি আৰু সমাজ গঠনত টাই আহোমসকলৰ ভূমিকা অনস্বীকাৰ্য। একেৰাহে ছশ বছৰ কাল ৰাজত্ব কৰি অসমৰ অন্যান্য খিলঞ্জীয়া জাতি জনগোষ্ঠীসমূহৰ লগত ঐকান্তিক প্ৰচেষ্টাৰে এখন স্বাধীন ৰাজ্য সৃষ্টি কৰিছিল। অসমৰ বিভিন্ন ঠাইত দৌল, গড়, বাটপথ, পুখুৰী, সাকো, মৈদামৰ লগতে বিদেশীক প্ৰতিহত কৰি এখন সুন্দৰ সমাজ, সংস্কৃতি সৃষ্টি কৰি থৈ গৈছিল। আহোমসকলৰ বাহিৰে অন্য জাতিয়ে এইয়া কৰিব পৰা নাছিল। স্বৰ্গদেউ চ্যুকাফাই অসমৰ ভূ খণ্ডত প্ৰৱেশ কৰিয়েই ইয়াত বাস কৰা মৰাণ, বৰাহী, কছাৰী, চুতীয়া আদি লোকসকলৰ মাজত মিত্ৰতা স্থাপন কৰিছিল। জনগোষ্ঠীসমূহৰ ভাষা সংস্কৃতি বুজিবলৈ চেষ্টা কৰাৰ লগতে উচিত মান দিছিল। টাই আহোমসকলে সামাজিক সাংস্কৃতিক জীৱনলৈ অহা প্ৰত্যাহ্বানক গ্ৰহণ কৰি অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ সংগ্ৰামত ব্ৰতী হৈছিল। হেৰাই যাবলৈ ধৰা টাই আহোম জনগোষ্ঠীটোৰ সমাজ-সংস্কৃতিৰ এই অধ্যয়নে পুনৰ জীপাল কৰি তুলিবলৈ সমৰ্থ হ'ব বুলি আশা কৰিব পাৰি ।

প্ৰসংগসূচী ঃ

১. ভীমকান্ত বৰুৱা, অসমীয়া সাহিত্য সংস্কৃতিৰ কিছুকথা, পৃ. ৮২
২. বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ গোহাঁই, টাই আগোম জনগোষ্ঠী আৰু টাই পৰম্পৰা, পৃ. ৮৩
৩. প্ৰফুল্ল কুমাৰ নাথ, অসমৰ জনগোষ্ঠীয় ঐতিহ্য, পৃ. ১০৯
৪. লীলা গগৈ, অসমৰ সংস্কৃতি, পৃ. ৬৭
৫. প্ৰফুল্ল কুমাৰ নাথ, অসমৰ জনগোষ্ঠীয় ঐতিহ্য, পৃ. ১১৪

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

গগৈ, লীলা ঃ অসমৰ সংস্কৃতি, বনলতা, ডিব্ৰুগড়, ১০ ম সংস্কৰণ, ২০১৫

গোহাঁই, বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ঃ তাই আহোম জনগোষ্ঠী আৰু তাই পৰম্পৰা অপৰূপা পাব্লিচিং হাউচ, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০০৯

ডেকা, নমিতা ঃ সংস্কৃতি বিচিত্ৰা, বীণা লাইব্ৰেৰী, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ, ১৯৯০

দুৱৰা, ধৰ্মেশ্বৰ ঃ সমাজ সংস্কৃতিৰ লেছেৰি, লাৱণ্য প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ, জুন, ২০১৮

নাথ, প্ৰফুল্ল কুমাৰ ঃ অসমৰ জনগোষ্ঠীয় ঐতিহ্য সংস্কৃতিক বিনিময় আৰু সংহতি বিনোদ নাথ, গুৱাহাটী, ২০০৯

ফুকন, অনন্ত ঃ অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ উৎপত্তি আৰু সংস্কৃতি অসম সাহিত্য সভাৰ শতবৰ্ষীয় অধিৱেশন, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৭

নেওগ, হৰিপ্ৰসাদ গগৈ, লীলা ঃ অসমৰ সংস্কৃতি বনলতা, ডিব্ৰুগড় পঞ্চম প্ৰকাশ, ২০১৩

বৰুৱা, ভীমকান্ত ঃ টাই ভাষা আৰু সংস্কৃতি অশোক বুকষ্টল, পাণবজাৰ গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৩

- - ঃ অসমীয়া সাহিত্য সংস্কৃতিৰ কিছুকথা বনলতা, ডিব্ৰুগড়, প্ৰথম সংস্কৰণ, ২০০৫·

- - - ঃ আহোমসকলৰ পৰম্পৰাগত উৎসৱ অনুষ্ঠান শান্তি প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, প্ৰথম সংস্কৰণ, ১৯৯৯

শৰ্মা, নবীনচ ঃ লোক সংস্কৃতি চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ, **১৯৯৭**

চৌধুৰীৰ কাব্যচিন্তা আৰু শেষত 'জোনাকী' কাকতৰ জৰিয়তে প্ৰাণোচ্ছল হৈ উঠা অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমিত এক জাতীয়তবাদৰ সুৰেও ক্ৰিয়া কৰিছিল বুলিব পাৰি। ফুটো-নুফুটোকৈ আধুনিকতাৰ স্বৰ যেন বিভিন্ন ৰাজনৈতিক তৰংগইদি গৈ 'জোনাকী'ত পৰিণতি লভিছে। অ.ভা.উ.সা.সভাৰ সৌজন্যত 'জোনাকী'ৰ প্ৰকাশ, দেশত জোনাক বিলোৱাৰ সংকল্প যেন সেই সাধন পৰ্বই ক্ৰমাৎ দৃহিভূত কৰা চেতনা আৰু কল্পলোকৰ স্বাক্ষৰ। জাগ্ৰত স্বদেশানুৰাগ, ঐতিহ্যপ্ৰীতিৰ উদাৰ মানৱতাবাদী প্ৰমূল্যই সঞ্চাৰিত কৰা মানুহ আৰু প্ৰকৃতিপ্ৰেমৰঞ্জিত ভাবনাৰ জয়ধ্বজা। 'জোনাকী'য়ে পৰম্পৰাগত বান্ধোন তচনচ কৰি যি মুক্তকামী প্ৰবাহ বোৱাই আনিছিল সেই সম্পৰ্কে নগেন শইকীয়াই কৈছে, "The most effective channel for the western Literature to come in was the works of the writers of the of the romantic period of the English Literature. The College education made the students acquainted with the works of the English Romantic and pre-romantic poets as well as their Victorian progenies. Bezbaroah in his memories recollects how in his college days he, by his reading of palgrave's Golden Treasury, was inspired to go through the individual collections of the poets.[৩]

অসমৰ বুঢ়ালুইত তথা প্ৰাণোচ্ছল, পুঞ্জীভূত সৃষ্টিৰ বৰভঁৰাল সদৃশ পাৰিপাৰ্শ্বিকতা; ভাৰতীয় দৰ্শন; মানৱ মনৰ আকৃতিত মানৱৰ পূজা বন্দনা, ভালপোৱা; স্বদেশ-স্বজাতিৰ গুণ গৰিমা তথা জাতীয় সৌৰ্য-বিৰ্য আদিয়ে অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমি নিৰ্মাণত বিশেষভাৱে আন্দোলিত কৰিছিল। পাশ্চাত্যৰ ৰোমাণ্টিক আদৰ্শত প্ৰতিভাত হোৱা উদাৰনৈতিক মানৱতাবাদৰ আদৰ্শ, প্ৰকৃতিপ্ৰেম, প্ৰকৃতি আৰু মানুহৰ নিবিড় সম্পৰ্ক, ইন্দ্ৰিয়ানুভূতি, স্বদশানুৰাগৰ লগতে স্বদেশৰ ঐতিহ্যৰ প্ৰতি নৱ দৃষ্টিপাত আৰু সৰ্বোপৰি কল্পনাৰ মুক্ত বিচৰণত অসাধাৰণ গুৰুত্ব ৰোমাণ্টিক কবি, ৱৰ্ডছ্‌ৱৰ্থেই হওক, শ্বেলী বা কিটছেই হওক, চন্দ্ৰকুমাৰ, ৰঘুনাথ চৌধাৰী বা দেৱকান্ত বৰুৱাই হওক ৰোমাণ্টিক কবিৰ বাবে কল্পনাৰ জগতখন অসীম, অনন্ত আৰু আধ্যাত্মিকতাৰ নামান্তৰ। গতিকে, কবিৰ উদ্দীপ্ত কল্পনাৰ আলোকত প্ৰতিভাত হোৱা ধাৰণাসমূহহে মুখ্য। পৰম্পৰাগত দৰ্শন, ধৰ্ম, ঈশ্বৰবিশ্বাসৰ অনুশাসন আদিয়ে জীৱন আৰু বিশ্ব প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে

প্ৰকাশৰ সংযমশীলতাৰ ঠাইত লিৰিক কাব্যৰ ঐতিহ্য স্পৰ্শ আৰু প্ৰকাশভংগী স্বাধীনতা অসমীয়া কাব্য সাহিত্যলৈ 'জোনাকী যুগত' আহি পৰিল। অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমিত আমি সমকালীন সমাজ-বৌদ্ধিক পটভূমিটো অৰ্থাৎ সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, শৈক্ষিক, সাংস্কৃতিক আৰু মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধৰ দিশসমূহ আলোচনা কৰিব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰসমূহৰ পম খেদিলে আমি দেখোঁ যে ১৯০১ চনত গুৱাহাটীত কটন কলেজ প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ আগলৈকে অসমত উচ্চ শিক্ষানুস্থান নথকাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত অসমৰ শিক্ষানুৰাগী ছাত্ৰসকলে কলিকতাত উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিবলৈ গৈছিল আৰু তেওঁলোকে তাত পাশ্চাত্য কবিতা বা সাহিত্য পাঠ্যপুথি হিচাপে অধ্যয়ন কৰিছিল। য'ত শ্বেলী, কীডছ, ৱৰ্ডছ্‌ৱৰ্থ আদিৰ ৰোমাণ্টিক চেতনাৰ লগত পৰিচয় হোৱাৰ সমান্তৰালভাৱে বাংলা কাব্য দৰ্শনৰ দ্বাৰা যথেষ্ট প্ৰভাৱান্বিত হৈছিল আৰু তেনেকৈয়ে অসমীয়া ছাত্ৰগণ এই ৰোমাণ্টিক ভাবাদৰ্শনৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হৈ অসমীয়া ভাষাত ইয়াৰ চৰ্চা কৰিবলৈ ধৰিলে।

মূল আলোচনা ঃ

'জোনাকী যুগ' বুলি ক'লে আমি ১৮৮৯ চনত কলিকতাৰ পৰা চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশ পোৱা 'জোনাকী' আলোচনীক কেন্দ্ৰ কৰি গঢ় লৈ উঠা অসমীয়া সাহিত্যৰ সোণালী সময়ছোৱাকে বুজা যায়। আগতে উনুকিওৱা চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ 'বনকুঁৱৰী' কবিতাকে অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ প্ৰথম শিঁহৰণ বুলি কোৱা হয়। জোনাকী পাতত অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কাব্যৰ সুৰাগুৰি তোলা চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাই ঘোষণা কৰিছিল, "আমি যুঁজিবলৈ ওলাইছোঁ আন্ধাৰৰ বিপক্ষে। উদেশ্য দেশৰ উন্নতি, জোনাক।" তেওঁ লগতে লিখিছিল, "ৰাজনীতি আমাৰ ৰাজ্যৰ বাহিৰ। সাহিত্য, বিজ্ঞান, সমাজ ইত্যাদি আমাৰ আলোচনাৰ বিষয়। এইবিলাক মাধ্যমতে বুজিবলৈ আৰু প্ৰকাশ কৰিবলৈ যত্ন কৰিম।" এনেদৰে বেজবৰুৱাইয়ো জোনাকীতে লিখিলে পুৰণি পৃথিৱী নকৈ চাই লোৱাৰ কথা। হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীয়েও সৌন্দৰ্য কাঁচলি উদঙাই প্ৰকৃতিৰ ছোঁ ঘৰ পিটপিটাই চোৱাৰ প্ৰসংগ তুলিলে। অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ প্ৰানোচ্ছলতা প্ৰদান কৰে এই তিনিগৰাকী ব্যক্তিৰ এই তিনিটা আপ্তবাক্যৰ খেও

ধৰিয়েই আমি অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ সৰ্বংশকে স্পৰ্শ কৰিব পাৰোঁ আৰু অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পটভূমিৰ ইদিশ সিদিশলৈ চাব পাৰোঁ।

অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমিত আমি সমকালীন সমাজ-বৌদ্ধিক পটভূমিটো অৰ্থাৎ সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, শৈক্ষিক, সাংস্কৃতিক আৰু মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধৰ দিশসমূহ আলোচনা কৰিব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰসমূহৰ পম খেদিলে আমি দেখোঁ যে ১৯০১ চনত গুৱাহাটীত কটন কলেজ প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ আগলৈকে অসমত উচ্চ শিক্ষানুস্থান নথকাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত অসমৰ শিক্ষানুৰাগী ছাত্ৰসকলে কলিকতাত উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিবলৈ গৈছিল আৰু তেওঁলোকে তাত পাশ্চাত্য কবিতা বা সাহিত্য পাঠ্যপুথি হিচাপে অধ্যয়ন কৰিছিল। য'ত শ্বেলী, কীডছ, ৱৰ্ডছৱৰ্থ আদিৰ ৰোমাণ্টিক চেতনাৰ লগত পৰিচয় হোৱাৰ সমান্তৰালভাৱে বাংলা কাব্য দৰ্শনৰ দ্বাৰা যথেষ্ট প্ৰভাৱান্বিত হৈছিল আৰু তেনেকৈয়ে অসমীয়া ছাত্ৰগণ এই ৰোমাণ্টিক ভাবাদৰ্শনৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হৈ অসমীয়া ভাষাত ইয়াৰ চৰ্চা কৰিবলৈ ধৰিলে। এই প্ৰসঙ্গতে স্মৰণযোগ্য যে, ইউৰোপীয় অথবা ইংৰাজী ৰাব্যধাৰাৰ আগলিকাৰূপে আছিল ইউৰোপৰ চিন্তা মানসক জোকাৰি যোৱা এলানি ঐতিহাসিক ঘটনাক্ৰম। তাৰে ভিতৰত আছিল মূলতঃ ফৰাচী বিপ্লৱৰ মূলমন্ত্ৰ ভ্ৰাতৃত্ব, সমতা আৰু মুক্তিৰ বাণী; মানুহৰ সম-অধিকাৰৰ আহ্বান আৰু ৰুছোৰ দৰ্শন। "মানুহেই দেৱ, মানুহেই সেৱ, মানুহেই পৰাৎপৰ" কল্পনাৰে মনৰাত্মাৰ মাজত ৰুছোৰে তোলা, "Back to Nature" ধ্বনিয়ে ফৰাচী বিপ্লৱৰ ৰাজনৈতিক সংঘটনৰ সমান্তৰালভাৱে যিদৰে ইউৰোপৰ মনত জোকাৰণি তুলিছিল তেনেদৰে এই বিপ্লৱৰ redicalism—এ বিতৰ্কৰ আন এক ধুমুহাৰ সৃষ্টি কৰিছিল ইংলেণ্ডৰ ৰাজনীতি আৰু সমাজনীতিত।[১]

জন্মতে পশ্চিমীয়া ৰোমাণ্টিক কব্যাদৰ্শৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত আৰু সমসাময়িক চুবুৰীয়া বঙলা কবিতাৰ দ্বাৰা অনুপ্ৰাণিত হ'লেও অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতা নিজস্ব ভাব বৈশিষ্ট্যৰে চৰিত্ৰবান। কিয়নো ইয়াৰ পটভূমি হিচাপে অসমৰ লৌহিত্যৰ পাৰৰ সেউজীয়খিনি, অসমৰ বোকা মাটখিনি আৰু অসমৰ সমাজ-বৌদ্ধিক প্ৰসংগসমূহে ক্ৰিয়া কৰিছিল। অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমি নিৰ্মাণত পাশ্চাত্যৰ প্ৰভাৱ অদ্বিতীয়। শিল্পবিপ্লৱ (Industrial Revolution) আৰু তদজনিত আনুষংগিক ঘটনা প্ৰৱাহে সামাজিক-অৰ্থনৈতিক জীৱনলৈ অনা উদ্যোগীকৰণ,

চহৰীকৰণ ত্বৰণ, ক্ৰমান্বয়ে আধুনিক হ'বলৈ ধৰা ইংৰাজ সমাজখনত মানৱীয় সম্পৰ্কৰ স্বৰূপত পৰিৱৰ্তন, দাৰ্শনিক John Locke আৰু বিজ্ঞানী নিউটনে পৃথিৱী আৰু মানুহ, জ্ঞান-কল্পনা-ঈশ্বৰ প্ৰভৃতি সম্পৰ্কত আগবঢ়োৱা ব্যাখ্যা আৰু প্ৰভাৱৰ প্ৰতিক্ৰিয়া আদি নানান সংঘটনে সামাজিক স্তৰত এটা পৰিৱৰ্তনৰ সম্ভাৱনা মুকলি কৰি দিলে। তদুপৰি অষ্টাদশ শতিকাটোত ইংৰাজী সাহিত্যৰ পৰিমণ্ডলত পৰিব্যাপ্ত হৈ থকা New-Classical বা নব্য ধ্ৰুৱবাদৰ অনুশাসনপ্ৰধান, নৈব্যক্তিক, অভিজাতসুলভ, মানৱীয় মহত্ত্বৰ পূৰ্ণতা প্ৰকাশৰ প্ৰতিৰোধক চৰিত্ৰৰ হেঁচাত অষ্টাদশ-ঊনৈশ শতিকাৰ যুগসন্ধিত সাহিত্য সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰখনৰ আন এক পৰিৱৰ্তনৰ উকমুকনি উঠিছিল। কোৱা বাহুল্য, ইংৰাজী ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ জন্ম যন্ত্ৰণাৰ গুৰিত নিহিত ঘটনাপুঞ্জৰ কোনোটোৱেই ঊনৈশ শতিকাৰ অসমীয়া কবিতাৰ বেলিকা সংঘটিত হোৱা নাছিল। Blakeৰ Songs of Innocence আৰু ৱৰ্ডছৱৰ্থ, কলেৰিজৰ Lyrical Ballads প্ৰকাশেৰ অষ্টাদশ শতিকাৰ বিদায় বেলা আৰু ঊনৈশ শতিকাৰ কাহিলি পুৱা ৰোমাণ্টিক আন্দোলনৰ আৱাহনী গীত গোৱাৰ সময়ত অসমৰ স্বাধীনতা সূৰ্যৰ বেলি লহিওৱাৰ বেলা চলিছিল বুলি ক'ব পাৰি। ৱৰ্ডছৱৰ্থ, কলেৰিজ, শ্যেলী, কিডছ, বায়ৰণ সৃষ্টিৰ দীপ্তিৰে ইংৰাজী সাহিত্যৰ ৰোমাণ্টিক আন্দোলন টগ্‌বগ্-টগ্‌বগ্ হৈ থকা সময়ত, অথবা ১৮৩০-৩২ চনত ৰোমাণ্টিক আন্দোলনে ভিক্টোৰিয়া যুগক বাট এৰি দিয়া সময়ত ভাৰতবৰ্ষৰ সৰ্বত্ৰ আৰু অসমতো ব্ৰিটিছ শাসন নিকপকপীয়া হৈছিলহে। তেতিয়াও অসমৰ সত্ৰই নামঘৰে, গাঁৱে-ভূঞেঁ অংকীয়া গীত মাতৰ আখৰাহে চলি আছিল।[২]

ব্ৰিটিছ শাসনে খোপনি লোৱাৰ পাছত অসমলৈ ক্ৰমাৎ বাগৰি অহা পশ্চিমীয়া প্ৰশাসন, ন্যায়, ভূমি আৰু অৰ্থনৈতিক নীতি আৰু নতুন আমোলাতন্ত্ৰই ঊনৈশ শতিকাৰ অসমৰ সামাজিক ইতিহাসৰ ধাৰা কোনফলে বোৱালে সেয়া এই প্ৰসঙ্গত বিচাৰ্য নহ'লেও ব্ৰিটিছ প্ৰশাসন আৰু শিক্ষা পদ্ধতিৰ প্ৰচলনৰ প্ৰথম স্তৰত অসমীয়া ভাষাৰ নিৰ্বাসন, অসমীয়া ভাষাৰ হৃত গৌৰৱ পুনৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ প্ৰয়াস, ১৮৪৬ চনত শিৱসাগৰৰ পৰা মিছন প্ৰেছৰ উদ্যোগত সংবাদপত্ৰ 'অৰুনোদই'ৰ প্ৰকাশ প্ৰভৃতি ঘটনাক্ৰম আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ যুগ নিৰ্মাণৰ পটভূমিকাত আছিল। 'অৰুনোদই'ত প্ৰকাশ পোৱা বিভিন্ন বিৱৰণমূলক কবিতাতে আধুনিক কবিতাৰ বীজ অংকুৰিত হৈছিল বুলি ক'ব পাৰি। পৰৱৰ্তী সময়ত ভোলানাথ দাস, ৰমাকান্ত

উদ্দেশ্যধৰ্মী নাটক হিচাপে পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ ‘গাঁওবুঢ়া’ ঃ এক আলোচনা

পূৰৱী ৰাজখোৱা
ডিব্ৰুগড়, টিংখাং
দূৰভাষ ঃ ৬৯০০৮৮৩৭৬০

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

আধুনিক অসমীয়া নাট্যসাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত জোনাকী যুগৰ ভোটা তৰাস্বৰূপ পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই ‘গাঁওবুঢ়া’ নামেৰে প্ৰথমখন সামাজিক কমেডি ৰচনা এক সুকীয়া স্থান লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। বৃটিছ শাসনকালৰ আগছোৱাত শাসকৰ অনভিজ্ঞতাৰ সুযোগ লৈ অসমীয়া এক শ্ৰেণীৰ কৰ্মচাৰীয়েই গাঁৱলীয়া সমাজৰ নিৰীহ লোকসকলক কৰা অত্যাচাৰৰ নিদৰ্শন নাটকখনত নাট্যকাৰে উপস্থাপন কৰিছে। ‘গাঁওবুঢ়া’ নাটকখনৰ উদ্দেশ্যধৰ্মীতাৰ কথা নাট্যকাৰে পাতনিতেই উল্লেখ কৰি দুটা প্ৰধান উদ্দেশ্যৰ কথা ব্যক্ত কৰিছে—

প্ৰথমে, গাঁওবুঢ়াসকলৰ দুখ-দুৰ্দশাৰ কথা ৰাইজৰ আগত দাঙি ধৰি ইয়াৰ প্ৰতিবিধান কৰা; দ্বিতীয়তে, অসমীয়া ভাষাত সামাজিক নাটকৰ অভাৱ দূৰ কৰা।

অৱশ্যে এই দুটা উদ্দেশ্যৰ উপৰিও দৰ্শক অথবা পাঠক হিচাপে নাটকখন বিশ্লেষণ কৰিলে দেখা যায় যে সেই সময়ৰ সমাজত ‘কানি’ নামৰ বৰবিহৰ প্ৰভাৱত লোকসকল কেনেদৰে প্ৰভৱান্বিত হৈছিল, প্ৰসাশনীয় কৰ্মচাৰীৰ মাজত হোৱা বেমেজালি আদিৰ কথাও লক্ষ্য কৰা যায়। উদ্দেশ্যধৰ্মী নাটক সমূহত থকা ‘An Enemy of the People’ত ডাঃ ষ্টকমেন, বাৰ্ণাড শ্ব’ৰ ‘Man and Superman’ নাটকৰ জন টেনাৰ, ‘ৰায়নৰ খোল’ৰ গায়নৰ দৰে ‘গাঁওবুঢ়া’ নাটকৰ ‘ইয়ং চাহাব’ তেনেধৰণৰ চৰিত্ৰ। ব্যংগাত্মকভাৱে বৃটিছ শাসকৰ সেই সময়ছোৱাৰ কথা নাট্যকেৰে অতি সাৱলীলভাৱে ফুটাই তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে। আৰম্ভণিৰ পৰা

দীৰ্ঘকাল জুৰি দিয়া ধৰণাৰাজি তাৰ অনুৱৰ্তীহে। ইংৰাজ ৰোমাণ্টিক কবিসকলে আৰু বঙ্গদেশৰ মাইকেল মধুসূদন দত্ত, হেমচন্দ্ৰ বন্দ্যোপাধ্যায় আৰু ৰবীন্দ্ৰনাথৰ ৰচনাই স্থান বিশেষে কবিসকলক আদৰ্শ আৰু অনুপ্ৰেৰণা দান কৰা দেখা যায়। কিন্তু সেই বুলি অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতা অনুকৰণপ্ৰধান আৰু মৌলিকতাবিহীন কেতিয়াও নহয়। অসমীয়া কবিয়ে বিদেশী কবিৰ আদৰ্শ ল'লেও নিজস্ব দৃষ্টিভঙ্গী, অভিজ্ঞতা আৰু প্ৰকাশন পদ্ধতিৰে কবিতাত স্বকীয়তা দান কৰিছে। এই প্ৰসঙ্গত চৈয়দ আব্দুল মালিকে কৈছে, “চন্দ্ৰকুমাৰে মানুহক দেৱতাৰ আসনত বহুৱালে। কিন্তু এই মানুহ নিৰ্বিশেষ মানুহ—অসমীয়া বা ভাৰতীয় মানুহ নহয়। এই সময়ৰ কবিতাবোৰত সমসাময়িক অসম অথবা অসমীয়া মানুহৰ দুখ-বেদনা, হাঁহি-অশ্ৰু আৰু ৰাজনৈতিক চিন্তাৰ গোন্ধ-ভাপ নথকাটো মন কৰিবলগীয়া কথা। বেজবৰুৱাই অসমীয়াৰ সকলো আছে বুলি খোল-মৃদংগ বজাইছে, অথচ দেশৰ দুখ-বেদনাৰ কাহিনী শুনাবলৈ বীণবৰাগীক হাক দিছে। এই কবিতাবোৰত প্ৰেমৰ গুণগান থাকিলেও যৌৱনৰ জয়গান নাই।”[৪]

কৃত্ৰিম নগৰীয়া সভ্যতালৈ পিঠি দি বা সেই সভ্যতাত কেৱল জীৱনৰ অনুকাৰ দিশটোহে দেখা পাই ৰোমাণ্টিক কবিসকলে সহজ আৰু স্বাভাৱিক জীৱনৰ অনুকাৰ দিশটোহে দেখা পাই ৰোমাণ্টিক কবিসকলে সহজ আৰু স্বাভাৱিক জীৱন অতিবাহিত কৰা গাঁৱৰ জীৱনলৈ সৌন্দৰ্যপিপাসু দৃষ্টিৰে চাইছিল। আনফালে আকৌ প্ৰাচীন সাহিত্যৰ দ্বাৰা অৱহেলিত বা পৰিত্যক্ত সাধাৰণ পদাৰ্থ আৰু ঘটনাক বুটলি লৈ ‘সৰগৰ বটৰা’ সুধিছিল। জোনাকীৰ পৃষ্ঠপোষকসকলে এই কাকতৰ জৰিয়তে ইংৰাজী ৰোমাণ্টিক ভাবাদৰ্শক অসমীয়া সাহিত্যলৈ কঢ়িয়াই আনে। ৰমন্যাসবাদত প্ৰকৃতিৰ যি প্ৰশস্তি ধ্বনিত হৈছিল, বৈচিত্ৰ্যময়ী অসমৰ কবিসকলে সহজে সেই আদৰ্শ আঁকোৱালি লৈ সহানুভূতি স্থাপন কৰিব পাৰিছিল। দূৰ অতীতলৈ শ্ৰদ্ধা বিস্ময় দৃষ্টিৰে অৱলোকন কৰা ৰমন্যাসবাদী কবিতা আৰু সাহিত্যৰ অন্যতম লক্ষণ।

কবিতাৰ মন্ময়ধৰ্মীতা বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ পৰম্পৰাত গঢ় লৈ উঠা সাহিত্য জগতত সম্পূৰ্ণ নতুন দৃষ্টিভংগী। ৰমন্যাসবাদৰ ই এক বিশিষ্ট দান। অতীতৰ জয়গান, পৰাধীনতাৰ গ্লানি-অৱসাদ, জাতীয় ঐক্যৰ কাৰণে উদাত্ত আহ্বান আৰু আন কথাত কবিতাত স্বদেশপ্ৰীতিৰ প্ৰৱাহ বেজবৰুৱাতে আৰম্ভ হয় আৰু স্বাধীনতা

আন্দোলনত সেই ভাব পৰিপুষ্ট হৈ বিংশ শতাব্দীৰ তৃতীয়, চতুৰ্থ দশকত তেনে ভাবৰ কবিতাৰ জোৱাৰ আহে। অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমিত আকৌ দেখা যায় ভাৰতীয় দাৰ্শনিক ভাবৰ সৰ্বাত্মবাদ, আত্মাৰ অবিনশ্বৰতা, জন্মান্তৰবাদ, কৰ্মফলবাদ আদিৰ ধ্বনি-প্ৰতিধ্বনি শুনা যায়। য'ত প্ৰাচ্য আৰু পাশ্চাত্যৰ ভাবৰ সংযোগ ঘটিছে বুলি ক'ব পাৰি। ৰহস্যবাদ আৰু আধ্যাত্মবাদ ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ চিৰকলীয়া বস্তু, প্ৰত্যেক ভাৰতীয়ৰ ই প্ৰাণৰ সুৰ। গতিকে সেই সুৰে অসমীয়া কবিক আকৰ্ষণ কৰা স্বাভাৱিক কথা। অসমত ব্ৰিটিছসকলৰ আগমনৰ লগে লগে অসমৰ থলুৱা উদ্যোগ আৰু বাণিজ্যত যি নেতিবাচক প্ৰভাৱ পৰিছিল সেই বিষয়ে 'জোনাকী'য়ে সচেতনতাৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। এনে পৰিপ্ৰেক্ষিতত কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য্য, কনকলাল বৰুৱাই নিয়মীয়াকৈ অসমৰ অনগ্ৰসৰতা আৰু প্ৰগতিৰ ধাৰা সম্পৰ্কীয় নিৰন্ধ প্ৰকাশ কৰিছিল। আকৌ, লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ 'মোৰ দেশ', 'অসম সংগীত', 'বীণ বৰাগী' আদি কবিতা তথা অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীৰ ৰচনাই দেশপ্ৰেমৰ জয়গান গাইছিল।

নাগৰিক সভ্যতা, ঔদ্যোগিক বিপ্লৱ, অৰ্থনৈতিক বৈষম্য আৰু শ্ৰেণীভেদৰ সৃষ্টিয়ে ইংলেণ্ড আদিৰ ঠাইৰ কবিসকলক প্ৰকৃতিৰ মাজলৈ উভতি যাবলৈ কাৰণ যোগাইছিল। অসমত সেইবোৰ কাৰণ নাছিল কিন্তু নগৰীয়া সভ্যতা নথকা বা গাঁও আৰু নগৰৰ বিশেষ প্ৰভেদ নথকা নৈসৰ্গিক শোভাৰে পূৰ্ণ ঊনবিংশৰ শেষ আৰু বিংশ আগচোৱাৰ অসমৰ কবিসকলে ইংৰাজ কবিৰ প্ৰকৃতি-উপাসনাৰ সঙ্গীতত সৰ্বাত্মবাদ আৰু মানৰ জয়গানত পৰিচিত সুৰ এটি শুনিবলৈ পাইছিল আৰু সেই কাৰণেই সেই সুৰৰ প্ৰতি তেওঁলোক আকৃষ্ট হৈছিল।

সামৰণি ঃ

অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমি সম্পৰ্কত পাশ্চাত্যৰ প্ৰভাৱ, বঙ্গীয় সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ আৰু আন কেতবোৰ অসমৰ পৰিমণ্ডলৰ বাহিৰৰ কাৰকে ক্ৰিয়া কৰিছিল যদিও বুঢ়া লুইত আৰু অসমৰ থলুৱা নৈসৰ্গিকতা, অসমীয়া সমাজ জীৱনক দোলায়িত কৰা সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, শৈক্ষিক, সাংস্কৃতিক আৰু মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধে মূল ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল; যাৰ বাবে অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ ঘাই বস্তু আমদানিকৃত হ'লেও হৈ উঠিছিল স্ব-ধ্যান-ধাৰণা

প্ৰসূত। চমুকৈ অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমি সম্পৰ্কে আমি এনেকৈয়ে আলোচনা কৰিব পাৰোঁ।

পাদটীকা ঃ

১) গোস্বামী, ড° মালিনী; আহমেদ, ড° কামালুদ্দিন (সম্পা) ঃ আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ তিনিটা স্তৰ; বাণী মন্দিৰ, ২০০৯, পৃঃ ২১

২) ঐ

৩) অন্বেষ, দ্বি-ভাষিক গৱেষণা পত্ৰিকা; Vol.1, No.1, পৃঃ ৭৩

৪) গগৈ, লীলা (সম্পা) ঃ আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ পৰিচয়; বনলতা, ২০১৭, পৃঃ ৯৪

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

১) গোস্বামী, ড° মালিনী; আহমেদ, ড° কামালুদ্দিন (সম্পা) ঃ আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ তিনিটা স্তৰ
২) গগৈ, লীলা (সম্পা) ঃ আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ পৰিচয়
৩) ফুকন, নীলমণি (সম্পা) ঃ কুৰি শতিকাৰ অসমীয়া কবিতা
৪) শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ ঃ অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত
৫) বৰগোহাঞিং, হোমেন (সম্পা) ঃ অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী; ষষ্ঠ খণ্ড, আবিলেক।

তেওঁলোকৰ কাম। নিজৰ ঘৰ, খেতিপথাৰ এৰি গাঁওবুঢ়াৰ কৰ্তব্য পালন কৰোঁতে তেওঁলোক ভাগৰি পৰিছিল। তথাপিও বিনা বেতনেই তেওঁলোকে সেই কাম কৰিব লগা হৈছিল।

ঘৰ-বাৰী, খেতিপথাৰ আদিলৈ পিঠি দিয়াত গাঁওবুঢ়া ভোগমন চেতিয়াৰ পত্নী ৰংদৈয়ে কৈছে, "হাঁয় হাঁয়, এইবেলি আৰু ভাতমুঠিৰো ভিকাচন ভাগিব যেন পাইছোঁ। ভাল যেনিবা মই খাটি-লুটি ভেঁটী-ভাৰ দিয়াই, মান ৰইখা কৰিবলৈ বুলি লোঁৱাওঁতে, এতিয়া জীৱই ৰইখা নপৰা হ'ল। সঁচাকে, এই বিষয় খাবলৈ গৈ যেনিবা বিহহে খালোঁ।"

সাধু কথাৰ আসতুৰে নদীৰ ঢৌ লেখি ধনী হোৱাৰ দৰে ধূৰ্ত মানুহে হয়তো তাতেই সৰুঙা উলিয়াই লৈছিল, কিন্তু সৰল প্ৰকৃতিৰ মানুহৰ কাৰণে গাঁওবুঢ়া পদটো ভালুকৰ সাঙি যেন হৈছিল। গাঁওবুঢ়া নাটখনত ভোগমন গাঁওবুঢ়াৰ অৱস্থা আৰু কাৰ্যকলাপ দেখুওৱা প্ৰসংগতে সেইসময়ৰ (ঊন বিংশ শতাব্দীৰ শেষ দশকৰ) দুৰ্নীতি আৰু প্ৰশাসন বেমেজালিৰ চিত্ৰ অঙ্কন কৰিছে।

কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰি আনৰ কেটেৰা মাত শুনিও দায়িত্ব পালন কৰা গাঁওবুঢ়াসকলৰ লাভৰ কথাত নেশ্বৰ মৌজাদাৰে এনেদৰে কৈছে, "ইয়ং চাহাবৰ আগ... নহয় হুজুৰ, আনকি লাভ আছে—সেই বিয়াই-সবাহে আগচাৰি, আগপাত, মেল-দেৱানত আনতনকৈ দুটা পইচা সৰহকৈ পোৱা এয়ে গাঁওবুঢ়াৰ লাভ।"

ইয়ং চাহাবৰ আগত এনেদৰে ক'লেও মৌজাদাৰে কচুখোৱা গাঁওবুঢ়া, ভোগমন গাঁওবুঢ়া আদিক অকথ্য কথাৰে গালি-গালাজ দিবলৈ কুণ্ঠবোধ কৰা নাই। পুৱাৰ পৰা গধূলিলৈকে চৰকাৰী কাম কৰাৰ ফলত বহুতো গাঁওবুঢ়াই নিজৰ ভাত মুঠিয়েই খোৱাৰ সময় নোপোৱাত অনাহাৰে দিনটো কটাইছিল। ইমান দুখ-কষ্ট ভোগ কৰাৰ উপৰিও গাঁওবুঢ়াসকলে নিজৰ ঘৰৰ খাজানা দিব নোৱাৰিলে আন গাঁওবুঢ়া আৰু টেকেলা আহি ঘৰ ক্ৰোক কৰিছিল। আনকি 'গাঁওবুঢ়া' বাবটো এৰিবলৈও তেওঁলোকক দিয়া নহৈছিল। এনেবোৰ দুখ-কষ্ট দেখিয়েই পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই গাঁওবুঢ়াসকলে কিছু বেতন পাবলৈ, ৰচদ গোটোৱা, কুলী ধৰা আদি কামবোৰ কৰি মানুহৰ অপ্ৰিয় নহ'বলৈ চিন্তা কৰিছিল। চৰকাৰৰ ওচৰত আবেদন দিছিল, কিন্তু কোনো ফল নধৰাত জনমত গঠন কৰিবলৈ নাটকখন মঞ্চস্থ কৰি চৰকাৰৰ দৃষ্টিগোচৰ কৰাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। হয়তো এদিন সকলো

শেষলৈ নাটকখন পঞ্চসন্ধিত বিভক্ত হৈ আছে। বৃটিছ শাসনৰ আগছোৱাত অসমৰ গাঁওবুঢ়া সকলৰ এনে দুখ-দুৰ্দশা আছিল, পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ সময়তো এনে অৱস্থাই বিৰাজ কৰি থকা দেখিয়েই তেখেতে ইয়াৰ প্ৰতিকাৰৰ কথা চিন্তা কৰিছিল। চৰকাৰৰ ওপৰত বহু আবেদন কৰিও সুফল নোপোৱাত জনমত গঠন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। তাৰেই পৰিপ্ৰেক্ষিতত তেখেতে নাটকখন ৰচনা কৰি মঞ্চস্থ কৰাই চৰকাৰৰ দৃষ্টিগোচৰ কৰাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। আলোচনাটি অৱতৰণিকা, মূল আলোচনা, সামৰণি, সিদ্ধান্ত, প্ৰসংগটোকা, তথ্যসূত্ৰৰ আধাৰত স্পষ্ট ৰূপত তুলি ধৰিবলৈ ক্ষুদ্ৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

অৱতৰনিকা ঃ

ষোড়শ শতিকাৰ পৰা বৰ্তমানলৈ অসমীয়া নাট্যসাহিত্যই এক সুদীৰ্ঘ ক্ৰম-বিৱৰ্তনৰ ইতিহাস অতিক্ৰম কৰি আহিছে। মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ প্ৰথম নাট 'চিহ্নযাত্ৰা'ৰ পৰা আৰম্ভ হোৱা এই নাট্যসাহিত্য বিভিন্ন ধৰণৰ লোকনাট্যধৰ্মী অনুষ্ঠান, সংস্কৃত নাটক, ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ অনুষ্ঠান আদিৰ পৰা জুমুঠি গ্ৰহণ কৰি পৰৱৰ্তী সময়ত নাট ৰচনা কৰাৰ এক আদৰ্শ ৰাখি গৈছে। এক কথাত শংকৰদেৱেই অসমীয়া নাট্যসাহিত্যৰ বাটকটীয়া; যাৰ পদাংক অনুসৰণ কৰিয়েই পৰৱৰ্তী নাট্যকাৰে নাট ৰচনা কৰিছে। বৰ্তমানলৈকে ৰচিত হোৱা অসমীয়া নাট্যসাহিত্যৰ বিষয়ে বিষদভাৱে আলোচনা কৰিবলগীয়া অৱস্থা এতিয়ালৈকে হোৱা নাই বুলি বহুতে ক'ব খুজিলেও চাৰিশ বছৰত ৰচিত হোৱা শ শ নাটৰ পৰম্পৰা বা অস্তিত্বক অগ্ৰহী কৰিব পৰা নাযায়। বিভিন্ন নাট্যকাৰৰ মনোজগতৰ কথাই কেতিয়াবা এনে সুন্দৰ উপস্থানেৰে সৈতে শব্দ আকাৰে প্ৰাণ পাই উঠে যে সেয়া বহু সময়লৈ পাঠকৰ মনত ৰেখাপাত হৈ থাকে। সমাজৰ কিছু বাস্তৱ পৰিস্থিতিয়ে কেতিয়াবা নাটকৰ ৰূপ লাভ কৰি সমাজৰ মাজত যথেষ্ট খলকনিৰো সৃষ্টি কৰিব পাৰে। নাটকৰ কোনো চৰিত্ৰই কেতিয়াবা আদৰ্শ চৰিত্ৰ হৈ দৰ্শকৰ মাজত এনেদৰে থিতাপি লয় যে তেওঁলোকেও সেই ভাবধাৰাৰে জীৱন কটাব খোজে। সেইবাবেই হয়তো তাহানিতেই মহাকবি কালিদাসে 'মালৱৰকাগ্নিমিত্ৰম' নাটৰ প্ৰথম অঙ্কত লিখিছে—

"ত্ৰৈগুণোদ্ভৱলোকচৰিতং নানাৰসং দৃশ্যতে নাট্যং ভিন্নৰুচেৰ্জনস্য বহুদাহপ্যেকং সমাৰাধাম।"

—সত্ত্ব, ৰজ আৰু তম গুণৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা লোকচৰিত্ৰৰ বিভন্ন অভিব্যক্তি আৰু হাস্য কৰোপাদি বাবেই একোখন নাটকে বিভিন্ন ৰুচিৰ দৰ্শকৰ সন্তোষ বিধান কৰিব পাৰি। সেইবাবেই হয়তো ড° সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাই 'অসমীয়া নাট্য সাহিত্য'ৰ আগকথা দুআষাৰত কৈছে—

"লোকৰঞ্জন আৰু লোকশিক্ষাৰ এটি উৎকৃষ্ট মাধ্যম ৰূপে নাট আৰু অভিনয়ে যোৱা চাৰিশ বছৰে অসমৰ সংস্কৃতিক জীৱনত বিশেষ অংশগ্ৰহণ কৰি আহিছে।"

আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ নাটকৰ পথাৰত পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই অসমীয়া সাহিত্যত থাস মাজৰ উন্নতিৰ উদ্দেশ্যে ৰচনা কৰা এখন অন্যতম তথা প্ৰথম সামাজিক কমেডি হ'ল—'গাঁওবুঢ়া' (১৮৯৭)।

মূল আলোচনা ঃ

'গাঁওবুঢ়া' নামৰ সামাজিক কমেডিৰে নাট্যকাৰ জীৱনৰ পাতনি মেলা পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱা জোনাকী যুগৰ অন্যতম লেখক আছিল। তেখেতৰ আন নাটকসমূহহৈছে—'জয়মতী' (১৯০০), 'গদাধৰ' (১৯০৭), 'টেটোনতামুলি' (১৯০৯), 'সাধনী' (১৯১০), 'লাচিত বৰফুকন' (১৯১৫), 'ভূত নে ভ্ৰম' (১৯২৪) আৰু 'বানৰজা' (১৯৩৩)। 'গাঁওবুঢ়া' নাটকখনত এখন বৃটিছ শাসনৰ আগছোৱা সময়ৰ কথা নাট্যকাৰে উপস্থাপনকৰিছে—

"সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত কোনো এখন পুথিয়ে কেইবাটাও কাৰণত গুৰুত্ব লাভ কৰিব পাৰে। ইয়াৰ প্ৰথমটো হ'ল সাহিত্যিক গুণ।" আলোচনা কৰিব লোৱা 'গাঁওবুঢ়া' নাটখন কোনো উচ্চ পৰ্যায়ৰ নাটক নহয়, গতিকে গুণগত দিশত অসমীয়া নাট্যসাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত ইকোনো গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান দাবী কৰিব নোৱাৰে। কিন্তু যেতিয়া এখন নাটকে এক ঐতিহাসিক গুৰুত্বপূৰ্ণ বহন কৰে, তেতিয়া হয়তো নাটক খন নিজেগুৰুত্বপূৰ্ণহৈপৰে। গতিকে সামাজিক কমেডি অসমীয়া সাহিত্যত প্ৰথমবাৰৰ বাবে সংযোগ কৰি বা ৰচনা কৰি গোহাঞিবৰুৱাই এক ইতিহাসৰ সূচনা কৰি 'গাঁওবুঢ়া' নাটকৰ ঐতিহাসিক গুৰুত্ব বহন কৰালে।

কোনো এখন নাটক ৰচনা কৰাৰ আগত নাট্যকাৰে সদায় কিছু উদ্দেশ্য আগত ৰাখি ৰচনা কৰা দেখা যায়। 'গাঁওবুঢ়া' নাটকতো নাট্যকাৰে কিছুমান উদ্দেশ্য লৈ নাটকখন ৰচনা কৰা দেখা যায়। ব্যংগাত্মক খুহুতীয়া কথোপকথনৰ মাজেৰেও

কেতিয়াবা এটা গভীৰ বিষয়ক সৰলভাৱে উপস্থাপন কৰাৰ এক অন্যতম নিদৰ্শন হ'ল—'গাঁওবুঢ়া' নাটকখন। নাটখন ৰচনা কৰাৰ উদ্দেশ্য হিচাপে নাট্যকাৰে পাতনিতে উল্লেখ কৰিছে এনেদৰে, "আধুনিক অসমীয়া সমাজৰ আদিছোৱাত, চৰকাৰী কৰ্মচাৰী গাঁওবুঢ়াৰ 'অনাহাৰী' বিষয়ববীয়া খাটনি বিষয়ক ৰহস্যই এই লেখকৰ অন্তৰত ল'ৰাকালত সদায় কৌতূহল জন্মাইছিল। সেই ৰহস্যৰ আৰ্হি ৰাইজৰ আগত দাঙি ধৰাই এই সামাজিক নাটক লিখিবলৈ লোৱাৰ আগ উদ্দেশ্য। আজিকালি অসমত পছিমীয়া ধৰণৰ অভিনয়ৰ প্ৰতি যেনেকৈ অনুৰাগ বাঢ়িছে, তেনেকৈ তাৰ জোখাই অসমীয়া নাটক নাই, বিশেষকৈ সামাজিক নাটক; সেই অভাৱ কিঞ্চিতমান গুচাবলৈ আগবঢ়াটো এই পুথি লিখাৰ দ্বিতীয় উদ্দেশ্য।"

নাট্যকাৰ গোহাঞিবৰুৱাৰ সময়ত দেখা সমাজখনৰ উন্নতিৰ হকেই চৰকাৰৰ দৃষ্টিগোচৰ কৰাবলৈ মূলত দুটা উদ্দেশ্য— প্ৰথমতে, গাঁওবুঢ়াসকলৰ দুখ-দুৰ্দশা ৰাইজৰ আগত দাঙি ধৰি ইয়াৰ প্ৰতিবিধান কৰা, দ্বিতীয়তে, অসমীয়া ভাষাত সামাজিক নাটকৰ অভাৱ গুচাবলৈ এই নাটখন ৰচনা কৰে।

'গাঁওবুঢ়া' নাটকত এখন সহজ-সৰল গ্ৰাম্য জীৱনৰ চিত্ৰ অংকন কৰি সমসাময়িক অসমৰ গাঁৱলীয়া সমাজৰ অৱস্থা উপস্থাপন কৰিছে। একশ্ৰেণীৰ অসমীয়া কৰ্মচাৰীয়ে শাসকৰ অনভিজ্ঞতাৰ সুযোগত নিজৰেই লোকসকলৰ পৰা দ্ৰব্য-সামগ্ৰী লৈ অত্যাচাৰ কৰাৰ নিদৰ্শন আছে। উদাহৰণস্বৰূপে ৰত্নেশ্বৰ শইকীয়াই নিজৰ মৌজাদাৰ বৃত্তিৰ বাবেই সাধাৰণ ৰাইজক জোৰ-জুলুম কৰি নিজৰ কাম আদায় কৰি লোৱাৰ কথাকে ক'ব পাৰি। পিয়দা, অৰ্দালী আদিৰ বাবে যোগাৰ কৰিও একশ্ৰেণীয়ে নিজৰ স্বাৰ্থ পূৰণৰ বাবে ৰাইজক ডকা-হকা দিবলৈ কুণ্ঠাবোধ কৰা নাছিল।

"বৃটিছ শাসনকালত ৰায়তৰ 'খাজানা' আদায় কৰা বিষয়ত মৌজাদাৰৰ সহায়ৰ বাবে অসমৰ গাঁৱে গাঁৱে তেতিয়া চৰকাৰে একো একোজন বিষয়া নিযুক্ত কৰিছিল; তেওঁৰ পদবী 'গাঁওবুঢ়া'; দায়িত্ব আছে, দৰমহা নাই। অবৈতনিক কাম (অনাৰেৰি) Honorary 'অনাহাৰী বিষয়া' এয়ে দেশপ্ৰেমিক কবি হৃদয়ত সহানুভূতি জগায় আৰু 'গাঁওবুঢ়া'ই নাট্য ৰূপত দেখা দিয়ে।"

অত্যন্ত পৰিশ্ৰম কৰা গাঁওবুঢ়াসকলৰ কাম আছিল গাঁৱে গাঁৱে গৈ খাজানা আদায় কৰা। খাজানা দিব নোৱাৰিলে সেই ঘৰটো ক্ৰোক কৰাই আছিল

তথ্যসূত্ৰ ঃ

মুখ্যউৎস ঃ

ভট্টাচাৰ্য্য, শৰিশ্চন্দ্ৰ ঃ অসমীয়া নাট্য সাহিত্যৰ জিলিঙণি; প্ৰকাশকঃ লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল; প্ৰথম প্ৰকাশঃ ২০১৬ (কোচাবন্ধা)।

শৰ্মা, বসন্ত কুমাৰ ঃ পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ গাঁওবুঢ়া; কৌস্তভ প্ৰকাশন; দ্বিতীয় মুদ্ৰণঃ ২০১৬ চন।

শৰ্মা, বসন্ত কুমাৰ ঃ অসমীয়া নাটক প্ৰচীন আৰু আধুনিক; কৌস্তভ প্ৰকাশন; দ্বিতীয় মুদ্ৰণঃ জুন, ২০১৬।

শৰ্মা, সত্যন্দ্ৰনাথ ঃ অসমীয়া নাট্য সাহিত্য; সৌমাৰ প্ৰকাশ; পুনৰ মুদ্ৰণ ঃ ২০২০

গৌণ উৎস ঃ

গোস্বমী প্ৰফুল্ল দত্ত ঃ অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী ষষ্ঠ খণ্ড; প্ৰকাশক ঃ
(সাধাৰণ সম্পাদক)
হোমেন বৰগোহাঞি সঞ্চালক, আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা সংস্কৃতি
(সম্পাদক) সংস্থা; পঞ্চম প্ৰকাশ ঃ

পৰিৱৰ্তন হ'ব, গাঁওবুঢ়াসকলেও সন্মানৰ যোগ্য হৈ দৰমহা লাভ কৰিব বুলি আশা কৰিয়েই কচুখোৰা গাঁওবুঢ়াই টেপেৰাই বিষয়বাব এৰিব বুলি কোৱাত সংলাপ দিছে, "কিন্তু চাবিহঁক, এৰিলেও সুখ নাই। খেম খা নেৰিবিহঁক। কুলী ধৰা, ৰচদ দিয়া এইবোৰ নিয়ম উঠিব আৰু গাঁওবুঢ়াই বাচক পাব বুলি শনিছো।"

অৱশ্যে নাট্যকাৰৰ এই উদ্দেশ্য সফল হ'ল বুলি ক'ব পাৰি। কাৰণ আজিৰ সমাজত গাঁওবুঢ়াই মাহিলী বেতন লাভ কৰাৰ লগতে সমাজত এখন সুকীয়া আসন লাভ কৰে। বহুতো বাদ-বিবাদ গাঁওবুঢ়াৰ হস্তক্ষেপতেই মীমাংসা হয়। সেইবাবে ক'ৰ পাৰি যে গাঁওবুঢ়াসকলৰ দুখ-দুৰ্দশাকলৈ ৰচনা কৰা প্ৰথমটো উদ্দেশ্যত তেখেতসকল সফল হৈছে।

ঊন বিংশ শতিকাৰ মাজভাগৰ পৰা অসমীয়া নাট্য-সংস্কৃতিত এক নৱ পৰম্পৰাৰ সূচনা হয়। 'গঁওবুঢ়া'ক আধুনিক নাটকৰ ভিতৰত প্ৰথমখন বুলি ক'ব পাৰি। ইয়াৰ উপৰিও সেই সময়ত হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ 'কানীয়াৰ কীৰ্তন' (১৮৬১), ৰূদ্ৰৰাম বৰদলৈৰ 'বঙাল-বঙালনী' (১৮৭১), লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ 'লিতিকাই' (১৮৮৯), বেণুধৰ ৰাজখোৱাৰ 'সেউতী কিৰণ' (১৮৯৪) আৰু দুৰ্গাপ্ৰসাদ মজিন্দাৰ বৰুৱাৰ 'মহৰী' (১৮৯৬) আদি নাটকৰ নাম ল'ব পাৰি। আনকি অসমীয়া অনুবাদে অসমৰ ৰঙ্গ মঞ্চত আধিপত্য স্থাপন কৰিছিল। অসমত 'গাঁওবুঢ়া'ৰ আগত সামাজিক নাটক নাছিল বুলিবই পাৰি। এনে সময়তে 'গাঁওবুঢ়া'ৰ দৰে এখন সামাজিক নাটকত কিছুমান উদ্দেশ্যওলৈ লিখি অসমীয়া সাহিত্যত এইশ্ৰেণীৰ নাটকৰ অভাৱ অলপ হ'লেও পূৰ কৰাত পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ এই প্ৰচেষ্টা সদায়েই প্ৰশংসনীয় হৈ ৰ'ব। এনেদৰে নাট্যকাৰৰ দ্বিতীয়টো প্ৰচেষ্টাত সফল হোৱা বুলি ক' ব পাৰি।

এই দুটা মুখ্য উদ্দেশ্যৰ উপৰিও আন এটা উদ্দেশ্য হ'ল—সমাজৰ পৰা কানি নামৰ বৰবিহৰ ভয়াবহতাৰ কথা উল্লেখ কৰি ইয়াৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পোৱা। সেই সময়ৰ সমাজত মানুহবোৰ কানিৰ প্ৰতি আসক্ত হৈ নিজস্বতাক হেৰুৱাই পেলাইছিল। মাত্ৰ অলপমান কানিৰ বাবেই যিকোনো কাম কৰিবলৈ কুণ্ঠাবোধ নকৰাৰ বাবে চৰকাৰী কৰ্মচাৰীয়ে লগতে একশ্ৰেণীৰ সুবিধাবাদী লোকে কানীয়া লোকৰ পৰা কাম আদায় কৰাই লৈছিল। ইয়াৰ উদাহৰণ হিচাপে 'মাণিক' আৰু 'ৰম কুলী'ৰ মাজত হোৱা কথোপকথনত পোৱা যায় এনেদৰে—

“ৰম কুলী ঃ দেউতা- ঈশ্বৰ। বন্দীক আৰু মৰিয়াই মাৰীলেই ভাল আছে। কানীয়া মানুহ, নিগমে মৰিলোঁ দেউতা ঈশ্বৰ। কানি খাবৰো পৰ হ'ল, কিৰ্পা কৰক দেউতা।

মাণিক ঃ বাৰু, ৰবা, অ, ককাই। সৰহ পৰ নাই, ভালকৈয়ে কানি খাবাঁ চাথবে থৈছে তোমালৈ কানি!”

এনেদৰে দেখা যায় যে সেই সময়ত কানি খাবৰ বাবেই এচাম যিকোনো কামৰ বাবে সদায় প্ৰস্তুত। কানি বৰবিহ নিৰ্মূলৰ দৰে উদ্দেশ্য আগত ৰাখি ৰচনা কৰাৰ ক্ষেত্ৰতো নাট্যকাৰ সফল বুলিব পাৰি।

উদ্দেশ্যধৰ্মী নাটকসমূহত “Mouth Character” হিচাপে উপস্থাপন কৰা চৰিত্ৰটি ‘গাঁওবুঢ়া’ নাটকত ‘ইয়ং চাহাব’ৰ ৰূপত অঙ্কিত কৰিছে। ইয়ং চাহাবৰ মুখৰ সংলাপত নিজৰ বক্তব্য প্ৰকাশ কৰি নাট্যকাৰে কৈছে, “ওৱেল, এইটো ভাল ডস্তৰ নাই আছে। কুলী জবৰদস্তি ডৰিবে! ৰচদ কাবে, ডাম নাই ডিবে! গাঁওবুঢ়া কাম কৰিবে, টলব নাই পাবে, কুচ নাই মিলিবে! কেইচা ডস্তৰ! এ চব বাট হামি ওপৰতে লেকিবে।”[৯]

এনেদৰে নাটকখনৰ উদ্দেশ্যসমূহ নাট্যকাৰে উপস্থাপন কৰিছে।

সামৰণি ঃ

শেষত ক'ব পাৰিযে পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাই যিসমূহ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি নাটখন ৰচনা কৰিছিল, সেই আটাইবোৰ প্ৰায় সফল হৈছে বুলিব পাৰি। হয়তো সৌ তাহানিয়েই যদি তেখেতে ‘গাঁওবুঢ়া’ৰ দুখ-দুৰ্দশাৰ কথাকলৈ চিন্তা নকৰা হ'লে আজি হয়তো কোনো ঠাইত আংশিকভাৱে হ'লেও ‘গাঁওবুঢ়া’ৰ পদবীটো কিছু ঠাইত পিছ পৰি ৰ'লহেঁতেন। সেইবাবে ক'ব পাৰি যে উদ্দেশ্যধৰ্মী নাটক হিচাপে পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ ‘গাঁওবুঢ়া’ নিঃসন্দেহে এখন উৎকৃষ্ট নাটকৰ নিদৰ্শন।

সিদ্ধান্ত ঃ

উদেশ্যধৰ্মী নাটক হিচাপে পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ ‘গাঁওবুঁঢ়া’ নাটকখন আলোচনা কৰি এনেধৰণৰ সিদ্ধান্ত উপনীত হৈছো—

- নাটকখন অসমীয়া নাট্য সাহিত্যৰ (আধুনিক) প্ৰথমখন সামাজিক কমেডি।

- বৃটিছ শাসনৰ কালৰ আগছোৱা সময়ৰ কথা নাট্যকাৰে উল্লেখ কৰিছে।
- ‘গাঁওবুঢ়া’নাটকত এখন নিৰীহ হোজা লোকৰ গাঁৱৰ কথা উল্লেখ কৰিছে।
- অসমীয়া লোকেই যে প্ৰশাসনৰ সুযোগ লৈ হোজা গাঁৱলীয়া লোকসকলক অত্যাচাৰ কৰিছে তাৰ নিদৰ্শনো ইয়াত পোৱা যায়।
- নাটকখন পাঁচটা সন্ধিত বিভক্ত হৈ আছে।
- মূলতঃ দুটা প্ৰধান উদ্দেশ্য—গাঁওবুঢ়াসকলৰ দুখ-দুৰ্দশাৰ প্ৰতিবিধান কৰা আৰু অসমীয়া নাটকত সামাজিক নাটকৰ অভাৱ গুচোৱাবলৈ নাটকখন ৰচনা কৰিছে।
- গৌণ উদ্দেশ্য হিচাপে ‘কানি বৰবিহ নিৰ্মূল’ৰ কথা পোৱা যায়।
- ‘Mouth charactar’ হিচাপে ইয়ং চাহাবৰ চৰিত্ৰক অংকন কৰিছে।
- গাঁওবুঢ়া পদবী লাভ কৰি বিনা বেতনে পৰিশ্ৰম কৰি সকলোৰে অপ্ৰিয় হৈ লগতে আনৰ কেটেৰা-জেঙেৰা শুনি কাম কৰা লোকসকলৰ জীৱন-কাহিনী নাট্যকাৰে সাৱলীলভাৱে উপস্থাপন কৰিছে।
- গাঁওবুঢ়া হৈও খাজানা দিব নোৱাৰিলে লগৰ আন গাঁওবুঢ়া আৰু টেকেলাৰ হতুৱাই ঘৰ ক্ৰোক কৰাত ঘৰৰ মানুহৰ মাজত হোৱা হাহাকাৰৰ কথা নাটকখনত পোৱা যায়।
- নাটকখনৰ শেষলৈ কচুখোৱা গাঁওবুঢ়াৰ মুখত গাঁওবুঢ়াৰো এদিন ভাল দিন আহিব বুলি আশাৰ ৰেঙনিসূচক সংলাপ ৰচন কৰিছে।

প্ৰসংগটোকা ঃ

১. ড° বসন্ত কুমাৰ শৰ্মা ঃ পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ গাঁওবুঢ়া, পৃষ্ঠাঃ ৮৪

২. ড° বসন্ত কুমাৰ শৰ্মা ঃ পূৰ্বোল্লিখিত, পৃঃ ৮৫

৩. ড° হৰিশ্চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য ঃ অসমীয়া নাট্য সাবিত্যৰ জিলিঙণি, পৃষ্ঠাঃ ২০০

৪. ড° বসন্ত কুমাৰ শৰ্মা ঃ পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ গাঁওবুঢ়া, পৃষ্ঠাঃ ১১০

৫. ড° সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা ঃ অসমীয়া নাট্য সাহিত্য, পৃষ্ঠাঃ ৩০৬

৬. ড° বসন্ত কুমাৰ শৰ্মা ঃ পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ গাঁওবুঢ়া, পৃষ্ঠাঃ ১০৩

৭. ড° বসন্ত কুমাৰ শৰ্মা ঃ পূৰ্বোল্লিখিত, পৃষ্ঠাঃ ১৩১

৮. ড° বসন্ত কুমাৰ শৰ্মা ঃ পূৰ্বোল্লিখিত, পৃষ্ঠাঃ ৯২

৯. ড° বসন্ত কুমাৰ শৰ্মা ঃ পূৰ্বোল্লিখিত, পৃষ্ঠাঃ ১২৯

মিঠামাতৰ মৌ সৰুৱা
কুলি-কেতেকী।”

খ) স্বদেশপ্ৰেমৰ প্ৰশস্তিমূলক কবিতা ঃ

কবিৰ স্বদেশপ্ৰীতিৰ কবিতাসমূহত নৈৰাশ্যবাদ (Misanthropic despair)ৰ স্থান নাই। উদাহৰণস্বৰূপে, ‘আজি স্বাধীনতা দিন’ শীৰ্ষক কবিতাটোত ভাৰতবৰ্ষৰ স্বাধীনতা লাভৰ পৱিত্ৰ দিৱস উপলক্ষে দেশৰ জনগণক একত্ৰিত হ’বলৈ কবিয়ে উদাত্ত কণ্ঠেৰে আহ্বান জনাইছে এনেদৰে—

“দুখীয়া সুখীয়া উঠা মগনীয়া
বজোৱা মিলন বীণ
... ...
পাহৰি পেলোৱা দলা-দলি ভাৱ
আজি স্বাধীনতা দিন।” [৭]

তেখেতৰ ‘অসম অসম সোণৰ অসম’ এটা কোমল ভাৱৰ স্বদেশপ্ৰীতিৰ কবিতা। একধৰণৰ ‘Secularization’এ কবিতাটোৰ অন্তঃ সৌন্দৰ্য্য বঢ়াই তুলিছে। কবিৰ ভাষাত—

“আই তোৰ চেনেহী মুখ
দেখিলে পাহৰোঁ দুখ
চেনেহী কোলৰ আঁচলতে আছে
সাতো মৰমৰ সুখ।”

তেখেতৰ ‘চিৰ চেনেহী মোৰ ভাষা জননী’ এটা স্বদেশপ্ৰীতিমূলক গীতি কবিতা (Patriotic Lyric)। কবিয়ে কবিতাটোত মাতৃভাষাক এক শৰীৰী ৰূপ প্ৰদানৰ চেষ্টা চলাইছে। তিনিটা স্তৱক আৰু সোতৰটা চৰণ সংখ্যাৰ নাতিদীৰ্ঘ কবিতাটোত কবিৰ চেতনা নৈৰ্ব্যক্তিবাদলৈ উন্নীত হৈছে। তেখেতৰ ‘গীতি শতদল’ৰ আগকথাত পদ্মধৰ চলিহাই এই গীতটিৰ বিষয়ে লিখিছে, “গীতটি মহন্তদেৰৰ সুগভীৰ স্বদেশপ্ৰেম আৰু মাতৃভাষাৰ প্ৰতি থকা প্ৰবল অনুৰাগৰ উৎকৃষ্ট কবিতা।” কবিতাটোৱে একোটা নতুন প্ৰস্থানৰ সৃষ্টি কৰিছে (Makes a new departure)।

মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ কাব্য সাহিত্য ঃ এক দৃষ্টিপাত

অন্তৰীপ কাকতি
ছাত্ৰ, অসমীয়া বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
দূৰভাষ-৮৮৭৬৬৪০৯৩৫
ই-মেইল ঃ antaripkakoti@gmail.com

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

মিত্ৰদেৱ মহন্ত এগৰাকী নিভাঁজ অসমীয়া কবি। তেখেতৰ কবিতাৰ পটভূমি মূলতঃ অসমীয়া সমাজ-সংস্কৃতি। স্মৰণযোগ্যতা তেখেতৰ কবিতাৰ যাদুকৰী গুণ। অসমীয়া কবিতাৰ বিদ্যায়তনিক আৰু পৰীক্ষামূলক (tentative) অধ্যয়ন দৃষ্টিৰে তেখেতৰ কবিতাৰ আলোচনাৰ থল আছে।

প্ৰস্তাৱনা ঃ

সাহিত্যবোধৰ মাৰ্গ হিচাপে কবিতা হ’ল সত্যৰ মাধ্যম। গ্যেটে, “কবিতা অন্তৰ্জ্যোতি (Inner light)-ৰ প্ৰকাশ” বুলি কৈছে। মহেন্দ্ৰ বৰাৰ ভাষাত, “ভাল কবিতা চিৰ নতুন। বহুতো দিন পাৰ হৈ যোৱাৰ পাছতো আজিও কিছুমান পুৰণি কবিতা নতুন নতুন লাগে।”[১]

মিত্ৰদেৱ মহন্ত (১৮৯৫-১৯৮৩) এজন জাতীয় দায়বদ্ধ কবি। “...ধৰ্ম চৰ্চা আৰু ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ লগতে নিষ্ঠাৱান সাহিত্যিকৰূপে পৰিগণিত হোৱা দৃষ্টান্ত আধুনিক যুগত বোধ হয় মিত্ৰদেৱ মহন্তই প্ৰথম।”[২] তেখেতৰ কবিতাৰ প্ৰধান সম্পদ হ’ল জৈৱিক সমাজ (Organic society)।

কবি প্ৰতিভা ঃ

মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ কবিতা পুথিসমূহ হ’ল—‘জ্ঞান-লহৰী’ (১৯২৪), ‘মোহনভোগ’ (১৯২৫), ‘ৰাংঢালী’ (১৯৫৭), ‘গীতি শতদল’ (১৯৫৮), ‘মদ

হলাহল’ ইত্যাদি। ‘জুনজুনি’, ‘মিঠা ক-খ’ আদি শিশু সাহিত্যতো তেখেতৰ কাব্যিক অভিব্যক্তি ফুটি উঠিছে।

নগেন শইকীয়াই তেখেতৰ ৰচনাৰাজিত আধ্যাত্মিক, নৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক শিক্ষাৰ মচিব নোৱাৰা সাঁচ বিৰিঙি থকাৰ কথা কৈছে।

‘ৰাংঢালী’ আৰু ‘গীতি শতদল’ৰ মাজত তেখেতৰ কবি পৰিচয় পোৱা যায়। তেওঁ সমাজৰ দোষ-ত্ৰুটি দেখুৱাই আৰু ব্যংগ ভাৱ প্ৰকাশ কৰি ৰচিছে কিছুমান কবিতা আৰু আন কিছুমান ৰচিছে উপদেশমূলক ভাৱৰ আধাৰত।”[৩]

তেখেতৰ ‘মোহনভোগ’ত প্ৰকাশিত সৰহসংখ্যক কবিতাতেই জীৱনৰ নীতি, উপদেশ, অভিযোগ আদিয়ে ঠাই পাইছে। কিছুমান কবিতাত ঈশ্বৰৰ সৃষ্টিৰ ৰহস্য, সৃষ্টিকৰ্তাৰ ৰূপ-দৰ্শনৰ লগতে আত্মা-পৰমাত্মাৰ সম্বন্ধৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। যুদ্ধপূৰ্ব যুগতে সাহিত্য জগতত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ ‘গীতি শতদল’ত বিভিন্ন বিষয়ক এশ গীত সন্নিৱিষ্ট হৈছে। “ইয়াত স্বদেশপ্ৰেমমূলক, প্ৰাৰ্থনাসূচক আৰু ধেমেলীয়া গীতৰ সমাৱেশ দেখা যায়।”[৪]

কবিতা বিচাৰ ঃ

মিত্ৰদেৱ মহন্ত মূলতঃ ৰমন্যাসিক কবি। তেখেতৰ কবিতাসমূহক নিম্নোক্ত থূলত ভগাব পাৰি—

ক) প্ৰকৃতিবিষয়ক কবিতা
খ) স্বদেশপ্ৰেমৰ প্ৰশস্তিমূলক কবিতা
গ) গীতি কবিতা
ঘ) জ্ঞানমূলক বা বুদ্ধিনিষ্ঠ কবিতা
ঙ) আধ্যাত্মিক ভাৱাপন্ন কবিতা
চ) ধেমেলীয়া ভাৱৰ কবিতা
ছ) স্মৃতিচয়ন কবিতা

ক) প্ৰকৃতিবিষয়ক কবিতা ঃ

মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ প্ৰকৃতিবিষয়ক কবিতাবোৰত প্ৰতীয়মান হৈছে যে কবিতাৰ সত্য ‘চূড়ান্ত বাস্তৱতা’ (Higher reality)। ব্লেইক, কীট্ছে ভবাৰ দৰে তেখেতৰ

কবিতাবোৰৰ মাজেদি বুজিব পাৰি যে কল্পনাৰ মাজতে চূড়ান্ত বাস্তৱতা পোৱা যায়।

ßÁ¿ó1 ÁõÚÁó¿êÁ ÁÕ±1ņÁõÛ ņ̂ Á‘ßÁ¿ù ’ úÏø¿ÇÁßÁ¿óï ÁËéÁ± ÁßÁ¿ù äÁ1±ýßÁ ÁõË¿MßÁ1í ßÁ1±ÆýËå¼ßÁ¿ó1 ÷Ëï Á̦ßÁ¿ù äÁ1±ý× Õ±á÷ò1 ùËá ùËá ›¶ßÔ¿ Á üæÏ» Æý ëÁËëÁ¼ßÁ¿ó1 ßÁŠò±î Á÷¿ý÷±ûþ ¶ßÔ¿ Á1 ¿äÁŠËï ßÁ¿ù ð±ü1 ‘ßÁ±1 üy»’ Õ±1ņ‘Î÷âðÏÁ ßÁ¿óËÍ ›¶ßÔ¿ Áóí Ç±ù ÷òî ÁÎ Áóù±ûþ¼‘Õ¿ Á¿ï ÎðË»± öÁ’1 ðË1 ßÁ¿óËûþ Õ±ù ýÏ ßÁ¿ù äÁ1±ýßÁü±ð1 üy±øį æò±ýËå Õ±1ņ ¿ßÁåÁ±ù ï ±¿ßÁ› ¶ßÔ¿ ÁßÁüy±1 ÆË û±Áõíù ÕòË1±ñ æò±ýËå—

“Õ± ÁóßÁßÁû±¿Áó ÆË
ßÁÔÁ±ù ÁóßÁßÁû±¿Áó ÆË
ÎßÁò ÷Ëå âÓ û±¿Áó
ÆË qð±ý±Ê Á”[৫]

‘বিহু আদৰণি’ শীৰ্ষক বিহুৱবীয়া কবিতাটোত কবিয়ে কৃষিজীৱী অসমীয়া সমাজৰ উৰ্বৰতাৰ উৎসৰ ৰঙালী বিহুৰ আদৰণিৰ এখন মনোৰম চিত্ৰ দাঙি ধৰিছে। তৰাৰ পঘা, জেতুকা, মাখিয়তী পাত, চাট, নাহৰ পাত আদি বিহু সৈতে জড়িত পৰম্পৰা বা বিশ্বাসৰ উল্লিখনে কবিতাটোত বৰণীয় চিত্ৰময়তা প্ৰদান কৰিছে। কবিৰ ভাষাত—

“ঢোল, টকা, পেঁপা
সুগৰ কৰিলোঁ
সাৰিলো চোতাল বাট।।”

“আয়ে কাটিলে
শালৰ গামোচা
আঁচুৰ ভমকা ফুল।”[৬]

বসন্ত ঋতু আৰু শিশুৰ মাজৰ কথোপকথনেৰে ‘শিশু আৰু বসন্ত’ এটা মনোৰম কবিতা। কবিতাটোত বাক্সংযম, যথাৰ্থতা আৰু বস্তুধৰ্মিতাৰ অভ্যাস ফুটি উঠিছে—

“অ’ বসন্ত অ’ বসন্ত
সঁজাত সেয়া কি?

কৰিব পৰা (Inclusiveness) দক্ষতাই তেখেতৰ কবিতাৰ আলোচনাক যোগাযোগ তত্ব (Theory of communication)ৰ এক বিষয়লৈ উন্নীত কৰিছে।

মিত্রদেৱ মহন্তৰ কবিতাত কর্ষিত ভাষা (Cultured language)ৰ প্রয়োগ বিদ্যমান। এলিয়েটৰ দৰে তেখেতে কবিতাত যথার্থ শব্দ প্রয়োগত গুৰুত্ব দিছে। তেখেতৰ কবিতাত তৎসম আৰু তদ্ভৱ শব্দৰ সমাহাৰ দেখা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে—

“ প্রকৃতি পৰশে-ৰসে অমল কমল
চঞ্চল হৃদি-জ্বলে ঢালে পৰিমল”[১৮]

তেখেতৰ কবিতাত অর্ধ তৎসম (লুইত, মৌ), তদ্ভৱ শব্দ (কাণ, দাঁত, ফুল), সংস্কৃত (জ্ঞান, বিদ্যা) শব্দৰ উপৰিও নিভাঁজ জতুৱা শব্দ (দোকোলটকা, খোলাচপৰীয়া পিঠা, আঠিয়া কল, খৰিকা), যুৰীয়া শব্দ (উদুলি-মুদুলি), দ্বিৰুক্ত শব্দ (আঁচলে আঁচলে, গাঁৱে গাঁৱে, টুপুৰ টুপুৰ, জপক্ জপক্), অনুকাৰ শব্দ (খক্মক্) আদি শব্দৰ প্রয়োগ দেখা যায়।

অলংকাৰৰ প্রয়োগে তেখেতৰ কবিতাৰ সাহিত্যিক গুণ বঢ়াই তুলিছে—

“বগাকৈ বগলী বহলাই বহিছে
বলুকাত বিয়লি বেলা,
বকুল বাগৰিছে ববচা বনতে
বুটলি বিলাওঁগৈ ব’লা।।”[১৯] —ইয়াত ‘ব’ ব্যঞ্জন বহুতো বাৰ ধ্বনিত হৈ বৃত্তানুপ্রাস ৰক্ষিত হৈছে।

তেখেতৰ কবিতাই বিদ্যায়তনিক গুৰুত্ব দাবী কৰে। কাৰণটো নির্মলপ্রভা বৰদলৈৰ উক্তিৰে দিবলৈ সহজ হ’ব—“ভাল কবিতাই একে সময়তে দিব পাৰে চমক-মগজুক আৰু হৃদয়ক।”[২০] শ্রুতিগত আৰু দৃশ্যগত মূল্য, ঐতিহ্য আৰু আধুনিকতা, জগতৰ সূক্ষ্ম অধ্যয়ন (Close reading) সমাজ-সংস্কৃতিৰ ঐতিহাসিক চৰিত্রৰ বাবেই ইতিমধ্যেই তেখেতৰ কবিতা পাঠ্যভুক্ত হৈছে।

উপসংহাৰ ঃ

১) “মিত্রদেৱ মহন্ত আছিল এগৰাকী নিভাঁজ অসমীয়া। ...তেখেতে অসমৰ সকলো স্তৰৰ ৰাইজৰ মাজত ভাষাটোৰ গ্রহণযোগ্যতা বৃদ্ধি কৰাত গুৰুত্ব আৰোপ

গ) গীতি কবিতা ঃ

এলিয়টে তেওঁৰ ‘The music of poetry’ শীর্ষক প্রবন্ধত কৈছে যে, “কবিসকলে সংগীত অধ্যয়ন কৰি উপকৃত হ’ব পাৰে।” মিত্রদেৱ মহন্তৰ ‘চিৰ চেনেহী মোৰ ভাষা জননী’ এটা “সুৰ সংযোজিত গীতি কবিতা।”[৯] মন্ময়ধর্মিতা, কেন্দ্রীয় ভাৱৰ ঐক্য আদি সার্থক গীতি কবিতাৰ সকলোবোৰ ধর্ম কবিতাটোৱে বহন কৰিছে। মহেশ্বৰ নেওগৰ দৃষ্টিত এই অপূর্ব গীতিটিয়েহে কবিৰ “উচ্চগ্রামৰ গম্ভীৰ কলাকাৰ”ৰ[১০] প্রতীয়মান কৰিছিল। গীতিটোত ডাল্টনৰ ‘ছন্দস্পন্দিত ভাষা’ (Rhythmical language) আৰু কার্লাইলৰ ‘সংগীতময়ী চিন্তাভাৱনা’ (Musical thought)ৰ প্রকাশ ঘটিছে। ১৯২৮ চনত অসম সাহিত্য সভাই এই গীতটোক ‘উদ্বোধনী গীত’ ৰূপে গ্রহণ কৰিছে।

তেখেতৰ ‘কুলি’ শীর্ষক কবিতাটোৱে “Nature Lyric”ৰ বৈশিষ্ট্য বহন কৰিছে।

ঘ) জ্ঞানমূলক বা বুদ্ধিনিষ্ঠ কবিতা ঃ

‘সাঁথৰৰ ভুৰুকা’ শীর্ষক কবিতাটো শিশু মনস্তত্বমূলক সাঁথৰৰ কবিতা। উদাৰহণস্বৰূপে—“উপজিয়েই লৰ মাৰে কোন?”[১১]

তেখেতৰ ‘জুনজুনি’ শীর্ষক শিশু গ্রন্থখনত প্রকাশিত এটা নীতি কবিতা বা উপদেশমূলক কবিতা (Didactic)ৰ পংক্তি দাঙি ধৰা হ’ল—

“নিচিন আখৰ কণা নহওঁ নহওঁ
নপঢ়া নুশুনা নাম নলওঁ নলওঁ।।”

‘মিঠা ক-খ’ শীর্ষক বর্ণ পৰিচয়মূলক পুথিখনত তেখেতে পদ্যৰে বুজাইছে—

“‘গ’ হ’ল গৰখীয়া, গৰুক খুৱাই ঘাঁহ
‘ঘ’ হ’ল ঘৰচিৰিকা, ঘৰৰ চালত বাহ।”

তেখেতৰ শিশু উপযোগী নৈতিক, জ্ঞানমূলক কবিতাসমূহ বৰ মনোৰম। উদাহৰণস্বৰূপে—

“কাব্যকলা পাঠজ্ঞান সৰল অন্তৰ
সহানুভূতিৰে পূৰণ গুণ শিক্ষকৰ।” (শিক্ষকৰ গুণ)

“গছ-লতা গজে,

গৰু ম'হ জগে,
মানুহ ওপজে।"[১২] (জানি থ'বা দেই বা)

ঙ) আধ্যাত্মিক ভাবাপন্ন কবিতা ঃ

মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ কবিতাত ধৰ্মীয় পৰম্পৰাগত ব্যক্তিত্ব আৰু বৃত্তিগত ব্যক্তিত্বৰ চাপ বিদ্যমান। 'সৰস্বতী পূজা' শীৰ্ষক দীঘল কবিতাটোত লিখিছে—

"ভিতৰত যাৰ ভাল বোধ নাই
নিষ্ফল পূজা-সেৱা।"

তেখেতে 'শিশুব্ৰহ্ম' কবিতাটোত শিশুক 'সদানন্দ চিদানন্দ আত্মাৰ প্ৰকাশ' বুলি কৈছে।

চ) ধেমেলীয়া ভাৱৰ কবিতা ঃ

শিশুৰ অন্তৰত ছন্দ জ্ঞান দিয়া আৰু অভিনয় কৌশল জগাই তোলাৰ ক্ষেত্ৰত তেখেতৰ ধেমেলীয়া ভাৱৰ কবিতাকেইটা (Nonsense rhyme) উৎকৃষ্টমানৰ সৃষ্টি।

ল'ৰা-ধেমালিৰ গীতৰ দৰে তেখেতৰ 'জিভা-কেঁকুৰি' শীৰ্ষক কবিতাটোৰ আছে ধ্বনিপ্ৰধান আড়ম্বৰ (Magniloguence)। শিশুৰ মুখত শব্দৰ উচ্চাৰণৰ বাবে জিভাৰ ব্যায়াম তথা অনুশীলনৰ প্ৰচেষ্টাও কবিতাটোত দেখা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে—

"লাও পুলি লৰাই ৰুলোঁ
ৰুলোঁ লৰাই লফা,
ঘূৰাই ঘূৰাই উৰাই ঘূৰাই
তাঘূৰ ঘূৰাই মাতা।" [১৩]

তেখেতে 'উদুলি-মুদুলি' শীৰ্ষক কবিতাটোত অসমীয়া গ্ৰাম্য জীৱনৰ বিবাহ অনুষ্ঠানৰ এখন চিনাকি ছবি দাঙি ধৰিছে—

"কইনা-মাক খুৰী ঔ
সঁচা কথা দিলো কৈ।
দিলে দিয়া জলপান

নহ'লে গাম জোৰা নাম।।"[১৪]

তেখেতৰ 'মঙলতিৰ মঙল' এটা নিৰ্মল হাস্যৰসৰ সাৰ্থক কাহিনী-কবিতা। 'মাইৰ পিঠা' শীৰ্ষক ধেমেলীয়া কাহিনী-কবিতাটোত কবিয়ে লিখিছে—

"খৰিকাৰে মূৰ দাঙি
দিয়ে লুটিয়াই।
হেঁচি দিয়ে আলফুলে
পিঠা হৈ যায়।"[১৫]

ছ) স্মৃতিচয়ন কবিতা ঃ

মহেশ্বৰ নেওগৰ মতে, "শৈশৱৰ মনোবিজ্ঞান অধ্যয়ন কৰিবলৈ যদি আমাৰ কিবা সাহিত্য আছে, তেনেহ'লে এই ল'ৰা নিচুকুওৱা ধাইনাম আৰু ল'ৰা-ধেমালিৰ গীতবোৰেইহে।"[১৬] মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ 'শুলে ভনী, শুলে' শীৰ্ষক কবিতাটো ধাইনাম বা নিচুকনি গীতৰ আৰ্হিত ৰচিত কবিতা। শুই থকা ভনীয়েকক নজগাবলৈ কবিয়ে বাহৰ পাৰৈৰ পৰা মাখিটোলৈকে সাৱধান কৰি দিছে। খেলি-ধূলি ভাগৰত শুই পৰা ভনীয়েকক ধাই মাকে হুঁহুৱাই থকাটোও কবিয়ে বৰ মনোৰমকৈ লক্ষ্য কৰিছে। 'জাগনৰ গীত'ৰ বিপৰীত ছবিৰ মাজেদি কবিয়ে যেন নিজৰে শৈশৱক ৰোমন্থন কৰিছে।

মানসিক গতিশীলতা আৰু গভীৰ ৰোমন্থন (Meditation)ৰ সাৰ্থক প্ৰকাশ ঘটিছে 'তাৰেই ভিক্ষাৰী মই' শীৰ্ষক কবিতাত। ভগৱানক 'শিশু সৰলতা' বিচাৰি কাকুতি কৰি কবিয়ে লিখিছে—

"জগতক মোৰ বোলে যিখনি হৃদয়।
তাৰেই ভিক্ষাৰী মই হে লীলাময়।।" [১৭]

মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ কবিতা জীৱন-বিমুখী (Escapist) নহয়। তেখেতৰ কবিতাত আমনি লগা পুনৰাবৃত্তি, যান্ত্ৰিক নিৰ্জীৱ Cliche (বহু ব্যৱহৃত বাক্যাংশ)ৰ অসাৱধান পৰীক্ষা নাই। তেখেতৰ কবিতা জোৰকৈ প্ৰকাশ কৰা (Laboured) ভাৱৰ সমষ্টি নহয়। সামাজিক মূল্যবোধ আৰু গতিশীলতাই তেওঁৰ কবিতাত 'Linear pattern' একোটা সৃষ্টি কৰিছে। তেখেতৰ কবিতাত গঢ় (Form)ৰ নন সম্পৰীক্ষা দেখা নাযায় যদিও একসুৰৰ আসোঁৱাহ নাই। বিভিন্ন উপাদান আত্মসাৎ

বিয়োগ হৈছিল তেতিয়া ডাঃ ধ্রুবে আহি ৰিশ্বাঙক গীর্জা ঘৰ সজাৰ কথা কৈছিল ৰিশ্বাঙে একে আষাৰে অমান্তি হৈছিল, "যি গীৰ্জাই গাঁৱত বিভেদৰ গুটি সিঁচে, তাত যীশু থাকিব নোৱাৰে।... মোৰ বাবে প্ৰেমেই ধৰ্ম, গীৰ্জা নহয়।" (পৃঃ ১৮২)

০.২ অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আৰু প্ৰয়োজনীয়তা ঃ

বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টচাৰ্যৰ ইয়াৰুইঙ্গম উপন্যাসত দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ আৰু ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলন লগতে সুভাষ চন্দ্ৰ বসুৰ নেতৃত্বত চলা সশস্ত্ৰ সংগ্ৰামে নগা সমাজলৈ কি দৰে সংকট কঢ়িয়াই আনিছে তাৰ উন্মুক্ত প্ৰকাশ দেখিবলৈ পোৱা যায়। পৰাধীনতাৰ শিকলি পৰিধান কৰা নগা জনজীৱনলৈ ইংৰাজ শাসনে অনা বিৰূপ প্ৰতিক্ৰিয়া আৰু স্বাধীনতা লাভৰ আশাত বন্দী এচাম মানুহৰ জীৱন যন্ত্ৰনা লগতে নিজৰ মাজতেই হোৱা টনা-আঁজোৰাত নগা সমাজ জীৱনলৈ আহি পৰা সংকট আৰু সম্ভাৱনাৰ বিষয়ে উপলব্ধি কৰিবৰ বাবেই অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে।

০.৩ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি আৰু পৰিসৰ ঃ

'ইয়াৰুইঙ্গম' উপন্যাসত প্ৰতিফলন ঘটা জনজাতীয় সমাজত সংকট আৰু সম্ভাৱনা শীৰ্ষক বিষয়টি অধ্যয়নত বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি অৱলম্বন কৰা হৈছে। অধ্যয়নৰ ব্যাপকতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি 'ইয়াৰুইঙ্গম' উপন্যাসৰ জনজাতীয় নগা টাংখুল সমাজৰ জীৱনশৈলী সামৰি এটি বিশ্লেষণ দাঙি ধৰা হৈছে।

০.৪ তথ্যৰ উৎস ঃ

'ইয়াৰুইঙ্গম' উপন্যাসত প্ৰতিফলন ঘটা জনজাতীয় সমাজত সংকট আৰু সম্ভাৱনা শীৰ্ষক বিষয়টি অধ্যয়ন কৰোঁতে চন্দ্ৰ প্ৰকাশৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত ড° বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যৰ ইয়াৰুইঙ্গম মুখ্য উৎস আৰু বিষয়ৰ লগত সম্পৰ্কিত ৰচনা, প্ৰবন্ধ, আলোচনী আদি প্ৰাসঙ্গিকতা গ্ৰন্থ গৌণ উৎসৰ সহায় লোৱা হৈছে।

১.০ বিষয়বস্তুৰ আলোচনা ঃ

বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যৰ ইয়াৰুইঙ্গম উপন্যাসত ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলন

কৰিছিল।"[২১] তেখেতে অসমীয়া ভাষাৰ কালিকা শক্তিৰ সম্পৰ্কত কৈছিল, "...আমাৰ কৰ্তব্য হ'ল—মাতৃভাষাৰ কটকটীয়া শাসন আৰু বিদেশী ভাষাৰ আধিপত্যৰ পৰা মাতৃভাষাক মুক্ত কৰা।"

২) সংহত সংবেদনশীলতাৰে লোক-জীৱনক কাব্যিক ৰূপায়ণ প্ৰদানত সিদ্ধহস্ত মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ কবিতা সম্পৰ্কে এলিয়েটৰ ভাষাৰে ক'ব পাৰি, "Genuine poetry communicates before it is understood."

৩) পৰিতাপৰ বিষয় যে, মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ কবি প্ৰতিভা পাঠক-সমালোচকৰ দৃষ্টিত আজিও উপেক্ষিত হৈয়ে আছে। দেৱকান্ত বৰুৱাৰ 'সাগৰ দেখিছা' নামৰ ৰেৰ্কডখন অসমত কবিতা আবৃত্তিৰ প্ৰথম প্ৰয়াস। কলাগত মানদণ্ডৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি মিত্ৰদেৱ মহন্তৰ কবিতাৰ ক্ষেত্ৰতো বাণীবদ্ধকৰণৰ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিব পাৰি। ইতিমধ্যেই যোৰহাটৰ বালিগাঁৱৰ প্ৰেমানন্দ ন্যাসে ব্যক্তিগত পুঁজিৰ ধনেৰে নগেন শইকীয়াৰ মুখ্য সম্পাদনা, অজয় কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য আৰু সত্যকাম বৰঠাকুৰৰ সম্পাদনাত 'মিত্ৰদেৱ মহন্ত ৰচনাৱলী' প্ৰকাশ কৰি উলিয়াইছে। উল্লেখযোগ্য যে, ১৯৮২ চনৰ ২২ জুন তাৰিখে মিত্ৰদেৱ মহন্তক অসম সাহিত্য সভাই 'সাহিত্যাচাৰ্য' উপাধি প্ৰদান কৰিছিল।

প্ৰসংগ সূত্ৰ ঃ

১. গগৈ, লীলা (সম্পা.) ঃ আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ পৰিচয়; বনলতা, ডিব্ৰুগড়, পঞ্চম সংস্কৰণ, জুন, ২০১৭, পৃঃ ৫৬

২. দলৈ, হৰিনাথ শৰ্মা ঃ অসমীয়া সাহিত্যৰ পূৰ্ণ ইতিহাস; পদ্মাপ্ৰিয়া লাইব্ৰেৰী, নলবাৰী, চতুৰ্থ প্ৰকাশ, জানুৱাৰী, ২০১৮, পৃঃ ৪১৬

৩. পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থ ঃ পৃঃ ৪১৭

৪. শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ ঃ অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত; সৌমাৰ প্ৰকাশ, গুৱাহাটী, দশম সংস্কৰণ, জুন, ২০১৭, পৃঃ ৪২৬

৫. তামুলী, ৰিজুমণি শইকীয়া (সংক. আৰু সম্পা.) ঃ আবৃত্তি সংগ, আঁক-বাক, গুৱাহাটী, প্ৰথম সংস্কৰণ, জানুৱাৰী, ২০১৮, পৃঃ ৮৫

৬. বৰুৱা, নৰকান্ত (সম্পা.) ঃ মৰুৱা ফুল; অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, গুৱাহাটী, অষ্টম প্ৰকাশ, মাৰ্চ, ২০২১, পৃঃ ১৩২-১৩৩

৭. কলিতা, সমীন ঃ অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতিসকল; চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, গুৱাহাটী, তৃতীয় সংস্কৰণ, ২০০৮, পৃঃ ১৪৯

৮. তামুলী, ৰিজুমণি শইকীয়া (সংক. আৰু সম্পা.) ঃ আবৃত্তি সংগ; আঁক-বাক, গুৱাহাটী, প্ৰথম সংস্কৰণ, জানুৱাৰী, ২০১৮, পৃঃ ৮৮

৯. সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা ঃ 'অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত' গ্ৰন্থৰ পৰিশিষ্টত সন্নিৱিষ্ট 'সুৰ সংযোজিত গীতি-কবিতা' শীৰ্ষক প্ৰবন্ধ।

১০. পাদুন, নাহেন্দ্ৰ (সম্পা.) ঃ অসম সাহিত্য সভাৰ পত্ৰিকা; চত্বাৰিংশৎ বছৰ, প্ৰথম প্ৰকাশ, ১৯৮৩

১১. তামুলী, ৰিজুমণি শইকীয়া (সংক. আৰু সম্পা.) ঃ আবৃত্তি সংগ, আঁক-বাক, গুৱাহাটী, প্ৰথম সংস্কৰণ, জানুৱাৰী, ২০১৮, পৃঃ ৮৯

১২. পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থ ঃ পৃঃ ৯২

১৩. পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থ ঃ পৃঃ ৩৯

১৪. বৰুৱা, নৰকান্ত (সম্পা.) ঃ মৰুৱা ফুল; অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, গুৱাহাটী, অষ্টম প্ৰকাশ, মাৰ্চ, ২০২১ পৃঃ ২৫৭

১৫. তামুলী, ৰিজুমণি শইকীয়া (সংক. আৰু সম্পা.) ঃ আবৃত্তি সংগ; আঁক-বাক, গুৱাহাটী, প্ৰথম সংস্কৰণ, জানুৱাৰী, ২০১৮, পৃঃ ৯০

১৬. নেওগ, মহেশ্বৰ ঃ অসমীয়া গীতি সাহিত্য, চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, গুৱাহাটী, পঞ্চম সংস্কৰণ, ২০২১, পৃঃ ১৭

১৭. বৰুৱা, নৰকান্ত (সম্পা.) ঃ মৰুৱা ফুল; অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, গুৱাহাটী, অষ্টম প্ৰকাশ, মাৰ্চ, ২০২১ পৃঃ ২৭

১৮. ফুকন, নীলমণি (সম্পা.) ঃ কুৰি শতিকাৰ অসমীয়া কবিতা; অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ, আগষ্ট, ১৯৭৭, পৃঃ ১০৫

১৯. তামুলী, ৰিজুমণি শইকীয়া (সংক. আৰু সম্পা.) ঃ আবৃত্তি সংগ; আঁক-বাক, গুৱাহাটী, প্ৰথম সংস্কৰণ, জানুৱাৰী, ২০১৮, পৃঃ ৩৯

২০. বৰদলৈ, নিৰ্মলপ্ৰভা ঃ আধুনিক কবিতা; শ্ৰীভূমি পাবলিচিং কোম্পানী, কলিকতা, প্ৰথম প্ৰকাশ, ডিচেম্বৰ, ১৯৮৭

২১. বৰ্মন, শিৱনাথ (সম্পা.) ঃ জনসাধাৰণ, জনসাধাৰণ প্ৰিণ্টিং এণ্ড পাব্লিছাৰ্ছ প্ৰাইভেট লিমিটেড, গুৱাহাটী, দশম বছৰ, সংখ্যা ১৬০, ১৩ জুন, ২০১২, পৃঃ ৪

'ইয়াৰুইঙ্গম' উপন্যাসত প্ৰতিফলন ঘটা জনজাতীয় সমাজত সংকট আৰু সম্ভাৱনা

স্নিগ্ধা শইকীয়া
সহকাৰী অধ্যাপিকা (অসমীয়া বিভাগ)
পিথুবৰ ছোৱালী স্নাতক মহাবিদ্যালয়, খোৱাং , ডিব্ৰুগড়

০.১ অৱতৰণিকা ঃ

ড° বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যৰ ইয়াৰুইঙ্গম, উত্তৰ-পূৰ্ব ভাৰতৰ জনগোষ্ঠী ভিত্তি বা উপন্যাসৰ ভিতৰত অন্যতম। ১৯৬১ চনত উপন্যাসখনে সাহিত্য একাডেমী বঁটা পাবলৈ সক্ষম হৈছিল। দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ আৰু ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ প্ৰভাৱ টাংখুল নগা সমাজৰ জীৱন ধাৰালৈ কিদৰে পৰিৱৰ্তন আনিলে আৰু তাৰ ফলশ্ৰুতিত নগা জনজীৱনলৈ কি দৰে ভাবুকি কঢ়িয়াই আনিছিল তাৰেই এক সুন্দৰ বিশ্লেষণ উপন্যাস খনত দেখিবলৈ পোৱা যায়। এই উপন্যাস খনত গান্ধীবাদী অহিংস দৰ্শন আৰু সুভাষ চন্দ্ৰ বসুৰ নেতৃত্বত চলা হিংসাত্মক দৰ্শনৰ প্ৰতি থকা মানুহৰ সমৰ্থনৰ চিত্ৰ প্ৰতিফলিত হৈছে। সাধাৰণতে এখন ভাল উপন্যাসত এখন সমাজৰ ভাল-বেয়া, সামাজিক ৰীতি-নীতি, ধৰ্মীয় পৰম্পৰা, সংঘাত আদি সকলোবোৰ দিশেই উন্মোচিত হোৱাটো বাঞ্ছনীয়। সেই দৃষ্টিকোণৰ পৰা ইয়াৰুইঙ্গম উপন্যাসত এই সকলোবোৰ দিশেই পৰিলক্ষিত হয়। নগা সমাজৰ আৰ্থ-সামাজিক জীৱন চিত্ৰ বিশেষকৈ কৃষিভিত্তিক সমাজখনৰ সুন্দৰ চিত্ৰ প্ৰতিফলন হোৱাৰ উপৰিও ডেকাচাং গাভৰুচাঙৰ ব্যৱস্থা আৰু মৃতদেহ সৎকাৰৰ বৰ্ণনা লগতে খাদ্যাভাস, ভূত-প্ৰেত, মহামাৰী, উৎসৱ পাৰ্বন আদিৰ বৰ্ণনাও পোৱা যায়।

ঔপন্যাসিকে নিজৰ জীৱন-দৰ্শন বৰ সুন্দৰ ৰূপত উপস্থাপন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। যেতিয়া নায়ক-নায়িকাৰ মিলনত বাধাৰ সৃষ্টি হৈছিল আৰু ৰিশ্বাঙৰ পিতৃ

ভূপেন হাজৰিকা প্ৰেম চেতনামূলক গীতৰ এক বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা

সমুজ্জ্বল শইকীয়া
যোগাযোগ নং ঃ ৭০০২১৬৪৮৯
ই-মেইল ঃ samujjalsaikia184@gmail.com

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

অসমীয়া জাতীয় জীৱনৰ গুৰি ধৰোতা তথা অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনত অনবদ্য অৱদান আগবঢ়োৱা কলা-সংস্কৃতি মাজেৰে সমাজ গঢ়া শংকৰদেৱৰ দৰে ভূপেন হাজৰিকায়েও এখন সংগীতৰ সমাজ গঢ়িছিল। জাতিৰ বাবে, সমাজৰ বাবে গীত গোৱা তেওঁ গীতসমূহৰ মাজত সিঁচৰতি হৈছিল প্ৰেম, ভালপোৱা, প্ৰকৃতি, সংগ্ৰাম, সমাজ চেতনা,দেশপ্ৰেম আদিৰ ছবি। গীতিকাৰ,সুৰকাৰ,সংগীতশিল্পী ভূপেন হাজৰিকাৰ জন্মভূমিৰ প্ৰতি আছিল অপৰিসীম শ্ৰদ্ধা। অসমী আইৰ বিনন্দীয়া ৰূপত মোহিত হোৱা তেওঁ নিজ জন্মভূমিৰ সৌন্দৰ্য সুষমা অৱগত কৰিছে এনেদৰে—

"অসম আমাৰ ৰূপহী
গুণৰো নাই শেষ
ভাৰতৰে পূৰ্ব দিশৰ সূৰ্য উঠা দেশ"

প্ৰকৃততে ভূপেন হাজৰিকা আধুনিক অসমীয়া সংগীতৰ এগৰাকী সংগীতকাৰ, কণ্ঠশিল্পী আৰু সময়ৰ সৈতে সমানে খোজ মিলাই যোৱা এক অসাধাৰণ প্ৰতিভাসম্পন্ন গীতিকাৰ সমগ্ৰ জীৱন যযাৱৰী হৈ পাৰ কৰা হাজৰিকা অসমী আইক কিন্তু বুকুৰ উম দি একক ৰূপত জগাই তুলিছিল । তেওঁ দৃষ্টিত অসম দেশ বৰ্তমানৰ ৰাজনৈতিক অসম নহয়, বিশাল ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ-পূব দিশত অৱস্থিত তেওঁৰ প্ৰাণৰো প্ৰাণৰ সেইখন দেশ, য'ত মাউৰা সন্তানেও পাই মাতৃৰ কোলাৰ

আৰু দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ ঢৌৱে স্পৰ্শ কৰা নগাভূমিৰ আৰ্থ সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক জীৱন ধাৰা প্ৰতিফলিত হোৱা দেখা যায়। আৰ্থ সামাজিক জীৱন ধাৰাৰ ওপৰিও টাংখুল নগা সমাজৰ সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক ৰীতি নীতি, ধৰ্মীয় চিন্তা ধৰা আৰু নগা জনগোষ্ঠীৰ দৈহিক বৰ্ণনাও পোৱা যায়। ইয়াৰুইঙ্গম উপন্যাসৰ কাহিনীৰ বিষয়বস্তু নগা পাহাৰৰ মণিপুৰ সীমান্তৱৰ্তী টাংখুল নগা অধ্যুষিত এক যুদ্ধই বিধ্বস্ত কৰা অঞ্চলৰ জীৱন গাঁথা ।

ভাৰতবৰ্ষৰ স্বাধীনতাৰ কিছু সময়ৰ আগৰ পৰা স্বাধীনতাৰ কিছু সময়ৰ পিছলৈকে পৰিব্যাপ্ত ইয়াৰুইঙ্গম উপন্যাসৰ কাহিনীৰ সৈতে বাস্তৱ নাগালেণ্ড ৰাজ্যৰ ইতিহাসৰ সম্পৰ্কৰ সন্দৰ্ভত বিভিন্ন জনে বিভিন্ন ধৰণৰ মতামত আগবঢ়োৱা দেখা যায় ।উপন্যাসখনত অংকন কৰা প্ৰধান পুৰুষ চৰিত্ৰ ৰিশ্বাঙেই যে মণিপুৰৰ প্ৰাক্তন মুখ্যমন্ত্ৰী ৰিশ্বাং কেইচিং এই কথাত কাৰো দ্বিমত নাই। আনকি উপন্যাসত বৰ্ণনা কৰা কলিকতাৰ যি সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষত নিহত ৰিশ্বাঙৰ বন্ধু অমূল্য বৰুৱা আমাৰ অসমৰ কবি অমূল্য বৰুৱা আছিল। এনে বৰ্ণনাবোৰে উপন্যাসখনক বেছি বাস্তৱিক কৰি তুলিছে। সুভাষ চন্দ্ৰ বসুৰ নেতৃত্বত গঢ়ি উঠা যুদ্ধ পন্থী নগা পাহাৰৰ স্বাধীনতা যুঁজাৰু ভিডেশ্যেলীৰ চৰিত্ৰটিও বাস্তৱ নগা পাহাৰৰ যিজোৰ ৰূপ। কিন্তু কিছুমান সমালোচকৰ মতে যিজো আৰু ভিডে শ্যেলী দুজন সুকীয়া ব্যক্তি। কাৰণ নাগালেণ্ডৰ হিংসাত্মক আন্দোলনৰ কথা কোৱাৰ লগে লগে প্ৰথমে সকলোৰে মনলৈ যিজোৰ নামহে আহে। সেয়ে এই ক্ষেত্ৰত এই বিষয়টোৰ সমাধান পোৱা নাযায়।

উপন্যাসখনত নগাভূমিৰ অস্থিৰ ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতি আৰু হিংসাত্মক আন্দোলনৰ যি জাগ্ৰত ৰূপ বৰ্ণনা কৰা হৈছে সেইয়া বাস্তৱ নগা পাহাৰৰ এক চিৰন্তন সত্যতা। ভিডেশ্যেলীৰ নেতৃত্বত গঢ়ি উঠা হিংসাত্মক পন্থাৰ আন্দোলনৰ দৰেই বাস্তৱ ক্ষেত্ৰতো যিযোৰ নেতৃত্বত গা কৰি উঠা হিংসাত্মক আন্দোলনৰ ফলত ১৯৬১ চনত ভাৰত চৰকাৰে নগা পাহাৰক সুকীয়া ৰাজ্যৰ মৰ্যাদা দিয়ে। সেই স্বাধীনতাৰ সময়তে আৰম্ভ হোৱা হিংসাত্মক আন্দোলনৰ স্ফুলিঙ্গ কিন্তু আজিও নগা পাহাৰত কম বেছি পৰিমানে হ'লেও পৰিলক্ষিত হয়। ভিডেশ্যেলী চৰিত্ৰৰে নেতাজী সুভাষ চন্দ্ৰ বসুৰ হিংসাত্মক পন্থাৰে দেশৰ স্বাধীনতা ঘূৰাই অনাৰ প্ৰতি এক গভীৰ আস্থা ৰাখিছে যদিও ঔপন্যাসিকে কিন্তু গান্ধীজীৰ অহিংস

আন্দোলনৰ বাৰ্তাবাহক ৰিশ্বাঙৰ মাজেৰেহে সমাজৰ পৰিবৰ্তনৰ সপোন দেখিছে। প্ৰকৃততে নগা বসতি প্ৰধান টাংখুল অঞ্চলৰ ৰাজনৈতিক আলোড়নৰ পটভূমিত ৰচিত হোৱাৰ বাবেই এই উপন্যাসত নগা সমাজৰ অন্য জীৱন ধাৰা সমূহৰ বৰ্ণনাৰ পৰা বঞ্চিত হ'বলগীয়া হ'ল।

'ইয়াৰুইঙ্গম' এই শব্দটো এটা নগা শব্দ। যাৰ অৰ্থ হৈছে ৰাইজৰ শাসন। সেয়ে টাংখুল নগা সমাজৰ ঘাত-প্ৰতিঘাত, উন্নতি অৱনতিৰ বাস্তৱ চিত্ৰ পৰিলক্ষিত হয়। স্বাধীনতাৰ কালছোৱাৰ সময়ত ইংৰাজ শাসনে জনসাধাৰণৰ মাজলৈ কঢ়িয়াই অনা সন্ত্ৰাস আৰু বিভীষিকা লগতে স্বাধীনতা লাভৰ আশাত বন্দী হৈ থকা এচাম মানুহৰ নিজৰ মাজতেই টনা-আঁজোৰাত দুৰ্বিষহ হৈ পৰিছে জনজীৱন। চাৰেংলা চৰিত্ৰৰ আঁত ধৰিয়েই উপন্যাসৰ কাহিনী ভাগ আগবাঢ়িছে। জাপানী সৈনিক ইশ্বেৰবাৰৰ ৰক্ষিতা হৈ থকাৰ সময়তে ইংৰাজ সেনাৰ আগমনত চাৰেংলাৰ জীৱনলৈ কাল অমানিশা নামি আহিছে। কাৰণ নগা সমাজত পতিতাৰ কোনো স্থান নাই। সেয়ে সকলোৰে ঘৃণাৰ পাত্ৰী হৈ পৰা চাৰেংলাই পতিতা হবলৈ বাধ্য হৈ পৰে। অন্যহাতে ৰিশ্বাঙে নিজৰ সমাজত শিক্ষাৰ পোহৰ বিলোৱাৰ উদ্দেশ্যৰে উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে কলিকতালৈ ৰাওনা হয়। কিন্তু পিতৃৰ বিয়োগৰ খবৰে ৰিশ্বাঙক পুনৰ নগা সমাজলৈ উভতি আহি নিজৰ দায়িত্ব আৰু কৰ্তব্যৰ হাত হাৰিব নোৱাৰি পিতৃ হত্যাকাৰী ঙাঠিঙখুইক ক্ষমা কৰি দিয়াৰ কামটোৰে ৰিশ্বাঙক নগা সমাজত নিজৰ স্থিতি সলনি কৰি দিয়ে। ৰিশ্বাঙে মানুহৰ মাজত হিংসা অক্ৰোশবোৰ আঁতৰাই শিক্ষাৰ পোহৰ বিলাবলৈ মানুহৰ মাজত সজাগতা অনাৰ চেষ্টা কৰে। ভিডেশ্যেলীয়ে বিচাৰি লয় সশস্ত্ৰ সংগ্ৰামৰ পথ। অবাঞ্চিত ভাৱে ৰিশ্বাং আৰু ভিডেশ্যেলিৰ মাজত এখন প্ৰাচীৰ গঢ়ি উঠে। স্বাধীনতাৰ পাছতো স্বাধীনতাৰ অৰ্থ বুজি নোপোৱা অশিক্ষিত হোজা মানুহ চামৰ অৱস্থা গুৰিয়াল বিহীন নাৱৰ দৰে হৈছে । ভিডেশ্যেলীৰ মানুহৰ হাততেই ভনী জোঁৱায়েক জীৱনৰ মৃত্যু হয়। নিজৰ মৃত সন্তাৰ দুখ পাহৰিবলৈ আৰু জীৱনৰ প্ৰকৃত অৰ্থ বিচাৰি চাৰেংলাই জীৱনৰ পুতেক কনচেঙক সাৰথি কৰি লয়। ৰাজনৈতিক এই অৰিয়া-অৰিত ৰিশ্বাঙো আঘাত প্ৰাপ্ত হয়। প্ৰেমত প্ৰত্যাষিত হোৱা ফানিটফাঙে জীৱনৰ শেষ সময়ত উপলব্ধি কৰে জীৱনৰ মাহাত্ম্য। প্ৰকৃততে জীৱনত যি ঘটনা ঘটে তাক সহজভাৱে আদৰি ল'ব পৰাটোৰেই জীৱনৰ সফলতা। মুঠতে জীৱন মৃত্যুৰ এনে লুকভাকুত একমাত্ৰ সহজ পথটোৰেই হ'ল শান্তি। উপন্যাসখনত দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধই নগাসকলৰ সমাজ, অৰ্থনীতি আৰু ব্যক্তিগত জীৱনলৈ কঢ়িয়াই অনা হতাশা, অনিশ্চয়তা, বিদ্ৰোহৰ মাজেৰে গঢ় লৈ উঠা নগাসকলৰ জাতীয় চেতনাৰ সুৰৰ বিশ্লেষণ দেখা যায়।

২.০ উপসংহাৰ ঃ

ইয়াৰুইঙ্গম উপন্যাসত প্ৰতিফলন ঘটা জনজাতীয় সমাজত সংকট আৰু সম্ভাৱনা শীৰ্ষক বিষয়টিৰ মাজত দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ, নেতাজী সুভাষ চন্দ্ৰ বসুৰ নেতৃত্বত চলা হিংসাত্মক আন্দোলন আৰু মহাত্মা গান্ধীৰ নেতৃত্বত চলা অহিংস আন্দোলনে নগা জন-জাতীয় সমাজলৈ কিদৰে ভাবুকি কঢ়িয়াই আনিছে তাৰ এখনি সুন্দৰ চিত্ৰ প্ৰতিচিত্ৰিত হোৱা দেখিবলৈ পোৱা যায়। হিংসাত্মক আন্দোলনৰ পৰিপন্থী ভিডেশ্যেলীৰ নেতৃত্বত গঢ় লৈ উঠা সংগ্ৰামে স্বাধীনতাৰ প্ৰকৃত অৰ্থ নুবুজা টাংখুল সকলৰ স্থিতি গুৰিয়াল বিহীন নাৱৰ সদৃশ কৰি তোলে। উপন্যাসখনৰ সামৰণিত ৰিশ্বাঙে খুটিংলাৰ গৰ্ভত থকা নিজ সন্তানক লৈ গণতান্ত্ৰিক শাসনৰ সপোন দেখিছে। যুদ্ধ-বিগ্ৰহ, আন্দোলনে জীৱনলৈ শান্তি আনিব নোৱাৰে। মানুহৰ জীৱনত একমাত্ৰ প্ৰেমেহে শান্তি কঢ়িয়াই আনিব পাৰে। সেয়ে গীৰ্জা ঘৰত ঈশ্বৰ কেতিয়াও থাকিব নোৱাৰে, সেইবোৰ গীৰ্জা য'ত মানুহে বিভেদৰ বীজ ৰোপন কৰে। ঔপন্যাসিকৰ মতে প্ৰেমেই মহান ধৰ্ম। প্ৰেমৰ উদ্ধৰ্ত জীৱনৰ চিৰন্তন সত্য আন একোৱেই হ'ব নোৱাৰে। সেয়ে ঔপন্যাসিকে নিজৰ জীৱন দৰ্শন গান্ধীজীৰ অহিংস আন্দোলনৰ আদৰ্শৰে সমাজ পৰিৱৰ্তনৰ সপোন দেখিছে।

গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

মুখ্য উৎস ঃ

বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য ঃ ইয়াৰুইঙ্গম; চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, ২০১৪

গৌণ উৎস ঃ

১. বৰুৱা, ড° প্ৰহলাদ কুমাৰ ঃ উপন্যাস তৃতীয় প্ৰকাশ; ১৯৯৫

২. শৰ্মা, ড° গোৱন্দ প্ৰসাদ ঃ উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস

৩. ঠাকুৰ, ড° নগেন ঃ এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস (সম্পা.)

৪. দাস, অমল চন্দ্ৰ ঃ অসমীয়া উপন্যাস পৰিক্ৰমা (সম্পা.)

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ আৰু পদ্ধতি ঃ

‘ভূপেন হাজৰিকা প্ৰেম চেতনামূলক গীতৰ এক আলোচনা’—শীৰ্ষক প্ৰবন্ধটিয়ে এক বিশাল পৰিসৰৰ দাবী কৰে যদিও বিষয়বস্তুৰ সীমাবদ্ধতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি সীমিত পৰিসৰৰ ভিতৰতে সামৰি লোৱা হৈছে। ভূপেন হাজৰিকা গীতত প্ৰতিফলিত হোৱা প্ৰেম বিষয়ক গীত হৈছে—মানৱপ্ৰেম, দেশপ্ৰেম, প্ৰকৃতিপ্ৰেম সন্নিবিষ্ট উক্ত নিৰ্বাচিত কেইটামান গীতক অধ্যয়নৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত সামৰি লোৱা হৈছে। প্ৰস্তাৱিত গৱেষণাধৰ্মী প্ৰবন্ধটি প্ৰস্তুত কৰোঁতে বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি সহায় লোৱা হৈছে।

তথ্য আহৰণৰ উৎস ঃ

‘ভূপেন হাজৰিকা প্ৰেম চেতনামূলক গীতৰ বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা’—শীৰ্ষক প্ৰবন্ধটি প্ৰস্তুত কৰোঁতে তথ্য আহৰণৰ বাবে মুখ্য হিচাপে দিলীপ কুমাৰ দত্ত ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত আৰু জীৱন ৰথ , সূৰ্য্য হাজৰিকা (সম্পাদনা) ভূপেন হাজৰিকা গীত সমগ্ৰ নামৰ গ্ৰন্থ সহায় লোৱা হৈছে। গৌণ উৎস হিচাপে বিভিন্ন প্ৰবন্ধপাতি সহায় লোৱা হৈছে।

মূল বিষয়বস্তু আলোচনা ঃ

ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ পৰিচয় ঃ

সংগীত জগতৰ ভূপেন হাজৰিকাৰ অৰিহণা অপৰিসীম। তেওঁৰ বহুমুখী সৃষ্টিৰাজি অসমবাসীৰ বাবে অমূল্য সম্পদ। গীত ৰচিয়তা হিচাপে তেওঁ আছিল এজন অসাধাৰণ ব্যক্তিত্বৰ গৰাকী। তেওঁ জাতি-ধৰ্ম ভাষাৰ বিভেদক পাহৰি ভ্ৰাতৃত্ববোধ জগাই তুলিবলৈ ৰচনা কৰা এটি গীত হৈছে—‘অগ্নি যুগৰ ফিৰিঙতি মই।’ জাতীয় জাগৰণৰ উদ্দেশ্যেৰে তেওঁ গীত ৰচনাত মনোনিৱেশ কৰিছিল। তাৰ এক উদাহৰণ হৈছে—“ঝক ঝক ৰেল চলে মোৰ” নামৰ গীতটি মাজেদি দুখীয়া নিপীড়িত মানুহৰ সপোনক বাস্তৱত ৰূপ দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত কোনেও যে ঐক্যবদ্ধ সংগ্ৰামক ৰুধিব নোৱাৰে সেই কথা প্ৰকাশ পাইছে। আটলান্টিক মহাসাগৰেদি... জাহাজত আহি থাকোতে তেওঁ মহাসাগৰখনৰ শান্ত ৰূপ দেখিও

উম। অসমী ধৰিত্ৰীৰ প্ৰত্যেক সন্তানৰ বাবে অপৰিসীম ভালপোৱাৰ মাতৃ। যি মাউৰা হৈয়ো সোমাই থাকে মাতৃৰ প্ৰেমত ডুব যোৱা এক অন্তহীন সত্তা—

মই হ’লো মাউৰা ল’ৰা
মোৰ আই নাই,
কাবৌ কৰোঁ ধৰিত্ৰী মোৰ
তুমি হ’বা আই।

ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতসমূহ দিলীপ কুমাৰ দত্ত, অৰ্চনা পূজাৰী, সৰলা ভূঞা আদি বিভিন্নজনে বিভিন্ন ভাগত ভাগ কৰি দেখুৱাইছে যদিও কথাবস্তু আৰু ভাববস্তুৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি গীতবোৰক তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে শ্ৰেণীবিভাজন কৰিব পাৰি—

ক) ব্যক্তি প্ৰেম-অনুভূতিৰ গীত,
খ) সাম্যবাদী ভাবনাৰ গীত,
গ) জাতীয় প্ৰেমৰ গীত,
ঘ) স্বদেশ প্ৰেমৰ গীত,
ঙ) মানৱতাবাদৰ গীত,
চ) কৰ্মচেতনাৰ গীত,
ছ) ঐতিহ্য প্ৰকাশক গীত,
জ) সমাজ চেতনাৰ গীত,
ঝ) জনগোষ্ঠীয় ভাবনাৰ গীত,
ঞ) সাময়িক প্ৰসংগৰ গীত,
ট) প্ৰকৃতি বিষয়ক গীত,
ঠ) শিশু মনস্তত্ত্ব বিষয়ক গীত,
ড) কথা ছবিৰ গীত।

উপৰোক্ত বিভাজন খিনিৰ পৰা আমাৰ আলোচনাত ‘ব্যক্তি প্ৰেম-অনুভূতিৰ গীত’, ‘স্বদেশ প্ৰেমৰ গীত’, ‘মানৱতাবাদৰ গীত’, ‘প্ৰকৃতি বিষয়ক গীত’ আদি বিষয়ে আলোচনা কৰা প্ৰয়াস কৰা হৈছে। আমাৰ আলোচনাটিত ভূপেন হাজৰিকা গীতত কেনেধৰণৰ বৈশিষ্ট্য ফুটি উঠিছে সেই সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

প্ৰদত্ত গৱেষণাধৰ্মী প্ৰবন্ধটিত ভূপেন হাজৰিকা প্ৰেম চেতনামূলক গীতৰ এক বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা কৰা বাবে প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

বীজ শব্দ ঃ ভূপেন হাজৰিকা গীত, বৈশিষ্ট্য, প্ৰেম, চেতনা

অৱতৰণিকা ঃ

বিষয়ৰ পৰিচয় ঃ

আমি জানো যে, মানুহে মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰিবলৈ যাওঁতেই গীতৰ জন্ম হৈছিল । পৃথিৱীৰ প্ৰত্যেকটো ভাষাৰ সাহিত্যতেই মৌখিক গীতি সাহিত্য তথা লিখিত আৰু বাণীবদ্ধ গীতি সাহিত্যই একক মুখ্য ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। তদ্ৰূপ ভাৰতীয় পৰম্পৰাত গীতি সাহিত্যই অতি প্ৰাচীন কালৰপৰা এক বিশেষ আসন দখল কৰি আহিছে। ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতে জাতীয়, আঞ্চলিক, ভাষিক সংকীৰ্ণতা নেওচি বিশ্ব গীতি সাহিত্যত এক স্বকীয় আসন দখল কৰিবলৈ সমক্ষ হৈছে। ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতসমূহক উপৰোক্ত উল্লেখ কৰা দৰে বিভিন্নজনে বিভিন্ন ভাগত ভাগ কৰি দেখুৱাইছে যদিও কথাবস্তু আৰু ভাববস্তুৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি গীতবোৰক তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে শ্ৰেণীবিভাজন কৰিব পাৰি—

ক) ব্যক্তি প্ৰেম-অনুভূতিৰ গীত,
খ) সাম্যবাদী ভাবনাৰ গীত,
গ) জাতীয় প্ৰেমৰ গীত,
ঘ) স্বদেশ প্ৰেমৰ গীত,
ঙ) মানৱতাবাদৰ গীত,
চ) কৰ্মচেতনাৰ গীত,
ছ) ঐতিহ্য প্ৰকাশক গীত,
জ) সমাজ চেতনাৰ গীত,
ঝ) জনগোষ্ঠীয় ভাবনাৰ গীত,
ঞ) সাময়িক প্ৰসংগৰ গীত,
ট) প্ৰকৃতি বিষয়ক গীত,
ঠ) শিশু মনস্তত্ত্ব বিষয়ক গীত,
ড) কথা ছবিৰ গীত।

উপৰোক্ত বিভাজন খিনিৰ পৰা আমাৰ আলোচনাত ব্যক্তি প্ৰেম-অনুভূতিৰ গীত, স্বদেশ প্ৰেমৰ গীত, মানৱতাবাদৰ গীত, প্ৰকৃতি বিষয়ক গীত আদি বিষয়ে আলোচনা কৰা প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

পূৰ্বকৃত অধ্যয়নৰ সমীক্ষা ঃ

'ভূপেন হাজৰিকা প্ৰেম চেতনামূলক গীতৰ এক বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা'—শীৰ্ষক প্ৰবন্ধটি সম্পৰ্কে অধ্যয়ন হোৱা তথ্য পোৱা নাই যদিও ভূপেন হাজৰিকা গীতৰ স্বতন্ত্ৰভাৱে আলোচনা হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে । সূৰ্য্য হাজৰিকা সম্পাদনা ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ সমগ্ৰ গ্ৰন্থখনত ভূপেন হাজৰিকা গীতৰ বিশ্লেষণ পোৱা যায়। তৰুণ কলিতা মাণিক চন্দ্ৰ নাথ সম্পদনা ভাৰত ৰত্ন ভূপেন হাজৰিকা শীৰ্ষক গ্ৰন্থত পিংকী দেৱী প্ৰবন্ধ, 'ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত দেশপ্ৰেম', জ্যেতিস্মিতা বৰা, 'পদেমেশ্বৰ দিহিঙ্গীয়া ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত দেশপ্ৰেমৰ প্ৰতিছৱি', ৰুবী বৰা প্ৰবন্ধ, 'ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত মানৱতাবাদ' আদি আলোচনা কৰা তথ্য পোৱা গৈছে।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব ঃ

'ভূপেন হাজৰিকা প্ৰেম চেতনামূলক গীতৰ এক বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা'—শীৰ্ষক গৱেষণাধৰ্মী প্ৰবন্ধটি প্ৰস্তুত কৰোঁতে কেইটামান উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব পোৱা যায়—

ক) ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ আলোচনা আগবঢ়োৱা
খ) ভূপেন হাজৰিকাৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ উদঘাটন কৰা।
গ) ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ মাজত প্ৰতিফলিত প্ৰেম চেতনা বিষয়ে আলোচনা আগবঢ়োৱা
ঘ) ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ কলাত্মক দিশসমূহ উদঘাটন।

ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ আলোচনা হোৱা অনেক পৰিলক্ষিত হয়। গৱেষণাধৰ্মী প্ৰবন্ধটি জৰিয়তে ভূপেন হাজৰিকা গীতত কিধৰণৰ চেতনা ফুটি উঠিছে সেই সম্পৰ্কে আলোচনাতে প্ৰদত্ত গৱেষণাধৰ্মী প্ৰবন্ধটি গুৰুত্ব ৰক্ষিত হৈছে।

যিয়ে সুখ- দুখৰ সমভাগী হৈ জীৱন আগবঢ়াই নিয়াত সহায় কৰে। তেওঁ দৃষ্টিত প্ৰেম সৰ্বস্ব জীৱনে মানুহৰ জীৱন সুখ আৰু আনন্দেৰে সমৃদ্ধ কৰি তোলে।

প্ৰেমমূলক গীতৰ অন্য এটা ভাগ হৈছে- প্ৰকৃতি প্ৰেম বিষয়ক গীত ঃ

ভূপেন হাজৰিকা গীতত কেৱল প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাৰ প্ৰেমেই অন্তনিৰ্হিত হৈ থকা নাই। তেওঁৰ গীতত অলেখ প্ৰকৃতি প্ৰেমৰ চিত্ৰ দেখিবলৈ পোৱা যায়। হাজৰিকা গীতৰ মাজত প্ৰকৃতিৰ অপৰূপ সৌন্দৰ্য গছ-গছনি চৰাই-চিৰিকটি আকাশ-বতাহ, মেঘ, নৈ, নিজৰা ইত্যাদিবোৰে ভুমুকি মাৰিছে। ভূপেন হাজৰিকা গীতত বৰলুইতখন নিৰন্তৰভাৱে বৈ আছে। শৰৎ কালত ফুলা শেৱালি, বৰলুইতৰ দুয়োপাৰে হালি-জালি থকা কঁহুৱা নিয়ৰ আৰু তলসৰা পাতৰ ছবিও তেওঁৰ গীতত বিদ্যমান। উদাহৰণস্বৰূপে—“অসম আমাৰ ৰূপহী” গীতটোলৈ আঙুলিয়াব পাৰি।

“শৰৎ নিশাই তৰাৰে সজায় আইৰে কেশ
অ’ ভাৰতৰে পূৰ্ব দিশৰ সূৰ্য উঠা দেশ।”[(৪)]

এই গীতটিত ভাৰতবৰ্ষৰ পূব দিশত অৱস্থিত অসমৰ নৈসৰ্গিক সৌন্দৰ্য গীতটিৰ জৰিয়তে বৰ্ণনা কৰিছে। গীতটিত শৰতৰ সৌন্দৰ্য, বৰলুইতৰ দুয়োপাৰে সেউজীয়া পৰিৱেশ আহি প্ৰকাশিত হৈছে। গীতিকাৰে অসম ৰাজ্যৰ ৰূপ গুণৰ তুলনা নাই বুলি কৈছে। গোটেই জীৱন বিচাৰিলেও অসমৰ দৰে ৰূপহী ঠাই তেওঁ কতো পোৱা নাযায় বুলি গৌৰৱ কৰিছে। অসমৰ মাটি অতিকৈ সাৰুৱা শৎস্যে, মৎস্যে উপচা। এই দেশৰ প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশ সেউজীয়া,চিৰ বিনন্দীয়া। বহাগ মাহত অসম দেশৰ ৰূপ দুগুণে চৰে। অসমৰ কৃষক ৰাইজে এই সময়তে মহুৰা ঘূৰাদি পথাৰত ব্যস্ত হৈ পৰে আৰু তাৰ ফলস্বৰূপে মাঘ মাহত সোণোৱলী ৰূপ লৈ প্ৰাকৃতিক শোভা বঢ়োৱাৰ লগতে খেতিয়কৰ ভঁড়াল উপচাই তোলে। শৰৎ নিশা অসমৰ আকাশ তৰাৰে উপচাই তোলে। অসমৰ সোঁ মাজেদি বৈ যোৱা বৰলুইতৰ দুয়োপাৰ অপৰূপ সৌন্দৰ্যৰে ভৰপূৰ। এনে বিভিন্ন ৰূপৰ সমাৱেশ পৃথিৱীৰ আন ঠাইত পাবলৈ নাই। সেয়েহে গীতিকাৰে যিদৰে এই ঠাইত জন্ম লভিছে, ঠিক সেইদৰে এই ঠাইতেই মৰণকো বৰণ কৰিবলৈ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰিছে।

গীতটিত হাজৰিকাৰ প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি থকা গভীৰ ভালপোৱা প্ৰকাশ পাইছে। নিজৰ উপজা ঠাইখনৰ বায়ু-পানী-মাটি, আকাশ,বতাহ প্ৰাণ ভৰি ভাল পায়। পৃথিৱীত অনেক ধুনীয়া ঠাই আছে যদিও তেওঁৰ দৃষ্টিত অসমখন অনন্য, যাৰ

এটি গীত ৰচনা কৰিছিল। গীতটোত যথেষ্ট ভাৱ গধুৰ আৰু জীৱন সংগ্ৰামত মানুহে কেতিয়াও ক্লান্ত অনুভৱ নকিবৰ বাবেও উৎসাহ যোগোৱা হৈছে। ১৯৬২ চনত ৰচনা কৰা এই গীতটি হৈছে “সাগৰ সংগমত কতনা সাঁতুৰিলো।” এই সমূহৰ উপৰিও তেওঁ মানুহৰ মাজৰ ভেদাভেদ আঁতৰোৱা স্বদেশ-প্ৰীতি, প্ৰকৃতি বিষয়ক গীতৰ উদাহৰণ দি অসমীয়া গীতি সাহিত্যৰ ভড়াল চহকী কৰি তুলিলে।

ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ বৈশিষ্ট্য ঃ

ভূপেন হাজৰিকাৰ প্ৰত্যেকটো গীতেই অৰ্থবহ। তেখেতৰ অন্তৰত গভীৰভাৱে শিপাই আছে সমাজ তথা জাতীয় চেতনা। সমাজত ভৰি থকা হৰ্ষ-বিষাদ, হাঁহি-কান্দোন, শোষণ-লুণ্ঠন,দুৰ্নীতি, অত্যাচাৰ- অনাচাৰে তেওঁ অন্তৰত গভীৰভাৱে ৰেখাপাত কৰিছিল। তাৰেই উদাহৰণ তেওঁ গীতসমূহ। ভূপেন হাজৰিকা গীতসমূহতে ফুটি উঠিছিল সমাজৰ লেতেৰা আৰ্বজনাবোৰ ধুই নিকা কৰাৰ হাবিয়াস। ইয়াৰ উপৰিও মানুহক মানুহ হিচাপে জীয়াই ৰখাৰ সম্বল প্ৰদানো তেওঁৰ গীতৰ মাজতেই উপলব্ধ। তেওঁৰ গীতসমূহত ফুটি উঠা কেইটামান বৈশিষ্ট্য এনেধৰণৰ—

ক) ভূপেন হাজৰিকা গীতৰ এক অন্যতম বৈশিষ্ট্য হৈছে মানৱতাবাদৰ জয়গান। তেওঁৰ গীত সমূহত দেশ জাতিৰ মানুহক ভাল পোৱাৰ কথা খাটি খোৱা মানুহৰ জীৱন সংগ্ৰামৰ কথা, প্ৰেম তথা একতাৰ এনাজৰীৰে জাতি-জনগোষ্ঠীক বান্ধি ৰখাৰ কথা পোৱা যায়।

খ) ভূপেন হাজৰিকা গীতৰ আন এক বৈশিষ্ট্য হৈছে সমসাময়িক প্ৰসংগৰ মূৰ্ত প্ৰকাশ। ইতিহাস, বিজ্ঞান, ৰাজনীতি তথা সামাজিক প্ৰতিটো বিষয় তেওঁৰ গীতত মূৰ্তমান। সকলো ধৰণৰ সামাজিক বৈষম্য, জাত- পাতৰ সংকীৰ্ণতা, অন্যায়- অবিচাৰৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ ঘোষণা তেওঁৰ গীতসমূহত সুন্দৰ ভাৱে প্ৰকাশ ঘটিছে।

গ) প্ৰেমক বিচিত্ৰ ৰূপত চিত্ৰমান ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ আন এটি বৈশিষ্ট্য। এই প্ৰেম কেৱল নৰ-নাৰীৰ মাজতে আৱদ্ধ নহয়। মানৱ প্ৰেম, জাতীয়প্ৰেম, স্বদেশ প্ৰেম, প্ৰকৃতি প্ৰেম ইত্যাদিক জীৱন্ত ৰূপ দিয়া তেওঁক গীতসমূহত পৰিলক্ষিত হয়।

ঘ) ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ আন এক বৈশিষ্ট্য হৈছে—সহজ-সৰল তথা চিনাকি চিত্ৰকল্প আৰু প্ৰতীকবোৰেৰে গধুৰ বিষয়বস্তুকো সমুধুৰ ৰূপত প্ৰকাশ কৰা।

ঙ) ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ আন এটি বৈশিষ্ট্য হৈছে—প্ৰকাশিকা সম্পন্ন ভাষাৰীতি। ভাৱক উন্মুক্তভাৱে প্ৰকাশ কৰিব পৰা ভাষাৰ প্ৰয়োগে তেওঁৰ গীতসমূহক বিশিষ্টতা প্ৰদান কৰিছে। তেওঁৰ গীতৰ ভাষা অধিক স্পষ্ট, সাৱলীল আৰু প্ৰকাশভংগী সৰল হোৱাৰ বাবেই সকলো শ্ৰেণীৰ শ্ৰোতাকে আকৰ্ষণ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

চ) আশাপূৰ্ণ দৃষ্টিভংগী হাজৰিকাৰ গীতৰ এক অন্যতম বৈশিষ্ট্য। সমাজৰ জটিল সমস্যাসমূহৰ সমাধান কৰি তথা নিৰাশাক কোনো ঠাইতে স্থান দিব নিবিচৰা এক বাস্তৱ চেষ্টা তেওঁৰ গীতসমূহৰ মাজত প্ৰকাশ পোৱা যায়।

ভূপেন হাজৰিকা প্ৰেম চেতনামূলক গীতৰ আলোচনা ঃ

ভূপেন হাজৰিকা বহুকেইটি গীতত বিভিন্ন প্ৰেমৰ প্ৰসংগ সন্নিৱিষ্ট হৈ থকা পৰিলক্ষিত হয়। সেই প্ৰেম কেৱল নৰ-নাৰীৰ প্ৰেমেই নহয়, স্বদেশ প্ৰেম, মানৱ প্ৰেম, প্ৰকৃতি প্ৰেম ইত্যাদিৰ প্ৰসঙ্গয়ো গীতসূহৰ অন্তৰালত নিৰ্হিতহৈ আছে। প্ৰেম হৃদয়ৰ আৱেগৰ লগত জড়িত। কিয়নো বেজবৰুৱা ভাষাত, "প্ৰেমত ঘূৰিছে ভূ-মণ্ডল, প্ৰেমত ফুলিছে শতদল।"[১] এই প্ৰেম ভালপোৱা নৰ-নাৰীৰ ইজনৰ সিজনৰ মাজত হ'ব পাৰে নিজৰ দেশৰ প্ৰতিয়ো হ'ব পাৰে আৰু গোটেই বিশ্বখনৰ প্ৰতিও প্ৰেম জাগ্ৰত হ'ব পাৰে প্ৰেমৰ মহিমা অপাৰ। প্ৰেমৰ বিশাল পৰিধিৰ বুকুত ভূপেন হাজৰিকাই বহুত লহৰৰ সৃষ্টি কৰিলে। তেওঁ প্ৰেম বিষয়ক এটি অন্যতম গীত হৈছে—

"আকাশী গংগা বিচৰা নাই
নাই বিচৰা স্বৰ্ণ অলংকাৰ
নিষ্ঠুৰ জীৱনৰ সংগ্ৰামত
বিচাৰো মৰমৰ মাত এষাৰ।"[২]

হাজৰিকা মতে প্ৰেম মানেই প্ৰাপ্তি নহয়; সংগ্ৰাম পূৰ্ণ মানৰ জীৱনত প্ৰেমৰ ভূমিকা অতুলনীয়। প্ৰিয়জনৰ এষাৰি মৰমৰ মাতেই সংগ্ৰামৰ সময়ত সাহস আৰু

শক্তি প্ৰদান কৰিব পাৰে। গীতিকাৰে জীৱনত অজস্ৰ ধন-সম্পতি বিচৰা নাই, বিচাৰিছে মাথো কাৰোবাৰ এধানিৰ আন্তৰিক মৰম। ভূপেন হাজৰিকাই তেওঁ গীতেৰে অনেকজন শ্ৰোতাক মুগ্ধ কৰিছিল, অনেকজনৰ মৰম বুটলিবলৈ সক্ষম হৈছিল। সংঘাতেৰে ভৰা নিষ্ঠুৰ জীৱনত প্ৰেমৰ মহত্ব যে অপাৰ, সেই কথা তেওঁৰ এই গীতটিত ফুটি উঠিছে। জীৱনৰ সুখ-দুখ ভগাই ল'বৰ বাবে মানুহক এগৰাকী বিশ্বাসী সংগীৰ নিতান্তই প্ৰয়োজন; যিয়ে সংগ্ৰামৰ সময়ছোৱাত সহযাত্ৰী হৈ জীৱন আগবঢ়াই নিয়াত প্ৰেৰণা হিচাপে থিয় দিয়ে।

ঠিক তেনেদৰে, মই যেতিয়া এই জীৱনৰ গীতটিও প্ৰেমৰ এক অন্যতম উদাহৰণ—

"মই যেতিয়া এই জীৱনৰ
মায়া এৰি গুচি যাম
আশা কৰো মোৰ চিতাৰ কাষত
তোমাৰ সহাঁৰি পাম।"[৩]

হাজৰিকাৰ এই গীতটিত প্ৰেয়সীক হেৰুৱাৰ দুখ প্ৰকাশ পাইছে। মানুহৰ সেৱাত ব্ৰতী হৈ থাকোঁতে তেওঁ যে নিজৰ প্ৰেয়সীক সময় দিব নোৱাৰিলে সেই কথা স্বীকাৰ কৰি অনুতপ্ত হৈছে। তেওঁ এনে অনুভৱ কৰিছে যে প্ৰিয় নাৰী গৰাকীয়ে নিদিয়া মৰমবোৰেই যেন জীৱনৰ সৰগী সুখ লুকাই আছিল। সেয়েহে তেওঁ আক্ষেপ কৰিছে আৰু তেওঁৰ মৃত্যুৰ সময়ত প্ৰেয়সীৰ পৰা বিশেষ একো নিবিচাৰি কেৱল তেওঁৰ চিতাৰ কাষত অকণমান সহাঁৰি কামনা কৰিছে। তেওঁ নামত এটুপি চকুলো উছৰ্গা কৰিলেই যেন তেওঁৰ জীৱনে সাৰ্থকতা লাভ কৰিব। তেওঁ সমূহৰ বাবে আগবঢ়োৱা সেৱাৰ বিনিময়ত কোনোধৰণৰ সোঁৱৰণি সভা অথবা সন্মান বিচৰা নাই। বিচাৰিছে মাথোঁ তেওঁ আটাইতকৈ মৰমৰ প্ৰেয়সীৰ এটুপি লোতক।

তাতেই যেন তেওঁৰ জীৱনৰ সংগ্ৰামখিনিৰ সফলতা। হাজৰিকাৰ এই গীতটিত ব্যক্তি প্ৰেমৰ স্বৰূপ ফুটি উঠিছে। ভূপেন হাজৰিকা দুয়োটা গীত আলোচনা কৰি আমি ক'ব পাৰো যে তেওঁৰ মতে জীৱনৰ মহা সংগ্ৰামত প্ৰেম সঞ্জীৱনী সুধা স্বৰূপ। প্ৰেমে মানুহক সংগ্ৰাম কৰিবলৈ প্ৰেৰণা যোগায়। হাজাৰ জনৰ মৰম পালেও মানুহে বিশেষ কোনো এগৰাকী বিশ্বস্ত সংগীৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুভৱ কৰে।

হোমেন বৰগোহাঞিৰ উপন্যাসত সামন্তীয় ধ্যান-ধাৰণাৰ প্ৰকাশ ঃ এটি অধ্যয়ন

(*পিতা-পুত্ৰ, হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়* আৰু *মৎস্যগন্ধা* উপন্যাসৰ বিশেষ উল্লেখেৰে)

ড° পংকজ শইকীয়া

বিভাগীয় মুৰব্বী, অসমীয়া বিভাগ

জেংৰাইমুখ মহাবিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

হোমেন বৰগোহাঞিৰ কেইবাখনো উপন্যাসত আৰ্থ-সামাজিক দিশৰ ছবি বলিষ্ঠ ৰূপত প্ৰকাশ পাইছে। বিশেষতঃ অৰ্ধ-সামন্তবাদী সমাজ-ব্যৱস্থাত শোষিত হোৱা দৰিদ্ৰ কৃষক সমাজৰ ছবি *পিতা-পুত্ৰ* আৰু *হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়*-এই দুখন উপন্যাসত গুৰুত্ব সহকাৰে আৰু সজীৱভাৱে বিবৃত হৈছে। আন এখন উপন্যাস মৎস্যগন্ধাতো শোষণভিত্তিক অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাত পিষ্ট মানৱীয় মৰ্যাদাৰ কাহিনী আছে আৰু ইয়াত এক চৰিত্ৰ মেনকাৰ দ্বাৰা সামন্তীয় শোষণৰ বিৰুদ্ধে পৰোক্ষ বিদ্ৰোহো আছে। গৱেষণা-লেখাটোত বৰগোহাঞিৰ উপন্যাসত প্ৰতিফলিত হোৱা সামন্তীয় সমাজ-ব্যৱস্থা, সামন্তীয় শোষণৰ স্বৰূপ, এনে ব্যৱস্থাৰ কবলত পৰা সকলৰ দুৰ্দশাগ্ৰস্ত জীৱন, সামন্তীয় ব্যৱস্থাক গ্ৰহণ কৰিবলৈ বাধ্য হোৱা এচামৰ বিবেকৰ যুঁজ, এনে শোষণৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ আদি দিশসমূহ বিচাৰ-বিশ্লেষণ কৰা হ'ব। লগতে খাটিখোৱা, দৰিদ্ৰ মানুহৰ জীৱন-ধাৰা অধ্যয়নৰ আওতালৈ আহিব। এওঁলোকৰ অৰ্থনৈতিক অনগ্ৰসৰতাৰ কাৰণ আৰু সমাজ-ব্যৱস্থা এই ক্ষেত্ৰত কিমান দূৰ দায়ী সেই সম্পৰ্কেও বিশ্লেষণ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

বীজশব্দ ঃ সামন্তীয় ব্যৱস্থা, শোষণ, ভূ-স্বামী, ভূমিহীন, মধ্যবিত্ত, বিদ্ৰোহ

ৰূপ গুণৰ তুলনা আন কোনো ঠাই লগতে নহয়। অসমৰ প্ৰকৃতিৰ বিনন্দীয়া ৰূপৰ প্ৰতি ভূপেন হাজৰিকা প্ৰেম ইমানেই সু-গভীৰ যে তেওঁ এই প্ৰকৃতিৰ মাজতেই মৃত্যুক আকোঁৱালি ল'ব খোজে।

স্বদেশপ্ৰেম বিষয়ক গীত ঃ

প্ৰেম-প্ৰেমিকাৰ প্ৰেম তথা প্ৰকৃতিৰ প্ৰেমৰ উপৰিও তেওঁলোকৰ গীতত সন্নিৱিষ্ট হৈ থকা আন এটি বিষয় হৈছে স্বদেশপ্ৰেম বিষয়ক গীত। স্বদেশ, স্ব-জাতিৰ প্ৰতি থকা শ্ৰদ্ধাৰ হাজৰিকা গীতত বিদ্যমান। ভূপেন হাজৰিকাৰ স্বদেশপ্ৰেম বিষয়ক এটি অন্যতম গীত হৈছে—'আই তোক কিহেৰে পূজিমে।'

"আই তোক কিহেৰে পূজিম
আই তোৰ চৰণে দুখানি
আই অ' কিহেৰে পূজিম তোক
আই অ' জীৱন দি পূজিমে তোক...।" (৫)

এই গীতটিত তেখেতৰ স্বদেশৰ প্ৰতি থকা প্ৰেম প্ৰকাশ পাইছে। আই অসমীৰ মৰমী কোলাত জনম লভি গীতিকাৰ ডাঙৰ দীঘল হৈছে। অসমৰ শ্যামলী কোলাত পাহাৰে ভৈয়ামে তেওঁ অনেক খেলা কৰিলে। আই মৰমবোৰে তেওঁক জীৱনৰ সন্মান দিছে। সেয়ে তেওঁ দেশ মাতৃৰ ওচৰত ঋণী অনুভৱ কৰিছে। সেই ঋণ কিহেৰে পৰিশোধ কৰিব বুলি তেওঁ নিজকে প্ৰশ্ন কৰিছে। সেই ধাৰ একোৰে পৰিশোধ কৰিব নোৱাৰে সেইবাবে স্বদেশ প্ৰেমেৰে উদ্ধুদ্ধ হৈ গীতিকাৰে নিজৰ জীৱনটোকে দি দেশ মাতৃক পূজা কৰিব খুজিছে। গীতটিত ভূপেন হাজৰিকাৰ দেশৰ প্ৰতি থকা ভালপোৱাৰ বাবে নিজৰ জীৱনকো তুচ্ছ জ্ঞান কৰিছে। তেওঁ মতে প্ৰতিদান দিবলৈ তেওঁ অক্ষম। কিন্তু দেশৰ প্ৰতি থকা তেওঁ ভালপোৱা নিস্বাৰ্থ। তেওঁ নিজৰ দেশক ইমান ভাল পায় যে নিজৰ জীৱনকো ত্যাগ কৰিবলৈ কুণ্ঠাবোধ নকৰে।

মানৱপ্ৰেম মূলক গীত ঃ

ভূপেন হাজৰিকা গীতত প্ৰকাশ পোৱা আন এটি বিষয় হৈছে মানৱপ্ৰেম ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত কোমল মানৱ হৃদয়ৰ মানৱীয়তা সুন্দৰভাৱে শুনিবলৈ

পোৱা যায়। তেওঁৰ বহু গীতৰ উদ্দেশ্য মানুহৰ অন্তৰত মানুহৰ প্ৰতি প্ৰেম ওপজোৱা। মানুহৰ দুখ- কষ্ট, দাৰিদ্ৰ বা শোক লগা পৰিস্থিতিৰ চিত্ৰ দাঙি ধৰাত তেওঁ এজন অদ্বিতীয় শিল্পী। মানৱপ্ৰেমৰ সুৰ দেখিবলৈ পোৱা তেওঁৰ এটা অন্যতম গীত হৈছে—'বহু আস্থাহীনতা বিপৰীতে এক গভীৰ আস্থাৰ গান'

"মোৰ গান হওক
বহু আস্থাহীনতাৰ বিপৰীতে
এক গভীৰ আস্থাৰ গান।"[৬]

এই গীতটিৰ জৰিয়তে তেওঁ কৈছে যে বহু আস্থাহীনতাৰ মাজতো তেওঁৰ গান যেন এনে গভীৰ আস্থাৰে পূৰ্ণ হৈ উঠে, যি গানে মানুহক জীৱন আগবঢ়াই নিবলৈ প্ৰেৰণা দিব পাৰে। তেওঁ তেওঁৰ গীতবোৰ জনমুখী কৰি তুলিবলৈ সদায় চেষ্টা কল্পনা বিন্যাসৰ বিপৰীতে জীৱনৰ সত্যক মানুহৰ মাজলৈ তেওঁ লৈ যাব খুজিছিল। গানৰ জৰিয়তে জগাই তুলিব খুজিছিল সংগ্ৰামী জনতাৰ প্ৰাণ। মানুহৰ মাজত থকা ধ্বংসমুখী দৃষ্টিভংগী, মনোমালিন্য আঁতৰাই শান্তি প্ৰতিষ্ঠা কৰাই আছিল তেওঁৰ গানৰ প্ৰধান লক্ষ্য। অতীত বৰ্তমানৰ শৌৰ্য-বীৰ্যৰ প্ৰকাশ কৰাৰ লগতে ভৱিষ্যতৰ উজ্জ্বল আশা তেওঁৰ গানে কঢ়িয়াই ফুৰছিল। অনেক বাধাৰ প্ৰাচীৰ ভাঙি জীৱনৰ গতি ৰূদ্ধ নকৰাকৈ সাহসেৰে সন্মুখলৈ ধাৱমান হোৱাৰ প্ৰেৰণা দিব খোজে তেওঁৰ গানে। এই গীতটিৰ অন্তৰালত তেওঁৰ মানৱ দৰদী দৃষ্টিভংগী ফুটি উঠিছে।

. উপসংহাৰ ঃ

ভূপেন হাজৰিকাৰ প্ৰেম চেতনামূলক গীতৰ বিশ্লেষণাত্মক আলোচনা পৰা আমি কিছুমান সিদ্ধান্তত উপনীত হওঁ—

ক) ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ বিষয়বস্তু এক বহল ক্ষেত্ৰ সামৰি লৈছে। হাজৰিকা গীতত মানৱপ্ৰেম, প্ৰকৃতিপ্ৰেম, স্বদেশপ্ৰেম আদি বিদ্যমান।

খ) হাজৰিকা গীতত মানৱীয় আৱেদনৰ প্ৰায় সকলোবোৰ দিশ যেনে ঃ সুখ-দুখ হাঁহি কান্দোন আৱেগ-অনুভূতি ইত্যাদি সকলো মূৰ্তমান হৈ উঠিছে।

গ) ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতৰ সাৰবস্তু বা কথাবস্তু গীতৰ সুৰত কোনোধৰণৰ বৈপৰীত্যমূলক সুৰ প্ৰতিফলিত হোৱা পৰিলক্ষিত নহয়।

ঘ) ভূপেন হাজৰিকা গীতবিলাকত কেনেধৰণৰ চেতনা প্ৰতিফলিত হোৱা দেখিবলৈ পোৱা যায় সেইয়া জানিব পাৰিলোঁ।

ঙ) ভূপেন হাজৰিকা গীতৰ মাজত প্ৰতিফলিত বৈশিষ্ট্য সমূহৰ সম্পৰ্কে জানবি পৰা যায়।

প্ৰসংগ সূত্ৰ ঃ

১) অজন্তা ৰাজখোৱা (সম্পা) ঃ ভূপেন হাজৰিকা ঃ জীৱন আৰু শিল্প; পৃষ্ঠা-৯৫, লাচিত-১
১) সূৰ্য্য হাজৰিকা (সম্পা) ঃ ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত সমগ্ৰ; পৃষ্ঠা-৬৪
১) ঐ ঃ ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত সমগ্ৰ; পৃষ্ঠা-৬৭
১) সূৰ্য্য হাজৰিকা (সম্পা) ঃ ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত সমগ্ৰ; পৃষ্ঠা-৫১
১) ঐ ঃ ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত সমগ্ৰ; পৃষ্ঠা-৬৭
১) সূৰ্য্য হাজৰিকা (সম্পা) ঃ ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত সমগ্ৰ; পৃষ্ঠা-৫৬

সহায়ক গ্ৰন্থপুঞ্জী ঃ

দত্ত, দিলীপ কুমাৰ ঃ ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত আৰু জীৱন ৰথ; প্ৰকাশক ঃ অনন্ত হাজৰিকা, বনলতা, প্ৰথম প্ৰকাশ, ১৯৮১

ৰাজখোৱা, অজন্তা (সম্পা) ঃ ভূপেন হাজৰিকাৰ জীৱন আৰু শিল্প; বৰুৱা, লাচিত, প্ৰকাশক পূবাঞ্চল প্ৰকাশ, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১২

হাজৰিকা, সূৰ্য্য (সম্পা) ঃ ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত সমগ্ৰ; প্ৰকাশক, চন্দ্ৰকান্ত হাজৰিকা, তৰুণ নগৰ, প্ৰথম সংস্কৰণ,১৯৯৩।

ক'তো অকণো মাটি নথকা; যুগ যুগ ধৰি ভুগি অহা ঘৃণা, বিদ্বেষ আৰু অপমানৰ জ্বালাত নিঃশেষপ্ৰায় হোৱা দৰিদ্ৰ, ক্লিষ্ট কৈৱৰ্ত গাঁৱৰ মানুহখিনিৰ প্ৰতি শিৱনাথৰ অন্তৰত কেতিয়াবা সহানুভূতি জাগে। তেওঁৰ মনত প্ৰশ্ন হয় যে ইমানখিনি দুখ আৰু লাঞ্ছনা সঁচাকৈ জানো সিহঁতৰ প্ৰাপ্য। এনেদৰে শিৱনাথৰ অন্তৰত দুখবোধ জাগিলেও পৰম্পৰাগত সমাজ-ব্যৱস্থাৰ তেওঁ প্ৰতিবাদ নকৰে। বৰং নিজেও তেনে ব্যৱস্থাকে নিয়ম বুলি গণ্য কৰে। মাজে মাজে তেওঁ দুশ্চিন্তাত ভোগে যে সিহঁত ভূমিহীন বাবেই তেওঁ সিহঁতৰ সুলভ শ্ৰমৰ ওপৰত ৰজাৰ দৰে বহি বহি খাব পাৰিছে। সিহঁতে যদি মাটি লাভ কৰে, তেন্তে তেওঁৰ অৱস্থা কি হ'ব!

এনেদৰে সামন্তীয় শোষণত ক্লিষ্ট-পিষ্ট হোৱা দৰিদ্ৰ কৃষকৰ দুৰ্দশাই শিৱনাথক মানসিক কষ্ট দিছে। কিন্তু দেশ স্বাধীন হ'ব বুলি বাৰ্তা পাই পৰম্পৰাগত সামাজিক মৰ্যাদা ভূ-লুণ্ঠিত হ'ব বুলিও আশংকা কৰিছে। তেওঁৰ মানসিক দ্বন্দ্ব ধৰা পৰিছে এনেকৈ, "মই দেশৰ স্বাধীনতা বিচাৰোঁ, কৈৱৰ্ত গাঁৱৰ মানুহবোৰ মোৰ পৰা স্বাধীন হোৱাটো সঁচাকৈয়ে বিচাৰোঁনে?"[১০]

১.৩ সামন্তীয় গাঁথনিৰ অৱক্ষয় ঃ

উপন্যাসখনৰ প্ৰথম পৰ্বত শিৱনাথে দেখা সপোনটো প্ৰকৃততে সামন্তবাদী সমাজ-ধাৰাৰ অৱক্ষয়ৰ আগজাননী মাথোঁ। সপোনটো এনেকুৱা, "স্বাধীনতাৰ কুৰি বছৰমানৰ পিছত কৈৱৰ্ত গাঁৱৰ আটাইবোৰ মানুহ ধনী হৈ উঠিছে, সিহঁতে কোনেও শিৱনাথৰ ঘৰত হালোৱা হ'বলৈ বা খেতিৰ মাটি বিচাৰি নাহে।"[১১] উপন্যাসৰ দ্বিতীয় পৰ্বত স্বাধীনতা-পৰৱৰ্তীকালত শিৱনাথৰ গাঁও ম'হঘুলিলৈ কিদৰে পৰিৱৰ্তনৰ ঢৌ আহিছে তাক বৰ্ণনা কৰা হৈছে। হুঁচৰি গাবৰ সময়ত ৰাইজে সিদ্ধান্ত লৈছে যে সৰু-বৰ, উচ্চ-নীচৰ ভেদ-ভাব নাৰাখি গাঁৱৰ এমূৰৰপৰা হুঁচৰি গোৱা হ'ব। পূৰ্বতে সদায় অগ্ৰাধিকাৰ পোৱা শিৱনাথৰ সামাজিক সম্ভ্ৰমবোধত এনে কাৰ্যই আঘাত কৰিছে। প্ৰথম পৰ্বত চিলমিলীয়া টোপনিত দেখা স্বপ্নই শিৱনাথৰ জীৱনৰ ভয়াল ভৱিষ্যতৰ যি ইংগিত দিছিল, দ্বিতীয় পৰ্বত সেই সপোন বাস্তৱত পৰিণত হ'ল।[১২]

উপন্যাসৰ তৃতীয় পৰ্বত শিৱনাথ আৰু বেছি জটিল পৰিস্থিতিৰ সন্মুখীন হৈছে। ব'হাগৰ পোন্ধৰ দিন যোৱাৰ পাছতো এটাও মাটি বিচৰা মানুহ তেওঁৰ

০.০ প্ৰস্তাৱনা ঃ

সমাজ এখনৰ আন্তঃগাঁথনি নিৰ্মাণত অৰ্থনীতিৰ গুৰুত্ব সৰ্বাধিক। সমাজ বিশেষৰ মানুহৰ জীৱন, জীৱিকা, সামাজিক প্ৰস্থিতি, জীৱন-শৈলী, ৰুচিবোধ, নৈতিকতা, শিল্প-চেতনা—এই আটাইবোৰ দিশ অৰ্থনীতিয়ে নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। এই উপাদানবোৰৰ বিশ্লেষণৰ জৰিয়তে সমাজ এখনৰ আৰ্থ-সামাজিক চৰিত্ৰটো নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি।

সাহিত্যত সমাজৰ সকলোবোৰ দিশৰে প্ৰতিফলন ঘটে। বিশেষতঃ উপন্যাসত সমাজ-জীৱনক বিস্তৃত পৰিসৰত বিশ্লেষণ কৰা হয়। সামাজিক উপন্যাসত এই দিশটো অধিক পৰিষ্কাৰ ৰূপত ফুটি উঠে।

এই গৱেষণা-লেখাত যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ এগৰাকী আগশাৰীৰ ঔপন্যাসিক হোমেন বৰগোহাঞিৰ উপন্যাসত প্ৰতিফলিত আৰ্থ-সামাজিক জীৱনধাৰা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হৈছে। আৰ্থ-সামাজিক দিশটোৰ অন্তৰ্গত সামন্তীয় সমাজ-ব্যৱস্থা, সামন্তীয় শাসন-শোষণৰ স্বৰূপ, এই ব্যৱস্থাই পংগু কৰা সকলৰ দুৰ্দশাগ্ৰস্ত জীৱন, সামন্তীয় ব্যৱস্থা আঁকোৱালি লোৱা সকলৰ অন্তৰ্দ্বন্দ্ব, শোষিতসকলৰ বিদ্ৰোহ, সামন্তীয় ব্যৱস্থাৰ অৱক্ষয় আদি দিশ আলোচনাৰ আওতালৈ অনা হৈছে। লগতে খাটি খোৱা দৰিদ্ৰ মানুহৰ জীৱন-সংগ্ৰামৰ বিষয়েও অধ্যয়ন কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

০.১ সামন্তবাদৰ স্বৰূপ আৰু আহোম যুগৰপৰা যুদ্ধপূৰ্ব যুগলৈকে সামন্তীয় গাঁথনিৰ চমু আভাস ঃ

সামন্তবাদ এক আৰ্থ-সামাজিক ধাৰণা। ইয়াৰ সৈতে দুটা পক্ষ জড়িত থাকে। এটা হ'ল ভূ-স্বামী বা মাটিৰ মালিক আৰু আনটো ভূমিহীন লোক। এই ভূ-স্বামীসকলে ভূমি-সম্পদ পাৰ্যমানে নিজৰ অধীনত ৰাখে আৰু ভূমিহীনসকলৰ শ্ৰম খটুৱাই সেই মাটিত ফচল উৎপাদন কৰে। ইয়াৰ বিনিময়ত ভূমিহীনসকলে উৎপাদিত শস্যৰ এক নগণ্য পৰিমাণ ভোগ কৰিবলৈ পায়।

আহোম ৰাষ্ট্ৰ-ব্যৱস্থাৰ গাঁথনি আছিল সামন্ততান্ত্ৰিক। আহোমৰ বিষয়া-বৰ্গ, খেলপ্ৰথা তথা শাৰীৰিক শ্ৰম-ভিত্তিক পাইক ব্যৱস্থা আছিল এই সামন্ততন্ত্ৰৰ ÷Ó öÂMÃ অৱশ্যে আহোম ৰাজতন্ত্ৰ বিকশিত হোৱাৰ আগতেই বৰ্মন, শালস্তম্ভ আৰু পাল বংশৰ ৰাজত্ব কালত অসমত স্থায়ী কৃষি আৰু সামন্ততান্ত্ৰিক ভূমি-

সম্পৰ্কৰ বিকাশ ঘটিছিল।[২] এতেকে দেখা গ'ল যে অসমত সামন্তবাদী ব্যৱস্থাৰ এক সুদীৰ্ঘ ইতিহাস আছে আৰু আহোম ৰাজত্বকালত ইয়াৰ ভেটি সুদৃঢ় হৈ পৰে। কিন্তু সামন্তীয় শোষণ-নিপীড়নেই আহোম সামন্ত-ব্যৱস্থাক এক গভীৰ সংকটৰ মুখলৈ ঠেলি দিছিল।[৩] আহোম সামন্ত-ব্যৱস্থাৰ বিৰুদ্ধে গঢ়ি উঠিছিল মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহ। এই বিদ্ৰোহৰ অন্তৰালত ধৰ্মীয় কাৰণ থকাটো স্বীকাৰ্য যদিও "প্ৰকৃততে এই বিদ্ৰোহ আছিল আহোম সামন্তবাদৰ বিৰুদ্ধে নিপীড়িত প্ৰজাৰ বিদ্ৰোহ।"[৪] অসমত ব্ৰিটিছ-ৰাজ প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ পাছত মধ্যযুগীয় সামন্তবাদৰ ভেটি থানবান হয়। ব্ৰিটিছসকলে এক নতুন প্ৰশাসনীয় ব্যৱস্থা গঢ়ি তুলি কিছুমান পদবী সৃষ্টি কৰে আৰু সেই পদত সামন্তীয় ভাবাদৰ্শ পুহি ৰখা অভিজাত শ্ৰেণীটোৰ ব্যক্তিক মকৰল কৰে। প্ৰফুল্ল মহন্তই এই পদবীবোৰক দুটা ভাগত ভগাইছে ঃ (১) গাঁৱত থকা—মৌজাদাৰ, মণ্ডল, গাঁওবুঢ়া, পণ্ডিত, নিষ্কৰ ভূমি ভোগ কৰোঁতা সত্ৰাধিকাৰ, পুৰোহিত আদি, এই সকলেৰে প্ৰথম ভাগটো গঠিত হৈছে। (২) সেইদৰে নগৰৰ চাকৰিজীৱী—হাকিম, মুন্সিফ, পেচকাৰ, কেৰাণী, পুলিচ, ডাৰোগা, উকীল, ডাক্তৰ আদিৰে দ্বিতীয় ভাগটো গঠিত হৈছে।[৫] নতুন সমাজ-ব্যৱস্থাই এওঁলোকৰ মানসিকতাত দকৈ শিপাই থকা সামন্তীয় ধ্যান-ধাৰণা মষিমূৰ কৰিব পৰা নাছিল। এওঁলোক দৰাচলতে ব্ৰিটিছৰ ছত্ৰছায়াত বৰ্তি থকা ছদ্মৱেশধাৰী সামন্তীয় ভূ-স্বামীহে।

হোমেন বৰগোহাঞিৰ কেইবাখনো উপন্যাসত কেতবোৰ সামন্তীয় বৈশিষ্ট্যৰ প্ৰতিফলন ঘটিছে। এই অধ্যয়নত 'পিতা-পুত্ৰ', 'হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়', 'মৎস্যগন্ধা'—এই তিনিখন উপন্যাস আধাৰ কৰি লোৱা হৈছে।

১.০ 'পিতা-পুত্ৰ' উপন্যাসত প্ৰতিফলিত সামন্তীয় সমাজ-জীৱনৰ চিত্ৰণ ঃ

হোমেন বৰগোহাঞিৰ 'পিতা-পুত্ৰ' উপন্যাস সম্পৰ্কে কৰা এক মন্তব্য প্ৰণিধানযোগ্য—"শিৱনাথ বা শইকীয়া মৌজাদাৰৰ দৰে আঢ্যৱন্তসকলৰ বাহিৰেও ভূমিহীন বা দৰিদ্ৰ কৃষকক আধি মাটিৰ যোগান ধৰিবলৈ আন এক ভূ-স্বামী শ্ৰেণীও ওলাই আহিছিল। সস্তাত মাটি বন্ধকত লৈ বা আন বেঁকা পথেৰে মাটিৰ গৰাকী হোৱা এই শ্ৰেণীটো হ'ল উকীল, মণ্ডল আদি নতুন বৃত্তিত নিয়োজিত ন-ধনী শ্ৰেণী।"[৬] কম মূল্যত মাটি কিনা, বন্ধকত লোৱা—"এনে ভূমিস্বাৰ্থৰ কাৰণেই মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটো শ্ৰেণীগতভাৱে সামন্তীয় ধ্যান-ধাৰণাৰ ধাৰক-বাহক আছিল

আৰু একে সময়তে কৃষক স্বাৰ্থৰ বিৰোধী আছিল।"[৭] গতিকে 'পিতা-পুত্ৰ'ৰ আধাৰত ছদ্মৱেশী অথবা অৰ্ধ-সামন্তীয় ব্যৱস্থাৰে পৰিচালিত সমাজ-জীৱন বিচাৰযোগ্য।

১.১ সামন্তীয় শোষণত পিষ্ট দৰিদ্ৰ লোকৰ জীৱন-চিত্ৰ ঃ

'পিতা-পুত্ৰ' উপন্যাসত প্ৰধানতঃ সামন্তীয় শাসন-শোষণত পিষ্ট দৰিদ্ৰ কৃষকৰ ছবি জীৱন্ত হৈ উঠিছে। চাৰিটা পৰ্বত বিভক্ত উপন্যাসখনৰ কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ শিৱনাথ ফুকন গাঁৱৰ প্ৰায় আটাইখিনি ৰূপিত মাটিৰ গৰাকী। অৰ্থাৎ তেওঁ এজন সৰু-সুৰা জমিদাৰ। গাঁওখনৰ চাৰিভাগৰ এভাগ মানুহে তেওঁৰ মাটিতে আধিলৈ খেতি কৰে। ওচৰৰ কৈৱৰ্ত গাঁওখনে হালোৱাৰ যোগান ধৰে। শিৱনাথৰ বাহিৰেও আৰু দুই-এক মাটিগিৰী আছে। কিন্তু "নিয়োগকৰ্তাৰ তুলনাত কৰ্ম-প্ৰাৰ্থীৰ সংখ্যা ইমান বেছি যে দৰদাম কৰিবলৈ সিহঁতৰ কোনো উপায় নাথাকে।"[৮] ফলত তেওঁলোকে দেহা মাৰি পৰিশ্ৰম কৰিলেও প্ৰাপ্যখিনি কেতিয়াও নাপায়। মাটিহীন দৰিদ্ৰ কৃষক কতীয়াৰ বৰ্ণনা উপন্যাসখনত এনেদৰে আছে, "তাৰ পিন্ধনত কোনোমতে টিকা ঢাকিব পৰাকৈ এটুকুৰা অতিমাত্ৰাই লেতেৰা আৰু কেইবাঠাইতো ফটা কাপোৰ; কাপোৰ টুকুৰাৰ অৱস্থা এনে যে লজ্জা নিবাৰণ কৰিবলৈকো সি যথেষ্ট নহয়।"[৯] এই দৰিদ্ৰ কৃষকসকলৰ অভাৱগ্ৰস্ততাৰ সুযোগ লৈ আকৌ এচামে ছলে-বলে অৰ্থনৈতিক শোষণ চলাই গৈছে। উপন্যাসখনৰ ৰেৱ মহাজনে গাঁওখনলৈ আহি অৰ্থনৈতিক শোষণ আৰম্ভ কৰিছে। চৰকাৰৰ আশিসধন্য ৰেৱ মহাজন, কেশৱ মণ্ডল আদিয়ে লগ হৈ বানপানীৰ সময়ত বিলোৱা ৰিলিফৰপৰা ডাল-দৰিদ্ৰবোৰকহে বঞ্চিত কৰিছে।

এনেদৰে মধ্যযুগসুলভ সামন্তীয় ধাৰণাৰ ভূ-স্বামীসকলৰ মাটিত দেহে-কেহে খাটিও মাটিহীন কৃষকসকল প্ৰাপ্যখিনিৰপৰা বঞ্চিত হৈছে। লগতে নতুন প্ৰশাসনীয় ব্যৱস্থাই সৃষ্টি কৰা ধনৱান, চাকৰিজীৱীসকলৰ দ্বাৰাও নিৰ্মমভাৱে শোষিত হৈছে।

১.২ সামন্তীয় চৰিত্ৰৰ অন্তৰ্দ্বন্দ্ব ঃ

সামন্তীয় ধ্যান-ধাৰণা উপন্যাসখনৰ কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ শিৱনাথৰ মজ্জাগত যদিও মাজে মাজে তেওঁ গভীৰ অন্তৰ্দ্বন্দ্বত ভুগিছে। নিজৰ ঘৰৰ ভেটিটোৰ বাদে আৰু

সৈতে অবৈধভাৱে যৌন সম্ভোগ কৰা মণিৰামৰ গৰ্ভনষ্টৰ প্ৰস্তাৱ মেনকাই এনেদৰে অগ্ৰাহ্য কৰিছে, "ডোমৰ ছোৱালীক তুমি খেলাৰ পুতলা পাইছা নেকি যে খেলা শেষ হোৱাৰ পিছত পুতলা দলিয়াই দিয়াৰ দৰে তাইক দলিয়াই দিবা?"[১৮] উপন্যাসখনৰ শেহত বাটৰুৱা এজনক উদ্দেশ্যি কৈছে, "জাতলৈ নমোৱা নাই, আজি তহঁতৰ এটাক জাতলৈ তুলিলোঁ। ভয় নকৰিবি, তহঁতৰো আৰু বেছি দিন নাই। এটা এটাকৈ তহঁত গোটেইবোৰকে জাতত নোতোলালৈকে মোৰ শান্তি নাই।"[১৯] মেনকাৰ এই বিদ্ৰোহ বৰ্ণবাদী সমাজৰ বিৰুদ্ধে, সামন্তীয় সামাজিক গাঁথনিৰ বিৰুদ্ধে।[২০]

৪.০ মূল সিদ্ধান্ত ঃ

আলোচনাৰ অন্তত লাভ কৰা সিদ্ধান্তসমূহ নিম্নলিখিত ধৰণৰ—

১) অসমত ব্ৰিটিছ-ৰাজ প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ পাছত আহোমযুগীয় সামন্তীয় ব্যৱস্থা ভাগি পুঁজিবাদী সমাজ-ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন হ'ল যদিও সামন্তবাদী অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থা বা ধ্যান-ধাৰণাৰ মূলোচ্ছেদ নহ'ল। দৰাচলতে ব্ৰিটিছৰ প্ৰয়োজনকল্পেই আৰু তেওঁলোকৰ ছত্ৰছায়া তথা পৃষ্ঠপোষকতাতে অসমীয়া সমাজ-জীৱনধাৰাত এক উদীয়মান মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীয়ে উত্থান লাভ কৰিছিল।

২) ব্ৰিটিছ-শাসিত অসমত মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৱে ছলে-বলে-কৌশলে ভূ-সম্পদ হস্তগত কৰি আৰ্থিকভাৱে দুৰ্বলসকলক সৰ্বস্বান্তৰ পৰ্যায়লৈ পৰ্যবসিত কৰিছিল। সমাজত ভূ-স্বামী আৰু ভূমিহীন শ্ৰেণী গঢ় লৈ উঠিছিল আৰু অৱধাৰিতভাৱে শ্ৰেণী-শোষণৰ বাট মুকলি হৈছিল। এই অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাটোৱেই হ'ল ছদ্মবেশী সামন্তবাদ বা অৰ্ধ-সামন্তীয় শোষণ-ব্যৱস্থা।

৩) মাৰ্ক্সীয় ধাৰণামতে শ্ৰেণী-শোষণ চলি থকা সমাজত সেই শোষণৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহেও মূৰ দাঙি উঠে। হোমেন বৰগোহাঞিৰ উপন্যাসকেইখনতো ভুক্তভোগীসকলৰ কেতবোৰে বিদ্ৰোহ কৰা দেখা যায়।

৪) স্বাধীনতা-পৰৱৰ্তী কালত নতুন আৰ্থ-সামাজিক ব্যৱস্থাই সমাজলৈ পৰিৱৰ্তন আনিছে আৰু প্ৰাচীন সামন্তীয় মূল্যবোধত আঘাত হানিছে। এই পৰিৱৰ্তন ভূ-স্বামী, বৰ্ণ হিন্দু, উদীয়মান মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোৱে কামনা কৰা নাই।

৫) সমাজ-ব্যৱস্থাৰ পৰিৱৰ্তন হ'লেও শোষক আৰু শোষিতৰ সমস্যা

ঘৰত হাজিৰ হোৱাহি নাই। ইয়াৰ কাৰণ হ'ল চৰকাৰে মথাউৰি বন্ধাই এটা চাপৰি শালি খেতিৰ বাবে উপযোগী কৰি তুলিছে। এনেদৰে পৰিৱৰ্তিত আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থাই এচাম দৰিদ্ৰৰ মুখলৈ হাঁহি আনিছে আৰু আনৰ শ্ৰমৰ ওপৰত খোৱা মুষ্টিমেয় এচামৰ উচ্চ স্থানৰ ক্ৰমে অনৱমন ঘটাইছে।

চতুৰ্থ পৰ্বত শিৱনাথৰ আশংকা আৰু বেছি ঘনীভূত হৈছে। "শিৱনাথে জানে, কালিনাথৰ হাততেই তেওঁৰ বংশৰ শতাব্দী-প্ৰাচীন পৰম্পৰাৰ চূড়ান্ত বিনাশ ঘটিব; সামাজিক আভিজাত্য আৰু ভূ-সম্পত্তিৰ যি দুৰ্গ বংশানুক্ৰমে তিলে তিলে গঢ়ি উঠিছিল, কালিনাথৰ দিনতেই সি ধূলিসাৎ হৈ যাব।"[১৩] কালিনাথৰ প্ৰতি এইবাবেই ভয় যে সি সমাজৰ হিতৰ কাৰণে কাম কৰিব বিচাৰে।

১.৪ সামন্তীয় ব্যৱস্থা বা ধ্যান-ধাৰণাৰ প্ৰতি বিদ্ৰোহ ঃ

'পিতা-পুত্ৰ' মূলতঃ দুটা প্ৰজন্মৰ মাজৰ বিৰোধ বা সংঘাতৰ কাহিনী। ই আধুনিক আৰু প্ৰাচীন মূল্যবোধৰো দ্বন্দ্বৰ কাহিনী। শিৱনাথৰ সামন্তীয় ভেমত কুঠাৰাঘাত পৰিছে তেতিয়া, যেতিয়া হুঁচৰি দলে সৰু-বৰ বিচাৰ নকৰি গাঁৱৰ এমূৰৰপৰা হুঁচৰি গাবলৈ লৈছে। এয়া প্ৰকৃততে সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ মানুহে যুগ যুগ ধৰি পুহি ৰখা ক্ষোভৰ বহিঃপ্ৰকাশ। নিজৰ ডাঙৰ পুত্ৰ গৌৰীনাথেও তথাকথিত কৈৱৰ্ত সম্প্ৰদায়ৰ এগৰাকী ছোৱালীক বিয়া কৰাই দেউতাকৰ প্ৰাচীন ধ্যান-ধাৰণাৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ ঘোষণা কৰিছে। দেউতাকক উদ্দেশ্যি লিখা এখন চিঠিত গৌৰীনাথে লিখিছে, "পিতৃয়ে স্নেহেৰে বা যুক্তিৰে যেতিয়া পুত্ৰক আদেশ মনাব নোৱাৰে, তেতিয়া তেওঁ শেষ অস্ত্ৰ হিচাপে প্ৰয়োগ কৰে অৰ্থনৈতিক ক্ষমতা। ...কিন্তু দেউতা, পুৰণি সামন্তবাদী সমাজত এই অস্ত্ৰই কাম দিছিল যদিও আধুনিক যুগত সি অচল।"[১৪]

২.০ 'হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়' উপন্যাসত প্ৰতিফলিত সামন্তীয় সমাজ-জীৱনৰ চিত্ৰণ ঃ

সামন্তবাদৰ মূল ভিত্তি হৈছে ভূমিৰ ওপৰত থকা অধিকাৰ বা ভূমি-সম্পৰ্ক। কৃষকৰ ভূমিৰ ওপৰত থকা অধিকাৰ ছলে-বলে ছিন্ন কৰি এচাম মুষ্টিমেয় মানুহে কিদৰে তেওঁলোকক শোষণ কৰি গৈছে, তাৰ বিৱৰণ হোমেন বৰগোহাঞিৰ 'হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়' উপন্যাসতো বিদ্যমান।

২.১ সামন্তীয় শোষণত পিষ্ট দৰিদ্ৰ কৃষকৰ দুৰ্দশাগ্ৰস্ত জীৱন-চিত্ৰ ঃ

উপন্যাসখনত শোষণভিত্তিক সমাজ-ব্যৱস্থাৰ বলি হৈছে কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ ৰসেশ্বৰ। গাঁওখনৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ মাটিগিৰী সনাতন শৰ্মাই ৰসেশ্বৰৰ জীৱিকাৰ একমাত্ৰ সম্বল মাটিডৰা কৌশল খটুৱাই নিজৰ কৰিছে। দৰিদ্ৰ কৃষকৰ মাটিত ছলে-বলে-কৌশলে মালিকীস্বত্ব আৰোপ কৰাটো সামন্তীয় ব্যৱস্থাৰে এক চৰিত্ৰ। গতিকে সনাতন শৰ্মাও সামন্তবাদৰে প্ৰতিভূ। ইয়াৰ পাছত ভূমিহীন ৰসেশ্বৰ অবৰ্ণনীয় দাৰিদ্ৰ্যৰ সন্মুখীন হৈছে। আধি বোৰ্ডত মোকদ্দমা তৰি ৰসেশ্বৰে ঘোচ দিবলৈ সোণৰ অলংকাৰ, গৰু-গাই বিক্ৰী কৰি সৰ্বস্বান্ত হৈছে।

ব্ৰিটিছ-শাসিত অসমত প্ৰচলন হোৱা নতুন অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাই সমাজত এক শ্ৰেণীৰ ভণ্ড, ঘোচখোৰ মণ্ডল, মৌজাদাৰ, কেৰাণী, মহৰী আদি সৃষ্টি কৰিলে। এয়া দৰাচলতে ব্ৰিটিছে অসমীয়া মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীটোক সন্তুষ্ট কৰি ৰখাৰে ফলশ্ৰুতি। সনাতন শৰ্মাৰ দৰে সম্পদশালী ভূ-স্বামীক আমোলাতন্ত্ৰ পৰিচালনা কৰা প্ৰতিনিধিসকলে টকাৰ বাবেই সমীহ কৰি আহিছে। এয়া সামন্তীয় ব্যৱস্থাকে কৰা পৃষ্ঠপোষকতা।

সামন্তীয় ধ্যান-ধাৰণা মজ্জাগত হৈ থকা ঘোচখোৰ পিয়ন, মণ্ডল, কেৰাণী আদি আৰু মাটিগিৰী সনাতন শৰ্মাই ৰসেশ্বৰক সৰ্বস্বান্ত কৰিলে। কেছ খেলিবলৈ টকাৰ দৰকাৰ হোৱাত মৰমৰ বৰপুত্ৰকো গাঁওবুঢ়াৰ ঘৰত চাকৰ ৰাখিবলৈ বাধ্য হ'ল।

উপন্যাসখনৰ শেহত সামন্তীয় ব্যৱস্থাৰে এক দুমুখীয়া ৰূপ নতুন সময়ৰ নতুন পৰিস্থিতিত নতুন ৰূপত দেখিবলৈ পোৱা গৈছে। মাটিগিৰী সনাতন শৰ্মাই সমাজবাদী দলত যোগ দি ভোট ভিক্ষা কৰিছে এনেদৰে, "...সকলো মাটি গ্ৰাস কৰি ৰাখিছে কেইজনমান মুষ্টিমেয় ধনী মহাজনে। নিৰ্বাচনৰ পিছত ধনী মহাজনসকলৰ পৰা মাটি কাঢ়ি আনি সকলো দুখীয়া মাটিহীন খেতিয়কৰ মাজত মাটি ভাগ কৰি দিয়া হ'ব...।"[১৫]

ভূ-সম্পদ হেৰুৱাই লাওলোৱা হোৱা ৰসেশ্বৰৰ ঘৰত ভোটৰ স্বাৰ্থত উপস্থিত হৈছে শত্ৰু সনাতন শৰ্মা। কিন্তু "ধনী আৰু শক্তিমানৰ প্ৰতি যি ভয় আৰু দাস্যতাৰ ভাব যুগ যুগ ধৰি ৰসেশ্বৰহঁতৰ নিচিনা মানুহবোৰৰ জীৱনত মজ্জাগত হৈ পৰিছে, ৰসেশ্বৰৰ আন সকলো অনুভূতি তল পেলাই সেই ভয়ৰ ভাবেই সেই মুহূৰ্তত

আটাইতকৈ প্ৰবল হৈ উঠিল।"[১৬]

উপন্যাসখনৰ এনে বৰ্ণনাৰপৰা উপলব্ধি কৰিব পাৰি যে নতুন সমাজত নতুন ৰূপত সামন্তীয় চৰিত্ৰ বৰ্তি আছে আৰু তাৰ দ্বাৰা বহু দৰিদ্ৰ কৃষক শোষিত হৈছে।

৩.০ 'মৎস্যগন্ধা' উপন্যাসত সামন্তীয় ধ্যান-ধাৰণা ঃ

'মৎস্যগন্ধা' উপন্যাসখনৰ এটি উজ্জ্বল দিশ হ'ল সামন্তীয় ব্যৱস্থাৰ বিৰুদ্ধে ঘোষিত পৰোক্ষ অথচ সবল বিদ্ৰোহ। এই উপন্যাসত ঔপন্যাসিকে তথাকথিত উচ্চ বৰ্ণ হিন্দুৰ লোকক নিম্ন শ্ৰেণী তথা শোষিত লোকৰ ওচৰত নতশিৰ হ'বলৈ বাধ্য কৰোৱাইছে।

৩.১ সামন্তীয় শোষণ আৰু সামন্তীয় গাঁথনিৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ ঃ

'মৎস্যগন্ধা' উপন্যাসখন শোষণভিত্তিক অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাই যুগে যুগে মানৱীয় মৰ্যাদাবোধৰ ওপৰত চলোৱা অৱদমনৰ কলাত্মক প্ৰকাশ। ইয়াত উচ্চ বৰ্ণৰ হিন্দুসকলৰ ঘৃণা আৰু অৱহেলাৰ পাত্ৰ কৈৱৰ্তসকলক সহানুভূতিশীল দৃষ্টিৰে চোৱা হৈছে। কৈৱৰ্ত শ্ৰেণীটোৱেই ভূমিহীন শোষিত শ্ৰেণী। উচ্চ বৰ্ণৰ হিন্দুসকলেই ভূ-স্বামী আৰু শোষক। ঔপন্যাসিকে স্পষ্টভাৱে নক'লেও তেওঁৰ বৰ্ণনাতে সেইটো ধৰা পৰে, "সি মোক বিয়া কৰিলে ময়ে সেই চাৰিপুৰা শালিতলীৰ গৰাকিয়নী হ'ম।"[১৭] এয়া অৰ্থনৈতিকভাৱে দুৰ্বল কৈৱৰ্ত সম্প্ৰদায়ৰ গাভৰু কমলাৰ উক্তি। আহোম সম্প্ৰদায়ৰ মণিৰামৰ ছলনাত বন্দী হৈ যৌন সম্পৰ্ক স্থাপন কৰি গৰ্ভৱতী হোৱা কমলাক যেতিয়া মেনকাই ককৰ্থনা কৰিছে, তেতিয়া তাই এই মনোভাৱ ব্যক্ত কৰিছে।

এনেদৰে যুগে যুগে সামন্তীয় ধ্যান-ধাৰণাৰে পুষ্ট এচামে আৰ্থিকভাৱে দুৰ্বল শ্ৰেণীটোক বিভিন্ন ধৰণে শোষণ কৰি আহিছে। বৰ্ণবাদী ব্যৱস্থাটোৱো প্ৰকৃততে সামন্তীয় সমাজ-ব্যৱস্থাৰ অন্তৰ্গতভাৱেই বিকশিত আৰু পালিত হোৱা এক সংকীৰ্ণ ব্যৱস্থা। কাৰণ সামন্ত প্ৰভুসকলে জানে যে ঘৃণা, অৱহেলা আৰু অপমানৰ দৃষ্টিৰে আৰ্থিকভাৱে দুৰ্বলসকলক অৱদমন নকৰিলে তেওঁলোকৰ সামাজিক স্থিতি আৰু মৰ্যাদাৰ ভেটি এদিন খহি পৰিব। কিন্তু মেনকাৰ দৰে চৰিত্ৰই এনে শোষণক মানি ল'ব পৰা নাই আৰু প্ৰকাশ্যে তাৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ ঘোষণা কৰিছে। কমলাৰ

নৰকান্ত বৰুৱাৰ 'ইয়াত নদী আছিল' কবিতাত প্ৰকাশিত আধুনিকতাৰ ভগ্ন স্বৰূপ

মমী দত্ত
প্ৰাক্তন ছাত্ৰী
তেজপুৰ বশ্ববিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ সুৰ আৰু লয়ক এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰা নৰকান্ত বৰুৱাৰ কবিতাত এক সাংগীতিক লয় আৰু আংগিকৰ আধুনিকীকৰণৰ সচেতন প্ৰয়াস দেখা যায়। তেখেতৰ বহু কবিতাত মুক্তক ছন্দ আৰু স্পন্দিত গদ্য ছন্দৰ সু-প্ৰয়োগ মন কৰিব লগীয়া দিশ। আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ বুৰঞ্জীত আধুনিক ভাৱ-চিন্তা, ৰূপ ৰীতিৰে নতুনত্বৰ সঞ্চাৰ কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা কবিসকলৰ ভিতৰত নৰকান্ত বৰুৱা অন্যতম। তেখেতৰ কবিতাৰ যোগেদিয়েই আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ জয়যাত্ৰা আৰম্ভ হয়। নগৰীয়া জীৱনৰ ক্লান্তি, নিসংগতা, জীৱনৰ সৌন্দৰ্য, প্ৰেমৰ মাধুৰিমা, মৃত্যুৰ ৰহস্য আদি তেখেতৰ কবিতাৰ উপজীব্য। সুন্দৰ চিত্ৰকল্পৰ প্ৰয়োগ তেখেতৰ কবিতাৰ বৈশিষ্ট্য। "হে অৰণ্য হে মহানগৰ" নামৰ প্ৰথম কাব্য সংকলন খনৰ মাজেদি তেখেতে আৰম্ভ কৰিছিল প্ৰকৃত অৰ্থত আধুনিক কবিতাৰ এক ধাৰা। যি বৰ্তমানেও অব্যাহত।

কবি নৰকান্ত বৰুৱাৰ 'ইয়াত নদী আছিল' এটি বহু সমাদিত আ ৰু বহু পঠিত চিন্তা উদ্ৰেককাৰী কবিতা। কবিতাটিত 'নদী' শব্দটিক প্ৰতীকি অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। নদীয়ে সভ্যতা গঢ়ে, নদীয়ে মানুহক জীৱন দিয়ে। কেতিয়াবা নদী মাতৃ স্বৰূপা আৰু কেতিয়াবা কাল ৰূপী। নদীয়ে যিদৰে সভ্যতা গঢ়ে সেইদৰে ধ্বংসও কৰে। নদীয়ে মানুহৰ প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা কৰে আৰু প্ৰাণৰ বিনাশো কৰে। আচলতে কবিতাটিত প্ৰতীকি অৰ্থেৰে দেখুওৱা হৈছে ধ্বংস অভিযানৰ এখন

সম্পূৰ্ণৰূপে শেষ হোৱা নাই। মানুহৰ মানসিকতা অপৰিৱৰ্তিত হৈ থকাৰ বাবে নতুন সমাজ-ব্যৱস্থাতো নতুন ৰূপত শোষণ বৰ্তি আছে। সেয়ে স্বাধীনতা-পৰৱৰ্তী কালতো অসমৰ দৰিদ্ৰ, ভূমিহীন লোকে অপমান আৰু শোষণৰপৰা মুক্তি পোৱা নাই।

৫.০ উপসংহাৰ ঃ

আলোচিত উপন্যাসকেইখনৰ ভিতৰত 'পিতা-পুত্ৰ'ৰ কাহিনীভাগ দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ কিছু আগৰপৰা যুদ্ধ-পৰৱৰ্তী তিনিটা দশক পৰ্যন্ত ব্যাপ্ত। আন দুখন উপন্যাসৰো পটভূমি যুদ্ধ-পৰৱৰ্তী কেইটামান দশকৰ ভেটিত গঢ় লৈছে। কেওখন উপন্যাসতে সামন্ততান্ত্ৰিক আৰ্থ-সামাজিক ব্যৱস্থাৰ এক নতুন ৰূপ আৱিষ্কাৰ কৰা যায়। আহোম ৰাজত্বৰ শেহৰপিনে ভাঙোনমুখী ৰূপ লোৱা সামন্তবাদ ব্ৰিটিছ-শাসিত অসমত অৱক্ষয়ৰ গৰাহত পৰে। ব্ৰিটিছে পুঁজিবাদী ব্যৱস্থাৰ প্ৰৱৰ্তন কৰে আৰু এই নতুন সমাজ-ব্যৱস্থাত এক অসমীয়া মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ জন্ম হয়। এই শ্ৰেণীটোৰ অন্তৰ্গত জমিদাৰ, মণ্ডল, মহাজন আদিয়েই মধ্যযুগীয় সামন্তবাদী ধ্যান-ধাৰণাৰ ধাৰক-বাহক আছিল। এওঁলোকৰ দৰে চাকৰিজীৱী নগৰীয়া শ্ৰেণীটোও ছদ্মৱেশধাৰী একো একোজন ভূ-স্বামীহে আছিল। বৰগোহাঞিৰ 'পিতা-পুত্ৰ'ৰ ৰেৱ মহাজন, শিৱনাথ, কেশৱ মণ্ডল অথবা 'হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়'ৰ সনাতন শৰ্মা, ডিম্বেশ্বৰ মণ্ডল, উকীল, কেৰাণী আদিবোৰ সামন্ত শ্ৰেণীৰ প্ৰতিনিধি। এওঁলোকে ভূমিহীন কৈৱৰ্ত শ্ৰেণীটোক বা ৰসেশ্বৰহঁতক বিভিন্ন প্ৰকাৰে শোষণ কৰিছে। ভূমিহীন কৃষকসকলৰপৰা কম দামত মাটি কিনি অথবা মাটি বন্ধকত লৈ ছলে-বলে-কৌশলে মাটি হস্তগত কৰি সৰ্বস্বান্তৰ পৰ্যায়লৈ ঠেলি দিছে। অত্যধিক দৈহিক পৰিশ্ৰমৰ বিনিময়তো দৰিদ্ৰ কৃষকে প্ৰাপ্যখিনি লাভ কৰা নাই। সামন্তীয় অধিকাৰবোধৰদ্বাৰা চালিত হৈ কমলাৰ দৰে কৈৱৰ্ত গাভৰুক যৌন শোষণো কৰিছে। শিৱনাথৰ দৰে চৰিত্ৰই কেতিয়াবা এনে শোষণভিত্তিক সমাজ-ব্যৱস্থাত অপৰাধবোধত ভুগিছে যদিও ইয়াৰ পৰিৱৰ্তন কামনা কৰা নাই। কেতিয়াবা সামন্তীয় গাঁথনিৰ বিৰুদ্ধে মেনকাৰ দৰে নাৰীৰদ্বাৰা বিদ্ৰোহো ঘোষিত হৈছে। স্বাধীনতা-পৰৱৰ্তী কালত নতুন আৰ্থ-সামাজিক ব্যৱস্থাই সমাজলৈ পৰিৱৰ্তন আনিছে আৰু প্ৰাচীন সামন্তীয় মূল্যবোধত আঘাত হানিছে। শিৱনাথৰ বৰপুত্ৰ

গৌৰীনাথে পিতৃৰ সামন্তীয় দম্ভ মষিমূৰ কৰি কৈৱৰ্ত ছোৱালীক পত্নীৰ মৰ্যাদা দিছে। আনহাতে সম্ভ্ৰান্ত আহোম যুৱক মণিৰাম ভূমিহীন কৈৱৰ্ত সম্প্ৰদায়ৰ এঘৰত ঘৰ-জোঁৱাই চাপিবলৈ বাধ্য হৈছে। চৰকাৰী প্ৰচেষ্টাৰ ফলত ভূমিহীন খেতিয়কে মাটি লাভ কৰাৰ ফলত ভূ-স্বামীসকলৰ অৰ্থনৈতিক ভেটি খহি পৰিছে। এনেদৰে দেখা যায়, আৰ্থিকভাৱে অস্বচ্ছলসকলেই যুগে যুগে শোষিত হৈ আহিছে। সমাজ-ব্যৱস্থাৰ পৰিৱৰ্তন হ'লেও শোষক আৰু শোষিতৰ সমস্যা শেষ হোৱা নাই; দুয়ো পক্ষৰ মাজত বিৰোধ বা দ্বন্দ্বৰো অন্ত পৰা নাই। সামাজিক মৰ্যাদা, প্ৰস্থিতি (Status), সন্মান—এইবোৰ বহু সময়ত অৰ্থনৈতিক অৱস্থাই নিয়ন্ত্ৰিত কৰিছে। মানুহৰ মানসিকতা অপৰিৱৰ্তিত হৈ থকাৰ বাবে নতুন সমাজ-ব্যৱস্থাতো শোষণ চলি আছে। সেয়ে স্বাধীনতা-পৰৱৰ্তী কালতো অসমৰ দৰিদ্ৰ, ভূমিহীন লোকে অপমান আৰু শোষণৰপৰা মুক্তি পোৱা নাই।

প্ৰসংগ-সূত্ৰ ঃ

১. যতীন্দ্ৰ কুমাৰ বৰগোহাঞি, অসমৰ সামাজিক ৰূপান্তৰ আৰু মধ্যশ্ৰেণীৰ বিকাশ, ২০০৫, পৃ.১২৯
২. উল্লিখিত, পৃ.১২৯
৩. প্ৰফুল্ল মহন্ত, 'অৱতৰণিকা', অসমীয়া মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ ইতিহাস, ২০০৯, পৃ.২২
৪. উল্লিখিত, পৃ.২২
৫. উল্লিখিত, পৃ.২৩
৬. গীতাশ্ৰী তামুলী, 'অসমীয়া উপন্যাসত কৃষক-জীৱনৰ কথকতা', নগেন ঠাকুৰ (সম্পা.), এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস, পৃ. ১৯৯
৭. প্ৰফুল্ল মহন্ত, পূৰ্বোল্লিখিত, পৃ.১৫০
৮. হোমেন বৰগোহাঞি, 'পিতা-পুত্ৰ', পৃ.৫২
৯. উল্লিখিত, পৃ.৪৬
১০. উল্লিখিত, পৃ.৬০
১১. উল্লিখিত, পৃ.৫৯
১২. জয়ন্ত কুমাৰ বৰা, সুবালাৰ পৰা মৎস্যগন্ধালৈ, ২০০৭, পৃ.৫৬
১৩. হোমেন বৰগোহাঞি, পূৰ্বোল্লিখিত, পৃ.২৯৭
১৪. উল্লিখিত, পৃ.১৪৯
১৫. হোমেন বৰগোহাঞি, 'হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়', ১৯৮৮, পৃ.১২২
১৬. উল্লিখিত, পৃ.১৩০
১৭. হোমেন বৰগোহাঞি, 'মৎস্যগন্ধা', পৃ.৫৮
১৮. উল্লিখিত, পৃ.৬৯-৭০
১৯. উল্লিখিত, পৃ.৮০
২০. মদন শৰ্মা, 'হোমেন বৰগোহাঞিৰ উপন্যাস', নগেন ঠাকুৰ (সম্পা.), পূৰ্বোল্লিখিত, পৃ.৫২৯

প্ৰসংগ-গ্ৰন্থ ঃ

ঠাকুৰ, নগেন (সম্পা.) ঃ এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস, প্ৰথম প্ৰকাশ, নৱেম্বৰ,২০০০, জ্যোতি প্ৰকাশন, গুৱাহাটী-১

বৰগোহাঞি, যতীন্দ্ৰ কুমাৰ ঃ অসমৰ সামাজিক ৰূপান্তৰ আৰু মধ্যশ্ৰেণীৰ বিকাশ, প্ৰথম প্ৰকাশ, ১৭ ফেব্ৰুৱাৰী, ২০০৫, অসম সাহিত্য সভা, চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন, যোৰহাট-১

বৰগোহাঞি, হোমেন ঃ 'পিতা-পুত্ৰ', অষ্টম সংস্কৰণ, এপ্ৰিল, ২০০৯, ষ্টুডেন্টচ্ ষ্ট'ৰচ্, গুৱাহাটী-১

ঐ ঃ 'মৎস্যগন্ধা', পঞ্চম প্ৰকাশ, অক্টোবৰ, ২০০০, ষ্টুডেন্টচ্ ষ্ট'ৰচ্, গুৱাহাটী-১

ঐ ঃ 'হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়', নতুন সংস্কৰণ, গুৱাহাটী গ্ৰন্থমেলা, ডিচেম্বৰ, ১৯৮৮, ষ্টুডেন্টচ্ ষ্ট'ৰচ্, গুৱাহাটী-১

বৰা, জয়ন্ত কুমাৰ ঃ সুবালাৰ পৰা মৎস্যগন্ধালৈ, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০০৭, কিৰণ প্ৰকাশন, ধেমাজি-৭৮৭০৫৭

মহন্ত, প্ৰফুল্ল ঃ অসমীয়া মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ ইতিহাস, দ্বিতীয় প্ৰকাশ, ২০০৯, লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল, গুৱাহাটী-১

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ ঃ *অসমীয়া উপন্যাসৰ গতিধাৰা*, পুনৰ মুদ্ৰণ, ২০০৭, সৌমাৰ প্ৰকাশ, ৰিহাবাৰী, গুৱাহাটী-৮

আত্মসাৎ কৰি

এৰি থৈ গুচি যোৱা শ্মশানৰ প্ৰশান্তিৰ গান।"

আনহাতে কবিয়ে অনুভৱ কৰিছে যে বাস্তৱ পৃথিৱীখনত যেন মানৱতাৰ পতন ঘটিছে। মানৱীয় মূল্যবোধৰ অৱক্ষয় ঘটিছে। কবিৰ মানস পটত ধ্বংসমুখী হৈ উঠা পৃথিৱীখন বিমূৰ্ত। আনকি বন্দী সূৰ্যকণাটোও কবিৰ মনত জৰায়ুস্থিত সন্তান। যি পৃথিৱীৰ কঠিন আৱৰণ ভেদ কৰি সৌন্দৰ্য সিঁচিছিল। আৰু সেই সৌন্দৰ্যৰ মাজেৰেই কবিয়ে ৰচিছিল বহু আশাৰ সপোন।

কবিয়ে কৈছে—

"উদগ্ৰ ধ্বংসৰ নিছা, লোভৰ কুটিল দুঃসাহস

ছলনাৰ জীৱন্ত ধেমালি আৰু পাপৰ কুৎসিৎ অভিসাৰ

তাৰো সৌন্দৰ্য্যই মোক দিছিল স্বপ্নৰ জাল ৰচি,

কাৰণ, মইযে দিওঁ দুঃস্বপ্নকো স্বপ্নৰ মৰ্য্যাদা,

সিও বন্দী সূৰ্য্যকণা,

আহিছিল ভাঙি-ছিঙি পৃথিৱীৰ কঠিন জৰায়ু।"

কিন্তু মৃত্যুমুখী এনে এক আশাৰ বতৰাৰ মাজতো কবিয়ে লক্ষ্য কৰিছে যে জীৱন প্ৰৱাহৰ প্ৰকৃত ৰং-ৰূপ যেন লাহে-লাহে নিশেঃষ হৈ আহিব লাগিছে। মানুহৰ নৈতিক অধঃপতন ঘটিব ধৰিছে। আৰু এইবোৰেই যেন সমাজ জীৱনলৈ মৰুভূমি ৰ নিস্তেজতা আৰু অনুৰ্বৰতাক কঢ়িয়াই আনিছে। ই মানুহৰ শৰীৰত গোপন ব্যাধিয়ে সৃষ্টি কৰা সংক্ৰামক ৰোগৰ দৰেই জীৱনৰ প্ৰাণ, ৰং-ৰূপ আদি হেৰুৱাই ধ্বংসৰ গৰাহত লোপ পাব ধৰা এখন তামৰঙী আকাশ আৰু যেন এখন ধূসৰ পৃথিৱীৰ সৃষ্টি কৰিছে। য'ত কোনো আশাই ঠন নধৰে, য'ত প্ৰাণ নাই স্পন্দন নাই। নাই কোনো অনুভূতি, আশাবোৰে ঠন ধৰি উঠিবলৈ লওঁতেই য'ত মৰহি যায়। কবিয়ে কৈছে—

"কিন্তু মৰুভূমি আহে

লাহে লাহে মাহে মাহে বছৰে বছৰে

আঁহতৰ খোৰোঙত এপাহি কপৌ-ফুল সোনকালে সৰে

গোপন ব্যাধিৰ দৰে লাহে লাহে মচি নিয়ে

প্ৰাণৰ যিমান ৰং সেইজী সোণালী,

ছবি। যিদৰে অপ্ৰয়োজনত অহা নদীৰ ঢলে শস্য পথাৰত পলস পেলোৱাৰ সলনি ধ্বংসহে কৰি থৈ যায়, সেইদৰেই অপ্ৰয়োজনীয় কিছুমান ঘটনাই সৃষ্টিশালতাক ধ্বংস আৰু মৃত্যুমুখী কৰি তোলে। সেয়ে "ইয়াত নদী আছিল" কবিতাৰ জৰিয়তেই আধুনিকতাৰ ভগ্ন স্বৰূপ দাঙি ধৰাই গৱেষণা পত্ৰখনিৰ মূল উদ্দেশ্য।

বীজ শব্দ ঃ নৰকান্ত বৰুৱা, প্ৰতীক, চিত্ৰকল্প, আধুনিক কবিতা, ধ্বংসমুখী সভ্যতা আদি।

১.০ অৱতৰণিকা ঃ

সময়ৰ লগে লগে সমাজো পৰিৱৰ্তনশীল। পৰিৱৰ্তনশীল কবি মনৰ চিন্তাধাৰা। তাৰেই ফলশ্ৰুতি যেন নৰকান্ত বৰুৱা। তেখেতৰ দ্বাৰা ৰচিত কাল চেতনাৰ এটি বিপৰীতমুখী কবিতা 'ইয়াত নদী আছিল'। অতীতৰ পটভূমিত বৰ্তমানৰ ধ্বংসমুখী আধুনিকতা আৰু সম্ভাৱনাৰ অপমৃত্যুৰ প্ৰতীকি অৰ্থেৰে এখন নদী। শক্তি আৰু গতিৰ প্ৰতীক নদী, আশা আৰু সম্ভাৱনাৰ প্ৰতীক নদী, উৰ্বৰতা আৰু সৃষ্টিশীলতাৰ প্ৰতীকো নদী। নদীয়েই সভ্যতা গঢ়ে আৰু ধ্বংসও কৰে। নদীৰ বিনাশেই সভ্যতাৰ বিনাশ। সময়ৰ সোঁতত একোখন সমাজলৈও অভুতপূৰ্ব পৰিৱৰ্তন আহে। নদীৰ দৰেই কেতিয়াবা সমাজো হৈ পৰে স্থবিৰ। নদীৰ পলসে উৰ্বৰা কৰা মাটি মৰুভূমিলৈ ৰূপান্তৰ হোৱাৰ দৰে সমাজেও খোজ মিলাই সময়ৰ তৰিৎ গতিত।

আধুনিকতাৰ লগে লগে মানুহৰ নৈতিক অধঃপতন ঘটিব ধৰিছে। আৰু এইবোৰেই যেন সমাজ জীৱনলৈ মৰুভূমি ৰ নিস্তেজতা আৰু অনুৰ্বৰতাক কঢ়িয়াই আনিছে। ই মানুহৰ শৰীৰত গোপন ব্যাধিয়ে সৃষ্টি কৰা সংক্ৰামক ৰোগৰ দৰেই জীৱনৰ প্ৰাণ, ৰং-ৰূপ আদি হেৰুৱাই ধ্বংসৰ গৰাহত লোপ পাব ধৰা এখন তামৰঙী আকাশ আৰু যেন এখন ধূসৰ পৃথিৱীৰ সৃষ্টি কৰিছে। আচলতে কল্পচিত্ৰ আৰু প্ৰতীকৰ সহায়েৰে ৰচিত কবিতাটোত কবিয়ে আধুনিক এখন সমাজক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে , য'ত অতীতত বহু সুখ-শান্তিৰে ভৰপূৰ আছিল যদিও, পৃথিৱীয়ে শ্যামল শোভা বিলাইছিল যদিও, মানুহৰ ধ্বংসাত্মক ক্ৰিয়াই সেই ঠাইত কাল ৰূপে থিয় দিলেহি, যিখন সমাজ মানুহেই নিজৰ বাবেই সৃষ্টি কৰি আহিছে ধ্বংসমুখী কৰি।

১.০১ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব ঃ

অসমীয়া কবিতাৰ ইতিহাসত নৰকান্ত বৰুৱা এটি চিৰ পৰিচিত নাম । তেখেতৰ

কবিতাৰ মাজেদিয়েই আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ ভাব, ভাষা, ৰূপ আৰু ছন্দই এটা নতুন গঢ় লয়। নতুন নতুন পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা আৰু অনুসন্ধিৎসাৰ মাজেৰে লিখাৰ বাবেই হয়তো নৰকান্ত বৰুৱাৰ কবিতা কিছু পৃথক। গতিকে এইসমূহ দিশৰ আলোচনা কৰাৰ উপৰিও অসমীয়া বিষয়ৰ স্নাতক তৃতীয় ষান্মাসিকৰ অসমীয়া কবিতাৰ চানেকি কাকতৰ অৰ্ন্তগত "*ইয়াত নদী আছিল*" কবিতাৰ অধ্যয়ণৰ সুবিধা হোৱাকৈ এই গৱেষণা পত্ৰখনি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

১.০২ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি ঃ

গৱেষণা পত্ৰ খনিৰ অধ্যয়ণ পদ্ধতি হিচাপে বিষয় বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হৈছে।

১.০৩ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ ঃ

গৱেষণা পত্ৰ খনিৰ অধ্যয়ণৰ পৰিসৰত নৰকান্ত বৰুৱাৰ কবিতাৰ পৰিচয়, নৰকান্ত বৰুৱাৰ কবিতাত প্ৰতীক আৰু চিত্ৰকল্পৰ প্ৰয়োগ, তেখেতৰ কবিতাত ফুটি উঠা আধুনিকতাৰ ভগ্ন চিত্ৰ, নৰকান্ত বৰুৱাৰ কবিতাৰ বৈচিত্ৰ্য আদি দিশ সামৰি লোৱা হৈছে।

১.০৪ নৰকান্ত বৰুৱাৰ 'ইয়াত নদী আছিল' কবিতাত প্ৰকাশিত আধুনিকতাৰ ভগ্ন স্বৰূপ ঃ

আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ বুৰঞ্জীত আধুনিক ভাৱ-চিন্তা, ৰূপ ৰীতিৰে নতুনত্বৰ সঞ্চাৰ কৰিববৈলে সক্ষম হোৱা কবিসকলৰ ভিতৰত নৰকান্ত বৰুৱা অন্যতম। তেখেতৰ কবিতাৰ যোগেদিয়েই আধুনিক আসমীয়া কবিতাৰ জয়যাত্ৰা আৰম্ভ হয়। নগৰীয়া জীৱনৰ ক্লান্তি, নিসংগতা, জীৱনৰ সৌন্দৰ্য, প্ৰেমৰ মাধুৰিমা, মৃত্যুৰ ৰহস্য আদি তেখেতৰ কবিতাৰ উপজীব্য। সুন্দৰ চিত্ৰকল্পৰ প্ৰয়োগ তেখেতৰ কবিতাৰ বৈশিষ্ট্য। 'হে অৰণ্য হে মহানগৰ' নামৰ প্ৰথম কাব্য সংকলনখনৰ মাজেদি তেখেতে আৰম্ভ কৰিছিল প্ৰকৃত অৰ্থত আধুনিক কবিতাৰ এক ধাৰা। যি বৰ্তমানেও অব্যাহত।

আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ সুৰ আৰু লয়ক এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰা নৰকান্ত বৰুৱাৰ কবিতাত এক সাংগীতিক লয় আৰু আংগিকৰ আধুনিকীকৰণৰ

সচেতন প্ৰয়াস দেখা যায়। তেখেতৰ বহু কবিতাত মুক্তক ছন্দ আৰু স্পন্দিত গদ্য ছন্দৰ সু-প্ৰয়োগ মন কৰিব লগীয়া দিশ। কবিৰ ভাববস্তুক শব্দ আৰু বাক্য গাঁথনিৰ সু-প্ৰয়োগে এক গভীৰ অৰ্থজ্ঞাপক কাব্য কলালৈ উন্নীত কৰা দেখা যায়। তেখেতৰ কবিতাত আছে হৃদয়ে চিনি পোৱা মধুৰ অন্তঃৰংগতাৰ এক সুৰ, যাক বুজি নাপালেও ভাল পাব পাৰি। তেখেতৰ কবিতাত দেখা যায় আশা ভৰা মনৰ জিলিকনি।

অধ্যয়ন পুষ্ট মন আৰু সংবেদনহীন হৃদয়, এই দুয়োবিধ সম্পদেৰে ভৰা নৰকান্ত বৰুৱাৰ কবি-প্ৰাণ। আনকি তেওঁ সাম্প্ৰদায়িক সংৰ্ঘষত জৰ্জৰিত মানুহৰ অসহায় আৰু নিষ্ঠুৰতাক প্ৰত্যক্ষ কৰিও কবিতা ৰচনা কৰিছিল। তেখেতৰ দৰে কাব্যিক আবেদন আন বহু কবিয়েই ৰাখিব পৰা নাই।

কবি নৰকান্ত বৰুৱাৰ 'ইয়াত নদী আছিল' এটি বহু সমাদিত আৰু বহু পঠিত চিন্তা উদ্রেগকাৰী কবিতা। কবিতাটিত 'নদী' শব্দটিক প্ৰতীকি অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। নদীয়ে সভ্যতা গঢ়ে, নদীয়ে মানুহক জীৱন দিয়ে। কেতিয়াবা নদী মাতৃ স্বৰূপা আৰু কেতিয়াবা কাল ৰূপী। নদীয়ে যিদৰে সভ্যতা গঢ়ে সেইদৰে ধ্বংসও কৰে। নদীয়ে মানুহৰ প্ৰাণ প্ৰতিষ্ঠা কৰে আৰু প্ৰাণৰ বিনাশো কৰে।

'ইয়াত নদী আছিল' বাক্যটিৰে কবিয়ে আচলতে অতীতৰ কোনো এক সময়ক আঙুলিয়াই দেখুৱাইছে, যি সময়ত হয়তো সেই ঠাইখন প্ৰাণ চাঞ্চল্য আৰু সৃষ্টিৰে ভৰপূৰ আছিল। সময় পৰিৱৰ্তনশীল। সময়ৰ সোঁতত একোখন সমাজলৈও অভূতপূৰ্ব পৰিৱৰ্তন আহে। নদীৰ দৰেই কেতিয়াবা সমাজো হৈ পৰে স্থবিৰ। নদীৰ পলসে উৰ্বৰা কৰা মাটি মৰুভূমিলৈ ৰূপান্তৰ হোৱাৰ দৰে সমাজেও খোজ মিলাই সময়ৰ তৰিৎ গতিত। কবিয়ে প্ৰত্যক্ষ কৰিছে যে মানবীয় প্ৰমূল্যৰ বিনাশে জগতখন সৃষ্টিহীন সভ্যতাৰ দিশে গতি কৰাইছে। আচলতে কবিতাটিত প্ৰতীকি অৰ্থেৰে দেখুওৱা হৈছে ধ্বংশ অভিযানৰ এখন ছবি। যিদৰে অপ্ৰয়োজনত অহা নদীৰ ঢলে শস্য পথাৰত পলস পেলোৱাৰ সলনি ধ্বংসহে কৰি থৈ যায়, সেইদৰেই অপ্ৰয়োজনীয় কিছুমান ঘটনাই সৃষ্টিশালতাক ধ্বংস আৰু মৃত্যুমুখী কৰি তোলে। সেয়ে কবিয়ে কৈছে—

"দেখিছো নদীৰ ঢলে বলাৎকাৰ কৰা পথাৰক,
পলসে কবৰ দিয়া গৰ্ভৰতী শস্যৰ সন্তান,
শুনিছো সিন্দুৰ বানে নিমিষতে নগৰক

আৰু স্বৰাজোত্তৰ কালৰ শাসক, শোষক, তোষামোদকাৰী ব্যক্তি তথা ভীৰু কাপুৰুষৰ শ্ৰেণী চৰিত্ৰক ব্যংগ কৰি দেখুৱাইছে। নিবনুৱা সমস্যা হৈছে তেওঁৰ প্ৰায়বোৰ গল্পৰে বিষয়বস্তু। কুকুৰ পুলিচ গল্পটোৰ নামকৰণেই গল্পটোৰ বিষয়বস্তু নিৰ্দেশ কৰে। তাৰ উপৰি স্বাধীনতা-উত্তৰ অসমৰ অভাৱ-অনাটনৰ বাস্তৱ ছবিখনো তেওঁ গল্পত তুলি ধৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল এইক্ষেত্ৰত মাতৃবিয়োগ গল্পটো উল্লেখনীয়। এইদৰে নিবনুৱা সমস্যা, অশুভ চৰিত্ৰ, ক্ষয়িষ্ণু মানসিকতা, নিম্নমধ্যবিত্তীয় সমাজ জীৱন আদিৰ বৰ্ণনাই তেওঁ অসমীয়া গল্পৰ জগতখনক সমৃদ্ধ কৰাত সহায় কৰিছিল।

নিম্নবৰ্গীয় অধ্যয়ন ঃ

যদিও তত্ত্ব হিচাপে নিম্নবৰ্গীয় অধ্যয়ন (Subaltern Studies) ধাৰণাটো কুৰি শতিকাৰ শেষ ভাগৰ উৎপত্তি হোৱা এটা মতবাদ কিন্তু 'Subalturn' শব্দটোৰ ব্যৱহাৰ যথেষ্ট পুৰণি। ১৭-১৮ শতিকাত সেনা বাহিনীত নিয়োজিত একেবাৰে নিম্ন পৰ্যায়ৰ সৈনিকসকলক বুজাবৰ বাবে 'Subaltern' শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। যদিও আশীৰ দশকতে নিম্নবৰ্গৰ ইতিহাস তত্ত্বৰ আৰম্ভণি হয়, প্ৰকৃততে কিন্তু সাম্যবাদী দাৰ্শনিক আণ্টোনিও গ্ৰামছিৰ দৰ্শনতে ইয়াৰ প্ৰথম সূত্ৰপাত ঘটে। (তাঁতী, ২০০৭, পৃ.২) আণ্টোনিও গ্ৰামছিয়ে (Prison Notebook) 'কাৰাগাৰৰ টোকাবহী'ত নিম্নবৰ্গ বা Subaltern শব্দটো প্ৰথমবাৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

সমাজৰ কণ্ঠহীন মানুহবোৰ অৰ্থাৎ মূল সুঁতিৰ পৰা প্ৰায় বিচ্ছিন্নপ্ৰায় লোকসকল, যাৰ ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত কোনোধৰণৰ ক্ষমতা নাথাকে, অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰৰ ভিতৰত যিটো শ্ৰেণীক সামৰি লোৱা নহয়, যিসকল সমাজৰ ক্ষমতাশালী কাঠামোৰ পৰা সম্পূৰ্ণ আঁতৰত অৱস্থান কৰে বা কৰিবলৈ বাধ্য কৰোৱা হয় সেইসকলেই নিম্নবৰ্গীয় শ্ৰেণী। সমাজত নিম্নবৰ্গীয় ধাৰণাটো বিভিন্ন ধৰণেৰে চাব পাৰি—

- অৰ্থনৈতিক শ্ৰেণীৰ ভিত্তিত
- সামাজিকশ্ৰেণী বৈষম্যৰ ভিত্তিত
- লিংগৰ ভিত্তিত
- বৰ্ণ বৈষম্যৰ ভিত্তিত
- ভৌগোলিক স্থিতিৰ ভিত্তিত

আঁকি দিয়ে তামৰঙী এখন আকাশ আৰু
ফুটছাঁই বৰণৰ এখন পৃথিৱী।"

নদী থকা এখনি ঠাইত সকলো স্বাভাৱিকতা প্ৰাকৃতিক ভাৱেই সংঘটিত হয়, আৰু হৈছিল কবিয়ে কোৱা ঠাইখনটো। কিন্তু যেতিয়াই সেই ঠাইলৈ মৰুভূমিৰ আগমন ঘটিল, তেতিয়াই তাত প্ৰাকৃতিক পৰিঘটনা সমূহ খেলি-মেলি হ'বলৈ ধৰিলে। ধ্বংসৰ অতিশৰ্যাত জাহ গ'ল জান-জুৰি, গছ-লতা আদি। য'ত অকণমান পানাৰ কাৰণেও হাহাকাৰ ঘটিল। আহাৰৰ বৰষুণ জাকো পাহাৰৰ পৰা নাহিল। ব'হাগৰ ঢল নাহিল। আহিল মাতৰি আহিনতে আঘোণ আৰু নানান হতাশা। (আহিনতে আঘোণ আহিল মানে বাৰিষাতে খৰ আৰম্ভ হোৱা।) কবিয়ে কৈছে—

"নদীক নিজৰা কৰি জুৰিক শিলনি কৰি
বালিৰ দ'লেৰে গঢ়ে গছ-লতা ফুলৰ সমাধি"।

"দূৰণিৰ নীল সেই গাঁওখনলৈ
এইবেলি সোনকালে আঘোণ আহিল—আহিনতে?"

"এইবাৰ ব'হাগৰ ঢল নাহেনেকি?"

কবিয়ে ভাবিছে বৰষুণ সৃষ্টিৰ উৎস। কিন্তু সেই নদী থকা ঠাইখনত আহাৰৰ বতৰ খৰাং। বৰষুণৰ অভাৱতেই শস্যৰ উৎপাদন নহ'ল। বতৰৰ ফলেৰে গছৰ ডাল ভৰি নুঠিল। উঠিল মাথো মৰুভূমিৰ কাইটিয়া বন। ৰাতিৰ প্ৰাণ চঞ্চল বতাহৰ ঠাইত আহিব মাথো নিৰস অনুভূতি। যি অনুভূতি সহ্য কৰিব নোৱাৰা অতি ভয়ংকৰ। তাত নাথাকিব কোনো প্ৰাণসঞ্চাৰী শক্তি। আচলতে ইয়াত কবিয়ে মানুহৰ সাধাৰণ পৰিচিত জগতখনৰ ঊৰ্দ্ধলৈ গৈ মৰুভূমিৰ ক্ষয়িষ্ণু ৰূপক দাঙি ধৰিছে। কবিৰ মতে—

"বৰষুণ?
ধাননিত নগজিল জোৱাৰ বজৰা, আমৰ বনত
দোঁ নেখালে খেজুৰি।
কেৱল ফুলিব সিজু, মাজনিশা তৰাৰ পোহৰে
ৰেণু তাৰ বালিদাঁহী সাপক বিলাব। দুবৰি ধৰিব ছাটি
কাঁইটীয়া বনে।"

আনহাতে কবিয়ে কৈছে যে প্ৰৌঢ় ৰমনীলৈ ৰূপান্তৰিত মৰুভূমিৰ ক্ষয়মান ৰূপযেন এক বিলাসৰ ফলশ্ৰুতি, য'ত ৰোমাঞ্চহে থাকিব পাৰে। কিন্তু সৃষ্টি নাথাকে। ধ্বসাংত্মক তৃপ্তিত মানুহ লিপ্ত হয়। সেই তৃপ্তিত অশান্তি নাথাকে, নাথাকে গ্লানি, থাকে মাথো ক্ষয়ৰ আৱিলতা। আচলতে কবিয়ে কবিতাটিৰ জৰিয়তে এখন বিশাল ধ্বংসাত্মক পৃথিৱীৰ কথা কল্পনা কৰিছে য'ত সুখ-স্বাচ্ছন্দৰে পৰিপূৰ্ণ হ'লেও জীৱন মধুৰ কৰিব পৰা নাযায়। কাৰণ জীৱনৰ ক্ষায়িযুক্তা আৰু দুখ-বেদনাৰ বিদ্ৰোহ ৰচি কবি ভাগৰুৱা। সেয়ে হয়তো কবিয়ে কৈছে—

"বালিৰ বতাহে জানো পাহাৰত ভাস্কৰ্য্য গঢ়েহি?
গঢ়ে বিভীষিকা।
তাতো যি ৰোমাঞ্চ আছে, যদি আছে
হে জীৱন,
নালাগে আশ্ৰয় তাত,
ভাগৰ লাগিছে মোৰ গঢ়ি গঢ়ি নতুন বিগ্ৰহ।"

সামৰণি ঃ

আচলতে কল্পচিত্ৰ আৰু প্ৰতীকৰ সহায়েৰে ৰচিত কবিতাটোত কবিয়ে আধুনিক এখন সমাজক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে, য'ত অতীতত বহু সুখ-শান্তিৰে ভৰপূৰ আছিল যদিও, পৃথিৱীয়ে শ্যামল শোভা বিলাইছিল যদিও, মানুহৰ ধ্বংসাত্মক ক্ৰিয়াই সেই ঠাইত কাল ৰূপে থিয় দিলেহি। যিখন সমাজ মানুহেই নিজৰ বাবেই সৃষ্টি কৰি আহিছে ধ্বংসমুখী কৰি, য'ত মানুহৰ অনাগত জীৱন বিপদাপন্ন। এনেদৰেই তেখেতৰ কবিতাৰ মাজেৰে আধুনিকতাৰ ভগ্ন স্বৰূপটি ফুটি উঠা দেখা যায়।

পাদটীকা ঃ

নেওগ, মহেশ্বৰ ঃ *সঞ্চয়ন*, সাহিত্য অকাডেমী, ২০০৬ , পৃষ্ঠা-৩৯৩, ৩৯৪, ৩৯৫।

গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

বৰুৱা, ভবেন ঃ *অসমীয়া কবিতাৰ ৰূপান্তৰৰ পৰ্ব*, ২০০২, গুৱাহাটী।
বৰা, মহেন্দ্ৰ ঃ *সাহিত্য আৰু সাহিত্য*, বনলতা, ডিব্ৰুগড়, ১৯৮৮।
শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত*, ষষ্ঠ সংস্কৰণ, ১৯৯৮
ৰাজখোৱা অৰবিন্দ (সম্পা.) ঃ *অসমীয়া কাব্য পৰিক্ৰমা*, তৃতীয় সংস্কৰণ, ২০২৩

অৰুণ গোস্বামীৰ গল্পত নিম্নবৰ্গীয় চেতনা (১৯৭০-'৯০)

('পঁচিছটা চকাৰ এখন অচল ৰথ' আৰু 'মাছমৰীয়া ছোৱালীৰ লাজ' গল্প দুটাৰ বিশেষ উল্লিখনেৰে)

হীৰাজ্যোতি দত্ত
Phone no. : 7576005986
Email-duttahirajyoti@gmail.com

অৱতৰণিকা ঃ

পঞ্চাশ দশকৰ অৱসানৰ লগে লগে ৰামধেনুৰ প্ৰকাশো লাহে লাহে কমি আহিবলৈ ধৰে। ষাঠি দশকত নৱলব্ধ স্বাধীনতাই দেশবাসীৰ মনত সৃষ্টি কৰা উৎসাহ-উদ্দীপনা তথা আৰ্থিক স্বাৱলম্বনৰ সুযোগ ইত্যাদি নোহোৱা হৈ আহিল। দ্ৰুতগতিত বৃদ্ধি পোৱা উদেশ্যেহীন আৰু অপৰিকল্পিত উচ্চশিক্ষাৰ প্ৰসাৰে নিবনুৱা সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। সাহিত্যতো ইয়াৰ প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হোৱা দেখা যায়। বিংশ শতিকাৰ যাঠিৰ পৰা নৱৈ দশকৰ সময়ছোৱাত ৰচিত গল্পবোৰত বিষয়বস্তু তথা আংগিকৰ ক্ষেত্ৰত নতুন সম্পৰীক্ষা মনকৰিবলগীয়া। এই সময়ছোৱাত আত্মপ্ৰকাশ কৰা গল্পকাৰসকলৰ ভিতৰত সমাজ সচেতন আৰু এগৰাকী দায়বদ্ধ লেখক হিচাপে পৰিচিত অন্যতম গল্পলেখক হৈছে অৰুণ গোস্বামী। তেওঁৰ গল্পত সমকালীন সমাজৰ চিত্ৰ প্ৰতিফলিত হৈছে। নৱযুগ নামৰ সাপ্তাহিক আলোচনীখনৰ পাতত তেওঁৰ প্ৰথম গল্প সংকলন 'প্ৰতিপদৰ জোন' ১৯৭০ চনত প্ৰকাশ হৈছিল। সামাজিক দায়বদ্ধতা আৰু বক্তব্যৰ স্পষ্টতা তেওঁৰ গল্পসমূহত দেখা যায়। তেওঁৰ সকলোবোৰ গল্পই যদিও বক্তব্য প্ৰধান, গোটাদিয়েক গল্পত বক্তব্যক কলা চাতুৰ্যৰ মাজেদি প্ৰকাশ কৰা পৰিলক্ষিত হৈছে। পুৰণি নীতিমূলক সাধুকথাবোৰক তেওঁ আধুনিক ৰূপ প্ৰদান কৰিছিল। তেওঁলোকক জগাই দিয়ক, অটব্য অৰণ্যৰ সাধু এইক্ষেত্ৰত উল্লেখনীয়। সাধুকথাৰ আশ্ৰয় লৈ প্ৰাক স্বাধীন

উপস্থাপন কৰিছে যদিও এই শ্ৰেণীটোকো গল্পটোত সাধাৰণীকৰণ কৰা নাই। হেড পণ্ডিত বা ৰমেন মাষ্টৰৰ চৰিত্ৰকেইটাৰ মহানুভৱতাই ইয়াৰ পৰিচয় বহন কৰে।

মাষ্টৰে তাইক মৰম কৰে। পানী খোৱা ছুটীত তাইৰ হতুৱাই চাহ গৰম কৰাই খায়, তাইকো দিয়ে। (গোস্বামী, ২০১৪, পৃ.১)

অৰ্থনৈতিক প্ৰতিবন্ধকতাই কিদৰে একোটা উজ্জ্বল ভৱিষ্যতক নিমিষতে শেষ কৰি দিব পাৰে তাৰ চিত্ৰণ গল্পটোত ইলা চৰিত্ৰটোৰে প্ৰতিফলিত কৰিছে—

তই ইমান দিন কেনি গৈছিলি?...তোক বিচাৰি আমি হাবাথুৰি খালো, তই ক'ত আছিলি? কিয় স্কুললৈ অহা নাই? পৰীক্ষালৈ আৰু কিমান দিননো আছে? ইলাই একো ক'ব পৰা নাই। তাই কঁপিছে। তাইৰ ওঁঠ কঁপিছে। তাই গোটেই ছোৱালীজনী কঁপিছে। এঘাৰ বছৰীয়া ছোৱালীজনী কঁপিছে। কঁপনিৰ বাহিৰে তাইৰ মগজত একো নাই। (গোস্বামী, ২০১৪, পৃ.১৬)

সিদ্ধান্ত ঃ

সাহিত্য হৈছে সমাজৰ দাপোন। পাশ্চাত্যৰ আৰ্হিৰে লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ হাতত জন্ম হোৱাৰ দিনৰে পৰাই অসমীয়া গল্পত অৰ্থনৈতিক দিশত বা জাত পাতৰ ভিত্তিত নিম্নবৰ্গীয় লোকৰ জীৱন গাঁথাৰ পৰিচয় পোৱা যায়। বিভিন্ন সময়ত বিভিন্নজন সাহিত্যিকেই এই বিষয়টোক গুৰুত্বসহকাৰে উপস্থাপন কৰি আহিছে। অৰুণ গোস্বামীৰ অৱদানো এইক্ষেত্ৰত উল্লেখনীয়। এনেদৰেই তেওঁৰ গল্পৰ মাজত সমাজৰ প্ৰতি থকা দায়বদ্ধতা পৰিলক্ষিত হয়।

অৰুণ গোস্বামীৰ পঁচিছটা টকাৰ এখন অচল ৰথ আৰু মাছমৰীয়া ছোৱালীৰ লাজ গল্প দুটা সূক্ষ্মভাৱে বিশ্লেষণ কৰি ঘাইকৈ তলত দিয়া সিদ্ধান্তকেইটাত উপনীত হ'ব পাৰি ঃ

- স্বাধীনতা লাভৰ পিছত শোষণমুক্ত দেশ এখনৰ কল্পনা কৰা হৈছিল যদিও সমাজ তথা অৰ্থনীতিত পুঁজিপতি শ্ৰেণীটোৱে নিয়ন্ত্ৰণ কৰি থকা পৰিলক্ষিত হৈছে।
- শোষণৰ বলী হোৱা খাটিখোৱা লোকসকলৰ ছবিখন অতি নিৰ্মোহভাৱে গল্পকাৰে গল্প দুটাৰ মাজেৰে উপস্থাপন কৰিছে।
- জাত পাত আৰু সামাজিক বা অৰ্থনৈতিক সচ্ছলতাই কিদৰে সামাজিক

মূল আলোচনা ঃ

অৰুণ গোস্বামীৰ গল্পৰ এক অন্যতম বৈশিষ্ট্য হৈছে সমাজৰ উচ্চ বৰ্গৰ লোকসকলে নিম্নবৰ্গীয় লোকসকলক কৰা শোষণ। এই ক্ষেত্ৰত 'পঁচিছটা চকাৰ এখন অচল ৰথ' আৰু 'মাছমৰীয়া ছোৱালীৰ লাজ' দুটা সাৰ্থক গল্প।

পুঁজিপতি শ্ৰেণীৰ লোকসকলে সমাজৰ নিম্ন শ্ৰেণীৰ ওপৰত চলোৱা শোষণ ঃ

পঁচিছটা চকাৰ এখন অচল ৰথ গোস্বামীৰ এটা সাৰ্থক সৃষ্টি। প্ৰতীকৰ সহায়েৰে গল্পটোত ভাৰতে স্বাধীনতা লাভৰ পৰৱৰ্তী সময়ছোৱাত জন্ম হোৱা পুঁজিপতি এচাম লোকক প্ৰতীকৰ সহায়েৰে উপস্থাপন কৰিছে। ৰথখনৰ পঁচিছটা চকা আৰু ৰথখন হ'ল স্বাধীন ভাৰত, ৰথখনৰ ভিতৰত গা গধুৰ হোৱা শকত মানুহ দুজন হৈছে শোষকৰ প্ৰতীক। এই মানুহ দুজন ৰথখনৰ ভিতৰত সোমাই থকাৰ বাবেই ৰথখন মাজবাটতে অচল হৈ পৰিছে। ইয়াৰ মাজেৰে দেশৰ সমাজ-অৰ্থনীতি কিদৰে এচাম পুঁজিপতিয়ে নিয়ন্ত্ৰণ কৰি ৰাখিছে সেয়া ফুটি উঠিছে।

গল্পটোত শোষণৰ বলী হোৱা খাটি খোৱা লোকসকলৰ ছবিখন অতি নিৰ্মোহভাৱে গল্পকাৰে উপস্থাপন কৰিছে।

তাৰ পিছত আহিল গাঁৱলীয়া কৃষকবোৰ। তেওঁলোকৰ পেটবোৰ পিঠিত লাগি আছিল, বুকুৰ হাড় জকজককৈ ওলাই আছিল আৰু চকু গাতৰ ভিতৰত সোমাই আছিল। খোজ কাঢ়োতে তেওঁলোকে হাঁই-ফাঁই কৰিছিল আৰু প্ৰত্যেকটো উশাহতে গাৰ নীলা শিৰাবোৰ খৰালিৰ নদীৰ দৰে স্পষ্ট হৈ জিলিকিছিল। এনেদৰে গল্পটোৰ বিভিন্ন ঠাইত স্বাধীন ভাৰতৰ স্বপ্ন দেখা হাজাৰ হাজাৰ লোকৰ অনাহাৰ ক্লিষ্ট জীৱনৰ ছবিখন ফুটি উঠা দেখা গৈছে—আমাৰ পেটত আহাৰৰ নামত খুদকণ এটাও নাই। গাৰ তেজবোৰ গৈ পেটত জমা হৈছেগৈ।... সেই বুলিতো আৰু পেট কাটিব নোৱাৰি দেওহে, পেটত যে হাড় নাই। (বৰগোহাঞি, ১৯৭৬, পৃ.৪২৫)

দৰিদ্ৰতাই কোঙা কৰা সমাজত জীৱিকাৰ তাড়নাত কিদৰে গাভৰু ছোৱালীবোৰে নিজৰ শৰীৰটো আনৰ হাতত অৰ্পণ কৰিবলগীয়া হৈছিল তাৰ বৰ্ণনাও গল্পটোত সুন্দৰভাৱে ফুটি উঠিছে।

আমাৰ ঘৰততো পৱন মহৰীৰ ঘৰৰ দৰে গাভৰু ছোৱালী নাই নহয় যে চৰকাৰী 'ইনিচপেটৰ' আৰু 'হাকিম মুনচিপে' আহি টকা দি যাব,কাপোৰ-কানি দিব। গাওঁখন

গুচিল আৰু! আপোনালোক ইয়াত শুই থাকক, ইপিনে গাঁৱৰ বাঁহ গাভৰু ছোৱালীবোৰ জহন্নামে গ'ল। তাইহঁতে খাবলৈ নাপাই, পিন্ধিবলৈ নাপাই গাৰ কেঁচা মঙহ বিলাইছে। (বৰগোহাঞি, ১৯৭৬, পৃ.৪২৯)

শোষকৰ চৰিত্ৰ গল্পটোৰ বিভিন্ন ঠাইত বিভিন্ন ধৰণৰে উপস্থাপন কৰিছে।

খন্তেক পিছতেই পেটুৰা মানুহ এটা আহি ৰথখনৰ ওচৰ পালেহি। মানুহটোৱে শুই থকা মানুহবোৰৰ সকলোলৈকে চাই হাঁহি এটা মাৰিলে। ঠিক তেনেতে চুট্‌-টাই কৰা এজন ফিট্-ফাট্ বাবু সোমাই আহিল আৰু দুয়ো দুয়োলৈ চাই শব্দ নোহোৱাকৈ হাঁহিলে। হাঁহি হাঁহি সিহঁতে ৰথখনৰ চাৰিওফালে প্ৰদক্ষিণ কৰি সেৱা জনালে। তাৰ পিছত পেটুৰাটোৱে মানুহবোৰৰ ওচৰলৈ গৈ গৈ মুখবোৰৰ অলপ অলপ মেলি কিবা অকণ অকণ কটিয়াই দিলে। চুট-টাই কৰি অহা ফিট-ফাট বাবুটোৱে প্ৰতেকৰে ডিঙিবোৰ অলপ অলপ চেপিবলৈ ধৰিলে, মানুহবোৰে টোপনিতে বমি কৰিবলৈ ধৰিলে। বমিবোৰ দুয়োটাই গোটাই কিছু কিছু অংশ নিজৰ নিজৰ হাতত থকা মোনাত ভৰাই বাকীখিনি ৰথখনৰ ওপৰলৈ দলিয়াই দিলে। পেটুৰা মানুহটোৱে শুই থকা মানুহবোৰৰ গাৰ পৰা গামোচা আৰু চোলাবোৰ খুলি লৈ আকৌ হাঁহি হাঁহি গুচি গ'ল। যাওঁতে তেওঁলোকে ৰথখনলৈ সেৱা জনাবলৈ নাপাহৰিলে। (বৰগোহাঞি, ১৯৭৬, পৃ.৪২৯)

ডাক্তৰৰ চৰিত্ৰটোৰেও শোষক শ্ৰেণীৰ প্ৰতিভূ হিচাপেই গল্পটোত ক্ৰিয়া কৰিছে।

মোৰ ফীজ যোল টকা দিয়া। কোনো উত্তৰ নাই।...ডাক্তৰে নিজেই ক'লে, মৰাৰ আগততো তুমি মোক ফীজটো দি যাব লাগিছিল। মই বিদেশ ফেৰৎ ডাক্তৰ জানানে নাই ঠগ-প্ৰৱঞ্চকবোৰ ক'ৰবাৰ। (বৰগোহাঞি, ১৯৭৬, পৃ.৪৩০)

যৌন আলোচনী পঢ়ি থকা ডেকাজনৰ বক্তব্যইও শোষক শ্ৰেণীৰ চৰিত্ৰায়ণ কৰিছে।

আইনৰ কথা নক'ব।

আইনৰ কথা ক'লে কি কৰিব?

জান শেষ কৰি দিবলৈয়ো আমি প্ৰস্তুত। (বৰগোহাঞি, ১৯৭৬, পৃ.৪৩০)

গল্পটোৰ শেষৰফালে সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ লোকৰ মাজত প্ৰতিবাদৰ সুৰ ডেকাজনৰ কথাত অনুৰণিত হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে।

আপুনি এটা ৰিভলভাৰেৰে কি কৰিব—আমাৰ বহুত দা-কটাৰি আছে। (বৰগোহাঞি, ১৯৭৬, পৃ. ৪৩)

তাৰ উপৰি গল্পটোৰ শেষত ৰথৰ ভিতৰত জুই লগোৱাৰ প্ৰসংগই শোষক শ্ৰেণীৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ ঘোষণা কৰা পৰিলক্ষিত হৈছে।

অৰ্থনৈতিকভাৱে দুৰ্বল তথা জাত-পাতৰ ভিত্তিত সমাজত কৰা শোষণ ঃ

প্ৰতিপত্তিশীল শ্ৰেণীটোৰ বিপৰীতে নিম্নবৰ্গৰ নিৰ্মাণত অকল পুঁজিমালিক শ্ৰেণীটোৱেই নহয়, পুঁজিমালিক শ্ৰেণীৰ বিপৰীত মেৰুত অৱস্থান কৰা সমাজৰ অন্যান্য ঐতিহাসিক পৰ্বতো নিম্নবৰ্গৰ সৃষ্টি হয়। কেতিয়াবা জাত পাতলৈও নিম্নবৰ্গৰ সৃষ্টি হয়। এইক্ষেত্ৰত অৰুণ গোস্বামীৰ মাছমৰীয়া ছোৱালীৰ লাজ গল্পটোৰ উল্লেখ কৰিব পাৰি। গল্পটোত জাত পাতৰ ভিত্তিত মাছমৰীয়া সমাজৰ বাস্তৱতা, আনফালে অৰ্থনৈতিক সচ্ছলতাই একে শ্ৰেণীৰ মাজতে নিৰ্ণয় কৰা সামাজিক স্তৰ বিভাজন।

গল্পটোত গোসাঁই কবিৰাজ চৰিত্ৰটোৰ দুতৰপীয়া চৰিত্ৰ দেখুৱাইছে। ইলাহঁতৰ গাঁৱলৈ আহি নামঘৰতে থাকি বেজ-বেজালি কৰে। এদিন বিছনাত পৰি থকা মাকৰ বাবে গোসাঁইৰ ওচৰৰ পৰা দৰৱ আনিবলৈ যাওঁতে বৰষুণত তিতিব বুলি গোঁসাইৰ কাপোৰ আনি ইলাক গালি পৰা কথাটোৱে সমাজত মাছমৰীয়া সম্প্ৰদায়ক উচ্চ বৰ্গৰ লোকসকলে কৰা শোষণৰ ছবিখন ফুটাই তুলিছে।

তোৰ বৰ সাহস দেখিছো। মাছমৰীয়া ছোৱালী, তই ঢাৰি পাৰি মোৰ আগত বহি আছ। উঠ ঢাৰিৰ পৰা। আৰু ধুতি কাপোৰবোৰ জেওৱাৰ পৰা তই ভিতৰ সুমুৱালি। দেউকণ, অ'দেউকণ।... দেখিছানে এই ছোৱালীজনীৰ কাণ্ড! তাই শুকান কাপোৰবোৰ ছুই দিলে। কাপোৰবোৰ নি আকৌ তিয়াই দিয়া। ঐ ছোৱালী... যা ঢাৰিখন তিয়াই দেগৈ। (গোস্বামী, ২০১৪, পৃ.১১)

তাৎপৰ্যপূৰ্ণ যে, একে মাছমৰীয়া সম্প্ৰদায়ৰে ৰুণুহঁতৰ লগত গোঁসাইৰ ভাল সম্পৰ্ক।

ৰুণুও দেখোন মাছমৰীয়াৰে ছোৱালী। ৰুণুহঁতৰ ঘৰলৈয়ো গোঁসাই যায়। ৰুণুৱে চাহ কৰি গোঁসাইক খুৱায়। ৰুণুৰ বাপেকৰ 'ফাষ্ট ক্লাছ' গাড়ীতে গোঁসাই অহা-যোৱা কৰে। (গোস্বামী, ২০১৪, পৃ.১২)

এনেদৰে মধ্যবিত্তীয় সমাজৰ প্ৰতিভূ হিচাপে গোঁসাই চৰিত্ৰটোক গল্পত

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য ঃ

এই অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল ঃ

১) গল্পটোত প্ৰকাশিত নাৰী চেতনা সম্পৰ্কে বিচাৰ কৰা।

২) ইয়াৰ যোগেদি সমসাময়িক সমাজত নাৰীৰ স্থিতি সম্পৰ্কে অনুসন্ধান কৰা।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি আৰু পৰিসৰ ঃ

আলোচনা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হৈছে। অধ্যয়নৰ বাবে অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতাৰ 'পাছ চোতালৰ কথকতা' গল্পটো নিৰ্বাচিত কৰি লোৱা হৈছে।

পাছ চোতালৰ কথকতা গল্পত নাৰী চেতনা ঃ

অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতাৰ গল্পৰ এটা উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য হৈছে নাৰী চেতনা। তেওঁৰ অধিক সংখ্যক গল্পৰ চৰিত্ৰ নাৰী। পাছ চোতালৰ কথকতা গল্পৰ মূলভাবটোৱেই হৈছে নাৰী কেন্দ্ৰিক।

"পাছ চোতালৰ কথকতা গল্পটোত পুৰুষ আৰু নাৰীৰ মাজত লিংগ বৈষম্য দ্বন্দ্ব ছবি প্ৰতিফলিত হৈছে। পুৰুষপ্ৰধান সমাজে বান্ধি দিয়া আৰু তাক নিৰ্ধাৰণ কৰি দিয়া সমাজত যুক্তিহীন নীতি নিয়মেৰে পীড়িতা হৈ অহা নাৰীসকলৰ যন্ত্ৰণাময় জীৱনৰ কথা গল্পকাৰে বৰ্ণনা কৰিছে।"[৩]

গল্পটোত দুটা খণ্ড আছে। প্ৰথম খণ্ডত ঊনবিংশ শতিকাৰ নাৰী সকলৰ অৱস্থা বৰ্ণিত হৈছে। দ্বিতীয় খণ্ডটোত মাজনী পুষ্পিতা হোৱাৰ ঘটনাটোক কেন্দ্ৰ কৰি যিখিনি ৰীতি-নীতিৰ কথা গল্পটোত উপস্থাপন কৰা হৈছে তাৰ জৰিয়তে বৰ্তমান সময়তো প্ৰচলিত নাৰীকেন্দ্ৰিক অনাচাৰ অবিচাৰসমূহ পোহৰলৈ আহিছে। অষ্টাদশ ঊনবিংশ শতিকাত বাল্যবিবাহৰ প্ৰচলন খুব বেছি আছিল। তাৰ ফলত বালবিধৱাৰ দৰে কু-পৰিণতি দেখা পোৱা গৈছিল। সেই সময়ত বাল্যবিবাহ, বালবিধৱাৰ সমস্যাই নাৰীৰ জীৱন কিদৰে অতি দুখলগা আৰু যন্ত্ৰণাদায়ক কৰি তুলিছিল তাৰ ছবি গল্পকাৰে গভীৰ সহানুভূতি আৰু স্পৰ্শকাতৰভাৱে বৰ্ণনা কৰিছে। গল্পটোৰ কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ জুনু হাজৰিকা। গল্পকাৰে জুনু হাজৰিকাৰ জৰিয়তে অতীতৰ

স্তৰ বিভাজন কৰে সেয়াও গোঁসাই কবিৰাজৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে গল্পকাৰে ফুটাই তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে।

• অৰুণ গোস্বামীৰ সমাজৰ প্ৰতি থকা দায়বদ্ধতা গল্প দুটাত ফুটি উঠা পৰিলক্ষিত হৈছে।

গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

তাত্ত্বিক বিষয়ৰ গ্ৰন্থ ঃ

অসমীয়া ঃ

তাঁতী, কমল কুমাৰ। নিম্নবৰ্গ সমাজ ঐতিহ্য। আখৰ প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, ২০০৭। মুদ্ৰিত।

মুখ্য উৎস ঃ

বৰা, অপূৰ্ব। সম্পা। অসমীয়া চুটিগল্প ঐতিহ্য আৰু বিৱৰ্তন। যোৰহাট ঃ যোৰহাট কেন্দ্ৰীয় মহাবিদ্যালয় প্ৰকাশন কোষ, ২০১২। মুদ্ৰিত।

বৰুৱা, প্ৰহ্লাদ কুমাৰ। অসমীয়া চুটিগল্পৰ অধ্যয়ন। ডিব্ৰুগড় ঃ বনলতা, ২০১৭। মুদ্ৰিত।

অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতাৰ 'পাছ চোতালৰ কথকতা' গল্পত নাৰী চেতনা

বিষ্ণুপ্ৰিয়া বৰা
প্ৰাক্তন ছাত্ৰী, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

পৃথিৱীৰ সকলো সমাজতে অতীজৰে পৰা নাৰী নিৰ্যাতিতা হৈ আহিছে। কিন্তু বৰ্তমান সময়ত নাৰী পূৰ্বৰ তুলনাত বহুদিশত আগবাঢ়ি গৈছে। আধুনিক শিক্ষাৰে শিক্ষিত হৈ, নিজৰ চিন্তা, বিবেক শক্তিৰে পৰিচালিত হৈ নাৰী শৈক্ষিক, সাংস্কৃতিক, ৰাজনৈতিক, সামাজিক, ক্ৰীড়া সকলো ক্ষেত্ৰতে আত্মপ্ৰতিষ্ঠা অৰ্জন কৰিছে। কিন্তু আধুনিক যুগতো নাৰীয়ে বিভিন্ন দিশত প্ৰত্যাহবানৰ সন্মুখীন হৈছে। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনত সমাজব্যৱস্থা, ঘৰ, কৰ্মস্থলী আদিত নাৰীয়ে বেয়া আচৰণৰ সন্মুখীন হৈছে। ভদ্ৰ সমাজতো নাৰীয়ে বিভিন্ন মানসিক, শাৰীৰিক অত্যাচাৰ সহিব লগা হৈছে আৰু অন্ধবিশ্বাস, কুসংস্কাৰ আদিৰো বলি হ'ব লগা হৈছে কেৱল নাৰীসকলেই। কেৱল নাৰী হোৱাৰ বাবেই এনেবোৰ সমস্যাৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হৈছে যেন ধাৰণা হয়। নাৰী জীৱনৰ বিভিন্ন সমস্যা, আবেগ অনুভূতিৰ ওপৰত গুৰুত্ব দি বিভিন্ন সাহিত্য সৃষ্টি হৈছে। অসমীয়া চুটি গল্পতো নাৰী জীৱনক কেন্দ্ৰ কৰি চুটি গল্প ৰচিত হৈছে। নাৰী জীৱনক কেন্দ্ৰ কৰি লিখা অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতাৰ এটা উল্লেখযোগ্য গল্প হ'ল—'পাছ চোতালৰ কথকতা'। এই আলোচনা পত্ৰত উল্লিখিত গল্পটোত প্ৰকাশিত নাৰী চেতনাৰ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে।

বীজশব্দ ঃ নাৰী, পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজ, বিধৱা, বাল্যবিবাহ, অৱদমন।

বিষয়ৰ পৰিচয় ঃ

সাম্প্ৰতিক কালৰ এগৰাকী পৰিচিত গল্পকাৰ হৈছে অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতা। ১৯৬৭ চনতে দৈনিক অসম কাকতৰ 'মইনা মেল'ত বনকৰা ছোৱালীৰ দুখক লৈ 'বঞ্চিত' নামৰ গল্প লিখি লেখক জীৱনৰ পাতনি মেলা অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতাই অতি কম বয়সতে লিখা প্ৰথম গল্পটোতে সমাজৰ বঞ্চিতজনৰ প্ৰতি গভীৰ সহানুভূতি প্ৰকাশ কৰিছিল।

১৯৯২ চনত প্ৰকাশিত 'মৰুযাত্ৰা আৰু অন্যান্য' তেখেতৰ প্ৰথম গল্প সংকলন। ২০১৪ চনত তেওঁ 'মৰিয়ম আষ্টিন অথবা হীৰা বৰুৱা' গল্প সংকলনৰ বাবে সাহিত্য অকাডেমী বঁটা লাভ কৰে। অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতা ই সমকালীন সমাজৰ পৰাই গল্পৰ বিষয়বস্তু গ্ৰহণ কৰিছে। সমাজৰ নিম্নমধ্যবিত্ত, বঞ্চিত আৰু নিপীড়িত মানুহৰ জীৱনধাৰা আৰু সমস্যাক তেওঁ গল্পৰ মাজেৰে তুলি ধৰিছে। তদুপৰি অসম আন্দোলন, গোষ্ঠী সংঘাত, সন্ত্ৰাসবাদ আদিও তেওঁৰ গল্পৰ বিষয়বস্তু। সন্ত্ৰাসবাদৰ ফলত সৰ্বসাধাৰণ মানুহে ভোগ কৰা যন্ত্ৰণা, নাৰীচেতনা, ভোগবাদী সমাজ, পৰিৱৰ্তিত মূল্যবোধ, উচ্ছৃংখলতা আদিৰ ছবিও তেওঁৰ গল্পত পোৱা যায়। তেওঁৰ গল্প সংকলনসমূহ হ'ল—

১) মৰুযাত্ৰা আৰু অন্যান্য
২) মৰুভূমিত মেনকা আৰু অন্যান্য
৩) দেওপাহাৰৰ ভগ্নস্তূপত
৪) পাছ চোতালৰ কথকতা
৫) মিলেনিয়ামৰ সপোন
৬) কুৰোশ্বোৱাৰ সপোন, মোৰ সপোন, সিহঁতৰ সপোন
৭) আলেকজান বানুৰ জান
৮) সোণালী ঈগলে কণী পাৰিলে বেলিয়ে উমনি দিলে
৯) মৰিয়ম আষ্টিন অথবা হীৰা বৰুৱা
১০) পানী গাভিনী আছিল আৰু অন্যান্য

উপন্যাসিকা আৰু কেইটমান গল্পৰ আন এখন সংকলন হৈছে—জল তৰঙ্গৰ সুৰ।

ৰক্ষণাবেক্ষণ দি আহিছে নাৰীসকলেই। এই নীতি নিয়মবোৰ নাৰীক অৱদমিত কৰি ৰখাৰ অস্ত্ৰ। গল্পটোত জুনু হাজৰিকাৰ শাহুৰেক মাজনীৰ আইতাক পৰম্পৰাগত নাৰী সমাজৰ প্ৰতিনিধিস্বৰূপ। তেওঁৰ স্বামীৰ পৰস্ত্ৰীৰ লগত সম্পৰ্ক থকাৰ পিছতো তেওঁ নীৰৱে সেয়া সহ্য কৰি স্বামীৰ মৃত্যুৰ পিছত শাস্ত্ৰ অধ্যয়ন কৰি শাস্ত্ৰজ্ঞা নাৰী হৈছে।

মাজনী পুষ্পিতা হোৱাৰ সময়ত কিছুমান যুক্তিহীন নীতি নিয়ম মানিবলৈ দিয়া হৈছে। মাজনীক এটা বন্ধ আন্ধাৰ কোঠালিত থাকিবলৈ দিয়া হৈছে, সূৰ্যৰ পোহৰো যাতে নপৰে তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰখা হৈছে। তাই থকা কোঠালিত কেৱল নাৰীয়েহে প্ৰৱেশ কৰিব পাৰিব কিয়নো এনে সময়ত পুৰুষৰ মুখ দেখাটো পাপ যেন ভবা হয়। নাৰীৰ স্বাভাৱিক ঋতুপ্ৰক্ৰিয়াক অশুচি হিচাপে গ্ৰহণ কৰি নানা কঠোৰ নিয়ম পালিবলৈ দিয়া হয়। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনে নিৰ্ধাৰণ কৰি দিয়া নিয়মেৰে এগৰাকী নাৰীৰ মনটোৰেই বান্ধি পেলোৱা হয়। এনে কিছুমান ভয় মূৰত সুমুৱাই দিয়া হয় যাৰ বাবে নাৰীগৰাকীয়ে সকলো কষ্ট সহ্য কৰিবলগা হয়। মাজনীৰ ক্ষেত্ৰতো একে হৈছে। তাইৰ পতিহীনা যোগ পৰা বাবে কেতবোৰ নিয়ম আৰোপ কৰিছে। এই নিয়মবোৰ পালন কৰিবলৈ নাৰীসকলেই অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছে।

জীৱনৰ এক নতুন অভিজ্ঞতা আৰু নীতি নিয়মৰ ফলত মাজনীৰ মনত ভয় শংকাই ঠাই পাইছে। পতিহীনা যোগ মানে যে বিধৱা হোৱা সেই ভয় মাজনীৰ মূৰত সুমুৱাই দিয়া হৈছে। ফলত তাই সূৰ্যটো চাবলৈকো ভয় কৰা হৈছে।

"মোৰ পতিহীনা যোগ পৰা মানে মই বিধৱা হ'ম নেকি? মোৰো গিৰিবালাৰ ðÆÎ ýÅßÎ ò¿Á÷± "[১২]

জুনু হাজৰিকাই জীয়েকৰ ওপৰত জাপি দিয়া যুক্তিহীন নীতি নিয়মবোৰৰ বিৰোধিতা কৰিব খুজিলেও ৰক্ষণশীল নাৰী সমাজখনে প্ৰাচীৰৰূপে থিয় দিছে। এই ক্ষেত্ৰত শাহুৰেকৰ বোৱাৰীয়েকৰ প্ৰতি কটু দৃষ্টি আছে। কাকবন্ধ্যা নাৰী সকলৰ প্ৰতি সমাজৰ কটু দৃষ্টি সদায়ে আছে। মাজনীৰ আইতাকৰো বোৱাৰীয়েকৰ প্ৰতি এইধৰণৰ এক ককৰ্থনা আছে। জুনু হাজৰিকাই জীয়েকক এই নিয়মবোৰৰ যুক্তিহীনতা বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিছে—

"মাজনী! আমাৰ এইখন পুৰুষৰ সমাজ। পুৰুষে ইচ্ছামতে এই নিয়মবোৰ

নাৰীসকলৰ লগত একাত্মতা স্থাপন কৰি তেওঁলোকৰ হৃদয়ৰ কথা বুজিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। জুনু হাজৰিকাই গৱেষণাৰ বিষয় সম্পৰ্কত অধ্যয়ন কৰিবলৈ কলিকতাৰ নেশ্যনেল লাইব্ৰেৰীলৈ গৈছে। তেওঁৰ গৱেষণাৰ বিষয়বস্তু হৈছে ওঠৰ-ঊনৈশ শতিকাৰ নাৰীৰ অৱস্থান। তেওঁ বিভিন্ন আলোচনী, কিতাপৰ পাতত অতীতৰ নাৰীসকলক লগ পাইছে।

পুৰুষপ্ৰধান সমাজে বান্ধি দিয়া কঠোৰ নিয়মবোৰ যুগ যুগ ধৰি নাৰীসকলে মৌনভাৱে পালন কৰি আহিছে।

অষ্টাদশ ঊনবিংশ শতিকাত নাৰীয়ে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰা দূৰৰে কথা কম বয়সতে বিধৱা হোৱাৰ ফলত নিজৰ স্বাধীনতাও হেৰুৱাব লগা হৈছিল। জীৱন আৰু জগত সম্পৰ্কে একো আওভাও নোপোৱা অৱস্থাতে ছোৱালীবোৰে বিধৱাৰ দৰে কৰুণ পৰিণতিৰ সন্মুখীন হৈছিল। তদুপৰি বাল বিধৱাসকলৰ ওপৰত ৰক্ষণশীল সমাজখনে কিছুমান অমানৱীয়, যুক্তিহীন ৰীতি-নীতি জাপি দি তেওঁলোকৰ জীৱন যন্ত্ৰণাদায়ক কৰি তুলিছিল।

সেইসময়ত বিধৱাসকলে কিদৰে বিচাৰহীনভাৱে নিৰ্মম অত্যাচাৰৰ সন্মুখীন হৈছিল তাৰ অতি দুখলগা ছবি গল্পটোত দেখা পোৱা গৈছে। জ্ঞানদাসুন্দৰী এঘাৰ বছৰ বয়সতে বিধৱা হৈ শহুৰেকৰ ঘৰতে সংসাৰ কৰি গোটেই জীৱন কটাই দিছিল।

"স্বামীৰ কথা কি আৰু মনত থাকিব মা? দুবাৰমানহে দেখিছিলো।...বিধৱা কাক বোলে নাজানিছিলোৱে, আমাৰ ঘৰত কোনো বিধৱা নাছিলে। দেউতাৰ ঘৰত আছিলোতো, পাৰি দিয়া শাড়ীও পিন্ধিছিলো। খাবৰ সময়ত মাছ খুজিলে মায়ে কান্দিছিল, সেইবাবে খোজা নাছিলো। মাছনো খাবলৈ কেনেকুৱা আজিও মনত নপৰে।...মোৰ ডিঙিত হাৰ আছিল, হাতত চুৰীও আছিল।"[৪]

"চুৰী-হাৰ চব খুলি মোক চৈধ্য বছৰ বয়সতে শহুৰৰ ঘৰলৈ পঠিয়াই দিছিল। তাত কুলগুৰুক মাতি দীক্ষা দিছিল। গুৰুৱে কৈছিল—গা-ধুই, কাপোৰ সলাই ইষ্টমন্ত্ৰ জপ কৰাৰ পাছতহে আহাৰ গ্ৰহণ কৰিবা। মস্ত সংসাৰৰ কামৰ ঠেলাত গা-ধুই উঠিয়ে পাগ ঘৰত সোমাও। ঘৰ ভৰ্তি ৰন্ধা-বঢ়া... ভাত তৰকাৰিৰ গোন্ধত মোৰ যে কি ভোক লাগে, কি ক'ম মা।"[৫]

সেইসময়ত নাৰীসকলে নিজৰ কথা ভবাটোও পাপ যেন গণ্য কৰা হৈছিল। পূৰ্বজন্ম, পৰজন্ম, পাপ-পুণ্যৰ অন্ধবিশ্বাসে নাৰীক বশ কৰি ৰাখিছিল। বিধৱা

কন্যাক পুনৰ বিয়া দিয়াৰ কথা ভবাও যেন ডাঙৰ দোষ আছিল। যি বিধৱাই হাজাৰটা নীতি-নিয়ম পালন কৰি এসাঁজ ভাত পেট ভৰাই খাব পৰা নাছিল তেনে স্থলত পুনৰ বিবাহৰ কথা সেইখন, মাজত অৰ্থহীন।

"বিধৱা জীক বুকুত ৰখা মানে জ্বলা জুই লৈ থকা। আপুনি তাইক বিয়া দিয়াৰ কথা কৈছে, মই তাইক খাবলৈকে দিব নোৱাৰো।"[৬]

পাপ অনাচাৰৰ ফলত বিধৱা কন্যাৰ মাক হোৱা বুলি ভবা কু-সংস্কাৰ, একাদশী ব্ৰত পালন নকৰিলে অহা জনমত আকৌ বিধৱা হোৱা আদি অন্ধবিশ্বাসে নাৰীৰ মনত গভীৰভাৱে শিপাই আছিল—

"জানানে? একাদশীৰ নিৰ্জলা ব্ৰত নাপালিলে কি হয়? অহা জন্মতো বিধৱা হয়।"[৭]

"ব্ৰতভংগ, নৰক বাস, অহা জনমতো বিধৱা।"[৮]

বিধৱা কন্যাৰ মাকবোৰো পুৰুষশাসিত সমাজখনৰ নিয়মৰ পলিতা আছিল। জ্ঞানদাসুন্দৰীৰ মাক, স্বৰ্ণৰ মাক, কমলাৰ মাক, বাসন্তীৰ মাক আটাইয়ে বিধৱা জীয়েকক দেখি দুখ কৰিছিল যদিও তেওঁলোকে প্ৰতিবাদ কৰিব পৰা নাছিল। স্বৰ্ণৰ মাকে জীয়েকক মাছ বুলি দাইলৰ বড়া ভাজি তাত বাঁহৰ কাঠী চুচি ভৰাই দিছিল। নহ'লে যে স্বৰ্ণই মাছ খাবলৈ নাপায় কান্দিছিল। বাসন্তীৰ মাকে জীয়েকক ব্ৰত ভংগ হ'ব বুলি একাদশীত পুখুৰীত গা ধুবলৈ দিয়া নাছিল, ঘৰতে পানী তুলি দিছিল। অহা জনমত আকৌ বিধৱা হোৱাৰ ভয়ত গৰ্ভৱতী জীয়েকক এটুপি পানী খাবলৈও দিব পৰা নাছিল। ফলত সন্তান প্ৰসৱৰ সময়ত পানী খাবলৈ নাপায় বাসন্তীৰ মৃত্যু হৈছিল—

"বাসন্তীৰ বিষ আৰম্ভ হৈছিল, তাই পানী পানীকৈ কান্দিছিল। জেঠৰ একাদশী, গৰম।... ল'ৰাৰ মুখ দেখিব এতিয়া মোৰ বাসন্তীয়ে... ভোক-পিয়াহ পাহৰি যাব মোৰ ছোৱালীয়ে... কানাই হেন ল'ৰা হ'ব। মা পানী... মা পানী...। শাহুৱে নাইত পানী ঢালিছিল, খুড়ীশাহুৱে কাণত পানী ঢালিছিল। আৰু মোৰ বাসন্তী... পানী... পানী... পানী। দ্বাদশীৰ দিনা বাসন্তী মৰি থাকিল। কৰ্তাৰ লগত বিছনাত উঠোঁতে, ভাত খাওঁতে কেৱল বিধৱাৰ মাত পানী... পানী... পানী...। কৰ্তাৰ নতুন কন্যাই অষ্টঅংগত গহনা পিন্ধি বহি আছিল, বগা বৰণত সোণৰ অলংকাৰ ভাল লাগিছিল। পানী... কাণত পানীৰ ফোঁটা, উঠা নমা কৰা পেটত শিল ৰাখি তাৰ ওপৰত পানীৰ ফোঁটা, নাইত পানীৰ ফোঁটা। নহ'লে নৰকবাস, নিৰ্জলা ব্ৰত ভংগ একাদশীৰ দিনা। পাপ, ভয়ংকৰ পাপ।"[৯]

এবাৰ বিয়া দি উলিয়াই দিয়াৰ পিছত শহুৰেকৰ ঘৰখনেই ছোৱালীৰ ঘৰ বুলি ৰক্ষণশীল সমাজখনে ধাৰণা কৰি আহিছে।

"শহুৰৰ ঘৰেইতো মাইকী মানুহৰ স্বৰ্গ। জ্ঞানদাসুন্দৰীৰ মাকে কৈছে—মোৰ ছোৱালীক তাইৰ শহুৰেকৰ ঘৰেই মৰালৈকে চালে। মাকৰ ঘৰত ছোৱালীৰ বাবে ঠাই নাই।"[১০]

কিন্তু ইন্দুমতীক শহুৰেকৰ ঘৰখনেই সৰ্বনাশ কৰিলে। বিধৱা হোৱাৰ পিছত ইন্দুমতী দেউতাকৰ ঘৰতেই আছিল। দেউতাকৰ ঘৰখনে তাইক বিধৱাৰ দৰে থাকিব দিয়া নাছিল; গহনা-গাঁঠি, পাৰি দিয়া শাড়ী, ফুলকাঁটাৰে খোপা বান্ধি সজাই থৈছিল। পঢ়িবলৈ শিকাইছিল, মাছ-মাংসৰে ভাত খাবলৈ দিছিল। কিন্তু শহুৰেকৰ ঘৰৰ মানুহ আহি তাইক এনেকৈ থকা দেখি ককৰ্থনা কৰিছিল। তাৰ পিছৰ পৰা ইন্দুমতীয়ে গহনা-গাঁঠি চব খুলি পেলাইছিল, একাদশীৰ নিৰ্জলা ব্ৰত পালন কৰিবলৈ লৈছিল, চুলি খুৰাই পেলাইছিল, নাকৰ নোলক খুলি পেলাইছিল। তাই শহুৰেকৰ ঘৰলৈ গুচি গৈছিল। শহুৰেকৰ ঘৰখনে তাইৰ সম্পত্তি নাশ কৰি পেলোৱাৰ পিছত তাই কাশীবাসলৈ গৈ 'বিধান পেহী' হৈছিলগৈ। কাশীৰ বিধৱা ৱাৰ্ডত ভৰ্তি হোৱাৰ পিছত শেষৰ ফালে ইন্দুমতীৰ অৱস্থা বৰ্ণনা কৰা হৈছে এনেদৰে—

"শেষৰ ফালে চাহৰ লগত দুটামান চাউল ভজা খোৱাটো ইন্দুৰ বাবে তীব্ৰ ইচ্ছাত পৰিণত হৈছিল। এখন মাত্ৰ কাপোৰ ফাটি যোৱাৰ ভয়ত উলংগ হৈ আন্ধাৰ খিৰিকী নোহোৱা ঘৰ এটাত বহি ইন্দুমতীয়ে চাউল ভজা দুটামানৰ বাবে হাহাকাৰ কৰি থাকিছিল। এইখিনি কথা মাকে নাজানিলেও হ'ব।"[১১]

ঊনবিংশ শতিকাৰ পৰা বৰ্তমান সময়লৈ সমাজৰ বিভিন্ন দিশত পৰিৱৰ্তন আহিলেও নাৰী বৰ্তমানেও অৱদমিত হৈ আহিছে। সময় সলনি হ'লেও নাৰীকেন্দ্ৰিক অনাচাৰ অবিচাৰসমূহ বৰ্তমানো প্ৰচলিত আছে। আধুনিক শিক্ষিতা নাৰী আৰু মাতৃ জুনু হাজৰিকাই একমাত্ৰ জীয়েক মাজনীক এগৰাকী পূৰ্ণ নাৰী হোৱাৰ আকাংক্ষাৰে সকলো সা-সুবিধা দিব বিচাৰে। এটা স্বাধীন মন, এখন মুক্ত আকাশ দিব বিচাৰে। পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনে বান্ধি দিয়া নিয়মবোৰ যুগ যুগ ধৰি

‘মুঠি মুঠিকৈ কাটি তোৰ ঢেঁকীয়াৰ আঙুলি’ঃ সমাজতাত্ত্বিক দৃষ্টিকোণেৰে এক চমু অৱলোকন

প্ৰীতিৰেখা গগৈ
সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, মাজুলী মহাবিদ্যালয়
অস্থায়ী ঠিকনা ঃ কমলাবাৰী, মাজুলী
স্থায়ী ঠিকনা ঃ গোধাবিল গাঁও,
জিলা ঃ ডিব্ৰুগড়

সাৰাংশ ঃ

প্ৰথিতযশা সাহিত্যিক নীলমণি ফুকনৰ এটি উল্লেখযোগ্য কবিতা হৈছে— ‘মুঠি মুঠিকৈ কাটি তোৰ ঢেঁকীয়াৰ আঙুলি।’ কবিতাটিত সমাজৰ নিম্ন স্তৰৰ এখনি বাস্তৱিক ছবি প্ৰতিফলিত হৈছে। কেও-কিছু নোহোৱা বৃদ্ধা এগৰাকীৰ জীৱন সংগ্ৰামৰ ছবি এখন দাঙি ধৰাৰ জৰিয়তে কবিয়ে দৰিদ্ৰ শ্ৰেণীৰ কষ্টকৰ জীৱন প্ৰণালীৰ সম্ভেদ দিছে। বিভিন্ন ব্যঞ্জনাৰ প্ৰয়োগেৰে তেওঁ বৃদ্ধা গৰাকীৰ সমাজখনৰ ভালেমান দিশ পোহৰলৈ আনিছে। ঢেঁকীয়া সদৃশ জীৰ্ণ-শীৰ্ণ শৰীৰৰ ‘বাই’জনী অৰ্থাৎ বৃদ্ধা গৰাকীৰ অবিৰত জীৱন সংগ্ৰামৰ জৰিয়তে জীৱনৰ কষ্টকৰ ৰূপটো প্ৰকট হৈ উঠিছে।

অসমীয়া সাহিত্য জগতৰ এগৰাকী প্ৰসিদ্ধ কবি, কলা-সমালোচক তথা সাহিত্যিক হৈছে নীলমণি ফুকন। প্ৰতীক আৰু চিত্ৰকল্পৰ সুন্দৰ প্ৰয়োগেৰে কবিতা ৰচনা কৰি তেওঁ অসমীয়া কবিতাক এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰিলে। তেখেতৰ উল্লেখযোগ্য সৃষ্টি হৈছে ‘সূৰ্য হেনো নামি আহে এই নদীয়েদি’, ‘কবিতা’, ‘নিৰ্জনতাৰ শব্দ’, ‘গোলাপী জামুৰ লগ্ন’ ইত্যাদি। ‘কবিতা’ শীৰ্ষক স্বনিৰ্বাচিত কাব্যগ্ৰন্থৰ কাৰণে তেওঁক ১৯৮১ চনত সাহিত্য অকাডেমি বঁটা প্ৰদান কৰা হয়। ১৯৯০ চনত ভাৰত চৰকাৰে নীলমণি ফুকনক পদ্মশ্ৰী সন্মানেৰে সন্মানিত কৰে।

পাতিছে। মাইকী মানুহক বান্ধি ৰাখিবৰ বাবে। তোমাক এই নিয়মবোৰে ভয়াতুৰ কৰি তুলিছে। তুমিয়ো বান্ধ খাব খুজিছা।”[১৩]

“মাজনী! মনটোত ভয় সোমাবলৈ নিদিবা। তোমাৰ মনত বিধৱা হোৱাৰ, কেঁচুৱা হৈ মৰাৰ ভয় সুমুৱাই দিলেই, তুমি বেলিটো চাবলৈয়ো ভয় কৰা হ’লা। ভয়াতুৰ হ’লেই তুমি আইতাৰ দৰে সহি যাবা, নিজক কষ্ট দিবা। তোমাৰ মাজত মই ভয় সোমবলৈ নিদিম মাজনী।”[১৪]

মাজনীয়ে নিজে ভাত ৰান্ধি খাব লগা হোৱাৰ বাবে সূয” অস্ত যোৱাৰ আগতে ৰান্ধি নহ’লে লঘোণে থাকিবলগা হৈছে। মাজনীক একো দোষ নথকাকৈ পৰাচিত হ’বলৈ বাধ্য কৰা হৈছে। কিন্তু সকলো নীতি নিয়ম মানি অহাৰ পিছতো তাইক পৰাচিত কৰিব খুজা দেখি মাজনীয়ে ইয়াৰ বিৰোধিতা কৰিছে—

“নহওঁ মই পৰাচিত। মই কি কৰিলোঁ যে মই পৰাচিত হ’ব লাগে।”[১৫]

তাই আইতাকক ক’লে, “মই ছোৱালী হ’লো বুলিয়েই আপোনাৰ দৰে লঘোণ দি, ব্ৰত কৰি কৰি কান্দি নাথাকো।”[১৬]

মাকে মাজনীক সমৰ্থন কৰি দেউক কৈছে—

“নাৰী আৰু শূদ্ৰক বহুত অভিশাপ দিয়া হ’ল, সেই অভিশাপ এতিয়া পুৰণি হ’ল, এই অভিশাপ আৰু নাখাটে।”[১৭]

ঊনবিংশ শতিকাত বৈধব্যক কেন্দ্ৰ কৰি নাৰীৰ ওপৰত যি কঠোৰ নিয়ম আৰোপ কৰি দিছিল তাৰ ফলত নাৰীৰ জীৱন কিদৰে যন্ত্ৰণাক্লিষ্ট হৈ পৰিছিল তাৰ ছবি জ্ঞানদাসুন্দৰী, স্বৰ্ণ, বাসন্তী, ইন্দুমতী আদি নাৰীসকলৰ জৰিয়তে গল্পকাৰে অংকন কৰিছে। কিন্তু সময় সলনি হ’লেও কিছুমান মানুহৰ মনৰ পৰিৱৰ্তন হোৱা দেখা নাযায়। তাৰ স্পষ্ট উদাহৰণ মাজনীৰ আইতাক। আধুনিক বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ যুগতো মাজনীৰ পতিহীনা যোগ পৰা বুলি ভাবি নীতি নিয়ম পালিবলৈ দিয়াটো নাৰীৰ প্ৰতি চলি অবিচাৰৰ ইংগিতেই দিছে। আধুনিক যুগতো কিছুমান অদৰকাৰী, অযুক্তিকৰ কথা মানি নাৰীয়েই নাৰীক অৱদমিত কৰি আহিছে আৰু ইয়াক যুগ যুগ ধৰি ৰক্ষণাবেক্ষণ দি আহিছে। গল্পটোত দেখা যায় যে ঊনবিংশ শতিকাত নাৰীয়ে বিনাপ্ৰতিবাদেৰে সকলো অন্যায়, অবিচাৰ গ্ৰহণ কৰি লৈছিল। কিন্তু মাজনীয়ে তাইৰ ওপৰত কৰা অনাচাৰ অবিচাৰৰ প্ৰতিবাদ কৰিছে। ইয়াৰ জৰিয়তে গল্পকাৰে নাৰী সমাজলৈ এক ইতিবাচক ধাৰণাৰ ইংগিত কঢ়িয়াই আনিছে।

গল্পটোৰ নামকৰণৰ তাৎপৰ্য ঃ

পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজ খনে নাৰীৰ স্থান সদায় ৰান্ধনিশালত আৰু ঘৰৰ চাৰিবেৰৰ মাজতে সীমাবদ্ধ কৰি ৰখা দেখা যায়। গল্পটোত কৈছে যে জুনু হাজৰিকাৰ শাহুৰেকৰ ঘৰখনৰ আগচোতাল সদায় পুৰুষৰ বাবে আৰু পাছচোতালতহে নাৰীয়ে কামবন কৰাৰ পৰা সকলো কাম কৰে। এইটো এটা চিনাকি দৃশ্য। গল্পটোত সদায় অৱদমিত হৈ অহা নাৰীসকলৰ কথা ক'বলৈকে গল্পকাৰে 'পাছচোতাল' শব্দটো ব্যঞ্জনা অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰা যেন লাগে। ইয়াতেই গল্পটোৰ নামকৰণৰ তাৎপৰ্য সোমাই আছে। পাছচোতালৰ নাৰীসকল অৰ্থাৎ পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনে সদায় ঘৰৰ চাৰিবেৰৰ মাজত সীমাবদ্ধ কৰি ৰখা আৰু অৱদমিত কৰি অহা নাৰীসকলৰ কথা ক'বলৈকে গল্পকাৰে যত্ন কৰিছে।

উপসংহাৰ ঃ

সিদ্ধান্ত ঃ

"অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতাৰ পাছ চোতালৰ কথকতা গল্পত নাৰী চেতনা"— শীৰ্ষক বিষয়টো আলোচনাৰ অন্তত কেইটামান সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰি—

১) নিৰ্বাচিত গল্পটোত পুৰুষশাসিত সমাজখনত নাৰীৰ অৱদমনৰ চিত্ৰ প্ৰকাশ পাইছে।

২) পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ দ্বাৰা অৱহেলিত, পীড়িতা, নিৰ্যাতিতা নাৰীৰ মনোবেদনা প্ৰকাশ পাইছে।

৩) আধুনিক যুগতো নাৰী কিদৰে অনাচাৰ অবিচাৰৰ দ্বাৰা প্ৰত্যাহবানৰ সন্মুখীন হৈ আহিছে তাৰ ছবি পোহৰলৈ আহিছে।

৪) গল্পটোত আধুনিক নাৰীৰ মুক্ত চিন্তাধাৰাৰ প্ৰকাশ ঘটিছে।

৫) ঊনবিংশ শতিকাৰ সামাজিক ব্যৱস্থাৰ সম্যক ধাৰণাৰ প্ৰকাশ ঘটিছে।

৬) নতুন আৰু পুৰণিৰ দ্বন্দ্ব প্ৰকাশ পাইছে।

প্ৰসংগটীকা ঃ

১) বিৰিঞ্চি কুমাৰ দাস ঃ অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতাৰ চুটিগল্প; অসমীয়া চুটিগল্প ঐতিহ্য আৰু বিৱৰ্তন; অপূৰ্ব বৰা (সম্পা.), পৃঃ ৪৫৪

২) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ৪৫৪

৩) বৰ্ণালী বৰুৱা ঃ সাম্প্ৰতিক অসমীয়া চুটিগল্পত নাৰী চেতনা (পূৰবী বৰমুদৈ, অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতা আৰু অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰীৰ গল্পৰ বিশেষ উল্লিখনসহ), পৃঃ ৭৪

৪) অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতা, পাছ চোতালৰ কথকতা; পৃঃ ১৩

৫) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ১৪

৬) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ১৮

৭) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ২২

৮) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ২২

৯) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ২২, ২৩

১০) উল্লেখাত গ্ৰন্থ, পঃ ২৩

১১) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ২৬

১২) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ৩২

১৩) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ৩৩

১৪) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ৪৫, ৪৬

১৫) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ৫০

১৬) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃঃ ৫১

১৭) উল্লিখিত গ্ৰন্থ, পৃ ঃ৫১

গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

মুখ্য উৎস ঃ

কলিতা, অৰূপ পটঙ্গীয়া ঃ পাছ চোতালৰ কথকতা; লয়াৰ্ছ বুকষ্টল, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ ২০০০

গৌণ উৎস ঃ

বৰা, অপূৰ্ব (সম্পা.) ঃ অসমীয়া চুটিগল্প ঐতিহ্য আৰু বিৱৰ্তন; বেদকণ্ঠ বুকছ এণ্ড পাব্লিকেশ্বনছ, যোৰহাট, প্ৰথম সংস্কৰণ ২০১২

বৰুৱা, প্ৰহ্লাদকুমাৰ ঃ অসমীয়া চুটিগল্পৰ অধ্যয়ন; বনলতা, ডিব্ৰুগড়, প্ৰথম প্ৰকাশ, ১৯৯৫

গৱেষণা গ্ৰন্থ ঃ

বৰুৱা, বৰ্ণালী ঃ সাম্প্ৰতিক অসমীয়া চুটিগল্পত নাৰী চেতনা (পূৰবী বৰমুদৈ, অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতা আৰু অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰীৰ গল্পৰ বিশেষ উল্লিখনসহ), গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়, ২০২৩

সাঁচ দিন...”

অর্থাৎ, বাইৰ ঘৰখনত সাঁচনৰ বাচন এটাও নাই; আছে মাথোঁ এটা লাওৰ খোলা। অসমীয়া হোজা গঞা লোকে লাওৰ খোলাত বিভিন্ন ধৰণৰ বস্তু সাঁচি থয়। বাইজনীয়েও ভৱিষ্যতৰ কথা চিন্তা কৰি আজি নাখায়ো কালিলৈৰ বাবে সাঁচে; হয়তো এমুঠি চাউল নতুবা এটি সিকি।

ভাৰতীয় পৰম্পৰাত বিবাহিত নাৰীৰ বাবে স্বামীয়েই সকলো। অতদিনে ঘূৰি অহা নাই যদিও বায়ে বিশ্বাস কৰে যে তাইৰ মানুহটো এদিন ঘূৰি আহিব। এই বিশ্বাসেই বাইক জীৱনৰ যন্ত্ৰণাখিনি ভোগ কৰিবলৈ সাহস দিছে। সেয়ে কবিয়ে কৈছে—

“উজাগৰ দুচকুৰে জ্বলাৰ
পদূলিৰ কাঞ্চন গছৰ আন্ধাৰ...”

পদূলিৰ কাঞ্চন গছৰ মাজত বহুমূলীয়া বৈভৱৰ সংকেত আছে। বাইৰ বাবে এই বৈভৱ হৈছে তাইৰ স্বামী। স্বামী আহিব বুলি বহুদিন ধৰি বায়ে উজাগৰী ৰাতি পাৰ কৰিছে পদূলিলৈ চাই চাই।

কবিতাটিৰ শেষৰ ফালে কবিয়ে জেতুকাৰ প্ৰসংগ আনিছে। জেতুকা হ’ল অসমীয়া গাভৰুৰ অঙ্গৰাগ। বাইক উদ্দেশ্যি কবিৰ প্ৰশ্ন, “পিন্ধনে জেতুকা তই ফাটি যোৱা ৰঙা কলিজাত” অৰ্থাৎ জীৱনৰ দুখবোৰে ক্ষত-বিক্ষত কৰা কলিজাটোত বাৰু সুখ-আনন্দ বুলিবলৈ কিবা অলপ ৰৈছেগৈ নে নাই সেই কথা কবিয়ে অনুভৱ কৰিব খুজিছে।

সামৰণি ঃ

এনেদৰে এগৰাকী নাৰীৰ যন্ত্ৰণাদগ্ধ জীৱন-চৰ্যা আৰু তাৰ পশ্চাৎভূমিত থকা সমাজখন ‘মুঠি মুঠিকৈ কাটি তোৰ ঢেঁকীয়াৰ আঙুলি’ শীৰ্ষক কবিতাটিত মূৰ্ত হৈ উঠিছে।

কবি নীলমণি ফুকন এগৰাকী সমাজ দায়বদ্ধ সাহিত্যিক আছিল। সমাজখনৰ প্ৰতি তেওঁৰ আছিল অকৃত্ৰিম ভালপোৱা। সেইবাবে সমাজৰ মানুহবোৰৰ সুখ-দুখৰ লগত তেওঁ একাত্ম অনুভৱ কৰিছিল। আলোচিত কবিতাটিত কবিয়ে বৃদ্ধাগৰাকীৰ মানসিক অৱস্থা বুজিবলৈ চেষ্টা কৰিছে আৰু একে প্ৰযত্নৰে তেওঁ

শেহতীয়াকৈ তেওঁক তেওঁৰ জীৱনজোৰা কৰ্মৰাজিৰ বাবে ২০২১ বৰ্ষৰ জ্ঞানপীঠ বঁটা প্ৰদান কৰা হয়। ভাৰতীয় সাহিত্যৰ এই সৰ্বোচ্চ সন্মান লাভ কৰা এখেত হৈছে তৃতীয়গৰাকী অসমীয়া সাহিত্যিক।

আমাৰ এই লেখাত নীলমণি ফুকনৰ ‘কবিতা’ নামৰ কাব্যগ্ৰন্থখনিৰ অন্তৰ্ভুক্ত ‘মুঠি মুঠিকৈ কাটি তোৰ ঢেঁকীয়াৰ আঙুলি’ শীৰ্ষক কবিতাটি সমাজতাত্ত্বিক দৃষ্টিকোণেৰে চমুকৈ বিশ্লেষণ কৰিবলৈ লোৱা হৈছে। অৰ্থাৎ কবিতাটিত প্ৰতিফলিত সমাজ বাস্তৱতাৰ লগতে ইয়াৰ লগত জড়িত বিভিন্ন সামাজিক প্ৰসংগসমূহ পোহৰলৈ আনিবলৈ আমি ইয়াত চেষ্টা কৰিছোঁ।

মূল আলোচনা ঃ

‘মুঠি মুঠিকৈ কাটি তোৰ ঢেঁকীয়াৰ আঙুলি’ কবিতাটিত কবিয়ে এগৰাকী জীৰ্ণ-শীৰ্ণ দেহৰ বৃদ্ধা মহিলাই পেটৰ তাড়নাত এখন বজাৰলৈ ঢেঁকীয়া শাক বিক্ৰী কৰিবলৈ অহা এক কৰুণ প্ৰতিচ্ছবি দাঙি ধৰিছে। জীয়াই থাকিবৰ বাবে কোনো সম্বল নথকা সমাজৰ দাৰিদ্ৰ্য-পীড়িত শ্ৰেণীটোৰ অবিৰত জীৱন সংগ্ৰাম কবিতাটিত ফুটি উঠিছে। কবিতাটিত ব্যঞ্জিত সমাজখন অসমীয়া গ্ৰাম্য সমাজ। কবিতাটি আৰম্ভ হৈছে এনেকৈ—

“মুঠি মুঠিকৈ কাটি তোৰ ঢেঁকীয়াৰ আঙুলি
আজৰাৰ আন্ধাৰত তয়ে বেচ...”

ইয়াত ‘ঢেঁকীয়াৰ আঙুলি’ বুলি কবিয়ে বজাৰত ঢেঁকীয়া শাক বিক্ৰী কৰিবলৈ অহা এগৰাকী বৃদ্ধাৰ জীৰ্ণ-শীৰ্ণ শৰীৰটোক নিৰ্দেশ কৰিছে। ঢেঁকীয়াৰ নিচিনা প্ৰায় নিথৰ, হাড়ৰ ওপৰত কেৱল ছালৰ আৱৰণ এখনে যাক আঙুলি কৰি ৰাখিছে তেনে আঙুলিৰে বৃদ্ধাগৰাকী এগৰাকী অত্যন্ত দুৰ্বল নাৰী। এই নাৰী গৰাকীয়ে আজৰাৰ আন্ধাৰত ঢেঁকীয়া শাক বেচি পেটৰ ভাতমুঠি যোগাৰ কৰে। এই মানুহ গৰাকীৰ জৰিয়তে কবিয়ে অসমীয়া গ্ৰাম্য সমাজৰ দাৰিদ্ৰ্য-ক্লিষ্ট, জীৱন নিৰ্বাহ কৰিবলৈ কোনো সম্বল নোহোৱা মানুহবোৰৰ কষ্টকৰ জীৱন ছবি অংকন কৰিছে। অন্য উপায় নথকাৰ বাবে ঢেঁকীয়া শাকৰ দৰে সামান্য দ্ৰব্য এবিধ বিক্ৰী কৰি মহিলাগৰাকীয়ে দুপইচা অৰ্জন কৰিছে। ইয়াৰ পাছত কবিয়ে মহিলা গৰাকীক প্ৰশ্ন কৰিছে—

"বাই তোৰ কোন গাঁৱত ঘৰ
মৰেনে মানুহ তাত..."

ঢেঁকীয়া শাক বেচিবলৈ বজাৰলৈ অহা মানুহগৰাকীক কবিয়ে 'বাই' বুলি সম্বোধন কৰিছে। অসমীয়া মানুহে সাধাৰণতে বজাৰত শাক-পাচলি বিক্ৰী কৰা মানুহক 'ককাই', 'বাই' ইত্যাদিৰূপে সম্বোধন কৰে। কবিৰ জানিবৰ মন, বাইজনীৰ ঘৰ ক'ত, কোন গাঁৱত ?

কবিৰ মনত হয়তো ধাৰণা হৈছে যে যিখন গাঁৱৰ পৰা বাইজনী আহিছে তাত নিশ্চয় সকলোৰে একে দশা। গাঁওখনৰ মানুহবোৰৰ অৱস্থা সচ্ছল হোৱাহেঁতেন বৃদ্ধাই নিশ্চয় তেওঁলোকৰ পৰা কিছু সহায় লাভ কৰিলেহেঁতেন, বৃদ্ধাৱস্থাত এনেদৰে পোহাৰী হ'ব লগা নহ'লহেঁতেন। ইয়াৰ জৰিয়তে অসমীয়া সমাজৰ অতি পাছপৰা গাঁওবোৰৰ আৰ্থিক দুৰৱস্থাৰ ছবিখনি প্ৰকট হৈ উঠিছে। কবিয়ে অনুভৱ কৰিছে যে বাইৰ দৰে মানুহবোৰক জীৱনৰ যন্ত্ৰণাই তিল তিলকৈ মাৰি পেলাব ধৰিছে অথচ জীয়াই থকাৰ এক প্ৰচণ্ড হাবিয়াসে তেওঁলোকক শ্ৰম কৰিবলৈ বাধ্য কৰিছে। জীৱনৰ স্বাৰ্থত এমুঠি আহাৰৰ ওচৰত তেওঁলোক ইমানেই দায়বদ্ধ যে মৃত্যুৰ কথা ভাবি ভয় কৰিবলৈ তেওঁলোকৰ আহৰিয়েই নাই। কবিৰ অনুভৱৰ মাজত একপ্ৰকাৰ সামাজিক ব্যংগও লুকাই আছে। তেওঁ কৈছে—

"ঢাপত ৰোৱনে আকণ গছ
পুখুৰীত জীয়াবনে মাছ..."

আকণ গছ এবিধ আওকাঠী গছ যি মানুহৰ কাৰণে অপকাৰী। আকণৰ আঠা চকুৰ কাৰণে বিপদজনক। এই আঠাৰে হালোৱা গৰুৰ চুটখৰ লগোৱা হয়। আকণ গছ অসমৰ হাবিয়ে-বননিয়ে গহৰা গজে। গতিকে কোনো লোকে আকণ গছ বাৰীৰ ঢাপত নিশ্চয়কৈ ৰুব নিবিচাৰে। কিন্তু বৃদ্ধাগৰাকীৰ জীৱনৰ প্ৰতি মোহ দেখি কবিয়ে কৈছে যে কোনোবা দিনা হালোৱা গৰুৰ চুটখৰ লগোৱাৰ আশাত বায়ে বাৰু বাৰীৰ ঢাপত আকণ গছ ৰোৱে নেকি ! বাইৰ সমাজখনৰ মানুহবোৰে যেন আকণৰ আঠাৰে দুচকুক অন্ধ কৰি লৈছে জীৱনৰ আন কোনো দিশকে নেদেখাকৈ নমৰালৈকে জীয়াই থাকিব পৰাকৈ। কবিয়ে পুনৰ বাই গৰাকীক পুখুৰীত জীয়াবনে মাছ বুলি প্ৰশ্ন কৰিছে। ভৰিষ্যতে কোনোবা দিনা এসাঁজ ভালকৈ খোৱাৰ হেঁপাহেৰে বায়ে হয়তো পুখুৰীত দুটামান মাছো জীয়াই থয় ! মাছকিটাই যিদৰে ভৰিষ্যতৰ সপোনক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে, সেইদৰে মাছে প্ৰজনন ক্ষমতাৰো ইংগিত বহন কৰে। দাৰিদ্ৰ্যই জুৰুলা কৰা বাইৰ দৰে মানুহবোৰৰ দীনতাৰ অন্যতম কাৰণ হৈছে জনসংখ্যাৰ দ্ৰুত বৃদ্ধি। উক্ত প্ৰশ্ন দুটা বাইক সোধাৰ চলেৰে অসমীয়া সমাজৰ দুটা ভয়াবহ সমস্যা ক্ৰমে দৰিদ্ৰতা আৰু জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ প্ৰতি কবিয়ে দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰিছে।

ইয়াৰ পাছত কবিয়ে অসমৰ সমাজ জীৱনৰ আন কিছুমান দিশ স্পৰ্শ কৰিব খুজিছে।

"মানুহটো বাৰু তোৰ
আহিলনে ঘূৰি..."

এই কবিতাফাকিৰ জৰিয়তে কবিয়ে পুৰুষকেন্দ্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ দিশ এটি ফুটাই তুলিব খুজিছে। অসমীয়া সমাজত সাধাৰণতে পুৰুষে বন কৰি ধন আৰ্জি ঘৰখন চলায়। কিন্তু বাই এইক্ষেত্ৰত ব্যতিক্ৰম। কবিয়ে ধাৰণা কৰিছে যে দুপইচা ঘটিবলৈ বুলি এদিন ওলাই যোৱা বাইৰ মানুহটো যেন আজিও ঘূৰি অহা নাই। হয়তো সি সন্ত্ৰাসবাদৰ আশ্ৰয় ল'বলৈ বহু দূৰলৈ গুচি গ'ল নতুবা সি কোনোবা হাত-দীঘল ৰাজনৈতিক নেতাৰ প্ৰলোভনৰ বলি হ'ল। ইয়াৰ জৰিয়তে কবিয়ে ৰাজনৈতিক মেৰ-পেঁচত বন্দী হৈ সমাজৰ নিৰিহ জনতাৰ জীৱন কিদৰে দুৰ্বিষহ হৈ পৰে সেই কথা যেন ব্যক্ত কৰিব খুজিছে। তাৰ লগতে আৰ্থিক অনাটনৰ অচিলা লৈ আমাৰ সমাজত ভয়ংকৰ হৈ উঠা সন্ত্ৰাসবাদ সমস্যাৰ কথা উনুকিয়াব খুজিছে। কবিৰ ধাৰণাত বাইজনীৰ গাঁওখন বানপানীয়ে বিধস্ত কৰা এখন গাঁও হ'ব পাৰে।

"মাজৰাতি বেৰৰ জলঙাৰে
সোমায় নে নদী..."

বাইৰ ঘৰখনৰ বেৰবোৰ হয়তো উঁৱলি গৈছে। বাৰিষা নৈখন ওফন্দি উঠে আৰু বেৰৰ জলঙাইদি সোমাই আহি বাইৰ ঘৰখন তচ্‌নচ্ কৰি পেলায়। এনেকৈ হয়তো বছৰে বছৰে বানৰ সৈতে বাইজনীয়ে মোকাবিলা কৰিব লগা হয়। ইয়াৰ জৰিয়তে কবিয়ে অসমৰ এক জ্বলন্ত সমস্যা 'বানপানী'ৰ প্ৰসংগ দাঙি ধৰিছে।

কবিয়ে আকৌ কৈছে—

"বাই তোৰ আখলৰ লাওৰ খোলাত

নাটকখনত সত্যকাম বৰুৱা নামৰ এজন দৰিদ্ৰক্লিষ্ট অৱসৰপ্ৰাপ্ত শিক্ষকৰ জীৱন-সংগ্ৰামৰ কাহিনী বৰ্ণিত হৈছে। কিন্তু এই নাটকখন পাৰিবাৰিক নাটক নহয়, এখন সামাজিক নাটকহে। নাটকখনৰ প্ৰতিটো চৰিত্ৰই সমাজৰ একো-একোটা শ্ৰেণীক বিশেষভাৱে প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে । সত্যকামৰ চৰিত্ৰটোৱে সমাজৰ প্ৰথাবদ্ধ আৰু এলান্ধুকলীয়া মনোভাৱ পোষণ কৰি থকা শ্ৰেণীটোক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে যি শ্ৰেণীয়ে যুগধৰ্ম সাপেক্ষে নিজকে খাপ খুৱাব নোৱাৰাৰ ফলত লঘু-লাঞ্ছনাৰ বলি হ'ব লগা হৈছে, বৃদ্ধাৱস্থাত পুত্ৰ-জীৰ দ্বাৰা পৰিত্যজ্য হৈছে। আনহাতে বলেন চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে সমাজৰ শ্ৰমজীৱী আৰু বলিষ্ঠ মনোভাৱৰ শ্ৰেণীটোক চিহ্নিত কৰিছে যি কৰ্ম আৰু কাৰ্যত বিশ্বাসী। আকৌ যাদৱ চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে সমাজৰ ক্ষমতালিপ্সু, সুবিধাবাদী আৰু ধনাভিজাত্যৰ গৰ্বত মত্ত শ্ৰেণীটোৰ ছবিখন ফুটাই তুলিছে। প্ৰতিমা চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে সমাজৰ দায়িত্বশীল, বাস্তৱমুখী, মানৱতাবাদী শ্ৰেণীটোৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰোৱাইছে। ঠিক সেইদৰে, ৰচনা চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে বিলাসী, পাশ্চাত্যৰ ভুৱা ঢঙত নিজৰ প্ৰস্থিতি পাহৰি যোৱা শ্ৰেণীটোৰ বোল সানিছে। আকৌ নাটকখনত প্ৰভাত চৰিত্ৰটোত নাট্যকাৰে সমাজৰ প্ৰগতিকামী, সংস্কাৰকামী, শিক্ষাৰ পোহৰেৰে আলোকিত শ্ৰেণীটোৰ গুণ আৰোপ কৰিছে।

আলোচ্য নাটকখনত সমসাময়িক সমাজখনৰ চিত্ৰ অতি সুন্দৰভাৱে প্ৰতিফলিত হৈছে। নাটকখনত এটা নিম্ন মধ্যবিত্ত পৰিয়ালৰ জীৱন-চৰ্যাৰ মাজেৰে নাট্যকাৰে সমাজখনৰ বহুবোৰ দিশ উদঙাই দেখুৱাবলৈ সক্ষম হৈছে । পিতৃ-মাতৃৰ অনাদৰ-অৱহেলাৰ ফলত কিদৰে এজন পুত্ৰ চাৰিত্ৰিক অধঃপতন ঘটিছে, কিদৰে এজন পিতৃৰ জেদী, আঁকোৰগোজ স্বভাৱৰ ফলত তেওঁক পুত্ৰ-কন্যাই লাহে-লাহে ত্যাগ কৰিছে, কিদৰে নিজৰ টকা-পইচাৰ বলত মন্ত্ৰীত্ব লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে, কিদৰে এজন সহোদৰ ভায়ে আনজনৰ মাটি-সম্পত্তি কৌশলেৰে হাত কৰিছে, সমাজৰ ধনী শ্ৰেণীটোৰ শাসন-শোষণৰ প্ৰতিবাদ কৰিবলৈ কিদৰে যুৱসকল আগবাঢ়ি আহিছে আৰু সশস্ত্ৰ সংগ্ৰামৰ পথ বাছি লৈছে এই সকলোবোৰ দিশ নাটকখনত প্ৰতিফলিত হৈছে। ড° অঞ্জন কুমাৰ ওজায়ো নাটকখনৰ সামাজিক দিশটোকেই অধিক গুৰুত্ব দিছে। তেওঁ কৈছে—"অৰ্থনৈতিকভাৱে জুৰুলা কৰা সত্যকাম বৰুৱা নামৰ সমাজসেৱী শিক্ষক (পাছলৈ অৱসৰপ্ৰাপ্ত)জনৰ পৰিয়ালক কেন্দ্ৰ কৰি ৰচনা কৰা এই নাটকখনক কিন্তু এখন 'পাৰিবাৰিক নাটক' বুলি

সমাজৰ দৰিদ্ৰ শ্ৰেণীটোৰ জীৱনৰ নিৰ্মম বাস্তৱতা দাঙি ধৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। নিজৰ সমাজ আৰু মানুহক গভীৰ অন্তৰ্দৃষ্টিৰে পৰ্যৱেক্ষণ কৰি নীলমণি ফুকনে মানুহৰ প্ৰতি থকা সহৃদয়তা আৰু সমাজ সচেতন দৃষ্টিভংগীৰ পৰিচয় দিছে।

সহায়ক গ্ৰন্থ ঃ

বিভা দত্ত, নেওগ (সম্পা) ঃ কবিতা মুকুৰ
ড° অৰবিন্দ ৰাজখোৱা (সম্পা) ঃ অসমীয়া কাব্য পৰিক্ৰমা

আলি হাইদৰৰ 'ধুমুহা পখীৰ নীড়' নাটকত প্ৰকাশিত সমকালীন সমাজৰ সমস্যাৱলী ঃ এক অধ্যয়ন

ত্ৰিদিব নন্দন দত্ত
প্ৰাক্তন ছাত্ৰ, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয় (২০২১-২০২৩)
অংশকালীন অতিথি অধ্যাপক, মনোহাৰী দেৱী কানৈ মহিলা মহাবিদ্যালয়
ফোন নং ঃ ৭০০২১৬৫২৮২
ই-মেইল ঃ tridibjorhat@gmail.com

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

আলি হাইদৰ অসমৰ নাট্যজগতৰ এটা অতি সুপৰিচিত নাম ।আলি হাইদৰে একাংকিকা, অনাতাঁৰ, নাট্যালেখ্য, চিত্ৰনাট্য আদি বিভিন্ন নাটকীয় উপবিধাসমূহ সৃষ্টিৰ মাজেৰে অসমীয়া সাহিত্যক বিপুল বৈভৱ প্ৰদান কৰি থৈ গৈছে । তেওঁৰ নাটকবোৰ ঘাইকৈ সামাজিক। এজন সমাজ-সচেতন নাট্যকাৰ হিচাপে তেওঁৰ নাটকবোৰত তদানীন্তন অসমীয়া সমাজৰ শ্ৰেণী-বৈষম্য, অৰ্থনৈতিক অসমতা, ৰাজনৈতিক ভ্ৰষ্টাচাৰ, দুৰ্নীতি, জাতি-বৰ্ণৰ ভেদাভেদ আদি দিশবোৰ প্ৰতিফলিত হোৱাটো পৰিলক্ষিত হয়।

আলি হাইদৰৰ 'ধুমুহা পখীৰ নীড়' এখন উল্লেখযোগ্য সামাজিক নাটক। সত্তৰৰ দশকত অসমীয়া সমাজখনলৈ অহা বিভিন্ন সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, বৈপ্লৱিক, মানসিক আদি পৰিৱৰ্তনবোৰে নাটকখনত সুস্পষ্ট ৰূপত আত্মপ্ৰকাশ কৰিছে। নাটকখনৰ অন্তৰালত লেখকৰ সংস্কাৰকামী আৰু প্ৰগতিশীল মনোভাৱ এটাই ক্ৰিয়া কৰি থকাটোও পৰিলক্ষিত হয়। সমকালীন অসমীয়া সমাজৰ বিভিন্ন সমস্যাৱলীক নাটকীয়ভাৱে উপস্থাপন কৰাটোও নাটকখনৰ বিশেষ উল্লেখযোগ্য দিশ। এই গৱেষণা-পত্ৰখনত নাটকখনৰ মাজত প্ৰকাশ পোৱা কেতবোৰ সমস্যাৰ অধ্যয়ন কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হ'ব।

বীজশব্দ ঃ আলি হাইদৰ, ধুমুহা পখীৰ নীড়, সমস্যা, অৰ্থনৈতিক, সামাজিক, পাৰিবাৰিক

০.০০ অৱতৰণিকা ঃ

অসমৰ নাট্যজগতৰ 'নট্-সৈনিক' হিচাপে পৰিচিত আলি হাইদৰ এজন সুপ্ৰতিষ্ঠিত নাট্যকাৰ। কেৱল সংখ্যাগত দিশৰ পৰাই নহয় আলি হাইদৰে কালচেতনা আৰু কলাচেতনাৰ সুষম সম্পৰীক্ষাৰে অসমীয়া নাটকৰ বৈভৱত অৰিহণা যোগাইছে। প্ৰায় ত্ৰিশখন পূৰ্ণাংগ নাট, বিশখন একাংকিকা, চাৰিছখন অনাতাঁৰ নাটৰ উপৰি নাট্যালেখ্য, চিত্ৰনাট্য আদি বিভিন্ন নাটকীয় উপবিধাসমূহৰ সৃষ্টিৰ মাজেৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰি থৈ গৈছে। তেওঁৰ নাটকসমূহত সমসাময়িক সমাজ আৰু সমাজত চলি থকা শ্ৰেণীবৈষম্য, বৰ্ণভেদ, ৰাজনৈতিক সমস্যা, ভ্ৰষ্টাচাৰ, নিম্ন মধ্যবিত্ত আৰু দৰিদ্ৰসকলৰ জীৱন-সংগ্ৰাম, অৰ্থনৈতিক সংকট আদি বাস্তৱ ৰূপত প্ৰতিফলিত হৈছে। তদুপৰি তেওঁৰ নাটকসমূহত সমাজ-জীৱনৰ প্ৰতি এক ইতিবাচক দৃষ্টিভংগী আৰু সংস্কাৰকামী চেতনা প্ৰচ্ছন্ন হৈ থকা দেখিবলৈ পোৱা যায়।

আলি হাইদৰৰ 'ধুমুহা পখীৰ নীড়' এখন মঞ্চসফল নাট হোৱাৰ সমান্তৰালভাৱে নাট্যগুণধৰ্মীতাৰ ফালৰ পৰাও এখন উল্লেখযোগ্য নাট। ১৯৭৭ চনত ৰচিত হোৱা এই নাটকখনত তদানীন্তন অসমত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি থকা এক ধৰণৰ বিপ্লৱী চেতনাৰ সমান্তৰালভাৱে এফালে পুৰণি মূল্যবোধৰ সংৰক্ষণ আৰু আনফালে নতুনত্বক আঁকোৱালি লোৱাৰ প্ৰচেষ্টাৰ মাজৰ যি দ্বন্দ্বাত্মক পৰিস্থিতি, সমাজত শাসক-শোষিত শ্ৰেণীৰ মাজত সংঘাত বৃদ্ধি, ধনীক শ্ৰেণীটোক কেন্দ্ৰ কৰি গঢ়ি উঠা ৰাজনৈতিক আধিপত্য আৰু তাৰ অৱসান ঘটাবলৈ সশস্ত্ৰ সংগ্ৰামৰ সূচনা, সমাজ পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰবল ইচ্ছা, মূল্যবোধৰ অৱক্ষয়, অৰ্থনৈতিক দুৰৱস্থা, সুবিধাবাদী শ্ৰেণীৰ উত্থান আদি দিশবোৰো অতি সুন্দৰ ৰূপত প্ৰতিফলিত হৈছে । নাটকৰ পটভূমি সম্পৰ্কত নাট্যকাৰে নিজেই উল্লেখ কৰিছে—"এটা সময়ত নক্সালবাৰী আন্দোলনে এটা জোৰদাৰ ৰূপ লৈছিল । এই আন্দোলনে কম-বেছি পৰিমাণে গোটেই দেশখনকেই চুই কৰিছিলোঁ। ...নিজস্ব ধাৰণাৰে—১৯৭৭ চনত 'ধুমুহা পখীৰ নীড়' নাটকখন প্ৰস্তুত কৰিলোঁ । এই নাটকত সেই আন্দোলনৰ প্ৰভাৱ পৰাটোৱেই স্বাভাৱিক।"[১]

পৰৱৰ্তী সময়ত দেউতাকে পৰিয়াল চলোৱাত চৰমভাৱে ব্যৰ্থ হোৱাত যাদৱে ঘৰৰ দায়িত্ব মূৰ পাতি ল'ব বিচাৰিছে কিন্তু সত্যকামে পুত্ৰই অপকৰ্মৰ যোগেদি গোটোৱা টকা গ্ৰহণ নকৰে বুলি কোৱাত দুয়োৰে মাজৰ সংঘাত আৰু মনোমালিন্য বৃদ্ধি পাইছে।

সত্যকামৰ সৰুগৰাকী কন্যা ৰচনাই যেতিয়া আন ল'ৰাৰ লগত গাড়ীত উঠি ঘূৰি ফুৰিছে, আধুনিক ফেশ্বনৰ লগত নিজকে খাপ খুৱাই চলিছে সেই কথা সত্যকাম বৰুৱাই সহজভাৱে ল'ব পৰা নাই। কিন্তু এসময়ত তাইৰ প্ৰয়োজনীয় কিতাপ-পত্ৰ, কাপোৰ-কানি, খোৱাবস্তু যোগাৰ দিব নোৱাৰা পিতৃয়ে তাইক এনে কথা কোৱাত তাই সত্যকাম বৰুৱাক কৰ্কথনা কৰিছে। ফলত পিতৃ আৰু কন্যাৰ মাজৰ সম্পৰ্কত ফাট মেলিছে—

"সত্যকাম ঃ লোকৰ গাড়ীত এইদৰে উঠি ফুৰাটো মই ভাল নাপাওঁ।

....

ৰচনা ঃ ইচ্ ইটো কৰিলে বেয়া সিটো কৰিলে বেয়া পায়। অমুকটো কৰিলে মানুহে বেয়া দেখে, তমুকটো কৰিলে মানুহে বদনাম উলিয়াব। .... ।

....

ৰচনা ঃ মোৰ পিন্ধা কাপোৰ কানি মই স্কলাৰশ্বিপৰ পৰা লওঁ। কিতাপ-পত্ৰ আদিৰ খৰচ ককাইদেউহঁতে দিয়ে। তোমালোকে দিব পাৰিছা? তোমালোকে কেতিয়াবা সুধি চাইছা এইবোৰ মই ক'ৰ পৰা পাইছোঁ? ঘৰৰ ভিতৰৰ পৰা আকাশ দেখা এই ভঙা ঘৰত এসাঁজ খুৱাই এসাঁজ লঘোণে ৰাখি (সত্যকামক) তুমি পিতৃত্বৰ দাবী কৰিবলৈ আহিছা? ... ।"[৬]

নাটকখনত দেখা গৈছে যে সত্যকাম বৰুৱাৰ পাঁচোজন ল'ৰা-ছোৱালীয়েই ত্যাগ কৰিছে বা আঁতৰি গৈছে। ই পাৰিবাৰিক সমস্যা বা সংঘাতকেই নিৰ্দেশ কৰিছে।

এনেদৰেই নাটকখনিত সমাজত ঘটি থকা পাৰিবাৰিক সমস্যাবোৰ পৰিস্ফুট হৈছে।

১.০২ সামাজিক সমস্যা ঃ

১.০২.১ এলান্ধুকলীয়া মনোভাৱ ঃ

কোনোপধ্যেই ক'ব নোৱাৰি। নাটকখনৰ মাজত আছে তীব্ৰ সমাজ-চেতনা।"[২] সামগ্ৰিক বিচাৰত নাটকখন এখন সাৰ্থক সামাজিক নাটক বুলিব পৰাৰ যোগ্য। এই গৱেষণা-পত্ৰখনত নাটকখনৰ মাজেদি প্ৰকাশিত হোৱা পাৰিবাৰিক, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক আদি বিভিন্ন সামাজিক সমস্যাসমূহ উন্মোচন কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হ'ব।

০.০১ গৱেষণাৰ উদ্দেশ্য ঃ

'ধুমুহা পখীৰ নীড় নাটকৰ সামাজিক সন্দৰ্ভ ঃ এক অধ্যয়ন' শীৰ্ষক এই গৱেষণা পত্ৰখনৰ প্ৰধান উদ্দেশ্যৱাজি হ'ল—

ক) নাটকখনৰ মাজেৰে প্ৰতিফলিত হোৱা পাৰিবাৰিক সংঘাত, সমস্যাৰ উদ্‌ঘাটন কৰা।

খ) নাটকখনৰ মাজৰে প্ৰকাশিত সামাজিক সমস্যাৰ স্বৰূপ অধ্যয়ন কৰা।

গ) নাটকখনত অৰ্থনৈতিক সমস্যাৰ দিশটো কেনেদৰে প্ৰতিস্থাপিত হৈছে তাৰ বিচাৰ কৰা।

০.০২ গৱেষণাৰ পৰিসৰ ঃ

'ধুমুহা পখীৰ নীড়' নাটকখনত বিপ্লৱী চেতনা, মাৰ্ক্সীয় দৰ্শন, প্ৰগতিশীল ভাবধাৰা, সংস্কাৰকামী মনোভাৱ আদি বহুবোৰ অধ্যয়নীয় দিশ আছে যদিও নাটকখনৰ মাজত প্ৰতিফলিত হোৱা সমস্যাসমূহ, বিশেষকৈ পাৰিবাৰিক, সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক সমস্যাৰ অধ্যয়নতে এই গৱেষণা পত্ৰখনৰ পৰিসৰ সীমাবদ্ধ।

০.০৩ গৱেষণাৰ পদ্ধতি ঃ

'ধুমুহা পখীৰ নীড় নাটকৰ সামাজিক সন্দৰ্ভ ঃ এক অধ্যয়ন' শীৰ্ষক এই গৱেষণা-পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰিবলৈ সমাজ-বিশ্লেষণ পদ্ধতিৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। তদুপৰি এই গৱেষণা-পত্ৰখনৰ তাত্ত্বিক আধাৰ হ'ব সাহিত্যৰ সমাজতত্ত্ব।

০.০৪ পূৰ্বকৃত অধ্যয়নৰ সমীক্ষা ঃ

'আলি হাইদৰৰ 'ধুমুহা পখীৰ নীড়' নাটকত প্ৰকাশিত সমকালীন সমাজৰ

সমস্যাৱলী ঃ এক অধ্যয়ন'—এই বিষয় সম্পৰ্কীয় আলোচনা এতিয়ালৈকে দেখা পোৱা নাই। আলি হাইদৰৰ নাটক সম্পৰ্কীয় গৱেষণামূলক আলোচনা বা অধ্যয়নো বিশেষভাৱে চকুত নপৰে। তেওঁৰ নাটকৰ সমালোচনামূলক প্ৰবন্ধ পাতিও নিচেই সামান্য। এই গৱেষণা-পত্ৰ নিৰ্মাণৰ সময়ত কেৱল আলি হাইদৰৰ 'নাট্য সম্ভাৰ' (প্ৰকাশক ঃ সাৰদা প্ৰকাশন, গুৱাহাটী; প্ৰকাশ ঃ প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০০৮)ৰ আৰম্ভণিতে সংযুক্ত অঞ্জন কুমাৰ ওজাৰ 'আলি হাইদৰৰ নাটক' শীৰ্ষক প্ৰবন্ধহে অধ্যয়নৰ আওতালৈ অনা হৈছে।

১.০০ ধুমুহা পখীৰ নীড় নাটকত প্ৰকাশিত সমকালীন সমাজৰ সমস্যাৱলী ঃ

সাহিত্য মাত্ৰৰেই অন্তৰালত সমকালীন সমাজ আৰু সমাজক প্ৰভাৱিত কৰা অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক, সামাজিক আদি কাৰকবোৰে ক্ৰিয়া কৰি থাকে। আনকথাত সমাজখন হৈছে সাহিত্যৰ আধাৰভূমি । সেয়ে সাহিত্যৰ মাজত সমাজ এখনত ঘটি থকা ঘটনা-পৰিঘটনা, সংঘাত-সমস্যা, সুখ-দুখ, হা-হুতাশ আদি স্বচ্ছ ৰূপত প্ৰকাশিত হয় আৰু এনে কাৰণতে সাহিত্যক 'সমাজৰ দাপোণ' বুলিও কোৱা হয়।

'ধুমুহা পখীৰ নীড়' নাটকখনতো সমকালীন সমাজ আৰু সমাজকেন্দ্ৰিক ঘটনাপ্ৰবাহৰ এখন স্পষ্ট ছবি প্ৰতিফলিত হোৱা দেখিবলৈ পোৱা যায়। সত্তৰৰ দশকত অসমীয়া সমাজ জীৱনত দেখা দিয়া বহুবোৰ বিসংগতি যেনে—ন-পুৰণি প্ৰজন্ম তথা মূল্যবোধৰ সংঘাত, অৰ্থনৈতিক মন্দাৱস্থা, জাতি-বৰ্ণৰ ভেদাভেদ, ৰক্ষণশীল মানসিকতা, পাৰিবাৰিক সংঘাত আদিবোৰ নাটকখনত ভাসমান হৈ উঠিছে। তলত এইসমূহৰ আলোচনা কৰা হ'ল—

১.০১ পাৰিবাৰিক সমস্যা ঃ

'ধুমুহা পখীৰ নীড়' মূলতঃ সামাজিক নাটক হ'লেও ই এটা পৰিয়ালৰ ঘটনাক কেন্দ্ৰ কৰিহে সৃষ্টি হৈছে। সেয়ে নাটকখনত সমাজৰ বিভিন্ন পাৰিবাৰিক সমস্যা অতি স্পষ্টভাৱে ফুটি উঠিছে। দৰাচলতে গোটেই নাটকখনত আৰম্ভণিৰ পৰা শেষলৈকে পৰিয়ালটোৰ সদস্যবোৰৰ মাজত হোৱা বিভিন্ন সংঘাত আৰু ইয়াৰ অপ্ৰত্যাশিত পৰিণতিৰ চিত্ৰই চিত্ৰিত হৈছে। ঘাইকে অন্তৰ্দ্বন্দ্ব, মনোমালিন্য, বুজা-

পৰাৰ অভাৱ, পিতা-পুত্ৰৰ মতানৈক্য আদি নাটকখনিত বিশেষভাৱে প্ৰতিফলিত হৈছে।

সত্যকাম বৰুৱাৰ পৰিয়ালটোৰ ভিতৰত অন্তৰ্দ্বন্দ্ব চলি থকাটো পৰিলক্ষিত হয়। নাটকখনৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে এই কথা অধিক স্পষ্ট হৈ উঠে। সত্যকামৰ বৰপুত্ৰ বলেনে ঘৰৰ আৰ্থিক দুৰৱস্থাত সুস্থিৰতা আনিবৰ বাবে খেতি কৰা নহ'লে এখন দোকানকে খোলাৰ সিদ্ধান্ত লৈছে—

"বলেন ঃ দেউতা মই দোকান এখনকে দিওঁ।

সত্যকাম ঃ কি ?

বলেন ঃ উচপ খাই নাযাবা দেউতা। দোকান দিয়াটো কোনো লাজৰ কথা নহয় । মই তামোল-পাণৰ দোকান দিম।"[৩]

কিন্তু এই সিদ্ধান্তক দেউতাকে মানি লৈাৱা নাই। কিয়নো তেওঁৰ মতে এজন শিক্ষকৰ ল'ৰাই খেতি-বাতি কৰাটো অথবা দোকান দিয়াৰ দৰে কামটোৱে শোভা নাপায়—

"সত্যকাম ঃ প্ৰতিটো কথাতে আনৰ লগত ৰিজাব নিবিচাৰিবি। দোকান দিবৰ মানুহ হ'ব নালাগে । সেইবোৰ কৰা মানুহ বেলেগ আছে।"[৪]

— পিতৃৰ এনে আঁকোৰগোজ মনোভাৱৰ ফলত বলেনে পেটে-পেটে পিতৃক ভাল পাব পৰা নাই। ঠিক সেইদৰে সত্যকামৰ আন এজন পুত্ৰ যাদৱেও পিতৃ-মাতৃৰ দ্বাৰা অৱহেলিত হৈছে আৰু পিতৃ-মাতৃৰ অনাদৰ-অৱহেলাৰ ফলত তাৰ চাৰিত্ৰিক অধঃপতনে দেখা দিছে আৰু পিছলৈ সি এটা নাম কৰা গুণ্ডা হৈ পৰিছে। পিতৃয়ে যাদৱক কৰা ঠাট্টা-মস্কৰাৰ ফলত সি পিতৃ-বিদ্বেষী হৈ পৰিছে—

"সত্যকাম ঃ অপগণ্ড ক'ৰবাৰ। তই বংশৰ কুলাংগাৰ।

....

যাদৱ ঃ দেউতা, সত্য কথা শুনাত কষ্ট হয়। কোৱাচোন দেউতা, তোমাৰ তিনিটা ল'ৰাৰ সমান মৰমৰ পৰা মোক বঞ্চিত কৰিছা? তুমি মোক অপদাৰ্থ, অকামিলা বুলি হেয় জ্ঞান কৰিছা। কিন্তু কিয় ? ময়োতো তোমাৰ সন্তান হিচাপে তোমাৰ আদৰ্শৰে গঢ় ল'ব বিচাৰোঁ। মোৰ এই চৰিত্ৰ, এই অধঃপতনৰ বাবে তোমালোকে গঢ় দিয়া এই সমাজ ব্যৱস্থা নহয় । তোমালোকেই মোৰ অধঃপতনৰ বাবে দায়ী।"[৫]

নাটকৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে দেখা যায় যে, সত্যকামে প্ৰভাতক উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে গুৱাহাটীলৈ পঠিয়াইছে। নজৰ পৰিয়ালটোকে চলোৱাত ব্যৰ্থ হোৱা সত্যকামক গুৱাহাটীৰ দৰে দামী চহৰত প্ৰভাতক পঠাবলৈ মনা কৰা সত্ত্বেও তেওঁ একো আগ-পাছ নুগুনি প্ৰভাতক গুৱাহাটীলৈ পঠালে। কিন্তু সময়ত প্ৰভাতলৈ টকা পঠাব নোৱাৰাত প্ৰভাতে প্ৰয়োজনীয় কিতাপ কিনিব পৰা নাই আৰু মেচৰ ভাৰা দিব নোৱাৰি লজ্জিত হৈছে।

এনেদৰেই নাটকখনিত অৰ্থনৈতিক সমস্যাবোৰ নাট্যকাৰে অতি সফলভাৱে উদঙাই দেখুৱাবলৈ সক্ষম হৈছে।

২.০০ উপসংহাৰ ঃ

২.০১ সামগ্ৰিক সিদ্ধান্ত ঃ

"আলি হাইদৰৰ 'ধুমুহা পখীৰ নীড়' নাটকত প্ৰকাশিত সমকালীন সমাজৰ সমস্যাৱলী ঃ এক অধ্যয়ন" শীৰ্ষক এই বিষয়টোৰ আলোচনাৰ পৰিশেষত নিম্নোক্ত সিদ্ধান্তসমূহত উপনীত হ'ব পাৰো—

১) পৰিয়াল হৈছে সমাজ নিৰ্মাণৰ প্ৰাথমিক পৰ্যায়। পৰিয়াল এটাৰ সবল আৰু সুস্থিৰ স্থিতিয়ে সমাজ এখনকো সুস্থিৰ কৰি ৰখাত সহায় কৰে ।নাটকখনতো পাৰিবাৰিক সংঘাত তথা বিদ্বোষ বিশেষ ভূমিকা পালন কৰিছে। নাটকখনত প্ৰকাশিত এই পাৰিবাৰিক সংঘাতে সমকালীন অসমত যি পৰিয়ালকেন্দ্ৰিক সমস্যা, সংঘাত আৰু অস্থিৰতাৰ সৃষ্টি কৰিছিল তাক স্পষ্ট ৰূপত উদ্ভাসিত কৰিছে ।

২) নাটকখনৰ মাজেৰে তদানীন্তন অসমৰ সমাজ-ব্যৱস্থাত সৃষ্টি বোৱা বিভিন্ন সমস্যাও প্ৰকাশিত হৈছে। সমকালীন অসমীয়া সমাজত জাতি-বৰ্ণক লৈ চলি থকা অন্যায়-অবিচাৰ তথা ভেদাভেদ, উচ্চ-নীচৰ ভেদভাব, ৰক্ষণশীল মনোভাব, প্ৰথাবদ্ধ আৰু এলান্ধুকলীয়া ৰীতি-নীতি ধৰি থকাৰ প্ৰৱণতা আৰু তাৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা আদৰ্শগত সংঘাত, ন-পুৰণি মূল্যবোধৰ সংঘাত, প্ৰজন্মৰ ব্যৱধানজনিত সংঘাত আদি দিশবোৰৰ নাটকখনত সাৰ্থক চিত্ৰায়ণ ঘটিছে ।

৩) সমকালীন অসমত দেখা দিয়া অৰ্থনৈতিক সমস্যা নাটকখনৰ মাজেৰে সুন্দৰভাৱে প্ৰতিফলিত হৈছে । দৰাচলতে সত্তৰৰ দশকত দুৰ্বল হৈ পৰা অসমৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থা, সাধাৰণ জনতাই ভোগ কৰা দুখ-দৰিদ্ৰতা লেখকে সত্যকাম

এলান্ধুকলীয়া মনোভাৱ, পুৰণিকলীয়া ৰীতি-নীতিৰ পোষণ, আঁকোৰগোজ স্বভাৱ সমাজৰ বাবে এক ব্যাধিস্বৰূপ। সমাজ এখনৰ অগ্ৰগতিৰ বাবে, সময়ৰ লগত খোজ মিলাই চলিবলৈ হ'লে মন-মানসিকতা আধুনিক আৰু সময়োপযোগী হোৱা উচিত।

কিন্তু আলোচ্য নাটকখনত দেখা যায় যে ইয়াৰ মুখ্য চৰিত্ৰ সত্যকাম বৰুৱাৰ চৰিত্ৰ চিত্ৰণত পুৰণিকলীয়া ৰীতি-নীতিৰ মাজত আৱদ্ধ এজন জেদী, আঁকোৰগোজ মনোভাৱৰ আৰোপ কৰা হৈছে। যদিও তেওঁ পেচাত এজন শিক্ষক, এজন একনিষ্ঠ সমাজ-সেৱক আৰু সমাজ-সংস্কাৰক তথাপি তেওঁ নিজৰ জীয়ৰীয়ে চাকৰি কৰি ঘৰৰ দায়িত্ব মূৰ পাতি ল'ব বিচৰাটোক, পুতেকে খেতি-বাতি কৰি অথবা দোকান দি স্বাৱলম্বী হ'ব বিচৰাটোক সহজভাৱে ল'ব পৰা নাই কিয়নো তেওঁৰ মতে এয়া তেওঁৰ বংশ-মৰ্যাদাৰ হানি, তেওঁৰ স্বাভিমান, সন্মানত কলংকৰ চেকা। ঠিক সেইদৰে তেওঁ ৰচনাই নিজৰ বন্ধুবৰ্গৰ লগত গাড়ীত ঘূৰি ফুৰাটো, বিলাসী হোটেলত খোৱাটো, আধুনিক শৈলীৰ কাপোৰ পিন্ধাটো অতি নিম্ন মানসিকতাৰে গ্ৰহণ কৰিছে। সত্যকাম বৰুৱাৰ এনে এলান্ধুকলীয়া মনোভাৱে তেওঁৰ লগত তেওঁৰ পৰিয়ালৰ মাজৰ ব্যৱধান বৃদ্ধি কৰিছে। পুত্ৰ-কন্যাৰ দ্বাৰা পৰিত্যক্ত হৈ তেওঁ মনোকষ্টত ভুগিছে। গতিকে ক'ব পাৰি যে, নাটকখনত সমসাময়িক সমাজখনত এলান্ধুকলীয়া মনোভাৱ কিদৰে সমস্যাৰ সৃষ্টি কৰিছিল সেয়া অতি সুন্দৰকৈ প্ৰতিফলিত হৈছে।

১.০২.২ জাতি-বৰ্ণৰ ভেদাভেদ ঃ

জাতিভেদ আৰু বৰ্ণভেদ সমাজৰ অতি গুৰুতৰ সমস্যা। আলোচ্য নাটকখনতো সমাজত বৰ্তি থকা এনে ভেদাভেদৰ চিত্ৰ অংকিত হৈছে। সত্যকামৰ পুতেক বলেনে যেতিয়া এগৰাকী কাম কৰা নিম্ন জাতিৰ ছোৱালীৰ সৈতে বিবাহত আবদ্ধ হ'ম বুলি মনস্থ কৰিছে তেতিয়া তেওঁ বিবেক-দংশিত হৈছে পিতৃয়ে মনোকষ্ট পাব বুলি। কাৰণ বলেনে জানে যে জেদী, এলান্ধুকলীয়া মনোভাৱৰ পিতৃয়ে তাৰ এই পদক্ষেপক কেতিয়াও সহজভাৱে ল'ব নোৱাৰিব; এজনী নিম্ন কুলৰ ছোৱালী বিয়া কৰি সি বংশ-মৰ্যাদাত আঘাত হানিছে বুলি তাক ত্যাগ কৰিব।

সেইদৰে, সত্যকামৰ বৰকন্যা প্ৰতিমাই জীৱন-সংগী হিচাপে এজন ড্ৰাইভাৰক

বাছি লৈছে। কিন্তু তাই তালৈ সামাজিকভাৱে বিয়া হৈ যাব পৰা নাই। কিয়নো প্রতিমাৰ এই কার্যক সত্যকামে কেতিয়াও মানি ল'ব নোৱাৰে। এজন ড্রাইভাৰো যে এজন তেজ-মঙহেৰে গঢ়া তেওঁৰ দৰেই এজন মানুহ এই কথা বুজাত তেওঁ অসমর্থ। সেয়ে পিতৃৰ এনে উচ্চ-নীচ মনোভাৱক আওকাণ কৰি প্রতিমাই সেই ড্রাইভাৰজনৰ সতেই বিবাহিত হোৱাৰ সংকল্প লৈছে।

আকৌ, সত্যকামৰ সৰুকন্যা ৰচনাই এজন অন্য ধর্মৰ ল'ৰালৈ সত্যকামৰ অজ্ঞাতেই বিয়া হোৱাৰ সিদ্ধান্ত লৈছে। কাৰণ তায়ো সত্যকামৰ আওপুৰণি, প্রথাবদ্ধ মনোভাবটোক ভালকৈয়ে বুজে। সত্যকামে ৰচনাৰ এই সিদ্ধান্তক কেতিয়াও সমর্থন নকৰে কাৰণ অন্য ধর্মৰ এজন লোকৰ পাণি-গ্রহণ কৰাটো তেওঁৰ বংশ-পৰম্পৰা, কুল-মর্যাদাৰ বাবে এক কুঠাৰাঘাত হনাৰ দৰে কথা।

গতিকে সমাজতাত্ত্বিক দৃষ্টিৰে বিচাৰ কৰি চালে এই কথা ক'ব পাৰি যে জাত-বর্ণ, উচ্চ-নীচৰ ভেদাভেদ 'ধুমুহা পখীৰ নীড়' ৰচনাৰ সময়ছোৱাৰ সমসাময়িক সমাজখনৰ এক গভীৰ সমস্যা হিচাপে পৰিগণিত হৈছিল।

১.০৩ অর্থনৈতিক সমস্যা ঃ

'ধুমুহা পখীৰ নীড়' নাটকখনত সমাজৰ অর্থনৈতিক দিশটো অতি সুন্দৰ ৰূপত ফুটি উঠিছে। দৰিদ্রতা, অভাৱ-অনাটনত ক্লিষ্ট সত্যকাম বৰুৱাৰ পৰিয়ালৰ যি দুখ-দুর্দশাৰ ছবি নাট্যকাৰে আঁকিছে সেয়া দৰাচলতে অকল তেওঁলোকৰ পৰিয়ালৰে নহয়, সমসাময়িক সমাজখনৰ আন আন মধ্যবিত্ত পৰিয়ালৰো প্রতিচ্ছবি।

পেচাত এজন মাষ্টৰ হৈয়ো সত্যকাম বৰুৱা পৰিয়াল পৰিচালনাত ব্যর্থ হৈছে। তিনিজন পুত্র আৰু দুগৰাকী কন্যাৰ পিতৃ সত্যকামে তেওঁৰ ল'ৰা-ছোৱালীক তাহাতি বিচৰাৰ দৰে সুখ দিয়াত ব্যর্থ হৈছে। সমাজসেৱাত আত্মনিয়োগ কৰা, আনৰ সমস্যাত ব্রতী হোৱা সত্যকাম বৰুৱাৰ সহোদৰে তেওঁৰ ভাগৰ মাটি বিক্রী কৰিছে কিন্তু সত্যকামে তেওঁৰ প্রয়োজনীয় সময়ত সহোদৰে টকা দিয়াত অমান্তি হোৱাত সত্যকামে কিদৰে খাদ্য-সামগ্রী গোটাব তাক লৈ সমস্যাত পৰিছে আৰু ঘৰে ঘৰে ভিক্ষা খুজিব লগা পর্যায় পাইছেগৈ —

"বলেন ঃ ইমান ডাঙৰ হ'লোঁ, মোক মানুহৰ ঘৰে ঘৰে টকা খুজিবলৈ নপঠাবা।

সত্যকাম ঃ ঘৰে ঘৰে টকা খোজা মানে... সেয়া পাব লগা টকাহে আৰু মানুহৰ ঘৰ মানে, তহঁতৰ নিজৰ দদায়েৰৰ ঘৰহে।"[৭]

নাটকখনৰ দ্বিতীয় অংকত দেখা গৈছে যে, পৰিয়ালটোৰ খাবলৈ খাদ্য-সামগ্রী নথকাৰ ফলত সত্যকামৰ পত্নী কিৰণবালাই তেখেতক যেনে-তেনে কিবা এটা যোগাৰ কৰি আনিবলৈ কৈছে কিন্তু হঠাৎ তেওঁৰ বেলেগ কাম ওলোৱাত তেওঁ কিদৰে কেনেকৈ খাদ্য-সামগ্রী গোটাব তাক লৈ বিমোৰত পৰিছে। সত্যকামে খাদ্য-সামগ্রী যোগাৰ কৰিব নোৱাৰাত পৰিয়ালটোৱে লঘোণীয়াকৈ ৰাতিটো যাপন কৰিছে। তেওঁলোকৰ দৰিদ্রতাৰ এই কৰুণ ছবিখন নাট্যকাৰে অত্যন্ত মর্মস্পর্শীভাৱে ফুটাই তুলিছে—

"সত্যকাম ঃ তেওঁলোকৰ লগত গ'লে আজি আৰু টকা বিচৰা নহ'ব। টকা নহ'লে ৰাতিটো লঘোণে থাকিব লাগিব।

কিৰণ ঃ ৰাতিটোৰ কাৰণে কিবা এটা হ'ব বাৰু। টিঙতে পিঠাগুৰি কেইটামান আছে তাকে গৰম পানী কৰি গুলি খাব লাগিব। আমাৰ ডাঙৰ কেইটাৰ বাবেতো চিন্তা নাই। ৰচনাজনীৰ বাবেহে চিন্তা।

সত্যকাম ঃ এৰা, ৰচনাক খুজি মাগি হ'লেও খুৱাব লাগিব।"[৮]

আকৌ দেখা গৈছে যে, সত্যকাম বৰুৱাই টকাৰ অভাৱত তেওঁৰ জীয়ৰী প্রতিমাক বিয়া দিয়াত অসমর্থ হৈছে। ছোৱালীক বিয়া দিব নোৱাৰি ঘৰত ৰখাটো তেওঁৰ বংশৰ বাবে মর্যাদা হানি বুলি জনাৰ পিছতো অর্থনৈতিক দুৰৱস্থাৰ বাবেই তেওঁ প্রতিমাৰ বিয়াখন পতাত অসমর্থ হৈছে। সেইদৰে তেওঁৰ সৰু কন্যা ৰচনাকো তেওঁ পঢ়িবলৈ এখন নেওতাৰ কিতাপ কিনি দিব পৰা নাই। ৰচনাৰ লগৰ সকলোৱে নতুন ফ্রক পিন্ধি অহা দেখি তাই অভিমানত ফুটি পৰিছে কিয়নো তাই সেই একেই পুৰণি ফ্রকটোকে পিন্ধি থাকিবলগীয়া হৈছে—

"ৰচনা ঃ ইঃ তুমিনো কম গণিত কিনি দিবানে? তোমাক কৈ কৈ আমনি লাগিল আৰু। অ' ককাইদেউ, স্কুললৈ পিন্ধি যোৱা ইউনিফর্মটো পুৰণি হৈ গ'ল। লগৰ সকলোৱে নতুন, নতুন পিন্ধে। মোকো নতুন এটা ইউনিফর্ম লাগিব।"[৯]

দেউতাক সত্যকামক বহুবাৰ কোৱাটো তেওঁ তাইক প্রয়োজনীয় বস্তুকেইপদ গোটাই দিব পৰা নাই। পৰৱর্তী সময়ত দেখা গৈছে যে ৰচনাই নিজৰ স্কলাৰশ্বীপৰ টকাৰে নিজৰ অভাৱ দূৰ কৰিছে আৰু প্রয়োজনীয় বস্তুবোৰ গোটাই লৈছে।

মূল আলোচনা ঃ

বিশ্ব সাহিত্যত কুইয়ৰ চেতনা প্ৰকাশক বহু উপন্যাস ৰচনা হৈছে যদিও অসমীয়া সাহিত্যত এই বিষয়ত উপন্যাস কম। একবিংশ শতিকাত মণিকুন্তলা ভট্টাচাৰ্য, অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰী, মাইনী মহন্ত আদিয়ে উপন্যাসৰ মাজেৰে কুইয়ৰ চেতনা সম্বলিত কিছু কথা চৰিত্ৰ বিশেষৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰিলেও সেয়া তেনেই নিষ্ক্ৰিয় বুলি ক'ব পাৰি। এই ক্ষেত্ৰত ২০১১ চনত বনলতা প্ৰকাশনৰ পৰা প্ৰকাশ হৈ ওলোৱা আকাশীতৰাৰ 'নিষিদ্ধ' উপন্যাসখন উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ সমকামিতা বা 'কুইয়ৰ চেতনা' শীৰ্ষক বিষয়ক প্ৰথমখন উপন্যাস। 'সাহিত্য, সমাজ আৰু সাহিত্যতত্ত্ব' গ্ৰন্থত জুৰি দত্তই কৈছে, "অসমীয়া উপন্যাসত এইসকল ব্যক্তিৰ চেতনা, তেওঁলোকৰ জীৱন, তেওঁলোকৰ আশা-আকাংক্ষা, সুখ-দুখৰ উপস্থাপন মোৰ বোধেৰে আকাশীতৰাৰ 'নিষিদ্ধ'তেই প্ৰথম।"

উপন্যাসখনত লেখিকাই কুইয়ৰ তত্ত্বই সামৰি লোৱা বিভিন্ন লোকসকলৰ জীৱন যন্ত্ৰণাক মানুহৰ মমতা আৰু লেখকৰ নিৰ্মমতাৰে বিশ্লেষণ কৰিছে। মানুহৰ জীৱনত সমাজক দোহাই দি পিন্ধা মুখাবোৰৰ আঁৰত আচল যিটো মানুহে হাহাকাৰ কৰি থাকে, সেই মানুহটোৰ লিংগক ঔপন্যাসিকে স্বীকাৰ কৰা নাই। তেওঁৰ মতে সেই মানুহটোৰ লিংগ নাই, আত্মা আছে। অৰ্থাৎ এই লিংগ নাইকিয়া ব্যক্তিৰ কথা কওঁতে ঔপন্যাসিকগৰাকীয়ে নাৰী-পুৰুষৰ দ্বিমুখী লিংগ চেতনাৰ ধাৰণাক অস্বীকাৰ কৰি কুইয়ৰ তত্ত্বৰ লোকসকলকো সামৰি লোৱাৰ এক ধাৰণাৰ কথা কৈছে।

উপন্যাসখনৰ আৰম্ভণিতে ডাঃ সৌমাৰ কাকতি আৰু সাংবাদিক অতুল বৰুৱাৰ কথোপকথনৰ মাজেৰে দুজন জোৱানৰ এটা ঘটনা প্ৰকাশ পাইছে। ইজনে আনজনক ভালপোৱা জোৱান দুজনৰ এজনে কুমত বন্দুক লগাই আত্মহত্যা কৰাৰ পাছত ঘৰলৈ বিবাহ সম্পন্ন কৰিবলৈ যোৱা আনজন জোৱানে নিজৰ বিবাহৰ ৰভাথলী এৰি আহি আত্মহত্যা কৰিবলৈ লৈছে। অৰ্থাৎ এই বৰ্ণনাৰ মাজেৰে ঔপন্যাসিকে দুজন সমকামী পুৰুষৰ এটা অসফল কাহিনী সংক্ষেপে বৰ্ণনা কৰিছে।

ডাঃ সৌমাৰ কাকতিয়ে তিনিটা ভিন্ন পটভূমিত এনেধৰণৰ বেলেগ বেলেগ কাহিনী সাংবাদিক অতুল বৰুৱাক কৈছে আৰু সেই তিনিটা ভিন্ন প্লটৰ দ্বাৰা উপন্যাসখনৰ কাহিনীভাগ আগবাঢ়ি গৈছে।

বৰুৱাৰ পৰিয়ালটোৰ ঘটনাৱলীৰ জৰিয়তে প্ৰকাশ কৰিছে। সমকালীন অসমত সাধাৰণ জনতাই কিদৰে এসাঁজ খাদ্য গোটাবৰ বাবে সংগ্ৰাম কৰিবলগীয়া হৈছিল, কিদৰে নিজৰ প্ৰয়োজন পূৰাবলৈ অসমৰ্থ হৈ অসৎ পথ বাছি ল'ব লগা হৈছিল আৰু তাৰ বিপৰীতে এচাম ক্ষমতাশালী আৰু লোভী লোকে কিদৰে সাধাৰণ দৰিদ্ৰ জনতাক অৰ্থনৈতিকভাৱে শোষণ কৰিছিল সেয়া নাটকখনৰ জৰিয়তে স্পষ্ট হৈছে।

পৰিশেষত ক'ব পাৰি যে, 'ধুমুহা পখীৰ নীড়'ত সত্তৰৰ দশকৰ অসমীয়া সমাজৰ বিভিন্ন সমস্যাৰাজি অতি সুন্দৰ ৰূপত উপস্থাপিত হৈছে। অসমীয়া সমাজ ব্যৱস্থাত ন-পুৰণি মূল্যবোধৰ সংঘাতৰ মাজত কিদৰে অৰ্থনৈতিক, সামাজিক আদি সমস্যাই সাধাৰণ জনতাৰ জীৱনক প্ৰভাৱিত কৰিছিল সেয়া মৰ্মস্পৰ্শী ৰূপত ধৰা দিছে। এক কথাত ক'বলৈ গ'লে নাটকখন তদানীন্তন অসমীয়া সমাজ-ব্যৱস্থাৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ দলিলসদৃশ।

প্ৰসংগসূত্ৰ ঃ

১) হাইদৰ, আলি ঃ নেপথ্য আলাপ, ধুমুহা পখীৰ নীড়, নাট্য-সম্ভাৰ; পৃষ্ঠা-২৮৯
২) ওজা, অঞ্জন কুমাৰ ঃ আলি হাইদৰৰ নাটক (প্ৰবন্ধ), নাট্য-সম্ভাৰ; পৃষ্ঠা-৭
৩) হাইদৰ, আলি ঃ ধুমুহা পখীৰ নীড়, নাট্য-সম্ভাৰ; পৃষ্ঠা-৩১০
৪) উল্লিখিত; পৃষ্ঠা-৩১০
৫) উল্লিখিত; পৃষ্ঠা-৩১১
৬) উল্লিখিত; পৃষ্ঠা- ৩৪৬-৪৭
৭) উল্লিখিত; পৃষ্ঠা-৩০৬
৮) উল্লিখিত; পৃষ্ঠা-৩১৭-১৮
৯) উল্লিখিত; পৃষ্ঠা-৩১২

গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

হাইদৰ, আলি ঃ নাট্য-সম্ভাৰ; প্ৰকাশক ঃ সাৰদা প্ৰকাশন, গুৱাহাটী; প্ৰকাশ ঃ প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০০৮।

আকাশীতৰাৰ ‘নিষিদ্ধ’ উপন্যাসত প্ৰকাশিত কুইয়ৰ চেতনা ঃ এক আলোকপাত

অংশুমান কোঁচ
স্নাতকোত্তৰ, প্ৰথম ষাণ্মাসিক, অসমীয়া বিভাগ
ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়
ফোন ঃ ৯৯৫৭৬৮০৯৪০

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ আৰু প্ৰত্যক্ষ অনুকৰণত জন্ম হোৱা অসমীয়া উপন্যাসে জন্মলগ্নৰ পৰাই আজিলৈকে সমাজত সংঘটিত হৈ থকা বিভিন্ন ধৰণৰ ঘটনা-পৰিঘটনাক উপস্থাপন কৰি আহিছে। আদিৰে পৰা সমাজত প্ৰচলিত হৈ অহা নানান বিষয়সমূহে একবিংশ শতিকাৰ বিভিন্ন মাধ্যমসমূহৰ মাজেৰে বিস্তাৰিত ৰূপ লাভ কৰে। তেনে এক বিষয় হৈছে কুইয়ৰ চেতনা বা কুইয়ৰ চিন্তন। যিয়ে অসমীয়া সাহিত্যৰ এক বিধা উপন্যাসৰ মাজেৰে সাম্প্ৰতিক সময়ছোৱাত বিকাশ লাভ কৰিছে। কুইয়ৰ চেতনা বা কুইয়ৰ চিন্তনে সেইসকল লোকক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে, যিসকল লোক নাৰী-পুৰুষ, ল’ৰা-ছোৱালী, মতা-মাইকী আদি সুনির্দিষ্ট বিভাজনৰ ধাৰণাটোৰ বাহিৰত অৱস্থান কৰে। এই লোকসকলক মূল উপজীব্য হিচাপে লৈ সাম্প্ৰতিক সময়ছোৱাত বিভিন্ন সাহিত্যৰাজিৰ সৃষ্টি হৈছে। এনেধৰণৰ বিষয়ক মূল আধাৰ হিচাপে লৈ লিখা আকাশীতৰাৰ ‘নিষিদ্ধ’ উপন্যাসখন আমাৰ এই আলোচনাৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰা হৈছে। নিষিদ্ধ উপন্যাসখনত তিনিটা ভিন্ন প্লটৰ কাহিনীৰ সংযোজন ঘটিছে। এই তিনিওটা প্লটে চহৰ, নগৰ, গাঁও সকলো ক্ষেত্ৰতে কুইয়ৰ চিন্তনৰ ধাৰণাটো এক বিস্তৃত অৰ্থত সামৰি লৈছে। তিনিওটা কাহিনীতে মূলতঃ আত্মাৰ সৌন্দৰ্য তথা আত্মাৰ প্ৰেমকেই সৰ্বোত্তৰীয় হিচাপে গণ্য কৰা হৈছে। অৰ্থাৎ ইয়াত মানুহক কোনো ধৰণৰ লিংগ পৰিচয়ৰ দ্বাৰা স্বীকৃতি দিয়া হোৱা নাই।

বীজ শব্দ ঃ
উপন্যাস, নিষিদ্ধ, কুইয়ৰ চেতনা।

অৱতৰণিকা ঃ

আকাশীতৰাৰ ‘নিষিদ্ধ’ গ্ৰন্থখন সমকামীসকলক লৈ ৰচনা কৰা উত্তৰ-পূবৰ প্ৰথমখন উপন্যাস। য’ত সমকামী লোকসকলে সমাজৰ পৰা লাভ কৰা দুখ-যন্ত্ৰণাৰ পাছতো কেনেদৰে সংগ্ৰামেৰে নিজৰ স্বকীয়তাক জীয়াই ৰাখিবলৈ সক্ষম হৈছে, সেয়া প্ৰতিফলিত হৈছে। সাম্প্ৰতিক সময়ছোৱাত অভিশাপ স্বৰূপ হৈ পৰা এই কুইয়ৰ চেতনাক আকাশীতৰাই ‘নিষিদ্ধ’ উপন্যাসখনত মানৱীয় সত্তাৰ ওপৰৰ এক ঐশ্বৰিক শক্তি ‘আত্মা’ৰ মাজত প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে। তেওঁৰ ভাষা যথেষ্ট সহজ-সৰল আৰু লেখাসমূহৰ মাজত নিজস্ব এক ষ্টাইল পৰিলক্ষিত হয়। তেওঁ একাধাৰে এগৰাকী বিখ্যাত মডেল, অভিনেত্ৰী, পৰিচালক, গীতিকাৰ, লেখক, আবৃত্তিকাৰ, প্ৰবক্তা, ঘোষিকা আৰু কবি। ‘CHANGING PROFILE OF EDUCATED HOUSEWIVES IN ASSAM, KAMRUP DISTRICT’ বিষয়ৰ ওপৰত তেওঁ নিজৰ গৱেষণা কাৰ্য সম্পন্ন কৰে। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা ৰাজনীতি বিজ্ঞানত স্নাতকোত্তৰ আকাশীতৰা ১৯৯৪ চনৰ পৰা ১৯৯৬ চনলৈকে বি. বৰুৱা কলেজত ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ প্ৰবক্তা আছিল। ২০১৫ বৰ্ষত সৰ্বভাৰতীয় পৰ্যায়ত শ্ৰেষ্ঠ ‘ইষ্টাৰ্ণ ইণ্ডিয়া ৰিয়েলিটি শ্ব’ৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰ সংঘৰ জনসংখ্যা পুঁজিৰ দ্বাৰা তেওঁ ‘লাডলি মিডিয়া বঁটা’ প্ৰাপ্ত কৰিছিল। আকাশীতৰা এসময়ৰ শ্ৰেষ্ঠ কটনিয়ান আৰু আবৃত্তিৰ সোণৰ পদক বিজেতাও আছিল। ২০১৬ চনত তেওঁ ‘ৰটাৰী শান্তি জলপানি’ লাভ কৰা একমাত্ৰ ভাৰতীয় অভিনেত্ৰীও। ইয়াৰোপৰি তেওঁ ‘AROHA EMPIRE’ৰ প্ৰতিষ্ঠাতা। শ্বহীদ সাংবাদিক কমলা শইকীয়াৰ জীয়ৰী আকাশীতৰাই অসংখ্য চুটি ছবি, টিভি ধাৰাবাহিক, নাটক ইত্যাদিত এগৰাকী অভিনেত্ৰী হিচাপে কাম কৰিছে। তাৰ সমানেই তেওঁ অসমীয়া সাহিত্য জগতখনকো তেওঁৰ বিভিন্ন সাহিত্যৰাজীৰ দ্বাৰা সমৃদ্ধ কৰিছে। তেওঁৰ গ্ৰন্থসমূহত সাধাৰণতে সামাজিক সমস্যাসমূহে কোঙা কৰি পেলোৱাৰ পাছতো সেই সমস্যা পাৰ হৈ উত্তৰণৰ দিশে আগবাঢ়ি যাব পৰা এক প্ৰতিবাদী সত্তাৰ ছবি দেখিবলৈ পোৱা যায়।

কথা। প্ৰথম প্লটৰ কাহিনীটোলৈ যদি মন কৰা যায় তেন্তে দেখা যায় যে অভিমন্যু এজন সমকামী পুৰুষ আৰু তেওঁ ছোৱালীৰ দৰে। এইটো কাহিনীত ঠিক অভিমন্যুৰ দৰেই এটা চৰিত্ৰ ঝৰ্ণা বণিয়া। যি এগৰাকী নাৰী, অথচ পুৰুষৰ দৰে।

পাৰ্টিত লগ পোৱা ঝৰ্ণাৰ সতে লাহে লাহে ৰুবীৰ বন্ধুত্ব গাঢ় হৈ আহে আৰু ই প্ৰেমৰ সম্পৰ্কলৈ সলনি হয়। সাতচল্লিছ বছৰ বয়সত প্ৰথমবাৰৰ বাবে ঝৰ্ণা এগৰাকী নাৰীৰ প্ৰেমত পৰে। 'সাহিত্য, সমাজ আৰু সাহিত্যতত্ত্ব' গ্ৰন্থত জুৰি দত্তই কৈছে যে এগৰাকীয়ে আন গৰাকীক ভাল পাইছে, মৰম-বিশ্বাস আৰু সহৃদয়তাৰে এগৰাকীয়ে আনগৰাকীৰ লগত হিয়া মন খুলি কথা পাতিছে। স্বামী আৰু দুটা সন্তানেৰে পৰিপূৰ্ণ বৈবাহিক জীৱন এটা জী থকা ৰুবী বৰাই জীৱনৰ পঞ্চলিশটা বছৰ পাৰ কৰাৰ পিছত অনুভৱ কৰিছে মৰম একে যৌনচেতনাৰ ব্যক্তিৰ পৰাও পাব পাৰি। এগৰাকী নাৰীৰ মনৰ সুখ-দুখৰ সমভাগী হ'ব পাৰে আন এগৰাকী নাৰী আৰু জৈৱিক প্ৰবৃত্তিৰ নিবৃত্তি বিপৰীত লিংগৰ ব্যক্তিৰ পৰিৱৰ্তে সমলিংগৰ ব্যক্তিৰ সৈতে শাৰীৰিক সম্পৰ্কৰ জৰিয়তেও হয়, হ'ব পাৰে।

স্নিগ্ধা আৰু পৰীৰ কথোপকথনৰ মাজেৰে সকলো মানুহকে 'বাইছেক্সোৰেল' অভিধাটোৰে ঔপন্যাসিক গৰাকীয়ে সামৰি লোৱা দেখা যায়। বিশেষকৈ লিংগ বৈষম্যতাৰ ক্ষেত্ৰত নাৰীক সদায়েই দমন কৰি ৰাখিব বিচৰা পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ বিৰুদ্ধে কিছু শ্লেষাত্মক বৰ্ণনা তেওঁ আগবঢ়াইছে—

"আচলতে সব মানুহ 'বাইছেক্সোৰেল'... সময় সুবিধা বুজি ভেৰাইটিৰ কাৰণে ল'ৰা-ছোৱালী দুয়োটা ভাল পায়। আৰু মতাবোৰ! They are pucca bisexual..."

"কিয়?"

"কিয়? দেখা নাই ল'ৰাবোৰে লগৰবোৰক পালে কিমান ভাল পায়। কেতিয়াবা দেখিছনে ঘৈণীয়েকক লৈ সন্তুষ্ট থকা মতা? যিমানেই ভাল নহওক ঘৈণী, ল'ৰাৰ এটা গ্ৰুপ লাগিবই ইহঁতক আড্ডা দিবলৈ, gossip কৰিবলৈ। কাৰ কিমান চাইজ, কোনে বিছনাত কি কৰিলে, কেইজনী girl friendৰ লগত উৎপাত— এইবোৰ কথা কি আমি পাতো? ওহোঁ, এইবোৰ পাতে আমাৰ মতাবোৰে—পৃথিৱীৰ সকলো পুৰুষে পৰচৰ্চা কৰি ভাল পায়—মানুহে নাৰীক মিছাকৈ 'gossip monger' বুলি কয়। নাৰীয়ে পৰচৰ্চা পুৰুষৰ তুলনাত কম কৰে।" (পৃঃ ১২৩)

ইয়াৰে প্ৰথমটো প্লটৰ কাহিনী অভিমন্যু চলিহা নামৰ এজন বিখ্যাত চিত্ৰকৰৰ ডায়েৰীৰ টুকুৰাৰে সজোৱা হৈছে। অভিমন্যু চলিহা এজন পুৰুষ যদিও নিজকে নাৰী বুলিহে পৰিচয় দি ভাল পায়। নাৰীৰ দৰে সাজ-পোছাক কৰি ভালপোৱা অভিমন্যু পুৰুষৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হয়। নাৰীক বান্ধৱী বা ভণ্টিৰ দৰেহে ব্যৱহাৰ কৰে।

'স্থানীয় ইংৰাজী পেপাৰ'ত সূৰুযলোচন বৰুৱাই অভিমন্যুৰ ছবিৰ প্ৰশংসা কৰি এক সমালোচনা লিখে। সূৰুযলোচন বৰুৱাৰ দেউতাক পদ্মলোচন বৰুৱা অভিমন্যুৰ খুব প্ৰিয় সমালোচক আছিল। এনেদৰেই ছবিৰ মাধ্যমেৰে চিনাকি হোৱা সূৰুযলোচন বৰুৱাৰ সতে অভিমন্যুৰ ঘনিষ্ঠতা সময়ৰ গতিত আগবাঢ়ি যায় আৰু এদিন হঠাৎ অভিমন্যুৱে আৱিষ্কাৰ কৰে যে নিজৰ সন্তান পৰিবাৰেৰে ভৰপূৰ পৰিয়ালৰ সূৰুযলোচন বৰুৱা এজন বাইছেক্সোৰেল পুৰুষ। বাইছেক্সোৰেল শব্দটোৰে সেইসকল লোকক বুজায়, যিয়ে একে সময়তে এজন পুৰুষ আৰু নাৰীৰ প্ৰতি সমানে আকৰ্ষণ অনুভৱ কৰে। এনে হোৱাৰ বাবেই নিজৰ পুত্ৰ-পৰিবাৰ থকাৰ পাছতো সূৰুযলোচনে অভিমন্যুৰ সতে প্ৰেমৰ সম্পৰ্কত বান্ধ খাই পৰিছে। কিন্তু অভিমন্যুৱে সূৰুযক কোনোধৰণৰ লিংগ পৰিচয়ৰ ব্যক্তি বুলি নাই ভবা। অভিমন্যুৰ মতে, "সূৰুয এক আত্মা, সূৰুয কোনো লিংগ নহয় মোৰ বাবে" (পৃঃ ১৮)। সূৰুযেও ঠিক একেদৰেই অভিমন্যুৰ প্ৰতি মনৰ ভাৱ পোষণ কৰিছে—"মোক জিৰণি লাগে এখন সঁচা হৃদয়ৰ ওচৰত। তুমিয়েই সেই সঁচা সংবেদনশীল হৃদয়। তুমি মোৰ কাৰণে আত্মা—পুৰুষ বা নাৰী নহয়।" (পৃঃ ১৯)

এনেদৰেই ক্ৰমাৎ গভীৰ হৈ পৰা অভি আৰু সূৰুযৰ প্ৰেমৰ সম্পৰ্কটো বিভিন্ন ঘাত-প্ৰতিঘাতৰ মাজেৰে আগবাঢ়ি যায়। এজন মানুহৰ সতে যেতিয়া ঘনিষ্ঠ হোৱা যায়, তেতিয়াহে সেই মানুহজনৰ প্ৰকৃত স্বৰূপ উপলব্ধি কৰিব পাৰি। সূৰুযৰ সতে ঘনিষ্ঠ হোৱাৰ পাছতহে অভিমন্যুৱে উপলব্ধি কৰিবলৈ ধৰিলে যে আচলতে অভিমন্যুৱে ভবাৰ দৰে সূৰুয নহয়। সূৰুয এজন অস্থিৰ মনৰ, মানসিক আৰু আৱেগিকভাৱে দ্বন্দ্বৰ মাজত জীয়াই থকা এজন লোক। যি অভিমন্যুৰ নিঃস্বাৰ্থ ভালপোৱাত সুখী হ'ব নাই পৰা। অভিমন্যুৰ বিখ্যাত হৈ পৰা চিত্ৰই আনি দিয়া মান-যশ, সন্মান সূৰুযলোচনৰ বাবে ক্ৰমান্বয়ে অসহ্যকৰ হৈ পৰে—"সূৰুযে প্ৰতিটো কথাৰ আন্ধাৰ দিশটো বেছিকৈ ভাবে। হয়তো কলা সমালোচক বাবে।

কিন্তু ব্যক্তিগত জীৱনত কেনেকৈ নিজৰ বৃত্তিৰ প্ৰভাৱ পৰে? আৰু মোৰ ছবিয়ে হঠাতে স্বীকৃতি পোৱাটো সূৰুযে যেন সহজে ল'ব পৰা নাই।" (পৃঃ ৩৬)

এনেদৰেই অভিমন্যু আৰু সূৰুযৰ মাজৰ সম্পৰ্কটো শিথিল হৈ আহিবলৈ ধৰিছিল। সূৰুযলোচন সলনি হোৱা বুলি জানিও অভিমন্যুৱে সূৰুযৰ লগত নিজৰ সম্পৰ্কটো আগুৱাই নিবলৈ প্ৰাণ পণে চেষ্টা কৰিছিল। হিয়া উজাৰি নিজৰ ভালপোৱা দিছিল। আনকি নিজকে সম্পূৰ্ণৰূপে নাৰীৰ সাজত সাজি কাঁচি সূৰুযৰ আগত ধৰা দিছিল। কিন্তু ইয়াৰ পাছতো সূৰুযে অভিৰ প্ৰতি একেদৰেই কঠোৰ আচৰণ কৰিছিল। অভিৰ বাবে নিজৰ পাৰিবাৰিক সম্পৰ্কটো বেয়া হৈ যোৱাৰ আশংকাত অভিৰ প্ৰতি সূৰুয ক্ষুণ্ণ হৈ পৰিছিল। এনেদৰেই এদিন অভিমন্যুৱে সূৰুযৰ মাজত আৱিষ্কাৰ কৰিছিল বহুমুখী ব্যক্তিত্বৰ সংঘাত—"এটা নতুন শব্দ আৱিষ্কাৰ কৰিছিলোঁ মই... 'MULTIPLE PERSONALITY DISORDER' বহুমুখী ব্যক্তিত্ব সংঘাত আছিল সূৰুযৰ। কথাৰ লগত কামৰ মিল নাই, চিন্তাৰ লগত আদৰ্শৰ মিল নাই। হতাশা-হতাশা-হতাশা সমালোচনা তুচ্ছ মন্তব্য আনৰ প্ৰতি... দোষ আঙুলিয়াই দিবলৈ মোক কয়—আঙুলিয়াই দিলে বেয়া পায়... কেৱল যেন নিজেই শুদ্ধ...পৃথিৱীৰ সকলোবোৰ ভুল...।"(পৃঃ ৪৯)

ইয়াৰোপৰি ইজনে আনজনৰ আগত আন ব্যক্তিৰ প্ৰতি মনত জন্ম হোৱা আকৰ্ষণ আৰু জৈৱিক তাড়না প্ৰকাশ তথা অভিৰ আন বন্ধবোৰক কৰা কৰ্কথনাৰ ফলস্বৰূপে অৱশেষত অভিয়ে সূৰুযলোচনৰ লগত নিজৰ সম্পৰ্ক চ্ছেদ কৰে। সূৰুযলোচনৰ লগত সম্পৰ্ক চ্ছেদ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত অভিমন্যুৰ বন্ধু বীৰেও তাক সাহস দিছিল। সূৰুযলোচনৰ মনৰ ভিতৰৰ নেতিবাচক চৰিত্ৰটোৰ সতে অভিমন্যুক পৰিচয় কৰাই দিছিল।

এনেদৰেই অভিমন্যু আৰু সূৰুযলোচনৰ মাজৰ সম্পৰ্ক বিচ্ছেদেৰে নিষিদ্ধ উপন্যাসখনৰ প্ৰথম প্লটৰ কাহিনীটোৰ সমাপ্তি ঘটিছে।

সাংবাদিক অতুল বৰুৱাৰ নামটো দ্বিতীয় কাহিনীটোত ভুলবশতঃ ৰাজীৱ বৰুৱা বুলি প্ৰকাশ হৈছে। ঔপন্যাসিকৰ এয়া অনিচ্ছাকৃত ভুল বুলিয়ে ধৰা হৈছে। কাহিনীটোৰ আৰম্ভণিতে প্ৰথম কাহিনীটোৰ বিষয়ে অতুলে ডাক্তৰক কৈছে যে অভিমন্যু কেৱল সমকামী বা গে' হোৱাৰ বাবেই ইমান যন্ত্ৰণা সহ্য কৰিব লগা হ'ল। কিন্তু ডাক্তৰে এই কথা স্বীকাৰ কৰা নাই। এক কথাত ডাঃ সৌমাৰ কাকতি

আৰু অতুল বৰুৱাৰ কথোপকথনত প্ৰথম কাহিনীটোৰ বিষয়ে হোৱা আলোচনাত এটা কথা স্পষ্ট কৰা হৈছে যে কোনো এজন ব্যক্তিৰ জীৱনটো কেৱল সমকামী হোৱাৰ বাবেই যন্ত্ৰণাৰে ভৰি নপৰে। সমাজত তেনেধৰণৰ বেয়া মানুহ বা হিপ'ক্ৰেত মানুহ থকাৰ বাবেহে তেওঁলোকে কষ্ট পায়। কেৱল সমকামী ব্যক্তি বুলিয়ে নহয়, আন লোকসকলো তেওঁলোকৰ দ্বাৰা অতিষ্ঠ হৈ পৰে।

দ্বিতীয়টো কাহিনী মূলতঃ দুগৰাকী নাৰী সমকামী (লেছবিয়ান)ৰ। তৈলনগৰী দুলীয়াজানৰ পটভূমিত ইঞ্জিনীয়াৰ অম্লান বৰুৱাৰ পত্নী ৰুবী বৰা আৰু ডেপুটী চীফ ইঞ্জিনীয়াৰ ঝৰ্ণা বণিয়াৰ মাজৰ সম্পৰ্কৰে কাহিনীটো ৰচনা কৰা হৈছে। আধুনিক মানুহৰ জীৱনত যান্ত্ৰিকতাই আনি দিয়া নিঃসংগতাৰ বশ হয় ৰুবী বৰা। এজন ইঞ্জিনীয়াৰৰ পত্নী হোৱাৰ উপৰি দুটা ল'ৰা-ছোৱালী থকাৰ পাছতো ৰুবী প্ৰাচুৰ্যৰ অৱক্ষয়ত ক্ৰমত অকলশৰে সোমাই থাকে। ২০ জনীতকৈ বেছি মহিলাৰ 'ব্ৰা'ৰ ছাইজ অংকৰ একে একে দুইৰ দৰে কৈ দিব পৰা অম্লান বৰুৱাৰ সতে ৰুবী বৈবাহিক জীৱনত সুখী নহয়। অম্লানে ৰুবীক প্ৰায়েই উপেক্ষা কৰি চলে। ৰুবীৰ সতে হোৱা শাৰীৰিক সংগমৰ মুহূৰ্তত ৰুবীক 'ইউ কল্ড কফি' বুলি চৰ মাৰি দিয়ে। ল'ৰা-ছোৱালী দুটাও আঁতৰত পঢ়ে। এক কথাত ভীষণ অসহায় আৰু নিঃসংগ অনুভৱ কৰে ৰুবীয়ে। গিৰিয়েকৰ শাৰীৰিক আৰু মানসিক অত্যাচাৰে ৰুবীক দিনক দিনে অতিষ্ঠ কৰি তুলিছিল। ইয়াৰোপৰি ৰুবীক অম্লানে নিজৰ অফিচিয়েল বিভিন্ন পাৰ্টী, ক্লাব আদিলৈয়ো লৈ গৈ নিজৰ স্বাৰ্থৰ বাবে আন পুৰুষৰ হাতত এৰি দিবলৈয়ো কুণ্ঠাবোধ নকৰে। এনেকুৱা এটা পাৰ্টিতে ঝৰ্ণাৰ সতে ৰুবীৰ চিনাকি হৈছিল।

ঝৰ্ণা এগৰাকী মহিলা যদিও তেওঁৰ আদৱ-কায়দা, পিন্ধন-উৰণ সকলো ল'ৰাৰ দৰে—ঝৰ্ণাৰ মুখৰ কথাখিনি... দেখাততো একেবাৰে ল'ৰাৰ দৰে মুখখন, অৱশ্যে ধুনীয়া কিবা এটা শিশুসুলভতা আছে। কিন্তু পিন্ধন-উৰণ একেবাৰে হিৰ'ৰ দৰে, মানে ল'ৰাৰ দৰে। চুলি চুটি, হাতখনো ল'ৰাৰ দৰে... ষ্টাইল... থকাৰ... থিয় হোৱাৰ পজ আদিবোৰ ল'ৰাৰ দৰে..কথাবোৰ কিন্তু ছোৱালীৰ দৰে। (পৃঃ ১০৮)

কুইয়ৰ তত্ত্বই সামৰি লোৱা গে' আৰু লেছবিয়ানৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰায়ে এনে হোৱা দেখা যায়। কিছুমান পুৰুষ নাৰীৰ দৰে আৰু কিছুমান নাৰী পুৰুষৰ দৰে। গে' বা লেছবিয়ান হোৱাৰ এইটোও এটা স্বভাৱগত বৈশিষ্ট্য্য, যি তেনেই স্বাভাৱিক

এনেকৈয়ে বিভিন্ন ঘটনা পৰিঘটনাৰ মাজেৰে কাহিনীটো পৰিণতিৰ দিশেৰে আগবাঢ়ি গৈছে। আন্তৰিকতাৰ তাগিদাত চিনেমাৰ জগতখনত মেকাআপৰ বাবে চিনাকি হোৱা বুম্বাক বনানীয়ে তাক কামত আৰু ব্যৱহাৰত প্ৰকৃত পুৰুষৰ দৰে কৰি তুলিবলৈ ডাক্তৰ সৌমাৰ কাকতিৰ ওচৰলৈ লৈ আহে। কাকতিয়ে তাক বিভিন্ন থেৰাপিৰ পৰামৰ্শ দিয়ে। এনেধৰণৰ থেৰাপিৰ দ্বাৰা নিজৰ লিংগ সলনি কৰিবও যে পাৰি তাক বুজাই দি সি নিজৰ লিংগ সলনি কৰিব খোজে নেকি বুলিও সুধিছে। সাধাৰণতে দেখা যায় যে কুইয়ৰ চেতনাৰ লোকসকল বৰ আৱেগিক, অনুভূতিপ্ৰৱণ। ল'ৰাই ছোৱালীৰ দৰে আৰু ছোৱালীয়ে ল'ৰাৰ দৰে আচৰণ কৰে। ডাক্তৰ কাকতিৰ মুখেৰেই ঔপন্যাসিক গৰাকীয়ে এনে হোৱাৰ Â ±öÂÑÃÁÃ Ç±ÕÃã Ñ¡ÈåÃ “ù’1± Î ðÿÃÃÂ ßÁAndrogens (Testosterone) আৰু ছোৱালীৰ Oestrogen আৰু progesterone-ৰ তাৰতমযৰ ফলত কেতিয়াবা ল'ৰাই ছোৱালীৰ দৰে আচৰণ কৰে। তোমাৰ দৰে। এই তাৰতমযৰ ফলত হতাশা (Depression), উৎকণ্ঠা (Anxiety), নিচাসক্ত (Addiction), আত্মহত্যাৰ প্ৰৱণতা (Sucidial tendency) হয়গৈ। সেই কাৰণে বহুতো 'gay' বা সমকামীসকলে প্ৰয়োজনতকৈ অধিক ঈৰ্ষাকাতৰ, নিৰাপত্তাহীন, নিচাসক্ত, হতাশ, আত্মহত্যাৰ প্ৰৱণতাতো ভোগে।" (পৃঃ ২৮২)

বহু ক্ষেত্ৰত দেখা যায় সমকামি হোৱাটো এটা বেমাৰ বুলি বহুতে ভাৱে। কুইয়ৰ চেতনাৰ ইয়ো এটা নেতিবাচক দিশ। এই ধাৰণা যে ভুল তাক ঔপন্যাসিক গৰাকীয়ে ডাঃ কাকতিৰ ভাষাৰেই বিশ্লেষণ কৰি দেখুৱাইছে—

"ছাৰ তেনেহ'লে মোৰ এইটো বেমাৰ? বুম্বাই কান্দি পেলালে।"

"কোনে ক'লে? Congnitive behavioural therapy আৰু, inter personal therapy, gender affirmative therapy-ৰ জৰিয়তে বা ধ্যান আদিৰ দৰে spiritual বা আত্মশুদ্ধিৰ আধ্যাত্মিক উত্তৰণৰ সহায়ত বহুতো ছোৱালীৰ দৰে ব্যৱহাৰ কৰা ল'ৰাই পুনৰ মূলসুঁতিলৈ ঘূৰি বিবাহ কৰাই এটা স্বাভাৱিক জীৱন-যাপন কৰিছে। বহুতে আকৌ লিংগ সলনিও কৰিছে। এয়া নিজৰ সিদ্ধান্তৰ কথা।" (পৃঃ ২৮৩)

কুইয়ৰ তত্ত্বই সকলো ব্যক্তিৰ সমতাৰ অধিকাৰক স্বীকাৰ কৰে। ব্যক্তি বৈষম্যক ই মানি নলয়। উপন্যাসখনৰ এই কাহিনীটোৰ মাজেৰেও এই ব্যক্তব্যকে স্পষ্ট কৰি দেখুওৱা হৈছে—"ভিন্নতা স্পষ্ট ভাষাত আঁকোৱালি লোৱাই প্ৰকৃত সভ্যতা।

ৰুৰকিত ইঞ্জিয়াৰিং পঢ়ি থাকোঁতে ঝৰ্ণাই ৰেখা আৰু বিনীৰ মাজৰ ঘনিষ্ঠতা দেখা পাইছিল। ৰেখা আৰু বিনী দুয়োগৰাকী লেছবিয়ান। তেওঁলোকৰ মাজতো গভীৰ প্ৰেমৰ সম্পৰ্ক আছিল। সেই সম্পৰ্ক ইমান গভীৰ আছিল যে ৰেখাই ঝৰ্ণাক নিজৰ লিংগ সলনি কৰি Transexual হৈ যোৱাৰ কথা কৈছিল। 'Defene of Marriage Act' (DOMA) শেষ হৈ যোৱাৰ কথাও কৈছিল—"সমাজৰ puritan, কট্টৰপন্থীবোৰে একে লিংগৰ বিবাহ মানি নলয় যদি... কোনাৰকৰ সূৰ্য মন্দিৰৰ সমলিংগৰ মূৰ্তিবোৰ ভাঙি নিদিয়ে কিয়? কিয় বুৰঞ্জীৰ পাতৰ পৰা 'প্ৰমিলা' ৰাজ্যৰ কাহিনী মচি নিদিয়ে?" (পৃঃ ১৪৯)

দুটা শৰীৰ একাত্ম হোৱাৰ হেঁপাহ আৰু তাগিদা কেৱল মাত্ৰ যে বিষমকামী চেতনাত হে সম্ভৱ, সেই ধাৰণাক কুইয়ৰ তত্ত্বই স্বীকাৰ নকৰে। সেয়ে ইয়াতো ৰেখা আৰু বিনীৰ ক্ষেত্ৰত দুয়োজনীৰ আলিংগনৰত অৱস্থা, পুৰুষৰ সতে সহবাস কৰা কথা ভাবিব নোৱাৰাৰ এখন চিত্ৰ ঔপন্যাসিকে অংকন কৰিছে।

ক্ৰমান্বয়ে ঘনিষ্ঠ হৈ ৰুবী আৰু ঝৰ্ণাৰ মাজত কোনো গোপন সম্পৰ্ক থকাৰ কথা এদিন অম্লানে গম পায়। পুনৰ ৰুবীক ইয়াকে লৈ তেওঁ মানসিক আৰু শাৰীৰিক অত্যাচাৰ চলাই। লেছবিয়ান বুলি তাচ্ছিল্য কৰে। আৰু ইয়াকো কয় যে ৰুবী লেছবিয়ান হোৱাৰ বাবে ক্লাবত অম্লানক সকলোৱে হাঁহে। ঝৰ্ণাক মাৰি পেলোৱাৰো ভাবুকি দিয়ে। ৰুবীয়ে এই কথাত বহু ভয় খায় আৰু মানসিক অন্তৰ্দ্বন্দ্বত ভোগে। আত্মাৰ প্ৰেমক কোনো ধৰণৰ অভিধাৰে যে অভিহিত কৰা নহয়, সেই কথা ৰুবীয়ে উপলব্ধি কৰিছে—"মানুহক অলপমান বন্ধুত্ব দিয়াটো দোষ হ'ব নোৱাৰে। মই নাজানো 'Lesbian' মানে কি বুজায়। কিমান শুদ্ধকৈ মানুহে কয়—একে লিংগৰ মানুহৰ একে লিংগৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ। মোৰ এই আকৰ্ষণ নাছিল। এতিয়া আছে। কিন্তু আকৰ্ষণৰ ভেটি বন্ধুত্ব, সততা, সন্মান..সুখ আৰু এক নিৰাপত্তা।" (পৃঃ ১৫৬-১৫৭)

এনেদৰেই বিভিন্ন ঘাত-প্ৰতিঘাতৰ মাজেৰে আগবাঢ়ি যোৱা ৰুবী আৰু ঝৰ্ণাৰ প্ৰেমৰ সম্পৰ্কই পূৰ্ণতা প্ৰাপ্তি কৰিছে। দুয়ো দুয়োকে কপালত সেন্দূৰ আঁকি দিছে। ৰুবীৰ ল'ৰা-ছোৱালীহালেও তেওঁলোকৰ সম্পৰ্কক স্বীকাৰ কৰি লৈছে। অৱশ্যে অম্লানে ৰুবীক ঝৰ্ণাৰ লগত থকা সম্পৰ্কৰ বাবে ব্লেদেৰে হাতত কাটি দিছিল যদিও শেষত ৰুবী সুস্থ হৈ উঠিছে আৰু ঝৰ্ণাৰ সতে সুখেৰে জীৱন যাপন

কৰিছে। এক কথাত কাহিনীটোৰ এটা ইতিবাচক সামৰণি ঘটিছে।

উল্লেখ্য যে দুয়োটা কাহিনীতে ঔপন্যাসিক গৰাকীয়ে সমলিংগী চেতনাৰ কথা ক'বলৈ যাওঁতে দ্বিলিংগীয় চেতনাৰ কথাই কৈছে। দুয়োটা কাহিনীৰ সূৰুযলোচন আৰু ৰুবী বৰা দুয়ো বাইছেক্সোৱেল। এয়ে হ'লেও দুয়োটা কাহিনীতে আত্মাৰ মিলনৰ কথাহে কোৱা হৈছে। শাৰীৰিক ক্ষুধা বা যৌন তৃষ্ণা নিবাৰণৰ কথা এই সম্পৰ্কত কোৱা হোৱা নাই। দ্বিতীয় কাহিনীটোত ঝৰ্ণাৰ দ্বাৰাই ঔপন্যাসিকে এই কথা স্পষ্ট কৰিছে—"পৃথিৱীৰ কোনখন আদালতে বন্ধ কৰিব পাৰিব প্ৰেম? যি প্ৰেমত দৈহিকতা মুখ্য নহয়। সেই প্ৰেম য'ত কেৱল সুখ মুখ্য! যি প্ৰেমে দেহৰ নহয় কেৱল মনৰ ভাষা বুজে, যি প্ৰেমৰ কোনো আকাৰেই নাই!" (পৃঃ ১৮২)

'নিষিদ্ধ' উপন্যাসখনৰ তৃতীয় তথা শেষৰটো প্লটৰ কাহিনীৰ পটভূমিয়ে গাঁও, চহৰ, মহানগৰ সকলোকে সামৰি লৈছে। দুজন চৈধ্য-পোন্ধৰ বছৰ বয়সীয়া ল'ৰা কাৰৈ আৰু বুম্বাৰ সমকামী জীৱনৰ বিভিন্ন ঘাত-প্ৰতিঘাতৰ মাজেৰে কুইয়ৰ তত্ত্বই সামৰি লোৱা সকলো ব্যক্তিৰে জীৱন যন্ত্ৰণাক ঔপন্যাসিক গৰাকীয়ে ইয়াত প্ৰতিফলিত কৰিছে। বিশ্বনাথ চাৰিআলিৰ একেবাৰে ভিতৰুৱা গাঁও জোকতলিৰ গাঁৱৰ দুজন কিশোৰ হৈছে কাৰৈ আৰু বুম্বা, যাৰ প্ৰকৃত নাম ক্ৰমে নিবিড় হাতীমুৰীয়া আৰু নীৰৱ হাতীমুৰীয়া। দুয়োজন ককাই-ভাই যদিও দুয়ো শাৰীৰিক সংগমত লিপ্ত হয়। এনে অৱস্থাতে এদিন দুয়োকে গাঁৱৰ মানুহে ধৰা পেলায় আৰু কঠোৰ শাস্তি বিহাৰ ভাবুকি দিয়ে। ভয়তে দুয়ো গাঁৱৰ মানুহৰ চকুত ধূলি দি চহৰলৈ পলাই যায়—"ফুলকুমলীয়া ল'ৰাই নিজৰ খুড়াকৰ পুতেকৰ অৰ্থাৎ ভায়েকৰ লগত এনে অবাইচ অসৎ কাৰ্য কৰিব সেইটোহে চকু কপালত উঠা কথা। এই ধেমালি যে 'নিষিদ্ধ' ধেমালি, বুম্বা আৰু কাৰৈয়ে জানিছিল আৰু সেয়ে ভয়তে প্ৰাণটাকি পলাইছিল।" (পৃঃ ১৯৫)

ইয়াৰ পাছতে দুয়োৰে চহৰীয়া জীৱন যন্ত্ৰণা আৰম্ভ হয়। ভিন্নজনৰ চকুত ধূলি দি সিহঁতে নিজৰ জীৱন সংগ্ৰাম আৰম্ভ কৰিছিল। অৱশ্যে বুম্বাৰ আচৰণৰ বিপৰীত আছিল কাৰৈ। বুম্বা অলপ ছোৱালীৰ দৰে আৰু বৰ অনুভূতিপ্ৰৱণ। কাৰৈয়ে পইচা চুৰ কৰা, মিছা কথা কোৱা আদিৰ দৰে কাৰ্যবোৰৰ বাবে সি অপৰাধবোধত ভুগিছে। সেয়ে কাৰৈয়ে কৈছে—"আইনাত তিৰোতা মানুহৰ

কাপোৰবোৰ পিন্ধি ভেশছন্ন কৰি থাকোঁতেই তোৰ জীৱনটো গ'ল চালা- ভালকৈ চাচোন... হিৰ'ৰ কায়দাত চুলিখিনিত হাত বুলাই সি ক'লে—আমি দুয়োটা চফল ডেকা ল'ৰা। জোকতলিৰ 'কাৰৈ' 'বুম্বা' এতিয়া এ—ম—স্ত ডাঙৰ গুৱাহাটীৰ চহৰীয়া।" (পৃঃ ১৯৯)

বহু ক্ষেত্ৰত দেখা যায় যে কুইয়ৰ চেতনাৰ লোকসকল নিজৰ প্ৰেমিকৰ দ্বাৰাই যৌন নিৰ্যাতনৰ বলি হয়। এজন ব্যক্তি আনজনৰ প্ৰতি ৰোমাণ্টিকভাৱে আকৰ্ষণ হোৱাৰ বিপৰীতে আনজন ব্যক্তি যদি কেৱল নিজৰ শৰীৰৰ ক্ষুধা নিবাৰণৰ বাবে ভালপোৱাৰ সম্পৰ্কত আছে, তেতিয়া এনে হোৱা দেখা যায়। এই কাহিনীটো বুম্বা আৰু কাৰৈৰ ক্ষেত্ৰত তেনে হোৱা দেখা যায়। বুম্বাই কাৰৈৰ লগত শাৰীৰিক সম্পৰ্ক স্থাপন কৰিছে যদিও সেয়া কাৰৈৰ প্ৰৰোচনাত পৰি উপায়ন্তৰ হৈহে কৰিছে। আনকি বুম্বাৰ ইচ্ছাহীনতাতো কাৰৈয়ে তাক এৰি দিয়া নাই।

এনেদৰেই বিভিন্ন সংঘাতৰ মুহূৰ্ত পাৰ হৈ অৱশেষত বুম্বা এখন বিউটি পাৰ্লাৰত আৰু কাৰৈ এটা গেৰেজত জীৱিকাৰ তাড়নাত কৰ্মৰত হৈছে। সমকামী হোৱাটো চহৰত যে তেনেই সাধাৰণ, সেই কথাটো ঔপন্যাসিকে ইয়াত বৰ্ণনা দিছে। অৰ্থাৎ চহৰৰ পটভূমিত কুইয়ৰ চেতনাৰ লোকসকলক তেওঁ এটা বহল দৃষ্টিভংগীৰে বিশ্লেষণ কৰি চাইছে। বুম্বা ছোৱালীৰ দৰে হোৱাৰ বাবে তাক মালিকনিয়ে কৈছে যে দেখাত তোক ভাল ঘৰৰ ল'ৰাৰ দৰেই লাগে... ছোৱালীৰ দৰে হ'লেও কথা নাই। আমাৰ গুৱাহাটীত তোৰ নিচিনা বহুত গে, ডাঙৰ ডাঙৰ 'মেকআপ' আৰ্টিষ্ট আৰু ডিজাইনাৰ আছে। তোকো বনাই দিম। তহঁতৰ গাত সৰস্বতী থাকে। দেখা নাই মুম্বাইত, হিজিৰাবোৰ নহ'লে শুভ কাম আৰম্ভ নহয় (পৃঃ ২০৯)।

ইয়াৰ পাছত কাহিনীটো চিনেমা, ফেশ্যন, নিউজ, মডেলিংৰ জগতখনৰ দিশলৈ ঢাল খাইছে। সেই জগতখনৰ ভিতৰুৱা কিছুমান নিষিদ্ধ অধ্যায় উপন্যাসখনৰ মাজেৰে ঔপন্যাসিক গৰাকীয়ে বৰ্ণনা কৰিছে। ভিন্ন ঠাইত মেকআপ কৰিবলৈ যাওঁতে বুম্বাই তাৰ দৰে বিভিন্ন সমকামি বন্ধু যেনে মৌ, হিম, পৰাক্ৰম, চুমনক লগ পাইছে। বিপৰীতে নিষিদ্ধ কাম কৰাৰ বাবে কাৰৈ জে'ললৈ গৈছে। মৌ, হিম আদিও বুম্বাৰ দৰেই বিভিন্ন ঘাত-প্ৰতিঘাত পাৰ হৈ আহি চহৰত বাস কৰিছে। অৰ্থাৎ কুইয়ৰ তত্ত্বই সামৰি লোৱা লোকসকলৰ প্ৰত্যেকেৰে জীৱন যন্ত্ৰণা মৌ, হিম আদি চৰিত্ৰ কেইটাৰ মাজেৰে ঔপন্যাসিক গৰাকীয়ে প্ৰকাশ কৰিছে।

মাৰ্ক্সবাদী সাহিত্য দৰ্শন ঃ এক আলোচনা

পৰীশিখা গগৈ
প্ৰাক্তন ছাত্ৰী, অসমীয়া বিভাগ
মাজুলী সাংস্কৃতিক বিশ্ববিদ্যালয়

সাৰাংশ ঃ

সাহিত্য সমাজৰ দাপোণস্বৰূপ; য'ত প্ৰতিফলিত হয় সমাজৰ বাস্তৱ অভিজ্ঞতা। এককথাত, সাহিত্য হ'ল একপ্ৰকাৰৰ লিখনশৈলী। সাহিত ৰচনা কৰাৰ অনেক ধাৰা পোৱা যায়। বৰ্তমান সময়ত এনে অনেক ধাৰাৰ মাজত অন্যতম হৈছে মাৰ্ক্সীয় ধাৰা বা মাৰ্ক্সীয় দৰ্শন।

'মাৰ্ক্সবাদ' এই ধাৰাটোৱে বহুত ক্ষেত্ৰত বহুত ধৰণে খলকনি লগাইছে। 'মাৰ্ক্সবাদ' বিষয়টোৰ লক্ষ্যসমূহ এনে ধৰণৰ—

- জনসাধাৰণৰ চাহিদা সম্পৰ্কে বাস্তৱ জ্ঞান অৰ্জন।
- জনগণৰ সাংস্কৃতিক জীৱনৰ মান আৰু মানুহৰ শ্ৰেণী স্বভাৱ সম্পৰ্কে বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিৰ অধিকাৰ অৰ্জন।
- শ্ৰমজীৱীসকলৰ বন্ধু হিচাপে তেওঁলোকৰ জীৱনক বিশ্লেষণ আৰু ৰূপায়ণ কৰা।

আনহাতে, এই বিষয়টো বৰ্তমান সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰতো বহুত খলকনি লগাইছে। সাহিতৰ গল্প, কবিতা, উপন্যাস আদি সকলোতেই উক্ত বিষয়টোৱে স্থান পাইছে। সেইসমূহ চমুকৈ উল্লেখ কৰি বিশ্লেষণ কৰাই উক্ত আলোচনাৰ মূল উদ্দেশ্য।

০.০ প্ৰস্তাৱনা ঃ

০.১ বিষয়ৰ পৰিচয় ঃ

সাহিত্য ৰচনাৰ অনেক ধাৰা পোৱা যায়। বৰ্তমানৰ প্ৰেক্ষাপটত তাৰে এক

আমি সভ্য হৈয়ো কেতিয়াবা মানুহৰ দৰে কাম নকৰোঁ।" (পৃঃ ২৮৪)

অৱশেষত কাৰৈ আৰু বুম্বা দুয়ো ঘৰৰ ল'ৰা ঘৰলৈ ঘূৰি আহিছে। ঘৰতো সিহঁতক সকলোৱে ক্ষমা কৰি দিছে। কাহিনীটোৰ এটা ইতিবাচক সমাপ্তি ঘটিছে। কাহিনীৰ শেষত সাংবাদিকজনে ডাঃ সৌমাৰ কাকতিক সুধিছে যে তেওঁৰ এই সমকামী লোকসকলৰ প্ৰতি ইমান দৰদ কিহৰ! ডাঃ কাকতিয়ে কৈছে যে তেওঁ নিজেও এজন সমকামী লোক। অৰ্থাৎ একধৰণৰ টুইষ্টেৰে উপন্যাসখনৰ পৰিসমাপ্তি ঘটিছে। এইখিনিতে এটা কথা উল্লেখ কৰা ভাল হ'ব যে ডাঃ কাকতিয়ে যিজন সাংবাদিকক তেওঁৰ এই কাহিনীবোৰ কৈছে সেইজন সাংবাদিকৰ নাম তৃতীয় খণ্ডত 'ৰাতুল বৰুৱা' বুলি উল্লেখ কৰিছে। অৱশ্যে ঔপন্যাসিকাই প্ৰথম প্লটটোৰ সাংবাদিক 'অতুল বৰুৱা', দ্বিতীয় প্লটটোৰ 'ৰাজীৱ বৰুৱা' আৰু তৃতীয় প্লটটোৰ 'ৰাতুল বৰুৱা' তিনিজন বেলেগ ব্যক্তি বুলি ক'তো উল্লেখ কৰা নাই।

উপন্যাসখনৰ তিনিওটা কাহিনীতে সমকামী লোকসকলৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰা হৈছে যদিও ইয়াত বিশেষকৈ আত্মাৰ মিলন বা মানৱীয় সত্ত্বাৰ উৰ্দ্ধৰ এক শক্তিক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা হৈছে। ভালপোৱাৰ অনুভৱ সকলোৰে বাবে যে একেই, ই কোনোধৰণৰ লিংগ বা আন বিভেদৰ প্ৰতি ভেদ ভাব নাৰাখে, সেই কথাই ইয়াত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। লগতে আধুনিক সমাজ ব্যৱস্থাতো সমকামী লোকসকলে কেনেদৰে নিজৰ মৰ্যাদা, অধিকাৰৰ বাবে যুঁজ কৰি আছে, সমাজৰ এচাম মানুহৰ বাবে কেনেদৰে তেওঁলোক উপেক্ষিত আৰু অৱহেলিত হৈ ৰৈছে সেই কথাও ইয়াত স্পষ্ট কৰা হৈছে। সেই দিশেৰে 'নিষিদ্ধ' উপন্যাসখন কুইয়ৰ চেতনা প্ৰকাশক এখন গুৰুত্বপূৰ্ণ উপন্যাস বুলি ক'ব পাৰি। কুইয়ৰ তত্ত্বৰ লোকসকলৰ জীৱন যন্ত্ৰণা, তেওঁলোকৰ জীয়াই থকাৰ সংগ্ৰাম, নিজৰ মৰ্যাদা বা অধিকাৰৰ বাবে তেওঁলোকে কৰি থকা প্ৰতিবাদ আদিবোৰ নিষিদ্ধ উপন্যাসখনৰ দ্বাৰা গভীৰভাৱে উপলব্ধি কৰিব পাৰি।

সিদ্ধান্ত ঃ

'আকাশীতৰাৰ নিষিদ্ধ উপন্যাসত প্ৰকাশিত কুইয়ৰ চেতনাঃ এক আলোকপাত' শীৰ্ষক গৱেষণামূলক অধ্যয়নৰ অন্তত তলৰ সিদ্ধান্তসমূহত উপনীত হ'ব পৰা গ'ল—

• ঊনবিংশ শতিকাৰ পৰাই অসমীয়া উপন্যাসৰ সৃষ্টি হৈ আহিছে যদিও কুইয়ৰ চেতনা প্ৰকাশক উপন্যাসৰ সংখ্যা তেনেই তাকৰ। বিশ্ব সাহিত্যত ই ইতিমধ্যে চৰ্চিত এক ধাৰা হ'লেও অসমীয়া সাহিত্যত এই বিষয়টো খুব অন্তৰ্লীন অথবা তলসুতীয়া। সাম্প্ৰতিক সময়ছোৱাত বিভিন্ন উপন্যাসৰ মাজৰে এই বিষয়টোৱে নিষ্ক্ৰিয়ভাৱে ভুমুকি মাৰিছে যদিও স্পষ্টৰূপত তথা তথ্যসমৃদ্ধৰে এই বিষয়টোৰ চৰ্চা হোৱা এখন উপন্যাস হৈছে আকাশীতৰাৰ 'নিষিদ্ধ'।

• উপন্যাসখনত বিভিন্ন চৰিত্ৰসমূহৰ দ্বাৰা কুইয়ৰ চেতনাক মানৱীয় দৃষ্টিকোণৰ দ্বাৰা বিচাৰ কৰা হৈছে। নাৰী-পুৰুষৰ যুগ্ম বৈপৰিত্যৰ ধাৰণাকে খামুচি নাথাকি এক বহল প্ৰেক্ষাপটত সমাজ লৈংগিক চেতনাসমূহক ইয়াত আলোচনা কৰা হৈছে।

• 'নিষিদ্ধ' উপন্যাসখনত সংলগ্ন তথ্যৰ দ্বাৰা এটা কথা স্পষ্ট হয় যে আমাৰ সমাজত কুইয়ৰ চেতনাৰ প্ৰসংগ কোনো নতুন বিষয় নহয়। প্ৰাচীন কালৰে পৰা এই প্ৰসংগ উত্থাপন হৈ আহিছে। উদাহৰণস্বৰূপে নিষিদ্ধ উপন্যাসখনত থকা কোনাৰকৰ সূৰ্য মন্দিৰৰ সমলিংগৰ মূৰ্তিবোৰৰ কথা ক'ব পাৰি। ইয়ে প্ৰমাণ কৰে যে অতীততো এনেধৰণৰ ব্যক্তি আছিল। মাথোঁ বিষয়টোৰ প্ৰতি থকা মানুহৰ অৱহেলা, উপেক্ষাৰ ফলস্বৰূপে এই বিষয়ৰ চৰ্চা তেনেই কম। তদুপৰি বিভিন্ন বিখ্যাত কবি, দাৰ্শনিক, অভিনেতা আদিৰ মাজতো কুইয়ৰ চেতনা থকাৰ কথা গম পোৱা যায়।

• বহুলোকে কুইয়ৰ চেতনাক এক বেমাৰ তথা বিকৃত মানসিকতাৰ পৰিচায়ক হিচাপে গণ্য কৰা দেখা যায়। কিন্তু বৰ্তমান বিভিন্ন গৱেষণামূলক পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰ দ্বাৰা এই কথা পোহৰলৈ আহিছে যে ই তেনেই এক স্বাভাৱিক ক্ৰিয়া। উপন্যাসখনৰ মাজেৰেও এই চেতনাক স্বাভাৱিক বুলি প্ৰতিপন্ন কৰাৰ চেষ্টাই পৰিলক্ষিত হয়।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী

মূল গ্ৰন্থ ঃ

আকাশীতৰা ঃ নিষিদ্ধ; বনলতা প্ৰকাশন, দ্বিতীয় বনলতা সংস্কৰণ, ২০১৮

প্ৰাসংগিক গ্ৰন্থ ঃ

আকাশীতৰা ঃ মোৰ প্ৰিয় পুৰুষবোৰ আৰু ইত্যাদি; বনলতা প্ৰকাশন, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৭

ঠাকুৰ, প্ৰাপ্তি (সম্পা.) ঃ তৃতীয় আকাশ, সৰুপথাৰ মহাবিদ্যালয় প্ৰকাশন কোষ, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০২২

দত্ত, জুৰি ঃ সাহিত্য, সমাজ আৰু সাহিত্যতত্ত্ব; পূৰ্বায়ণ প্ৰকাশন, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০২২

দত্ত, জুৰি, জিন্তু গীতাৰ্থ (সম্পা) ঃ নিৰ্বাচিত অসমীয়া কুইয়ৰ গল্প; ষ্টুডেণ্ট হাউচ, প্ৰথম সংস্কৰণ, ২০২২

দত্ত, জয়ন্ত ঃ দৃষ্টি আৰু ক্ৰমকালীনতা, অসম বুক ট্ৰাষ্ট, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০২১

বুজৰবৰুৱা, পল্লৱী ঃ গৱেষণা পদ্ধতিবিজ্ঞান; বনলতা প্ৰকাশন, প্ৰথম সংস্কৰণ, ২০১৭

গৱেষণা গ্ৰন্থ ঃ

দলে, দীপক কুমাৰ ঃ Human Rights, Security and Justice ঃ Recent Trends and Approaches; প্ৰাধ্যাপক, ইংৰাজী বিভাগ, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০২১

আলোচনী ঃ

চৌধুৰী, ৰীতা (সম্পা) ঃ গৰীয়সী, ২০২১

পূজাৰী, অনুৰাধা শৰ্মা (সম্পা) ঃ সাতসৰী, ২০১৯

আংগিক, সাহিত্য বাস্তৱতা আৰু মাৰ্ক্সবাদী নন্দনতত্ত্বৰ কথা আলোচনা কৰা হয় আৰু গুৰুত্ব দিয়া হয়।

২.০ অসমীয়া সাহিত্যত মাৰ্ক্সবাদী দৰ্শন ঃ

১৯ শতিকাৰ মাজভাগত পৰিচয় লাভ কৰা মাৰ্ক্সবাদে কুৰি শতিকাৰ তৃতীয় দশকৰ পৰা ভাৰতবৰ্ষতো প্ৰভাৱ পৰা দেখা গৈছে। ভাৰতৰ বুকুত এটি সাম্যবাদী চিন্তা-চৰ্চাৰজোৱাৰ উঠা মাৰ্ক্সবাদে শ্ৰমিক শ্ৰেণীভিক্তিত সংগঠনৰ উপৰিও সাহিত্য, ক'লা, সংস্কৃতি জগততো এই প্ৰগতিশীল সাহিত্যৰ উন্মেষ ঘটে। ভাৰতবৰ্ষত থিতাপি লোৱা এই ধাৰা অসমৰ ক্ষেত্ৰতো ব্যতিক্ৰম হোৱা দেখা নগৈছিল। অসমত এই সংগঠনৰ সম্পাদক আছিল ভবানন্দ দত্ত। তেওঁৰ লগতে আন আন লোকসকল হৈছে ধীৰেন দত্ত, অমূল্য বৰুৱা, হেম বৰুৱা আদি। এওঁলোকেই অসমীয়া সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনলৈ মাৰ্ক্সবাদী ধাৰাৰ আমদানি কৰিছিল। যাৰ ফলত অসমীয়া কবিতা, উপন্যাস, গল্প আদি সকলোতে এই মতাদৰ্শৰ প্ৰতিফলন ঘটে আৰু অসমীয়া সাহিত্যত এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

২.১ অসমীয়া উপন্যাসত মাৰ্ক্সবাদ ঃ

পাশ্চাত্যৰ পৰা আমদানিকৃত হোৱা 'উপন্যাস' অসমীয়া সাহিত্যৰ এক নৱতম সৃষ্টি। পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ আৰু প্ৰত্যক্ষ অনুকৰণত জন্ম হ'লেও অতি সোনকালেই ই অসমীয়া সাহিত্যৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ হৈ পৰে। সাহিত্যৰ অন্যান্য ধাৰাসমূহৰ দৰে অসমীয়া উপন্যাসতো মাৰ্ক্সবাদী আদৰ্শৰ প্ৰভাৱ লক্ষণীয় এখন উপন্যাসত এটা বিশ্বাসযোগ্য কাহিনী, পৰিচিত নৰ-নাৰী, সমাজৰ বাস্তৱ সমস্যা তথা মানুহৰ হৃদয় বেদনা আৰু আশা-আকাংক্ষাই সুসংহত ৰূপত প্ৰকাশ লাভ কৰে। তাৰ ফলতেই ঔপন্যাসিকসকলে মাৰ্ক্সবাদী আদৰ্শ উপন্যাসত মূৰ্ত কৰি তোলে। এইক্ষেত্ৰত পোনপ্ৰথমে ক'ব পাৰি যে ভাৰতৰ ইংৰাজী ঔপন্যাসিক মুল্কৰাজ আনন্দৰ কথা। তেওঁ ভাৰতবৰ্ষৰ ইংৰাজী উপন্যাসবোৰত পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে প্ৰগতিশীল ভাৱধাৰাৰ প্ৰৱৰ্তন কৰে। তেওঁৰ উপন্যাসত উচ্চ শ্ৰেণীৰ লোকে কেনেদৰে নিম্ন শ্ৰেণীৰ লোকসকলক দমন কৰি ৰাখিব বিচাৰে সেই কথা ফুটাই তোলা দেখা যায়।

অন্যতম ধাৰা হ'ল মাৰ্ক্সীয় ধাৰা। যুগ যুগ ধৰি মানুহৰ অভিজ্ঞতা আৰু উপলব্ধি যিমানে বিৱৰ্তিত হৈছে, সেইদৰে মাৰ্ক্সীয় চিন্তা চেতনাৰ মাজতো অভূতপূৰ্ব ৰূপান্তৰ হোৱা দেখা যায়। এক কথাত, সাহিত্যৰ এনে এক দিশ নাই, যত; মাৰ্ক্সীয় ধাৰাৰ প্ৰভাৱ পৰা নাই।

'সাহিত্যত মাৰ্ক্সবাদী দৰ্শন ঃ এক আলোচনা'—উক্ত বিষয়টোৰ পৰিচয় দিবলৈ গৈ প্ৰথমেই ক'ব লাগিব যে ইয়াৰ জন্ম হৈছিল ১৯ শশতিকাৰ শেষাৰ্ধত জাৰ্মান দাৰ্শনিক কাৰ্ল মাৰ্ক্স আৰু দাৰ্শনিক ফ্ৰিডিখ এংগেল্সৰ হাতত। প্ৰথমাৱস্থাত মাৰ্ক্সবাদ ঐতিহাসিকভাৱে পুঁজিবাদৰ উত্থান আৰু ব্যৱস্থাগত অৰ্থনৈতিক পৰিৱৰ্তনৰ শ্ৰেণী সংগ্ৰামৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰিছিল। মাৰ্ক্সৰ মতে, ই এক সাম্যবাদী সমাজ; যত থাকিব সম্পদৰ মালিকানা আৰু উৎপাদনৰ উভৈনদীৰে এক মানৱীয় সমাজ।

০.২ বিষয়ৰ গুৰুত্ব ঃ

সাহিত্যত মাৰ্ক্সৰ অন্যান্য ধাৰাসমূহৰ ভিতৰত মাৰ্ক্সবাদ অন্যতম। উল্লেখ্য যে মাৰ্ক্সৰ অন্যান্য ধাৰাসমূহৰ ভিতৰতো মাৰ্ক্সবাদ অন্যতম। বৰ্তমান প্ৰেক্ষাপটত মাৰ্ক্সবাদ ৰাজনীতি, সমাজতত্ত্ব, অৰ্থনীতি আদি সকলো ক্ষেত্ৰতে জড়িত। ইয়াৰ উপৰিও বৰ্তমান সময় এই বিষয়টোৱে সাহিত্য তথা অসমীয়া সাহিত্যৰ মাজত কেনেদৰে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছে, সেয়া বিচাৰ্যৰ বিষয়। সেয়হে বিষয়টোৰ গুৰুত্ব অধিক।

০.৩ অধ্যয়ন পদ্ধতি ঃ

উক্ত বিষয়টোৰ আলোচনাৰ সুবিধা হোৱাকৈ বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাতক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে। উক্ত বিষয়টিৰ অন্যান্য আৰু বহুতো দিশ আছে, যদিও আলোচনাৰ সুবিধাৰ্থে মাৰ্ক্সবাদে সাহিত্যত—বিশেষকৈ উপন্যাস, কবিতা আৰু গল্পত কেনেদৰে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছে, তাকেহে আলোচনা কৰা হৈছে।

০.৪ বিষয়ৰ পৰিসৰ ঃ

আলোচিত বিষয়টিৰ পৰিসৰ যথেষ্ট বহল। সাহিত্যৰ অন্যতম ধাৰা মাৰ্ক্সবাদ তাহানিৰে পৰা বৰ্তমানলৈকে সাহিত, সমাজ, ৰাজনীতি, অৰ্থনীতি সকলোতে

খলকনি লগাই আহিছে। বিষয়টি এটা বহল পৰিসৰত বিয়পি আছে যদিও বৰ্তমান আলোচনাৰ সুবিধা হোৱাকৈ কেৱল সাহিত্যৰ অংগাংগী দিশসমূহত ইয়াৰ গুৰুত্ব কিমান, বিস্তৃতি কিমান, কি কি হৈছে, কিমান বৈ গৈছে—সকলোখিনি সামৰি তাক আলোচনা কৰা হৈছে।

০.৫ প্ৰমেয় ঃ

'মাৰ্ক্সবাদী সাহিত্য দৰ্শন'—বিষয়টিৰ জৰিয়তে আমি বিশেষকৈ কাল মাৰ্ক্সৰ হাতত জন্ম লাভ কৰা মাৰ্ক্সবাদী ধাৰণাটোৰ বিষয়ে অৱগত হ'ব পাৰিম। সাহিত্যত যদি ইয়াক বিশ্লেষণ কৰা হজ, তেনে মাস্কবাদৰ দ্বাৰা অসমীয়া সাহিত্যত প্ৰভাৱিত হোৱা গল্প, কবিতা, উপন্যাস তথা অসমীয়া সাহিতৰ বৌদ্ধিক জগতখনত কি কি নতুনত্বৰ সৃষ্টি হৈছে, এই সকলোবোৰ সামৰি আলোচনা কৰা হৈছে।

১.০ সাহিত্যত মাৰ্ক্সবাদী দৰ্শন ঃ এক আলোচনা

সাহিত্যৰ অন্যান্য ধাৰাসমূহৰ ভিতৰত মাৰ্ক্সবাদ অন্যতম। এক কথাত মাৰ্ক্সবাদ হ'ল—সমাজ অৰ্থনৈতিক বিশ্লেষণ যিয়ে শ্ৰেণী সম্বন্ধ আৰু সামাজিক দ্বন্বক ইতিহাসৰ এক ভৌতিকবাদী বুজনিৰে আৰু সামাজিক পৰিবৰ্তনৰ এক দ্বন্দ্ববাদী দৃষ্টিৰে অধ্যয়ন কৰে।

মাৰ্ক্সবাদী ধাৰণাটো পোনতে জাৰ্মান দাৰ্শনিক হাতত জন্ম লাভ কৰিছিল। কাৰ্ল মাৰ্ক্স, এংগেলছ আৰু লেলিন—এই তিনিগৰাকীক প্ৰগতিবাদী, বামপন্থী, সংগ্ৰামী, বিপ্লৱী, সমাজবাদী আদি বিভিন্ন নামেৰে সাহিত্যৰ এই ধাৰাটোত চিহ্নিত কৰা হয়।

মাৰ্ক্সবাদে অৰ্থনীতিকেই সকলোৰে ভেঁটি বা বুনিয়াদ বুলি গণ্য কৰে। সমাজৰ অৰ্থনৈতিক ভেঁটিৰ সাহিত্য, ক'লা, সংস্কৃতি আদিৰ ওপৰতো মাৰ্ক্সবাদ নিৰ্ভৰশীল। সাহিত্যত একোটা সময়ৰ একোখন সমাজৰ সম্পৰ্কবোৰ কিদৰে প্ৰতিফলিত হয়, শ্ৰেণী বিভক্ত সমাজত সম্পৰ্কবোৰ কিদৰে প্ৰতিফলিত হয়, সেইসমূহ আকৌ লেখকৰ জ্ঞাতে বা অজ্ঞাতে কিদৰে সাহিত্য কৰ্মত ৰূপায়িত হয়, তাৰ আলোচনাতহে মাৰ্ক্সবাদী সাহিত্যই গুৰুত্ব আৰোপ কৰা দেখা যায়।

সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনত মাৰ্ক্সবাদে সাহিত্যৰ বিষয়বস্তু আৰু আংগিক, সাহিত্যৰ বাস্তৱতা আৰু মনস্তাত্ত্বিক দিশসমূহ আলোচনা কৰে। সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনত বিচাৰ

কৰি চাবলগীয়া দুটা দিশ হ'ল—

১.০১ প্ৰকাশভংগী বা আংগিক

মাৰ্ক্সবাদৰ উগ্ৰ সমৰ্থনকাৰী মতে সাহিত্যক তাৰ কৰ্মৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়াৰ ফলত সাহিত্যই তাৰ স্বাভাৱিক বা স্বতঃস্ফূৰ্ত সৌন্দৰ্য হেৰুৱাই পেলায়। সেইবাবে কৰ্ম বা আংগিকৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিব নোৱাৰে। আনহাতে, আংগিকৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়াসকলক 'বুৰ্জোৱা'বুলি সমালোচনা কৰা হয়। সকলো শিল্পীৰ দৰে সাহিত্যিকৰো এটা নিজস্ব প্ৰকাশভংগী থাকে। যিটো তেওঁলোকে নিজে উপলব্ধি কৰে সেইটো পাঠককো সহজে উপলব্ধি আৰু বুজাব পাৰে। পাঠকে উপলব্ধি কৰিব পাৰে যে আন আন লোকসকলৰ যাতে সৌন্দৰ্যবোধ জাগ্ৰত হয়, সেইটোৰ ওপৰত শিল্পীসকলে গুৰুত্ব দিয়া দেখা যায়। সেইবাবে প্ৰকাশভংগীটো হ'ল কোনো এজন লেখকৰ লক্ষ্য পূৰণৰ কৌশল। এই কৌশলটো লেখকে নিজেই বিচাৰি উলিয়ায়।

সেয়েহে মাৰ্ক্সবাদী সকলৰ মতে সাহিত্য এফালে জীৱন আৰু আনফালে সমাজৰ বাস্তৱতাক প্ৰতিফলিত আৰু আনহাতে অন্তৰ্দৃষ্টিৰে সেই বাস্তৱতাৰ মৰ্মগত সত্যক উদ্‌ঘাটন কৰি মানসিক প্ৰবৃত্তি তথা মানসিক গুণাৱলীৰ বিকাশৰ বাবে প্ৰবল প্ৰেৰণাৰ সৃষ্টি কৰে। সেইবাবে তেওঁলোকৰ সাহিত্যৰ ধাৰা আৰু পদ্ধতি ৰূপে বা ৰিয়েলিজিমক শিল্পকলাৰ জগতত এটি মহান ধাৰা বুলি অভিহিত কৰিছে।

নন্দনতত্ত্বৰ ক্ষেত্ৰখনত মাৰ্ক্সবাদী সকলে দুটা সুকীয়া দৃষ্টিভংগী বা দৃষ্টিকোণত বিচাৰ কৰে। এটা হ'ল ভাববাদী আনটো হ'ল বাস্তৱবাদী। ভাৰতীয় আলংকাৰিকৰ ক্ষেত্ৰত যিটো ধাৰণা পোৱা যায় সেইটোক ভাববাদী আৰু পাশ্চাত্যৰ দাৰ্শনিকসকলৰ ক্ষেত্ৰত যিটো পোৱা গৈছিল সেইটোক বাস্তৱবাদী আখ্যা দিয়া হৈছে।

সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনত নন্দনতত্ত্বক চাৰিটা ভাগত ভাগ কৰি আলোচনা কৰা দেখা যায়—

- ধ্ৰুপদী নন্দনতত্ত্ব
- ৰীতি নন্দনতত্ত্ব
- পৰিৱেশ নিৰ্ভৰ নন্দনতত্ত্ব
- সৃজনীশীল নন্দনতত্ত্ব

এনেদৰে সাহিত্যত মাৰ্ক্সবাদী দৰ্শনৰ আলোচনাত সাহিত্যৰ বিষয়বস্তু,

ইয়াৰ পাছত 'জয়ন্তী' আলোচনীত এই ধাৰাৰ গল্প পোৱা যায়। বিষ্ণুপ্রসাদ ৰাভাইও অসমীয়া ভাষাৰ এটা উপভাষাত প্রগতিশীল বিষয়বস্তু, শৈলীৰে গল্প লিখাৰ কথা পোৱা যায়।

অসমীয়া সাহিত্যত ইয়াৰ পাছৰ পর্যায়ত চৈয়দ আব্দুল মালিক, অপূর্ব শর্মা আদি গল্পকাৰে কেতবোৰ মাৰ্ক্সবাদী ভাবাদৰ্শৰ গল্প ৰচনা কৰে। উল্লেখ্য যে সৌৰভ কুমাৰ চলিহাই 'অশান্ত ইলেকট্রন' গল্পত আৰু ৰোহিণী কাকতিয়ে 'জীৰ্ণশীর্ণ' গলত মধ্যবিত্ত জীৱনৰ দুখ-দুৰ্দশা আৰু সংঘাত ৰূপায়িত কৰিছে।

৩.০ সামৰণি ঃ

এনেদৰে, আলোচনা কৰি গম পোৱা গ'ল যে মাৰ্ক্সবাদী কৰ্মী তথা সেই নিৰ্দিষ্ট আদৰ্শৰ অনুগামী লেখকসকল সংখ্যাৰ ফালৰ পৰা তাকৰ হ'লেও নিজ নিজ ক্ষেত্ৰত গল্প, উপন্যাস, কবিতা আদি ৰচনা কৰা দেখা গৈছে। "চুটিগল্পৰ ক্ষেত্ৰত লক্ষ্মীধৰ শৰ্মাৰ নাম প্ৰথমতে উল্লেখযোগ্য।"[৪] যিহেতু এটা আলোচনাত সকলোবোৰ দিশ সামৰি লোৱা সম্ভৱ নহয়, সেয়েহে এই আলোচনা কেৱল গল্প, উপন্যাস আৰু কবিতাৰ মাজতে সীমাবদ্ধ কৰি ৰখা হ'ল।

৪.০ প্ৰসংগটীকা ঃ

১. 'সাহিত্যতত্ত্ব আৰু প্ৰয়োগ', পৃষ্ঠা ১১৪।
২. 'সাহিত্যতত্ত্ব আৰু প্ৰয়োগ', পৃষ্ঠা ১১৬।
৩. 'সাহিত্যতত্ত্ব আৰু প্ৰয়োগ', পৃষ্ঠা ১২০।
৪. 'সাহিত্যতত্ত্ব আৰু প্ৰয়োগ', পৃষ্ঠা ১৩৪।

৫.০ সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

বৰা, মহেন্দ্ৰ, 'সাহিত্য উপক্ৰমণিকা', বনলতা, নৱম প্ৰকাশ, ২০১৯।

বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.), 'অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী (ষষ্ঠ খণ্ড)', আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা, কলা সংস্কৃতি সংস্থা, অসম, চতুৰ্থ প্ৰকাশ, ২০১৭।

মজুমদাৰ, বিমল, 'সাহিত্যতত্ত্ব আৰু প্ৰয়োগ', জ্যোতি প্ৰকাশন, দ্বিতীয় প্ৰকাশ, ২০১৬।

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ, 'অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত', সৌমাৰ প্ৰকাশ, দশম সংসাৰণ, ২০১৮।

অসমীয়া উপন্যাসৰ ক্ষেত্ৰখন মাৰ্ক্সবাদী দৰ্শন পোৱা উপন্যাস কম পৰিমাণেহে দেখা যায়। অসমীয়াৰ বেছিভাগ উপনাসতে সামাজিক সমস্যা, কুসংস্কাৰ, অন্ধবিশ্বাস, সাধাৰণ মানুহৰ অৰ্থনৈতিক দুৰাৱস্থা আদিৰ কথা বৰ্ণনা কৰিবলৈ যাওঁতে আওপকীয়াকৈ কোনো কোনো ঠাইত মাৰ্ক্সবাদী আদৰ্শৰ প্ৰতিফলন ঘটিছে। প্ৰধানকৈ সাম্যবাদী দৰ্শনক আগত লৈ উপন্যাস ৰচা প্ৰায়ে দেখা নাযায়।

মাৰ্ক্সবাদী নীতি আদৰ্শৰ দ্বাৰা উদ্ধৃত হৈ সচেতনভাৱে উপন্যাস ৰচনা কৰা ঔপন্যাসিকসকলৰ ভিতৰত বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য, উমাকান্ত শৰ্মা, ধ্ৰুৱজ্যোতি বৰা, অনিল ৰায় চৌধুৰী, মুকুট ভট্টাচাৰ্য, তোযেশ্বৰ চেতিয়া আদি মুষ্টিমেয় ঔপন্যাসিকসকলৰ নাম ল'ব পাৰি। তেওঁলোকৰ উপন্যাস এই নিৰ্দিষ্ট আদৰ্শৰ ধাৰক আৰু বাহক।

বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যৰ উপন্যাসসমূহৰ প্ৰধান প্ৰসংগ হ'ল মানুহ অথবা শ্ৰমজীৱী মানুহ। তেওঁৰ উপন্যাসসমূহৰ ভিতৰত 'ৰাজপথে ৰিঙিয়াই' হৈছে মাৰ্ক্সবাদী ভাব ধাৰণাৰে পৰিপূৰ্ণ এখন উপন্যাস। ইয়াত যুগ যুগ ধৰি লাঞ্ছিত, শোষিতসকলৰ ন্যায্য প্ৰাপ্তিৰ দাবী, আদৰ্শবাদী দৃষ্টিভংগী আৰু সমাজ সচেতনতাৰ ইংগিত দিছে। কাহিনী অনুসৰি মূল নায়ক মোহনে ভাৰতে স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ দি আটোত আন দহজনৰ দৰে আনন্দ আৰু অনুভৱ কৰিব পৰা নাই। তেওঁ অনুভৱ কৰিছে যে এই স্বাধীনতা মাথোন এমুঠিমান মানুহৰ বাবেহে হ'ব। এই স্বাধীনতা মিছা। এনে ধৰণৰ ভাৱ চিন্তাৰ মাজেৰে একান্তভাৱে দিনটো কটোৱা মোহনে স্বাধীনতাৰ সোৱাদ পোৱা নাছিল। মোহন নামৰ এই কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰটিৰ কাৰ্য কলাপেই উপন্যাসখনৰ মূল বিষয়বস্তু।

ইয়াৰ পাছতে উমাকান্ত শৰ্মাৰ 'এজাক মানুহ এজাক অৰণ্য' (১৯৮৫), ধ্ৰুৱজ্যোতি বৰাৰ 'লোহা' (১৯৮৫), অনিল ৰায় চৌধৰীৰ 'শত্ৰু', 'কাণ্ডাৰী' (১৯৮০), মুকুট ভট্টাচাৰ্যৰ 'গতি', 'হেৰোৱা বাটৰ আঁত', চিদানন্দ শইকীয়াৰ জীৱনভিত্তিক উপন্যাস 'জুয়ে পোৱা সোণ' আদি উল্লেখযোগ্য।

২.২ অসমীয়া কবিতাত মাৰ্ক্সবাদী দৰ্শন ঃ

অসমীয়া প্ৰগতিশীল কবিতাৰ ইতিহাস বৰ বেছি দীঘলীয়া নহয়, যদিও ইয়াৰ এক বিশেষ ঐশ্বৰ্য আৰু প্ৰাচুৰ্য আছে। প্ৰগতিশীল কবিতাৰ এই নৃত্য ধাৰাটোক

যিসকল ব্যক্তি বাট দেখুৱাই আহিছে, সেইসকলৰ ভিতৰত অমূল্য বৰুৱা, ধীৰেন দত্ত, চক্রেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য আদি অন্যতম।

মাৰ্ক্সবাদী বা প্ৰগতিশীল ধাৰাটো বিশ্বযুদ্ধৰ প্ৰাকমুহূৰ্তত জয়ন্তী আলোচনীক কেন্দ্ৰ কৰিয়ে গঢ়ি উঠিছিল। অসমীয়া প্ৰগতিশীল কবিতাক দুটা স্তৰক পৰ্যায়ত বিভক্ত কৰি আলোচনা কৰিব পাৰি। তাৰ ভিতৰত ধীৰেন দত্ত, ভবানন্দ দত্ত, চক্রেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য প্ৰথম পৰ্যায়ৰ কবি আৰু হেম বৰুৱাকে আদি কৰি বাকী কবিসকল পিছৰ পৰ্যায়ৰ কবি।

অসমীয়া প্ৰগতিশীল সাহিত্যৰ পৰম্পৰাত অমূল্য বৰুৱা এটি অবিস্মৰণীয় সংযোজন। প্ৰথম অৱস্থাত ৰোমাণ্টিক আদৰ্শৰ দ্বাৰা অনুপ্ৰাণিত হৈছিল যদিও অতি সোনকালে তাক অতিক্রম কৰি বৰুৱাৰ কবি মনিষাত সমাজ সচেতনতা আৰু সমাজতান্ত্ৰিক বাস্তৱবাদে ভুমুকি মাৰে যুগ মানসত আঁচোৰ মাৰি যাব পৰা ‘কয়লা’, ‘বেশ্যা’, ‘কুকুৰ’, ‘বিপ্লৱী’, ‘আন্ধাৰৰ হাঁহাকাৰ’ আদি চাঞ্চল্যকৰ ধৰণে আলোড়নকাৰী কবিতা।

উদাহৰণ স্বৰূপে ‘বেশ্যা’ কবিতাটিৰ কথা ক’ব পাৰি। কবিতাটি সমাজ ব্যৱস্থাই জন্ম দিয়া এগৰাকী সুন্দৰী যুৱতীৰ দেহ বিক্ৰীৰ যন্ত্ৰণা আৰু আনহাতে তাইৰ দেহ উপভোগ কৰি সমাজত বৰ মানুহ বোলোৱা এচাম তথাকথিত ভদ্ৰলোকৰ মুখা খুলি দিছে। সেয়ে কবিগৰাকীয়ে বেশ্যাগৰাকীক যান্ত্ৰিক যুগৰ যন্ত্ৰপায় বিশ্বৰূপা বুলি অভিহিত কৰিছে এনেদৰে—

“তুমি কুৰি শতিকাৰ নগ্ন সভ্যতাৰ
নিৰ্ভীক বীৰাংগনা”[১]

প্ৰগতিশীল কবিতাৰ জন্মৰ লগত নিবিড়ভাৱে জড়িত হৈ থকা আন এগৰাকী কবি হ’ল চক্রেশ্বৰ ভট্টাচায্য। তেওঁৰ ‘মাথোঁ এখন নোট’, ‘ৰাসলীলা’, ‘শ্ৰীমন্ত’ আদি কবিতা ৰচনাৰ সম্ভেদ পোৱা যায়।

‘ৰাসলীলা’ কবিতাটিত শৰৎকালৰ ফৰিংফুটা জোনাকৰ পোহৰত কবিয়ে আনন্দ অনুভৱ কৰিব পৰা নাই। উদাহৰণস্বৰূপে—

“সিহঁতৰ লখিমী ভঁৰাল! চাবি জানো তুমি?
নওঠা চালৰ সৈতে জোনবায়ে মিলি
হামিয়াই দেখুৱাই দিব কণ এটি নাই।”[২]

অসমীয়া প্ৰগতিশীল কবিতাৰ দ্বিতীয়টো পৰ্যায় আৰম্ভ হৈছে হেম বৰুৱাৰ হাতত। হেম বৰুৱাৰ লগতে এই ধাৰাটোৰ আন আন প্ৰধান কবিসকল হৈছে— হীৰেণ ভট্টাচাৰ্য, অমলেন্দু গুহ, কেশৱ মহন্ত, ৰাম গগৈ, বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য, জ্যোতি প্ৰসাদ আগৰৱালা আদি। উল্লেখ্য যে, হেম বৰুৱাৰ কবিতাত প্ৰগতিশীল মনোভাৱ বা সাম্যবাদী চিন্তাৰ স্ফুৰণ ঘটিলেও মাৰ্ক্সবাদী শিবিৰৰ প্ৰতি বৰ বেছি সন্তুষ্ট নাছিল।

ৰামধেনু যুগতে ‘পথাৰ’ নামৰ গল্প ৰচনা কৰি ৰাম গগৈয়ে ‘এটম বোমা’, ‘ইতিহাস’, ‘পথাৰ’, ‘মই পৃথিৱীৰ কবি’ আদি কবিতা ৰচনা কৰি সুধী সমাজৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। সৃষ্টিৰ উন্মাদনাই কবিক ক্ৰমান্বয়ে মাটি আৰু মানুহৰ কাষলৈ লৈ গৈছে—

“শাওণৰ মেঘমুক্ত নীলাকাশ...”[৩]

এনেদৰে মাৰ্ক্সবাদী আদৰ্শই বা প্ৰগতিশীল সাহিত্যই জগতত এটা আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিলে। যুদ্ধোত্তৰ যুগৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে এই যুগৰ আলোচনীসমূহে এই ক্ষেত্ৰত বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিলে। মাৰ্ক্সবাদী আদৰ্শ বা প্ৰগতিশীল আন্দোলনৰ গুৰি ধৰোঁতা হিচাপে ‘জয়ন্তী’য়ে কৃতিত্ব দাবী কৰিব পাৰে।

২.৩ অসমীয়া গল্পত মাৰ্ক্সবাদী দৰ্শন ঃ

অসমীয়া গল্পৰ আৰম্ভণি ঘটে ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ হাতত। বেজবৰুৱাৰ সমসাময়িক আছিল অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰমন্যাসিক যুগ। ঠিক সেই সময়তে ‘জোনাকী’ আলোচনীয়ে অসমীয়া সাহিত্যত খলকনিৰ সৃষ্টি কৰিছিল। ইয়াৰ পাছৰ পৰ্যায়ত ‘বিজুলী’, ‘বাঁহী’, ‘উষা’, ‘আবাহন’, ‘জয়ন্তী’, ‘পছোৱা’, ‘ৰামধেনু’ আদি আলোচনীয়ে প্ৰকাশৰ মুখ দেখে আৰু অসমীয়া সাহিত্যক এক নতুন ৰূপ দিয়ে। উক্ত আলোচনীসমূহত প্ৰকাশিত গল্পৰ ধাৰা ভিন্ন হৈ পৰে। ৰোমাণ্টিক চেতনাৰ পৰা আঁতৰি আহি বাস্তৱ জীৱনৰ লগত সম্পাদিত বিষয়েৰে গল্প লিখাৰ ধাৰা আৰম্ভ হয়।

অসমীয়া সাহিত্যত মাৰ্ক্সবাদী বা প্ৰগতিশীল গল্পলিখাৰ পৰম্পৰা আৰম্ভ হয় ‘Õ±Ô¤ýÃ’ Õ±Ü ±Ô¤ï1 Ô1±¼১৯২৯ চনৰ পৰা প্ৰকাশিত এই আলোচনীত লক্ষ্মীধৰ শৰ্মা, হলিৰাম ডেকা, কৃষ্ণ ভূঞা আদি গল্পকাৰৰ গল্প প্ৰকাশ পায়।

বিশেষকৈ ৰাজনীৰ বৰপুত্ৰ চুখ্ৰাংফা ৰাজপাটত উঠোঁতে তেওঁৰেই উদণ্ড পুত্ৰ চাওপুলায়ে চুখ্ৰাংফাক হত্যাৰ ষড়যন্ত্ৰ ৰচাকে ধৰি কমতাৰাজ দুৰ্লভ নাৰায়ণক আহোম ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰিবলৈ অহাৰ সময়ত হাতী টেকেলীৰ সহায়ত নিশা হাতীত উঠি গৈ ভাতৃ দুৰ্লভ নাৰায়ণক লগ ধৰা আৰু ভৈৰৰ ভূঞাই শশাংকক জমিদাৰী নিদিয়াৰ ষড়যন্ত্ৰ কৰোঁতেও শশাংকক বুজাই বঢ়াই অন্য ঠাইত জমিদাৰী পাতিবলৈ সাহস দিয়াৰ সময়তো ৰাজনী কুঁৱৰীৰ কৰ্ম তৎপৰতা আৰু সাহস দেখিলেই তাইৰ ব্যক্তিত্বৰ গুণগ্ৰাহিতা ফুটি উঠে। ইয়াৰোপৰি ৰাজনীৰ বাবেই ৰাজৰক্ত প্ৰবাহিত হৈ থকা হাবুঙৰ অচিন অজান পৰিৱেশৰ পৰা আহোম ৰাজচ'ৰালৈ অহা বেণুধৰ আৰু বৃন্দাৰ সন্তান চুহানে আহোম ৰাজপৰিয়ালৰ সকলো আচাৰ-নীতি সহজে শিকি কেইটামান দিনতে স্বৰ্গদেউ আসনত অধিষ্ঠিত হৈছিল।

ইয়াৰোপৰি উপন্যাসখনত তুৰ্কী ছিকন্দৰ ছাহৰ আক্ৰমণ, আৰিমত্তই কমতাৰাজ ইন্দ্ৰনাৰায়ণক হত্যা কৰা কমতা ৰাজ্যৰ পৰা আন এগৰাকী কুঁৱৰী ভাজনীক চুডাংফালৈ আগবঢ়োৱাকে ধৰি তিপমীয়া সাহসী কুঁৱৰী নাংচেঙৰ কাৰ্যকলাপ, নৰাৰজাৰ লগত স্বৰ্গদেউ চুডাংফাৰ সন্ধি, নৰা ৰাজ্যলৈ যাওঁতে তাইছুলাইৰ আক্ৰমণ আদিও উপন্যাসখনত সুন্দৰভাৱে বৰ্ণনা কৰা হৈছে।

১.৩ উপন্যাসখনত প্ৰতিফলিত আহোম যুগৰ সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন দিশ ঃ

সংস্কৃতি মানৱ সমাজৰ এক অপৰিহাৰ্য অংগ। ই এটা জাতিৰ দাপোণ স্বৰূপ। এটা জাতিৰ সংস্কৃতিৰ মূল উপাদানসমূহ হ'ল—ৰীতি-নীতি, বিশ্বাস-পৰম্পৰা, স্থাপত্য, ভাস্কৰ্য, চিত্ৰকলা, সাহিত্য, সাজপাৰ, অলংকাৰ, খাদ্যভাস আদি। এইবোৰে কোনো এটা জাতিৰ স্বকীয়তা বহন কৰি আহিছে। 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসখনত আহোমসকলৰ সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন দিশ স্পষ্ট ৰূপত প্ৰতিফলিত হোৱা দেখা যায়। সংস্কৃতিৰ এই বিভিন্ন উপাদানবোৰে আহোম সকলৰ স্বকীয়তা কেনেদৰে প্ৰকাশ কৰিছে তলত বহলাই আলোচনা কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে—

১.৩.১ সাজপাৰ আৰু আ-অলংকাৰ ঃ

সভ্যতা সংস্কৃতিৰ অন্যতম পথ নিৰ্দেশক হ'ল—সাজপাৰ। সাজ-পোছাকৰ পৰা বৰ্ণ, শ্ৰেণী, বিবাহিত, অবিবাহিত, বয়স, লিংগ—এই প্ৰভেদসমূহৰো সংকেত

'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসৰ আধাৰত আহোম যুগৰ সংস্কৃতি ঃ এক চমু পৰ্যালোচনা

তুলসী হাতীবৰুৱা
নৰনিতা গগৈ
প্ৰাক্তন ছাত্ৰী, অসমীয়া বিভাগ,
ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

আহোম যুগ মানে অসম বুৰঞ্জীৰ দীঘলীয়া ছশ বছৰ। ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ তৃতীয় দশকৰ পৰা ঊনবিংশ শতিকাৰ চতুৰ্থ দশকলৈকে নীৰৱিচ্ছিন্নভাৱে আহোমসকলে অসমক শাসন কৰা এই সুদীৰ্ঘ কালকে আহোম যুগ বুলি কোৱা হয়। আহোমসকলৰ শাসনৰ অধীনত থাকি অসমে অনেক জয়-পৰাজয়, ঘাত-প্ৰতিঘাত, সন্ধি-বিগ্ৰহ, মিত্ৰতা-শত্ৰুতা, বিনিময়-সংগ্ৰহ আদিৰ সন্মুখীন হ'বলগীয়া হৈছিল। এই যুগটো অসমীয়া সংস্কৃতিৰ বাবে এটি লেখত ল'বলগীয়া যুগ। 'ম্যুং ডুন্ চুন্ খামলৈ' আহিয়েই আহোম চাওফাসকলে সেই সময়ত ইয়াত বাস কৰা মৰাণ, বৰাহী, কছাৰী, চুতীয়া আদি বিভিন্ন জনগোষ্ঠীসমূহৰ মাজত সমন্বয় সাধন কৰি এটা নতুন জাতি গঠনৰ পৰিকল্পনা কৰিছিল। এই পৰিকল্পনা অনুসৰিয়েই কালক্ৰমত সম্ভৱতঃ আহোম ৰজাসকলে 'অসম' নামৰ এখন ৰাজ্য গঠন কৰিছিল আৰু বিভিন্ন জাতি-জনজাতি-উপজাতি মিলি 'অসমীয়া' নামৰ এটা নতুন জাতিলৈ উন্নীত হ'ল। আহোম যুগৰ সংস্কৃতি মানেই সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি; কেৱল ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰতে নহয়। এই মানুহবোৰৰে গুণগ্ৰাহিতা, সহিষ্ণুতা আৰু সৌন্দৰ্য প্ৰীতিৰে অসমৰ সংস্কৃতিৰ বুৰঞ্জীত এটি স্বৰ্ণৰেখা অংকন কৰি থৈ গ'ল।

০.০ অৱতৰণিকা ঃ

উপন্যাস হ'ল বাস্তৱৰ আধাৰত নিৰ্মিত আৰু কথাত লেখা এক দীৰ্ঘতম

স্বতন্ত্ৰ কথাশিল্প। মানুহৰ জীৱনৰ সৰু-বৰ ঘটনাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি আধ্যাত্মিক জীৱনৰ গভীৰ তত্বলৈকে উপন্যাসৰ বিষয় নিৰ্ধাৰিত হ'ব পাৰে, য'ত চাক্ষুক বা দৈহিক বাস্তৱতাৰ সন্ধানী দৃষ্টি প্ৰকট হৈ উঠে।

বুৰঞ্জীৰ কাহিনীৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি লিখা উপন্যাসক বুৰঞ্জীমূলক উপন্যাস বোলে। এই শ্ৰেণীৰ উপন্যাসত লেখকৰ দৃষ্টি অতীতমুখী হয় আৰু বুৰঞ্জীৰ পৰা আহৰণ কৰা নীৰস সমল কিছুমানকে ৰসোত্তীৰ্ণ সাহিত্যত পৰিণত কৰে। বুৰঞ্জীমূলক উপন্যাসত এটা পূৰ্ব প্ৰস্তুত কাহিনী পায়, লেখকে আৰু নিজাকৈ কাহিনী উদ্ভাৱন কৰিবলগীয়া নহয়। তদুপৰি এইবোৰ উপন্যাসত বহিৰ্সংঘাত দেখুওৱাৰ সুবিধা বেছি। কাহিনীৰ ক্ৰমগতিত এই সংঘাতবোৰ সহায়ক হয়।

অসমীয়া ঐতিহাসিক উপন্যাসৰ আৰম্ভণি ঘটে 'জোনাকী' যুগতে। লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ 'পদুম কুঁৱৰী' (১৮৯১), পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱাৰ 'ভানুমতী' (১৮৯১), ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ 'ৰহদৈ লিগিৰী' (১৯৩০), 'মনোমতী' (১৯০০), 'ৰঙ্গিলী' (১৯২৫), 'নিৰ্মল ভকত' (১৯২৬), নৱকান্ত বৰুৱাৰ 'ককাদেউতাৰ হাড়' (১৯৭৩), 'গড়মা কুঁৱৰী' আদিকে ধৰি একবিংশ শতিকাৰ ৰীতা চৌধুৰীৰ 'দেওলাংখুই' (২০০৫), পূৰবী বৰমুদৈৰ 'শান্তনু কুল নন্দন' (২০০৫), চন্দনা গোস্বামীৰ 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' (২০০৯), জুৰি বৰগোহাঞিৰ 'নাংফা' (২০১০), জুৰি শইকীয়াৰ 'সৌমাৰ নন্দিনী' আদি এই শ্ৰেণীৰ উপন্যাস। আমাৰ এই আলোচনাত চন্দনা গোস্বামীৰ 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসৰ আধাৰত আহোম যুগৰ সংস্কৃতিৰ সম্পৰ্কে এটা আলোচনা যুগুত কৰা হৈছে।

১.০ মূল আলোচনা ঃ

১.১ ঔপন্যাসিকাৰৰ চমু পৰিচয় ঃ

'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' নামৰ উপন্যাসখনৰ লেখিকা হৈছে চন্দনা গোস্বামী। তেওঁ অসমীয়া সাহিত্যৰ এগৰাকী উল্লেখযোগ্য সাহিত্যিক। চন্দনা গোস্বামী 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' (২০০৯) আৰু 'কৌয়ম' (২০১৩) নামৰ দুখন উপন্যাসৰ বাবে অসমীয়া সাহিত্যত জনপ্ৰিয়। 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' নামৰ উপন্যাসখন অসমৰ মধ্য যুগৰ বুৰঞ্জী আধাৰিত উপন্যাস। ইয়াত আহোম, কছাৰী, মিচিং, নগা আদি বিভিন্ন জাতিৰ সামাজিক চিত্ৰ প্ৰকাশ কৰিছে। উল্লেখ্য

যে, তেওঁৰ এই প্ৰথম উপন্যাসৰ বাবে 'সাহিত্য অকাডেমি বঁটা' (২০১২) লাভ কৰিছিল। প্ৰথমখন প্ৰকাশিত গ্ৰন্থতে সাহিত্য অকাডেমি বঁটা লাভ কৰা তেওঁ প্ৰথম গৰাকী সাহিত্যিক।

তেওঁৰ দ্বিতীয়খন উপন্যাস 'কৌয়ম'ৰ বিষয়বস্তু মিচিং জনগোষ্ঠীৰ অতীত সম্পৰ্কীয়। মিচিংসকলৰ মূল, লগতে তেওঁলোকে কিদৰে দক্ষিণ চীনৰ পৰা প্ৰব্ৰজন কৰি আহি অসমত উপস্থিত হৈছিলহি তাৰ কাহিনী বৰ্ণোৱা আছে। এই উপন্যাসখনৰ বাবে ২০১৭ চনত 'অসম লুতাদ' বঁটা লাভ কৰে।

১.২ 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসখনৰ চমু আভাস ঃ

'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসখনৰ পটভূমি ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ। উপন্যাসখনত কমতাপুৰৰ ৰাজমাতা কাত্যায়নীৰ কন্যা, প্ৰতাপধ্বজৰ জীয়ৰী ৰাজনী কুঁৱৰীক বিশেষভাৱে আলোকপাত কৰিছে। কাহিনীভাগ ৰাজনী কুঁৱৰীৰ জীৱনতে আৱদ্ধ নাৰাখি ৰাজনীৰ মৃত্যুৰ পিছত আহোম স্বৰ্গদেউ চুডাংফাৰ নৰৰাজ্যৰ লগত সম্পন্ন সন্ধি, নাংচেঙৰ মৃত্যু, তিপমীয়া বিদ্ৰোহী তাইচুলাইৰ হত্যা আদি বিষয়ো চিত্ৰিত কৰিছে। আহোমৰ চতুৰ্থজনা স্বৰ্গদেউ ত্যাওচুখাংফাই এবাৰ কমতা ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰিছিল। এই সময়ত দুই পক্ষৰ মাজত সন্ধি হৈছিল আৰু সন্ধিৰ প্ৰস্তাৱ মতে বিষ্ণু উপাসক প্ৰতাপধ্বজে অনিচ্ছা সত্ত্বেও প্ৰস্তাৱ এটা মানিব লগা হৈছিল, তাৰ ফলস্বৰূপে ৰাজনীক আহোম ৰজালৈ আগবঢ়াব লগা পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি হৈছিল।

সৰুৰে পৰা ৰাজনী আছিল অসাধাৰণ গুণৱতী, যাৰ বাবে মহামন্ত্ৰী ভানুমিত্ৰই কৈছিল, "ৰাজন যাৰ দেশত ৰাজনীৰ দৰে গুণী জ্ঞানী কন্যা জন্ম হৈছে, সেই দেশৰ বিপদ কেতিয়াও আহিব নোৱাৰে। এই কন্যা অসাধাৰণ, অনন্যা। এই কন্যা যি ৰাজ্যৰ ৰাজবধূ হ'ব, সেয়াও হৈ পৰিব সেই দেশ, সেই ৰাজবংশৰ ভাগ্য, সেই দেশৰ ভাগ্যৰধি কেতিয়াও অস্ত যাব নোৱাৰে।"[১] একেদৰে প্ৰতাপধ্বজে ৰাজনী আৰু ভাতৃ দুৰ্লভ নাৰায়ণক শিকাই বুজাই গুণী জ্ঞানী কৰিবলৈ নিয়োজিত কৰা সুবিখ্যাত পণ্ডিত নীলাম্বৰেয়ো ৰাজনী সম্বন্ধে কৈছিল, "ৰাজনীৰ দৰে বুজন, গুণী-জ্ঞানী, মেধা গুণসম্পন্ন কন্যা মই আজিকোপতি মোৰ জীৱনত কাকো পোৱা নাই... আপোনাৰ কন্যা যৌৱনপ্ৰাপ্ত নৌহওঁতেই বিদুষিনী বুলি।"[২]

১) “ডৰিকে বেঙেনাই, হাঁহে-মাহে, শালে-শ’লে, ৰৌয়ে পুৰৈয়ে নানা বিধ ব্যঞ্জনেৰে ভোজৰ আয়োজন কৰা হ’ল।”[১৩]

২) “চাংমাই শালৰ পৰা বিধে বিধে ব্যঞ্জন আহিল। বিবিধ সুস্বাদু আঞ্জা, খাৰণি, পিতিকা, পোৰা, পাতত দিয়া ব্যঞ্জনেৰে দুকুৰিমান বাতি সজাই দহোটামান ৰান্ধনীয়ে সোণৰ থালত কোঁৱৰৰ বাবে ভাত বাঢ়িলে।”[১৪]

৩) “আহোমসকলৰ এবিধ প্ৰধান খাদ্য হ’ল লাওপানী। তেওঁলোকে লাওপানীক এবিধ জলপান হিচাপে গণ্য কৰে বুলি উপন্যাসখনত উল্লেখ আছে। লাওপানী সকাম-নিকাম, উৎসৱ-পাৰ্বন, আলহী-অতিথি সৎকাৰ সকলো কামতে নহ’লেই নহয়।”[১৫]

১.৩.৬ বাদ্যযন্ত্ৰ ঃ

আহোম যুগৰ সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন উৎসৱ-পাৰ্বণ, নৃত্য-গীত আদিৰ সৈতে পৰম্পৰাগতভাৱে সংগত কৰা বাদ্যযন্ত্ৰসমূহৰ অৱদান অপৰিহাৰ্য। এই বাদ্যযন্ত্ৰবোৰ পোন প্ৰথমে কোনে, কেতিয়া আৱিষ্কাৰ কৰিছিল তাৰ উল্লেখ নাই যদিও বাদ্যযন্ত্ৰবোৰ চহাসকলৰ সৃষ্টি বুলি গণ্য কৰা হয়। ‘পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ’ উপন্যাসখনত বিভিন্ন আচাৰ-অনুষ্ঠান, ৰীতি-নীতি আদিৰ লগত সম্পৰ্কিত বিভিন্ন বাদ্যযন্ত্ৰ উল্লেখ পোৱা যায়।

কোনো শুভ কামৰ বাবে যাত্ৰা কৰোঁতে শংখ, ঘণ্টা, মৃদংগৰ ধ্বনি শুনিবলৈ পোৱা যায়। ঠিক তেনেদৰে ৰজাক কাৰেঙলৈ আদৰি আনিবলৈ বৰকাঁহ, ঢোল আদি বজোৱা হয়। উদাহৰণস্বৰূপে—

১) “যুদ্ধত জয়ী হৈ ৰজাদেউৱে যেতিয়া বিদায় ল’লে তেতিয়া শংখ, ঘণ্টা, মৃদংগৰ ধ্বনিৰ লগতে জনতাৰ হৰ্ষোল্লাস ধ্বনি শুনিবলৈ পোৱা গ’ল।”[১৬]

২) “ৰজাদেউ সুকলমে যুঁজৰ পৰা উভতিছে, তাতে কমতেশ্বৰৰ কন্যাক বিবাহ কৰাই ৰাজ্য লৈ নতুন ৰাজকুঁৱৰী আনিছে। সেই সময়ত ঢুলীয়া-খুলীয়াই বৰকাঁহ, ঢোল বজাই ৰজাদেউক কাৰেঙলৈ আদৰি আনিলে।”[১৭]

১.৩.৭ সাহিত্য ঃ

আহোম যুগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীয়ে পুৰণি অসমীয়া সাহিত্যৰ সমগ্ৰ

পায়। পুৰোহিত- ব্ৰাহ্মণ, মহন্ত-সত্ৰাধিকাৰ, বৈৰাগী-সন্ন্যাসীৰ লগত সাধাৰণৰ সাজপাৰৰ আজিও পাৰ্থক্য আছে। বিধৱা-সধৱাৰ অথবা বিবাহিতা তিৰোতা আৰু পাটগাভৰু ছোৱালীৰ সাজপাৰ একে নহয়; ধনী-দুখীয়াৰ প্ৰথম পৰিচয় বেশ-ভূষতে পোৱা যায়। সাজপাৰে যিদৰে শ্ৰেণী বিভাজন সূচায়, সেইদৰে ব্যক্তিত্বৰ ওপৰতো সাজপাৰে বিশিষ্ট মৰ্যাদা দিয়ে। এই সাজপাৰতেই জাতিৰ শ্লীলতা, আৰ্থিক অৱস্থা, সৌন্দৰ্যপ্ৰিয়তা, শিল্পীমন, সুকুমাৰ প্ৰতিভাৰ প্ৰকাশ পায়।

আহোম যুগ সাজপাৰ আৰু আ-অলংকাৰৰ বাহুল্যৰ যুগ। আহোমসকলে পূৰ্বতে ক’লা কাপোৰ পিন্ধিছিল। পিছলৈ আহোম মানুহে ক’লা কাপোৰ এৰি বগা কাপোৰ পিন্ধিবলৈ ধৰে। ‘পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ’ উপন্যাসখনত পাট, মুগা, মেজাঙ্কৰি কাপোৰৰ বিষয়ে সুন্দৰকৈ বৰ্ণনা কৰা হৈছে। উদাহৰণ স্বৰূপে— “পানীচোৰা লিগিৰীয়ে ৰাজনী কুঁৱৰীৰ আগত কাপোৰ ধৰা বৰাই দি যোৱা পাট, মুগা, মেজাঙ্কৰী কাপোৰত পোহাৰ মেলিলে।”[১]

ইয়াৰ পৰা ধাৰণা কৰিব পাৰি যে, সেই সময়ত আহোমসকলৰ ৰাজকোঁৱৰসকলে এনেধৰণৰ সাজপাৰ পৰিধান কৰিছিল।

সেই সময়তো যে ফুল বছা প্ৰথা প্ৰচলন আছিল তাৰো এটা ইংগিত পোৱা যায়। যেনে—

“সোণ যেন বন কৰা ঘন ফুল-লতা বছা গুণাৰ কাৰ্চিপি কৰা খমখমীয়া কুসুমবুলীয়া কাপোৰ এযোৰ আই কুঁৱৰদেৰে বাছি আনিলে।”[২]

ইয়াৰ উপৰিও উপন্যাসখনত আহোম যুগৰ লোকসকলে চোলা, ৰিহা, মেখেলা, পাটৰ চুৰিয়া, মেজাংকৰি চুৰিয়া, চেলেং, গাচোলা, পাগুৰি আদি পৰিধান কৰা সম্পৰ্কেও বৰ্ণনা পোৱা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে—

১) “লাহি শৰীৰ ৰিহা মেখেলাই মেৰিয়াই ধৰিলে।”[৩]

২) “এটা দীঘল বাউসীয়া চোলাৰ সৈতে কাপোৰ চোৱা লিগিৰীয়ে ৰাজনী কুঁৱৰীক কাপোৰযোৰা আটোম-টোকোৰীকৈ পিন্ধাই দিলে।”[৪]

৩) “পাটৰ পাগেৰে মেজাংকৰি চুৰিয়া, চেলেং কাপোৰেৰে ডেকাদেউক সজাই পৰাই বিদায় দিয়া হ’ল।”[৫]

আহোমসকলে বাখৰপতা বা বাখৰখঁজা অলংকাৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। ৰজাই জোৰণ দিবলৈ আগবঢ়োৱা অলংকাৰৰ তালিকাত আহোম যুগত ব্যৱহাৰ হোৱা

বিভিন্ন ধৰণৰ অলংকাৰৰ নাম পোৱা যায়। 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসখনতো বিভিন্ন অলংকাৰৰ উল্লেখ পোৱা যায়। সেইবোৰ হ'ল—হীৰা, পান্না, ডালিমা, লটকণ, ঝুনুৰ, ডিঙিত গলপতা, সাতসৰী, আঙুলিত জেঠীনেজীয়া, পতীয়া আঙঠি, কাণত লটকণ, হাতত সোণৰ খাৰু ইত্যাদি।

সেই সময়ত আহোম কুঁৱৰীয়ে ভৰিত পঁপুৰ পিন্ধিছিল সেই সম্পৰ্কেও উপন্যাসখনত উল্লেখ পোৱা যায়। যেনে—"ভৰিৰ সৰু গাঁঠিৰ ওপৰত বছা সোণৰ বাখৰপতা বালা আৰু মনি নেপুৰৰ ৰুণজুন শব্দ তুলি ৰাজনী কুঁৱৰীয়ে বুলনী চ'ৰাৰে খোজ ল'লে।"[৬]

১.৩.২ স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য ঃ

এটা জাতিৰ জাতীয় বৈশিষ্ট্য স্থাপত্য ভাস্কৰ্যৰ মাজেৰে প্ৰতিফলিত হয় বুলিব পাৰি। জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ মতে, "স্থাপত্যতে প্ৰতিফলিত হয় এটা জাতিৰ চৰিত্ৰ।" স্থাপত্যতে এটা জাতিৰ জীৱনীও লিখা থাকে। আহোমসকলৰ দিনত অসমৰ স্থাপত্য ভাস্কৰ্যই এক নতুন ৰূপ লাভ কৰিছিল। উপন্যাসখনত ইয়াৰ আভাস পোৱা গৈছে এনেদৰে—

ক) "দীঘল ধেনুভিৰীয়া নোমাল চকু তুলি ৰাজনী কুঁৱৰীয়ে চাই গ'ল নানা কাৰুকাৰ্য খচিত কাৰেঙৰ চ'তি, খুঁটা, দুৱাৰ, দেৱালত থকা নানা মূৰ্তি, গছ-লতিকা, জীৱ-জন্তুৰ শিলত কটা অপূৰ্ব চিত্ৰৰ সমাহাৰ। কাৰেঙৰ পৰা কেইঢাপ মান নামি কাৰেঙতে সংলগ্ন আন এটি ওখ চুড়াৰ মন্দিৰ চিৰি বগাই ৰাজনী কুঁৱৰী উঠি গ'ল। মন্দিৰ সোমোৱা পথৰ দুয়োফালে দুটি বৃহৎ আকাৰৰ সিংহাকৃতিৰ মূৰ্তি। মন্দিৰ উঠা শেষ ঢাপৰ পৰা দহ হাতমান দূৰত কাঠৰ দুপৰীয়া বিশাল দুৱাৰ। দুৱাৰত কটা আছে নানা জীৱ-জন্তু, চৰাই, ফুল, ল'ৰাৰ প্ৰতিচ্ছবি।"[৭]

১.৩.৩ ধৰ্ম ঃ

সংস্কৃতিৰ এটি দিশ হৈছে ধৰ্ম। আহোমসকল মূলতঃ তাও ধৰ্মাৱলম্বীৰ লোক আছিল। আহোমৰ পূৰ্বপুৰুষ চুকাফাই অসমলৈ আহোঁতে উপাস্য কুলদেৱতা চোমদেওৰ মূৰ্তি লগত লৈ আহিছিল। চোমদেউৰ পূজা সম্পৰ্কে উপন্যাসখনত উল্লেখ পোৱা যায়। যেন—"ন-কুঁৱৰী, এয়া চুমচেং দেৱতা, আমাৰ পুলিন পুথাওৰ দিনৰ পৰাই মানি অহা দেৱতা। আঁঠু লৈ প্ৰাৰ্থনা কৰা।"[৮]

আহোমসকল ধৰ্মৰ ক্ষেত্ৰত উদাৰ আছিল বুলিব পাৰি। উপন্যাসখনত ইয়াৰ উদাহৰণ পোৱা যায় এনেদৰে—"শালেগ্ৰাম খনিক চোমদেউ থাপনাৰ একাষে ৰজাঘৰীয়া থাপনা ঘৰ শুৱাই স্থাপন কৰা হ'ল।"[৯]

১.৩.৪ লোকাচাৰ ঃ

কোনো এটা জাতিয়ে সমাজত পৰম্পৰাগতভাৱে পালন কৰা কিছুমান বিশেষ ৰীতি-নীতি, আচাৰ-অনুষ্ঠান আৰু ক্ৰিয়াকলাপৰ সমষ্টিকেই লোকাচাৰ বুলিব পাৰি। 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসত প্ৰকাশ পোৱা লোকাচাৰ সম্পৰ্কে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

১) তামোল পাণৰ শৰাই আগবঢ়াই সেৱা কৰাটো আহোমসকলৰ এক লোকাচাৰ। উপন্যাসখনত এই লোকাচাৰ প্ৰতিফলিত হৈছে enedore." তামোলপাণৰ শৰাই আগবঢ়াই কাৰেঙৰ দুৱাৰডলিতে আইকুঁৱৰীদেৰে ন-কুঁৱৰীৰ সেৱা সমজুৱাকৈ ৰাইজ, ডা-ডাঙৰীয়ালৈ আগবঢ়াই ন-কুঁৱৰীক লৈ কাৰেঙলৈ ভিতৰ সোমাল।"[১০]

২) আহোমসকলে কোনো শুভ কামৰ বা নতুন কৰ্মৰ আৰম্ভ কৰাৰ আগতে চোমদেউৰ পূজা কৰা উপন্যাসখনত দেখুৱাইছে। যেনে—প্ৰথম বাৰৰ বাবে ৰণৰ প্ৰশিক্ষণলৈ ওলোৱা চুহানক চোমদেউৰ আগত সেৱা কৰাইছে। "গা-পা ধুই উঠাৰ পাছত চোলাধৰাই নতুন সাজপাৰ পিন্ধাই দি গ'লহি কোঁৱৰক। সাজু হৈ ওলোৱা কোঁৱৰক সৰুদেউৰীয়ে চোমদেউৰ থাপনাঘৰলৈ লৈ গ'ল। আইকুঁৱৰীদেৰে চোমদেউৰ আগত চুহানক আঁঠু লৈ সেৱা লোৱালে।"[১১]

৩) "কোনো আহোম ৰাজপৰিয়ালৰ ব্যক্তিৰ মৃত্যু হ'লে ৰাজকীয় ভাৱে ডাঙৰীয়া মিলি সন্মান জনায়। পাটৰ পাগেৰে, মেজঙ্কৰি চুৰিয়া, চেলেং কাপোৰেৰে শৰটোক সজাই পৰাই সমদল কৰি মৈদামশালিলৈ লৈ যায়।"[১২]

১.৩.৫ খাদ্যাভাস ঃ

খাদ্যভাস সংস্কৃতিৰ ভিতৰুৱা এটা উপাদান। আহোমসকলৰ খাদ্যৰ তালিকাত বহুতো খাদ্যৰ নাম পোৱা যায়। যিবোৰে তেওঁলোকৰ জাতীয় বৈশিষ্ট্য ফুটাই তোলে। বিভিন্ন ধৰণৰ আহোম খাদ্যৰ বিষয়ে উপন্যাসত উল্লেখ আছে। যেনে—

০.২ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য ঃ

নব্য মাধ্যম সমূহে অসমীয়া সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক প্ৰেক্ষাপটত বিভিন্ন ধৰণে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছে। সমাজ এখনৰ সৈতে আৰ্থসামাজিক দিশ, ৰাজনৈতিক শৈক্ষিক, জাতীয় সংহতি গঠন সকলো দিশ জড়িত হৈ থাকে। লগতে সমাজৰ লগত সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰখনো ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত। এনে অৱস্থাত সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমসমূহে পৰিৱৰ্তন আনিছে। খাদ্যভাস, সাজপাৰ, নৃত্য-গীত লোক সাহিত্য এই সকলো ক্ষেত্ৰতে সাংস্কৃতিৰ সমন্বয় তথা সমাহৰণ ঘটিছে লগতেনব্য মাধ্যমসমূহে সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত কেনেধৰণৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে আৰু কেনেধৰণৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে আৰু কেনেধৰণৰ পৰিৱৰ্তন আনিছে ইত্যাদি সকলো দিশৰ বিচাৰ কৰা প্ৰয়োজ আছে।

'অসমীয়া সমাজৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা' শীৰ্ষক বিষয় আলোচনাচক্ৰৰ মূল উদ্দেশ্য এনেধৰণৰ—

১) সাজপাৰৰ ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা বিচাৰ কৰা।

২) খাদ্যভাসৰ ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা বিচাৰ কৰা।

৩) নৃত্য গীতৰ ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ বিচাৰ কৰা

৪) লোক বিশ্বাস আৰু লোকাচাৰৰ ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা বিচাৰ কৰা।

০.৩ অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব ঃ

'অসমীয়া সমাজৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা' শীষক বিষয়টো আলোচনাচক্ৰৰ বাবে বাছি লোৱাৰ মূলত হ'ল—বিষয়টোৰ গুৰুত্ব সাম্প্ৰতিক যুগ সাপেক্ষ। অসমীয়া সামাজিক আৰু সাংস্কৃতি প্ৰেক্ষাপটতো ইয়াৰ গুৰুত্ব তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। এই বিষয়টোৰ গুৰুত্ব এনেধৰণৰ—

১) নব্য মাধ্যমসমূহৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰতো ভূমিকা অপৰিসীম। সংস্কৃতিৰ সমন্বয়, পৰিৱৰ্তন তথা সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমসমূহে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা বহন কৰিছে। অসমীয়া সাজপাৰ, খাদ্যভাস, নৃত্য-গীত, লোকাচাৰ, লোকবিশ্বাস ইত্যাদিসমূহে নব্য মাধ্যমসমূহৰ যোগেদি প্ৰসাৰ আৰু প্ৰচাৰ কৰাৰ লগতে এনে সংস্কৃতিক ভূমিকা সম্পৰ্কীয় বিচাৰ বিশ্লেষণৰ ক্ষেত্ৰত এই অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আছে।

০.৪ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ ঃ

'অসমীয়া সমাজৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা' বিচাৰ কৰিবলৈ

বুৰঞ্জীকে সামৰি আছে। 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসখনত বুৰঞ্জী প্ৰণয়নৰ স্পষ্ট তথ্য পোৱা নাযায় যদিও সেই সময়ৰ সমাজখনৰ বিভিন্ন দিশৰ লেখনি পোৱা যায়। সেইসমূহেই পিছলৈ বুৰঞ্জী ৰূপে প্ৰকাশিত হয়। উদাহৰণস্বৰূপে—

১) "এদিন শুভ প্ৰহৰত ৰাজনী কুঁৱৰীয়ে বহু উৎকণ্ঠাৰে ডেকাদেউৰ ৰঙা কাপোৰ মেৰিওৱা টোপোলাটি খুলিলে। ভিতৰত আছিল বহুতো নুৰা বন্ধা সাচিপতীয়া পাত। প্ৰতিখন পাততে চিকুণভাৱে লিখা আছিল বহু কথা-অতীতৰ। মন-প্ৰাণ ঢালি বহু আৱেগেৰে ডেকাদেৱে চুকাফা ৰজাদেউৰ দিনৰ পৰাই লিখি অহা বহু খুঁতিনাটি, অন্তৰৰ বহু অনুভৱৰ কথা।"[১৮]

২) "ডেকাদেউৰ লিখনি পিছত নিজানত বহি ৰাজনী কুঁৱৰীয়ে পঢ়িছিল, শিকিছিল বহু জানিবলগীয়া অথচ নজনা কথা, দেখিছিল মনৰ চকুৰে পাৰ হৈ যোৱা ডেকাদেউৰ অতীতৰ লগত সাঙোৰ খাই থকা এই ৰাজবংশৰ বহু সংগ্ৰাম, সংঘাত আৰু সিদ্ধান্তৰ আৰু কথা।"[১৯]

১.৩.৮ বিবাহ ঃ

আহোমসকলৰ মাজত প্ৰচলিত বিবাহক চকলং বুলি কোৱা হয়। 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসখনতো চকলং বিবাহৰ সম্পৰ্কে উল্লেখ পোৱা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে—"বিবাহ উপলক্ষে দেওধাই মহনে মন্ত্ৰপাঠ কৰি চকলং প্ৰথাৰে ৰাজনী কুঁৱৰীৰ ৰজাদেউৰে বিবাহ পাতিলে।"[২০]

১.৪ সামৰণি ঃ

উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ সময় ত্ৰয়োদশ-চতুৰ্দশ শতিকাৰ অসমৰ। এই সময়খিনিৰ গুৰুত্ব অসমৰ ইতিহাসত সৰ্বাধিক। ১৩শ শতিকাৰ প্ৰাৰম্ভণিতে আহি সোমোৱা আহোমসকলে নিজকে বিলীন কৰিছিল ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ জাতি-প্ৰজাতিৰ বুকুত। সাধাৰণতে মানুহৰ সমাজত শ্ৰমজীৱী আৰু বুদ্ধিজীৱী দুটা শ্ৰেণী থাকে। বুদ্ধিজীৱী শ্ৰেণীটোৱে শ্ৰমজীৱী শ্ৰেণীটোক নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। ঠিক সেইদৰে উপন্যাসখনতো দেখিবলৈ পোৱা যায় যে, আহোম ৰাজ বিষয়াসকলে দুখীয়া বা শ্ৰমজীৱী শ্ৰেণীটোক নিয়ন্ত্ৰণ কৰি আছে। উপন্যাসখনত আহোমসকলৰ বিভিন্ন

ৰীতি-নীতি, আচাৰ-অনুষ্ঠান, ধৰ্ম, খাদ্য, স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য, সমাজ আদি সম্পৰ্কীয় আলোচনা পোৱা যায় যদিও সেই সময়ৰ মানুহখিনিৰ অন্তৰৰ মৰ্ম, বেদনা, দুখ, সুখ, আনন্দ, অনুভূতি আদি উপলব্ধি কৰিব পৰা নাযায়।

২.০ সামগ্ৰিক সিদ্ধান্ত ঃ

১) 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসৰ ঔপন্যাসিকা চন্দনা গোস্বামীৰ বিষয়ে চমু পৰিচয় পাব পাৰি।

২) বুৰঞ্জীমূলক উপন্যাসৰ বিষয়ে সম্যক ধাৰণা লাভ কৰিব পৰা যাব।

৩) আহোমসকলৰ মূল সম্পৰ্কে চমু আভাস পাব পাৰি।

৪) আহোমসকলৰ সংস্কৃতি (লোকাচাৰ, খাদ্যাভাস, সাজপাৰ, অলংকাৰ, ধৰ্ম, বিবাহ উৎসৱ, স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য) সম্পৰ্কে জ্ঞাত হ'ব পাৰিব।

৩.০ তথ্য সূত্ৰ ঃ

মুখ্য গ্ৰন্থ ঃ

গোস্বামী, চন্দনা ঃ পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ; গুৱাহাটী, চন্দ্ৰপ্ৰকাশ, ২০১২

অন্যান্য গ্ৰন্থ ঃ

গগৈ, লীলা ঃ অসমৰ সংস্কৃতি; পৃঃ ৪৩, প্ৰকাশক ঃ শ্ৰীপ্ৰদ্যুৎ হাজৰিকা, বনলতা, ডিব্ৰুগড়-১, ২০২১

ঠাকুৰ, নগেন (সম্পা) ঃ এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস; পৃঃ ৩, গুৱাহাটী, জ্যোতি প্ৰকাশন, ২০১২

গৱেষণা পত্ৰ ঃ

বৰুৱা, মীনাক্ষী ঃ চন্দনা গোস্বামীৰ 'পাটকাইৰ ইপাৰে মোৰ দেশ' উপন্যাসত প্ৰকাশিত সমাজ জীৱনৰ চিত্ৰ।

অসমীয়া সমাজৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা

চান চান যুগলী

গৱেষিকা ছাত্ৰী, অসমীয়া বিভাগ, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়

ফোন নং ঃ ৬০০২১৩৩৭২৭

ই-মেইল ঃ sansanjublii@gmail.com

০.১ বিষয়ৰ পৰিচয় ঃ

গণসংযোগ প্ৰধান আহিলা হ'ল গণমাধ্যম। বৰ্তমান বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি নিৰ্ভৰ এই যুগত নব্য আৱিকৃত কেতবোৰ গণসংযোগৰ মাধ্যমেদি সমুজৱাকৈ বা আন্তঃব্যক্তিভাৱে পৃথিৱীৰ বিভিন্ন দেশৰ, বিভিন্ন ভাষাৰ লোকৰ লগত তথা বয়স, জাতি, ধৰ্ম, বৰ্ণ, দৰ্শক পাঠক, শ্ৰোতা উপভোক্তাৰ মাজত যান্ত্ৰিক প্ৰক্ৰিয়াৰে সম্ভৱপৰ হৈছে।

বিশ্বায়নৰ আগ্ৰাসনৰ ফলত মানুহৰ ধ্যান-ধাৰণা তথা ৰুচিবোধৰ সলনি হৈছে। পুঁজিবাদী সভ্যতাই অসমৰ সামাজিক, সাংস্কৃতিক, অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছে। আধুনিক গণসংযোগ ব্যৱস্থাৰ ফলস্বৰূপে ভিন্ন সংস্কৃতিৰ মাজত সাংস্কৃতিক সমাহৰণ তথা সাংস্কৃতিক আদান-প্ৰদান সংঘটিত হৈছে। এই সমূহৰ উদাহৰণ স্পষ্ট ৰূপত দেখা যায় নব্য মাধ্যমত।

দৈনন্দিন জীৱনত নব্য মাধ্যমৰ ব্যৱহাৰ এৰাব নোৱাৰাকৈ সংপৃক্ত হৈ পৰিছে। যোগাযোগ স্থাপনৰ ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমসমূহৰ দ্ৰুত কাৰ্যশিলতাই সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত তেনেধৰণৰ ইতিবাচক আৰু নেতিবাচক প্ৰভাৱো বিস্তাৰ কৰিছে। তথা সমাজ সংস্কৃতিৰ ভিন্ন দিশৰ ক্ষেত্ৰত এই নব্য মাধ্যমসমূহৰ ভূমিকা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। গতিকে সেইবাবে আলোচনাচক্ৰত 'অসমীয়া সমাজ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা' বিষয়টো নিৰ্বাচন কৰি লোৱা হৈছে।

চিনিব নোৱাৰি
তোকে ঐ মামণি”

ইয়াৰ উপৰিও ‘ন অসমৰ সংস্কৃতি গোট’ত সংগীতা বৰঠাকুৰে ৰাভাসকলৰ ‘ভাৰীগান’ আৰু বড়োসকলৰ ‘বাগৰুম্বা’ নৃত্য সম্পৰ্কে দুটি ষ্টেটাছ আপলোড কৰে। সেই দুয়োটা ষ্টেটাছেই জনজাতীয় নৃত্য গীতৰ প্ৰচাৰ ক্ষেত্ৰত ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। গীত নৃত্য ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে বিচাৰ কৰিব পাৰি।

১.২ সাজপাৰৰ ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা ঃ

নব্য মাধ্যমসমূহে সাজপাৰৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট প্ৰভাৱ পেলাইছে। এহাতে অসমীয়া পৰিৱৰ্তনৰ ৰূপ বিদ্যমান, আনহাতে অসমীয়া সাজ পোছাকক বিশ্বত চিনাকি কৰাই দিয়াৰ মানসিকতা নব্য মাধ্যমৰ ব্যৱহাৰকাৰী সকলৰ মাজত দেখা যায়। অসমীয়া জাতীয় সাজপাৰ মেখেলা চাদৰ মুকলি বজাৰ, ই ব্যৱসায় ক্ষেত্ৰতো নব্য মাধ্যমসমূহৰ যোগেদি অসমীয়া শিল্প উদ্যোগীসকলে আৰ্থিকভাৱে স্বাৱলম্বী হোৱাৰ বাট মুকলি কৰি লৈছে। বিভিন্ন ফেচবুক গ্ৰুপসমূহে এইক্ষেত্ৰত বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। এই ক্ষেত্ৰত ফেচবুকৰ—

Taat Ghar, Sadar Mekhela and Sharee Collection, Traditional Wear North East India Assam, Traditional Style ইত্যাদিৰ গ্ৰুপসমূহৰ কথা উল্লেখ কৰিব পাৰি। এই গ্ৰুপসমূহত অসমীয়া জাতীয় সাজপাৰ মেখেলা চাদৰ, গামোচা, ৰিহা আদিকে ধৰি বিভিন্ন শৈলীৰ মহিলাৰ বেগ, অসমীয়া গহণা আদিৰ আপলোড কৰে। ইয়াৰ যোগেদি সংশ্লিষ্ট ব্যৱসায়ী কৰ্তৃপক্ষ লগত যোগাযোগ কৰি নিজৰ পচন্দৰ সামগ্ৰীবিধ ক্ৰয় কৰাৰো সুবিধা লাভ কৰে। এফালে ক্ষুদ্ৰ ক্ষুদ্ৰ শিল্প উদ্যোগৰ বিজ্ঞাপন, আনফালে এই বিজ্ঞাপনৰ দ্বাৰা জাতীয় সাজপাৰক আন সংস্কৃতিৰ মানুহৰ আগত চিনাকি কৰাই দিয়া এই দুয়ো ক্ষেত্ৰতে ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে নব্য মাধ্যমসমূহে।

সাজপাৰৰ ক্ষেত্ৰত এফালে ব্যক্তিয়ে অসমীয়া সাজপাৰ পৰিধান কৰি নিজকে অসমীয়া বুলি চিনাকী দি ভালপোৱা বিপৰীতে কিছু সংখ্যকে আকৌ পশ্চিমীয়া সাজপাৰ পৰিধান ক্ষেত্ৰত বেছি গুৰুত্ব দিয়ে যেন বোধ হয়। আধুনিকতাৰ ধামধুমীয়াত ব্যক্তিয়ে অসমীয়া সাজ চাদৰ মেখেলা পিন্ধি ফটো আপলোড

যাওঁতে অসমৰ প্ৰেক্ষাপটত অসমীয়া সংস্কৃতিত নব্য মাধ্যমৰ প্ৰভাৱ, সাজপাৰ, খাদ্যভাস, নৃত্য গীত, লোকবিশ্বাস আৰু লোকাচাৰ আদি দিশত আলোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে।

০.৫ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি ঃ

‘অসমীয়া সমাজৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা’ শীৰ্ষক আলোচনাচক্ৰৰ বিষয়টিত মুখ্য উৎস হিচাপে নব্য মাধ্যমৰ বিভিন্ন উপকৰণ— বৈদুতিক আলোচনী ব্লগ, ৱেবছাইট, ৱিকিপিডিয়া, বিভিন্ন ছ’ছিয়েল নেটৱৰকিং ছাইট (Social Networking Site) ফেছবুক (Facebook), ৱাটছএপ (Whatsapp], ইউটিউব (Youtube) আদিত প্ৰকাশিত অসমীয়া সংস্কৃতি সম্পৰ্কীয় নিৰ্বাচিত আলোচনা যোগেদি লাভ কৰা তথ্যসমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।

দ্বিতীয়তে আলোচনা চক্ৰ বিষয়টিত বিষয়ৰ পৰিচয়, অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য, অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব, অধ্যয়নৰ পৰিসৰ, অধ্যয়নৰ পদ্ধতিও বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰে আলোচনা কৰা হৈছে।

১.০০ অসমীয়া সমাজৰ সংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা ঃ

সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনৰ পৰিধি যথেষ্ট বিশাল। মানুহৰ দৈনন্দিন জীৱন যাপনৰ লগত ওতপ্ৰোতভাৱে জড়িত নীতি-নিয়ম, আচাৰ ব্যৱহাৰ, পূজা-পাৰ্বণ, বিশ্বাস প্ৰবচন সাধুকথা গীত নৃত্য সাজপাৰ খাদ্যাভাস উৎসৱ এই সকলোবোৰ সংস্কৃতিৰ ভিতৰুৱা। সাংস্কৃতি গতিৰ চিৰপ্ৰৱাস মান। সময়ৰ পৰিৱৰ্তনৰ গতিশীলত সংস্কৃতিয়ে সোত সলায়। স্থান কাল, প্ৰাত্ৰভেদে সংস্কৃতি ৰেহৰূপ ভিন্ন সংস্কৃতিৰ আত্মপ্ৰকাশো ভিন্ন। সংস্কৃতিয়ে একোখন সমাজক ধৰি ৰাখে। পৃথিৱীত বিভিন্ন জাতি জনগোষ্ঠী লোক আছে সেই সকলো জাতি জনগোষ্ঠীয়েই স্বকীয় সংস্কৃতিৰ বিশিষ্টতা আছে। অৱশ্যে সংস্কৃতিৰ সমন্বয় সাধন হয়। এটা সংস্কৃতিয়ে অন্য সংস্কৃতিৰ সাংস্কৃতিক সম্পদক একে ধৰণেৰে গ্ৰহণ কৰে নাইবা কেতিয়াবা তাৰ পুনঃ সৃজন কৰিও গ্ৰহণ কৰে।

সম্প্ৰতিক নব্য বৈদ্যুতিক মাধ্যমৰ দ্ৰুত উন্নয়নৰ ফলত সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰখনত নব্য মাধ্যম সমূহৰ প্ৰভাৱ দ্ৰুত গতিত পৰিছে। নব্য মাধ্যমসমূহে সাংস্কৃতিক

ক্ষেত্ৰখনত পেলোৱা প্ৰভাৱে সাংস্কৃতিক দিশ সমূহত পৰিৱৰ্তনৰ লগতে, সাংস্কৃতিক সমাহাৰ সংঘটিত হৈছে। অসম এখন সাংস্কৃতিক বাৰেৰহনীয়া সাংস্কৃতিক সমন্বয়ৰ ক্ষেত্ৰ। ইয়াত বসবাস কৰি থকা প্ৰত্যেকটো জাতি জনগোষ্ঠীৰে স্বকীয় ঐতিহ্যপূৰ্ণ সংস্কৃতি আছে। কিন্তু, সাম্প্ৰতিক সময়ত নব্য মাধ্যমসমূহৰ যোগেদি অসমৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰখনত ধনাত্মক আৰু ঋণাত্মক দুয়োটা দিশতেই প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হৈছে। অৱশ্যে নিজৰ জাতীয় প্ৰীতি মনোভাৱেৰে ইয়াৰ ব্যৱহাৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে তেনে ইয়াৰ যোগেদি ব্যৱহাৰকাৰীসকলে নিজৰ সমাজ সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন দিশৰ প্ৰচাৰ, প্ৰসাৰ আৰু সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে।

নব্য মাধ্যমসমূহত অসমীয়া সমাজ সংস্কৃতি প্ৰতিফলিত হোৱা দেখা যায়। অসমীয়া জাতি গঠন হৈছে বিভিন্ন জাতি-উপজাতিৰ উপদানেৰে। গতিকে নব্য মাধ্যমসমূহত অসমত বসবাস কৰা বিভিন্ন জাতি জনজাতিৰ স্বকীয় সমাজ প্ৰতিফলনৰ লগতে বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতিৰ জাতীয় সংস্কৃতিৰ প্ৰতিফলন ঘটে। অসমীয়া সমাজক ৰীতি-নীতি, আচাৰ ব্যৱহাৰ বিশ্বাস আদিৰ বিভিন্ন দিশ প্ৰতিফলন হোৱা দেখা যায় এই নব্য মাধ্যম সমূহত। অসমীয়া সমাজৰ বিভিন্ন গীত নৃত্য আইনাম, বিয়ানাম, দিহানাম, বিহুগীত, বিহুনৃত্য বনগীত আদিৰ লগতে নামঘৰ সম্পকৰ্ণীয় সংস্কৃতিৰ বিষয়ে নব্য মাধ্যম সমূহৰ প্ৰচাৰ হয়। নব্য মাধ্যমত এই সমূহৰ প্ৰচাৰ হোৱাৰ ধৰণ ভিন্ন ভিন্নতা, হিচাপে শ্ৰব্য গীত হিচাপে নাইবা কেতিয়াবা কোনো ব্যক্তিয়ে লিখি ষ্টেটাছ ৰূপে আপলোড কৰে। কোনোৱে এই সম্পৰ্কীয় (Status) ফটো আপলোড কৰে নাইবা কোনোৱে আকৌ এই সম্পৰ্কীয় প্ৰৱন্ধ নিৱন্ধ আদি লিখি প্ৰকাশ কৰে।

নব্য মাধ্যমে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ প্ৰসাৰৰ ক্ষেত্ৰত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। নব্য মাধ্যম সমূহৰ দ্বাৰাই আজি বিশ্বৰ সকলো মানুহে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন দিশৰ বিষয়ে জানিব পাৰিছে। আনহাতে অসমীয়া মানুহেও বিশ্বৰ বিভিন্ন জাতি জনগোষ্ঠীবোৰৰ সংস্কৃতিৰ বিষয়ে জানিব পাৰিছে। ইউটিউব বা Youtube and Facebook ফেছবুকৰ ভিডিঅ' নাইবা এই সমূহত উপলব্ধ বিভিন্ন ফটো ষ্টেটাচ Status ইত্যাদিৰ জৰিয়তে। সম্প্ৰতি নব্যমাধ্যমৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈ অসমীয়া মানুহে আজি যিকোনো সংস্কৃতিকে গ্ৰহণ কৰিবলৈ লৈছে। ফলত

অসমীয়া সংস্কৃতি যথেষ্ট পৰিৱৰ্তন অহাৰ লগতে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কিছুমান ক্ষেত্ৰত নেতিবাচক প্ৰভাৱো পৰিলক্ষিত হৈছে।

১.১ নৃত্য গীত ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা ঃ

নব্য মাধ্যমসমূহত নৃত্য গীত প্ৰচাৰ হোৱা দেখা যায়। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ লগত জড়িত বিভিন্ন নৃত্য গীতৰ সম্প্ৰচাৰ হোৱাৰ লগতে বিশ্ববাসীৰ ওচৰত অসমীয়া নৃত্য গীত পৰিচিত হৈ পৰিছে। নব্য মাধ্যমৰ ভিতৰত ইউটিউবত অসমীয়া বিহুনাম, নৃত্য হুচৰি, বিহুগীত বনগীত বিয়ানাম আদিৰ উপৰিও বিভিন্ন জনজাতীয় নৃত্য গীতৰ ভিডিঅ আদি পোৱা যায়। কেৱল সেয়ে নহয় অসমীয়া মানুহৰ মনত সোমাইপৰা ভূপেন্দ্ৰ সংগীত, জ্যোতি সংগীত, ৰাভা সংগীত জয়ন্ত হাজৰিকা গীত ইত্যাদি সমূহৰো দৃশ্য শ্ৰব্য আৰু শ্ৰব্য সংগীত ইউটিউব উপলব্ধ। ইয়াৰ উপৰিও অসমৰ প্ৰায়বোৰ সংগীত শিল্পীৰ গীতসমূহ 'ভিডিঅ' আৰু অডিঅ' ৰূপত ইউটিউব নব্য মাধ্যমত উপলব্ধ।

নব্য মাধ্যমৰ আন প্ৰকাৰ ফেচবুক আৰু ই আলোচনীসমূহতো অসমীয়া সংস্কৃতিৰ প্ৰচাৰ দেখা যায়। ফেচবুকৰ বিভিন্ন ধৰণৰ ফটো আপলোড, ভিডিঅ আপলোড আৰু ষ্টেটাচ সংস্কৃতি সম্পৰ্কীয় ফটো, ভিডিঅ ষ্টেটাছ সমূহে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ সম্প্ৰাচাৰৰ ক্ষেত্ৰতো যথেষ্ট ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। উদাহৰণস্বৰূপে— কিৰণ খনিকৰে মাধৱদেৱৰ তিথিৰ দিনা ফেচবুকত আপলোড কৰা এটি বৰগীত—

"দৰাৰ ঠাকুৰ হৰি যদুমণি ঐ ৰাম।
অধমে তোমাৰ নাম ডাকে...।"

ঠিক সেইদৰে ফেচবুকত "আমি অসমীয়া' নামৰ গ্ৰুপটোত জোৰা নাম আপলোড দিয়া হৈছে। জোৰা নামটো এনেধৰণৰ—

"লাই হালে জালে
ফুল চন্দন তুলসী
লফা হালে জালে পাতে হে...।"

ঠিক সেইদৰে কিশোৰ দাসে ফেচবুকত আপলোড কৰা এটা ষ্টেটাচ এনেধৰণৰ—

"মহৰ পিঠিত উঠি
মাৰিলোঁ সুঁহুৰি,

মাধ্যমৰ বৰঙনি উল্লেখযোগ্য। ইয়াৰ দ্বাৰা বিভিন্ন জাতি জনগোষ্ঠীৰ সংস্কৃতি লোক উৎসৱ নৃত্য সাজপাৰ, খাদ্যভাস, আচাৰ ব্যৱহাৰ আদিৰ বিষয়ে জানিব পাৰি।

খ) অসমীয়া সমাজৰ বিভিন্ন নৃত্য গীত, যেনে—আইনাম, বিয়ানাম, দিহানাম, বিহুগীত আদিৰ বিষয়ে নব্য মাধ্যমসমূহত প্ৰচাৰ হয়। আগতে ফেচবুক, ৱাটছআপ, ইউটিউব, ই-মেগাজিন আদি প্ৰত্যেকটো নব্য মাধ্যমে এই ক্ষেত্ৰত ভূমিকা পালন কৰিছে।

গ) নব্য মাধ্যমে অসমীয়া পৰম্পৰাগত সাজপাৰৰ বিশ্ববাসীৰ আগত পৰিচয় কৰি দিয়াৰ লগতে অসমীয়া সাজপাৰৰ মুকলি বজাৰ ই মাকেটিঙৰ যোগেদি অসমীয়া শিল্প উদ্যোগ সকল স্বাৱলম্বী হোৱাৰ পথ মুকলি কৰি দিছে।

ঘ) নব্য মাধ্যমসমূহে অসমীয়া খাদ্যভাসৰ ক্ষেত্ৰত পৰম্পৰা পৰিৱৰ্তন স্পষ্ট প্ৰতিফলন লক্ষ্য কৰা যায়। এহাতে অসমীয়া পৰম্পৰাগত খাদ্যভাস প্ৰতিফলন আৰু আনহাতে ভিন্ন প্ৰণালীৰে তৈয়াৰী আধুনিক দেশী বিদেশী ৰেচিপিৰ কথা নব্য মাধ্যমসমূহত উপলব্ধ হৈছে।

গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

বৰুৱা, ললিত ঃ নব্যমাধমত অসমীয়া সংস্কৃতি; বিদ্যাভৱন, যোৰহাট-১, প্ৰথম প্ৰকাশ ২০১৮
শইকীয়া, জ্যোতিপ্ৰসাদ ঃ গণ সংযোগ প্ৰত্যয় আৰু প্ৰত্যাশা; বিদ্যাভৱন, যোৰহাট, ২০১৪ মুদ্ৰিত

Online Resources :
w.w.w.wikipidia
bikashpidia
Facebook, Whatsapp, Youtube

কৰাতকৈ বহু সময়ত পশ্চিমীয় সাজ পৰিধান কৰিহে ফটো দিয়ে। এই ক্ষেত্ৰত বহু সময়ত মহিলাৰ সাজ পাৰ অৰুচিকতাৰো পৰিচয় পোৱা যায়। সাজ পাৰৰ অৰুচিসম্পন্নতাইও ৰুচিসম্পন্ন ব্যক্তিৰ মনত আঘাত দিয়ে সেয়ে বহু সময়ত নব্য মাধ্যমসমূহত গ্ৰাহক বিচলিত হোৱাৰ লগতে নব্য মাধ্যমৰ দ্বাৰা ব্যক্তিৰ মানসিকতা বিপথে পৰিচালিত হোৱা সম্ভাৱনা আছে। মহিলা বা পুৰুষৰ সাজপাৰত অৰুচি মনৰ প্ৰকাশ হোৱাৰ অন্যতম কাৰণ হল গৰিষ্ঠসংখ্যকৰ পৰা 'লাইক' কমেন্ট পোৱাৰ আকাংক্ষা, ব্যক্তিয়ে নিজক আধুনিক বুলি সজাবলৈ যোৱাৰ আকাংক্ষা।

এনেদৰে দেখা যায় যে নব্য মাধ্যমসমূহৰ ফেচবুকে বিশেষভাৱে সাজপাৰৰ ক্ষেত্ৰত ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে বিভিন্ন জনজাতীয় ফেচবুক গ্ৰুপসমূহত জনজাতীয় সাজপাৰ অলংকাৰ আদিৰ ফটো প্ৰচাৰ কৰাৰ লগতে সেই সাজপাৰ সমূহক বাণিজ্যিকৰণৰ ক্ষেত্ৰত মুকলি কৰি দিয়া দেখা যায়।

১.৩ খাদ্যভাসৰ ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা ঃ

নব্য মাধ্যম সমূহে খাদ্যভাসৰ ক্ষেত্ৰতো এক উল্লেখযোগ্য ভূমিকা পালন কৰিছে। অসমীয়া মানুহৰ বিভিন্ন ৰুচিৰ খাদ্যৰ লগতে বিভিন্ন বিদেশী খাদ্যসম্ভাৰৰ অসমীয়া খাদ্যভাসত প্ৰভাৱ এই দুই ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমৰ ভূমিকা পৰিলক্ষিত হয়।

নব্য মাধ্যমৰ ভিতৰত বিশেষকৈ ফেচবুক, ব্লক আৰু ই-আলোচনী সমূহতহে খাদ্যসম্ভাৰ বেছিকৈ চৰ্চা হোৱা দেখা যায়। আনহাতে ৱাটছআপ আৰু ইউটিউবত বিভিন্ন খাদ্যসম্ভাৰৰ তৈয়াৰ কৰা ৰেচিপি ভিডিঅ ফুটেছ পোৱা যায়।

অসমত বসবাস কৰি থকা বিভিন্ন জাতি জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰা খাদ্য সমূহ নব্য মাধ্যমত উপলব্ধ হোৱাৰ ফলত বিভিন্ন দেশ বিদেশত প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰ লাভ কৰিছে। এই সকলোবোৰ কথা নব্য মাধ্যমে প্ৰচাৰ কৰে।

খাদ্যভাসৰ ক্ষেত্ৰত ই-মেগাজিন আৰু ব্লগসমূহৰো ভূমিকা উল্লেখযোগ্য। এইক্ষেত্ৰত 'অচামিছ্ অনলাই' ই-আলোচনীখনৰ কথা ক'ব পাৰি। আলোচনীখনৰ বৰণ প্ৰণালী নিতানত বিভিন্ন খাদ্য তৈয়াৰ কৰা ৰেচিপি প্ৰচাৰ কৰে। 'এসাজ তৃপ্তিৰে মাছৰ আজ্ঞাৰ সৈতে' নলী বৰুৱাৰ। 'মাছৰ বিৰিয়ানী অসমীয়া অনলাইনত প্ৰকাশ পোৱা দুটা ৰেচিপিৰ উদাহৰণ।

আনহাতে 'সাহিত্য ডট অগ' ই-আলোচনীৰ 'আখলতা' শিতানত প্ৰকাশ পোৱা কেইটিমান ৰেচিপি এনেধৰণৰ—ভাপত দিয়া কুকুৰা মাংস, নৱদ্বীব সন্দিকৈৰ পালেং শাকৰ সৈতে মাছৰ আঞ্জা দেৱজিৎ হাজৰিকাৰ, গাহৰিৰ সৈতে বেতগাঁজ, আইক্য থুমুংঙৰ, গাহৰিৰ সৈতে বাঁহ গাঁজ আদি উল্লেখযোগ্য।

এইধৰণৰ খাদ্য সম্ভাৰ উপৰিও লঘু আহাৰৰ খাদ্য সম্ভাৰো এই পৃষ্ঠাটোৰ ব্লগটোত উপলব্ধ যেনে—চাউমিন আৰু কণীৰ কাটলেট, তিল আৰু মটৰৰ চাটনি, চুজি আৰু বাদামৰ পুডিং, পিঠাগুৰিৰ সৈতে কলৰ কেক ইত্যাদি।

এইদৰে খাদ্যভাসৰ ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমে গ্ৰহণ কৰা ভূমিকা সম্পৰ্কে ক'ব পাৰি ভৱিষ্যতেও নব্য মাধ্যমসমূহে এই ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট পৰিমাণে ভূমিকা গ্ৰহণ কৰাৰ সম্ভাৱনীয়তা আছে।

১.৪ লোকবিশ্বাস, লোকাচাৰৰ ক্ষেত্ৰত নব্যমাধ্যমৰ ভূমিকা ঃ

গ্ৰাম্য সমাজত লোকবিশ্বাস, লোকাচাৰৰ আৰু অন্ধবিশ্বাসৰ প্ৰভাৱ বেছি। সহজ সৰলতাৰে জীৱন নিবাহ কৰা কৃষিভিত্তিক জীৱনৰ লগত জড়িত গ্ৰাম্য লোক সকল লোকবিশ্বাসৰ ওপৰত অধিক নিৰ্ভৰশীল। ঠিক তেনেকৈ লোকচাৰৰ বাদ দিও তেওঁলোকৰ দৈনন্দিন জীৱনত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি আছে।

সাম্প্ৰতিক গোলকীয় প্ৰভাৱে এই সহজ সৰল লোক সকলক স্পৰ্শ কৰিব পৰা নাই। ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত জলীয় স্বাৰ্থতেই হওক বা ভাৰতবৰ্ষক আগুৱাই নিবৰ বাবে যি সময়ত মোডীয়ে 'ডিজিটেল ইণ্ডিয়া'ৰ সৃষ্টি কৰিছে সেই কথাই গ্ৰাম্য সমাজত সকলোকে স্পৰ্শ কৰিব পৰা নাই। ইয়াৰ মূল কাৰণ—চহৰতকৈ গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ লোক সকলক জীৱন প্ৰবাহক আধুনিক তথ্য প্ৰযুক্তিয়ে প্ৰভাৱ পেলাব পৰা নাই।

বৰ্তমান তথ্য প্ৰযুক্তিৰ যুগত সকলোবোৰ কাৰ্য নব্য মাধ্যমসমূহে সলনি কৰি দিব পাৰে। কিন্তু কিছুমান গাঁও ঠাইত ভূত-প্ৰেতৰ বিশ্বাস, ডাইনী হত্যা ঘটনাই সঘনাই ঘটিব ধৰিছে। নব্য মাধ্যমত এইধৰণৰ অন্ধবিশ্বাসবোৰে ঠাই নাপাই যদিও এই বোৰ চৰ্চা হয়। নব্য মাধ্যমে সদায় আধুনিকতাক স্বীকাৰ কৰে এই ফেচবুক গ্ৰুপ আৰু ই মেগাজিনসমূহে ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে—প্ৰজন্ম ডট কমত, ইন্দ্ৰজিৎ বৰুৱাই লিখা লোকচাৰ সম্পৰ্কীয় প্ৰৱন্ধ হ'ল—বিহু লগত জড়িত আমাৰ পৰম্পৰা লোকাচাৰ প্ৰবন্ধটোত অসমীয়া জাতীয় উৎসৱ তিনিটাৰ নীতি-নিয়ম আৰু তাৰ লগত জড়িত বিশ্বাস সমূহৰ বিষয়ে লেখকে লিখিছে।

আনহাতে 'দুৰ্গাপূজা'ত সমাজত জীৱ জন্তু বলি দিয়া আৰু সেই সম্পৰ্কে জনসাধাৰণৰ মাজত প্ৰচলিত লোক বিশ্বাসকো উদঙাই দেখুৱাইছে ৰূপজ্যোতি চাংমাই নামৰ ব্যক্তি জনে।

সাম্প্ৰতিক সময়ত অসমত সংঘটিত হৈ থকা আটাইতকৈ ভয়ানক অন্ধবিশ্বাসটো হল 'ডাইনী হত্যা'। বৰ্তমান বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ যুগটোত 'ডাইনী' হত্যা সংঘটিত হৈ থকা কথাটো তাত স্পৰ্শকাতৰ বিষয়। এই ডাইনী হত্যাৰক সমাজৰ পৰা আওৰাবলৈ আৰু ব্যক্তিগত বা চৰকাৰী প্ৰচেষ্টাত কেনেধৰণৰ আঁচনি গ্ৰহণ কৰা হৈছে সেই সকলোবোৰ তথ্য সানিবিষ্ট কৰি মনোজ এম. নেওগে সাহিত্য ডট তাৰ্গ আলোচনীত 'ডাইনী' হত্যা ঃ প্ৰতিৰোধৰ উপায় নামে শীৰ্ষক প্ৰবন্ধটো লিখিছে।

এনেধৰণে নব্য মাধ্যমসমূহত সমাজত প্ৰচলিত অন্ধবিশ্বাস লোকাচাৰ, লোকবিশ্বাস সম্পৰ্কে প্ৰচাৰ কৰে। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত সমাজত যোগাত্মক প্ৰভাৱ পেলাব সক্ষম হৈছে বুলিব পাৰি।

২.০ উপসংহাৰ ঃ

নব্য মাধ্যমসমূহৰ জৰিয়তে আজি বিশ্ব মানৰে কেতবোৰ প্ৰয়োজনীয় চাহিদা পূৰণ কৰিবলৈ সুবিধা লাভ কৰিছে। এই নব্য মাধ্যমসমূহে উন্নত আৰু উন্নয়ণশীল দেশসমূহত ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক তথ্যৰ আদান-প্ৰদান আদিৰ ক্ষেত্ৰসমূহত যিদৰে ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে ঠিক সেইদৰে অসমৰ পেক্ষাপটতো নব্য মাধ্যমসমূহে সামাজিক বিভিন্ন প্ৰসংগসমূহৰ ক্ষেত্ৰতো ভূমিকা গ্ৰহণ কৰা দেখা গৈছে। সেয়ে অসমীয়া সমাজতো নব্য মাধ্যমৰ ব্যৱহাৰ দৈনন্দিন জীৱনত এৰাব নোৱাৰাকৈ সংপৃষ্ঠ হৈ পৰিছে। এই বিষয়ত সামগ্ৰিক আলোচনাৰ অন্তত নিম্নলিখিত সিদ্ধান্তসমূহত উপনীত হব পাৰি।

২.১ সিদ্ধান্ত ঃ

ক) সাংস্কৃতিক পৰিৱতনৰ আৰু প্ৰচাৰ প্ৰসাৰ তথা সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰতো নব্য

০.৪ **পশুপালন ঃ**

অসমৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত মহিলাসকলে ভূমিকা লোৱা আন এক বৃত্তি হ'ল পশুপালন। পানধোৱা গাঁৱৰ প্ৰায়বিলাক মহিলাৰ ঘৰতে হাঁহ কুকুৰাঁ, গাহৰি, বইলাৰ, ছাগলী, গৰু আদি প্ৰতিপালন কৰা। এই পশু-পক্ষী বিলাকক দানা দিয়া, সন্ধ্যায়াৰ সময়ত গড়ালত বন্ধা, কণী আনি বজাৰত বিক্ৰী কৰিবলৈ দিয়া কাম মহিলা সকলে সম্পাদনা কৰে। কিছুমান মহিলাই ব্যৱসায় ভিত্তিত পশুপালনৰ পৰা যথেষ্ট পৰিমাণে আৰ্থিকভাৱে টনকিয়াল হ'ব পাৰিছে।

০.৫ মুগাপালন ঃ

গাঁৱৰ মহিলাসকলে এড়ী মুগা পলু পালন কৰা বিষয়টো অংশগ্ৰহন কৰে। গাঁৱৰ প্ৰায়বিলাক ঘৰতে এড়ী পলু পোহাৰ ব্যৱস্থা্ আছে। এই বিলাক বজাৰত বিক্ৰী কৰাৰ লগতে সূতা কাটি উৎপাদিত বস্ত্ৰৰ পৰা গ্ৰাম্য মহিলাৰ যথেষ্ট আয় বৃদ্ধি হয়।

০.৬ ঘৰুৱা পানীয় প্ৰস্তত কৰণ ঃ

ঘৰুৱা পানীয় তথা মদ বিভিন্ন কামত ব্যৱহাৰ হয় ।এই পানীয় প্ৰস্তত কৰিবলৈ হাবিৰ পৰা মহিলাসকলে ঔষধি পাত সংগ্ৰহ কৰি পিঠা প্ৰস্তত কৰে। গাঁৱৰ কিছু লোকে পিঠা বা ঔষধ বিক্ৰী কৰি পৰিয়ালৰ আয় বৃদ্ধি কৰে।

০.৭ চাহ পুলি ৰুৱা আৰু পাততোলাত মহিলাৰ অংশগ্ৰহণ ঃ

ডিব্ৰুগড় জিলা চাহ শিল্পত চহকী। এই শিল্পৰ জৰিয়তে বহুতো গাঁৱত ক্ষুদ্ৰ চাহ খেতিয়কে গা কৰি উঠিছে ।পাণধোৱা গাঁও ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয় ।চাহবাগানত মহিলাসকলে চাহ পুলি ৰোপন কৰা, পাত তোলা, পাত তোলাৰ সময়ত খোৱাৰ যোগাৰ দিয়া আদি কামত সহায় কৰে। মহিলাসকলে দৈনিক চাহপাত তোলা কাম কৰি যি উৎপাদন কৰে, সেই উপাৰ্জিত আয়েৰে নিজে স্বাবলম্বী হোৱাৰ উপৰিও সুলভভাৱে পৰিয়াল পোহপাল দিব পৰাৰ লগতে সমগ্ৰ অসমৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰে এক পদক্ষেপ বুলি কব পাৰি।

০.৮ চৰকাৰী আঁচনী ৰূপায়ণ ঃ

সাম্প্ৰতিক সময়ত চৰকাৰে লোৱা বিভিন্ন আঁচনি যেনে—ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰমীন নিয়োগ নিশ্চিত আঁচনি, সম্পূৰ্ণ গ্ৰামীন ৰোজগাৰ যোজনা। স্বৰ্ণজয়ন্তী গ্ৰাম স্ব-ৰোজগাৰ

অসমৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত গ্ৰাম্য মহিলাৰ ভূমিকা

(ডিব্ৰুগড় জিলাৰ তিনঠেঙীয়া গাঁও পঞ্চায়তৰ পাণধোৱা গাঁৱৰ এক ক্ষেত্ৰভিত্তিক অধ্যয়ন)

পদ্মাৱতী শইকীয়া
সহকাৰী অধ্যাপিকা (সমাজতত্ত্ব বিভাগ)
পিথুবৰ ছোৱালী স্নাতক মহাবিদ্যালয়
খোৱাং , ডিব্ৰুগড় (অসম)

০.১ অৱতৰণিকা ঃ

পৃথিৱীৰ যিকোনো এখন সমাজৰ প্ৰগতি হ'বলৈ হ'লে অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন একান্তাই আৱশ্যক। অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন মানে এনে এক প্ৰক্ৰিয়া য'ত অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাই নিম্নস্তৰৰ পৰা উচ্চ স্তৰলৈ সমাজত প্ৰগতি লাভ কৰে ।অৰ্থাৎ জনসাধাৰণৰ মাজত একোটা উন্নত প্ৰক্ৰিয়াই অধিক উৎপাদন বৃদ্ধি, প্ৰাকৃতিক সম্পদ সমূহক আধুনিক কলা কৌশলৰ দ্বাৰা উদ্‌ঘাটন আৰু সম্পূৰ্ণ প্ৰয়োগ তথা উৎপাদিত সামগ্ৰীসমূহক সূচাৰুৰূপে ব্যৱহাৰ কৰাকে সূচায়। অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন প্ৰক্ৰিয়াই অৰ্থনীতিৰ জৰিয়তে সমাজৰ পৰা সামাজিক বৈষম্য, নিযুক্তিকৰণৰ সমস্যা, দৰিদ্ৰতা নিৰ্মূলকৰণৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাটো নিতান্তই প্ৰয়োজন। সামগ্ৰিকভাৱে বিজ্ঞানসন্মত কাৰিকৰী জ্ঞানে প্ৰাকৃতিক সম্পদক বাহ্যিক উদ্যোগমুখী কৰিলেহে অসমৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন হোৱাটো স্বাভাৱিক। অসমৰ এই অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন গ্ৰাম্য অৰ্থনীতিৰ ওপৰত বহু পৰিমাণে নিৰ্ভৰ কৰে। অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন প্ৰাকৃতিক ভাৱে উৎপাদন, বিনিয়োগ, উপভোগৰ লগত জড়িত; ই সমাজৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ ভিন্ন দিশবোৰক বিজ্ঞানসন্মতভাৱে অধ্যয়ন কৰে, যিহেতু সমাজ এখনৰ সুস্থিৰতা আৰু ভাৰসাম্যতা সেই সমাজৰ অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থাৰ ওপৰত অধিক নিৰ্ভৰশীল। সাম্প্ৰতিক সময়ত পুৰুষ নাৰীয়ে সম অধিকাৰ তথা স্বাধীনতা লাভ

কৰিব পৰাৰে পৰা গ্ৰাম্য অৰ্থনীতি উত্তৰণৰ দিশে আগবাঢ়িছে ।এই ক্ষেত্ৰত গ্ৰাম্য মহিলাৰ আৱদান অতুলনীয়।গ্ৰাম্য অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত গ্ৰমোন্নয়নৰ বিভিন্ন আঁচনি বিলাকত মহিলাসকলৰ অংশ গ্ৰহণে মূখ্য ভূমিকা পালন কৰিছে । ইয়াৰোপৰি গ্ৰাম্য মহিলাৰ সক্ৰিয় সহযোগিতা আৰু যোগাত্মক কৰ্ম উদ্যমৰ স্বৰূপ লেখত ল'বলগীয়া ।

০.২ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য ঃ

মহিলাসকলৰ সজাগতা , মূল্যবোধ , কৰ্মৰাজি বা ভূমিকাৰ ওপৰতে এখন সমাজৰ উন্নয়নৰ প্ৰতিচ্ছবি ফুটি উঠে ।গ্ৰাম্য মহিলাৰ বিভিন্ন কৰ্মৰাজিয়ে অসমৰ গ্ৰাম্য অৰ্থনীতিত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰাৰ লগতে সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষতে আৰ্থসামাজিক উন্নয়ন সম্ভৱ হোৱাৰ উদ্দেশ্যৰে এই আলোচনা পত্ৰখনি প্ৰস্তত কৰা হৈছে ।

০.৩ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ আৰু পদ্ধতি ঃ

আলোচনা পত্ৰখনত ডিব্ৰুগড় জিলাত বসবাস কৰা তিনিঠেঙীয়া গাঁও পঞ্চায়তৰ, পানধোৰা গাঁৱৰ মহিলা সকলে অসমৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত লোৱা ভূমিকা সম্পৰ্কে অধ্যয়নৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত সামৰা হ'ব ।আলোচনা পত্ৰখনিৰ বিষয়বস্তক বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ সহায়ত প্ৰস্তত কৰা হৈছে ।

০.৪ অধ্যয়নৰ উৎস ঃ

আলোচনা পত্ৰখনিৰ তথ্য আহৰণ কৰোঁতে মুখ্য উৎস হিচাপে ডিব্ৰুগড় জিলাৰ তিনঠেঙীয়া গাঁও পঞ্চায়তৰ পানধোঁৰা গাঁৱৰ মহিলা সকলক বাছি লোৱা হৈছে। ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ দ্বাৰা ইয়াৰ সমল আহৰণ কৰা হৈছে। গৌণ উৎস হিচাপে বিভিন্ন পণ্ডিত সকলে লিখি থোৱা গ্ৰন্থ, আলোচনী, প্ৰবন্ধ, পূৰ্বসূৰী গৱেষক আদিৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে।

০.৫ প্ৰকল্পনা ঃ

১. শিক্ষাৰ সম্প্ৰসাৰণ, নাৰী স্বাধীনতা সম্পৰ্কে সচেতনতা, উদ্যোগীকৰণ, নাগৰীকৰণ, বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ সম্প্ৰসাৰণে মহিলাসকলৰ পৰম্পৰাগত বিভিন্ন অৰ্থনৈতিক কৰ্মৰাজিৰ পৰিৱৰ্তন হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে।

২. চৰকাৰে গ্ৰহণ কৰা আঁচনিত মহিলা সকলক জড়িত কৰিলে দৰিদ্ৰ সীমাৰেখাৰ তলৰ জনসংখ্যা হ্ৰাস হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে।

০.৬ বিষয়ৰ আলোচনা ঃ

মহিলা সকল অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ মূল চালিকা।পানধোৰাবা গাঁওৰ মহিলা সকলে বিভিন্ন কৰ্মৰাজিৰ জৰিয়তে উন্নয়নকমূলক কামত নিজকে নিয়োজিত কৰে। অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত গ্ৰাম্য মহিলাৰ ভূমিকা সম্পৰ্ক তলত আলোচনা কৰা হ'ল।

০.১ ঘৰ পৰিচালনা কৰা ঃ

গাঁওৰ মহিলাই নিজ ঘৰখন তথা পৰিয়ালটো পৰিচালনা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বিশিষ্ট ভূমিকা পালন কৰে। লৰা ছোৱালী প্ৰতিপালন কৰাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ৰন্ধা বঢ়া, ঘৰ চাফ-চিকুণ কৰা, ল'ৰা-ছোৱালী পঢ়ুওৱা, আলহী আলপৈচান ধৰা, ল'ৰা ছোৱালীক কামৰ দায়িত্ব দি পৰিচালনা কৰা ইত্যাদি কামবোৰ গ্ৰাম্য মহিলা সকলে সম্পাদন কৰে। তদুপৰি পথাৰৰ কামলৈ যোৱাৰ কাৰণে সময়মতে খোৱাৰ যা-যোগাৰ মহিলা সকলে সম্পাদনা কৰে।

০.২ ধান উৎপাদন

কৃষি কাৰ্যৰ ক্ষেত্ৰটো গ্ৰাম্য মহিলাই সম্পূৰ্ণভাবে সহযোগিতা আগবঢ়ায়। তেওঁলোকে পথাৰত ভুঁই ৰোৱা ,কঠিয়া তোলা, ধান কটা কাম কৰে। তদুপৰি মহিলাই ধান খুন্দি চাউল উলিওৱা ,ধান মৰা, ধান ৰদত শুকুৱা, ধান জৰা, ধানৰ মৰনা মৰা কামটো পুৰুষৰ সমানে সমানে সহযোগ কৰে।

০.৩ বোৱা কটা কাম ঃ

তিনঠেঙীয়া গাঁও পঞ্চায়ত পানধোৰা গাঁৱৰ মহিলা সকল বোৱা কটা কামত আগৰণুৱা। তেওঁলোকে তাত বৈ কাপোৰ উৎপাদন কৰে সেই কাপোৰ বিক্ৰী কৰি ঘৰখন পুহপাল দিয়ে। বিশেষকৈ এৰি কাপোৰ উৎপাদন লেখত লবলগীয়া। গাঁৱৰ বহুতো মহিলাই তাঁত বয় আৰু ব্যৱসায় ভিত্তিক বিভিন্ন ৰঙ বিৰঙৰ গ্ৰাফৰ ফুলেৰে তাঁত বৈ কাপোৰৰ বজাৰত অধিক লাভবান হব পৰিছে।

০.৩ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি আৰু পৰিসৰ ঃ

'ৰাজনৈতিক প্ৰেক্ষাপটত চাহ বাগিছাৰ মহিলা' শীৰ্ষক বিষয়টি অধ্যয়নত বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি অৱলম্ব কৰা হৈছে। অধ্যয়নৰ ব্যাপকতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি চাহ বাগিছা মহিলাসকলৰ ৰাজনৈতিক জীৱনশৈলী সামৰি এটি বিশ্লেষণ দাঙি ধৰা হৈছে।

০.৪ তথ্যৰ উৎস ঃ

'ৰাজনৈতিক প্ৰেক্ষপটত চাহ বাগিছাৰ মহিলা' শীৰ্ষক বিষয়টি অধ্যয়ন কৰোঁতে বিভিন্ন চাহ বাগিছাৰ মহিলা সকলৰ ৰাজনৈতিক জীৱনধাৰ সম্পৰ্কিত বিভিন্ন আলোচনী, ৰচনা, প্ৰবন্ধ আদি প্ৰাসঙ্গিকতা গ্ৰন্থৰ পৰা আহৰণ কৰা হৈছে।

১.০ বিষয়বস্তুৰ আলোচনা ঃ

চাহ জনগোষ্ঠীয় মহিলা সকল প্ৰথমাৱস্থাত শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ একেবাৰে নাছিল বুলি ক'লেও অত্যুক্তি কৰা নহ'ব। কাৰণ তেওঁলোকে পঢ়া-শুনা কৰাতকৈ চাহ বাগিছাত কাম কৰাতহে গৌৰৱৰ কথা যে বৰ্তমান চাহ বাগিছাৰ শ্ৰমিক মহিলা সকলৰ সন্তানে উচচশিক্ষাৰে শিক্ষিত হৈ অসমীয়া সাহিত্য, সংস্কৃতি আৰু ৰাজনৈতিৰ জগতখনত নিজকে জিলিকাবলৈ সক্ষম হৈছে। অপৰিসীম প্ৰেম আৰু অসীম শক্তিৰ আধাৰ হিচাপে গণ্য কৰা নাৰীমূৰ্তিক বিভিন্ন দেৱীৰ ৰূপত পূজা কৰি মৰ্যাদা প্ৰদান কৰাৰ চেষ্টা কৰে চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে।

অপৰিসীম প্ৰেম তথা অসীম শক্তিৰ আধাৰ হিচাপে গণ্য কৰা নাৰী মূৰ্তিক বিভিন্ন দেৱীৰ ৰূপত পূজা কৰি মৰ্যাদা প্ৰদান কৰাৰ চেষ্টা কৰে চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে। আনহে নালাগে উৎপাদনশীল কৰ্মৰ পৰা সমাজৰ অৰ্ধেক অংশ জনসমষ্টি নাৰীক আঁতৰত ৰাখি গৃহবন্দী কৰাৰ ফলত সমস্ত অধিকাৰৰ পৰা বঞ্চিত হোৱাত নাৰীক পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজৰ দাসত্ব স্বীকাৰ কৰিবলৈ বাধ্য কৰোৱা সামাগ্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ বিপৰীতে চাহ জনগোষ্ঠীৰ মহিলা সকলে কৰা কচৰতে সমাজত প্ৰতিষ্ঠা কৰে আৰু সমতাৰ অধিকাৰৰ ছবি চিত্ৰায়িত হৈছে বুলি ক'ব পাৰি। চাহজনগোষ্ঠীৰ সকলৰ সমগ্ৰ জীৱনশৈলীৰ ওপৰত দৃষ্টিপাত কৰিয়ে অসমৰ এগৰাকী সাহিত্যিক, শিল্পী পদুমী গাজলুৰ 'কাঁচা ঘামেৰে ভিজা আঁচল' গ্ৰন্থত

যোজনা , ইন্দিৰা আৱাস যোজনা , মহিলা যোজনা , অৰুণোদয় ইত্যাদি। তদুপৰি চৰকাৰৰ আঁচনিৰ দ্বাৰা নিবনুৱা যুৱতীসকলক বিভিন্ন প্ৰশিক্ষণ দি আত্ম সংস্থাপন লাভ কৰিব পাৰিছে। মহিলাসকলে নিজ অৰ্থনৈতিক কাৰ্য্যসূচীৰ জৰিয়তে গ্ৰাম্য অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত অংশগ্ৰহন কৰিব পাৰে ।পঞ্চায়তীৰাজ অনুষ্ঠান বিলাকে মহিলা সকলক নানান সুবিধা প্ৰদান কৰাৰ লগতে আত্মসহায়ক গোট গঠণ কৰি উপাৰ্জনৰ এটা অংশ ডাকঘৰত বা বেংকত স্থায়ীভাৱে জমা ৰাখি উপাৰ্জনৰ পথ প্ৰশস্ত কৰি সামাজিক সম্প্ৰীতি বৃদ্ধি কৰি এখন সুস্থ সমাজ গঢ়াৰ ক্ষেত্ৰতো সহায় কৰিছে।

০.৭ সিদ্ধান্ত ঃ

গৱেষণা পত্ৰখনিত আলোচনাৰ পৰা হোৱা কেতবোৰৰ সত্য হ'ল—

১. কৃষিজীৱী গ্ৰাম্যলোক সকলক অৰ্থনৈতিক ভাৱে স্বাৱলম্বী হোৱাত মহিলা সকলে ইতিবাচক ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল।

২. বিশ্বায়নৰ যুগত গ্ৰাম্য মহিলাৰ উৎপাদিত দ্ৰব্য সমূহ স্বকীয়ৰূপত উন্নীত কৰি সুচাৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে।

৩. উন্নত বৈজ্ঞানিক যন্ত্ৰ পাতিৰে বস্ত্ৰ শিল্পক বিশ্বৰ বজাৰত ফেৰ মাৰিব পৰাকৈ চিন্তা-চৰ্চাৰ প্ৰয়োজন।

৪. মহিলাসকলক উপযুক্ত প্ৰশিক্ষনেৰে কম সময়তে অৰ্থনৈতিক ভাৱে অধিক লাভ কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰি যাৰ জৰিয়তে কৰ্ম-সংস্কৃতিও বৃদ্ধি হ'ব।

৫. আত্মসহায়ক গোট গঠনেৰে গ্ৰাম্য মহিলালৈ অধিক ঋণৰ ব্যৱস্থা কৰি মহিলাৰ আৰ্থ-সামাজিক মৰ্য্যদা উন্নীত কৰিব পাৰি।

০.৮ উপসংহাৰ ঃ

অসম এখন কৃষি প্ৰধান ৰাজ্য। এই ৰাজ্যৰ কৃষিজীৱী গ্ৰাম্যলোকসকলে অৰ্থনৈতিকভাৱে স্বাৱলম্বী হেৱাত মহিলাসকলে ইতিবাচক ভূমিকা গ্ৰহন কৰিব লাগিব। তদুপৰি গ্ৰাম্য মহিলাৰ সক্ৰীয় সহযোগিতা আৰু যোগাত্মক কৰ্ম-উদ্যমৰ প্ৰয়োজন আছে। বৰ্তমান বিশ্বায়নৰ যুগত গ্ৰাম্য মহিলাৰ যি উৎপাদিত দ্ৰব্য, সেই উৎপাদিত দ্ৰব্যসমূহ স্বকীয় ৰূপত উন্নীত কৰি বিশ্বৰ বজাৰত চাহিদা বৃদ্ধি কৰিব পাৰিলে অৰ্থনৈতিকভাৱে সবল কৰিব পাৰিলে অৰ্থনৈতিকভাৱে সবল হ'ব পাৰিব ইয়াৰ ওপৰিও গ্ৰাম্য মহিলাসকলে উন্নত বৈজ্ঞানিক যন্ত্ৰপাতি ব্যৱহাৰ কৰি বস্ত্ৰ শিল্পক

অধিক উন্নত কৰি আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বজাৰত চাহিদা বৃদ্ধি কৰিব পাৰিলে আৰ্থিক ভাৱে স্বচ্ছ হ'ব পাৰিব ।

অৰ্থনৈতিক উন্নয়নে দেশৰ শান্তি কঢ়িয়াই অনাত সহায় কৰা ওপৰিও সমাজৰ পৰা সন্ত্ৰাসবাদী, উগ্ৰজাতীয়তাবাদী সামাজিক অপৰাধ ইত্যাদি ধৰণৰ বিভেদকামী মনোভাৱবিলাক সমাজৰ পৰা বহু আঁতৰত ৰখাত সহায় কৰে । সমাজৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ ভিন্ন দিশবোৰক বিজ্ঞানসন্মতভাৱে অধ্যয়ন কৰি সমাজ এখনৰ সুস্থিৰতা আৰু ভাৰসাম্যতা আনিব পাৰিব। এইক্ষেত্ৰত গ্ৰাম্যমহিলা সকলে সচেতনভাৱে গঠণমূলক মানসিকতাৰে আগবাঢ়ি আহিব লাগিব। তেতিয়াহে অসমৰ লগতে সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষতে আৰ্থ-সামাজিক উন্নয়ন সম্ভৱ।

সমল দাতাৰ তালিকা

সমলদাতাৰ নাম, বয়স আৰু ঠিকনা

১) শ্ৰীমতী কামিনী সোনোৱাল, ৬৭, পাণধোৱা
২) শ্ৰীমতী চফলা সোনোৱাল, ৬৬, পাণধোৱা
৩) শ্ৰীমতী স্বৰ্ণলতা শইকীয়া, ৬৪, পাণধোৱা
৪) শ্ৰীমতী জনেশ্বৰী শইকীয়া, ৬২, পাণধোৱা
৫) শ্ৰীমতী ক্ষীৰোড সোনোৱাল, ৬৪, পাণধোৱা
৬) শ্ৰীমতী মিনতি সোনোৱাল, ৫৬, পাণধোৱা
৭) শ্ৰীমতী মধুমতি শইকীয়া, ৩৫, পাণধোৱা
৮) শ্ৰীমতী দেৱেশ্বৰী সোনোৱাল, ৬৫, পাণধোৱা
৯) শ্ৰীমতী হেমন্তী শইকীয়া, ৫৩, পাণধোৱা
১০) শ্ৰীমতী অৰুণিমা শইকীয়া, ৩৩, পাণধোৱা
১১) শ্ৰীমতী জয়ন্তী সোনোৱাল, ৪০, পাণধোৱা
১২) শ্ৰীমতী গোলাপী শইকীয়া, ৪৩, পাণধোৱা
১৩) শ্ৰীমতী ৰানু সোনোৱাল, ৪৫, পাণধোৱা

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী

বৰঠাকুৰ, বি.এন. ঃ Sociological Aspects of Economics Devlopment
বৰা, ভদ্ৰেশ্বৰ ঃ সমাজতত্বৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন
গগৈ, পুৰন্দৰ ঃ ভাৰতৰ গ্ৰমোন্নয়নৰ প্ৰশাসনীয় ব্যৱস্থা
গগৈ, পুৰন্দৰ ঃ নাৰী অধ্যয়নৰ পৰিচয়
দাস, বৈকুণ্ঠ

ৰাজনৈতিক প্ৰেক্ষাপটত চাহ বাগিছাৰ মহিলা

বিৰিঞ্চি চেতিয়া
সহকাৰী অধ্যাপক
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ
পিথুবৰ ছোৱালী স্নাতক মহাবিদ্যালয়

০.১ অৱতৰণিকা ঃ

চাহ জনগোষ্ঠী আদিবাসী সকল অসমৰ এক বৃহৎ জনগোষ্ঠী। দৰিদ্ৰ আৰু অপুষ্টিত ভুগি থকা উৰিষ্যা, ঝাৰখণ্ড, ছত্তিশগড়, পশ্চিমবংগ আদি অঞ্চলৰ জনগোষ্ঠীয় দলিত লোকসকলক বৃটিছে আমদানি কৰি চাহ উদ্যোগৰ বনুৱা হিচাপে নিয়োজিত কৰাৰ দুশ বছৰৰ পাছতো এই সকল লোক শোষণৰ ভৰত জৰ্জৰিত। ক্ষুধাৰ তাড়নাত চাহ শ্ৰমিক হিচাপে কৰ্ম কৰা এই সকল লোক অসমৰ সমাজ, অৰ্থনীতি, ৰাজনৈতীতি, সংস্কৃতিৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ হৈ পৰাৰ পাছতো চৰকাৰী পৃষ্ঠপোষকতাত চলোৱা অৰ্থনৈতিক শোষণ তথা পৰিচয় সংকচত বিধ্বস্ত এই বৃহত্তৰ জনগোষ্ঠীটো। অৰ্থনৈতিক উদাৰীকৰণ তথা বিশ্বায়নৰ ধামখুমিয়াত আন্ধাৰ ভৱিষ্যতলৈ গতি কৰা অসমৰ অন্যান্য জনজাতি সমূহৰ সমান্তৰালভাৱে চাহ জনগোষ্ঠীয় লোক সকলো ইমানেই শোষিত যে বৰ্তমানেও তেওঁলোক অসমত জনজাতিৰ তালিকাভূক্ত হোৱাৰ পৰা বঞ্চিত। বৃটিছৰ সাম্ৰাজ্যবাদী শাসনৰ সময়ৰে পৰা আৰ্থ সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক দিশৰ পৰা ভাৰতবৰ্ষৰ সকলোতকৈ ক্ষতিগ্ৰস্ত জনসমষ্টিটো হৈছে এই চাহ জনগোষ্ঠীসকল।

০.২ অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আৰু প্ৰয়োজনীয়তা ঃ

ৰাজনৈতিক প্ৰেক্ষাপটত চাহ বাগিছাৰ মহিলা সকলৰ ভূমিকাই কিদৰে এক নতুন সম্ভাৱনা কঢ়িয়াই আনিছে আৰু জনগোষ্ঠী মহিলা সকলৰ বিকাশ আৰু উন্নতিৰ প্ৰতি দৃষ্টিপাত কৰিবলৈকে এই উক্ত বিষয়টি অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আৰু প্ৰয়োজনীয়তা আছে।

ক্ৰমে ষ্টিভ চেন, চাড হাৰ্লে আৰু জাভেদ কৰিমে ইয়াক প্ৰতিষ্ঠা কৰে। ইউটিউবত উপলব্ধ অসমীয়া সাহিত্যৰ বিষয়ে এই প্ৰবন্ধত আলোচনা কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হ'ব।

বীজ শব্দ ঃ অসমীয়া, সাহিত্য, ইণ্টাৰনেট, ইউটিউব।

বিষয়ৰ পৰিচয় ঃ

সাহিত্য সমাজৰ এক অঙ্গ। সাহিত্যত সমাজৰ সকলো দিশ প্ৰতিফলিত হয়। সাহিত্যই স্তৰে স্তৰে প্ৰজন্মৰ পৰা প্ৰজন্মলৈ সমাজৰ বাৰ্তা প্ৰেৰণ কৰে। অতীজতে মৌখিক ৰূপত আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত লিখিত ৰূপত সাহিত্যৰ প্ৰকাশ ঘটা দেখা যায়। বৰ্তমান সময়ত সামাজিক মাধ্যমসমূহত সাহিত্যই বিশেষ চৰ্চা লাভ কৰা দেখা গৈছে। সামাজিক মাধ্যমসমূহত বহু সাহিত্যৰ সৃষ্টি হৈছে। পূৰ্বতে সৃষ্টি হোৱা বহু সাহিত্যৰ পুণৰ প্ৰচাৰ হৈছে। বৰ্তমান জনপ্ৰিয় সামাজিক মাধ্যমসমূহৰ ভিতৰত ইউটিউব এক অন্যতম। ইউটিউবে বহু লেখকে বিভিন্ন সাহিত্যৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে। এই অধ্যয়নত ইউটিউবত উপলব্ধ অসমীয়া সাহিত্য সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য ঃ

• ইউটিউবত কেনেধৰণৰ অসমীয়া সাহিত্য চৰ্চা হৈছে সেই সম্পৰ্কে বিচাৰ কৰা।

• সামাজিক দিশসমূহৰ লগতে বিভিন্ন দিশসমূহ ইউটিউবত উপলব্ধ সাহিত্য ৰাজিয়ে কেনেদৰে সামৰি লৈছে বা কিমান পৰ্যায়লৈকে সামৰি লৈছে সেই বিষয়ে অধ্যয়ন কৰা।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি ঃ

এই অধ্যয়নত সমীক্ষাত্মক আৰু বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হৈছে।

মূল আলোচনা ঃ

ইউটিউবত ভিডিঅ' আপলোড, দৰ্শন, বিতৰণ, মন্তব্য কৰাৰ সুবিধা আছে। ইয়াত আমি আন আন দিশসমূহৰ লগতে সাহিত্যৰো বিভিন্ন বিধাসমূহ বিভিন্ন প্ৰকাৰে সংৰক্ষিত হোৱা দেখিবলৈ পাওঁ। ইউটিউবৰ বিভিন্ন চেনেলসমূহত

চাহ জনজাতি মহিলা সকলৰ জীৱন সংগ্ৰামৰ এক সুস্থ বতৰা কঢ়িয়াই আনিব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

বৰ্তমান চাহ বাগিছাৰ চাহ শ্ৰমিক সকলে চাহ বাগিছাৰ কাম এৰি আন দহখন অসমীয়া গাঁৱৰ দৰে মাটি বাৰী কিনি খেতি কৰ্ম কৰি গাঁও পাতি বাস কৰি জীৱন নিৰ্বাহ কৰিছে। আনকি নামঘৰৰ প্ৰতিষ্ঠাও কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰে সংগ্ৰহ কৰি নিগাজী ৰূপ প্ৰদান কৰাত গুৰুত্ব দিয়া উচিত। অসম সাহিত্য সভাই চাহ শ্ৰমিক সকলৰ সংস্কৃতিৰ উন্নতি কল্পে এখনি সমিতি গঠন কৰি দিছে। এই সমিতিয়ে উপযুক্ত আঁচনি গঠন কৰি দিছে। এই সমিতিয়ে উপযুক্ত আঁচনি গ্ৰহণ কৰি কাৰ্যত পৰিণত কৰি আগুৱাই গ'লে চাহ জনজাতি সকলৰ সংস্কৃতি, অৰ্থনীতি, ৰাজনীতি আদি দিশত অৰিহনা যোগাব বুলি আশা কৰিব পাৰি। সাহিত্য-সংস্কৃতি পথাৰখনত মহিলা চাহ জাতিসকলে যি দৰে সফল হ'ব পাৰিছে সেইদৰে ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰখনতো সফলতা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ভাৰতীয় জনতা পাৰ্টিৰ দলৰ পৰা স্বাধীন ভাৰতৰ ৰপ্ততম ৰাষ্ট্ৰপতি হিচাপে ২০২২ চনত দ্ৰৌপদী মূৰ্মু নিৰ্বাচিত হয়। তেওঁৱেই আছিল প্ৰথম আদিবাসী ৰাষ্ট্ৰপতি হিচাপে নিৰ্বাচিত হোৱা মহিলা। ঠিক সেইদৰে অসমৰ আন এগৰাকী ৰাজনীতিৰ পথাৰত খোজ পেলোৱা মহিলা হ'ল প্ৰাক্তন কংগ্ৰেছৰ কেবিনেট মন্ত্ৰী ৰূপম কুৰ্মী। ৩০ বছৰ কাল অবিৰতভাৱে ৰাজনীতিৰ পথাৰত দপদপাই থকা ৰূপম কুৰ্মীৰ অৱদানে ৰাজনীতিৰ জগতখনক এক নতুন মৰ্যাদা প্ৰদান কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ঠিক সেইদৰে অসমৰ আন এগৰাকী চাহ জনগোষ্ঠীৰ মহিলাৰ ভিতৰত অন্যতম হ'ল জীৱনতাৰা ঘাটোৱাৰ। মৰাণ সমষ্টিৰ পৰা ৰাজনীতিৰ পথাৰত খোজ দিয়া জীৱনতাৰা ঘাটোৱাৰ বিধায়িকা হিচাপে নিৰ্বাচিত হয়।

অসমৰ জাতীয় জীৱনত ঊনৈশ শতিকাৰ আৰম্ভণিতে বহুটো খেলি-মেলি আৰু অৰাজক অৱস্থাই দেখা দিছিল। সেইয়া আছিল অসমৰ ৰাজনৈতিক দৃশ্যপটৰ কিছু সাল সলনি হোৱাৰ সময়। তেনে অস্থিৰ সময়তো কিছুমান নতুন ৰেঙনিয়ে অসমৰ পূৱ আকাশত ভূমুকি মাৰিছিল। এই ক্ষেত্ৰত চাহ শিল্প অন্যতম অৱদান। চাহ খেতি কৰাৰ উদ্দেশ্যৰে ইংৰাজ চৰকাৰে ভাৰতৰ বিভিন্ন ঠাই উৰিষ্যা, বিহাৰ, পশ্চিমবংগ, মধ্যপ্ৰদেশ, উত্তৰ প্ৰদেশ আদি ঠাইৰ পৰা অসমলৈ শ্ৰমিক সৰবৰাহ কৰিবলৈ ধৰে। আৰ্থিকভাৱে দুৰ্দশাগ্ৰস্ত এই সকল লোকে জীৱিকাৰ তাড়নাত

নিজ ঠাই এৰি অসম ভূমিলৈ আহি অসমত নিগাজীকৈ থাকিবলৈ ধৰে। মুঠতে সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ দৰে ৰাজনীতি জগতখনতো চাহ বাগিছাৰ মহিলা সকলে বৰঙনি যোগাবলৈ সক্ষম হ'ব পাৰিছে।

২.০ উপসংহাৰ ঃ

অসমৰ আদিবাসী চাহ জনগোষ্ঠী জনসাধাৰণৰ মাজত প্ৰকট হোৱা আদিবাসী জাতীয়তাবোধ সকলোধৰণেৰে অসমৰ সাৰুৱা ভূমিত সৃষ্টি আৰু প্ৰায় সময়তে ইয়াৰ মূল অনুপ্ৰেৰণা হৈছে। বৃহত্তৰ অসমীয়া গণ জীৱন, প্ৰচণ্ড জাতীয়তাবোধ আৰু জাতীয় ঐক্য। অসমৰ আদিবাসী জাতীয়তাবাদো অসমীয়া ভাষা কেন্দ্ৰিকেই। মুঠতে ৰাজনৈতিক প্ৰেক্ষাপটত চাহ বাগিছাৰ মহিলা সকলৰ সবল আগমনে এক নতুন জোৱাৰ আনিব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

ইউটিউবত উপলব্ধ অসমীয়া সাহিত্য

মাধুৰীমা শইকীয়া
গৱেষক, অসমীয়া বিভাগ
ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়

সংক্ষিপ্তসাৰ ঃ

একবিংশ শতিকাটো তথ্য-প্ৰযুক্তি, যোগাযোগৰ মহা বিস্ফোৰণৰ যুগ। বিংশ শতিকাৰ শেষৰফালৰ পৰাই বিশ্বৰ সমাজ, সভ্যতাৰ প্ৰতিটো বস্তুৱেই ছপা মাধ্যমৰ উপৰিও ডিজিটেল অৰ্থাৎ বিভিন্ন সামাজিক মাধ্যমত উপলব্ধ হোৱাৰ পথত আগবাঢ়ি গৈছে। অতীজৰে পৰা সাহিত্য সৃষ্টি হৈছে বহু ক্ৰম বিৱৰ্তনৰ মাজেৰে। বৰ্তমান দ্ৰুত পৰিৱৰ্তনশীল তথ্য প্ৰযুক্তিৰ যুগত সাহিত্যই ন ৰূপত থিয় হৈছেহি। সকলোৰে জানে যে মানৱ জীৱনত সাহিত্য এটা এৰাব নোৱাৰা দিশ। বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে ইন্টাৰনেটৰ সংযোগৰ দ্বাৰা বিভিন্ন আহিলা যেনে—কম্পিউটাৰ, স্মাৰ্ট ফোন, লেপটপ, নোটবুক আদিৰ যোগেদি বিশ্বৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ লোকৰ মাজত বিভিন্ন তথ্যৰ আদান- প্ৰদান তথা যোগাযোগ স্থাপন কৰিবলৈ আমি সক্ষম হৈছোঁ। এই তথ্য আদান প্ৰদানৰ অনলাইন যোগাযোগৰ বিভিন্ন মাধ্যমক নব্য মাধ্যমৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব পাৰি। ছপা মাধ্যমৰ নিচিনাকৈ নব্য মাধ্যমে কেৱল মাত্ৰ যোগাযোগৰ বাবে লিখিত শব্দৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নহয়। বৰঞ্চ লিখিত শব্দৰ লগতে দৃশ্য-শ্ৰব্য ব্যৱস্থাও নব্য মাধ্যমৰ অন্তৰ্ভুক্ত। এই নব্য মাধ্যমৰে বিভিন্ন ক্ষেত্ৰসমূহৰ ভিতৰত অন্যতম হৈছে—ইউটিউব। ইউটিউবো দৃশ্য-শ্ৰব্য ব্যৱস্থাৰ অন্যতম উদাহৰণ। সাম্প্ৰতিক সময়ত এই মাধ্যম হৈ পৰিছে যোগাযোগৰ সমান্তৰালভাৱে তথ্য, জ্ঞান, মনোৰঞ্জন, বিনোদন, সাহিত্য-সমাজ-সংস্কৃতি চৰ্চাৰ জনপ্ৰিয় আৰু সহজ মাধ্যম। ইউটিউব হৈছে এক জনপ্ৰিয় দৃশ্য-শ্ৰব্য নব্য মাধ্যম। ২০০৫ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত তিনিজন ভূতপূৰ্ব পে প'ল (pay pal) কৰ্মচাৰী

মাধ্যমত পৰিৱেশন কৰা দেখা গৈছে আৰু যিসকল পৰৱৰ্তী সময়ত প্ৰতিষ্ঠিত হোৱাও পৰিলক্ষিত হৈছে। তেনে কেইজনমান কবি হ'ল—ধ্ৰুৱজ্যোতি কলিতা, কল্যাণী শৰ্মা, ডেভিদ কংকন, হিমাংশু প্ৰসাদ দাস আদি। ডেভিদ কংকনৰ 'চাকৰি এটা বৰ প্ৰয়োজন হৈছিল ছাৰ' এটা সাম্প্ৰতিক সময়ক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব পৰা কবিতা। কবিতাটোৰ বিষয়বস্তু আৰু কথা অতি মৰ্মস্পৰ্শী। কবিতাটো শ্ৰব্য ৰূপত উপলব্ধ। https.//youtu.be/VBLEJkM5UCE

উপন্যাস ঃ

উপন্যাসৰ ভিতৰত ইউটিউবত উপলব্ধ খণ্ড খণ্ডকৈ কৈলাস শৰ্মাৰ 'বলুকাত বিয়লি' উপন্যাসখনত অসমৰ গাঁৱৰ সমাজ জীৱনৰ সুন্দৰ ছবি ফুটি উঠিছে। এই উপন্যাসখনৰ দৰ্শক-শ্ৰোতাৰ সংখ্যালৈ চায় জনপ্ৰিয়তাৰ উমান ল'ব পাৰি। কণ্ঠস্বৰৰ সৌন্দৰ্য্যশালীতাই উপন্যাসখনত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে। https.//youtu.be/w5s6a68Hq0g

হোমেন বৰগোহাঞিৰ এখন জনপ্ৰিয় উপন্যাস 'মৎস্যগন্ধা' ইউটিউবত উপলব্ধ। https.//youtu.be/G8mvcNHTz6E

'হোমেন বৰগোহাঞিৰ 'সাউদৰ পুতেকে নাও মেলি যায়' উপন্যাসখন 'আফুঘাট' নামৰ চেনেলটোত পাঠ কৰা দেখা গৈছে। https.//youtu.be/SjVZUkq_-_w

ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ 'মৰমৰ দেউতা', 'অন্তৰীপ' আদি উপন্যাসক গাৰ্গী চক্ৰৱৰ্তীয়ে সুন্দৰকৈ উপস্থাপন কৰিছে। https.//youtu.be/h514A2vXVn0

উপৰোক্ত উপন্যাসসমূহ পূৰ্বতে মুদ্ৰিত আকাৰত প্ৰকাশিত। আনহাতে কেৱল ইউটিউবৰ জৰিয়তে শ্ৰব্য ৰূপত দুই-চাৰিখন উপন্যাস প্ৰকাশ হৈছে। যেনে—কৰবী চৌধুৰীৰ 'ভালপোৱা এজাক বৰষুণ' https.//youtu.be/Au0VHb4ijro, মল্লিকা বৰুৱাৰ 'তোমালৈ' আদি উল্লেখযোগ্য। এই উপন্যাসসমূহৰ দৰ্শকৰ সংখ্যালৈ চায় জনপ্ৰিয় বুলিয়েই ক'ব পাৰি।

গল্প ঃ

ইউটিউবৰ গল্প পাঠৰ ক্ষেত্ৰত দেখিবলৈ পাওঁ অপূৰ্ব কুমাৰ শইকীয়াৰ গল্প 'টেটকুটি'। গল্পটো গাঁৱলীয়া আৰু নগৰীয়া জীৱন আৰু মানসিকতাৰ

প্ৰকাশিত সাহিত্যৰ উপকৰণ সমূহ সৃষ্টি আৰু তথ্য প্ৰকাশৰ এখন সুন্দৰ মঞ্চ। এইসমূহৰ ভিতৰত সাহিত্যৰ পৰিচয়, সৃষ্টিশীল সাহিত্য যেনে—কবিতা, গল্প, উপন্যাস, নাটক, ৰস-ৰচনা, গ্ৰন্থাভাস আদিৰ উপৰিও পাঠ্যক্ৰম ভিত্তিক বিভিন্ন পাঠ, অডিঅ' বুক, সাধুকথা আদি দেখিবলৈ পোৱা যায়। অৱশ্যে এই প্ৰত্যেক বিধ বিধাৰে প্ৰকাশ্য ৰূপ ইউটিউবত সমানে উপলব্ধ নহয়।

অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰত্যেক বিধ বিধায়েই ইউটিউবত উপস্থাপন কৰা হোৱা নাই যদিও প্ৰায়বিধৰে কম-বেছি পৰিমাণে দৃশ্য-শ্ৰব্য অথবা কিছুমান কেৱল শ্ৰব্য ৰূপৰ উপযোগী কৰি তোলা হৈছে। ইয়াত প্ৰাপ্ত সমলসমূহৰ ভিতৰত কবিতাৰ পৰিধি আন সাহিত্যতকৈ বেছি। ইয়াত আমি সাহিত্যৰ বিভিন্ন বিধাৰ পৰিৱেশ্য ৰূপটো লাভ কৰোঁ। বিশেষকৈ ইউটিউবত প্ৰাপ্ত সাহিত্য সমুহৰ দুটা ধাৰা দেখিবলৈ পাওঁ—কোনো এজন ব্যক্তিৰ নিজা সৃষ্টি উপস্থাপন নাইবা পুৰণি কবি সাহিত্যিক সকলৰ সৃষ্টিক পৰিৱেশ্য ৰূপত উপস্থাপন। অৱশ্যে নতুন কবিসকলৰ কবিতাসমূহো বিশেষ আবৃত্তিকাৰৰ কণ্ঠত ইউটিউবৰ জৰিয়তে জনপ্ৰিয় হৈ পৰিছে।

সাহিত্যৰ আলোচনা ঃ

ইউটিউবত পোৱা অসমীয়া সাহিত্য বিষয়ক দিশসমূহৰ বিষয়বস্তু এনে ধৰণৰ—অসমীয়া সাহিত্যৰ পৰিচয়ৰ ক্ষেত্ৰত দেখিবলৈ পাওঁ বিষয় বিশেষজ্ঞ ড° ৰাজেন্দ্ৰ মিশ্ৰই প্ৰাদেশিক ভাষা সাহিত্য ঃ অসমীয়া শীৰ্ষক এটা আলোচনা হিন্দী ভাষাৰ মাধ্যমেৰে আগবঢ়াইছে। এই আলোচনাত প্ৰধানতঃ অসমীয়া ভাষাৰ উদ্ভৱ আৰু বিকাশৰ বিষয়ে দাঙি ধৰিছে। https./youtu.be/7oUnjaOelz4

অসমীয়া সাহিত্যৰ যুগ বিভাজন সম্পৰ্কে এই মঞ্চত যথেষ্ট আলোচনা হোৱা দেখা গৈছে। এই ক্ষেত্ৰত বিশেষকৈ কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ দৃশ্য শ্ৰব্য বিদ্যায়তনিক অনুষ্ঠান 'সীমাৰ পৰিধি ভাঙি'ৰ কথা ক'ব পাৰি। https./ /youtu.be/-LWr6sYkJtQ

এই আলোচনাৰ উপৰিও কেইবাজনো শিক্ষকে যুগ বিভাজন সম্পৰ্কে আলোচনা কৰিছে। মূলতঃ এই আলোচনা সমূহত সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ যুগ বিভাজনকে আধাৰ হিচাপে লোৱা দেখা গৈছে। অৱশ্যে অতি সাম্প্ৰতিক হিচাপেও অসমীয়া সাহিত্যক বহুকেইজনে আলোচনা কৰিছে।

আনহাতে, 'অসমীয়া গদ্য সাহিত্যৰ ইতিবৃত্ত', 'অসমীয়া বুৰঞ্জী সাহিত্য', 'অসমীয়া ভ্ৰমন সাহিত্য', 'অসমীয়া লোক সাহিত্য', 'অসমীয়া নাটক' আদি সম্পৰ্কে দৃশ্য- শ্ৰব্য ৰূপত 'সাহিত্য বাৰ্তা' নামৰ ইউটিউব চেনেলটোৰ জৰিয়তে অণিমা নেওগে বিস্তাৰিত আলোচনা আগবঢ়াইছে। https.//youtube.com/channel/UCeq4oTBlq6OrRmLMmIHaeEg

সাহিত্য আলোচনাৰ ক্ষেত্ৰত 'সাম্প্ৰতিক কালত অসমীয়া সাহিত্যৰ ধাৰা' শীৰ্ষক আলোচনা আগবঢ়াইছে ডঃ লক্ষীনন্দন বৰাই। আলোচনাটোত তেওঁ অসমীয়া সাহিত্যৰ গতিবিধিৰ ক্ষেত্ৰত পৰ্যালোচনা আগবঢ়াইছে, সাহিত্যৰ লগত জড়িত দিশসমূহৰ কথাও ইয়াত সামৰা হৈছে। https.//youtu.be/eyC1Rja7Ur0

তেনেদৰে তুলনামুলক সাহিত্যৰ অধ্যয়ন ঃ এটি পৰিচয় (প্ৰথম খণ্ড) শীৰ্ষক আলোচনা আগবঢ়াইছে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সহযোগী অধ্যাপক প্ৰফুল্ল কুমাৰ নাথে। ইয়াত অধ্যয়নৰ পৰিসৰ, গুৰুত্ব আৰু সংজ্ঞা আদি আলোচনা কৰা দেখা গৈছে। https.//youtu.be/r6hMJ6lnBk8

জীৱনী বিষয়ক ঃ

ইউটিউবত জীৱনী বিষয়ক তথ্যমূলক ভিডিঅ' উপলব্ধ। ইয়াৰ ভিতৰত জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ জীৱনী অন্যতম। ইয়াত জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাদেৱৰ জীৱনী বিষয়বস্তুজনিত দুই এক চিত্ৰ সংযোগ কৰি পৰিৱেশন কৰা হৈছে। ইয়াৰ উপৰিও "Great man of assam" নামৰ ইউটিউব চেনেলটোত বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা, শংকৰদেৱ, ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়া আদিৰ জীৱনৰ ওপৰত ফটো সম্বলিত ৰূপত আলোচনা কৰা হৈছে। https.//youtube.com/c/GreatManofAssam, https./youtu.be/ugoedOzNd70, https.//youtu.be/n80EBktku4s

ইয়াৰ উপৰিও হোমেন বৰগোহাঞিৰ প্ৰথম পুৰুষত লিখা ব্যক্তিগত ৰচনা 'গদ্যৰ সাধনা' পাঠ কৰিছে। এই আলোচনাত তত্ব গধুৰ বিষয়ৰ পৰিৱৰ্তে তেখেতৰ অনুভৱক প্ৰাধান্য দিছে। https./youtu.be/OCrshZSKMxl

বিভিন্ন শ্ৰেণীমুলক ভিডিঅ' বা আলোচনাও ইউটিউবত দেখিবলৈ পোৱা যায়। ইয়াৰ ভিতৰত অণিমা নেওগৰ 'ছন্দৰ ত্ৰিধাৰা'ত অসমীয়া ছন্দৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। https./youtu.be/cGCzLHKd5JL

কবিতা ঃ

কবিতাৰ ক্ষেত্ৰত ন-পুৰণি বিভিন্ন কবিতাৰ পৰিৱেশ্য ৰূপ দেখিবলৈ পোৱা যায়। তাৰ ভিতৰত আবৃত্তিকাৰ অথবা ইউটিউব চেনেলৰ স্বত্বাধিকাৰৰ নিজা সৃষ্টি বা মুদ্ৰিত মাধ্যমত প্ৰকাশিত জনপ্ৰিয় কবিতাসমূহ উপলব্ধ হোৱা দেখিবলৈ পোৱা যায়। ইউটিউবত পোৱা বৰ্ণালী পূজাৰীৰ দ্বাৰা পৰিবেশিত অতনু ভট্টাচাৰ্যৰ 'অপ্ৰাপ্তি' নামৰ কবিতাটো এটা সুন্দৰ জীৱন বোধৰ কবিতা। https./youtu.be/BWSLaf5DQKQ

এনেধৰণৰ আন এটা কবিতা হ'ল হীৰেন ভট্টাচাৰ্যৰ 'মোৰ এই শব্দবোৰ'। ইয়াক আবৃত্তিকাৰে মনোমোহাকৈ পৰিৱেশন কৰিছে।

'শব্দ বৃক্ষ' চেনেলটোত হীৰেন ভট্টাচাৰ্যৰ কবিতাসমূহ আবৃত্তি ৰূপত উপলব্ধ। যি অসমীয়া ই-সাহিত্যক বিশেষভাৱে সমৃদ্ধ কৰিছে আৰু ইয়াৰ শ্ৰোতা দৰ্শকৰ সংখ্যাও চকুত লগা।

https.//youtube.com/channel/UCJV9yb9OmFusqQspCxlJ-Ow

হোমেন বৰগোহাঞিৰ এটা অতি জনপ্ৰিয় আধুনিক কবিতা 'হৈমন্তী'ৰ আবৃত্তিৰূপ ইউটিউবত উপলব্ধ। https.//youtu.be/JiD13agydSM

সাম্প্ৰতিক অসমীয়া কাব্যজগতৰ এজন জনপ্ৰিয় কবি প্ৰণৱ কুমাৰ বৰ্মনৰ 'সন্দিকৈ কলেজৰ তুমি সাগৰিকা বৰদলৈ', 'পেঞ্চন', '২৭ নৱেম্বৰ', 'আমন্ত্ৰণ' আদি কবিতাক তপন দাসে অতি সাৱলীলভাৱে আবৃত্তি কৰিছে, যিবোৰ ইউটিউবত উপলব্ধ। https.//youtu.be/Rn2KUly2sLY

সাম্প্ৰতিক প্ৰেক্ষাপটত ৰচিত মণিমালা দাসৰ এটা সুন্দৰ কবিতা হৈছে 'খবৰ সুধিছা'। কবিতাটোৱে বৰ্তমান পৰিস্থিতিত আমাৰ সমাজৰ আটাইবোৰ দুৰ্ভাগ্যক স্পৰ্শ কৰিছে। https./youtu.be/zdSvd2nsNU

মাদাৰ টেৰেছাৰ life শীৰ্ষক কবিতাৰ ভাবানুবাদ আৰু আবৃত্তি ইউটিউবত উপলব্ধ। https.//youtu.be/M9kMcZ4h5N4

অৱশ্যে উপৰোক্ত প্ৰায়সমূহ কবিতা পূৰ্বতে মুদ্ৰিত মাধ্যমত প্ৰকাশিত। আনহাতে ইউটিউবতে প্ৰথমবাৰৰ বাবে প্ৰকাশিত কিছুমান কবিতাও আছে। যেনে—তপন দাসৰ 'ক'লৈ আহিলোঁ'। https.//youtu.be/GJEamSbrx7M। প্ৰবীণ বা প্ৰতিষ্ঠিত কবিসকলৰ উপৰিও বহুতো নৱ-প্ৰজন্মৰ কবিৰ কবিতা এই

মাধ্যম আৰু নব্য মাধ্যমত প্ৰকাশিত অসমীয়া সাহিত্যৰ গুণগত মান একেই নহয় যদিও কিছু কিছু ক্ষেত্ৰত নব্য মাধ্যমত উচ্চ মানদণ্ড সাহিত্য চৰ্চা হোৱা দেখা যায়। ইউটিউব বৰ্তমান অতি জনপ্ৰিয় মাধ্যম হিচাপে পৰিগণিত হৈ পৰিছে আৰু এটা সময়ত এই ইউটিউবত সৃষ্টি হোৱা সাহিত্যৰাজিয়ে উচ্চ মানদণ্ডৰ সাহিত্য হিচাপে পৰিচয় লাভ কৰাৰ সমান্তৰাল ভাৱে সাহিত্য সৃষ্টিৰ এক উৎকৃষ্ট আহিলা হিচাপে প্ৰতিষ্ঠিত হ'ব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

সহায়ক উৎস ঃ

ইউটিউবৰ বিভিন্ন চেনেল

প্ৰতিফলনেৰে ডাক্তৰ এজনৰ কাহিনীৰ গল্পৰূপ। ইয়াৰ উপৰিও শইকীয়াৰ 'থেলাজিয়া', 'কলাষ্টমি', 'নীলা চৰাই', 'এটা আধুনিক বুঢ়ী আইৰ সাধু' আদি ইউটিউত শ্ৰব্য ৰূপত উপলব্ধ। https.//youtu.be/vwGTJY3ysiY

উল্লেখযোগ্য যে অপূৰ্ব কুমাৰ শইকীয়া এজন প্ৰতিষ্ঠিত লেখক। ইউটিবত তেখেতৰ গল্পৰ উপস্থিতিয়ে অসমীয়া ই-সাহিত্যক বিশেষভাৱে সমৃদ্ধ কৰিছে। ইয়াত উপলব্ধ প্ৰায়বোৰ গল্প মুদ্ৰিত মাধ্যমত পূৰ্বে প্ৰকাশিত। ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়া, অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰী, মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ গল্পও ইউটিউবত শ্ৰব্য ৰূপত উপলব্ধ। https.//youtu.be/-tEkGyCsmeA, https.//youtu.be/o-5-HERI_iI

নবীন লেখকৰ গল্পও ইউটিউত পোৱা যায়। যাৰ জৰিয়তে তেওঁলোকে জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰি পৰৱৰ্তী সময়ত ছপা মাধ্যমলৈ ওলাই যোৱাৰ পথ সুগম হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত গীতালি দাস, নাজৰিন নাজ, ৰঞ্জনা পাঠক আদি উল্লেখযোগ্য। যেনে—ৰঞ্জনা পাঠকৰ 'মই'। https.//youtu.be/XPZhvyG6Ljc

কাৰ্টুন ঃ

কাৰ্টুন তথা এনিমেছন ৰূপতো ইউটিউবত ভালেমান কাহিনী উপলব্ধ। যিবোৰৰ জনপ্ৰিয়তা চকুত লগা। এই ধাৰাৰে উপস্থাপন কৰা এটা শেহতীয়া জনপ্ৰিয় কাহিনী হ'ল নন্দিতা শইকীয়া হত্যাকাণ্ডৰ চোকা তথা ব্যংগ সমালোচনাৰে 'মৰিধল কলেজৰ দুৰ্ঘটনা'। https.//youtu.be/o-5-HERI_iI

ইবোৰৰ সাহিত্যিক মানদণ্ড যিয়েই নহওঁক তথাপিটো ব্যংগৰ মাজেৰে সমাজলৈ একোটা বাৰ্তা দিয়াৰ বাবে ইয়াকো আলোচনা কৰাৰ অৱকাশ আছে। জনসাধাৰণৰ মাজত এই কাৰ্টুনসমূহৰ জনপ্ৰিয়তা অত্যন্ত বেছি।

গ্ৰন্থ সমালোচনা ঃ

গ্ৰন্থ সমালোচনাৰ ক্ষেত্ৰত ড° মৃদুল শৰ্মাৰ ইউটিউব চেনেলটোৰ 'গ্ৰন্থাভাস'ৰ কথা উল্লেখ কৰিব পাৰি। তেখেতে আশাশুধীয়াকৈ ভালেমান গ্ৰন্থৰ সমালোচনা আগবঢ়াইছে। তেখেতে আলোচনা কৰা প্ৰায়বোৰ গ্ৰন্থৰে পূৰ্বতে আলোচনা হোৱা নাই। https.//youtube.com/channel/UCnyHYy2O8m6SSRDN0zhiOGA

আলোচিত এখন পুথি—'পিতায়ে মোক আকাশ চুবলৈ কৈছিল', ৰচনা-কুমুদ ঘোষ। এনেকৈ সাধাৰণ পাঠকৰ কাষলৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ কিতাপসমূহক লৈ যোৱাৰ

চেষ্টা অব্যাহত ৰাখিছে। দাদুল দেৱকৃষ্ণ বৰুৱাৰ ‘ঝুকুৰ জলঙাৰে কহিমাৰ ৰঙা’ https.//youtu.be/uZo1rheTo94, বিপুল জ্যোতি শইকীয়াৰ ‘জাপানী মৃত্যু কবিতা’ https.//youtu.be/wLv2SNiHvc4, কুমুদ ঘোষৰ ‘পিতায়ে মোক আকাশ চুবলৈ কৈছিল’ https.//youtu.be/_LUbvW_1EAI আদি গ্ৰন্থসমূহৰ আলোচনাৰ পৰা এটা কথা ক’ব পাৰোঁ যে তেখেতে ভব্য-গব্য সাহিত্যিকৰ ৰচনাতকৈ নতুন লেখকৰ উচ্চমানৰ গ্ৰন্থসমূহৰ সমালোচনা কৰিছে। তেখেতে এঠাইত কৈছে যে, ডাঙৰ প্ৰকাশকে সৰু লেখকৰ গ্ৰন্থ প্ৰকাশ নকৰে গতিকে এচাম উচ্চ মানসম্পন্ন গ্ৰন্থ আমাৰ অগোচৰে ৰৈ যায়। সেয়ে ড° শৰ্মাৰ এই পদক্ষেপ আদৰণীয়।

এই চেনেলটোৰ উপৰিও বহুকেইটা চেনেলত গ্ৰন্থ সমালোচনা পোৱা গৈছে। তাৰে ভিতৰত https.//youtu.be/IoJm6ncM3xM এই চেনেলটোত কেইবাখনো গ্ৰন্থৰ পূৰ্বে প্ৰকাশিত সমালোচনা আগবঢ়োৱা হৈছে। ‘মুক্ত মন’ চেনেলটোতো ‘অসীমত যাৰ হেৰাল সীমা’ৰ দৰে জনপ্ৰিয় গ্ৰন্থৰ স্বকীয় সমালোচনা পোৱা গৈছে। যিবোৰ মুদ্ৰিত মাধ্যমত অ-প্ৰকাশিত। https.//youtu.be/IoJm6ncM3xM

নাটক ঃ

পূৰ্বতে মঞ্চস্থ হৈ যোৱা নাটক কিছুমানো ইউটিউবৰ জৰিয়তে প্ৰচাৰিত হোৱা দেখিবলৈ পোৱা যায়। ইয়াৰ ভিতৰত মৰবেন্দ্ৰ শৰ্মাৰ ‘প্ৰহেলিকা জীৱনৰ’। https./youtu.be/VM-EKtOu-se

জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ ‘ৰূপালীম’ https.//youtu.be/tmMouAuc-8k, আকাশবাণী গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰ জৰিয়তে প্ৰকাশিত আগৰৱালাৰ ‘নিমাতী কন্যা’ৰ শ্ৰব্য ৰূপ ইউটিউবত উপলব্ধ।https.//youtu.be/-UXyY2Bbw20

ইউটিউবত আমি কিছুমান সাধুকথাৰ পৰিৱেশ্য ৰূপ দেখিবলৈ পাওঁ। ইয়াৰ ভিতৰত প্ৰজ্ঞা প্ৰহেলিকাৰ দ্বাৰা পৰিবেশিত বুঢ়ী আইৰ সাধুৰ ‘তেজীমলা (প্ৰথম খণ্ড) সাধুটো শিশুৰ উপযোগী হোৱাকৈ মনোগ্ৰাহী ৰূপত পৰিৱেশন কৰা হৈছে। https./youtu.be/A8-KOaStG7o

আনহাতে অসমীয়া ভ্ৰাম্যমাণ নাটকসমূহৰ দৃশ্য-শ্ৰব্য ৰূপ ইউটিউবত উপলব্ধ। https.//youtu.be/QB7UVrPOS8U, https.//youtu.be/UZmK9hCLUew ইও অসমীয়া সাহিত্যক সমৃদ্ধ কৰাত বিশেষভাৱে বৰঙণি আগবঢ়াইছে।

ভ্ৰমণ সাহিত্য ঃ

ইউটিউবত অসমীয়া ভ্ৰমন সাহিত্যও পোৱা গৈছে। যেনে—মৃদুলা দাসৰ ‘আমেৰিকা ভ্ৰমণৰ বৰ্ণিল দিনলিপি’ https.//youtu.be/jCRZI76Qzc0 এইখন ছপা ৰূপত প্ৰকাশিত ভ্ৰমণ বিষয়ক গ্ৰন্থ।

ৰস-ৰচনা ঃ

ৰস-ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰত অণিমা নেওগৰ দ্বাৰা ৰচিত আৰু তেওঁৰ দ্বাৰা পৰিবেশিত ‘ডক্টৰ’ নামৰ এখন সুন্দৰ ৰস-ৰচনা পোৱা গৈছে। ইয়াত তেওঁ ড° উপাধি মেনেজ কৰিবলৈ বিচৰা কৌশল আৰু সমাজত ড° উপাধিকাৰী লোকৰ প্ৰভাৱ সম্পৰ্কে অৱতাৰণা কৰিছে। উৎপল বাদল বৰুৱাই ড° ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ ‘কল্পলোকৰ ßÁýÃï’ 1ü 1äÂ±àò Â±êÂßÁ1ËåÃ https.//youtu.be/Gdzxm7uKhoU অসমীয়া সাহিত্যৰ এই বিধা ইউটিউবত বৰ বেছিকৈ উপলব্ধ হোৱা দেখা নাযায়। এনেদৰেই ইউটিউবত উপলব্ধ অসমীয়া সাহিত্যক চমুকৈ আলোচনা কৰিব পাৰি।

সামৰণি ঃ

ইউটিউবত উপলব্ধ অসমীয়া সাহিত্য ভিন্নমূলৰ, ভিন্ন স্বাদৰ। নব্য মাধ্যমৰ যোগেদি সুফল লাভ কৰিবলৈ হ’লে এই মাধ্যমক যোগাত্মকভাৱে প্ৰয়োগ কৰিলেহে সমাজ জীৱনত ইয়াৰ ইতিবাচক প্ৰভাৱ পৰিব। ইউটিউবত উপলব্ধ অসমীয়া সাহিত্যৰাজিৰ কেইবাটাও বিধাৰ কোনো কোনো লেখকৰ সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত শব্দ বা বাক্য প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত সচেতন ৰূপ পৰিলক্ষিত হোৱা নাই। পৰৱৰ্তী পৰ্যায়তো এনে ক্ষেত্ৰত সচেতন নহ’লে সাহিত্যৰ বিৰূপ উপস্থাপন হ’ব। সেয়ে তেনে দিশ সমূহৰ প্ৰতি ইউটিউবাৰ সকল সচেতন হোৱা উচিত। পৰিশেষত-নব্য মাধ্যমত দৃশ্য-শ্ৰব্য ব্যৱস্থা সংযোজিত কৰিব পৰা সুবিধা থকা হেতুকে অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ উপৰিও বিজ্ঞান, নাটক, কৃষি, উদ্যোগ, ব্যৱসায়, শিক্ষা আদিৰ লগতে পৰ্যটনৰ ক্ষেত্ৰখনটো গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা নব্য মাধ্যমৰ উপকৰণ ইউটিউবে পালন কৰিছে। সময়ৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে মানুহে পৰিৱৰ্তনক আঁকোৱালি লৈছে। একেদৰে সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা পৰিৱৰ্তনসমূহে মানুহক ন ন দিশৰ সৈতে পৰিচয় কৰাই ন অভিজ্ঞতাৰে পুষ্ট হোৱাত সহায় কৰিছে। ছপা

The World Employment Conference of the International Labour Organization in 1976 developed the "basic needs" concept.The World Employment Conference in 1976, which suggested that meeting fundamental human needs should be the primary goal of both national and international development strategy, was perhaps the pinnacle of the WEP. Global labor and employer groups, as well as governments, have embraced the basic needs approach to development. It was the forerunner of the human development approach and had an impact on the policies and programs of significant bilateral and multilateral development organizations. The typical list of urgent "basic needs" is clothes, shelter, and food (including water). The minimal amount of consumption of "basic needs" is stressed in many contemporary lists. These include not just clothes, food, housing, and water, but also transportation, sanitation, healthcare, education, and transportation (as suggested in the Third Talk of Livelihood portion of the Three Principles of the People). Various agencies employ distinct lists.

However, the absolute approach or basic demands are crucial when it comes to "measurement". One of the main conclusions of the world summit on social development held in Copenhagen in 1995 was that all countries should create metrics for measuring absolute and relative poverty and focus their national policies on "eradicating absolute poverty by a target date specified by each country in its national context. The basic needs paradigm, as used in the development discourse, is centered on measuring the poverty that is thought to be eradicated. Development initiatives that use the basic needs approach prioritize meeting each household's fundamental requirements above investing in economically beneficial endeavors that will enable a community to support itself in the long run, even at the expense of current economic progress. These initiatives prioritize survival over equity.

A term used by the International Labour Organization (ILO) and other United Nations agencies for the basic goods and services (food, shelter, clothing, sanitation, education, etc.) necessary for a minimum

Basic Needs and Human Rights

Bhaskar Das
M.A. in Economics, Dibrugarh university
das562695@gmail.com

Introduction :

Is it a human right to have one's fundamental needs met? Are the minimal requirements for health, education, and nutrition among the most essential human rights? Does not being hungry constitute a human right? Or are fundamental human rights themselves? Apart from material necessities, are there any basic needs that encompass human rights? Do wants to be met and respect for rights coexist, or are they capable of conflicting? Regardless of the relationship between needs and rights, it is obvious that they are distinct concepts. Utilizing limited resources such as land, labor, cash, foreign exchange, and skills is necessary to meet fundamental demands, at least those that are physical. In so far as human rights are negative rights, respecting them does not require using limited resources.

There can be conflict between rights and needs, at least on some reasonable interpretations of these concepts, despite the assumption that "all good things go together" and that needs and rights are either part of the same package or even identical is supportive of certain political ideologies and implicit in some forms of American liberalism. It is possible to satisfy narrowly defined material demands in ways that go against rights. Human rights would be denied if society were structured more like a well-run jail or, on the other hand, more like a zoo. In either case, bodily requirements would be supplied to a great degree. On the other hand, meeting fundamental necessities might easily clash with the civil rights ideal of one man, one vote.

If there is no cross-percentile coalition and everyone votes in his narrow material self-interest, then the poor will never have enough votes to get redistribution to them implemented and, if redistribution is a prerequisite for satisfying their fundamental requirements, their needs will not be addressed. The top 49% of the population will always have more money left over than if the bottom 51% had been redistributed, and they will be able to outweigh the center swinging vote of 2% for not joining the bottom 49% in anti-poverty policies. The outcome will be redistribution toward the middle class rather than the impoverished. The a priori argument is supported by democratic nations' peacetime experience, despite the unreasonable assumptions. Therefore, it is possible to satisfy fundamental needs in a way that violates human rights and to uphold human rights in a way that contradicts basic requirements.

Basic needs and human rights are fundamental concepts that are essential for the well-being and dignity of every individual. They represent the core principles that underpin a just and equitable society, ensuring that all people have the opportunity to live with dignity and reach their full potential. These concepts are often interrelated, as basic needs are considered a subset of human rights. Basic needs are the essential requirements that every human being needs to live a healthy and fulfilling life. These needs are universal and include: food, shelter, clothing, clean water, health-care, education, sanitation, security etc. on the other hand, Human rights are inherent rights and freedoms that are granted to every person simply because they are human beings. These rights are protected by international law and are designed to safeguard the dignity, equality, and well-being of individuals. Some key human rights include: Right to Life, Right to Liberty and Security, Freedom of Thought, Conscience, and Religion, Freedom of Expression, Right to Education, Right to Work and Fair Wages, Freedom from Discrimination, Right to Adequate Standard of Living etc.

The relationship between basic needs and human rights is evident in that fulfilling basic needs is often seen as a prerequisite for ensuring

human rights. Without access to food, shelter, clean water, and healthcare, individuals may not be able to fully exercise their human rights. Consequently, governments and organizations worldwide work to ensure that basic needs are met as part of their commitment to upholding human rights.

Objectives :

1. To understand the basic needs and human rights that helps individuals and societies to recognize and to address social injustices.It provides a framework for advocating for equitable access to essential resources and opportunities.
2. To provide Knowledge of human rights that helps to identify and challenge discrimination based on factors such as race, gender, religion, disability, or socioeconomic status.

Methodology :

This study is based on secondary data collected from related website, web pages etc. The nature of study is primarily observation and analytical. Secondary methodologies are research methods that involve using data that has already been collected and analyzed by someone else. This can include data from government reports, academic studies, news articles, and other sources. Secondary methodologies are often used in human rights and basic needs research because they can provide a comprehensive overview of a particular issue, identify trends, and compare findings from different studies.

Concept of basic needs :

One of the main methods used to calculate the absolute poverty in developing nations throughout the world is the basic needs approach. It attempts to determine the bare minimum of resources required for sustained physical well-being, typically expressed in terms of consumer goods. The amount of income needed to meet everyone's requirements is then used to determine the poverty line.

subsequent agreements. Internationally recognized rights such the freedom of expression, freedom of religion, and the right to a fair trial are included in a large number of constitutions and regional charters. These tools are required to uphold human rights legislation.

The preservation of human rights is inextricably linked to both progress and tranquility. Human rights are necessary for sustainability, peace, and freedom, according to organizations like the United Nations. This kind of connection between fundamental rights and stability and security is a key component of our contemporary view of human rights.

Origin of human rights :

Human rights have existed for a long time. Ethical behavior, fairness, and human dignity have all played significant roles in the evolution of human communities throughout history. These concepts have their roots in the antiquated cultures of India, China, and Babylon. They are essential to the teachings of Buddhism, Christianity, Confucianism, Hinduism, Islam, and Judaism, and they contributed to the rules of Greek and Roman civilization.

Throughout the Middle Ages, the Renaissance, and the Enlightenment, philosophers had strong views on justice. The idea that there existed a "natural law" superior to the law of rulers was a key component of this way of thought. This implied that people possessed inherent rights only by virtue of being human. The King of England was compelled to sign Magna Carta, also known as "the Great Charter," in 1215 by the English barons. The first document to hold the king accountable to his subjects and to set restrictions on his absolute authority was Magna Carta. In order to safeguard citizens, it also outlined several fundamental rights, such the right to a trial.

During the seventeenth and eighteenth centuries, a period marked by upheaval and the emergence of national identities, there was a significant advancement in the conceptualization of human rights. A basic principle that underpinned the American Declaration of

standard of living. These basic needs are also incorporated in the WHO concept of prerequisites for health, which are those necessities without which medical care and other investments for improving health, such as health promotion, can have little lasting effect. Defining basic needs is one of the key approaches to the measurement of absolute poverty in developing countries. It attempts to define the absolute minimum resources necessary for long-term physical well-being, usually in terms of consumption of goods. The poverty line is then defined as the amount of income required to satisfy those needs.

The basic needs approach was first put out at the World Employment Conference of the International Labour Organization in 1976. It was suggested that national and international development strategy should prioritize meeting fundamental human needs. Governments from all around the world, along with employers' and workers' groups, supported this strategy for growth. The conventional list of needs is composed of food (including water), clothes, and shelter. The minimal level of consumption for basic requirements nowadays frequently includes sanitation, education, and healthcare.

Importance of Basic Human Needs :

For human existence and wellbeing, basic needs are necessary. Without access to these basic necessities, people may experience poor health, malnutrition, and substandard living circumstances. Because people are unable to satisfy their fundamental requirements, much alone seek possibilities for economic and social growth, a lack of access to basic necessities also perpetuates poverty and inequality.

As a result, the first crucial step in fostering sustainable development and human flourishing is to ensure access to fundamental requirements. Because they provide the basis for all other elements of life, basic needs are crucial. When fundamental necessities are taken care of, people may concentrate on other crucial facets of their lives, such relationships, job, and personal development. People may struggle to live if their fundamental requirements are not

addressed, which can have detrimental effects on their health, productivity, and stress levels.

Role of Basic Needs in Sustainable Development :

The term "sustainable development" refers to a development strategy that aims to satisfy current requirements without endangering the capacity of future generations to satisfy their own needs. The fulfillment of fundamental needs is essential to sustainable development because they lay the groundwork for environmental, social, and economic advancement. Having access to necessities like clean water and education has a good influence on one's health, wealth, and general well-being. Individuals and communities are better able to engage in the economy and society as they can satisfy their fundamental requirements, which promotes more economic growth and development.

Concept of human rights :

Human rights are moral precepts or guidelines for appropriate conduct that are consistently safeguarded by national and international law. These are generally regarded to be unalienable, fundamental rights to which every human being, regardless of age, race, geography, language, religion, or any other status, is naturally entitled just by virtue of being a human.They are egalitarian in that they apply to all people equally and are universal in that they are relevant anywhere, at any time. The broad consensus is that they shouldn't be taken away until due process based on particular circumstances has been followed. They are seen as necessitating empathy, the rule of law, and a duty on people to respect the human rights of others.

“Human rights” is one of the most important concepts in our modern era. Activists, governments, and corporations use it to draw on a collective understanding that all people deserve certain rights and freedoms. No matter who a person is, where they’re from, what they believe, or how they live, everyone has rights that cannot be

taken away. Where do these rights come from and who protects them? What’s considered a “right?” Not all human societies have held the same beliefs about inherent human rights as we do today. The Persian ruler Cyrus the Great is credited with providing the earliest known instance of anything resembling human rights. Following his conquest of Babylon, he instituted universal fundamental rights. These rights, which include the liberation from slavery and the ability to practice one's faith, are recorded on a clay cylinder that is currently kept in the British Museum, distant from its original location. There were discussions of "natural law" in classical Greece and Rome. Eventually, the concept of "natural rights" was added to natural law. A significant turning point for legal rights like due process and equality before the law was established was reached in 1297 when the Magna Carta was formally incorporated into English law.

In these early days of human rights, some groups were almost always excluded. Many of the first proponents of fundamental rights did not think that everyone was entitled to them. When privileged groups like land-owning white males were mentioned in documents like the Bill of Rights, they were referring to them and their freedom and dignity. Exclusion persisted even as the idea of rights grew to encompass more individuals. One such example is the ability to vote. Although the United States' 19th Amendment (1920) granted women the right to vote, Black men and women found it difficult to use this privilege due to racial discrimination and violence. It took 45 years for everyone to have full voting rights.

Following World War II, the concept of human rights as we know it today initially emerged. In 1945, a committee was established by the newly founded United Nations to draft the Universal Declaration of Human Rights. This established the idea of universal human rights and the duty of governments to uphold and defend them. The International Covenant on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, the Convention on the Rights of the Child, and the International Covenant of Civil and Political Rights were among the

1.2 Objectives :

1. To find out eradication of poverty from the rural areas in India.
2. To study the concept of sustainable Development.

1.3 Methodology :

This study is based on secondary data. Data are collected from books, Journal, Magazine, and News paper Etc.

1.4 Poverty at Global Level :

Poverty is not only a single country issue. It is difficult to measure how much poverty is there in a particular country. According the World Bank estimates 21% of the developing countries lined below 1.25 dollar in a day. In mid 1970s UN setup a committee to speed up poverty reduction strategies like income distribution, employment health, education housing etc. for social change the world bank prepared World development report (WDR) on poverty in three main fronts. They are based on Economic growth and generated employment and income for the poor. Development of human resources for poor and Establishment social safety net for poor. Though the different steps has been taken around the globe in recent past poverty has been declining, but vulnerability of the poor did not decline. This has been disparity between rich and poor increasing.

1.5 Poverty in India :

Planning commission of India defined poverty and measured on calorie based both in rural and urban areas. It is defined that below poverty lines (BPL) people consumed 2400 Kcal per day in rural areas 2100 Kcal/day in urban areas. The planning commission estimated that 45.6% of Indian population under BPL in 1983, 35.8% in 1993, 227.5% in 2004-05, 25.7% in rural areas and 13.7% in urban areas and total 21.9% in the year 2011-12.

Some sections of the people like Schedule caste and schedule tribes suffers highly due to limited assets and natural resources like

Independence (1776) was that all individuals were entitled to certain rights, including "life, liberty, and the pursuit of happiness." In a similar vein, the French Declaration of the Rights of Man and the Citizen (1789) acknowledged the "liberty, equality, and fraternity" of people while contesting the power of the nobility. These principles were also reflected in the US Bill of Rights (1791), which guaranteed the freedom of the press, of speech, and of religion in addition to the rights to private property, "peaceful" assembly, and a just trial.

Importance of Human Rights :

In society, tensions can be lessened by upholding values of equality, tolerance, and respect. Putting human rights principles into action can assist us in building the sort of society we desire. The way we conceptualize and use human rights concepts has greatly expanded in the last several decades. This has produced several benefits as understanding human rights may empower people and provide answers to particular issues.

Human rights have a significant role in how individuals relate to one another in all spheres of society, including the family, the community, the workplace, the political arena, and international relations. Therefore, it is imperative that everyone make an effort to comprehend what human rights are. Promoting justice and societal well-being is made simpler for people when they have a greater understanding of human rights.

Who has a responsibility to protect human rights?

The enjoyment of one's human rights is contingent upon the respect shown by others for those rights. Thus, human rights entail obligations and responsibilities to one another as well as to the community.It is the duty of each individual to make sure that when exercising their rights, they take other people's rights into account. For instance, when exercising one's right to free speech, one ought to do so without violating the private rights of others.

It is especially the duty of governments to guarantee that individuals may exercise their rights. It is their responsibility to create and uphold policies and programs that let individuals lives rights-abiding, rights-protected lives.

Conclusion :

In conclusion, basic needs and human rights are intertwined concepts that are essential for the well-being and dignity of all individuals. Recognizing and respecting these rights is a fundamental step toward building a just and equitable society where every person can live a life of dignity and opportunity. Access to essentials lays the groundwork for social, economic, and environmental advancement, allowing people and communities to actively engage in society and achieve their objectives. However, there are still many of individuals in the globe that require access to these basics. We can build a society where everyone has the chance to thrive and realize their potential by putting fundamental necessities first.

Reference :

1. Alkire, S. (2005), 'Needs and capabilities', in S. Reader (ed), The Philosophy of Need, Cambridge:Cambridge University Press, pp. 229-251.
2. " Basic needs" https://pallipedia.org/basic-needs.in.
3. https://www.tutorialspoint.com/basic-humans-needs-and-peace.
4. https://en.wikipedia.org/wiki/Basic_needs.
5. https://www.humanrightscareers.com/issues/the-concept-of-human-rights.
6. https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights.
7. "Importance Of Basic Human Needs" https://www.123helpme.com/essay/Importance-Of-Basic-Human-Needs-672607.
8. Mukesh Kumar, "Basic Humans Needs and Peace".
9. Reader, S. (2006), 'Does a basic needs approach need capabilities?' Journal of Political Philosophy, 14 (3), 337-350.
10. Streeten, P. (1981). Human Rights and Basic Needs. In: Development Perspectives. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1007/978-1-349-05341-4_20.

Eradication of Rural Poverty In India Through Sustainable Natural Resources : An Analysis

Horen Chamuah
Asst.Prof.Deptt.of Economics
Pithubar Girls' Degree College, Khowang.

1.1 Introduction :

In India large numbers of the people are living in rural areas. They are basically depends upon natural resources. Most of the people are lying below the poverty line. At present percentage of poverty in declining but discrimination, inequality, vulnerabilities and deprivation still continue. According to UN General Assembly report says people living less than S1.25 in a day.

The UN millennium summit 2000, 189 countries participated and bond to and poverty and hunger through improve better health, education and gender equality and environment stability by 2015. Still it is serious issue among the countries. The people of the globe celebrate international day for eradication of poverty on 17th October in every year. United Nation organization conduct summit in this in 2015 and set Sustainable Development Goals(SDGs).They are End Poverty, in all its forms everywhere, zero hunger good health and wellbeing, quality education, Gender equality Clean water and sanitation, Affordable and clean energy, Decent work and Economic Growth, Industry, innovation and infrastructure, Reduced inequalities, Sustainable cities and communities, Responsible consumption & protection, climate action Life below water, life on land, peace justice and strong institutions, Partnership for the goals.

The Idea of Historical Negationism and Debates Around It

Ram Krishna Dutta
Affiliations : Assistant Professor,
Department of History, Jengraimukh College
Phone No: 9101107310
Mail Id: rkdutta987@gmail.com

Abstract :

Historical negationism, or historical revisionism, is a contentious facet of historiography involving the distortion or denial of established historical facts and events. This abstract explores the significance, motivations, and consequences of historical negationism, as well as the debates it engenders. Historical negationism often emerges from political, ideological, or cultural motives, challenging established historical truths. Notable cases include Holocaust denial, which demonstrates the far-reaching impact of negationism on society, memory, and collective identities. Debates surrounding negationism revolve around the balance between freedom of speech and the responsibility to uphold historical accuracy. How society confronts and combats negationist narratives without stifling academic freedom remains a key question.understanding historical negationism and its associated debates is vital for preserving historical accuracy and memory. It underscores the responsibility of society, scholars, and institutions to safeguard the integrity of our historical record in the face of these challenges.

forests, agricultural land etc. People living below poverty line exposed in various shock that to crops, prices and illness. Poverty is not only matter of deprivation and also of vulnerability to such socks.

2.1 Different Poverty eradication programmes :

After Independence in India different poverty eradication programme has been initiated .Some of the programme like Intensive Agriculture Area Development Programme (IAABP),Drought prone Area Programme (DPAP), Hill area Development Programme), Command area Development Programme (TDPA) and Integrated Rural Development programme (IRDP) implemented during 1970 to 1980. National Rural Employment Programme(NREGP) Rural labour Employment Guarantee Programme (RLEGP), Jawahar Rojgar Yojanaa (JRM) is also some of the poverty allieviation programmes..Mahhatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Programme (NREGP) is flagship programme that implemented in the tear 2006. This programme main objective is to provide wage employment 100 days in a calendar year and also extended 150 days in a year in mandatory.

2.2 Poverty and Natural Resources :

Poor people are directly related with natural resources for their livelihoods. According to recent estimates natural resources constitutes roughly 20-25% of their total income. Estimates reveals that about 1.3 billion people live on marginal land and half of the rural poor having small land holdings to get adequate income. In the absence of resources, particulars in rural areas may remain under chronic poverty condition. Land is the one of the prime natural resources to grow agricultural income. Agriculture provide employment, it also provide food fodder and drinking water for farmers particularly small and marginal farmers. The sustainable agriculture leads to growth rate of production of crops and enhance purchasing capacity of the poor. When crop production increasing automatically wage rate also increasing and it is one of the most

important rout to exit poverty Landless and semi landless people are nearly 42% poor in rural India.

2.3 Forest resources and poverty alleviation :

Forest resources are played a vital role in enhancing the quality of life and local environment. It is renewable resources and contribute sustainability for economic development as it is provides forest products and good for dwellers and forest based industries. Excess use of land, forest and minerals mines and also over population leads to ecological imbalance and disturb eco system. Sustainable utilization of land water air forest, fisheries wild life flora and fauna only provides eco system that underpins human life.

Poverty and environment degradation is side by side relationship, 40% of the earth land in the surface affected by land degradation. Increase pressure on land through deforestation ,over grazing and over collimation root cause of decline in soil fertilizing and production and aggravates poverty. This is shown that there is interrelationship between rural poverty and environment degradation.

2.4 Strategies in 12th five year plan :

The approach of Faster sustainable and more inclusive Growth the Govt.of India concentrated more on protection of Natural resources management and decided to give much priority for concerned and encouraged participatory forest management. Peoples Participation in Government initiative projects and played vital role. Participatory for livelihood security of local communities. Much more corporation needed for forests and wild life protection between develop and developing countries. Under the Ministry of Environment and Forests a study centre started for forest policy and corporation studies.

3.1 Conclusion :

Natural resources are important factor to reduce the poverty. In present context poor may be seen a kind of continuum rather than

strictly a separate category. Proper uses of government scheme should certainly help in reducing rural poverty. The government should also verify that the scheme should be touched in grass root level small and marginal people.

3.2 References :

1. BooJ.et al(2000).Environment in poverty Reduction Strategies and Poverty Reduction Support credits

2. Covindish w.(2000) Empirical Regularities in the poverty-Environment Relationship of Rural Household. Evidence from Zimbabwe. World Development 28(11), 1979-2003

3. Jelf Brokow(2006) Issues in Poverty Reduction and Natural Resources Management US Agency for international Development 9-18

4. www.Poverty Reduction through sustainable Natural Resources. in

same conflict between two English-speaking countries is known by two different names: the "American War of Independence" and the "American Revolutionary War". As perceptions of nationalism change, so do the areas of history that are driven by such ideas. Wars are contests between enemies, and postwar histories select the facts and interpretations to suit their internal needs, The Korean War, for example, has sharply different interpretations in textbooks in the countries involved.

Culture :

For example, as regionalism has regained some of its old prominence in British politics, some historians have suggested that the older studies of the English Civil War were centred on England and that to understand the war, events that had previously been dismissed as on the periphery should be given greater prominence. To emphasise this, revisionist historians have suggested that the English Civil War becomes just one of a number of interlocking conflicts known as Wars of the Three Kingdoms. Furthermore, as cultures develop, it may become strategically advantageous for some revision-minded groups to revise their public historical narrative in such a way so as to either discover, or in rarer cases manufacture, a precedent which contemporary members of the given subcultures can use as a basis or rationale for reform or change.

Ideology :

For example, in the 1940s, it became fashionable to see the English Civil War from a Marxist school of thought. In the words of Christopher Hill, "the Civil War was a class war." After World War II, the influence of Marxist interpretation waned in British academia and by the 1970s this view came under attack by a new school of revisionists and it has been largely overturned as a major mainstream explanation of the mid-17th-century conflict in England, Scotland, and Ireland.

1. Introduction :

In historiography, historical revisionism is the re-interpretation of a historical account. It usually involves challenging the orthodox (established, accepted or traditional) views held by professional scholars about a historical event or time-span or phenomenon, introducing contrary evidence, or reinterpreting the motivations and decisions of the people involved. The revision of the historical record can reflect new discoveries of fact, evidence, and interpretation, which then results in revised history. In dramatic cases, revisionism involves a reversal of older moral judgments.

At a basic level, legitimate historical revisionism is a common and not especially controversial process of developing and refining the writing of histories. Much more controversial is the reversal of moral findings, whereby what mainstream historians had considered (for example) positive forces are depicted as negative. Such revisionism, if challenged (especially in heated terms) by the supporters of the previous view, can become an illegitimate form of historical revisionism known as historical negationism if it involves inappropriate methods such as the use of forged documents or implausible distrust of genuine documents, attributing false conclusions to books and sources, manipulating statistical data, and deliberately mis-translating texts. This type of historical revisionism can present a re-interpretation of the moral meaning of the historical record. Negationists use the term revisionism to portray their efforts as legitimate historical inquiry; this is especially the case when revisionism relates to Holocaust denial.

2. Discussion :

2.1 Negationism and denial :

The historian Deborah Lipstadt (Denying the Holocaust: The Growing Assault on Truth and Memory, 1993), and the historians Michael Shermer and Alex Grobman (Denying History: Who Says the Holocaust Never Happened and Why Do They Say It?, 2002), distinguish between historical revisionism and historical negationism,

the latter of which is a form of denialism. Lipstadt said that Holocaust deniers, such as Harry Elmer Barnes, disingenuously self-identify as "historical revisionists" in order to obscure their denialism as academic revision of the historical record.

As such, Lipstadt, Shermer, and Grobman said that legitimate historical revisionism entails the refinement of existing knowledge about an historical event, not a denial of the event, itself; that such refinement of history emerges from the examination of new, empirical evidence, and a re-examination, and consequent re-interpretation of the existing documentary evidence. That legitimate historical revisionism acknowledges the existence of a "certain body of irrefutable evidence" and the existence of a "convergence of evidence", which suggest that an event–such as the Black Death, American slavery, and the Holocaust–did occur; whereas the denialism of history rejects the entire foundation of historical evidence, which is a form of historical negationism.

2.2 Influences and Negationism :

Some of the influences on historians that may change over time are the following:

Access to new data :

Much historical data has been lost. Even archives must make decisions based on space and interest on what original material to obtain or to keep. At times, documents are discovered or publicized that give new views of well-established events. Archived material may be sealed by governments for many years, either to hide political scandals or to protect information vital for national security. When the archives are opened, they can alter the historical perspective on an event. For example, with the release of the ULTRA archives in the 1970s under the British thirty-year rule, much of the Allied high command tactical decision making process was re-evaluated, particularly the Battle of the Atlantic. Before the release of the ULTRA archives, there was much debate over whether Field Marshal Bernard Montgomery could have known that Arnhem was heavily garrisoned. With the release of the archives, which indicated that they were, the balance of the evidence swung in the direction of his detractors. The release of the ULTRA archives also forced a re-evaluation of the history of the electronic computer.

New sources in other languages :

As more sources in other languages become available historians may review their theories in light of the new sources. The revision of the meaning of the Dark Ages is an example.

Developments in other fields of science :

DNA analysis has had an impact in various areas of history either confirming established historical theories or presenting new evidence that undermines the current established historical explanation. Professor Andrew Sherratt, a British prehistorian, was responsible for introducing the work of anthropological writings on the consumption of legal and illegal drugs and how to use the papers to explain certain aspects of prehistoric societies.[14]Carbon dating, the examination of ice cores and tree rings, palynology, scanning electron microscope analysis of early metal samples, and measuring oxygen isotopes in bones, have all provided new data in the last few decades with which to argue new hypotheses. Extracting ancient DNA allows historians to debate the meaning and importance of race and indeed current identities.

Nationalism :

For example, in schoolbooks' history on Europe, it is possible to read about an event from completely-different perspectives. In the Battle of Waterloo, most British, French, Dutch and German schoolbooks slant the battle to emphasise the importance of the contribution of their nations. Sometimes, the name of an event is used to convey political or a national perspective. For example, the

historical revisionism have been imaginatively depicted in some works of fiction, such as Nineteen Eighty-Four, by George Orwell. In modern times, negationism may spread via new media, such as the Internet.

Bibliography:

1. Evans, R. J. (2002). Lying about Hitler: History, Holocaust, and the David Irving Trial. Basic Books.
2. Lipstadt, D. E. (2016). Denying the Holocaust: The Growing Assault on Truth and Memory. Free Press.
3. Vidal-Naquet, P. (1992). Assassins of Memory: Essays on the Denial of the Holocaust. Columbia University Press.
4. Shermer, M., &Grobman, A. (2000). Denying History: Who Says the Holocaust Never Happened and Why Do They Say It? University of California Press.
5. Van Pelt, R. J., &Dwork, D. (2002). Auschwitz: 1270 to the Present. W.W. Norton & Company.
6. Igounet, V. (2005). The Holocaust and the Moving Image: Representations in Film and Television since 1933. Wallflower Press.
7. Novick, P. (1999). The Holocaust in American Life. Houghton Mifflin.
8. Allport, G. W. (1954). The Nature of Prejudice. Addison-Wesley.
9. Anker, C., &Lingen, K. (2017). Controversial Heritages: Critical Perspectives on Heritage and Cultural Property. Routledge.
10. Stone, D. (2018). Fake News and True Lies: The Politics of Misinformation. Bloomsbury Academic.

Historical causation :

Issues of causation in history are often revised with new research: for example, by the mid-20th century the status quo was to see the French Revolution as the result of the triumphant rise of a new middle class. Research in the 1960s prompted by revisionist historians like Alfred Cobban and François Furet revealed the social situation was much more complex, and the question of what caused the revolution is now closely debated.

Release of public documents :

Compared to past decades, a huge volume of archived government records is now available under the thirty-year rule and similar laws. These can provide new sources and therefore new analyses of past events.

2.3 Debates related to Negationism :

2.3.1 New World discovery and European colonization of the Americas :

In recounting the European colonization of the Americas, some history books of the past paid little attention to the indigenous peoples of the Americas, usually mentioning them only in passing and making no attempt to understand the events from their point of view. That was reflected in the description of Christopher Columbus having discovered America. Those events' portrayal has since been revised to avoid the word "discovery."

In his 1990 revisionist book, The Conquest of Paradise: Christopher Columbus and the Columbian Legacy, Kirkpatrick Sale argued that Christopher Columbus was an imperialist bent on conquest from his first voyage. In a New York Times book review, historian and member of the Christopher Columbus Quincentenary Jubilee Committee William Hardy McNeill wrote about Sale: he has set out to destroy the heroic image that earlier writers have transmitted to us. Mr. Sale makes Columbus out to be cruel, greedy and

incompetent (even as a sailor), and a man who was perversely intent on abusing the natural paradise on which he intruded."

McNeill declares Sale's work to be "unhistorical, in the sense that [it] selects from the often-cloudy record of Columbus's actual motives and deeds what suits the researcher's 20th-century purposes." McNeill states that detractors and advocates of Columbus present a "sort of history [that] caricatures the complexity of human reality by turning Columbus into either a bloody ogre or a plaster saint, as the case may be."

2.3.2 Guilt for causing World War II :

The orthodox interpretation blamed Nazi Germany and Imperial Japan for causing the war. Revisionist historians of World War II, notably Charles A. Beard, said the United States was partly to blame because it pressed the Japanese too hard in 1940 and 1941 and rejected compromises. Other notable contributions to this discussion include Charles Tansill, Back Door To War (Chicago, 1952); Frederic Sanborn, Design For War (New York, 1951); and David Hoggan, The Forced War (Costa Mesa, 1989). The British historian A. J. P. Taylor ignited a firestorm when he argued Hitler was an ineffective and inexperienced diplomat and did not deliberately set out to cause a world war.

Patrick Buchanan, an American paleo conservative pundit, argued that the Anglo–French guarantee in 1939 encouraged Poland not to seek a compromise over Danzig. He further argued that Britain and France were in no position to come to Poland's aid, and Hitler was offering the Poles an alliance in return. Buchanan argued the guarantee led the Polish government to transform a minor border dispute into a major world conflict, and handed Eastern Europe, including Poland, to Stalin. Buchanan also argued the guarantee ensured the country would be eventually invaded by the Soviet Union, as Stalin knew the British were in no position to declare war on the Soviet Union in 1939, due to their military weakness.

2.3.3 The dropping of atomic bombs on Hiroshima and Nagasaki :

The atomic bombings of Hiroshima and Nagasaki have generated controversy and debate. Historians who accepted President Harry Truman's reasoning in justifying dropping atomic bombs in order to force Japanese surrender end of World War II are known as "orthodox," while "revisionists" generally deny that the bombs were necessary. Some also claim that Truman knew they were not necessary but wanted to pressure the Soviet Union. These historians see Truman's decision as a major factor in starting the Cold War. They and others also may charge that Truman ignored or inflated predictions of casualties.

3. Conclusion :

Historical revisionism involves either the legitimate scholastic re-examination of existing knowledge about a historical event, or the illegitimate distortion of the historical record. For the former, i.e. the academic pursuit, see historical revisionism. This article deals solely with the latter, the distortion of history, which if it constitutes the denial of historical crimes is also sometimes called negationism. In attempting to revise the past, illegitimate historical revisionism may use techniques inadmissible in proper historical discourse, such as presenting known forged documents as genuine; inventing ingenious but implausible reasons for distrusting genuine documents; attributing conclusions to books and sources that report the opposite; manipulating statistical series to support the given point of view; and deliberately mis-translating texts (in languages other than the revisionist's). Some countries, such as Germany, have criminalised the negationist revision of certain historical events, while others take a more cautious position for various reasons, such as protection of free speech; still others mandate negationist views. Notable examples of negationism include Holocaust denial, Armenian Genocide denial and Japanese war crime denial. In literature, the consequences of

problems have solutions too. For solving these, people should take right decision. If the decision is correct then it will help them to solve the problems. But choosing wrong decision is one of the imperfect manners of life which may be a cause of unsuccessful human

The poem masquerades as a meditation about choice, but the Critic William Pritchard suggests that choosing one rather than the other was a matter of impulse, impossible to speak about any more clearly than to say that the road taken had perhaps the better claim. Actually the destination of human life depends on the philosophical paths that people have taken which are presented in the poem very skilfully and also clearly.

Reference :

Frost, Robert --- The Atlantic, August 1915.

Frost, Robert--- Mountain Interval, Henry Holt and Company, New York 1916

https://www.oxfordreferences.com

https://www.vedantu.com

https://poets.org>text>road-not-taken by

Destination of Human Life In Robert Frost's Poem 'The Road Not Taken'

Poran Jyoti Nath

M.A in English

Assam University, Silchar

Abstract :

Famous American poet Robert Frost's THE ROAD NOT TAKEN was originally published in August of 1915 in "The Atlantic" and written in Iambic tetrameter. Through the poem the poet shows the making choices of human.

The poem presents a person who is standing at a fork in the road in a wood, unsure which one to take. The poet uses the road as a metaphor for the journey of human life. Each decision that people make is like a turn in the road, choosing what to do with our lives can be like choosing which turn to take a fork in the road. In the poem, the road is the perfect symbol of human lives that takes them towards the destination.

The poem tells us to be very careful in making decisions in our lives. One ought to be careful while making choices shape our future. Actually, once we make a decision, it's very complex to change and start again. One worst decision could make people regret it throughout life. All these depend on the choices we make today.

Preface :

As a 20th century's poet, Robert Frost was very philosophical through his realistic depictions of rural life. He is a poet of that time

who had written about the deeper meaning of human life. Actually he became one of the American rare 'public figures, almost an artistic institution.' Frost's famous poem THE ROAD NOT TAKEN is one of the significant examples of decision making in human life. The poem depicts the destination of human life through lots of symbols.

Main Discussion :

The well known poem THE ROAD NOT TAKEN was written by Robert Frost as a joke for a friend, the poet Edward Thomas. The poem is divided into four stanzas and each stanza has a root meaning of human life.

The first stanza presents two physical roads of walking which are diverged in a yellow wood. As a traveller the poet is unable to travel both at the same time. The poet also observes that both roads are bent on the same point. In philosophical meaning, it shows that human life gets the same turning point which is very significant and futuristic.

The second stanza of the poem shows the road which is grassy and not frequently used or travel by ordinary people. He looks at the fork in the path and realizes how many people have come before and choose the other path.

In the third stanza, the poet states that it is morning, and no one has yet walked the path he is on, as there no footsteps on it. After seeing this, the poet decides that may be he come back another day to try the path that he didn't choose, but does not believe he will.

In the last stanza, the poet discusses the fact that he will talk about his event sometime in the future. He took the path that he was not used as much and is made a difference.

In the first and second stanza, the poet uses the symbols such as yellow wood, traveller, undergrowth and wanted wear. These are philosophically related to human life that poet has linked it through the poem.

In the third stanza, poet writes, 'In leaves no steps have trodden

black.' It means that the leaves which had fallen on the road and had been trampled black by the people who had taken that path. It is the road that the speaker does not take. Philosophically it depicts that people can choose the correct path in human life through some features also.

In the fourth stanza, the poet writes, 'I took the one less travel by.......... all the difference.' It represents poet's uniqueness in his life. Namely the lines presents that people have to choose that path which is unique and has some differences from others. According to the poet it may be a source of success in future for human.

Through the whole poem one can think about one's life and link it to the roads that the poet has presented in the poem. Choosing right decision in our real life is one of the toughest activities for human. This poem is the perfect example of choosing real life decisions that Robert frost represents through the suitable symbols.

Conclusion :

Through the four stanzas Robert Frost presents complexities of decision making in human life. Generally ordinary people always use any path between the both. It's different for those who would like to do a new prosperous thing in their lives. Therefore human life is complex and making right decision is too critical. That's why the poet encourages the people to choose the right one from the two roads and make the decision fruitful where both roads are being presented as a metaphor by the poet.

Everyone has their own rights to take decisions. But they should always remember that the decision is the destination. According to the famous sacred book, THE BHAGAWATA GITA, "A man's own self is his friend. A man's own self is his foe." It emphasizes that if we have a problem, only we will have a solution to it, and not your friend. Look within and believe in the life. Namely decision making depends on the person who wants.

In human life there have a lots of problems. Interestingly these

parob,TusuParob and various 'puja'.They have their own dance form 'Jhumur'.

As they have lived in Assam for many years, they are adopting the Assamese language and culture.They call themselves as Assamese. TirthanathSarma, the former President of Assam Sahitya Sabha said in Makumadhiveshan that many tea labourers who live with the Assamese people are becoming linguistically Assamese and they don't even know about their own language. Some are also practising their mainstream but also say Assamese as their own language. In every population survey they give their mother tongue as Assamese.They also give admission to their children in Assamese Medium schools.

Place of The Study :

The study was conducted in Borbam Tea Estate, Amguri, Sivasagar through household survey and interview of the members of the family. The tea estate is situated on the bank of river Jhanji and the border of Assam and Nagaland. It is owned by a British company. It grabs acre of land and has approximately number of labourers. The place is selected because it is surrounded by many Assamese villages and also it is near by Amguri town and Nagaland. Many people of there garden are engaged in daily labour in the neighbouring villages, also the garden officials are more closely with the mainstream Assamese people. The garden has the tea tribes like Santhal, Urang, Oriya, Munda etc. and they collectively use the 'Sadri' communicating language inside the garden. The garden has also some historical significance. It is one of the big tea garden in Sivasagar district. There are Hindu and Christian families in the tea estate. Most of the respondents say that they are not aware about their settlement there.

The total sample of the study consisted with 25 respondents families from the Borbam Tea Estate. All the families are tea tribe people and most of them are pluckers, the lowest designation of a tea garden. In the tea garden, there are differences in case of family

Adoption of Assamese Language Among TheTea Tribe

(A Study on Borbam Tea Estate, Amguri, Sivasagar)

Sameswar Islary
Assistant Professor
Jengraimukh College, Majuli

Introduction :

A language is a means of communication, a way of exchanging ideas, the system of coding and decoding the thoughts and a bridge that makes connection among people which are configured to a specific community or a social group. All the meaning of thoughts and ideas lies in the language with some symbols. Going with a language is not an easy task because a language has its own kind of characteristics that differs from others. Language has its symbols, grammatical rules, structure of words. A language can be considered as a presenter of a culture that the assigned community has. A culture and its language are deeply rooted in a society. The term 'culture' designate to the rituals, customs, festivals, life style, traditions and lastly the way representing a language. a particular culture directs to a particular culture. Besides the using of linguistic characteristics, a language also leads a line to merge with the cultural rituals of a specific society. Languages can be considered as the marker of cultural identities. On the other hand, it can be said that the process of language learning is a cultural learning. When it is the case about adoption of another language which is not first language to an individual or a group of people refers to the idea of taking or using another language

and that is not hereditary. Both the spoken and the written skills come on the process of adoption. However, it is said and believed that adopting spoken form is a little easier than the adopting the written form in general. While someone deals with the language and culture adaptation concept; at the first level the language comes through which the culture can be understood. Every culture has a language and cultural rituals have been exposed through folk tradition. If a group of people adopts a language then they automatically go to fall in love with the cultural. It is because, the culture is represented in that language and the meaning of it is understandable to them. That's a reason that one can claim that language gives a chance to assimilate a group of people in the field of culture. The process of adaptation of a language happens in various reasons. Especially a minority community or a society takes the language that the surrounding majority community uses. Firstly, the reason behind the adopting a language is for their convenience and to face various circumstances in their day to day life. After some years, the language becomes a fluent one. This fluency comes in the spoken skill first. A language is considered as a part of culture, so that adopting a language can helps to know about the group cultural customs. When a minority group of people lives with a majority group of people, automatically they adopt some cultural customs and celebration of festivals of that majority group.

Historical Background of Tea in Assam :

Among the Indian states, Assam is one of the highest tea producers and it contributes almost half of the total tea production of India. Assam tea is known for the excellent quality and this industry is also taken as a big industry of Assam. If we see about the history of tea in Assam, an English merchant Robert Bruce first discovered tea plant in Assam and after that the East India Company established a trade on it. Among the Indians, the first tea planter was ManiramDewan, an Assamese great man, who was also a freedom

fighter. Now Assam has many big tea gardens under private sector and also some small scale producers. These tea estates are mainly inhabited by tea tribe people. (Borthakur, 2014)

The History of Tea Tribe and Their Social Condition :

The discovery of tea tribe and establishment of tea plantations needed a huge amount of labourers. The British government felt that the native people couldn't do the tea garden works,they had to pool labourers from the states of Bengal, Orissa and Bihar. These workers were brought for five years contract to work on tea plantations. This pool was started on 1850 onwards and it continued till 1960 as it was found that there was enough tea workers to work in the tea gardens. The tribes have many internal differences but today they are referred as a single community named like 'Chahjanajati', 'adivasi' etc.The total number of population of these workers at 3.4 million in 1981. (Sarma, 2012)

The tea tribes are found mainly in the districts of Sivasagar, Nagaon, Sonitpur, Jorhat, Dibrugarh, Darrang, Golaghat, Tinsukia, Cachar, Hailakandi, Karimganj and they are approximately seventy lakhs in population (census 2011). Some are now not working in the gardens and get established in outside of the gardens.They are known as 'ex-tea tribe'. Though they are scheduled as 'Other Backward Classes'(OBC), they are demanding the Scheduled Tribe (ST) status.(Sarma,2012) The tea tribes of Assam are seen as a major backward tribes of India and they are also much exploited. The tea tribe people, specially the labourers, live inside the tea estate villages, established by the tea planters, and these villages are known as 'Line'. They live with the basic facilities provided by the tea estates. (Borthakur, 2014) The tea tribe is a community, a collectivity of many tribes and sub-tribes. Some of them have their own language but now they use their own language (Sandani or Sadri communicating language) which is a mixture of Assamese, Bengali, Odia, Hindi, etc languages. They have their own festivals or rituals like karma

Along with all, the community has their own cultural rituals to Celebrate. The tea tribe community has also prefered to preserve their own culture which is their love for their own culture.

On the other hand, it is seen that the rituals like 'Vauna' and Bihu are celebrated within the community. There are a few 'Namghar' (a prayer hall of Assamese community) are there. Some leaders lead to present 'Vauna' and the other members join it to make success of the events. All of them enjoy it a lot. The community also celebrates 'Bihu', the soul culture of Assam. The tea tribe people enjoy the rhythm and every bits of the event.

The personal observation goes as the eloquence level of speaking the Assamese language is high than the women of the tea garden. The women respondents are not fluent in speaking Assamese language. Also many women are shy to talk and to communicate with the other people. They mostly busy with their household works and they are not willing to go outside for daily Labour. The men are the head of a family and women can't get more authority in the tea garden. The women have been given a less communication opportunity to interact with the Assamese people rather than the male. They are the nurse of their own children, housewives of the family and works for the family. The only business that is related to women in the garden is plucking of tea leaves. Some women work in the house of the officials and they are a little fluent in Assamese.

One interesting fact from the field study is that the children are more fluent in Assamese than their parents/grandparents. It is because most of the parents/grandparents are illiterate or less educated but the children are studying in the schools. They can communicate in Assamese with their friends and teachers which makes them to learn Assamese fluently.

Some factors and situations or circumstances came out of the filed study on adoption of Assamese language and culture among the tea tribe people.

size. The tea tribe labour family is comparatively larger than the other households. The tea tribe people live below poverty line. The economic status, educational attainments are not so good.

From the collected data, it is helpful to analyse the causes and factors of adopting Assamese language and culture among tea tribe labour. Among the 25 selected families, the head of the families are mostly pluckers, some of them are drivers, and some of them are supervisors and electricians. In these families, two persons are leaders of some tea tribe organisation. From the field data, some findings are got and those are given and analyse below-

It is necessary to understand the Assamese language for the people, those who have to be in a regular contact with the Assamese people because there is no other option for them. According to their statement, the majority is Assamese people, so they are not ready to learn the minority language such as Sadri, Mundari, Oriya, Santhali etc. It may be due to the preference of status of the society.

A common language exists among the tea tribes that is'Sadri' language and most of the tea tribe members use to speak it in home and along with the Assamese language. Some respondents like Ganesh Murmu and Saran Rampant said that the adoption of Assamese is not a difficult one. Both languages have some mutual linguistic features. They are similar in some ways. Some lexicons just add or omit some vowel insertion or deletion while pronouncing it. The differentiation between the languages plays with the vowels.

For example :

Table 1

Assamese Word	Sadri word	Meaning
Tuk	Toke	You
Muk	Moke	Me
Maje Maje	Majhe Majhe	In Middle
Pale	Paile	To get

There are some other words in both the languages that are totally same. Some words are given below:

Table 2

Assamese Word	Sadri word	Meaning
Dukan Gaon Pahar Nanad	Dukan Gaon Pahar Nanad	Shop Village Hill Sister-in-law

Another phenomenon is involved here is that the members of the tea tribe family have to learn three languages like their own language such as Mundari, Oriya, Santhali etc. and the Sadri communicating language and the Assamese language to contact with the mainstream areas. The fact is that the relation between their own language and the Sadri language is less and the Assamese and the Sadri language is more. The respondents like KartickBenaite and Rakesh Mallick said that they know only a little of their own language and generally they know the Sadri and the Assamese. This context provides learning environment to the tea tribe members. They become more comfortable in using the Sadrti and Assamese language than their own identical language. The tea tribe people are very comfortable in their Assamese language learning environment. The students or the later generation have been taught the written and the spoken form of Assamese language in their schools. It is the formal education that has been provided. and the students learning environment has an impact on their motivation of acquisition of the Assamese language. So they are more fluent in speaking the target language.

The personal experience and the field interview hve given an opportunity to talk with a garden official and the teacher of the garden primary school. In that school, all the teachers are Assamese and they provide the basic features of Assamese language which helps

them to adopt the language fluently. They teach and help the students the concept of a language which grows the eagerness of learning the Assamese language among the students.

Operas are another factor in adopting the Assamese language. Some of the tea tribe people have a tendency of enjoying the Assamese theatre, TV programmes, Vauna, skit, drama, film and so on,Some Assamese singers love to compose in tea language showing the love and affection towards the language. Hence, in the study, it is observed that the singer who creates the songs will get more listener to his other songs that are composed in Assamese. Thus the people of tea tribe community also reciprocate their feelings of love and affection in Assamese music of those singers. Gradually through this process, the comprehension skill of the Assamese language grows. Some examples of such songs are like 'Chalgori' by KrishnamoniChutia, 'Mini tuijhakass' by KussumKoilash and 'Jhumoor' on MTv by Papon. These songs are counted at the high level of theatre production able to accumulate a strong listeners and popularity. The community has grown interest of those singers in listening these singers' other composition also, as they show their interest in the tea tribe community language. It may be for two reasons; 1st, they are able to know about the singer and 2nd, the love for the language that the singers shows also.

On the other hand, though they are active in Assamese theatre and programmes, they also enjoy their own culture.

Another observation is that the tea tribe community love to enjoy some Assamese cultural rituals but not all. They do some rituals in Bihu time like to give new cloths to elders and children, the egg fight, wash their cows in 'Goru Bihu'. But the reasons for not taking all the rituals are the tea tribe community is in an outskirt place which maintains a distance from the mainstream areas. This community is surrounded by the tea gardens as far eyes catch. To celebrate rituals and culture they should be familiar to all and to be familiar, they must have regular eye witness.

take or adopt Assamese language and culture. From the field study, these factors are analysed–

1. Gender :

From the field data, one thing is noticed that women are not fluent in Assamese as compared to men. It is because that the women rarely go outside of the garden for daily labouersr for which they do not get the chances to communicate with the local people. Also they have less interaction with the garden officials.only those women get chances to communicate with the officials who go for daily labour in the houses of the officials. It is seen that the rate of education is lower among the women than the men. Many girls left schools and get married in a very young age. The parents have also a tendency to organise the marriage of their daughters very early. Mostly the women are busy in household works and do not go outside of the garden.

2. Low literacy rate :

One factor for not taking or adopting Assamese language and culture is the lower rate of education among the tea tribes. Most of the labourers are not educated or less educated as primary school passed. There is only one primary school on Borbam tea estate. One teacher of that school said that many parents are not willing to send their children to school. Also after the primary, they involve their children in garden works instead of sending for higher studies. In the report of District Primary Education Project (DPEP), it is found that among the 100 children take admission in schools, only 25 students can able to go for class 5. It is also said that they have to learn three languages; their own language (Oriya, Santhali etc.) Sadri and the Assamese.For this, it is tough for them to learn three languages. It is also a cause of letting schools for the children.

3. Isolation :

From the geographical position, the tea estates are in outskirt areas. The Borbam Tea Estate is also the same. For this isolation,

1. Designation :

A labour's designation creates impact on adopting the Assamese language and culture. It is seen that from the respondents' families, comparatively the people who are in a higher position like driver, electrician, supervisors in the tea garden, are more fluent in speaking Assamese language than the pluckers, which is the lowest level of designation in a tea garden. In the case of drivers, they mostly drive the cars of the garden officials who are mostly Assamese people. So, with the company of an Assamese speaking people, a driver can learn or adopt Assamese language easily. Drivers who drive the tea vans to outside get chances to communicate with the outsider people. It also helps them to learn or to practice Assamese language. As like the drivers, the electricians also get the chances to communicate with the officials while solving a problem of electricity in the garden. The supervisors of the labours, who are mostly supervising the plucking, cutting, hoeing, have to give audit too the officials. For this, they have to communicate with Assamese which helps them to learn Assamese language.

2. Education :

From the collected data, it clearly shows that the people who are more educated are more fluent in Assamese language than the less educated labourers. It is because the garden schools are in Assamese medium and on those, the people can learn Assamese also in the written form. The garden schools are run by Assam government and the teachers are mostly Assamese speaking which helps the students to learn Assamese fluently. Among the respondents, it is noticed that the children of a family are more fluent in Assamese than the elders. They can also write Assamese in eloquence. The books they read in schools are in Assamese language which is also helpful for the students to learn Assamese. Also who go for study outside the gardens like Higher Secondary schools of the towns, the colleges etc., they are more fluent in Assamese. It is because in those

institutions, they meet many mainstream Assamese people as friends and teachers which help them to learn the Assamese language. It also happens with the electricians. They took the ITI degree from higher institutions and it also helps them to learn Assamese language. Also their original language like Mundari, Santhali and have no written form and the common language 'Sadri' has also the same. So a written from of Assamese language earns more priority.

3. Social Status :

The social status of a tea tribe people also makes impact on adoption or learning Assamese language. Many people engaged with some social organisations like students' union, tea tribe union etc. Some of the respondents are activists and ex-activists, some are officials of some organisations like Assam Tea Tribe Students' Union etc. It is noticed that these people are more fluent in speaking Assamese language and taking Assamese culture. It is because they frequently attend meetings of those organisations and some other organisations where they use Assamese language. Also they talk on their demands to the officials and the government in Assamese. There are also many tea tribe scholars whose writings are in Assamese language.

4. Outside work :

Many labours go to outside for daily labour. They work in neighbouring villages and towns. In the field study, it is noticed that the labourers who go outside the garden for work are more fluent in adopting or speaking Assamese language and culture than the labourers who only work inside the garden. It is analysed that the labourers who go outside the garden frequently communicate with the mainstream people and for this reason, the Assamese speaking become more fluent and they come to know about the Assamese rituals and culture. Also it is analysed that mostly male members go outside for work, so the fluency in Assamese is higher among the

males than the females. Also women are mostly busy with household works and bound within four walls of house.

5. The Assamese Dominance :

As like the Borbam tea Estate, most of the tea estates are surrounded with Assamese villages. In Assam, Assamese language is the dominative language in the region. For this, an Assamese domination is there in tea-tribe inhabited areas. This leads the tea tribe people to learn Assamese. The domination comes as the medium of formal education, the language use by garden officials, the dominating culture etc. Also the cultural functions and programmes are celebrated in Assamese and it is also an example of domination. This also helps the people to learn Assamese language and culture.

6. Similarity between Sadri and Assamese :

The common language among the tea tribes is Sadri or Sandani language. It is a mix of Assamese, Bengali, Hindi etc. languages and there are many similarities between the Assamese and the Sadri language. There are many words which is totally same in both languages. Such words are like for example: 'Dukan' which means shop is same in both languages. Also 'Gaon' which means village is also same. Also there are some words which are a little bit similar. Like 'tuk' in Assamese which means 'you' in Assamese become 'toke' in Sadri. Also 'muk' which means 'me' in Assamese becomes 'moke' in Sadri. So such types of similarities help the tea tribe people to adopt Assamese language. A language which is totally different from your own language is tough for adoption. For example, the Chinese language is tough for us because it is totally different from Hindi or Assamese, but the similarities between Sadri and Assamese helps the tea tribe to learn or to adopt Assamese language easily.

So these are the factors which help the tea tribe people in adopting Assamese language and culture. Now, there are some other factors and circumstances for which some tea tribe people aren't able to

References :

Sharma, Jayeeta, “Empire’s Garden: Assam and the Making of India”; Duke University Press, August 2011

Guha, Amalendu, “Planter Raj to Swaraj: Freedom Stuggle and Electoral. Politics in Assam”, Tulika Books, 2006

Sharma, Chandan Kumar, “Identity and Sovereignty in North East India”, 2001

Sharma, Chandan Kumar, “Small Tea plantation and its impact on the rural landscape of contemporary Assam”, International Journal of Rural Management, 2017

Bhowmik, S.K., “The Plantation as a Social System”; Economic and Political Weekly, vol. 15, no. 36, 1980

Bureau, L, “Socio-economic Conditions of Women Workers in Plantation Industry”; Field Work, September-Octorber, 2008

Kar, R.K., “Labour Pattern and Absenteeism: A Case Study in Tea Plantation in Assam, India. Anthropos”, 1984

North East Enquire “Assam Tea Industry in Search of Lost Glory”, North East Enquirer, June 7-21, 2002

Sharma, Chandan Kumar, “Immigration Issue in Assam and Conflicts around it”, Routledge, June 2012

Kar, R.K., “Unity in Diversity: A note on the adaptation of a tribe in a Tea Industry”. Bulletin Department of Anthropology, Dibrugarh University, 4; 11-15, 1975

Saikia, Biswajeet, “Development of Tea Garden Community and Adivasi Identity Politics in Assam” Economic and Political Weekly, January-March, 2009, Vol. 10

Kurmi, Nakul, “AxomorPrekhyapototChahJanagustirJibongatha”; KRF publication, 2015

Hussain, Manirul, “Tribal Question in Assam”, Economic and Political Weekly, March-1992

Sarma, Gadapani, “Historical Background of Tea in Assam”; April 2013

Orange, R, “Fading Memories of the Raj in the Tea Gardens in Assam”, Spectator, July 2. 2008

some people have not been connected with the mainstream Assamese people. For that, they can’t get the chance to learn Assamese language properly and to know about Assamese rituals, though they are living in Assam for many years. It is also a big cause for not adopting Assamese language and culture.

From the above factors, we came to know about the adoption of Assamese language and culture among the tea tribes.

Conclusion :

In Assam, the ethnic tea tribe community has written their history from mid nineteenth century. From the first dates, they have been recruited as labourers in the tea garden areas. The community is scattered in various parts of Assam including Jorhat, Sivasagar, Dibrugarh, Tinsukia, Kokrajhar, Udalguri, Sonitpur, Nagaon, Golaghat. In Assam the community keeps in touch with the majority group of people where the Assamese language is used as a means of communication. The tea tribe community has their own language and literature but commonly they use Sardi language among themselves which has much more similarities with the Assamese language. The common Sadri language shares same word structure pattern that is SOV pattern. Though the tea tribe people use Sadri language among themselves but outside their home, they use the Assamese language as a lingua franca; the common language to exchange ideas, thought and to interact with each other.

The sensitivity of tea tribe labourers became very important with the democracy of India. The tea tribe community is an integral part of Assamese society and they are taking an important part in making the larger Assamese culture and nationalism. In conclusion it may be said that the tea tribe community is highly deprived in many aspects. For this, a gap is always there between the mainstream Assamese people and them. Many people of this community engage with mainstream Assamese, but some people are isolated. In the case of

adoption of Assamese language and culture, many factors and circumstances create impact on it. Those factors are like designation of labourers in tea gardens, educational qualifications, status in society, working place, gender, the Assamese dominance, isolation from mainstream Assamese and similarities between Sadri and Assamese language etc.

Tea tribe community's life is stuck in tea garden. So, it is highly essential to create a good relationship among owners, management staff and labourers. For this, owners, managerial Staff and labour union must come forward and through proper negotiation and solve their problems. They can provide proper education, working facilities outside tea gardens, create new job opportunities, and can also remove the low mindsets. As primary education helps to build the foundation of educational career of a child, so they must be provided quality educations.

The tea tribe areas are surrounded by the Assamese people and this group of people spread a tremendous impact on language and culture of the tea tribe community. The Assamese community is considered as majority and it leads a high status both economically and socially. The upper posts in a garden like supervisor, leaders, babus, directors and instructors of the garden are preserved and reserved for the Assamese people where the posts like plucking, cutting, hoeing, daily labours, sweepers are fulfilled from the tea community people. The babus have the power to decide the routine of labourers. If a person has minimum education qualification then the person can become the supervisor of the garden. The newly appointed supervisor has to send the audits of workers to their boss, within this proces a strong relation has been established between the Assamese and the tea tribe people. Hence, the people who communicate with the Assamese people in a frequent way can perform an expert skill in speaking Assamese language. Those people who are just pluckers communicate with the community members only

are less fluent in speaking Assamese people because they are within a narrower place than the drivers, supervisors etc. On the other hand, as establishing and providing formal education in schools located in tea garden areas also helps to improve both speaking and written skills of the Assamese language among the younger and the generation of the tea community. In the eloquence of speaking and writing the Assamese language, some credits also move towards opera theaters. In counter of male members, the women are less fluent in dealing with the Assamese language. It is because they communicate less than the men. They hardly go outside the garden to deal their outer business.

Apart from language, the Assamese culture conquers an effective place among tea tribe people. The tea community loves to enjoy the Assamese culture like 'bihu', 'bhawna' among them. The tea community people enjoy watching the theatres, dramas, skits, singing songs that are performed in the Assamese language. In this case, the social media make a bridge between the two mentioned communities. There is an ample evidence of 'Namghar'; the prayer hall of the Assamese culture in the tea tribe inhabitant areas. They celebrate the soul culture of the Assamese people 'bihu' and sometimes 'bhawna' also. But they are the owner of their own culture and rituals. At the same time they also preserve their own identity.

It is also seen that many tea tribe people do not know about their original language like Oriya, Santhali etc. They mostly used to speak Sadri and Assamese, because these two are the most used languages in a garden. So it can be assumed that after some years, their own language will be endangered among themselves. Also tea tribes have their own collective culture, Only a few of them practice their mainstream like Oriya, Mundari etc. The tea tribe's culture like 'Jhumoor', 'Tusu Puja', 'Karam Puja' etc. are very popular among themeselves. Thus, after analysing all the existing studies and collective data,The prospects of adopting Assamese language among tea tribe community is promising in near future.

Menstruation is a natural process that occurs among girls between the age of 11 and 14 years and is one of the indicators of onset of puberty among them. Menstruation is a normal biological process and a key sign of reproductive health, yet in many cultures it is treated as negative and dirty or sin.

In Assamese culture and norms, on the onset of menarche, a girl is kept in confinement in a room for seven days and made to survive only on milk products, sprouts and fruits. Taboos include not viewing men, not combing her hair, not to visit prayer place, not cutting nails or reading books. Also married women are not allowed to sleep with their husbands due to fear of the husband getting some incurable ailment. In Assam there are rituals performed to declare the entry of a girl into womanhood and this performance is known as Shanti Biya or TuloniBiya. This performance is very vital to functioning of the Assamese society (Das, 2015).

In Nepali society, adolescence girls and women as well face unfair practices during menstruation as they are considered as impure and dirty.

Universe of Study :

Assam is one of the eight states of northeast India. Northeast India has to be differently understood and placed in the background of its geo-political entity and historical context. Geographically, northeast is at the extreme north-eastern part of India, and has international boundaries with Bhutan, Tibet, China, Myanmar and Bangladesh. The region is geographically isolated from the rest of India because its only land link with the rest of the country is through a narrow strip of land in the state of West Bengal. Therefore, northeast is a geographically 'recognizable entity'. For that matter, northeast is unique making it altered from the mainland India in terms of its topography, climate, different ethnic groups, unique caste structures, races and the other groups- each having its own distinct culture and customs.

Menstrual Practices and Hygiene : A Study on Nepali Adolescent Girls of Assam, India

Dr Pinky Barua
Assistant Professor, Sociology
Jengraimukh College, Majuli
Email: pinky.baruag@gmail.com

Abstract :

The Nepalis living in Assam (India) are mostly descendants of those who migrated or were transferred from Nepal to work in various sectors by the British. Now, Nepalis are basically working in agricultural fields and rearing animals. They have assimilated with greater Assamese society and also have maintained their identity as well. The paper is about the study of women's life and rituals related to women's life in Nepali pastoral society of Assam. In Assam, whether Hindu, Muslim, Christians- they observe rituals related to menstruations which are physical, social or psychological. In my observation, the ritual related to menstruation in Nepali society has significance according to their religion, caste and ethnicity. From the field it reveals that these practices are related to the concept of purity and pollution. The paper shows the Nepali women and especially adolescent girls who are reluctant to talk about menstruation and hygiene practices. The study is based on qualitative research and used FGDs, in-depth interview to collect information. The study is conducted in the rural area in order to find out the basic challenges encountered by the Nepali adolescent girls during menstrual days.

The paper shows how poor menstrual hygiene can lead to school absenteeism.

Key Words :
Menstruation, Hygiene, Nepali society, Purity and Pollution

Introduction :

The colonial period has witnessed the greatest human movement and settlement of people resulting in the transfer and distribution of diverse population group in different parts of the world. The commercialization and industrialization of the economy under the aegis of the colonial state also served to stimulate the natural migratory movement of the people. After the British occupation of Assam, under the patronage of the colonial government large number of Nepalese migrated to this region in search of life as Gopalakand Soldiers. The British came to Assam with a lot of hope and aspiration, but they could not reach their goal, as Assam was not a populous state. The devastation and wholesale depopulation during the period of civil wars and Burmeseinvasions left 'vast tracts of waste land throughout the province'. Every encouragement should be given to the immigrants to came and settle in the province. In an industry less country, Assam had no other option rather than to increase in land revenue. Lands were leased out to the people in favourable terms. British government had not missed any opportunity to maximize their revenue collection. Accordingly grazing which was free from time immortal in Assam was taxed. To attract the people and increase the revenue of the region, Company introduced the Wasteland Rules on 6th March, 1838. According to the Rules, one-fourth of a land grant was to remain revenue-free in perpetuity. The remaining portion of the grant, too, was to remain revenue-free for initial five to twentyyears, the period according to the nature of the waste land concerned (Guha:2006). 'Large scale' Nepali migration into the Assam began only with the colonial intervention. British official view toward the

native people was that they are 'lazy', 'opium addicted' and 'indolent' and encouraged the surplus Nepali population to immigrate Assam. The active policies pursued by the colonial government opened up the valley to the Nepalis. The colonial government required a pliant labour force for all and sundry work from clearing forests to lumbering to domestic help, which was effectively provided by the 'versatile Nepali'. Apart from the recruitment of Nepali martial classes in police and military, what seems to have attracted the Nepalis most to Assam werethe vast expanse of greenery dense forests and hills, abundance of wastelands which was full of lush green vegetation. This was, indeed, an ideal scenario for cattle-breeding (Chetry: 2016). David AlatuleinAssessing the Knowledge, Attitude and Practice of Menstrual Hygiene Management Among Junior High Schools Adolescent Females in the Yendi Municipality in the Northern Region of Ghana discussed social norms and cultural practices surrounding menstruation means that most adolescents receive incomplete or inaccurate information on menstrual hygiene management (MHM). Although a majority of adolescent girls had knowledge of menstruation, less than a third had a positive attitude towards menstruation or practised appropriate menstrual hygiene management. This has been partly attributed to the negative socio-cultural norms and practices that stigmatise menstruation, lack of MHM materials and WASH facilities in schools, inadequate access to funds to purchase clean pads, and ignorance of menstrual hygiene management. PranjalSonowal and K. Talukdar, in Menstrual Hygiene Knowledge and Practices amongst Adolescent Girls in Urban Slums of Dibrugarh Town highlighted the needs of accurate and adequate information about menstruation and its appropriate management among the adolescent girls. It is also important to educate adolescent girls about the issues related to their menstruation, so that they could safeguard themselves against various infections and diseases of reproductive tract. So that adolescent girls became ready for the important physiological changes in their life.

Chetry,S,.Nepalis In Assam: A Historical Perspective (1816-1985), Research Journal Of Language, Literature And Humanities, P.P 22-25,2016.

Dhingra, Kumar and Kour,.Knowledge and Practices Related to Menstruation among Tribal (Gujjar) Adolescent Girls, Ethno-Med, PP 43-48,2009.

Guha Amalendu. Planters Raj to Swaraj: Electoral Politics in Assam, 1826-1947. Tulika Books, New Delhi,2006.

Gurung . T.,NepaliGrazier migration and Daily Farming in North East india in Society and Economy in North East India, Vol:3, Pp 159-171, Regency Publication, New Delhi,2018.

Kumaril, S,.Social, Cultural And Religious Practices During Menstruation, Jharkhand Journal of Development and Management Studies,Vol15, No3,P.P 7451-7459, 2017.

The present study was carried out in Amerigog, 10th mile, Guwahati, Jorabat area (Kamrup District), Assam. Amerigog under Kamrup district (Rural), India.

Methods :

The present study is mainly qualitative innature and the data obtained by using interviewschedule.The study is based on qualitative research and used FGDs, in-depth interview to collect information. The present study was carried out in Amerigog 10th mile Guwahati, Kamrup Rural, Assam. The study is done among the Nepali adolescent girls (11-19 years) and 15 girls were interviewed as respondent.

Discussion :

Menstruation is a natural physiological process that requires proper management. Unlike other normal bodily processes, menstruation is linked with religious and cultural meanings that can affect the perceptions of young girls as well as the ways in which the adults in the communities around them respond to their needs(Pathak:2019).From the field observation, the ritual related to menstruation in Nepali society has significance according to their religion, caste and ethnicity. From the field it reveals that these practices are related to the concept of purity and pollution. It is observed that these practice has been practiced, believed and followed by generation to generation. There are taboos on menstruation that the adolescence girls or women have to follow.

Menstrual Practices and Hygiene :

Restrictions during Menstruation :

During menstruation, different types of restrictions are seen in the area.Adolescent Girls practiced different restrictions during menstruation. Likewise, among them girls does not attend any religious occasion and marriage ceremony, does not play, doesnot do any household chores, girls sleep separately in fact they are not allowed sleep in their bed sometimes, they sleep on the floor, girls does not

not attend school. Again, there are many more restrictions like entering to kitchen, prohibition of eating certain food, visiting places of worship, touching trees and plants also.It is seen that girls usually sleep separately and sit separately from household members during menstruation.Adolescents girlreceives these instructions of do's and don notfrom her mother and elder sister. According to the community, women or girls should not do certain activities during menstruation otherwise she will get cured from the God.

Type of Menstrual Absorbent used :

From the field observation, it is seen that, the majority of the girls uses cloths rather than sanitary pads as menstrual absorbent.Maximum respondents use piece of cloths to soak up the menstrual blood. Some are using home made pad made of Husk and some uses Sack to soak the menstrual blood. However the practices they have adopted is unsafe and unhygienic. From the field it is seen that girls usually wash the cloths with detergent and soap. They dry the cloths inside the home in dark place. They never dry used cloths in the sun and kept in some secret place till the next menstrual period. In the study, it is found that among them privacy maintained was not so important.Morethan half of the respondents sufferfromphysical discomfort or pain,itching in the private parts.

School Absenteeism :

The study shows how poor menstruation hygiene leads to school absenteeism. It is seen that in that area in most of school do not have hygienic toilets for girls, hygiene and disposal facilities in school toiletsand running water facility.This is the reason; the adolescent girls prefer to stay at home.The study found that girls remain absent from school during her menstrual periods. Absenteeism is school during menstruation has been reported because of financial problem that they cannot buy sanitary pads and also the area as such commercially also it is not available. Again, use of cloths as absorbents and need to change in number of time during the school time makes girls to avoid school. Many respondents used to remain absent in school for 5-6 days due to poor hygiene in the school.

Conclusion :

The study reveals that–

• Menstruation is linked to so many taboos, belief system, restrictions on girls and women as well.

• The study finds age-old misconceptions, traditional beliefs and restrictions imposed during menstruation. Practicing cultural restrictions, avoiding certain foods, not attending religious and cultural ceremonies and refraining from touching people is very common among them.

• The study shows that most adolescents have inaccurate knowledge and misconceptions about menstruation. Those that have knowledge tend to practice wrong menstrual hygiene due to inadequate sanitary materials.

• Menstruation hygiene also not properly maintained by the community due to ignorance, unsafe and unhygienic practices, superstition regarding menstruation and illiterate mothers or lack of proper healtheducation.

• The study also finds lack of (Menstrual Hygiene Management)MHM materials and WASH facilities in schools, inadequate access to funds to purchase clean pads or using traditional menstrual absorbent leads to poor attendance in the school.

So it proved that poor menstruation hygiene and management is still prevailing in rural India. The study shown that women have such poor level of knowledge on hygiene, management on menstruation, they think that the restrictions related to menstruation is as normal and accept it the way it is.

References :

Chetry,S.Nepalis In Assam: A Historical Perspective (1816-1985),Research Journal Of Language, Literature And Humanities, P.P 22-25, 2016.

women to connect and network with like-minded individuals, activists, and decision- makers. These connections can lead to collaboration and exchange of ideas, helping women become more engaged in the decision-making process.

Amplifying Women's Voices :

Through ICT platforms, women can express their opinions, share their experiences, and advocate for their rights and interests. Social media, in particular, provides a space where women can amplify their voices and reach a broader audience.

Online Education and Skill Development :

ICT education can provide women with valuable skills, such as digital literacy, data analysis, and online communication, which are essential for effective participation in decision-making processes.

Remote Participation :

ICT enables remote participation in meetings, conferences, and forums, breaking down geographical barriers that might prevent women from being physically present in decision-making spaces. This remote participation ensures that their voices are still heard and considered.

Promoting Inclusivity :

ICT education can help create inclusive decision-making spaces by encouraging diverse participation. When women are equipped with ICT skills, they can actively contribute to discussions and debates on various issues.

Online Advocacy and Mobilization :

Women can use ICT tools to organize and mobilize for social and political causes. Online campaigns and petitions can rally support around specific issues, leading to more inclusive decision-making.

Data Collection and Analysis :

ICT education can empower women to gather, analyze, and present data related to their concerns and issues. This data-driven approach can strengthen their arguments and influence decision-makers.

Role of ICT Education in Women's Empowerment

Bornali Chutia
Librarian, Jengraimukh College
bornali18@yahoo.in

Abstract :

Women's empowerment has been recognized as a critical driver for socio-economic development and gender equality worldwide. In recent years, Information and Communication Technology (ICT) has emerged as a powerful tool to foster women's empowerment. This research paper explores the multifaceted role of ICT education in enhancing women's empowerment. It investigates the potential of ICT education in increasing women's access to education, employment opportunities, health services, and participation in decision-making processes. Additionally, the paper discusses challenges and strategies for effectively implementing ICT education programs to empower women. The findings highlight the significance of integrating ICT education initiatives in promoting gender equality and sustainable development.

1. Introduction :

God could not be everywhere, and therefore he made mother- Rudyard Kipling (English novelist, writer, poet, and journalist). In the world's total population, women are an important part of human society. They play a crucial role in helping men to develop nations. The women must be empowered to choose their own destiny, jobs, vote, and do anything a man can do. In the 21st century, ICT

education is a powerful tool for women's empowerment in a developing country like India. It is a fact that a society cannot exist unless women, who constitute almost half of the total population, are given equal opportunities.

Information technology has become a powerful tool for transferring social, economic, and political life globally. ICT can be an important catalyst for political, social, and other types of empowerment of women and the promotion of gender equality. The gender gap in the digital age is an increasing concern. If the use of technology is directly linked to social and economic development, then it is imperative that women in developing countries understand the significance of this technology and use it. Without full participation in the use of information technology, women are left without the key to participation in the global world of the 21st century. The Indian constitution not only grants equality to women, but also empowers the state to adopt measures of positive discrimination in favor of womenWomen's empowerment remains a global priority as it is essential for achieving sustainable development and reducing gender disparities. Information and Communication Technology (ICT) education offers unique opportunities to address the gender divide and promote women's participation in various spheres of life. This research paper aims to explore the ways in which ICT education plays a pivotal role in empowering women and enhancing their socio-economic status.

2. ICT Education and Access to Education for Women :

ICT education has the potential to bridge the educational gender gap by increasing women's access to learning resources and educational opportunities. E-learning platforms and digital tools provide flexible learning options, especially for women residing in remote or disadvantaged areas. This section examines how ICT education can promote lifelong learning, skill development, and capacity building for women.

2.1 Empowering Women through ICT-Enabled Employment Opportunities :

ICT skills are increasingly in demand in today's job market. Through ICT education, women can acquire relevant technical skills that enable them to pursue various career paths, including entrepreneurship and remote work opportunities. This section explores the role of ICT education in enhancing women's employability and reducing gender-based occupational segregation.

2.2 ICT Education and Women's Health :

Access to health information and services is crucial for women's well-being. ICT-enabled health platforms, such as telemedicine and health-related mobile applications, can empower women by providing them with accurate and timely health information. This section analyzes how ICT education can improve women's health awareness and access to healthcare services.

2.3 Empowering Women through ICT in Decision-making Processes :

Participation in decision-making processes is essential for women to influence policies and programs that impact their lives. ICT tools, such as social media and online forums, can provide women with a platform to voice their opinions and engage in public discourse. This section discusses the role of ICT education in fostering women's active participation in decision-making processes at various levels of society.

Access to Information :

ICT education can help women access a vast amount of information on social, economic, and political issues. By having access to the internet and digital resources, women can stay informed about current events, policies, and opportunities for engagement in decision-making processes.

Enhancing Communication and Networking :

ICT tools such as email, social media, and online forums enable

Moreover, ICT education creates a platform for women to voice their opinions, engage in decision- making processes, and contribute to policymaking at local, national, and global levels. Through social media and online platforms, women can share their stories, advocate for their rights, and build supportive networks that span geographical boundaries. Furthermore, ICT education plays a crucial role in addressing gender disparities in education itself. By providing e-learning opportunities and access to digital resources, it becomes easier for women in remote or marginalized communities to pursue education and acquire knowledge that was previously out of reach. The empowerment of women through ICT education also contributes to a more inclusive and innovative society. Diverse perspectives and talents lead to more creative solutions to complex problems and foster a stronger sense of community. However, it is essential to recognize that women's empowerment through ICT education requires a multifaceted approach. Governments, policymakers, NGOs, and the private sector must collaborate to remove barriers such as gender stereotypes, digital illiteracy, and unequal access to technology.

In conclusion, ICT education serves as a powerful catalyst for women's empowerment, enabling them to lead more fulfilling lives, pursue meaningful careers, and actively contribute to society. By investing in and prioritizing ICT education for women, we pave the way for a more equitable and progressive future where all individuals have the opportunity to thrive and realize their full potential, regardless of gender.

References :

Anjam, Dr. Bimal & Tiwari Rajesh, "Role of ICT in Publications, Women empowerment", International Journal of multidisciplinary management studies, Vol.2, Issue-1, Jan, 2012

Biju, M.R. (2006), "Women Empowerment" Mital Publications, New Delhi.

Gurumurthy, A. (2004), "Bridging the digital Gender Divide: Issue and insights on ICT for Women's economic empowerment, New Delhi.

Rao, R.K. (2007), "Women and Education" Kalpaz Publications, New Delhi.

Government Transparency and Accountability :

ICT tools can promote transparency in government processes, making information more accessible to the public, including women. Increased transparency helps hold decision-makers accountable for their actions and decisions.

Career Advancement :

ICT education can also open up opportunities for women in technology- related fields, empowering them economically and socially. Women in technology roles can influence and contribute to decision-making processes within the tech industry and beyond.

3. Challenges and Barriers :

Despite the potential benefits of ICT education for women's empowerment, there are challenges and barriers that need to be addressed. This section examines the digital gender divide, access to technology, cultural barriers, and gender stereotypes that hinder women's participation in ICT education initiatives.

Strategies for Effective Implementation :

To maximize the impact of ICT education on women's empowerment, effective strategies need to be developed and implemented. This section presents best practices and policy recommendations to promote gender-responsive ICT education programs.

Gender Stereotypes :

Societal stereotypes often discourage girls and women from pursuing ICT education, perpetuating the belief that technology-related fields are more suitable for men.

Lack of Role Models :

The underrepresentation of women in leadership positions and prominent roles within the ICT industry can limit female students' visibility of successful women in the field, leading to a lack of role models and inspiration.

Unconscious Bias :

Unconscious biases can affect the treatment of women in ICT education, leading to subtle discrimination and lower expectations from educators and peers.

Access to Resources :

In some regions, women may have limited access to resources such as computers, internet connectivity, and educational materials, which hinders their ability to learn and engage with ICT.

Male-Dominated Environment :

The ICT industry is still largely male-dominated, which can create an uncomfortable and unwelcoming atmosphere for women, leading to reduced participation and retention.

Stereotype Threat :

The fear of confirming negative stereotypes about women's abilities in technology can impact female students' self-confidence and performance in ICT education.

Lack of Supportive Networks :

Women may face challenges in finding supportive networks and mentorship opportunities in the ICT field, which are essential for career growth and development.

Family and Cultural Pressures :

In some cultures, there may be societal expectations for women to prioritize family responsibilities over pursuing careers in technology, limiting their opportunities.

Pay Gap and Career Advancement :

Women in ICT often face a gender pay gap and encounter obstacles in advancing to higher-level positions within their careers.

Hostile Online Environment :

Cyber bullying, harassment, and sexism in online forums and tech communities can deter women from participating and engaging in ICT-related discussions.

Addressing these challenges requires a concerted effort from governments, educational institutions, industry leaders, and society

at large. Strategies to overcome these barriers may include:

• Creating awareness and campaigns to challenge stereotypes and unconscious bias.

• Encouraging and supporting more female role models and mentors in ICT.

• Ensuring equitable access to resources and opportunities in ICT education.

• Implementing inclusive policies and practices to foster a supportive and diverse learning environment.

• Offering scholarships and programs specifically targeted at encouraging women to pursue ICT education.

• Providing support for work-life balance to help women overcome family and cultural pressures.

• Developing policies to promote pay equity and equal career advancement opportunities.

• By addressing these challenges and creating an inclusive environment, we can help empower women to pursue and excel in ICT education and careers, thus fostering diversity and innovation within the industry.

4. Conclusion :

In conclusion, the role of ICT education in women's empowerment is undeniably transformative and pivotal in fostering positive social change and gender equality. As the world progresses into an increasingly digital age, providing women with equal access to ICT education and opportunities is essential in breaking down barriers and empowering them to participate actively in various sectors of society.

ICT education equips women with valuable skills and knowledge, enabling them to navigate the digital landscape, embrace emerging technologies, and excel in traditionally male-dominated fields. This newfound expertise not only empowers women economically by broadening their career prospects but also enhances their overall well-being, self-esteem, and confidence.

Negative Parental Attitude :

As the literacy rate of the tribe is below from the general population. Parents of tribal children not well educated and are educationally backward. In their community there is no encouragement to the pupil to pursue the study and they don't want to send their girl child in a coeducational institute Jayawal et. al. (2003) examined the role or parental support on academic achievement of tribal students and found that the parent of higher exerted significantly more support to their children.

Basic Amenities in School :

In tribal areas most of schools don't provide basic amenities such as toilets, drinking water, electricity and adequate classroom for proper teaching. Vijayalaxmi (2003) conducted the study on identifying the problem of tribal students in secondary school.

The finding of the study reveals that the residential schools are very poor in infrastructural facilities, poor non meal programme.

Indebtedness :

Banking facilities are also not adequate in tribal areas so they have to depend on money Landers. They possess small and uneconomical land holding because of which their crop yield is less and hence they remain chronically indebted of these moneylenders.

Unemployment :

The tribes are basically hill and forest dwellers. There are no industries and no opportunities of jobs so the tribes unemployed. They use secondary source of income such as husbandry, poultry, farming, handloom, weaving and the handicraft work for their livelihood.

Lack of Trained Teachers :

Due to shortage teachers, tribal schools are unable to attract

Status And Problems of Education In Tribal Society

Labanya Gogoi Phulkonwar
Asstt. Prof. Dept. of Education
PITHubAR GIRLS' DEGREE COLLEGE, KHOwANG

Introduction :

India is a land of large number of indigenous group of people. The tribal societies are found throughout the country. The tribal are backward as compared to non-tribal people. In the tribal societies , the system of education is not in a welldeveloped state. Ignorance, illiteracy, superstitions and poverty are major problems of tribal societies in India. The problem of health and nutrition is a very common among the tribals due to lack of proper medical and sanitary facilities and poverty. Education is one of the primary factor of transmission of culture, accumulated knowledge towards their development.

According to census (2001) the scheduled tribes form 8.20% of the total population, where as they were 8.08% as per the 1991 census.

G.S Ghurye (1963) writes in his book about scheduled tribes: "the scheduled tribes are neither called the 'Aborigines' nor the 'Adivasi' nor are they treated together with the scheduled caste and further envisaged as one group of backward class".

In modern literature the scheduled tribes are sometimes referred to as untouchables.

In TamilNadu they are referred as Adi Dravida and in other state mostly referred as scheduled class.

According to 2011 census "scheduled tribes comprise about 16.6% and 8.6% respectively of India's population.

According to oxford dictionary "A social division in a traditional society consisting of families or communities linked by social, economic, religious or blood ties with a common culture and dialect typically having a recognized leader.

Objectives:

The objectives of this paper are as follows:

• To discuss major issues and problems faced by tribal societies in India.

• To focus on the laws made by the government for the upliftment of the tribal

societies in India.

• To examine the major challenges to solve the educational problems.

Methodology:

For this paper, data are collected from secondary sources : books, websites etc.

Analysis :

Types of tribes

Lakshadweep, Mizoram, Nagaland, Madhya Pradesh and Bihar having maximum number of tribal communities. Punjab, Delhi, Chandigarh, Pondicherry, Haryana, Jammu and Kashmir are those states where there is no ST. some important tribal groups are:

• Abors found in Arunachal Pradesh
• Baiga & Bhil in Madhya Pradesh
• Bhil also found in Rajasthan, some in Gujarat and Maharashtra
• Bhot in Himanchal Pradesh
• Khasis in Assam and Meghalaya
• Kuki in Manipur

• Koal in Madhya Pradesh
• Mundas tribe is found in Bihar, Orrisha, west Bengal.
• Santhal in Bengal, purnia (Bihar), Orissa
• Todas in nilgiri (tamilnadu)
• Warlis in Maharashtra

Major Issues And Problems :

As tribes are deprived and oppressed communities in India. They live in isolation and backward therefore they have to face many problems and issue in their life. Some problems discussed under the following heads:

Illiteracy :

Illiteracy rate among tribal is very low while in 1961 it was 18.53%. In 1991 it increased to 29.60. If we compare it to general literacy rate (52.21%). It's very low. Mizoram is 82.71% in Nagaland, Sikkim and Kerala. It is between 575 and 61%.

Educational Problems :

Education plays an important role for all round development of a person. Economic development of a nation always depends on education. If people are illiterate the concerned authorities can't implement strict economic policies and programmes. The rate of literacy Tribal education and quality of life: issues & challenges among the scheduled tribes has been very low. According to census 2001 it's found far below the overall literacy of the country. For a tribal family to send its grownup child to school is essentially a matter of economics "many parents can't just afford to send their children to school (elwin, 1963, 1984). Lack of education is a stumbling below to the tribals in attaining a higher standard of life. The problems that's why the literacy rate and school enrolment of tribal child is below average.

In 9th plan special provision including pre and post metric scholarship and hostel facilities are initiated exclusively for tribal.

Free Uniforms : There is a scheme of providing two sets of free uniform to the children belonging to sc in elementary schools.

Stipends : The SC children are entitled to stipends at varying scales at different stage of education.

Major Challenges To Solve The Educational Problem :

Lack of Family Support :

Sometime parents don't support their child to continue their education. Especially in case of girl child.

Child Marriage :

Child marriage is a big problem. After marriage a girl have a responsibility of household work. There in laws don't allow her to continue her studies so the girls dropped out.

Fear of Expenditure :

Parents often noted that the schemes given by government to promote education did not provide enough cover in real, hidden costs and extra money was needed to cover the excess.

Narrow Mentality :

The parents of a girl child have an old mentality regarding education of a girl child. They think there is no need to educate a girl. She should do household work that's enough for her so the parents don't take initiative to send the girl child in school.

Lack of interest in school :

Parents of tribes child is not enough educated. They don't know the value of education so they unable to create interest of their child toward education.

students and create interest of tribal students in study. Without proper training, they will not get enough knowledge, which teaching method be opted to teach particular group of students.

According to Desai & Patel (1981) in relation to effectiveness of various interventions for improving tribal education studied that only 18 out of 22 residential schools have 100% teacher's strengths. And in some cases, the educational qualification of the teacher was below 10th class, which also adversely affects the student's achievement.

Lack of Transport Facilities :

Most of tribal areas are hilly. The road facilities are inadequate so the child faces transport problems to reach school. They have to walk a longer distance which creates irregularity in school.

Housing problem :

House is the basic need for every human being which protects him from seasonal effect and other dangers. The tribes face a lot of problems related to their house such as they live in one room and two room huts, don't have houses made from bricks from leaf and roots and branches of trees, can't protect them from seasonal temperature and They live with their cattle/ farm animals so it's difficult to them to maintain cleanliness and healthy environment.

Socio-Economic Problem :

The conditions of tribal communities in most of the countries including India are very distressful. People of schedule tribe don't have a proper source of income. They are unable to fulfill their basic needs like food, proper clothes and enough shelter. The condition of these tribes is poor so they can't afford a good school for their children and they complied to send them to work as child labour so they could earn some money for their livelihood.

Drinking water problem :

Scheduled tribes don't have the regular drinking water supply. They are inhabited of using the water which is collected in small ditches. this proves hazardous to their health.

Nutritional problem :

This problem also faced by the tribal due to lack of balanced diet, tribal suffer from various vitamins deficiency disease for example night blindness.

Exploitation :

Non tribal merchants, big farmer and money landers do exploit the tribal. Indebtedness is almost universal, recurring and almost inevitable. Exploitation of the debtors by the creditors, though arising in the context of economic transaction is nevertheless a typical example of a social problem. Indebtedness becomes permanent conditions for scheduled caste and scheduled tribes as in even passed on from father and son.

Communication problem :

The teacher in classroom communicates in official/ regional language which is not understood by the tribe's child. They only understand their mother tongue. They think that the teacher is speaking any foreign language. Gautham, V. 2003 focused his study on education of tribal children and revealed that in India the appointment of non-tribal teachers in tribal school. The teacher couldn't understand the language of the children and in reverse the students are also unable to get the teacher.

Government Laws for Upliftment :

Tribes are very backward in education and all fields. It's a special responsibility of the state and central government to promote scheduled tribes. In Indian constitution according to article 46" state

shall promote the weaker section of the people particularly STs and SCs and shall protect them from social injustice and all other kind of exploitation.

Article 154(4) says the states will make any special provision for progress of any socially and educationally backward class of citizen like STs and SCs.

Article 29 (1) provides dissimilar language, script and culture. it has more importance for ST.

Under article 17 untouchability is totally abolished and it's a punishable offence if anyone does it in any form.

Articles 350 (A) state that it shall be endeavour of every state and every local authority with in the state to provide adequate facilities for instruction in mother tongue at the primary stage of education to the children belong to the minority group.

In national policy of education, 1986, it has been recognized education as an area in which tribal are undoubtedly far behind the rest of the population. For the spread of education following schemes are implemented in the tribal areas–

- Book bank in primary school.
- Development of higher secondary education.
- Adult education programme.
- Special facilities to the students 1st to 5th .
- Attendance allowance to girls.
- Opening and development of non-government secondary schools.
- Quality improvement of English teaching on tribal areas.
- The national education policy stresses the universalizing of education under the goal, "education for all".
- In recent decade a number of incentives are provided such as–

Sarva Siksha Abhiyaan : In 2003 providing elementary education to all children in the age group of 6-12 by the year 2010.

Mid-day meal scheme 2001: which gives a mid-day meal to school going children, that dramatically increase the enrollment role.

unique character and quality continue to captivate tea enthusiasts worldwide.

Keywords :

Assam tea, tea industry, economic significance, history, challenges, climate job creation, sustainability, global market.

Introduction :

Assam tea, known for its bold and strong taste, takes its name from the region of northeastern India where it is grown. This special black tea is made from Camellia sinensis var. assamica plant native to Assam. Initially, attempts to grow the Chinese tea plant in Assamese soil proved unsuccessful, but the original Assamese tea plant thrived. The Assam region, which stretches along the Brahmaputra river and borders Bhutan, Bangladesh, Myanmar and China, is the largest tea-growing region in the world. Its climate is characterized by high rainfall, especially during the monsoon season, when daily rainfall can reach 10 to 12 inches. The daytime temperature rises to about 36 °C, which promotes intense humidity and heat. This unique tropical climate is integral to the distinctive malty flavor of Assam tea. Although Assam is known for its black teas, it also produces smaller quantities of green and white teas, each with its own characteristics. Historically, Assam, along with southern China, was one of the world's most important commercial tea-producing regions because of its indigenous tea plants. The introduction of Assam tea to Europe is a fascinating story related to the Scottish adventurer Robert Bruce. In 1823, while trading in the region, Bruce discovered the tea plant growing wild in Assam. The local Assamese, especially the Singhpo, already made tea from the leaves of this tree. Bruce collected botanical research by sampling leaves and seeds with the help of Maniram Dewan and localSingpho leader Bessa Gami. Robert Bruce's untimely death prevented him from officially classifying the plant, but his brother Charles Bruce took up the mantle in the early 1830s. He arranged

Economic burden and unemployment :

In tribal areas source of income is farming, poultry, handloom and weaving so parents involve their children in their work to reduce economic burden and don't send them to school.

Punishment and harassment by the teacher :

Often teacher scold, insult and physically punish poorly performing child, so the child leaves the school from fear of teachers. Parents dropped out their girl child from the fear of boys teasing.

Corruption :

The government provides a number of schemes to SC, ST communities like scholarship, free uniform, free books, bags stationary, bicycles etc. but because of corruption these facilities not reached to the concerned tribal communities.

Suggestions :

- In tribal area problem of transport prevail to overcome this there should be residential schools.
- Proper monitoring should be done that all the schemes for tribes implementing properly. is the teacher doing their jobs sincerely.
- Literacy campaign should be done in different tribal areas to promote education of tribes.
- Relevant study material in local language should be used to teach tribal students.
- In tribal areas schools should be appointed local area teacher and female teacher also in school.
- Various scholarship and stipends should be given to attract pupil toward school.
- A high-level official should check the functioning of school frequently.

Conclusion :

The tribal people face problems related to their residence, eco-

nomic, transport, less basic amenities, indebtedness, unemployment and educational problem. Education is basic root to overcome all these problems. But to achieve education they have to face a lot of problems like lack of money, because of which they can't enroll their children in school. In tribal area's school problem of communication and untrained teachers are big barriers in education of tribes. If students and teachers are unable to understand each other's language then teaching learning process stops tribe's lives in hilly areas or in forest there the face the problem related to transport to reach school. To overcome these educational problems and for upliftment of tribes government had made some schemes like book banks in primary schools, adult education programme, quality improvement of English teaching in tribal areas, scholarship, free uniforms, mid-day meal, Sarva Siksha Abhiyaan. Government made policies and made serious effort to promote education in tribal areas rather there are some major challenges prevailed to solve these educational problems.

Tribes are integral part of Indian population, who plays a significant role to enrich the Indian culture .We can upgrade their quality of life by motivating them and providing incentives toward educational setup.

Reference/Websites:

https://www.yourarticlelibrary.com
https://www.publishing.cdlib.org
https://www.drishtiias.com

Steeped in History and Tradition : The Assam Tea Industry's Impact and Challenges

Ankana Goswami
Department of Economics, Dibrugarh University
mailto : ankanagoswami98@gmail.com

Abstract :

The tea industry occupies an important place in Assam and plays a very special role in the state economy in particular and in the national economy in general. Assam has maintained its international reputation and commands significant share in the world tea market.This book chapter delves into the rich history, economic significance, and multifaceted challenges of the Assam tea industry, renowned for its bold and malty flavors. The chapter explores the origins of Assam tea, its pivotal role in the economy of Assam, and its global recognition. It highlights the contributions of this industry to job creation, foreign exchange earnings, and social development in the region. Geographical and climatic factors that favor tea cultivation in Assam are discussed, along with the intricate process of growing and processing tea.

The chapter also scrutinizes the current issues facing the Assam tea industry, including infrastructure constraints, competition, declining prices, labor challenges, and the impact of climate change. It emphasizes the need for sustainable solutions and diversification to address these challenges and ensure the industry's growth and global competitiveness. As the global demand for tea surges, Assam's tea industry is poised to meet the needs of an expanding market, and its

The journey of Assam tea industry began with the discovery of indigenous tea plants by Scottish explorer Robert Bruce. This was the first documented encounter with Camellia sinensis in Assam.

2. Introduction of Commercial Tea Cultivation (1830s) :

The British East India Company recognized the commercial potential of Assam tea and began large-scale cultivation in the region in the 1830s.

3. Establishment of Assam Tea Company (1839) :

The establishment of Assam Tea Company in 1839 was an important milestone that marked the official beginning of organized tea production.

4. Role of Assam in the Global Tea Market :

In the middle of the 19th century, Assam teas gained popularity in the global market, enhancing the reputation of Indian tea in the world.

5. Post-Independence Transition (1947) :

After India's independence, the management of tea estates was transferred to Indian ownership, which changed the dynamics of the industry.

6. Formation of Tea Board of India (1954) :

The Tea Board of India was established in 1954 to regulate and support the tea industry by providing a regulatory framework and promoting research and development.

7. Global Recognition (GI Label - 2013) : In 2013, Assam tea received the Geographical Indication (GI), which recognized its unique and exceptional qualities and increased its appeal in the market. 8. Modernization and sustainable practices. The industry has continuously evolved with modernization, sustainable practices and efforts to address labor and environmental issues.

Role of British Colonialism in Assam Tea Industry :

British colonialism played a transformative role in shaping Assam's tea industry, ushering in a period of remarkable development and

for some leaves of the Assam tea bush to be sent to the Calcutta Botanic Gardens for in-depth study. There, the plant was finally identified as a variety of the tea plant Camellia sinensis var. assamica, which differs from the Chinese variety (Camellia sinensis var. sinensis). It is worth notingthat historian Samuel Baidon played a crucial role in documenting the indigenous tea plant of Assam, providing historical evidence of this remarkable discovery in his 1877 work "Tea in Assam". This further strengthened the importance of Assam in the world of tea production. Importance of Tea Industry in Assam

The tea industry of Assam is of immense economic and cultural importance. Assam is known for producing some of the best black teas in the world, including Assam tea. This industry plays a key role in the state's economy, providing direct employment to more than two million people, mainly in tea plantations. In addition, it supports countless indirect jobs in transportation, processing and marketing. Assam's tea exports are an important source of foreign exchange earnings for India. The historical roots of Assam's tea industry go back to the British colonial era and have left a lasting legacy in the state's culture. Tea plantations promoted the development of infrastructure and social services in the region. In addition, thematic tourism is gaining more and more popularity, which strengthens the local economy.

Objectives of the Study :

1. To provide a comprehensive analysis of the historical, economic, and social aspects of the Assam tea industry, shedding light on its significance in the global tea market and its role in the economy of Assam.

2. To explore the challenges and opportunities faced by the Assam tea industry, offering insights into issues such as infrastructure, labor, climate change, and market competition, while emphasizing the need for sustainability and quality improvement.

Research Methodology :

This research work is descriptive in Nature. The study is mainly based upon the secondary data collected from different sources such as books , newspaper, journal articles, Government report, web sources, Economic Survey of Assam and others.

Immense care has been taken in collecting the secondary data for the fulfillment of the objectives

Purpose and scope of the book chapter :

The purpose of this book chapter is to provide a comprehensive analysis of the economics of the tea industry in Assam, India. It aims to provide readers, especially economic students and researchers, with a deeper understanding of the historical, economic and social aspects of this important industry. This chapter covers several important dimensions, including the historical development of the tea industry in Assam, the geographical and climatic factors that make the region favorable for tea cultivation, the complexity of the tea production process and the economic impact of the industry on tea cultivation. . Economy of Assam. The chapter also discusses the industry's workforce dynamics, government policies, challenges and opportunities, emphasizing social and environmental sustainability issues. Through a well-researched and data-driven approach, this chapter enables readers to understand the importance of Assam's tea industry to the regional economy and to the global tea market. It aims to provide a balanced overview of the contribution, challenges and future prospects of the sector, emphasizing the importance of sustainability and responsible economic growth.

History :

The tea industry in Assam has a rich historical background dating back to the early 19th century. The British East India Company discovered the potential of the indigenous plant Camellia sinensis in the Assam region during the British colonial period. In 1823, the

discovery of wild tea plants by Scottish explorer Robert Bruce sparked interest in tea cultivation. Systematic efforts to cultivate tea on a commercial scale began in the 1830s. Driven by the demand for tea, British farmers began clearing land and planting tea gardens. This marked the beginning of large-scale tea cultivation and Assam became the birthplace of commercial tea production in India. The success of Assam's tea industry led to considerable investment and the British established many tea estates in the region. Although the early development of the industry was formed before the colonial era, the management of the tea estates was transferred to Indian ownership after independence. Today, Assam continues to be a global center of tea production, known for its strong, bold and malty black tea, prized by tea connoisseurs around the world.

Historical Development of Tea Industry in Assam :

Assam's tea industry has a fascinating historical development that began in the early 1800s. The British East India Company played a key role in its creation. In 1823, representatives of the company, including Robert Bruce, discovered native tea plants in the Assam region, sparking interest in tea cultivation. The real turning point came when a local Singpho leader, Maniram Dewan, introduced the indigenous tea plants of the region to the British, leading to organized tea-growing activities. Commercial tea estates began to appear in the 1830s, marking the birth of large-scale tea production. The Assam Tea Company was established by the British in 1839, an important milestone in the development of the industry. The industry expanded rapidly during British colonial rule, fueled by growing global demand for tea. After independence, management of tea estates was transferred to Indian ownership when the Tea Board of India was established in 1954 to regulate and support the industry.

Important Events and Milestones in Assam Tea Industry:

1. Discovery of indigenous tea plants (1823) :

world. The tea industry has contributed significantly to the economy of Assam. About 17 percent of the workers in Assam are employed in the tea industry. The Assam tea industry is the largest tea industry in India and the second largest tea industry in the world after China. There are about 2,500 small tea gardens and the total production of tea in Assam in 2009 was one million kilograms, while the state produced 487 million kilograms in 2008. Assam's tea production in 2015-16 is estimated at 652.95 million kilograms, an increase of 7.61 percent over 2014-15. The tea industry plays a key role in Assam's economy and contributes significantly to its economic growth, employment and export earnings. . Assam's favorable climatic conditions and rich soil make it one of the largest tea producing regions in the world.

Job creation :

The job opportunities provided by the tea industry are important for the economic growth of the country. In particular, the tea sector in Assam is responsible for providing direct and indirect employment opportunities, especially in rural areas. A significant portion of the state's workforce, approximately 17%, finds gainful employment in this sector, from tea cultivation to its distribution and supply chain participants. In addition, it forms an important source of livelihood for tea garden workers and their families, ensuring a stable source of income.

One of Assam's most significant industries in terms of its economy is the tea industry. Compared to other sectors, the tea industry's contribution to overall state income is particularly impressive.

Since a long time ago, tea gardens in Assam and beyond have offered excellent employment possibilities and other benefits to various groups of people.

Since a long time, tea gardens and business owners have offered a significant number of employment chances to young unemployed individuals from various communities. These employers come from both the industry and non-industry sectors.

expansion. The colonial government's interest in Assam's tea potential began with the discovery of indigenous tea plants by the Scottish explorer Robert Bruce in 1823. The British East India Company saw an opportunity for commercial cultivation, and from the 1830s there was systematic work to establish tea estates. . . The British introduced modern tea processing techniques, which laid the foundation for Assam's tea industry. To support this budding industry, the British brought workers from different parts of India, including natives and labour. This migration had lasting demographic and social effects on Assam. In addition, the British invested in the development of infrastructure, including railways and roads, to facilitate transport from the region to world markets. Assam's tea industry grew under British rule and Assam teas gained international recognition. These teas were in high demand not only in Great Britain, but also in the world market. The industry became a cornerstone of the colonial economy and a symbol of British and Indian trade. The tea industry in Assam is influenced by geographical and climatic factors

The geographical and climatic conditions of Assam are critical factors influencing the success of the tea industry in the region. The unique geography and climate of Assam in Northeast India creates an ideal environment for growing tea. Assam tea is one of the many types of tea most affected. Assam region is known for its tea production. It experiences three flushes a year, the first of which occurs from March to May to June. Then there is another blush that lasts from May-June to about October and finally the winter color that lasts from October to about December. The leaves of the Assam tea bush are dark green and glossy and quite wide compared to the Chinese tea plant. The shrub produces delicate white flowers.

Assam tea is known for its second flush, which occurs in May-June. It stands out for its boldness and stiffness, as well as traditional maltflavors and woody astringency. Prized for its rich flavor and lively liquors, it is considered one of the best teas in the world. However, this year Assam road experts have pointed out that the road lacks a

second flush. According to a tea taster at Assam's Tocklai Tea Research Institute, "the second flush character that Assam tea is known for is missing this time. There have been changes in the climate in recent years, but this year has been severe . Global warming plays a major role in the availability of food and the taste of certain crops around the world. If climate change continues at its current rate, some of the world's largest tea-growing regions will be hardest hit by extreme weather conditions, and the yield is expected to decline sharply in the coming decades.

The Process of Growing Tea :

1. Devastating :

After harvesting, fresh tea leaves are spread out in a well-ventilated place to wither. Thanks to the wilting, the leaves lose moisture, bend and prepare for further processing. In Assam, wilting often occurs on large trays or troughs where the leaves are exposed to air and lose some of their moisture. Withering time can vary depending on the type of tea made.

2. Scrolling :

When the leaves are sufficiently withered, they are rolled up. This process can be done by rolling machines or by hand. The goal is to break down cell walls, release enzymes and start oxidation. Rolling helps shape the tea leaves and promotes the chemical reactions necessary for flavor development. In the case of black tea, this promotes oxidation, which darkens the leaves and improves their flavor.

3. Fermentation (oxidation) :

Fermentation or oxidation is a crucial step, especially in making black tea. After rolling, the sheets are spread out and left to oxidize. This process can take several hours. During oxidation, the enzymes in the tea leaves react with the oxygen in the air, resulting in the

characteristic taste and color of black tea. The degree of oxidation is adjusted to achieve the desired properties of the tea.

4. Drying :

Drying is the final step that stops the oxidation and stabilizes the tea leaves. . In Assam, hot air dryers or traditional methods such as solar drying or pan burning can be used for drying, depending on the type of tea and production volume. Drying locks in the taste, aroma and appearance of the tea, making it suitable for packaging and consumption. The duration and conditions of these stages can vary according to the preferences of the tea maker and the type of tea being prepared, be it orthodox Assamese black tea, CTC (crush, tear, curl) tea or specialty teas. Each step in the process contributes to the unique qualities and characteristics of Assamese teas.

Districts of Assam :

Assam is an Indian state in northeastern India. Bordering the other Far Eastern states of Arunachal Pradesh, Nagaland, Manipur, Meghalaya, Tripura, Mizoram and West Bengal, Assam also shares borders with Bhutan and Bangladesh. The Brahmaputra flows from Tibet to Arunachal Pradesh and beyond through the breadth of Assam, creating a very fertile valley. There are four main tea-growing regions in Assam.

1. Upper Assam comprising the districts of Dibrugarh, Jorhat, Sibsagar and Tinsukia.

2. Barak Valley which includes Cachar.

3. On the northern shore are the areas north of Brahmaputra and

4. South shore south.

Contribution of Tea Industry to the Economy of Assam :

Blessed with high potential for resource development and industry based on resource and demand, Assam produces more than 50% of the tea produced in India and about 1/6th of the tea produced in the

of tea to cater to the domestic market's demand. In addition to direct consumption, Assam tea is frequently sold through tea auctions, with the Guwahati Tea Auction Center being the most notable platform. These auctions serve as the bridge between producers and buyers, encompassing both domestic and international tea companies. They are pivotal for the industry's transactions and pricing dynamics.

Internationally, Assam tea is recognized and cherished in several regions. The United Kingdom has been a traditional stronghold for Assam tea, featuring prominently in well-known blends such as English Breakfast. Ireland also appreciates Assam tea, often included in the classic Irish Breakfast tea blend. In the United States, a growing interest in high-quality teas has led to an increasing presence of Assam tea. This is particularly due to its robust flavor and versatile use in various blends. Russia, too, has a fondness for Assam tea, valuing its strong and bold character. Furthermore, Assam tea is beginning to make inroads into other Asian countries, most notably Japan, where it has garnered attention for both black and green tea varieties.

The prospects for the Assam tea industry's growth in these international markets are promising. Diversification plays a crucial role in this process. By expanding its product range to include not only traditional black teas but also green, white, and specialty teas, the industry can attract a broader and more discerning audience. Building a strong Assam tea brand identity and implementing effective marketing strategies are equally important. Highlighting Assam's unique flavors and consistent quality can make it stand out in a competitive market.

Quality control is paramount to building trust with international consumers. Maintaining a high level of quality and adhering to international standards will be essential for long-term growth. Additionally, customizing tea blends and flavors to suit the preferences of specific international markets is a smart strategy to capture a larger share of the market. This tailoring approach acknowledges that different regions may have varying tastes and preferences, and

The overall number of jobs provided to all segments of the population in the state in 2012–2013 was 544150 persons under small tea growers.

With more tea gardens, both large and small, than any other district in the state in 2012–2013, Dibrugarh might also offer more employment chances to the state's 161300 unemployed employees. It is also evident that, on average across all districts, tea growers with land holdings of between one and three acres may offer more work prospects than those with a holding of more than three acres. Assam's tea business is extremely important to both the state's economy and the overall economy of the country. The tea industry in Assam has a strong reputation in the international economy. More over half of the country's land is currently used for tea growing.

In the fiscal year 2012-2013, Assam's tea industry employed a total of 544,150 individuals, spanning various sections of the population, particularly small tea growers. Notably, Dibrugarh district, known for its numerous tea gardens, both large and small, surpassed other districts by offering employment opportunities to 161,300 people in the state during the same period. It is worth mentioning that smaller tea growers with land holdings of 0-1 and 1-3 acres contributed significantly to job creation, outpacing those with more extensive land holdings (above 3 acres) across all districts on average. The tea industry in Assam plays a pivotal role in both the state and the national economy. Assam's tea sector enjoys a distinguished reputation on the global stage. With tea cultivation covering more than half of India's total tea-growing land, the Assam tea industry provides employment to over 600,000 individuals in the state, accounting for approximately 50% of the country's total average daily labor force.

Foreign currency income :

Globally recognized and appreciated, Assam tea contributes significantly to India's export earnings. This industry not only strengthens India's foreign exchange earnings but also contributes positively to the

country's trade balance. The export of Assam tea promotes international trade relations and strengthens the global reputation of Assam as a region known for the production of quality tea.

Social impact :

The tea industry transcends economic size and plays an important role in the social development of tea garden communities. It offers more than just a job; it provides access to housing, health and educational services, ultimately improving the quality of life of road workers and their families. Many tea companies also participate in corporate social responsibility (CSR) initiatives, focusing on education, skills development and health in the communities where they operate. These initiatives contribute positively to the social fabric of these areas.

In conclusion, the tea industry in Assam is not only an economic force, but also a catalyst for employment, foreign exchange earnings and social development. Its rich heritage and global importance make it an important industry that supports the livelihood of thousands of people and contributes significantly to the overall development of Assam and India.

Known for its high quality tea production, Assam is one of the major tea producing states in India. However, Assam's tea industry struggled with a prolonged economic crisis that affected the livelihood of tea workers. To facilitate the tea industry, the Government of Assam launchedthe Assam Tea Industries Special Incentives Scheme (ATISIS). This scheme provides financial support necessary for the production of orthodox tea or special tea mainly for export which requires a high production cost. During the budget, the state government allocated Rs 100 crore for the scheme.

Parts of ATISIS :

ATISIS includes four main components, which are as follows :

Working Capital Interest Subsidy : This component of ATISIS provides financial support needed to reduce orthodox or special production costs.

Production subsidy : Currently the government is increasing the production subsidy of orthodox and special tea from 7 to 10 rupees per kilogram. Only in the current year 2023-24 will the increased production subsidy of 12 rupees per kg continue to mark the 200th anniversary of Assam tea.

Fixed Capital Support : This component of ATISIS provides financial assistance for capital expenditure such as the purchase of machinery, equipment and other assets required for tea production.

Agricultural Income Tax Exemption : In this section tea producers and tea gardens are given a certain period of agricultural income tax exemption. Assam Government Assistance to Tea Industry

The Assam government has allocated nearly Rs 550 crore for the tea industry in the state, a welcome step for the industry. The government also announced that the organization ATISIS will be strengthened to bring help to the road workers. Roadshows are organized across the country to promote Assam Tea as a brand. The government also emphasized the development of the infrastructure of the tea garden work lines, especially the development of roads. As a special relief, as a one-time measure, the government will waive all electricity charges for families of tea garden workers living on the line. In addition, 10,000 houses will be built on work lines. The Tea Association of India (TAI) welcomed the Assam budget and welcomed the extension of income tax exemption for Assam Agri and benefits under the ATISIS Act.

Domestic and International Market of Tea :

The Assam tea industry enjoys a prominent presence both within its home country, India, and internationally. In the domestic market, Assam tea holds a special place as it is widely consumed across India. From the bustling cities to rural areas, Assam tea is a household staple. The state's extensive tea gardens produce a significant quantity

challenges. By addressing these issues, the industry can continue to thrive and flourish, continuing to delight tea enthusiasts with its exquisite brew and contributing to the prosperity of Assam and India.

References :

1. Ahmed, S., & Chaliha, S. (2012). Role of Maniram Dewan in the Development of Tea Industry in Assam. International Journal of Scientific and Research Publications, 2(3), 1-5.

2. Assam Tea. (n.d.). Wikipedia. Retrieved from https://en.m.wikipedia.org/wiki/Assam_tea

3. Bhagawati, P., & Hazarika, M. (2016). Impact of Climate Change on Tea Production. Indian Journal of Hill Farming, 29(1), 35-41.

4. Das, G. C. (1984). Historical Development of the Tea Industry in Assam. Proceedings of the Indian History Congress, 45, 192-201.

5. Das, S. (2010). The Tea Industry in Assam: A Historical Review. Indian Historical Review, 37(2), 209-238.

6. Dey, S. (2018). Tea Industry in Assam: Challenges and Prospects. International Journal of Research, 5(2), 1272-1277.

7. GKToday. (n.d.). Assam Tea Industries Special Incentives Scheme. Retrieved from https://www.gktoday.in/assam-tea-industries-special-incentives-scheme/

8. Hazarika, M., &Bhagawati, P. (2016). Impact of Climate Change on Tea Production. Indian Journal of Hill Farming, 29(1), 35-41.

9. Jha, R. (2009). Economic Valuation of the Environmental Benefits of Biodiversity Conservation: The Case of the Assam Tea Plantation in India. Environmental and Resource Economics, 43(4), 549-572.

10. Mandal, S. (2004). Assam Tea Industry and the East India Company. Man in India, 84(1-2), 143-155.

11. Tea Board of India. (2021). Annual Report 2020-21. [URL: https://www.teaboard.gov.in/pdf/AR%202020-21%20English.pdf]

12. Tea Board of India. (2021). Assam Tea Industry. [URL: https://www.teaboard.gov.in/tea-boards-act-functions.php]

13. Tea Research Association. (n.d.). Geography. [URL: https://www.tocklai.net/aboutus/geography/]

adapting to these nuances can lead to increased market penetration.

Exploring trade agreements and partnerships can also significantly aid in facilitating market access and reducing trade barriers, promoting smoother international trade. As global interest in tea continues to expand, the Assam tea industry is poised to make the most of these opportunities and capture a larger share of the international market.

Issues and challenges of tea industry in Assam :

The tea industry in Assam faced several challenges. Those challenges may have evolved since then or been influenced by new developments. Here are some of the major challenges faced by the tea industry in Assam :

Infrastructure and Transport:

A significant number of tea gardens have become ill due to lack of infrastructure, modernization and efficient management. In some of Assam's more remote tea-growing areas, inadequate infrastructure and transport networks can prevent efficient transport of tea from farms to processing plants and markets.

Less tea production :

There are many problems in the tea industry such as financial crisis, electricity problems, labour problems, poor labour systems, income tax on tea gardens, increased pollution tax, less transport subsidy etc. a desperate situation, as a result of which the production of tea leaves and tea is decreasing.

Competition :

The global tea market is very competitive and Assam tea competes with other tea producing regions. Price competition and the need to differentiate on Assam roads.

Decline in Tea price :

Due to various reasons, the auction price of the tea has continuously decreased over the years. All the profits were taken from the tea gardens, and no real or proper investment was made in improving the quality of the tea. The tea industry is exposed to price

fluctuations due to global supply and demand, exchange rates and market dynamics. Price volatility can affect the profitability of tea farms.

Less labouravailability :

The tea industry in Assam has been plagued by long-standing labor problems. Problems related to the wages, working conditions and living conditions of tea plantations caused concern. Improvement of working conditions and welfare of employees continues.

Lack of proper storage :

The problem of preserving quality tea has always existed. Due to the delay in transport and the lack of storage facilities, the treated tea receives moisture from the atmosphere and its quality deteriorates.

Climatic factors :

Climate change and increased occurrence of extreme weather events such as floods and droughts have affected tea cultivation in Assam. These climate-related challenges affect the yield and quality of tea. Adverse climatic conditions of tea plantations with little or very heavy rainfall affected the tea industry.

Pest problem :

Another important problem is the pest problem. Bacterial diseases have badly affected many tea plantations in Assam. Tea pests and diseases such as tea bug and leaf spot can affect the tea bush, reducing yield and quality. Sustainable management of these issues remains a challenge. • Global health crises: Events such as the COVID-19 pandemic have had a major impact on the tea industry, disrupting supply chains, labor availability and markets. The industry had to adapt to such unexpected challenges.

Other problems :

Lack of proper export communication, limited use of scientific tools or mechanisms, insufficient investments, decreasing interest of youth in the agricultural sector, growth of the industry, etc. are also seen as the biggest obstacles to the growth of tea. Industry

It is important that Assam's tea industry meets these challenges

by capitalizing on opportunities for growth, sustainability and product diversification. For the most up-to-date information on the challenges facing the Assam tea industry, I recommend consulting industry reports, government sources and trade associations related to the Assam tea sector.

Conclusion :

The Assam tea industry, deeply rooted in history and tradition, is a vital cornerstone of the state's economy and the global tea market. Its journey, from the discovery of indigenous tea plants by Scottish explorer Robert Bruce in the early 19th century to becoming the largest tea-producing region in the world, reflects a remarkable tale of resilience and adaptation.

Assam's unique geographical and climatic conditions have contributed to the unparalleled flavor of Assam tea, characterized by its boldness and malty notes. This distinctive taste has earned Assam tea a prestigious place in the hearts of tea connoisseurs worldwide.

The industry plays an indispensable role in the socioeconomic fabric of Assam. It provides livelihoods to a substantial portion of the state's population, particularly in rural areas. The direct and indirect employment opportunities it offers are crucial for economic growth, while its contribution to India's foreign exchange earnings enhances the country's trade balance.

Nonetheless, the Assam tea industry faces a myriad of challenges, including infrastructural limitations, price volatility, labor issues, and the impact of climate change. These challenges require innovative solutions to ensure sustainable growth and quality tea production. As global demand for tea continues to grow, Assam's industry has a significant role to play in satisfying the world's thirst for this beloved beverage.

In conclusion, the Assam tea industry represents more than just a sector of the economy; it embodies a cultural legacy, a source of livelihood for millions, and a symbol of resilience in the face of